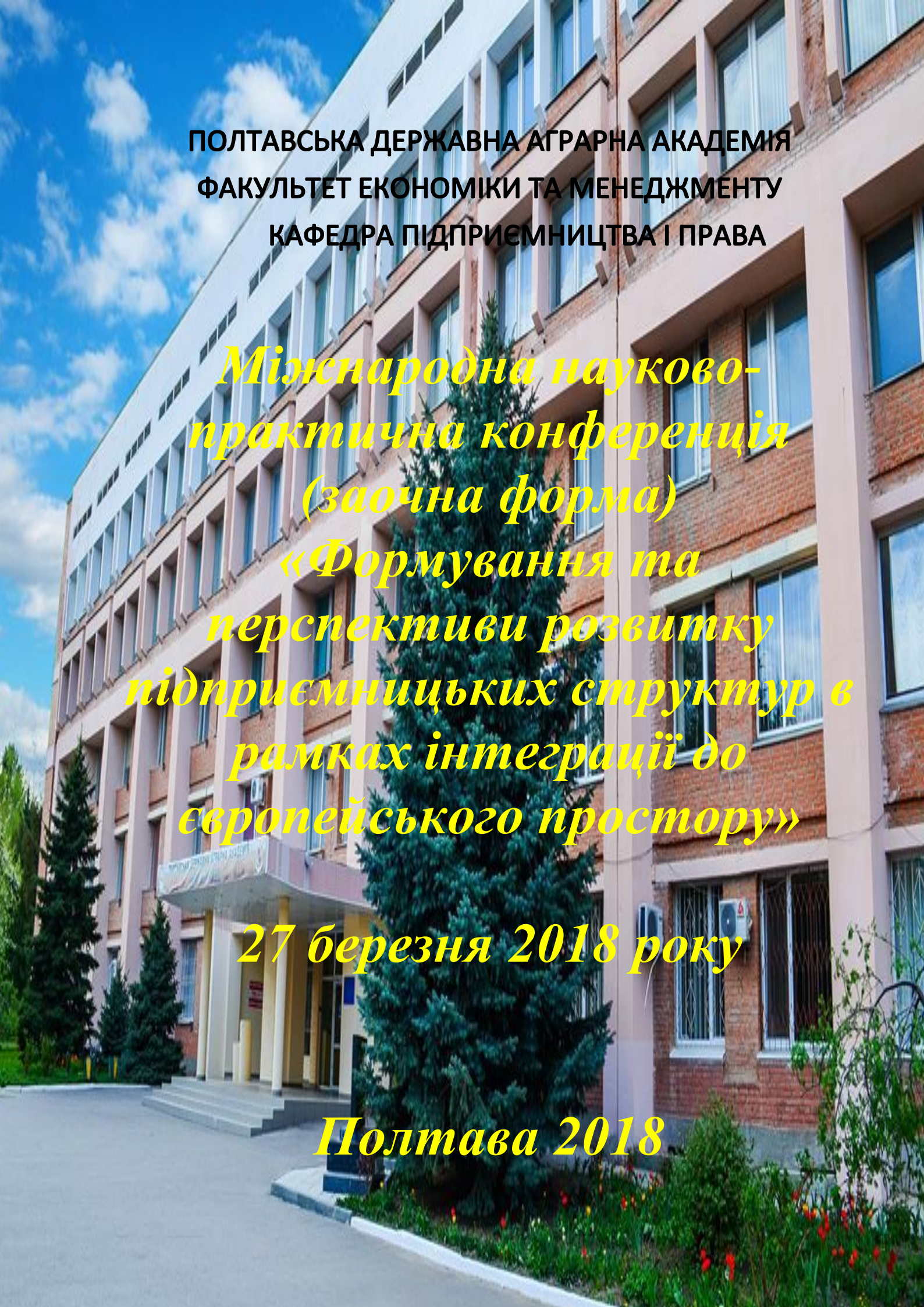

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ПІДПРИЄМНИЦТВА І ПРАВА

Міжнародна науково-практична конференція (заочна форма) «Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору»

27 березня 2018 року

Полтава 2018

Редакційна колегія:

Махмудов Х.З. *– д.е.н., професор, завідувач кафедри підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії*

Галич О.А. *– к.е.н., доцент, декан факультету економіки та менеджменту Полтавської державної аграрної академії*

Світлична А.В. *- к.е.н., доцент, заступник декана факультету економіки та менеджменту Полтавської державної аграрної академії*

Калашник О.В. *- к.т.н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії*

Писаренко С.В. *- к.с.-г.н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії*

Михайлова О.С. *- к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії*

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (заочна форма) «Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору». - Полтава: ПДАА, 27 березня 2018 р. - 365 с.

Тези наводяться без змін та редагування. Відповідальністьза зміст та редакцію тез несуть автори та наукові керівники.

Для здобувачів освіти, викладачів та науковців.

©Полтавська державна аграрна кадемія

© Кафедра підприємництва і права

ЗМІСТ

Вступне слово 12
Алавердян Л. М. РЕАЛЬНИЙ ОГЛЯД СТАНУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УКРАЇНІ 14
Андрушко Р. П., Лиса О. В. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ 16
Антошкін В. К., Рунчева Н. В. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА АГРОПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ 19
Бараболя О. В. ВМІСТ ТОКСИЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У ГРУНТІ І В ЗЕРНІ ПШЕНИЦІ ТВЕРДОЇ ЯРОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД УДОБРЕННЯ 21
Басова Ю. О., Губа Л. М., Шурдук І. В. ВИМОГИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО КОСМЕТИЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ 26
Бенях В. В. РОЗВТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ В РАМКАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ 29
Бжозовська А., Шведенко П. Ю. ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ ДОСВІД КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В КРАЇНАХ ЄС 31
Бирта Г. А., Бургу Ю. Г. ФУНКЦИОНАЛЬНО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ СВОЙСТВА МЯСНОГО СЫРЬЯ 35
Богдан В. С. ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 39
Бойко Л. А. СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК НЕОЦІНЕННА НЕОБХІДНІСТЬ ДЛЯ УКРАЇНИ 42
Воронько-Невіднича Т. В. ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗБУТОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ 47
Вотченікова О. В. МАРКЕТИНГ ВІДНОСИН ЯК БАЗОВА КОНЦЕПЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА 48
Ганженко С. Р. ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ З ЄВРОПОЮ В КОНТЕКСТІ ЕВРОІНТЕГРАЦІЇ 51
Гнітій Н. В., Бондарець Т. Г. ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ПРЕСЕРВІВ З ФІЛЕ ОСЕЛЕДЦЯ 54
Горяча О. О., Бритвєнко А. С. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЕКСПОРТУ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ 57
Горячова О. О. ЗБЕРЕЖЕНІСТЬ ВЛАСТИВОСТЕЙ ПЛОДІВ ПРИ ВИРОБНИЦТВІ ВІДНОВЛЕНИХ СОКІВ 59
Григор І. К., Дядик Т. В. МІГРАЦІЙНИЙ РУХ НАСЕЛЕННЯ 62

Гусейнов М. Д., Писаренко С. В., Снігерьова К. А. СИСТЕМНА ХАРАКТЕРИСТИКА УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОДУКЦІЇ 64
Данко А. І., Калашник О. В., Бардіна Т. О. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ 67
Дем'яненко Н. В. Сьомич М. І., Костоглад К. Д. СОЦІАЛЬНА СПРЯМОВАНІСТЬ БІЗНЕС ПРОЦЕСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА 70
Дзюрах Ю. М. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 73
Долбілова Л. І., Вовк М. О. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПІДПРИЄМЦІВ В ПОЛТАВСЬКОМУ КООПЕРАТИВНОМУ КОЛЕДЖІ 74
Дрехсель Майкл, Мороз Світлана ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ В ЄС ТА УКРАЇНІ 76
Дроботя Я. А. УПРАВЛІНСЬКІ ПІДХОДИ ДО ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА 79
Дячков Д. В., Потапюк І. П. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ 81
Єгорова О. В., Дорошенко А. П., Кончаковський Є. О. СТРАХУВАННЯ АГРАРНИХ РИЗИКІВ ЯК ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР 83
Єкель Г. В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЗМІННИМИ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР 86
Dorota Jelonek, Махмудов Х. З., Махмудова І. В. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ СТВОРЕНННЯ ПРОЦЕСІВ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА 90
Жидовська Н. М. АГРОПРОМИСЛОВА ІНТЕГРАЦІЯ БУРЯКОЦУКРОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ 92
Зеленський А. В. РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ 95

Ігнатенко М. М. ІНФОРМАЦІЙНО-ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, НОРМАТИВНО-ГРОШОВА ОЦІНКА ТА ОПОДАТКУВАННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ 99
Іноземцев В. А. , Мороз С. Е. РОЛЬ НАВЧАННЯ В АКТИВІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДІ 101
Іноземцева Ю. Ю. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ 103
Кайнаш А. П., Макогон В. В. ВИЗНАЧЕННЯ ЯКОСТІ НАПІВКОПЧЕНИХ КОВБАС ВІТЧИЗНЯНИХ ВИРОБНИКІВ 107
Кайнаш А. П., Попельнух А. Ю. ВИЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ МАСЛА СОЛОДКОВЕРШКОВОГО РІЗНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ МАРОК 109
Калашник О. В., Кириченко О. В., Рачинська З. П. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛИТКИ КЕРАМІЧНОЇ ЯК ЗАСІБ ЗАДОВОЛЕННЯ ПОТРЕБ СПОЖИВАЧІВ 112
Калініченко А. В., Калашник О. В., Михайлова О. С. ДОСЛІДЖЕННЯ МАРКОВАННЯ ПАПЕРУ ДЛЯ ДРУКУ, ЩО ІМПОРТУЮТЬ В УКРАЇНУ 115
Калініченко О. В. ОЦІНКА ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА ЕНЕРГЕТИЧНИМИ РЕСУРСАМИ 119
Калюжна Ю. П. СУЧАСНИЙ СТАН БІРЖОВОГО АГРАРНОГО РИНКУ 122
Кандзюба Л. І. ІНОЗЕМНА МОВА ТА КАР'ЄРНІ ПЕРСПЕКТИВИ МАЙБУТНЬОГО ПІДПРИЄМЦЯ 124
Канцедал Н. А., Тарапунець Т. Г. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПОРЯДКУ СТВОРЕННЯ ТА РОЗПОДІЛУ ДОХОДІВ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА 126
Касатонова І. А. ВСТАНОВЛЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «БІЗНЕСМЕН» 129
Касатонова І. А., Кононенко А. В. БАР'ЄРИ СПІЛКУВАННЯ В МЕНЕДЖМЕНТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ УСУНЕННЯ 132
Коваленко Г. О. ЗАЙНЯТІСТЬ І БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ 135
Коваленко М. В. ШАХРАЙСТВО В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА 137
Коваль С. В. ЗАВДАННЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТОВАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ 140

Козаченко Ю. А. ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ СВІДКА В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ 142
Козюпа К. М. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР 145
Кочерга Т. І. ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА 149
Кривець М. М. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АГРОБІЗНЕСОВИХ СТРУКТУР 152
Круковська О. В. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ 154
Кулиняк І. Я. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ 156
Кулік А. В., Самойленко А. А. ЛОГІСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ РОЗПОДІЛЬЧОГО ЦЕНТРУ ТОРГОВЕЛЬНОЇ МЕРЕЖІ АТБ 159
Курило І. К., Юдічева О. П.,. Самойленко А. А. МЕТОДИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОЛИВКОВОЇ ОЛІЇ 162
Куркіна В. М. РОЗВИТОК МОЛОДІЖНОГО СЕГМЕНТУ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ 165
Левченко З. М., Тютюнник І. Ю. ЕЛЕМЕНТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ДОХОДІВ І ВИТРАТ 167
Лега О. В., Філіпенко М. С., Попинець В. О. АУДИТ, ЯК ГАРАНТ ДОСТОВІРНОСТІ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ 172
Лісіца В. В. ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ КОМПАНІЙ РИНКУ FMCG-РІТЕЙЛУ ТА ФАКТОРИ, ЩО ЇЇ ВИЗНАЧАЮТЬ 175
Лупеха І. М. ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ 179
Мармуль Л. О., Петренко В. С. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ З ІНОЗЕМНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ 182
Миколаєнко Ю. С. ПРИНЦИПИ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА В УКРАЇНІ 184
Мирна О. В., Сафонова О. М. ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ 187
Мирончук З. П. ВПЛИВ ВИТРАТ І ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА НА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ТА ЇХ ОБЛІК 190

Мойсеєнко В. Ю. ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ 193
Мороз Т. Ю., Мороз С. Е., Калашник О. В. ІДЕНТИФІКАЦІЯ МИЛЬНОЇ ОСНОВИ 196
Назаренко В. О., Котова З. Я., Миргородська В. В. КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ЯКОСТІ МАКАРОННИХ ВИРОБІВ ПІДВИЩЕНОЇ ХАРЧОВОЇ ЦІННОСТІ 199
Науменко В. С., Самойлик Ю. В. ФАКТОРНА МОДЕЛЬ ВЗАЄМОВЗ'ЯЗКУ ПРИБУТКУ ТА РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА 203
Нещадим Л. В. АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ, ЯК ЗАПОРУКА ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ 206
Новак Н. П. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПОРЯДОК ОПОДАТКУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ УКРАЇНИ 210
Ножко І. О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАГІСТРІВ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ 211
Одновол Б. Л., Єгорова О. В. МАЛИЙ БІЗНЕС ПОЛТАВЩИНИ: СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ 214
Омельченко Н. В., Браїлко А. С., Сердюк Л. В. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ЕКОСИСТЕМНОГО НОРМУВАННЯ ТА ЕКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 216
Осташова В. О., Саркісян А. Р., Улько О. В. ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ 221
Офіленко Н. О., Страшко Д. Р. ОЦІНКА ЯКОСТІ ВИНА ВІТЧИЗНЯНОГО ВИРОБНИЦТВА 224
Панченко І. Г. ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ 226
Пилипенко К. А. РОЗВИТОК ОРГАНІЧНОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ 228
Пилипенко К. А., Антоненко Ю. С. ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ 232
Пилипенко К. А., Дідик О. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ 235

Писанка В. О. ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ 237
Поліщук Я. П., Артеменко М. О. ПОРІВНЯННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ІЗ СВІТОВИМИ СИСТЕМАМИ ОПОДАТКУВАННЯ 240
Помаз Ю. В., Павленко Т. В. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ 243
Помаз Ю. В., Петренко В. О. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА НА ПОЛТАВЩИНІ 245
Помаз Ю. В., Мауер Д. Р. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 248
Пономаренко О.Г., Дудка Ю. В. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ АУДИТУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СОНЯШНИКА 250
Пономаренко О.Г., Кахленко Л. О. КАТЕГОРІЯ «ДОХІД»: АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ 253
Постол А. А. РОЛЬ ВЕЛИКИХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ТОВАРНИХ РИНКІВ 255
Потапенко Я. О. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АПК ПРИ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ З ЄВРОПОЮ СТАЛА ВІЛЬНОЮ НЕ ДЛЯ ВСІХ 257
Потапюк Л.М. ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ 260
Приходько О. А., Яхницький М. ХАРАКТЕРИСТИКА ЧИННИКІВ ВПЛИВУ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА 263
Прокопишин О. С., Клєпчева О. В. ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ 265
Пушак Г. І. ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ В РЕГІОНІ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ 267
Родик Р. В. «ЗЕЛЕНА ЇЖА»: ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО В УКРАЇНІ ТА СВІТІ 270
Родик Р. В. СУТНІСТЬ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ 273
Романенко О. В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ТОВАРНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ 276

Романюк І. А. ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ У СТИМУЛЮВАННІ ТА МОТИВАЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА СЕЛІ 278
Рябко В. В. МОРАТОРІЙ НА ПРОДАЖ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ ТА ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД РИНКУ ЗЕМЛІ 281
Сазонова Т. О. СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО: ПОПУЛЯРНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ПРОЕКТ ЧИ ТРАНСФОРМАЦІЯ В ЦІННОСТЯХ? 284
Саркісян А. Р. ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ КОНФЛІКТІВ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ 287
Сенчук Н. Д. ОСОБЛИВОСТІ ОТРИМАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТРУТНЕВОГО МОЛОЧКА 288
Сердюк О. І., Бородін С. Ф. РОЗВИТОК ІНСТРУМЕНТІВ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ 291
Сидоренко Л. О. ФОРМИ КОРУПЦІЇ ТА МЕТОДИ БОРОТЬБИ ІЗ НИМИ 293
Сипко Л. М. ОСОБЛИВОТІ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ У ВИКЛАДАННІ ДІЛОВОЇ АНГЛІЙСКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ПІДПРИЄМЦІВ 295
Сімашкевич Ю. М., Каліновська М. О. РИНОК ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ 297
Соколова О. В. АНТИОКСИДАНТИ В ПРОДУКТАХ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ 300
Стадніченко А. А., Гордієнко О. А. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ 305
Тарасенко Ю. О. ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АПК ЗА УМОВИ ВИХОДУ НА ЗОВНІШНІЙ РИНОК 306
Тетерюк Р. С., Калашник О. В. ВИКОРИСТАННЯ ЗАМІННИКІВ БЕТОНУ У БУДІВНИЦТВІ 309
Ткач І. В. БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ У АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ПРИ ПРОВЕДЕНІ ЗЕД 310
Ткаченко А. С. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ БЕЗПЕЧНОСТІ МАСЛА ВЕРШКОВОГО ТА МАСЛА ВЕРШКОВОГО ОРГАНІЧНОГО 313
Ткаченко Н. В. ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 315

Трауцька О .В. ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ 318
Тригуб О. С. УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА 320
Tomasz Turek, Калашник О. В., Топчило С. А. ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ПЕЧИВА ЦУКРОВОГО 321
Тютюнник С. В. РИНОК ЗЕРНА: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 325
Тютюнник С. В., Горобець Д. С. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ 327
Тютюнник С. В., Ткаченко А. О. ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА 328
Тютюнник Ю. М. ПОЗИТИВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МАЙНОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ 332
Фарманова А. Г., Махмудов Х. З., Турсунов Х. М., ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ НА ПІДПРИЄМСТВІ 335
Філоненко М. П. УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА 336
Флока Л. В., Панченко А. А. АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ТА ОЦІНКА ЯКОСТІ КИСЛОМОЛОЧНИХ НАПОЇВ ДЛЯ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ 339
Харченко Т. О., Щетініна Т. О. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ 341
Ходовіцький М. В., Юдічева О. П. НЕБЕЗПЕКА УРАЖЕНЬ РИБИ АНІЗАКІДАМИ 344
Ціцька Н. Є. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ У ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУРАХ ТА ЙОГО ОБЛІК ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ 345
Чайка Т. О., Яснолоб І. О. ПЕРЕДУМОВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ 348
Шийка К. І. НАСЕЛЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ 352
Шульженко І. В. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НЕВЕРБАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ В РОБОТІ МЕНЕДЖЕРА 354

Юдічева О. П. ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ОРГАНОЛЕПТИЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ БІОФОРТИФІКОВАНИХ ТОМАТІВ 357
Яременко А. С. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПЕРЕШКОД ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ 360
Ясіновська І. Ф., Субицька Д. Я. ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ЯК СПОСІБ ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ 362

Вступне слово

Формування тенденції стабільного розвитку економічної системи можливе лише за рахунок розвитку підприємницьких структур. Науковий розвиток та технологічний прогрес сприяє формуванню нового економічного мислення та нових наукових теорій. Публікація результатів досліджень є надзвичайно важливим інструментом у відображенні та мотивації зростання наукового потенціалу України. З'являється безліч нових оригінальних ідей, теорій, які заслуговують найпильнішої уваги наукової громади.

Проведення міжнародної науково-практичної конференції забезпечило професійне обговорення актуальних питань з формування та перспектив розвитку підприємницьких структур, збагачення новим досвідом за теоретичними та практичними напрямами, налагодження ділових зв'язків, залучення науковців, провідних спеціалістів та практичних діячів України та інших країн до вирішення питань місцевого, національного та європейського наукового простору.

У проведенні конференції брали участь науковці, провідні спеціалісти та практичні діячі із України, Республіки Таджикистан, Азербайджанської Республіки, Німеччини та Польщі. Щиро дякуємо науковців із провідних закладів вищої освіти та спеціалістів, що залучилися до проведення конференції:

Department of Business Informatics, Faculty of Management, Czestochowa University of Technology, Poland;

Department of Process eEngineering, Technical-Natural Faculty, University of Opole, Poland;

Destarol Project AG;

Азербайджанський державний аграрний університет;

Бердянський університет менеджменту і бізнесу;

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»;

Кам'янець-Подільський ННІ Університету ДФС;

Київський національний торговельно-економічний університет;

Київський національний університет будівництва і архітектури;

Львівський національний аграрний університет;

Львівський національний університет імені Івана Франка;

Лубенський фінансово-економічний коледж ПДАА;

Луцький національний технічний університет;

Національний університет «Львівська політехніка»;

Національний науковий центр «Інститут землеробства НААН»;

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди;

Подільський державний аграрно–технічний університет;

Полтавська державна аграрна академія;

Полтавська обласна громадська організація Полтавський регіональний центр захисту прав споживачів;

Полтавська обласна громадська організація «Спілка пасічників»;

Полтавський кооперативний коледж;

Региональное таможенное управление по г. Душанбе Республики Таджикистан;

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України;

Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. Петра Василенка;

Харківський національний автомобільно-дорожній університет.

З повагою, завідувач кафедри підприємництва і права д.е.н., професор Махмудов Х.З.

Ми дякуємо всіх учасників та маємо надію на подальшу співпрацю.

Алавердян Л. М.
к.е.н., доцент,
Київський національний університет
будівництва та архітектури,
м. Київ, Україна

РЕАЛЬНИЙ ОГЛЯД СТАНУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УКРАЇНІ

Наявність дієвих та конкурентоспроможних підприємницьких структур вважається підгрунттям будь-якої високо розвинутої країни, адже саме середній та малий бізнес визнаний у всьому світі рушійною силою, яка генерує національне багатство шляхом створення нових робочих місць, зростання валового внутрішнього продукту й стимулювання розвитку конкурентоспроможності і інноваційного потенціалу економіки в цілому.

На сьогодні в Україні сектор малого та середнього підприємництва охоплює 99,9% від загальної кількості підприємств та фізичних осіб-підприємців, в той час як кількість великих підприємств у відсотковому значенні складає лише 0,1%. Однак ці компанії за даними численних досліджень з часів планової економіки й досі обіймають непропорційно значну частку економіки, що у багатьох випадках негативно впливає на здатність функціонувати, зростати, виробляти товари та надавати послуги на конкурентних засадах суб'єктів малого та середнього підприємництва.

На початок 2017 року в країні налічувалось лише 383 великих підприємства. Решта компаній – це суб'єкти малого та середнього підприємництва, в тому числі 14832 середніх підприємств, 1,8 млн. суб'єктів малого підприємництва (43459 малих підприємств та 1,8 млн. фізичних осіб-підприємців). За останній час, як свідчать статистичні дані, кількість суб'єктів господарювання знижується, при чому не залежно від розмірів (табл. 1). Але найбільш високі темпи зниження кількості підприємств спостерігаються в секторі великих та малих підприємств, не включаючи мікропідприємництво. Це обумовлено тим, що в країні відбувається значна девальвація гривні, підвищення рівня оплати суміжних з господарюванням послуг, відсутність ефективних програм з підтримки підприємництва на державному рівні, тимчасова анексія Криму, конфлікт у східній частині України тощо. Це серед іншого, така тенденція може бути наслідком того, що певна кількість підприємств перейшли до інших групи через обмежений попит та проблеми з ліквідністю: так за 2016 рік в Україні 1524 компанії були визнані банкрутами, а ще 2073 підприємства знаходиться в процедурі банкрутства [1]. І враховуючи те, що в попередні роки кількість мікропідприємств демонструвала зростання, то стан на початок 2017 року значно погіршився.

Таблиця 1

Зміна кількості суб'єктів господарювання з їх розподілом за розмірами

Рік	Разом	Зміна, %	Великі	Зміна, %	Середні	Зміна, %	Малі (без мікро)	Зміна, %	Мікро	Зміна, %
2010	2183928	-	586	-	21338	-	68316	-	2093688	-
2011	1701620	-22%	659	12%	21059	-1%	71083	4%	1608819	-23%
2012	1600127	-6%	698	6%	20550	-2%	68103	-4%	1510776	-6%
2013	1722070	8%	659	-6%	19210	-7%	65021	-5%	1637180	8%
2014	1932161	12%	497	-25%	16618	-13%	55159	-15%	1859887	14%
2015	1974318	2%	423	-15%	15510	-7%	47555	-14%	1910830	3%
2016	1865530	-5,5%	383	-9%	14832	-4%	43459	-8,6%	1806856	-5%

Таблицю складено автором за даними [2]

Враховуючі зазначені негативні тенденції Урядом країни приділяється досить пильна увага для подолання цієї проблеми і розвитку сильного та конкурентоспроможного сектору малого та середнього підприємництва в майбутньому, керуючись принципами кращої міжнародної практики, викладеними в Акті з питань малого бізнесу для Європи та Індексі економічної політики у сфері МСП (ЄК/ОЕСР): було підписано Угоду про асоціацію між Європейським Союзом та Україною разом з Угодою про поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі. Цей крок має значні політичні та економічні наслідки для майбутнього країни. Політичні передбачають реалізацію європейського вибору України, приділяючи особливу увагу демократії, верховенству права та правам людини, а економічні - модернізацію економіки, стимулювання торгівлі та забезпечення відповідності економічного регулювання європейським міжнародним нормам та стандартам. А виходячи з характеристик, проблем та можливостей України слід покращити нормативно-правове, інституційне та операційне середовище для малого та середнього підприємництва, його доступність до фінансування; спрощення податкового адміністрування; популяризувати підприємницьку культуру та розвивати конкурентоспроможний людський капітал й підприємницькі навички; сприяти експорту, інтернаціоналізації МСП в контексті Угоди про асоціацію та Угоди про зону вільної торгівлі тим самим посилюючи конкурентоспроможність та інноваційний потенціал підприємницьких структур.

Список використаної літератури

1. У 2016 році збанкрутували 1,5 тисячі компаній, ще 2 тисячі – у процедурі [Електронний ресурс] / Новое время. – 2017. – 07.02.2017. - Режим доступу к журн. : https://biz.nv.ua/ukr/markets/u-2016-rotsi-zbankrutuvali-1-5-tisjachi-kompanij-shche-2-tisjachi-u-protseduri-607888.html. – Назва з екрану.

2. Показники структурної статистики по суб'єктах господарювання з розподілом за їх розмірами [Електронний ресурс] / Держ. служ. стат. – 2018. - Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/. – Назва з екрану.

Андрушко Р.П.
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Лиса О.В.
к.т.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Львівський національний аграрний університет,
м. Львів, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Сучасний розвиток інформаційних технологій та діюча законодавча база змусили підприємства у певній мірі запроваджувати електронний документообіг. Проблеми впровадження електронного документообігу стосуються не лише відсутності методик експертизи, але й неузгодженості значної кількості нормативно-законодавчих актив щодо роботи з електронними документами та відносин у сфері застосування інформаційних технологій.

Питання бухгалтерського обліку та первинного документування в електронному вигляді регламентовані Законом України №996 яким визначено, що первинні та зведені облікові документи можуть бути складені на паперових або машинних носіях, мають юридичну силу і повинні мати обов'язкові реквізити (назва документа, дата складання, назва підприємства, зміст і обсяг господарської операції, одиниця виміру, посада і прізвища осіб, відповідальних за здійснення операцій, електронний підпис) та інші необхідні реквізити [1].

Положенням про документальне забезпечення записів №88 [2] визначено, що первинні документи, створені в електронному вигляді, застосовуються у бухгалтерському обліку за умови дотримання вимог законодавства про електронні документи та електронний документообіг. Відповідно до п. 2.13 Положення №88, перелік осіб, які є відповідальними за оформлення первинних документів, може встановити керівник підприємства відповідним Наказом.

Статею 7 Закону №851 визначено, що копією електронного документа є візуальне подання електронного документа на папері, яке засвідчене в порядку, встановленому законодавством [3]. У статті 9 п.6 Закону України №996 [1] визначено, що підприємство зобов'язане виготовити копії документів за свій рахунок.

Електронний документообіг (обіг електронних документів) – це сукупність процесів створення, оброблення, редагування, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів

При цьому під електронним документом розуміють документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа.

На даний час у підприємствах використовують такі види електронних документів: організаційно-розпорядчі, науково-технічні; фінансові; первинно-облікові, податкові, банкові, звітно-статистичні та електронна спеціальна інформація (рис.1).

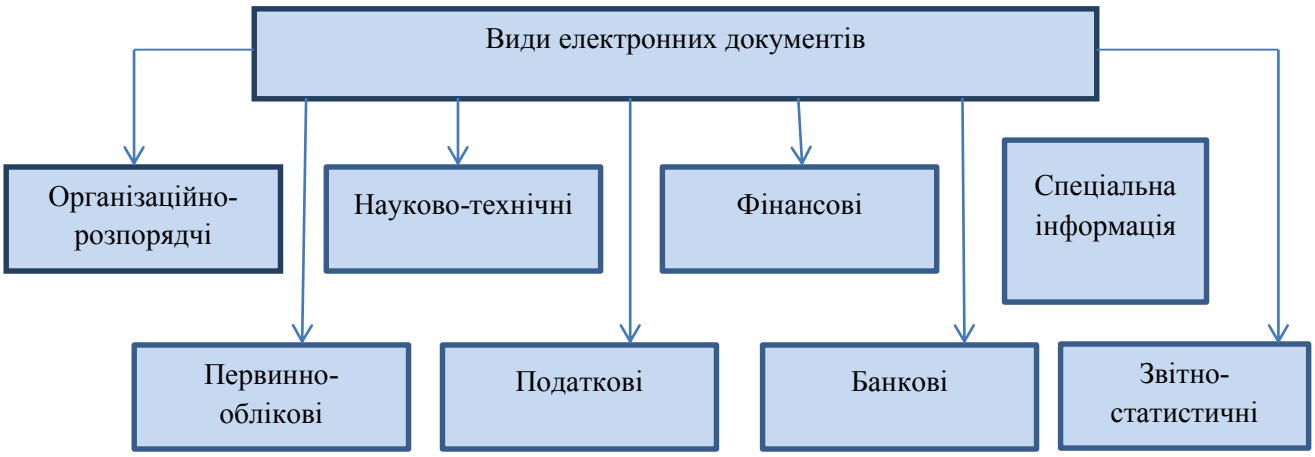

Рис. 1. Види електронних документів

У Податковому Кодексі України також визначені норми, що передбачають право посадовою (службовою) особою отримання від платника податків копії документів, що відносять до предмета перевірки (п.84.4., п.85.8 ст.85 ПКУ).

Отже, загальні питання електронного документообігу на підприємствах регулюються низкою законодавчих актів:

– Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 №851;

– Законом України «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.2003 №852;

– Наказом Міністерства Юстиції України від 11.11.2014 №1886/5 «Про затвердження Порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на ефективне зберігання» [4];

–Наказом Міністерства Юстиції України від 18.06.2015 р. №1000/5 «Про затвердження правил організації діловодства та архівного зберігання документа у державних органах, органах місцевого самоврядування на підприємствах, в установах, організаціях».

Електронний документ завершується накладанням цифрового підпису, який є обов’язковим реквізитом і використовується фізичними та юридичними особами – суб'єктами електронного документообігу для ідентифікації підписувача та підтвердження цілісності даних в електронній формі. Саме цифровий підпис створює правові основи електронного документообігу. Так, відповідно до Закону України № 852 електронні підписи поділяються на [5]:

– звичайний електронний підпис;

– електронно-цифровий електронний підпис.

Електронно-цифровий електронний підпис у свою чергу може бути:

– особистий (коли фізична особа є його власником);

– службовим (використовується підприємствами лише для службових цілей);

– підприємницький (використовується підприємцем виключно для підприємницької діяльності).

Електронні підписи отримують у центрах сертифікації ключем (СК) – установах, які наділені повноваженнями створювати спеціальний криптографічний електронно-цифровий підпис для застосування. Електронні цифрові підписи на умовах електронної подачі звітності отримують лише на відповідних посадових осіб (за їх згодою).

Електронний документообіг стосується не лише підприємств, а й органів державної влади. Так, у рамках реалізації Національної програми інформатизації передбачено створення інтегрованої системи документообігу, яка має забезпечити обіг документів та скоротити терміни підготовки і прийняття рішень органами державної влади [6]. У зв'язку з цим часто застосовується визначення терміну «електронне урядування», що не має чіткого визначення і передбачає можливість онлайн оплатити штраф, зареєструвати бізнес або ж зайняти місце в електронній черзі на оформлення закордонного паспорта тощо. Для цього, окрім вищезазначених Законів [3;5] , були ухвалені Закони України «Про обов'язковий примірник документів», «Про Національну програму інформатизації», «Про телекомунікації», «Про Національну систему конфіденційного зв'язку», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах».

Отже, незважаючи на ряд проблем щодо нормативно-правового забезпечення, вважаємо, що в Україні створено умови для подальшої інформатизації та впровадження е-документообігу на практичному рівні як на підприємствах, так і у роботі державних установ.

Переваги щодо зменшення масиву інформації, швидкості та ефективності її оброблення, оперативності отримання даних не виключають виникнення проблем через ймовірність несанкціонованого доступу до інформації, некваліфікованих дій користувачів, технічних неполадок та вірусів, що руйнують систему.

Список використаної літератури

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність. Закон України№2164-VIII зі змінами, внесеними 05 жовтня 2017 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/go/996-14. – Назва з екрану.

2. Чацкіс Ю. Д. Організація бухгалтерського обліку : навч. посібник / Ю. Д. Чацкіс. – К. : Центр навчальної літератури, 2011. – 564 с.

3. Про електронні документи та електронний документообіг. Закон України від 22.05.2003р. N 851-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/go/851-15. – Назва з крану.

4. Наказом Міністерства Юстиції України від 11.11.2014 №1886/5 «Про затвердження Порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на ефективне зберігання».

5. Про електронний цифровий підпис. Закон України від 22.05.2003 №852.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/go/852-15. – Назва з крану.

6. Клим Н.М., Грицак О.С. Оцінка інформаційних технологій для забезпечення обліково-аналітичних задач підприємств України. *Економіка і Фінанси*. № 2. 2018. С. 39-45.

Антошкін В. К.
к.е.н., доцент кафедри економіки і фінансів,
Рунчева Н. В.
д.е.н., проректор з наукової роботи,
Бердянський університет менеджменту і бізнесу,
м. Бердянськ, Україна

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА АГРОПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Соціально-економічна безпека є невід‘ємним атрибутом розвитку господарських відносин агробізнесу в світі. Ця тенденція прослідковується й в Україні, але з певними особливостями [1]. Агропідприємства, що функціонують в Україні, з одного боку, дозволяють забезпечити певну продуктивність та дохідність сільського господарства, підтримують напрями продовольчої безпеки країни та її провідну роль як одного із найбільших експортерів продовольства на світовому аграрному ринку.

З одного боку, нерегульований та неконтрольований розвиток агропідприємств здатний істотно погіршити економічну конкуренцію на ринку капіталів, землі, сільськогосподарської продукції, зайнятості сільського населення, що матиме негативні наслідки для сталого функціонування й розвитку національного господарства загалом. Масштаби залучення агроструктурами сільськогосподарських земель до господарського використання та їх прибутків з одночасним зубожінням сільського населення, занепадом сільських територій, виснаженням природних ресурсів, свідчать про необхідність державного регулювання процесу їх створення та функціонування.

З іншого боку, організація агропідприємств є інноваційною моделлю організації та розвитку аграрної сфери економіки, яка забезпечує розширене відтворення шляхом залучення інвестицій, впровадження інновацій,

формування конкурентоспроможного агропромислового виробництва. Її ефективність характеризується такими критеріями: виробництво якісної й доступної для масового споживача продукції, здатної задовольнити продовольчу безпеку та реалізувати експортний потенціал країни; впровадження науково-технічних досягнень у збереження та розширене відтворення природно-ресурсного потенціалу, впровадження енергозберігаючих технологій; раціоналізація бізнес-процесів та підвищення соціальних стандартів життя працюючих; благоустрій сільських територій та реалізація соціальних програм на селі.

В існуючому вигляді вітчизняна модель аграрного виробництва, основною складовою якої стає всебічна виробничо- та фінансово-економічна діяльність агропідприємств, не забезпечує багатофункціональності сільського господарства [2, с. 15]. Вона лише дає змогу нарощувати виробничий та експортний потенціал й отримувати вагомі фінансові результати певному колу виробників. Тому діяльність агропідприємств у подальшому розвитку аграрної сфери економіки України повинна чітко регламентуватися державою й бути спрямована на забезпечення продовольчої безпеки, створення економічних умов існування сільського населення, відтворення селянства як основи генофонду нації, підтримання екологічної рівноваги, збереження біорізноманіття тошо.

З іншої сторони, важко заперечувати, що діяльність агропідприємств має найвищу соціальну цінність для усіх людських співтовариств, оскільки вони виробляють продовольчу продукцію для населення. Забезпечення продовольчої безпеки є найголовнішим завданням держави. Тому створення нею необхідних умов діяльності аграрних підприємств є першочерговим завданням. Успішна діяльність аграрних утворень важлива і для власників, оскільки цим самим збільшуються їх прибутки [3].

Зазначимо, що зі зняттям мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення в Україні, яке рано чи пізно все одно відбудеться, існують об’єктивні підстави стверджувати про можливість виникнення монопольного ефекту, яким скористаються агрохолдинги в аграрній галузі, а також на ринку землі, у сфері її оренди. Вплив же агрохолдингів на природне середовище на сьогодні практично взагалі реально не контролюється державою; Це автоматично дозволяє їм не враховувати цей чинник у своїй діяльності, що несе в собі відому небезпеку [4, с. 265].

Отже, умовою забезпечення соціально-економічної безпеки аграрного ринку виступає ефективне використання природного потенціалу, забезпечення продовольчих потреб і соціального розвитку територій, підвищення рівня екологічної безпеки.

Список використаної літератури

1. Саблук П.Т. Кластеризація як механізм підвищення конкурентоспроможності та соціальної спрямованості аграрної економіки / П.Т.

Саблук, М.Ф. Кропивко // Економіка АПК. – 2010. – № 1 (183). – С. 3-12.

2. Петрашко О. Національне корпоративне управління: мають залишитися найефективніші / О. Петрашко // Урядовий кур‘єр. – 2011. – № 16. – С. 15.

3. Возницька В. Ф. Система регулювання корпоративного сектора економіки України [Електронний ресурс] / В. Ф. Возницька // Наукова періодика України / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Електрон. текст. дан. – К., 2006. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/16_7/178_Woznycka_16_7.pdf. – Джерело друк. публ.: Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2006. – Вип. 16.7.

4. Бойко Л.М. Регулювання земельних відносин у сільському господарстві: [монографія] / Л.М. Бойко. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 316 с.

Бараболя О.В.
к.с.г.н., доцент кафедри рослинництва,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ВМІСТ ТОКСИЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У ГРУНТІ І В ЗЕРНІ ПШЕНИЦІ ТВЕРДОЇ ЯРОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД УДОБРЕННЯ

Порушення агрономічної технології використання добрив, зокрема оптимальних доз, співвідношень та способів їхнього внесення без урахування біологічних властивостей рослин, родючості ґрунту, фізико-хімічних і хімічних властивостей добрив може призвести до серйозних негативних наслідків, у тому числі й до погіршення якості зерна, екологічної безпечності [1, 6, 10].

Одним з основних джерел забруднення навколишнього середовища є мінеральні добрива. За їхнього неправильного застосування в землеробстві можливе фізичне, хімічне, біологічне, а також радіоактивне забруднення [3, 4, 5].

Основним завданням у землеробстві є збільшення зборів високоякісного екологічно безпечного зерна, досягти яких можна за рахунок комплексної взаємодії сортів і елементів технології вирощування, серед яких важливе значення мають пестициди, мінеральні і органічні добрива. Їхнє використання потребує комплексного вивчення впливу не лише на родючість і властивості ґрунту, врожайність і якість продукції, але й в цілому на довкілля. Використання хімікатів – це активне втручання людини в живу природу. Тому потрібно знати їхні екологічні аспекти. Безконтрольне забруднення ґрунту, повітря і природних вод токсичними сполуками, які можуть переходити за допомогою трофічних ланцюгів і накопичуватися у рослинах, тваринах і людині, у кінцевому результаті може призвести до загибелі окремих видів рослин, тварин і навіть людини, якщо своєчасно не вжити потрібних заходів [7].

Серед речовин, що забруднюють навколишнє середовище, виділяється група екотоксикантів, які відзначаються особливою природною токсичністю або набутою в результаті трансформації в навколишнє середовище чи контакту з живими організмами. До екотоксикантів так званої «брудної дюжини» відносяться важкі метали та їхні сполуки, радіонукліди, персистентні пестициди та гербіциди, токсичні відходи промислових підприємств [11].

З агроекологічної точки зору важливими для оцінки можливої дії мінеральних добрив на довкілля є їхній кількісний та якісний склад, який залежить від особливостей сировини та промислових технологій виробництва. Сировиною для виробництва більшості азотних добрив є аміак і азотна кислота. У вітчизняній аміачній селітрі, крім азоту, містяться цинк – 0,2 мг/кг, мідь – 0,25, нікель – 0,84 і свинець – 0,05 мг/кг [12].

Фосфорні добрива мають актуальну екологічну проблему, в них містяться домішки різних елементів, у тому числі й важких металів, які забруднюють ґрунт, природні водоймища і ґрунтові води. Певна кількість їх надходить до рослин, погіршуючи якість продукції [8]. Вітчизняні суперфосфати, простий і подвійний, характеризуються таким вмістом домішок відповідно: цинк – 10,0 і 12,3 мг/кг, мідь – 18,3 і 31,2, нікель – 12,9 і 26,5, свинець – 21,7 і 29,0, кадмій – 0,25 мг/кг. Токсичні елементи, які надходять у ґрунт з фосфорними добривами, під впливом комплексу факторів беруть участь у іонообмінних реакціях. Вони утворюють органо-мінеральні сполуки, які мають більшу токсикологічну небезпечність. Калійні добрива, крім домішок хлору, натрію, магнію, сульфат – іонів, містять значну кількість токсичних елементів. Так, калійна сіль містить цинку 3,1 мг/кг, міді – 8,7, нікелю – 4,3, свинцю – 4,5, кадмію – 0,16 мг/кг [12].

Свинець, кадмій і ртуть займають особливе місце серед важких металів. Вони добре адсорбуються орним шаром ґрунту, особливо за великого вмісту гумусу і важкого гранулометричного складу. Їхні сполуки досить стійкі і зберігають токсичні властивості протягом тривалого часу. Тому проблема накопичення важких металів у ґрунті і доступ їх до рослин має важливе значення [15].

Завдяки швидкому розвитку молекулярно-генетичних методів, що пов’язані з відкриттям генів, які беруть участь у транспорті токсичних елементів до клітини та в її межах, отримано нові знання про механізм надходження токсичних елементів у рослини. Досягнуто істотних успіхів у вивченні механізмів, які забезпечують стійкість рослин до дії токсичних елементів. Це дає можливість отримувати екологічно безпечну продукцію зі зменшеним їхнім вмістом [2].

Отже, мінеральні добрива, крім позитивної дії на врожайність та якість продукції, можуть мати негативний вплив на довкілля. Тому першочерговим завданням було визначити вміст токсичних елементів в ґрунті та зерні пшениці твердої ярої залежно від використання мінеральних добрив.

Одночасно з внесенням добрив в ґрунт поступають токсичні елементи. Фактичне надходження їх в ґрунт розраховували за формулою

$$У = d \cdot q_2 \cdot 100/q_1,$$

де У – кількість токсичного елементу, мг/га; d – доза добрива за діючою речовиною, кг/га; q_1 – вміст діючої речовини у добриві, %; q_2 – вміст токсичного елементу у добриві, мг/кг [12].

Так, за внесення подвійного гранульованого суперфосфату в кількості 150 кг/га (дослідна доза $Р_{60}$) в ґрунт надійшло 1845 мг/га цинку, 4680 мг міді, 4350 мг свинцю, 37,5 мг/га кадмію. За внесення 150 кг/га калійної солі (дослідна доза $К_{60}$) в ґрунт надійшло 465 мг/га цинку, 1305 мг міді, 675 мг свинцю, 24 мг/га кадмію. За внесення аміачної селітри з розрахунку N_{30} в ґрунт поступило 17,6 мг/га цинку, 22 мг міді, 4,4 мг/га свинцю, за внесення аміачної селітри в дозі N_{60} цинку поступило 35,2 мг/га, міді 44 мг/га, свинцю, 8,8 мг/га, N_{90} – 52,8 мг/га цинку, 66 мг/га міді, 13,2 мг/га свинцю, N_{120} – 70,4 мг/га цинку, 88 мг/га міді і 17,6 мг/га свинцю. Ця кількість токсичних елементів, яка була внесена в ґрунт разом з мінеральними добривами, збільшила їхній вміст в ґрунті, який визначали в фазі виходу рослин пшениці твердої ярої в трубку. Згідно санітарних норм гранично допустима концентрація (ГДК) солей важких металів в 1 кг ґрунту повинна бути не більше для цинку 23, міді 3, свинцю 2 і кадмію 0,7 мг [14].

Так, вміст цинку в ґрунті за внесення $N_{90}Р_{60}К_{60}$ як по чорному пару, так і після гороху досяг рівня гранично допустимої концентрації, а за внесення $N_{120}Р_{60}К_{60}$ його вміст був більше гранично допустимої концентрації. В середньому за роки по чорному пару він становив 23,1 мг/кг ґрунту, а після гороху – 23,7 мг/кг. Якщо без внесення добрив в середньому вміст цинку в ґрунті чорного пару становив 21,0, після гороху 21,6 мг/кг, то за внесення $N_{120}Р_{60}К_{60}$ він в обох випадках збільшився на 2,1 мг/кг ґрунту і був більше гранично допустимої концентрації.

Суттєво збільшився вміст міді в ґрунті за внесення мінеральних добрив. Так, в середньому за роки внесення $N_{60}Р_{60}К_{60}$ в полі чорного пару її вміст збільшився на 0,4 мг/кг, в полі після гороху на 0,6 мг/кг, за внесення $N_{90}Р_{60}К_{60}$ відповідно на 0,6 і 0,7, $N_{120}Р_{60}К_{60}$ – на 0,8 і 0,9 мг/кг ґрунту порівняно з вмістом міді без внесення добрив.

Хоча вміст свинцю в ґрунті збільшився за внесення мінеральних добрив, проте, навіть за внесення їх в найбільших дозах ($N_{120}Р_{60}К_{60}$) він був значно менше гранично допустимої концентрації.

Вміст кадмію, як найнебезпечнішого важкого металу, також збільшувався за внесення мінеральних добрив, проте, навіть за внесення $N_{120}Р_{60}К_{60}$ його вміст був втричі менше гранично допустимої концентрації.

Наявність токсичних елементів в ґрунті є джерелом надходження їх в зерно. Цинк зосереджений в цитоплазмі рослинної клітини у вигляді комплексних сполук з високомолекулярними білками, сірковмісними амінокислотами, а також з вуглеводами і вітамінами. Мідь в зерні знаходиться у вигляді комплексних сполук з низькомолекулярними і високомолекулярними речовинами. Свинець знаходиться в зерні у вигляді піро- і ортофосфатів і

пов'язаний як з розчинними молекулами білків, так і з вуглеводами. Кадмій – досить рухливий елемент, його іони легко утворюють
рухомі комплексні сполуки з білковими молекулами і концентруються в білковій фракції [9]. Згідно ДСТУ 3768:2010 гранично допустима концентрація (ГДК) солей важких металів в зерні пшениці становить для цинку 50, міді 10, свинцю 0,5, кадмію 0,1 мг/кг зерна [13].

В наших дослідженнях за внесення мінеральних добрив вміст токсичних елементів в зерні пшениці твердої ярої збільшувався.

Так, зі збільшенням доз азотного добрива збільшувався вміст цинку в зерні. В середньому вміст за вирощування пшениці твердої ярої по чорному пару з внесенням $N_{120}P_{60}K_{60}$ зріс на 12,2, після гороху – на 8,6 мг/кг зерна порівняно з вмістом цинку в зерні без внесення добрив, вміст цинку в зерні був значно менше гранично допустимої концентрації.

Збільшення вмісту міді в зерні відбувалось за рахунок як фосфорно-калійного, так і азотного добрива, проте більший вплив мало азотне добриво. Так, за внесення N_{30} вміст міді в зерні пшениці твердої ярої, яка була вирощена по чорному пару, збільшився на 0,4, за внесення N_{120} – на 1,3 мг/кг, після гороху – відповідно на 0,3 і 1,5 мг/кг зерна порівняно з його вмістом на фоні $P_{60}K_{60}$. В усі роки дослідження вміст міді в зерні був значно менше гранично допустимої концентрації. В той же час вміст свинцю в зерні за рахунок внесення мінеральних добрив був близький до гранично допустимої концентрації, а за внесення $N_{120}P_{60}K_{60}$ було більше гранично допустимої концентрації на 0,1 мг в кг зерна.

Наявність вмісту кадмію в зерні пшениці твердої ярої була значно менша гранично допустимої концентрації як за вирощування по чорному пару, так і після гороху.

На основі результатів досліджень можна зробити такі висновки:

1. Ґрунт, на якому були проведені дослідження, придатний для одержання екологічно безпечного зерна пшениці твердої ярої.

2. За внесення в ґрунт мінеральних добрив збільшується вміст в ньому токсичних елементів, але він був менший гранично допустимих концентрацій, за винятком поєднання азотних і фосфорно-калійних добрив у дозі $N_{120}P_{60}K_{60}$, які збільшують вміст цинку понад гранично допустиму концентрацію, а саме: на 0,1…0,8 мг/кг ґрунту.

3. Внесення мінеральних добрив призводить до збільшення вмісту токсичних елементів в зерні пшениці твердої ярої, але їхній рівень менший від гранично допустимої концентрації.

4. Внесення мінеральних добрив у співвідношенні $N_{120}P_{60}K_{60}$ не гарантує щорічного одержання екологічно безпечного зерна пшениці твердої ярої.

Список використаної літератури

1. Грицай А. Д. Сучасні технології вирощування зернових культур та напрями їх вдосконалення / А. Д. Грицай, В. Ф. Камінський, П. В. Романюк [та ін.] // Екологія та сільськогосподарське виробництво. – К., 1992. – С. 39 – 49.

2. Гуральчук Ж. З. Надходження та детоксикація важких металів у рослинах / Ж. З. Гуральчук // Живлення рослин: теорія і практика. – К.: Логос, 2005. – С. 330 – 358.

3. Дегодюк Е. Г. Азотний режим ґрунтів / Е. Г. Дегодюк // Вирощування екологічно чистої продукції рослинництва. – К.: Урожай, 1992. – С. 45 – 50.

4. Дегодюк Е. Г. Екологічні наслідки використання агрохімікатів у інтенсивному землеробстві / Е. Г. Дегодюк // Удобрення польових культур при інтенсивних технологіях вирощування. – К.: Урожай, 1990. – С. 194 – 197.

5. Дегодюк Е. Г. Екологічні основи використання добрив / Е. Г. Дегодюк, В. Т. Мамонтов, В. І. Гамалей [та ін.]. – К.: Урожай, 1988. – 232 с.

6. Дегодюк Е. Г. Вирощування екологічно чистої продукції рослинництва / Е. Г. Дегодюк, В. Ф. Сайко, М. С. Корнійчук [та ін.]. – К.: Урожай, 1992. – 320 с.

7. Добровольский Г. В. Охрана почв / Г. В.Добровольский, Л. А. Гришина.– М.: Изд. Московского университета, 1985. – 223 с.

Жемела Г. П. Добрива, урожай і якість зерна / Григорій Пимонович Жемела. – К.: Урожай, 1991.–136 с.

8. Иванова Т. Н. Миграционные свойства токсичных элементов зерно-продуктов / Т. Н. Иванова // Хранение и переработка сельхозсырья. – 2001. – № 2. – С.12 – 14.

9. Корчинський А. А. Екотоксиканти та деякі проблеми сільсько-господарського виробництва / А. А. Корчинський, Т. В. Новак, В. А. Бабич // Екологія та сільськогосподарське виробництво – К., 1992. – С. 9 – 13.

10. Патика В. П. Агроекологічна оцінка мінеральних добрив та пестицидів / В. П. Патика, Н. А. Макаренко, Л. І. Моклячук [та ін.]. – К.: Основа, 2005. – 300

11. Пшениця. Технічні умови: ДСТУ 3768: 2010.- [Чинний від 2010-03-31] – К. : Держспоживстандарт України, 2010. – 15 с. – (Національний стандарт України).

12. СанПиН 42-128-4433-87. Санитарные нормы допустимых концентраций и химических веществ в почве. – М., 1988. – 302 с.

13. Корчинський А. А. Екологічні проблеми сільськогосподарського виробництва / А. А. Корчинський // Екологія та сільськогосподарське виробництво. – К., 1992. – С. 2 – 9.

14. Фатєєв А. І. До питання небезпеки забруднення ґрунтів важкими металами /А. І. Фатєєв, М. М. Мірошниченко, В. Л. Самохвалова [та ін.] // Вісник аграрної науки, 1999. – № 10. – С. 59 – 62.

Басова Ю.О.
к.т.н, доцент, доцент кафедри
товарознавства непродовольчих товарів,
Губа Л.М.
к.т.н, доцент, доцент кафедри
товарознавства непродовольчих товарів,
Шурдук І.В.
к.т.н, доцент кафедри
товарознавства непродовольчих товарів
ВНЗ Укоопспілки Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава, Україна

ВИМОГИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО КОСМЕТИЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, яка набула чинності з 01 січня 2016 р. передбачає створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, встановлює правила щодо лібералізації торгівлі товарами та послугами, визначає процедури врегулювання торговельних суперечок, окреслює інституційні рамки взаємодії сторін. Для багатьох українських компаній малого та середнього бізнесу вихід на ринок Європейського Союзу став сьогодні єдиним шляхом для подальшого розвитку.

Для експорту вітчизняної продукції, для забезпечення її конкурентоспроможності на європейському ринку необхідно орієнтуватися на вимоги європейського законодавства, де якість продукції є найбільш важливою характеристикою. Особливої уваги заслуговують вимоги до окремих груп товарів, які через безпосередній контакт із тілом людини можуть впливати на її здоров'я.

В ЄС діють 3 основні установи в області законодавства, в тому числі і косметичної продукції: Рада Європейського Союзу (Рада Міністрів), яка складається з міністрів країн-членів ЄС; Європейський Парламент – орган, який утворюється в результаті прямих виборів в країнах-членах ЄС та приймає політичні рішення паралельно з Радою ЄС; Європейська Комісія - виконавчий орган, відповідальний за впровадження політики ЄС. У складанні, прийнятті чи перегляді законодавства беруть участь інші організації – це експертні (технічні і наукові) комітети, асоціації, представники організацій споживачів.

Важливу роль у регулюванні косметичної промисловості відіграють Наукові комітети, а саме Науковий комітет з безпеки споживачів (SCCS). SCCS проводить незалежну наукову експертизу і знаходиться у підпорядкуванні Генерального директорату охорони здоров'я та захисту споживачів Європейської комісії. Комітет надає висновки про здоров'я та безпеку людей

(щодо хімічних, біологічних, механічних та інших фізичних ризиків) при використанні непродовольчих споживчих товарів, в т.ч. косметичних засобів і їх інгредієнтів, а також послуг (наприклад, татуювання, штучна засмага).

На косметичну продукцію Європейською Комісією прийнято низку керівних документів, в тому числі щодо оцінювання безпечності та ефективності косметичної продукції, альтернативних методів випробувань, а також пограничних продуктів (на практиці іноді може бути важко відрізнити косметичну продукцію від лікувальної):

- Директива Ради 76/768/ЄЕС від 27 липня 1976;
- Регламент (ЄС) № 1223/2009 Європейського Парламенту і Ради;
- Перелік документів Європейського Законодавства, що регулюють вимоги до маркування косметичної продукції;
- «Керівництво для маркування косметичної продукції в Європейському Союзі» відповідно до Регламенту (ЄС) №1223/2009 на косметичні продукти», розроблене Європейською косметичною асоціацією «COLIPA» (грудень 2011 року).

Згідно законодавства ЄС до косметики, крім «традиційної» косметичної продукції (такої як косметика і парфумерія), відносяться також засоби для гігієни ротової порожнини, шампуні та мило. Європейське законодавство вимагає, щоб кожен косметичний продукт на ринку Європи був безпечним у використанні, а виробник повинен гарантувати, що косметична продукція пройшла експертну наукову оцінку безпечності до моменту введення її обіг.

З метою забезпечення вільного поширення косметичної продукції та її безпеки на внутрішньому ринку, Європейський Парламент та Рада в 1976 році прийняли Директиву Ради 76/768 по зближенню законодавств держав-членів, що стосуються косметичної продукції («Косметична Директива»). За останні роки для відображення нових тенденцій і завдань в області косметичної продукції було внесено 7 поправок. В тому числі було зроблено понад півсотні так званих «пристосувань» до технічного прогресу стосовно переліку інгредієнтів, які заборонені або дозволені для використання у косметичній продукції.

Європейською Комісією, у тісній співпраці з державами-членами, видано ряд керівних документів для узгодження інтерпретації різних положень Косметичної Директиви в інтересах держав-членів, органів влади та зацікавлених сторін, в тому числі виробників косметичної продукції. Це стосується питань маркування періоду після відкриття, складу і небажаних наслідків косметичних продуктів, прикордонної продукції, обмеження області застосування барвників, маркування, виконання вимог щодо заборони випробувань на тваринах, оцінки ефективності тощо.

Через необхідність чергового внесення змін до Директиви Ради 76/768 Європейським парламентом і Радою був прийнятий Регламент (ЄС) №1223/2009 на косметичну продукцію, який в повному обсязі буде введений в дію з 11 липня 2013 року разом зі скасуванням Директиви Ради 76/768. Цей

Регламент є обов'язковим у повному обсязі і має пряме застосування в усіх державах членах ЄС. Він спрямований на забезпечення захисту здоров'я споживачів, визначає правила по оцінки безпеки продукції. Вільне пересування косметичних продуктів на внутрішньому ринку Європейського Союзу дозволяється, якщо вони відповідають Регламенту (ЕС) № 1223/2009.

Регламент (ЄС) №1223/2009 включає:

– подання «відповідальними особами» і, за певних обставин, дистриб'юторами косметичної продукції, передпродажного повідомлення про косметичну продукцію, яку вони розміщують на Європейському ринку. Для подання передпродажного повідомлення створена онлайн-система оповіщення Portal (CPNP), яка робить цю інформацію доступною в електронному вигляді для Компетентних органів (для контролю, аналізу оцінки ринку, а також для проінформованості споживачів) і для токсикологічних центрів або аналогічних органів, створених державами-членами (для цілей медичного лікування). CPNP доступний з 11 січня 2012 для компетентних органів, Європейських токсикологічних центрів, відповідальних осіб і стане доступним для дистриб'юторів косметичної продукції з 11 липня 2013 року;

– більш конкретні вимоги до маркування, змісту та формату звіту про оцінювання безпечності та «файлів інформації» про косметичну продукцію;

– зміцнення скоординованих зусиль компетентних органів держав-членів з нагляду за ринком. Компетентні органи в кожній державі несуть відповідальність за розгляд оцінки безпечності і контролю продуктів вже на ринку. Інспектори, що призначаються на національному рівні, можуть відвідати магазини, супермаркети, невеликі магазини і торгові точки для перевірки продуктів продажу. При необхідності, ці інспектори можуть відбирати будь-який продукт з ринку для передачі в офіційні лабораторії для подальшої перевірки на відповідність встановленим вимогам.

Для кожного косметичного продукту, розміщеного на ринку ЄС, повинна бути призначена «відповідальна особа». Оцінка безпечності кінцевої косметичної продукції повинна бути виконана до того як продукт буде розміщено на ринку ЄС та за змістом і формою відповідати встановленим вимогам. Повний «файл інформації» про косметичну продукцію повинен бути доступний для компетентних органів за вказаною адресою «відповідальної особи» та містити таку інформацію: характеристика косметичної продукції для її ідентифікації; оцінка безпечності готової продукції для здоров'я людини; метод виготовлення відповідний GMP; підтвердження ефективності косметичної продукції; відомості про випробування на тваринах. Також беруться до уваги деякі з новітніх технологічних розробок, в тому числі можливості використання наноматеріалів.

Таким чином, з метою розвитку торгівлі та подолання технічних бар'єрів Україна повинна гармонізувати нормативні документи із європейськими, що стосується і косметичної продукції. Це також сприятиме підвищенню рівня

захисту здоров'я людини, оскільки дозволить створити передумови забезпечення доступу споживачів до якісних та безпечних косметичних товарів.

Список використаної літератури

1. Дикун А. Відкриття європейських ринків вплине на підвищення стандартів української продукції http://old.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=247648575&cat_id=248446171. – Назва з екрану.

2. Сібекіна А. Ю. Концептуальні засади інтенсифікації процесу відкриття європейських ринків в умовах асоціації України з ЄС / А. Ю. Сібекіна // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2014. – № 5-6. – С. 72-79. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2014_5-6_9. – Назва з екрану.

Бенях В.В.
старший викладач кафедри управління персоналом і економіки праці,
ВНЗ Укоопспілки Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава, Україна

РОЗВТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ В РАМКАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ

Інтеграційні процеси, все сильніше захоплюючи всі сфери суспільного життя, вимагають відповідей від вищої освіти, посилення організації підготовки сучасного фахівця, відповідного всім вимогам міжнародного суспільства.

Проблемам інтеграції вищої освіти України у європейський освітній простір приділяється значна увага, про що свідчать фундаментальні наукові праці таких вітчизняних вчених і педагогів, як В. П. Андрущенко, В. Г. Кремень, В. І. Луговий, М. З. Згуровський, М. Ф. Степко, Л. І. Федулова та ін.

Мета дослідження полягає у аналізі реформування системи вищої освіти в рамках участі у формуванні єдиного європейського освітнього простору.

Інтеграція України до європейського освітнього простору включає в себе більш широкий спектр філософсько-політичних, доктринальних проблем, пов'язаних з глобальними викликами сучасного світу та є важливою складовою цивілізаційного вибору України. Сфера освіти є ключовою у досягненні високого рівня соціально-економічного, політичного, культурного розвитку. Наша держава історично є європейською країною і тому розвиток української освіти, науки і культури варто розглядати в контексті європейських цінностей [1].

Європейський простір вищої освіти – це простір, де вища освіта є громадською, відповідальні вищі навчальні заклади повинні реагувати на широкі потреби суспільства шляхом різноманітності їх місій. Метою Європейського простору вищої освіти є: забезпечення вищих навчальних

закладів необхідними ресурсами для продовження виконання всіх спектрів своїх цілей, таких як підготовка тих, хто навчається, до життя в якості активних громадян демократичного суспільства, підготовка студентів для їх майбутньої кар'єри і створення умов для їх особистого розвитку, створення і підтримка широкої, передової бази знань і стимулювання наукових досліджень та інновацій. У реформи систем вищої освіти і політики, що проводяться, будуть, як і раніше, включені європейські цінності інституційної автономії, академічні свободи та соціальна справедливість, і це вимагатиме повної участі студентів і персоналу.

Вища освіта має відігравати провідну роль, аби успішно протистояти сучасним викликам і сприяти соціальному розвитку. Для цього інвестиції у вищу школу слід уважати найбільшим пріоритетом. За цих обставин вища освіта стає суспільною відповідальністю, а вищі навчальні заклади згідно з різноманіттям їхніх місій відповідальні за розв'язання різнобічних проблем суспільства. А відтак важливо, щоб вища школа мала необхідні ресурси й інституційний потенціал для виконання всіх своїх завдань, зокрема таких, як підготовка студентів до професійної кар'єри та активного і відповідального життя в демократичному суспільстві, особистісний розвиток, створення і підтримання бази новітніх знань, заохочення до наукових досліджень та інновацій. Тому потрібне перманентне вдосконалення вищої школи з метою підвищення ефективності її діяльності, гарантування якості вищої освіти [2].

Вимогою часу стає підготовка фахівців нової якості – здатних творчо мислити, швидко орієнтуватися в сучасному насиченому інформаційному просторі, приймати нестандартні рішення, вчитися і розвиватися протягом усього життя, а головне – бути патріотами рідної землі. Реформування вищої освіти України, як відомо, ґрунтується на таких засадах: по-перше, це національна ідея вищої освіти, зміст якої полягає у збереженні і примноженні національних освітніх традицій. Вища освіта покликана виховувати громадянина держави Україна, гармонійно розвинену особистість, для якої потреба у фундаментальних знаннях та підвищенні загальноосвітнього і професійного рівня асоціюється зі зміцненням своєї держави; по-друге, розвиток вищої освіти повинен підпорядковуватись законам економіки. Водночас необхідно враховувати при цьому не менш важливі чинники – соціальні, політичні, духовного життя, суспільної свідомості, культури та морально-психологічних цінностей. Значна частина проблем, що накопичилася у системі вищої освіти, пов'язані насамперед з розбалансованістю комплексу зазначених чинників суспільних перетворень; по-третє, розвиток вищої освіти слід розглядати у контексті тенденцій розвитку світових освітніх систем, у т.ч. європейських. Зокрема, привести законодавчу і нормативно-правову базу вищої освіти України до світових вимог, відповідно структурувати систему вищої освіти та її складові, упорядкувати перелік спеціальностей, переглянути зміст вищої освіти; забезпечити інформатизацію навчального процесу та доступ до міжнародних інформаційних систем у вищій школі. Необхідно не лише

орієнтуватись на ринкові спеціальності, але й наповнити зміст освіти новітніми матеріалами, запровадити сучасні технології навчання з високим рівнем інформатизації освітнього процесу.

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки [3] наголошується, що в країні уже зроблено конкретні кроки щодо інтеграції вітчизняної вищої ос- віти в міжнародний освітній простір. Практика роботи Полтавського університету економіки і торгівлі засвідчує, що зазначений процес потребує якісних змін, адже сучасне суспільство, яке пристосовується до проблем глобалізації, потребує чіткої відповіді на багато запитань щодо впровадження новітніх технологій навчання, що ґрунтуються на нових методологічних засадах інтеграційного характеру.

Отже, поштовхом для перегляду принципів і методології контролю якості освіти за міжнародними стандартами став Болонський процес і позитивно впливає на якість підготовки студентів в українських вузах. Створення європейського простору вищої освіти сприятиме високій мобільності і конкурентоспроможності знань і умінь українських громадян.

Список використаної літератури

1. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес: Матеріали до першої лекції / уклад.: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, К.М. Левківський, Ю.В. Сухарніков. – К.: Науково-методичний центр вищої освіти Міністерства освіти і науки України, 2004. – 26 с.

2. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: Монографія / За заг. ред. Ф.Г. Ващука. – Ужгород: ЗакДУ, 2011. – 560 с. – (Серія «Євроінтеграція: український вимір»; Вип. 16).

3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://guonkh.gov.ua/content/documents/16/1517/Attaches/4455.pdf. – Назва з екрану.

Anna Brzozowska,
Doctor of Sciences in Economics, Professor
Department of Business Informatics,
Faculty of Management, Czestochowa University of Technology, Poland
Шведенко П.Ю.
к.ю.н., старший викладач кафедри підприємництва і права,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ ДОСВІД КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В КРАЇНАХ ЄС

Обов’язковою умовою нормального функціонування сільськогосподарського виробництва в ринковому середовищі є наявність

відповідної кредитної політики, яка враховувала б особливості аграрного сектора і створювала сприятливі умови для його розвитку. В умовах формування ринкових відносин подальший розвиток сільського господарства неможливий без ефективного функціонування кредитної підтримки сільськогосподарських товаровиробників.

Сільськогосподарський кредит був і завжди буде у центрі уваги переважної більшості держав**.** За таких умов дослідження досвіду кредитування сільських товаровиробників набуло особливого значення і обумовлює його актуальність. Практика вимагає наукового обґрунтування залучення достатніх кредитних ресурсів у сільськогосподарське виробництво на сприятливих для них умовах. Все більш актуальними стають також питання вдосконалення кредитного механізму, за допомогою якого передбачається усунути негативні тенденції в його функціонуванні та відновити основні принципи кредиту.

Метою дослідження є аналіз становлення та функціонування систем кредитного забезпечення в зарубіжних країнах.

Світовий досвід свідчить, що кредитування, як засіб державної підтримки аграрного товаровиробника існує в більшості промислово розвинутих країн, які витрачають на її проведення значні кошти. Згідно з даними наведеними Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЄСР), яка включає 29 країн (у тому числі США, країни Європейського союзу, Австралію, Канаду та ін.) витрати за сім останніх років на підтримку аграрного сектора, шляхом кредитування в цих країнах склали більше 1,07 тр.лн доларів [1].

В аграрному виробництві практично всіх країн із розвиненою економікою на протязі довгого часу створювалась спеціалізована система сільськогосподарського кредиту на характеристиці якої слід хоч би коротко зупинитися. Вона виникла в середині XIX ст. у вигляді кредитних Союзів в Англії в 1844 р. в містечку Ройчдейт, ініціаторами їх створення стали місцеві ткачі. А вже в 1846 році був створений кредитний союз кооперативів в Німеччині. Його засновник Ф. Райффайзен поклав в основу принцип взаємодопомоги тих, для кого він виник. Союз функціонував без власного капіталу і дивідендів, а члени кредитних кооперативів несли загальну солідарну відповідальність. На принципах системи Райффайзена створювались місцеві каси сільськогосподарського кредиту і в Франції.

Вивчення історичного і сучасного досвіду організації кредитного обслуговування країн з розвинутою економікою дозволяє зробити висновок, що всі вони на сьогодні створили специфічні системи обслуговування аграрного сектора економіки.

В процесі формування ринкової системи кредитного забезпечення реального сектора економіки усі країни зазнавали труднощів в питаннях врахування її галузевих відмінностей. Обтяжливою специфікою системи кредитного забезпечення є тісний зв'язок механізму кредитування з наявністю високих ризиків у галузі та низькою прибутковістю сільського виробництва. Ця система знижувала обсяг кредитного забезпечення, особливо в періоди

фінансової нестабільності економіки, коли галузь особливо потребувала додаткових фінансових ресурсів.

В такі періоди, з метою підтримки аграрного сектора, багато країн почали створювати державні системи кредитної підтримки галузі. Не покладаючись на державу з її мірами та напрямами кредитування сільськогосподарські товаровиробники почали створювати і власні (кооперативні) системи кредитного забезпечення.

Прикладом розвитку сільськогосподарської кредитної комерції може бути Голландія. В цій країні перший кооперативний банк було створено у 1896 р. Пізніше такі банки об'єднувалися в загальнонаціональній РАБОБАНК, який в значно удосконаленому вигляді діє і сьогодні.

Банк об’єднує майже 600 місцевих, достатньо самостійних банків, надаючи кредит до 2,5 млн. дол. [2].

Оцінюючи досвід Голландії необхідно виділити в якості позитивної оцінки, розгалужену в ній систему надання кредитної допомоги для підтримки сільськогосподарського виробництва.

Розглядаючи фінансово-кредитну систему України у співвідношенні з Голландською на нашу думку було б не зайвим запозичити і застосувати деякі позитивні моменти механізму надання кредитів в Україні відповідно до її економічних та інших суспільних відносин.

З метою створення оптимальних умов сільськогосподарського виробництва для аграрних товаровиробників, які не можуть фінансуватися за рахунок власних коштів, або залученого на загальних умовах капіталу в багатьох країнах застосовується пільгове кредитування. Пільги, як правило, надаються в рамках цільових програм, що відображають пріоритети державної політики.

Основним принципом пільгового кредитування є часткова компенсація діючої процентної ставки з бюджетних коштів. Однак механізм його застосування в окремих країнах змінюється залежно від конкретних умов. Так, в Австрії розміри пільгової ставки кредиту та бюджетної компенсації перебувають у прямій залежності від процентної ставки банку, у Франції - пільгова ставка фіксована і ставка банку впливає лише на осяг бюджетної компенсації.

Французьким фермером надається шість пільгових кредитів з процентною ставкою залежно від кредиту, від 3,75 до 8,25 річних із строком погашення 7-12 років для несприятливих природно-екологічних зон та 5-9 років для інших районів.

В Німеччині де п'ята частина обсягу середньо та довгострокових кредитів рентного банку ФРН фінансується на пільгових умовах за програмами «Сільське господарство», «Молоді фермери», «Оновлення села» і т. д.

Для фермерів ФРН, що є учасником Програми інвестиційного стимулювання та Загальної програми аграрних кредитів, пільгове кредитування

здійснюється у вигляді позик з 1% річних або шляхом зниження позичкового процента діючих кредитів на 4-7% [3].

В порівнянні з вищевикладеним в Україні дуже складними виявились попит на кредитні ресурси та реальні можливості їх повернення. Основна причина – непомірно висока плата за користування кредитами, тенденції надання в основному короткострокових кредитів, відсутності нормативної бази регулювання пільгового кредитування, яким би передбачались обов'язкові випадки такого кредитування та відповідальність за порушення цих приписів.

Пільгове кредитування охоплює основні види сільськогосподарської діяльності, стимулюючи розвиток найбільш перспективних галузей та пріоритетних напрямів запровадження і в Австрії де до 40 % загальної суми пільгового кредиту використовується на вдосконалення організаційної структури ферм 27% – на будівництво та реконструкцію житлових та господарських будівель, 12% – на механізацію сільськогосподарського виробництва, 5% на сприяння реалізації продукції. У Данії передбачено надання державних гарантій фермерам на пільгові кредити молодим фермерам, що купили власне господарство.

Дослідження кількісних та якісних змін, які відбуваються в кредитних системах зарубіжних країн, а також урахування загальних тенденцій та закономірностей всесвітнього їх розвитку дозволить Україні швидше пройти шлях еволюції системи кредитування сільського господарства, на який зарубіжні країни витратили століття, оскільки вони перейшли до ринкових відносин з цією системою кредитування аграрного сектора на століття раніше України.

Порівняльний аналіз досвіду високорозвинутих держав світу з українським, з питань кредитної політики є надзвичайно необхідним і корисним і в умовах вирішення питання про вступ України в ЄС

Список використаної літератури

1. Коробейников М. Зарубежная практика кредитования сельского хозяйства и её позитивное использование в условиях современной России//Международный хозяйственный журнал. – 2010. – №4;

2. Порте ДЖ. Кредитная система в сельском хозяйстве Нидерландов//АПК: Экономика, управление. – 1996. – №3. – С. 53;

3. Олійник Д. С. Фінансова підтримка сільськогосподарського виробництва у зарубіжних країнах //Фінанси України. – 2002. – №6. – С. 72-79

Бирта Г.А.
д.с.х.н., зав. кафедры товароведения продовольственных товаров,
Бургу Ю.Г.
к.с.х.н., доцент кафедры товароведения продовольственных товаров,
ВУЗ «Полтавский университет экономики и торговли»,
г. Полтава, Украина

ФУНКЦИОНАЛЬНО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ СВОЙСТВА МЯСНОГО СЫРЬЯ

В современной мясоперерабатывающей промышленности превалирует тенденция поиска и разработки инновационных технологических решений для производства продукции высокого уровня качества, экологичности, биологической и микробиологической безопасности, а также обогащенной дефицитными нутриентами [1]. Современные принципы разработки рецептур мясных изделий основаны на выборе определенных видов сырья и таких их соотношений, которые бы обеспечивали требуемого качества продукции, включая количественное содержание и качественный состав пищевых веществ, наличие определенных органолептических показателей, потребительских и технологических характеристик [2].

В связи с этим особенно важное значение приобретает знание функционально-технологических свойств различных видов основного сырья и их компонентов, понимание роли вспомогательных материалов и характера изменения функционально-технологических свойств под воздействием внешних факторов.

Вопрос рассмотрения функционально-технологических свойств неразрывно связан с проблемами: оценки технологических функций и потенциальных возможностей использования сырья; выбора вида, соотношений и условий совместимости компонентов рецептуры; обоснования условий и параметров обработки сырья, что особенно существенно при изготовлении мясных эмульсий и осуществлении термообработки; направленного регулирования свойств отдельных видов используемого сырья и мясных систем в целом; прогнозирования характера изменения свойств мясных систем на различных этапах технологической обработки; рационального использования белоксодержащих компонентов; получения мясопродуктов гарантированного качества [3].

Под функционально-технологическими свойствами мясного сырья в технологии мясопродуктов понимают совокупность показателей, характеризующих его способность связывать и удерживать влагу и жир, образовывать устойчивые эмульсии и гели; сенсорные характеристики (цвет, вкус, запах), величину выхода и потерь при термообработке.

Функционально-технологические свойства мясных систем взаимосвязаны с количественным содержанием основных пищевых веществ, в первую очередь миофибриллярных белков и липидов, и их качественным составом. Функционально-технологические свойства мясного сырья модифицируются во времени в процессе развития автолитических изменений, при механической обработке, при выдержке в посоле, термообработке и других технологических воздействиях.

Наибольшее технологическое значение имеют мышечная, жировая и соединительная ткани, их количественное соотношение, качественный состав и условия обработки. В мясных системах поведение белка как основного стабилизирующего компонента рецептуры всегда рассматривают во взаимосвязи как с другими составляющими (жир, вода, минеральные вещества, морфологические элементы), так и с изменяющимися в процессе технологической обработки сырья условиями среды. Количественное содержание белка в системе, его качественный состав, условия среды – все это предопределяет степень стабильности получаемых мясных систем, влияет на уровень водосвязывающей, эмульгирующей и жиропоглощающей способности, на структурно-механические и органолептические характеристик, на выход готовой продукции. В частности, чрезмерное увеличение содержания мышечного белка в эмульсии сопровождается ухудшением консистенции готовых изделий; снижение концентрации – приводит к образованию бульонных и жировых отеков, появлению рыхлости, падению выхода [4].

Функционально-технологические свойства белков тесно связаны с их химическим и аминокислотным составом, структурой и физико-химическими свойствами, которые определяют взаимодействие белок-белок (гелеобразование), белок-вода (водосвязывание, набухание); белок-жир (жиропоглощение); а также поверхностно-активные свойства (образование эмульсий).

Существенную роль в технологии мясопродуктов при получении высококачественных изделий из многокомпонентных полидисперсных мясных систем играют такие свойства белков, как гелеобразование, водосвязывающая и эмульгирующая способности [5].

Перевод пищевых систем в гелеобразное состояние можно осуществлять различными способами, среди которых наиболее распространены три основных: нагрев или охлаждение жидкой системы; изменение ионного состава системы, обычно в результате изменения pH или взаимодействия с ионами металлов или концентрирование жидких растворов или дисперсных систем, содержащих гелеобразователь. Одной из важнейших технологических функций белка в мясных системах является формирование водосвязывающей способности. На характер взаимодействия в системе «белок-вода» оказывают влияние такие факторы, как концентрация, вид и состав белка, его степень пористости, величина pH системы, степень денатурационных изменений, наличие и концентрация солей в системе.

Для характеристики состояния влаги в продукте все шире используют показатель активности воды, отражающий химический состав и гигроскопические свойства изделий. Знание и направленное применение особенностей связывания влаги различным белоксодержащим сырьём позволяет прогнозировать такие показатели, как выход изделий, уровень потерь влаги при термообработке, органолептические характеристики [5].

Эмульгирующие свойства определяют поведение белков при получении эмульсий. Использование в составе компонентных пищевых систем эмульсионного типа белоксодержащих ингредиентов с высокими эмульгирующими свойствами обеспечивает получение стабильных качественных характеристик готовых изделий. Таким образом, белки мышечной ткани обладают способностью взаимодействовать между собой и другими компонентами ткани, связывать влагу, эмульгировать жиры. Введение в мясные системы поваренной соли и низкомолекулярных фосфатов оказывает положительное влияние на проявление функционально-технологических свойств белков.

Жировая ткань составляет в мясе до 30%, является разновидностью рыхлой соединительной ткани в которой находятся жировые клетки. Соотношение химических соединений в жировой ткани значительно варьирует в зависимости от вида, породы, пола и упитанности животного. Белковые вещества жировой ткани, содержащиеся в сравнительно небольшом количестве, являются в основном соединительнотканными белками: коллагеном, эластином, а также альбуминами и глобулинами. Качественный состав жирных кислот в структуре животных жиров определяет их физико-химические свойства.

Жиры характеризуются низкой полярностью, в воде практически нерастворимы. В небольших количествах вода с жиром образует устойчивую коллоидную систему. Однако при определенных условиях жир с водой может образовывать достаточно стабильные эмульсии. Способность жира к взаимодействию с водой зависит от природы жира, температуры его плавления; наличия в системе эмульгаторов. Повышение температуры до уровня, обеспечивающего снижение величины поверхностного натяжения на границе раздела фаз жир-вода до нуля, позволяет получить взаимное смешивание жидкостей и образование эмульсий.

Композиции, содержащие белок, животный жир и воду в соотношении 1:5:5 (с добавлением 2% поваренной соли), представляют собой эмульсии с весьма высоким уровнем стабильности и могут быть использованы при производстве различных видов мясопродуктов. [2]

Соединительная ткань – вторая белоксодержащая составляющая мяса, образована аморфным межклеточным веществом и переплетением коллагеновых и эластиновых волокон. Коллаген – гликопротеид, основной белок соединительной ткани, неполноценен, снижает биологическую ценность, увеличивает жесткость мясного сырья. Коллаген входит в состав рыхлой и

плотной соединительной ткани, костной, хрящевой и покровной тканей и составляет около 30% всех белков живого организма. Коллаген в нативном виде не подвергается расщеплению пищеварительными ферментами, нерастворим в воде, в слабых растворах кислот и щелочей, имеет высокую механическую прочность. Однако как с физиологической так и технологической точки зрения наличие в мясе до 10-15% соединительной ткани является положительным. При достаточно высокой степени измельчения и под воздействием термообработки коллаген хорошо гидролизуется с образованием глютина и желатоз, которые обладают выраженной водосвязывающей и застудневающей способностью, что позволяет частично стабилизировать свойства готовых мясных изделий. Однако, жиропоглощающая способность коллагена соединительной ткани весьма низкая. Одним из направлений использования коллагенсодержащего сырья является приготовление белкового стабилизатора. [2]

В основе использования белкового стабилизатора лежит способность коллагена и продуктов его гидротермического распада к набуханию, что в известной мере компенсирует резкое уменьшение влагоудерживающей способности белков мышечной ткани, входящих в состав сакроплазмы и миофибрилл, в связи с денатурацией при тепловой обработке.

Список использованной литературы

1. Баль-Прилипко Л.В., Леонова Б.И. Свойства мясных фаршевых систем с применением современных биотехнологических примов. Сетевой научно-практический журнал. Научный результат. Серия: Технологии бизнеса и сервиса - 2015 - Том 1, Выпуск №1, 2015

2. Пономарев В.Я. Ежкова Е.О., Юнусов Э.Ш., Хабибулин Р.Є. Современные технологии переработки мясного сырья. Казань. Издательство КНИТУ. 2013

3. Меренкова С.П. Регулирование функционально-технологических свойств мясных систем с использованием ферментативных комплексов. Вестник ЮУрГУ. Серия «Пищевые и биотехнологии». 2016. Т. 4, № 1. С. 5–12

4. Рогов И.А., Забашта А.Г., Казюлин Г.П. Общая технология мяса и мясопродуктов. – М.: Колос, 2000 – 367 с.

5. Хлебников В.И., Жебелева И.А., Криштафович В.И. Экспертиза мяса и мясопродуктов. М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2006 – 112 с.

Богдан В.С.
викладач бухгалтерсько-економічних
дисциплін,спеціаліст І категорії,
Лубенський фінансово-економічний коледж ПДАА,
м. Лубни, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Складно переоцінити роль підприємництва у сучасному житті, адже воно є важливою складовою та рушійною силою національної економіки. Завдяки інноваціям у цій сфері з'являються нові товари на ринку та робочі місця. В останні роки відбулися такі суттєві зрушення у розвитку підприємництва:

– розвиток нових технологій, в першу чергу інформаційних і комунікаційних;

– формування індивідуальної поведінки споживача;

– поява конкурентоспроможних підприємств на ринку.

Науково-технічний прогрес та висока ефективність сучасних технологій дають широкий простір для їхнього застосування не тільки великими, але і середніми і малими підприємствами.

Збільшення кількості різноманітних товарів на ринку, зріст освітнього і культурного рівня, стиль життя, підвищення інформованості призводить до суттєвої диференціації попиту. Саме це змушує підприємців шукати нові підходи до спеціалізації виробництва.

Загострення конкуренції у глобальному масштабі є характерною тенденцією сучасності. Ключовими факторами успіху в конкурентній боротьбі стають детальне вивчення особливих запитів споживачів і специфіки різних регіонів господарювання, скорочення часу на розробку і просування товару на ринок.

Для індустріально розвинених країн з ринковою економікою підприємництво є необхідною умовою досягнення економічного зростання. В Україні протягом останніх 20 років відбувається процес формування ринкових відносин, у яких підприємництво відіграє важливу роль.

У нашій країні, за масштабами виробництва підприємництво поділяється на малий, середній і великий бізнес. Між собою вони мають деякі відмінності. [1]

Малий бізнес є носієм інновацій, швидко реагує на зміни кон'юктури ринку та забезпечує товарами та послугами місцеве населення. Суб'єкти малого підприємництва кількісно переважають у розвинених країнах світу.

Середні підприємства забезпечують виробництво невеликої кількості продукції з незначними витратами але у значних обсягах.

Великі підприємства випускають продукцію у великій кількості та забезпечують стабільний асортимент. Це підвищує їх конкурентоспроможність. Також саме на великих підприємствах впроваджуються новітні досягнення науки і техніки.

На кінець 2017 року в Україні в структурі підприємств великий бізнес займає 0,1%, середній – 4,4%, а малий – 95,5%, з якого майже 83% мають статус мікропідприємств.

Найбільша кількість малих і середніх підприємств зосереджена в м.Києві – 25%, Дніпропетровській – 11,2%, Донецькій – 6,8%, Харківській – 6,7%, Львівській – 5,5%, Київській – 5,5%, Одеській – 5,2% областях. [3]

Слід зазначити, що кількість великих підприємств впродовж трьох останніх років значно зменшилась. В першу чергу це є наслідком ведення АТО і тимчасової окупації частини території східних регіонів, де здебільшого розміщувались великі промислові підприємства, та впливу економічної кризи, що лише посилилась у зв'язку з подіями воєнного характеру. [2]

Проблеми, що гальмують розвиток підприємництва в Україні:

– невисокий рівень кваліфікації підприємців, відсутність спеціальних знань у сфері бізнесу, неефективний менеджмент;

– недостаток у підприємців коштів для розвитку власної справи;

– високі відсоткові ставки за користування банківськими кредитами;

– обмеження державних інвестицій та фінансової підтримки бізнесу.

Рис. 1. Кількість підприємств, %

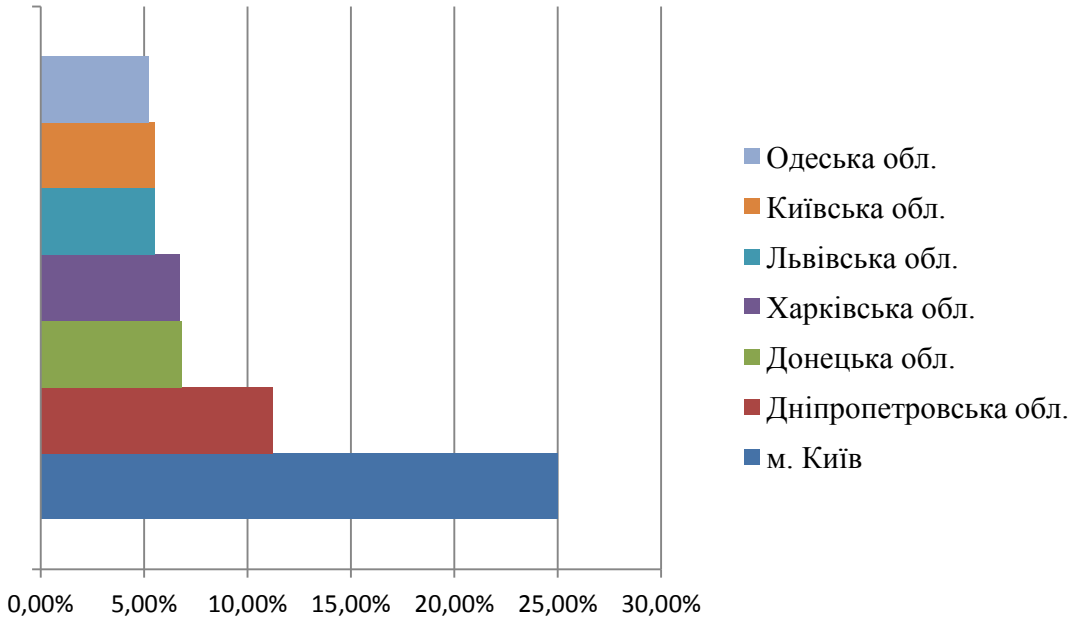

Рис. 2. Кількість малих і середній підприємств, %

Урядом України проводиться політика щодо створення сприятливих умов для ведення бізнесу, усунення існуючих перешкод для бізнесу, створення привабливих умов для діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, що дозволить залучити до розвитку вітчизняної економіки інвестиції.

Отже, підприємництво є важливою складовою національної економіки. В Україні воно знаходиться на стадії становлення. Необхідно провести ряд реформ задля підтримки і оптимального розвитку бізнесу в Україні.

Список використаної літератури

1. Головня Ю.І. Детермінанти розвитку малого та середнього бізнесу в регіоні /Ю. І. Головня // Економічний простір. – 2014. – № 90. – С. 88-96.

2. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/ publish/article?art_id=97980&cat_id=38738. – Назва з екрану.

3. Статистичний збірник «Діяльність суб’єктів господарювання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/ druk/publicat/Arhiv_u/09/Arch_dsg_bl.htm. – Назва з екрану.

4. Статистичний збірник «Діяльність суб’єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ9_u.htm. – Назва з екрану.

Бойко Л. А.
викладач економічних дисциплін вищої категорії,
Лубенський фінансово-економічний коледж ПДАА,
м. Лубни, Україна

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК НЕОЦІНЕННА НЕОБХІДНІСТЬ ДЛЯ УКРАЇНИ

Соціальне підприємство є відносно новим специфічним видом підприємств. Створення перших соціальних підприємств припадає на 80-ті роки XX століття, проте вони встигли зарекомендувати себе як досить дієвий і успішний механізм вирішення соціальних проблем суспільства. Соціальне підприємство – це така організація, яка має подвійну мету своєї діяльності – отримання прибутку та вирішення соціальних проблем. Звичайно, останнє є пріоритетом їхньої діяльності.

Соціальне підприємство – це бізнес, метою якого є вирішення соціальних проблем. Прибутки соціального підприємства спрямовуються головним чином на розвиток бізнесу, громадські справи чи на вирішення гострих суспільних проблем. Таке підприємство діє за всіма законами бізнесу і приносить прибуток, тому не вважається благодійною організацією. Воно поширюється на такі галузі, як освіта, охорона навколишнього середовища, боротьба з бідністю, захист прав людини тощо.

Соціальні підприємці – це новатори, які використовують інноваційні ідеї та різні ресурси для вирішення соціальних проблем. Їхня діяльність поширюється на такі галузі, як освіта, охорона довкілля, боротьба з бідністю, захист прав людини тощо.

Соціальне підприємництво динамічно розвивається в європейських країнах, вирішуючи проблеми безробіття, соціального захисту, громадського залучення тощо. Головна місія соціального підприємництва – приносити користь суспільству.

Найпоширеніше визначення соціального підприємництва належить Грегорі Дізу, який виділив п’ять факторів, що його визначають [1]:

– прийняття на себе місії створення і підтримки соціальної цінності (блага);

– виявлення й використання нових можливостей для реалізації вибраної місії;

– здійснення безперервного процесу інновацій, адаптації та навчання;

– рішучість дій, не обмежена географічним розміщенням ресурсів;

– висока відповідальність підприємця за результати своєї діяльності – як перед безпосередніми клієнтами, так і перед суспільством.

Тож соціальне підприємництво – це заснована на самоокупній основі господарська діяльність із виробництва соціально значущого продукту або

послуги із застосуванням інноваційних рішень, які перетворюють на користь суспільства саму послугу та/або механізми її економічної реалізації. Кінцева мета якої – не лише отримання прибутку, а й виробництво продукту або послуги, призначеної для вирішення суспільної проблеми [1].

Позитивні ефекти від діяльності соціальних підприємств:

– допомога у подоланні соціальної ізольованості – зокрема, працевлаштування людей з обмеженими фізичними та психічними можливостями, безробітних, представників груп ризику;

– знаходження нових шляхів для реформування державних соціальних послуг;

– залучення громадян до участі у соціальних ініціативах на волонтерських засадах, об'єднання громад навколо соціальних проблем;

– поява нових видів соціальних послуг, які залишаються поза увагою звичайного бізнесу у зв'язку з малоприбутковістю, непопулярністю, відсутністю належної професійної підготовки;

– більш ефективне використання наявних ресурсів регіону у вирішенні соціальних проблем;

– зниження навантаження на місцеві бюджети у вирішенні соціальних проблем (актуально в умовах хронічного дефіциту бюджетних коштів).

Соціальні підприємці - це новатори, які використовують інноваційні ідеї та різні ресурси для вирішення соціальних проблем. Їхня діяльність у підсумку приводить до стійких позитивних соціальних змін.

Соціальне підприємництво перебуває на зіткненні традиційного підприємництва та благодійності. Соціальне підприємництво бере від благодійності соціальну спрямованість діяльності, а від бізнесу - підприємницький підхід. Соціальне підприємництво – це якісно новий підхід до вирішення соціальних проблем.

Чим відрізняється соціальне підприємництво від благодійної організації та традиційного бізнесу?

Соціальне підприємництво	*Благодійна організація*	*Традиційний бізнес*
- Соціально-орієнтована структура. - Не залежить від зовнішніх джерел фінансування ; необхідний тільки стартовий капітал. - Отримує дохід від власної діяльності, метою якої є пом'якшення або розв'язання конкретних соціальних проблем. - Прибуток реінвестується.	- Соціально-орієнтована структура. - Залежить від зовнішніх джерел фінансування, донорів. - Отримує гранти та пожертви, які спрямовуються на розв'язання соціальних проблем. - Немає прибутку.	- Комерційна структура. - Не залежить від зовнішніх джерел фінансування; необхідний тільки стартовий капітал. - Отримує дохід від власної діяльності, метою якої є максимізація прибутку. - Прибуток розподіляється серед акціонерів.

Джерело [4]

Соціальне підприємництво – це діяльність, орієнтована на три напрямки:

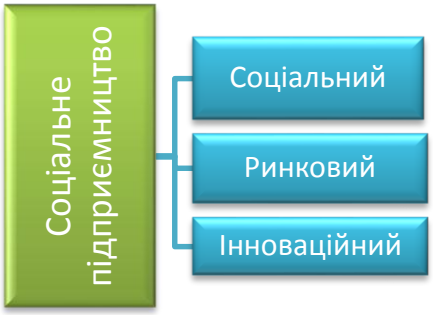

Рис. 1. Вектори діяльності соціального підприємництва [1]

Соціальне підприємництво – ефективний механізм вирішення соціальних проблем. Соціальне підприємництво в Україні стає трендом, а в Європі та США цей бізнес вже давно є джерелом фінансової незалежності для благодійних організації.

В Україні соціальне підприємництво воно почало розвиватися ще з 2000-х років за активної міжнародної підтримки.

За приблизними підрахунками експертів, в Україні налічується близько 700 соціальних підприємств, але до каталогу соціальних підприємств подало інформацію трохи більше 50.

В Україні існує стереотип, що соціальне підприємництво – це благодійність чи волонтерство. Але це не так. Прибуток - це те, що допомагає бізнесу рости.

Серед прикладів соціального підприємництва, що орієнтоване на створення соціальної цінності для споживачів, наведемо діяльність компанії D.light design, Inc. Компанія була заснована в 2007 році з місією забезпечувати бідне населення Індії, що не має доступу до електропостачання, доступними освітлювальними приладами, які працюють на сонячній енергії. Продукція компанії замінює газові лампи на альтернативні джерела світла, дозволяє людям заощаджувати значні кошти, запобігає пожежам з необережності, зменшує негативні екстерналії із забруднення довкілля викидами двоокису вуглецю. Результати діяльності цієї компанії вражаючі – її продукцією користуються понад 2,2 мільйона дітей шкільного віку, що дозволило зменшити викиди 276 000 тонн двоокису вуглецю та заощадити користувачам понад 100 млн доларів США витрат на енергію [3].

Можна сказати, що за останні три роки в Україні стався бум соціального підприємництва, обумовлений економічною та соціальною ситуацією в країні. І все ж для нас такі підприємства поки що лишаються новинкою.

У європейських країнах цей сектор давно і добре розвинений. Наприклад, у Німеччині нараховується близько 100 тисяч соціальних підприємств, на яких зайняті понад 2,5 мільйона працівників. Для порівняння: це утричі більше, ніж працівників у галузі виробництва авто, де працює 750 тисяч робітників.

Вже понад 20 років у Німеччині діє організація *Social impact*, яка підтримує і консультує соціальні підприємства, позиціонуючи себе як

«агентство соціальних інновацій». З 2011 року запроваджена інкубаційна програма *Social Impact labs*. Це платформа для соціальних підприємців та фрілансерів, яка пропонує робочий простір, необхідне навчання та можливість познайомитись з потенційними партнерами.

Німецькі соціальні підприємства вирішують проблеми незахищених верств населення: мігрантів та біженців, безробітної молоді та людей з інвалідністю. Наприклад, міжнародна платформа *Кірон* дає змогу біженцям здобути освіту і кваліфікацію дистанційно – у будь-якому місці і в будь-який час.

Нині в Україні є організації, котрі підтримують соціальне підприємництво: Український фонд підтримки підприємництва, Міжнародний фонд «Відродження», Сокальська агенція регіонального розвитку, Благодійний фонд «Благовіст», Благодійне підприємство «Перлина Буковини», Благодійна організація «Центр допомоги дітям-інвалідам» та інші. Усі ці громадські організації сприяють популяризації в нашій країні соціального підприємництва.

Починаючи з 2010 року реалізується проект «Сприяння розвитку соціального підприємництва в Україні» в пілотних регіонах, зусиллями Британської Ради в Україні, Фонду Східна Європа, PricewaterhouseCoopers в Україні, «Ерсте Банку» та Міжнародного фонду «Відродження» за сприяння Erste Stiftung та Українського фонду підтримки підприємництва. У межах проекту «Сприяння соціальному підприємництву» створюються спеціальні центри, що надають соціальним підприємствам комплексну підтримку в започаткуванні та розвитку їхньої діяльності, проводять тренінги та навчання соціальних підприємців, здійснюють просвітницьку роботу [3].

Соціальне підприємництво – це насамперед бізнес. Проте, на відміну від традиційного, створюється зокрема й задля вирішення суспільних проблем *(рис. 2)*.

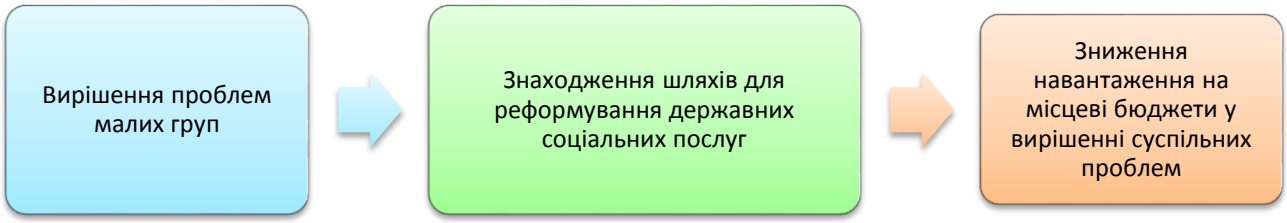

Рис. 2. Основні проблеми, що вирішує соціальне підприємництво [5]

Соціальні підприємства є, передусім, представниками малого та середнього бізнесу, який відіграє ключову роль у створенні робочих місць і розвитку економіки, що має бути пріоритетом для сучасної України.

Розвиток соціального підприємництва в Україні – це тривалий процес, масштаб і темпи якого неможливо прогнозувати, що пояснюється децентралізованим характером цих процесів.

Однак значний негативний вплив на поширення соціального підприємництва в Україні спричиняє брак нормативно-правової бази, що

регулювала б діяльність соціальних підприємств, а також незначний обсяг інформації в ЗМІ про діяльність численних підприємців-ентузіастів [7].

Незважаючи на те, що нині в Україні чимало організацій підтримують соціальне підприємництво, вони недостатньою мірою сприяють його популяризації в нашій країні [3].

Цей процес можна прискорити шляхом проведення активної соціально-економічної політики, розгляду формування соціального підприємництва як важливого самостійного напряму політики соціально-економічних реформ. Саме нарощення активності громадян через створення соціальних підприємств, їхня співпраця з владою дозволить розпочати в Україні вирішення такої надзвичайно актуальної проблеми, як побудова соціальної держави та громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Сотула О. В. Соціальне підприємництво як інноваційна модель розвитку економіки/Сотула Е. О.//Ефективна економіка. – 2013. – №4.
2. Кірєєва О. Б. Соціальне підприємництво як інструмент державної соціальної політики/Кірєєва О. Б. – К., 2010, с.13.
3. Наумова М. Сутність соціального підприємництва та його роль у соціально-економічному розвитку суспільства/Наумова М.//Україна: аспекти праці. Соціальна політика №4. – 2014, с.34–39.
4. Український форум благодійників [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ufb.org.ua/sektor-blagodijnosti/filantropija-u-sviti/trendi/trend-2.htm. – Назва з екрану.
5. Офіційний сайт газети «Дзеркало тижня» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/economics_of_regions/socialne-pidpriyemnictvo-neocinena-neobhidnist-_.html. – Назва з екрану.
6. Березняк І. І. Зарубіжний досвід та вітчизняні реалії становлення соціального підприємництва/Березняк І.І.//Економіка та управління галузями та підприємствами. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. – Випуск 25. – С. 31–36.
7. Ігнатович Н., Гура В. Зарубіжний досвід розвитку соціального підприємництва/Ігнатович Н., Гура В.//Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. – 2014. – 12(165): 22-25.

Воронько-Невіднича Т. В.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗБУТОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Управління збутовою діяльністю підприємства за сучасних умов можливо розглядати як процес планування, організації, мотивації і контролю збутової діяльності, який потрібен для формування та досягнення мети збуту. А створення системи управління збутом повинно сприяти ефективному управлінню збутовою діяльністю за рахунок орієнтації діяльності суб'єкта господарювання на ринковий попит, оптимального поєднання функцій збуту, забезпечення, менеджменту та їхньої спрямованості на якнайповніше забезпечення потреб споживача й отримання прибутку.

Важливість збутової діяльності в підприємстві визначається тим, що механізм збуту забезпечує здійснення відтворювального процесу, синхронне поєднання виробництва, розподілу, обміну й споживання [1]. Тому, щоб досягти ефективності у процесі управління збутовою діяльністю підприємства, необхідно створити таку систему управління, що буде реалізовувати цілі та стратегії збуту, орієнтовані на потреби кінцевого споживача.

Як справедливо зазначає Н. В. Іваночко, здійснюючи управління збутом, більшість підприємств стикається із такими проблемами, як слабка фінансова допомога підприємствам з боку держави; дисбаланс в ціновій політиці на сировину, матеріали тощо; недостатня кількість висококваліфікованого збутового персоналу; недостатній рівень захищеності підприємств від недобросовісної конкуренції; низька платоспроможність населення тощо [2].

До вищеперерахованих проблем необхідно віднести слабо розвинену інфраструктуру ринку, руйнування зв'язків між виробниками і споживачами, їх несистематичний характер, недолік необхідної інформації про стан ринку тощо.

Вітчизняні товаровиробники є вільними підприємцями, відповідно до законодавства, однак на державному рівні не створено для них необхідної інфраструктури і вільної конкуренції у системі руху продукції. В результаті, з однієї сторони, підприємці аграрного сектору самостійно вибирають та розширюють коло своїх споживачів, вдаються до послуг посередників, самостійно вивозять продукцію в інші регіони, тобто мають можливість здійснювати торгівлю на належному рівні.

З іншої сторони, надмірна диверсифікація каналів збуту призвела до того, що сільськогосподарська сировина і продукція не знаходять збуту на своїх географічних ринках, товаровиробники вимушені продати її на невигідних для себе умовах. Отже, питання збуту та вдосконалення форм реалізації сільськогосподарської продукції є сьогодні актуальними.

Поступове збільшення обсягів реалізації сільськогосподарської продукції зумовлює необхідність формування новітніх дієвих технологій у системах управління збутовою діяльністю. Тому пріоритетним завданням аграрних підприємств є створення ефективної системи управління збутовою діяльністю.

Таким чином, необхідно підкреслити, що за рахунок інтеграції функції маркетингу в систему управління підприємством здійснюється більш глибоке і ефективне поєднання збуту із дослідженням ринкової ситуації, плануванням асортименту продукції, змінюється характер роботи, пов'язаної з реалізацією продукції. На перший план висуваються потреби та вимоги споживачів, а не виробника продукції. Виробник, у свою чергу, стає активним учасником збуту продукції завдяки ефективній взаємодії з представниками торгівельних, посередницьких організацій, включається в перепідготовку персоналу агроформування, який би відповідав сучасним вимогам, тощо.

Список використаної літератури

1. Іваночко Н. В. особливості формування механізму управління збутовою діяльністю підприємства / Н. В. Іваночко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 18. – Режим доступу : http://global-national.in.ua/archive/18-2017/41.pdf. – Назва з екрана.
2. Россоха В. В. Управління збутовою діяльністю аграрних підприємств у трансакційному вимірі / В. В. Россоха // Економіка АПК. – 2017. – С. 67-77.

Вотченікова О. В.
к.е.н., доцент кафедри товарознавства
і комерційної діяльності в будівництві
Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ, Україна

МАРКЕТИНГ ВІДНОСИН ЯК БАЗОВА КОНЦЕПЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Маркетинг – це, передусім, спосіб функціонування суб'єктів підприємництва у ринкових умовах. Перед кожним суб'єктом підприємницької діяльності постає питання формування власної концепції маркетингу. Однією з сучасних поглядів на маркетинг є концепція маркетингу відносин. Котлер Ф., вважає, що маркетинг відносин – це практична діяльність [1], і з думкою цих вчених неможливо не погодитись. Маркетинг відносин – розповсюджена практика господарювання, що вже має свої результати як за кордоном, так і в нашій країні, свій досвід, як позитивний так і негативний. Концепція маркетингу відносин знайшла своє відображення у CRM (customer relationship management – керування відносинами з клієнтами). Крем Тоні відзначає, що CRM «… має два аспекти: аналіз та дію. Це підхід до ідентифікації та

профілювання клієнтів, яким керують» [2]. Аналіз результатів впровадження CRM дозволяє зробити наступний висновок: розповсюджена помилка практичних робітників – це зведення CRM лише до програмного забезпечення процесу взаємодії підприємства з клієнтами. Так, Саттон Дейв та Клейм Том вважають, що «CRM – категорія програмних продуктів масштабу підприємства, за допомогою якого здійснюється управління всіма аспектами взаємовідносин з клієнтами. [3]. Тобто CRM не реалізує тієї глибокої теоретичної бази, на якій він базується, що робить необхідним наукових розробок щодо практичного впровадження CRM – проектів.

Крім того, концентрація на відносинах, як таких, є найбільш поширеним підходом до маркетингу відносин. Відносини самі по собі вже є нематеріальним активом компанії – так вважають Котлер Ф., Балабанова Л.В., Маттссон Л.–Г. Саттон Д., Кляйн Т. пишуть:»…організації настільки зайняті побудовою відмінних взаємин зі своїми клієнтами, що забули про те, для чого призначений CRM… для торгівлі! … відносини, … якщо вони не ведуть до продажів, … того не коштують. Відверта некомпетентність у питаннях цінності взаємин - от у чому причина неповернення інвестицій у CRM» [3]. Неможливо не погодитись з авторами, що відносини повинні мати мету, бо поперед всього ці відносини економічні. Надмірна концентрація на відносинах як таких, у практики господарювання свідчить про неготовність підприємства, зокрема персоналу щодо впровадження маркетингу відносин. Виникає питання щодо мети відносин, які відбуваються у рамках маркетингу відносин.

Третяк О.А. вважає, що партнерський маркетинг – це нова організація взаємодії та споживання. Якщо говорити про організацію відносин та споживання з позицій новизни, то навряд чи підхід, що пропонує маркетинг відносин можна віднести до нових розробок. Деякі форми співробітництва між покупцями та продавцями складалися уже на при кінці XVIII століття, у часи ведення наполеонівських війн. У 1844 році в Англії 28 текстильників створили союз взаємодопомоги «Рочдейльске товариство піонерів рівності». Члени цього союзу розробили набір базових принципів, деякі з яких і сьогодні могли б використовуватися у діяльності сучасного комерційного підприємства. Вони стосуються управління союзом, взаємовідносин між його членами, основ реінвестування отриманих прибутків, розподіл прибутку, професійної підготовки її членів, і навіть створення стратегічних союзів з іншими групами.

Багієв Г.Л. пише, що маркетинг взаємодії – метод організації маркетингу [4]. Це ствердження відповідає класичному уявленню про те, що будь-яка концепція маркетингу визначає його сутність та зміст діяльності. Специфіка організації маркетингу потребує певного стану структури компанії. Гордон Ян. Х. пише: «МПВ… може … змінити структуру компанії» [5]. Гордон Ян. Х. [5] та Чевертон П. [6] приділяють значну увагу стану оргструктури компанії, що є орієнтованою на маркетинг відносин. Слід відзначити, що підприємства повинні працювати на основі інтегрованого маркетингу. В рамках підприємства створюються групи, до складу яких входять співробітники різних підрозділів,

що обслуговують окремих клієнтів з певним статусом, цей процес є керованим з боку відповідного менеджера по відносинам. Гордон Ян Х. відзначає, що маркетинг відносин – це процес [5]. Виникає питання щодо етапів цього процесу, що потребує розуміння його сутності.

Узагальнюючи думки вчених можна стверджувати: маркетинг відносин – це наука, що має дисципліну, яку, при необхідності можна поділити на окремі дисципліни. Маркетинг відносин – це прикладна наука, що знайшла своє відображення у практичній діяльності підприємств. Маркетинг як практична діяльність передбачає певний метод його організації на підприємстві. Маркетинг відносин зосереджено на відносинах між суб'єктами взаємодії, що знаходить своє відображення у структурі підприємства та процесі маркетингової діяльності, його сутності та етапах. Маркетинг відносин як наука та практична діяльність є досить щільно пов'язаними. Проте, потрібна більша оперативність у аналізі вченими практичних результатів впровадження, так саме як необхідним є впровадження на глибокій науковій основі.

Жодне з визначень не відображає мети, до якої прагне маркетинг відносин – формування маркетингової системи взаємодії [1, с.43]. Автор вважає, що поняття маркетингу відносин слід розглядати саме через призму формування маркетингової системи взаємодії. Маркетинг відносин можна визначити як процес формування маркетингової системи взаємодії, що відбувається завдяки керуванню усією сукупністю ринкових зв'язків підприємства. Розглянемо докладніше поняття маркетингової системи взаємодії та його сутність.

Список використаної літератури

1. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент / Ф. Котлер; перевод с англ. под ред. О.А. Третьяк, Л.А. Волковой, Ю.Н. Каптуревского. – СПб.: Питер,1999. – 896 с.
2. Крэм, Т. Клиенты, имеющие для Вас значение. Как построить взаимоотношения с наиболее ценными из ваших клиентов [Текст]: [пер. С англ.] / Т. Крэм. – Днепропетровск: Баланс-Клуб, 2003. – 296 с.
3. Саттон Д., Кляйн Т., Новая наука маркетинга. Маркетинговое управление предприятием/ Пер. с англ. – СПб: Питер, 2004. -240 с.
4. Багиев Г.Л., Тарасевич В.М., Анн Х. Маркетинг. – М.: Экономика, 1999.
5. Гордон, Я. Маркетинг партнерских отношений [Текст] / Я. Гордон; перевод с англ. под ред. О.А. Третьяк. – СПб.: Питер, 2001. – 384 с.
6. Чевертон П. Работа с VIP- клиентами: практические приемы управления ключевыми клиентами [Текст] / П.Чевертон; пер. с англ. под ред. О.Б.Максимовой. – Днепропетровск: Баланс-Клуб, 2004. – 360 с.

Ганженко С.Р.,
здобувач СВО «Магістр»
Науковий керівник – асистент кафедри маркетенгу, Кошова Л. М.
Полтавська державна аграрна академія,
М. Полтава, Україна

ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ З ЄВРОПОЮ В КОНТЕКСТІ ЕВРОІНТЕГРАЦІЇ

Україна впевнено увійшла у XXI ст., маючи досвід існування незалежної держави та можливість подальшого розвитку економіки країни спираючись на досвід передових країн світу. Уже 2016 рік став першим роком дії зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом. Всі переваги та недоліки як для України так і для країн ЄС, висвітлювалися і будуть висвітлюватися і надалі, але це користі Україні не принесе, поки український товаровиробник самостійно не почне пробиватися на Європейський ринок з конкурентоздатною продукцією. Зокрема, український експорт до ЄС вперше почав зростати з 2013 року. Темпи зростання поки не дуже великі –3,7%. Втім, регіон ЄС виявився єдиним, де український експорт показує позитивну динаміку. А відповідно, за 2016 рік частка ЄС у структурі українського експорту знову зросла. І наразі вона складає 37,1%. Натомість російські обмеження призводять до подальшого скорочення частки СНД. За минулий рік український експорт до Співдружності скоротився майже на чверть (на 22,7%). Як наслідок, частка експорту до СНД скоротилася до 16,6% – до обсягу, більш ніж вдвічі меншого, ніж до ЄС. Варто нагадати, що за результатами 2013 року частка СНД у структурі українського експорту складала 34,8%, а ЄС – лише 26,5%.

Внаслідок такої трансформації така не проста динаміка відобразилася на економіці окремих українських регіонів, але такі дані статистичне відомство не публікує на своєму сайті. В таблиці 1 представлений зовнішньоторговий оборот України за десять років незалежності де наведені як позитивні так і негативні сторони зовнішньої торгівлі України [9].

Таблиця 1

Зовнішньоторговий оборот України 2007-2016рр.млн $.

Роки	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	2015*	2016*
Зовнішньоторговий оборот	123 938▲	170 746▲	99 911▼	129 378▲	170 962▲	173 701▲	162 721▼	126 224▼	89 231▼	89 433▲
Експорт товарів та послуг	65 651 ▲	92 002 ▲	50 610▼	66 188 ▲	88 855 ▲	91 364 ▲	84 573 ▼	60 802 ▼	42 583▼	44 548▲
Імпорт товарів та послуг	65 651 ▲	92 002 ▲	50 610▼	66 188 ▲	88 855 ▲	91 364 ▲	84 573 ▼	60 802 ▼	42 583▼	44 548▲
Сальдо	- 7 364 ▼	- 13 258▼	- 1 309▲	- 2 998 ▼	- 6 748 ▼	- 9 027 ▼	- 6 425 ▲	4 621 ▲	4 065 ▼	337 ▼

* — 2014, 2015, 2016 роки не враховано окуповані Росією території України

Діяльність суб'єктів господарської діяльності України та інших держав, яка має місце як на території України, так і за її межами і яка зводиться до посередництва між виробниками і споживачами по здійсненню угод купівлі-продажу товарів або послуг. Зовнішня торгівля України поділяється на експортну (вивізну) — рух товарів або послуг від українського виробника до іноземних споживачів, та імпортну — рух товарів/послуг від іноземного виробника до українських споживачів. Аналіз регіональних змін зовнішньої торгівлі України Єврправда відстежує вже близько трьох років. За цей час кількість областей, де експорт до СНД, переважає європейський, і скоротилася з 18%до чотирьох. Наразі висока залежність від ринку СНД зберігається лише у чотирьох областях, таких як Сумська, Харківська, Чернігівська та Миколаївська. Причому в жодній з них частка СНД не перевищує 50% - три роки тому таких областей було п'ять. Останнім регіоном із часткою СНД вище за 50% була Харківщина. Більш того, у Чернігівській та Миколаївській областях переважає експорт до «третіх країн». Це також свідчить, що час російських торговельних ультиматумів вже минув.

Експорт до ЄС очікувано домінує на Західній Україні. Зокрема, у восьми західноукраїнських областях його частка перевищує 50%. При цьому така ж «прозахідна» ситуація склалася у Луганській області. Тут частка європейського експорту складає 57%. Понад те, обсяг експорту до ЄС з Луганщини минулого року зріс більш ніж удвічі – на 114%. Не набагато менша частка експорту до ЄС у Донецькій області – 49%, хоча в абсолютних цифрах обсяги експорту впали на 2%. Тут варто пояснити, що у цих областях Держстат враховує показники підприємств, що знаходяться на тимчасово окупованих територіях. Втрата контролю над ними може призвести до значного падіння частки експорту до ЄС, в статистиці цих областей. Однак це видно з статистичних даних лише за результатами першого півріччя 2017-го. Дещо непокоїть така тенденція - частка експорту до СНД не тільки залишається високою у східних прикордонних областях (окрім Донбасу), але й зростає в одній з них – на Чернігівщині (в першу чергу внаслідок стрімкого падіння експорту до ЄС, про що мова піде далі). Поки що це можна вважати нетиповим показником, однак у разі продовження такої тенденції наслідки можуть бути неоднозначними. Більш тривожна тенденція: позитивний ефект від вільної торгівлі з Євросоюзом відчули далеко не всі регіони. Падіння експорту до ЄС фіксується у дев'яти областях та у Києві.

Така динаміка спостерігається навіть у західноукраїнських Рівненській та Тернопільській областях, які першими адаптувалися до умов торгівлі із Європейським Союзом. Більш того, статистика зростання експорту до ЄС показує, що серед традиційних «економічних гігантів» фактичне збільшення експорту до ЄС відбулося лише на Дніпропетровщині (+23%), Миколаївщині (+26%) та Львівщині (+8%). Навіть у Києві абсолютні обсяги експорту до ЄС впали на 3%. Так само на 3% впали обсяги експорту до ЄС з Харківщини. А з Одеської області – взагалі на 15%. Не менш загрозливо – але вже з політичних

мотивів – виглядає падіння експорту до ЄС на 32% на Чернігівщині.

З вище викладеного видно те , що наразі уряд та/або інші гравці активно сприяють виходу на європейські ринки компаній зі Сходу та Півдня, та допомога потрібна й на Заході. Успіх західноєвропейських компаній досі був досягнутий завдяки експорту до сусідньої Польщі. Поки загальний експорт у 2016-му році до Польщі зростає на 11,3%. Але тут доречно було б розширювати географію продажів, зменшуючи залежність від сусіднього ринку. На сьогодні вихід на західноєвропейські ринки залишається «слабим місцем» для більшості українських компаній. І тут треба бути готовими до того, що такі покупці ставатимуть менш лояльними до імпорту – і це вимагає нових підходів від українських виробників. Важливим питанням було і залишається питання впливу обсягів європейського імпорту на український ринок при відкритті українського ринку. Загалом за результатами 2016 року імпорт з ЄС зріс на 22%. При цьому зростання європейського імпорту фіксується майже в усіх областях. Втім, це було очікувано.

Високі темпи імпорту – набагато вищі за зростання експорту з України - пояснюються як поступовим відновленням української економіки, так і тим, що ЄС відкрив свій ринок для українських товарів ще у 2014 році. Набагато більше дивує інше – зростання імпорту з СНД на 34 %. Зокрема, у Волинську область цей імпорт зріс більш ніж у 8 разів, у Черкаську – більш ніж удвічі, а в Чернівецьку – на 86%. В 2016 році Україна ввела обмеження на імпорт низки товарів з РФ. Як наслідок, імпорт з Росії впав майже на третину – на 31,3%. Натомість зростає імпорт (табл.2.) з інших країн-членів ЄврАзЕС: з Білорусі (на 13,4%), з Вірменії (11,4%) та з Казахстану (15%).

Таблиця 2

Динаміка українського імпорту

Український імпорт			
імпорту з СНД		**імпорт країн-членів ЄврАзЕС**	
регіон	**імпорт**	**країни**	**імпорт**
Волинська область	Зріс більше ніж у 8 разів	Росія	Впав на 31,3%
Черкаська	Зріс більше ніж у двічі	Білорусь	Зростає на 13,4%
Чернівецьку	Зріс на 86%	Вірменія	Зростає на 11,4%
		Казахстан	Зростає на 15%

Отже, для України Європа стала більш відкритішою для експортних операцій агропродукцією, але тут багато непорозумінь, що призводить до неповного розуміння як в політичному ракурсі,(на сході військові дії з найближчим сусідом, що знесилює Україну), так і в економічному, До вирішення донних питань доречно було б підійти з погляду знаходження та освоєння нових ринків експорту і підвищення до міжнародного рівня конкурентоздатності готової високоякісної продукції яка буде користуватися попитом на ринках не лише європейських країн , а і на ринках інших держав.

Гнітій Н.В.
старший викладач кафедри хімії,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
м. Полтава, Україна
Бондарець Т.Г.
учениця ЗОШ І-ІІІ ступенів № 34,
м. Полтава, Україна

ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ПРЕСЕРВІВ З ФІЛЕ ОСЕЛЕДЦЯ

На сьогоднішній день виробництво рибних пресервів одна з найприбутковіших галузей харчової. Пресерви не є продуктом першої необхідності. Але з кожним роком обсяги виробництва і споживання цих особливих консервів збільшуються.

Пресерви — це солені, пряні і мариновані рибні продукти з додаванням різноманітних соусів або заливок і герметично закупорені у банки. Пресерви не підлягають стерилізації та іншій термічній обробці. Однак рибні пресерви мають свої недоліки. Бензоат натрію та оцтова кислота, які широко використовуються для виготовлення пресервів, шкідливі для організму людини, особливо дітей. Тому нормативно-технічна документація нормує вміст цих речовин у пресервах.

Рибні пресерви мають велике значення у харчуванні населення, а їх виробництво стає все більш поширеним методом переробки риби у рибній промисловості. На даний час рибні пресерви користується досить великим попитом у населення, за рахунок того, що мають недосидь великі ціни і більшість населення віддає їм перевагу.

Доцільно розглянути питання щодо корисності та якості рибних пресервів, що реалізуються у супермаркетах міста Полтави.

Предметом наукової роботи є фізико-хімічні властивості пресервів, що реалізуються в торговельній мережі м. Полтава.

Об'єктом досліджень є пресерви з філе оселедця вітчизняних товаровиробників;

Маркування та упакування пресервів. Аналіз повноти і якості маркування оцінювали у відповідності з вимогами Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів”

Якість упакування і маркування ми визначали, як правило, оглядом всіх пакувальних одиниць продукції. Перевіряли вигляд і стан пакувального матеріалу й етикетки, вміст написів, чіткість друку, яскравість, поєднання фарб і відповідність цих показників вимогам технічної документації.

До упаковки оселедця зауважень не було. А ось до маркування були. У пресервів ТМ «ФРЕГАТ» текст нанесли чорними буквами на темному фоні,

тому значну частину інформації прочитати неможливо, навіть із лупою і додатковим освітленням. Причому в цю „темну пляму" потрапив склад, а це дуже важлива частина інформації. У складі оселедця ТМ „Водный мир" харчові добавки представлені вибірково: частина – з індексами Е, частина – без індексів, але з назвами. На пресервах «Розумний вибір» вся інформація нанесена по периметру упаковки. Щоб усе прочитати, упаковку потрібно кілька разів прокрутити в руках.

Потім ми провели лабораторні дослідження. Рибні пресерви перевірили за трьома напрямками. Першим стала перевірка маси — маси нетто і маси оселедця без заливки. Обидві зазначені на етикетках, на деяких кількість риби вказана у відсотках (70 чи 80%), але це легко перерахувати у грамах від маси нетто. Щодо маси нетто, то зауважень не було до жодного зразка. А от до маси основного продукта — оселедця без заливки — зауваження були. Менше, ніж обіцяно, було риби в упаковках «ТРІТОН» — 124,5 г замість обіцяних 135 г, і в «Розумний вибір»— 123,4 г замість обіцяних 135 г. Повна відповідність маси риби до норм у ТМ « Водный Мир»

Третій напрямок перевірки — визначення кількості консервантів. Рибні пресерви відрізняються від рибних консервів тим, що не проходять стерилізації. Їх зберігають завдяки додаванню консервантів. Це може бути бензоат натрію Е 211, або бензойна кислота, і сорбат калію Е202, або сорбінова кислота, чи лише одна з цих добавок. На цьому етапі дослідження невідповідність виявлена у пресервах «Водный мир". У їхньому складі заявили лише один консервант – Е211, а насправді їх було два – Е 211 і Е 202 вказаного на упаковці.

Коефіцієнт буферности рибних пресервів, приготованих з різних видів оселедця при дозріванні, зазначений в таблиці 1.

Таблиця 1

Коефіцієнт буферности рибних пресервів, приготованих з різних видів оселедця при дозріванні

Назва продукту	Коеффициент буферності, градус		
	початок	активна фаза	перезрівання
Оселедець	120-150	160-220	220 і більше

Результати визначення фізико-хімічних показників пресервів з риби представлені в таблиці 2. Ми визначали масову частку кухонної солі в м'ясі риби, кислотність м'яса і її буферність. Кислотність м'яса у всіх зразків відповідає нормі.

Фізико-хімічні дослідження підтвердили, що пресерви, вироблені ТМ «Своя лінія» та ТМ «Розумний вибір» є перезрілими, так як показник буферности у них становить 281 та 295, що відповідає показнику перезрілої риби. Якщо врахувати що зберігалися пресерви менше трьох тижнів, одна з причин цього дефекту на нашу думку це – використання неякісної сировини.

Солоний оселедець, взятий для виробництва пресервів, міг вже бути в стадії активного дозрівання або перезрілий.

Інша причина, по якій перезрівання пресервів могло статися до закінчення терміну зберігання – неправильні умови зберігання: вище ніж 0 градусів С.

Таблиця 2

Результати дослідження фізико-хімичних показаників

Зразки пресервів у маслі	ПОКАЗНИКИ		
	Масова доля харчової солі в пресервах, %	Бензойнокислий натрій	Буферність,0
			За ГОСТ 7453-86
			початок 120-150
	За ГОСТ 7453-86		актив. 160-220
	3,0 – 8,0 %	Не більше 0,1	перезрівання 220 та більше
	ОТРИМАНІ РЕЗУЛЬТАТИ		
ТМ « ТРИ ТОН»	4,9	0,1	210
ТМ» Фрегат»	4,1	0,1	183
ТМ «Водный мир»	7,5	0,1	178
ТМ « Своя лінія»	13,4	0,1	281
ТМ «Розумний вибір»	15,5	0,1	294

А ось за змістом солі тільки два зразка не відповідає нормі стандарту, це пресерви, випущені підприємствами для супермаркетів АТБ. Підвищений вміст солі в продукті значно погіршує органолептичні якості пресервів, роблячи м'ясо риби більш грубим і несмачним. Причина даного дефекту – порушення рецептури при виробництві пресервів.

За результатми дослідження можемо зроботи такі висновки:

– у пресервів ТМ « Розумний вибір», «Фрегат», «Своя лінія», виявлена кількісна фальсифікація, відхилення маси продукту від заявленої на упаковці становить 8,5%, що є кількісною фальсифікацією;

– під час оцінювання органолептичних показників смаку і запаху у двох зразків пресервів: ТМ « Розумний вибір», «Своя лінія» було виявлено, що м'ясо є перезріле, що підтвердило і фізико-хімічне випробування по визначенню буферности;

– під час дослідження стану заливки, було встановлено, що у зразку, виробленого ТМ « Фрегат» основну частину заливки становить вода, хоча в складі продукту «вода» не вказується. На етикетці написано пресерви у маслі, а масла у складі не вказується. Дане порушення можна віднести до якісної фальсифікації (заміна більш цінного продукту водою);

– за вмістом кухонної солі пресерви, випущені підприємствами для мережі АТБ ТМ «Розумний вибір», «Своя лінія», не відповідає нормі стандарту, перевищення норми склало майже 6 %.

Горяча О.О.
к.е.н., доцент кафедри економіки і фінансів,
Бритвєнко А.С.
к.е.н., доцент кафедри економіки і фінансів,
Бердянський університет менеджменту і бізнесу,
м. Бердянськ, Україна

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ЕКСПОРТУ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ

Підвищення конкурентоздатності аграрного сектору через діяльність аграрних підприємств в загальному вимірі потребує низки заходів, спрямованих на збільшення експорту шляхом впровадження нових систем управління якістю.

Олійно-жирова галузь є однією з найбільш ефективних і динамічних в Україні. За 2016 рік експорт олійно-жирової продукції склав 5,07 млрд. дол., що на 19,5% більше, ніж за відповідний період 2015 року. А за 2017 рік – 5,77 млрд. дол., що показує зростання на 113,9%. Таким чином, 30% валютної виручки від експорту агропродовольчих товарів у 2017 році забезпечила олійно-жирова продукція, зокрема, олія соняшникова – 23,5%.

Зростаючий попит на олію та відсутність обмежень на експорт продуктів переробки соняшнику на зовнішньому ринку сприяють ефективному росту українського експорту.

Найбільшими виробниками рафінованої соняшникової олії у 2016 році були «БунгеУкраїна», «Кернел» та «Дельта Вілмар СНД». Так, у 2017 році на частку агрохолдингу «Кернел» припадає майже 23% обсягу випуску олійно-жирової продукції, Vioil – 7%, «Оптимус Агро» – 6%, «Європейська транспортна стивідорна компанія» – 6%, «Миронівський Хлібопродукт» – 6% [1].

На даний час основними країнами-експортерами соняшникової олії українського походження є Іран, Індія, Ліван, Туреччина та Нідерланди, до яких було поставлено 95% експортного обсягу соняшникової олії. Слід зауважити, що в зазначені країни доставка соняшникової олії здійснюється виключно морським транспортом, що потребує розв’язання проблем розвитку експортної інфраструктури олійно-жирової галузі та її найважливіших складових – транспортної інфраструктури, систем зберігання та відвантаження рослинної олії на експорт у перевантажувальних портових терміналах. Поставка рослинної олії на експортвід заводу-виробника до морського порту здійснюється автомобільними або залізничними цистернами наливом. За собівартістю перевезень такий вид транспортування рослинної олії є найбільше фективним та економічним. Вибір виду транспортного засобу залежить від кількості рослинної олії, яку необхідно перевезти, територіального розташування підприємства-виробника, а також транспортної розв’язки

постачальника продукції.

Основними лідерами з перевалки та експорту рослинної олії є термінали Іллічівська і Миколаєва, на частку яких припадає близько 90% її експорту. Найпотужнішими терміналами з перевалки рослинних олій є ТОВ «Рісоіл-Південь» (Одеська обл., ДП МТП «Південний»), ТОВ ВКФ «Олір» (Одеська обл., м. Іллічівськ), ДП «Іллічівський морський порт» (Одеська обл., м. Іллічівськ), ТОВ «ЕВЕРІ» (м. Миколаїв), ТОВ «Термінал-Укрхарчзбутсировина» (м. Миколаїв) [2].

У січні-грудні 2017 року через морські порти України було перевалено 5,2 млн т соняшникової олії, що на 19,5% більше від аналогічного показника 2016 року. Так, наприклад, у 2016 році Одеським портом було перевалено 107,2 тис. тонн олії (на 29,6% більше у порівнянніз минулорічними показниками); Херсонським – 946,7 тис. тонн олії (на 55% більше у порівнянні з минулорічними показниками); «Чорноморським» (Іллічівським) – 1,2 млн тонн (на 18,8% менше у порівнянні з минулорічними показниками); «Южним» – 944,2 тис. тонн (на 7,4%більше у порівнянні з минулорічними показниками); Миколаївським – 1,8 млн тонн (на 77,3% більше у порівнянні з минулорічними показниками), або 42% сукупного обсягу відповідного вантажопотоку всіх морських портів України, що робить Миколаївський морський порт лідером з перевалки даної продукції [3].

Стимулюючі заходи внутрішньої переробки дозволять перейти від експорту сировини до перероблено продукту. Це дозволить залучити 500-600 млн. дол. інвестицій та створити близько 12 тис. нових робочих місць. А додаткові надходження до державного бюджету складуть щонайменше 500 млн. грн. щорічно.

Таким чином, система заходів зі стимулювання і розвитку експорту олійно-жирової продукції повинна передбачати реалізацію програм державної підтримки експортування продукції на основі кредитування, субсидування експорту сільськогосподарської продукції і продуктів її переробки засобом удосконалення системи контролю за якістю продукції, в першу чергу експортної.

Список використаної літератури

1. Рейтинг виробників соняшникової олії у січні-жовтні 2016/2017 МР [Електронний ресурс] / Режим доступу :http://agravery.com/uk/posts/show/rejting-virobnikiv-sonasnikovoi-olii-u-sicni-zovtni-20162017-mr. – Назва з екрана.

2. Стройко Т.В. Експортна логістика олійно-жирової галузі України та необхідність її державної підтримки / Т.В. Стройко // Економіка і регіон. – ПолтНТУ, 2014.– №6 (49). – С. 4.

3. ТОП-5 морпортів за обсягом перевалки рослиннихолій[Електронний ресурс] / Режим доступу : http://agravery.com/uk/posts/show/top-5-morportiv-za-obsagom-perevalki-roslinnih-olij. – Назва з екрана.

Горячова О. О.
к.т.н., доцент кафедри товарознавства
продовольчих товарів,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»,
м. Полтава, Україна

ЗБЕРЕЖЕНІСТЬ ВЛАСТИВОСТЕЙ ПЛОДІВ ПРИ ВИРОБНИЦТВІ ВІДНОВЛЕНИХ СОКІВ

Фруктові соки люблять практично всі за їх освіжаючий кисло-солодкий смак і приємний аромат, вони не тільки чудово втамовують спрагу, але і дуже корисні – це джерело аскорбінової кислоти, вітамінів А, Е, К, а також групи В, біотину, фолієвої кислоти та ряду інших біологічно активних речовин. Державна політика в галузі здорового харчування передбачає комплекс заходів, спрямованих на розвиток харчових технологій, що дозволяють максимально зберегти властивості вихідної сировини при виробництві. Особливо це актуально для фруктових соків, які є продуктом підвищеного попиту та ефективним доповненням до забезпечення фізіологічних норм харчування, але при цьому виробляються переважно відновленими із концентрату та обробленими ферментними препаратами для підвищення ефективності реалізації.

У процесі технологічної переробки свіжих плодів на соки та концентрати соків відбуваються зміни хімічного складу і властивостей сировини, від яких залежать надалі споживні характеристики. Питання якості та харчової цінності консервованих продуктів досліджували учені А.Т. Мархе, Л.В. Метлицький, С.С. Танчев, В.І. Рогачев, Ю.Г. Скорикова, Л.М. Тележенко та інші.

З моменту відділення плодів від рослини в них починаються катаболічні процеси, які і далі протікають при зберіганні сировини, в процесі технологічної переробки. Хімізм цих процесів для різних видів сировини досліджується за перетвореннями таких найбільш активних речовин, як біофлавоноїди, аскорбінова кислота, каротиноїди, вітаміни групи В. Вплив термічної обробки на ці компоненти сировини найбільш суттєвий. Визначено, що не всі вітаміни в однаковій мірі піддаються змінам, крім того, перетворення одного й того самого вітаміну може різнитись для окремих видів сировини та залежить від характеру та режиму впливу [1].

Бланшування плодів, наприклад, сприяє руйнації окислювальних ферментів, які можуть викликати потемніння при подальшій переробці. Цей процес обумовлює також часткове видалення із рослинних тканини повітря, а також розм'якшення тканин. Але навіть нетривале бланшування парою викликає значні втрати вітамінів: кількість вітаміну B_2 в плодах зменшується на 64%, B_1 – на 7% [2].

Багаті на фенольні сполуки свіжовіджаті соки, для затримання ферментативних перетворень (90,0-91,7%) необхідно пастеризувати при температурі не вище 90 ^{0}С. Більш високотемпературна та тривала термічна обробка призводить до суттєвих втрат біологічно активних речовин (до 74,4 %), утворення темнозабарвлених пігментів.

При подрібненні плодової сировини й одночасному зниженні масової частки біологічно активних речовин під впливом дії окислювальних ферментів та кисню повітря значно змінюється колір у яблук. За даними термічна обробка сировини в момент подрібнення попереджує ферментативні процеси, додавання аскорбінової кислоти в кількості 0,05% при подрібненні також у змозі попереджувати окислювальні процеси.

На перетворення біологічно активних речовин впливає температурний рівень теплових процесів: при температурі бланшування 90-95 ^{0}С збереженість фенольних сполук у соках складає 75-98%, а втрати лейкоантоціанів та флавонолів складають у середньому 1,3-13,2 % та 4,0-6,2 %, порівняно з початковими величинами.

Значну роль у формуванні кольору продуктів ферментативних перетворень фенольних сполук відіграють фенолаза, оксигеназа, а також ферменти каталаза, пероксидаза, які діють на поліфеноли через перекис водню. Окислення фенольних речовин пояснюється різноманітними механізмами ферментативного впливу [3].

Для компенсації втрат біологічно активних речовин під час технологічної переробки, а також для підвищення їх біологічної цінності в ряді наукових праць досліджено збагачення їх біологічно активними добавками [4].

Рослинна сировина, у тому числі і плоди, мають значне природне початкове забруднення мікроорганізмами. Під час технологічної підготовки сировини (сортування, миття тощо) кількість мікроорганізмів дещо знижується, але лишається на досить високому рівні і потрапляє до готового продукту [5]. Для забезпечення мікробіологічної стабільності та запобігання псуванню при зберіганні, соки піддають різним видам консервування, жорсткість яких залежить від початкової кількості мікроорганізмів [6].

Соки, що інфіковані мікроорганізмами, досить часто можна розпізнати при оцінці змін їх властивостей. Якщо збудники псування розмножуються у продукті, то, в першу чергу, це відображається на його прозорості – з’являється помітне помутніння та каламутність. Завдяки здатності гідролізувати пектин, дріжджі та плісняві гриби знижують в’язкість, що негативно впливає на якість соків із м’якушем. Метаболісти деяких пліснявих грибів та “слизистих” дріжджів, навпаки, сприяють підвищенню в’язкості соків [7].

Забруднення соків мікрофлорою різного походження не тільки змінює їх хімічний склад майже до утворення не властивих сокам хімічних речовин, зникненні природно властивих сполук, але й загалом погіршує споживні характеристики соків і робить їх в певній мірі небезпечними. Наприклад, підвищення концентрацій етилового спирту, летких кислот, гліцерину, ацетону

та діацетату в соках із неякісної сировини прямо свідчить про інфікування дріжджами та бактеріями. Для апельсинових соків із високоякісної сировини не характерна наявність спирту. Найчастіше він міститься в кількості 0,5 г/л, оцтової кислоти може бути близько 50 мг/л, тоді як у продукті, виробленому із підгнивших плодів, може міститися спирту 1,4г/л. Ознакою неякісної сокової сировини є підвищений вміст у ній молочної кислоти (у здорових плодах вона присутня в незначній кількості) [10].

Серед небажаних компонентів, які з'являються у виготовлених із зараженої мікроорганізмами сировини соках, найбільшу увагу привертає етанол як результат метаболізму цукрів під дією найчастіше підвищеної температури дріжджів – сахароміцетів, мукорових грибів та інших мікроорганізмів майже до концентрації 4-5 % об'єму.

Змінам підлягають і органічні кислоти соків, які можуть мати різноманітний характер залежно від виду інфікуючих мікроорганізмів. Перетворення кислот у соках відбувається, як правило, в результаті руйнації L– яблучної кислоти. В яблучних соках їх загальна титрована кислотність може бути знижена на 2 г/л [9]. Негативною є зміна кислотного складу соків з утворенням оцтової кислоти: в результаті діяльності дріжджів і цукрів утворюється етанол, який оцтовокислі бактерії у соку окислюють до оцтової кислоти з виділенням вуглекислого газу.

Інфікована рослинна сировина, яка містить метаболіти мікроорганізмів, передає небезпечність готовим продуктам через стійкі до факторів зовнішнього середовища мікотоксини, а саме – патуліну яблучного соку. Крім того, до соку переходять такі вади сировини, як "затхлий", "пліснявий" присмак та запах, що загалом призводить до значного зниження якості соків, порівняно з іншими речовинами.

Підсумовуючи викладене, слід наголосити, що забезпечення високої якості й безпеки плодових соків можливе лише при дотриманні всіх агротехнічних умов отримання сировини. Ефективним профілактичним засобом для попередження інфікування та збереження споживних властивостей соків є підбір і використання лише якісної сировини, її швидка переробка, а також дотримання всіх параметрів технології переробки і впровадження у виробництво сучасних методів консервування.

Список використаної літератури

1. Амилов М. С. Производство консервов / М. С. Амилов, Э. М. Амилова, Е. Г. Горун. – М. : Агропромиздат, 1987. – 303 с.

2. Асептическое консервирование плодоовощных продуктов / [В. И. Рогачев, О.Г. Фромзель, Н.Н. Мазохина-Поршнякова и др.]; под ред. В.И. Рогачева – М. : Легкая и пищевая промышленность, 1981. – 288 с.

3. Домарецький В. А. Технологія екстрактів, концентратів та напоїв із рослинної сировини / В. А. Домарецький. – Вінниця : Нова книга, 2005. – 408 с.

4. Кожухова М. А. Биотехнологические методы в производстве плодоовощных соков и нектаров / М. А. Кожухова, А. Н. Теркун, С. Е. Рожков // Пищевая технология. – 2003. – № 4. – С. 5–9.

5. Мархˎ А. Т. Биохимия консервированных плодов и овощей / А. Т. Мархˎ. – М. : Пищевая промышленность, 1973. – 372 с.

6. Одержання продуктів харчування з високим вмістом біологічно активних речовин / І. Гулий, Н. Прядко, Г. Сімахіна [та ін.] // Харчова та переробна промисловість. – 2013. – № 10. – С. 9–10.

7. Пилипенко І. В. Розробка технології плодових соків з підвищеним збереженням біологічно активних речовин : дис. кандидита техн. наук: 05.18.13. / І. В. Пилипенко. – Одеса, 2004. – 281 с.

8. Тележенко Л. Н. Биологически активные вещества фруктов и овощей и их сохранение при переработке / Л. Н. Тележенко, А. Т. Безусов. – Одесса : Оптиум, 2004. – 268 с.

9. Технология консервирования плодов и овощей и контроль качества продукции / А. Ф. Загибалов, А. С. Зверькова, Л. А. Титова, Б. Л. Флауменбаум. – М. : Агропромиздат, 1992. – 352 с.

10. Шобингер У. Фруктовые и овощные соки: научные основы и технологии / Шобингер У. – СПб : Профессия, 2004. – 640 с.

Григор І.К.
здобувач СВО «Бакалавр»
Науковий керівник - к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства,
Дядик Т.В.
Полтавська аграрна академія,
м. Полтава, Україна

МІГРАЦІЙНИЙ РУХ НАСЕЛЕННЯ

Масове переселення людей було характерним явищем уже в первісному суспільстві для племен, провідних кочовий спосіб життя, змушених залишати колишню територію, коли на ній виснажуються родючість землі, бракувало корми для худоби, скорочувалася чисельність промислових тварин або виникали загрози для життєдіяльності людей. Поява міст і держав відбувалося в результаті зосередження на загальній території декількох міграційних потоків.

Міграція – це рух населення з однієї території чи країни в іншу під впливом економічних, соціальних, адміністративних, пропагандистських та інших заходів [1]. Явище міграції є популярним донині. Люди переїздять з однієї території на іншу з різних причин: перерозподіл робочої сили, безробіття, невпевненість у завтрашньому дні, тощо.

Рух населення характеризується особливостями зміни чисельності та складу населення країни. Наукою виділено чотири види руху населення:

– природний – це рух населення у процесі народжуваності та смертності;

– міграційний – просторове переміщення населення внаслідок політичних, економічних, релігійних та інших причин;

– соціальний – рух, викликаний зміною освітньої, професійної та національної структури населення;

– економічний – зміна трудової активності населення.

Особи, котрі добровільно або змушене виїжджає для проживання в іншу країну, називають емігрантами; тих, хто приїжджає – іммігрантами; ті, які повертаються після тривалої еміграції з-за кордону на батьківщину реемігрантів. Вимушені покинути колишнє місце проживання через загрозу їх життю або можливих репресій іменують біженцями і вимушеними переселенцями. На відміну від переселенців для біженців потрібні визнання їх офіційного статусу і надання політичної та матеріальної допомоги з боку держави, в якому вони мають намір проживати. Депортація – це примусове виселення на інше місце проживання або в іншу країну, як правило, з політичних або юридичним мотивами. Тих, хто повертається з вимушеної еміграції або депортації називають репатріантами.

Різниця між кількістю іммігрантів та кількістю емігрантів виражається показником сальдо міграції. Якщо до країни приїжджає більше людей, ніж виїжджає з неї, то сальдо міграції є додатним. І навпаки, якщо виїжджає більше, ніж прибуває, сальдо міграції є від'ємним.

Міграції (переміщення) населення впливають на його розміщення, чисельність і склад. Відрізняють два основних види міграцій, зовнішні та внутрішні. Розглянемо внутрішній вид механічного руху та його стан в Полтавській області за останні три роки (табл. 1).

Таблиця 1

Міграційних рух населення в Полтавській області, у 2015-2017 рр.

Показники	Роки		
	2015	2016	2017
Кількість прибулих, осіб	23735	12591	19972
Кількість вибулих, осіб	22745	12750	20627
Міграційний приріст, скорочення (-)	990	-159	-655

Джерело: [2]

Аналіз даних, свідчить, що різниця між показниками кількості прибулих осіб і кількістю вибулих осіб у 2015 році становить 990 осіб, отже відбувся міграційний приріс. А в 2017 році різниця між показниками аналогічно становить -655 осіб, що свідчить про міграційне скорочення населення. Це свідчить про стрімке зменшення сальдо міграції, в порівнянні 2017 р. з 2015 р., що є негативним показником для Полтавської області. Причин, що могли призвести до такого зменшення може бути безліч, зокрема: збільшення чисельності осіб котрі виїхали за кордон, еміграція осіб в інші області України,

збільшення рівня смертності та скорочення рівня народжуваності, певні економічні, політичні, національні, релігійні причини, тощо.

Також важливим чинником, котрий суттєво вплинув на міграцію населення не тільки в Полтавський області, а й по всій Україні, стали військові дії на території Донбасу, та захоплення АР Крим, котрі розпочались в квітні 2014 року і тривають донині. Адже люди вимушені були залишити свою територію і емігрувати до інших територій з метою забезпечення відсутності загрози для свого життя. Найбільш поширеними причинами саме внутрішньої міграції є соціально-економічні чинники. Суть таких міграцій населення полягає у забезпеченні кількісної та якісної відповідності між потребою у робочій силі та наявністю її у різних регіонах держави, а також у реалізації прагнень працівників задовольнити особисті потреби соціального, професійно-кваліфікаційного та духовного характеру.

Отже, окрім природного руху населення одним із важливих чинників, які зумовлюють зміну чисельності населення країни та впливають на його перерозподіл по регіонах та населених пунктах, є міграція. Міграційний рух в досліджуваній області досить стрімкий і свідчить про міграційне скорочення населення. Погіршення демографічної ситуації в Полтавській області і в Україні зокрема відбувається за рахунок як зниження природного приросту, так і міграційного відпливу людей, та низки інших причин. Держава повинна сприяти стабілізації економічної ситуації та підвищення добробуту населення стимулюватимуть природне зростання кількості населення і зменшення його виїзду за кордон.

Список використаних джерел

1. Механічний рух (міграція) населення: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://geoknigi.com/book_view.php?id=1054. – Назва з екрана.

2. Головне управління статистики у Полтавській області: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pl.ukrstat.gov.ua. – Назва з екрана.

Гусейнов М. Д.
д.е.н., професор,
Азербайджанський державний аграрний університет,
Писаренко С. В.
к.с.-г.н., доцент кафедри підприємництва і права,
Снігерьова К. А.
здобувач СВО «Магістр»,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

СИСТЕМНА ХАРАКТЕРИСТИКА УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОДУКЦІЇ

В сучасних умовах господарювання для забезпечення належного рівня конкурентоспроможності вітчизняним підприємствам необхідно, з одного боку,

орієнтуватись на зміни у зовнішньому середовищі функціонування підприємств, а з іншого – постійно підвищувати результативність та удосконалювати процес управління своєю господарською діяльністю.

Забезпечення високого рівня адаптивності підприємства до динамічних змін ринкового середовища та здатності конкурувати на ринках з виробниками й продавцями аналогічних товарів залежить від ефективного використання концепцій управління конкурентоспроможністю. Відповідно до визначення І. О. Піддубного і А. І. Піддубної управління конкурентоспроможністю підприємства представлено як напрям менеджменту, спрямований на формування, розвиток і реалізацію конкурентних переваг і забезпечення життєдіяльності цього суб'єкта економічної діяльності [1].

Теоретичною основою управління конкурентоспроможністю продукції є концептуальні положення сучасної економічної та управлінської теорії, зокрема – ключові положення теорії ринку, теорії конкуренції та конкурентних переваг, концепції стратегічного управління, сучасної управлінської парадигми, а також базові принципи та прикладні інструменти, напрацьовані в рамках сучасних управлінських підходів, зокрема – процесного, системного, ситуаційного.

Системний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства передбачає розгляд об'єкта управління як цілісної моделі та необхідність забезпечення взаємозв'язку всіх її елементів «входу» на «вихід» системи управління конкурентоспроможністю підприємства параметри «виходу» будуть неконкурентними, якщо не забезпечити конкурентоспроможність «входу» системи.

Отже, у загальному вигляді поняття «система» характеризується:

– наявністю ряду елементів;

– наявністю зв'язків між ними;

– цілісним характером даного явища або процесу.

Об'єктом управління конкурентоспроможністю підприємства доцільно вважати рівень конкурентоспроможності підприємства, необхідний і достатній для забезпечення можливості підприємства успішно конкурувати на конкретному ринку (регіоні збуту) у даний період часу шляхом випуску й реалізації конкурентноздатних виробів і послуг.

Суб'єктами управління конкурентоспроможністю продукції є певне коло осіб, які належать до скоординованої системи управління підприємством та беруть участь у розробці й реалізації управлінських рішень у сфері управління конкурентоспроможністю продукції. Результатом взаємодії суб'єкта і об'єкта управління є формування стратегій і тактик конкуренції підприємства.

Метою управління конкурентоспроможністю продукції є забезпечення умов її успішного функціонування в конкурентному середовищі та створення конкурентних переваг стосовно інших підприємств даної галузі усередині країни й за її межами за будь-яких економічних, політичних, соціальних та інших змін у його зовнішньому середовищі. Будь-яка організаційна система має

будуватись на визначальних принципах. Андрушків Б.М. та Кузьмін О.Є. [2], визначають принцип як вихідне положення економічної теорії, основне правило (керівний напрям) організації конкретної економічної діяльності. Управління конкурентоспроможністю продукції здійснюється на основі принципів формування стійкої конкурентної позиції – комплексності, системності, динамічності, безперервності, оптимальності та конструктивності, і основних принципів теорії конкуренції – еквіфінальності, інкрементalізму, емерджентності [3].

Комплексність передбачає забезпечення взаємозв'язку всіх елементів системи управління конкурентоспроможністю продукції при ухваленні управлінських рішень та врахуванні змін як в окремих об'єктах управління, так і в кінцевих результатах всього підприємства.

Системність визначає необхідність представлення управління конкурентоспроможністю продукції як системи, системний підхід дає змогу врахувати всі необхідні взаємозв'язки та взаємодії в системі управління, дозволяє при постановці цілей всебічно зважувати чинники та спрямовувати механізми управління конкурентоспроможністю на досягнення поставлених цілей.

Динамічність проявляється у прийнятті управлінських рішень з управління конкурентоспроможності продукції на основі вивчення чинників динамічних змін процесів підтримки потенційних можливостей та покращення конкурентних позицій підприємства. Безперервність реалізується в необхідності постійного управління конкурентоспроможністю продукції. Оптимальність зумовлює прийняття оптимального управлінського рішення щодо формування конкурентних переваг підприємства, досягнення відповідного рівня конкурентоспроможності та забезпечення можливостей його підвищення, яке найбільшою мірою відповідає системі ціннісних установок. Конструктивність полягає у логічній послідовності формування стратегії і тактики забезпечення конкурентоспроможності продукції, обґрунтуванні їх вибору та напрямів реалізації.

Принцип еквіфінальності в теорії конкуренції передбачає існування різних шляхів досягнення бажаних характеристик об'єкта, стан якого змінюється у часі. Відповідно до принципу інкрементalізму, при прийняття управлінського рішення відносно досягнення відповідного рівня конкурентоспроможності, підприємство орієнтуючись на незначні, поступові, логічно пов'язані організаційні зміни, які слід ретельно оцінити в напряму узгодженості зі змінами ринкового середовища (тобто існуючі організаційні заходи розвитку умов конкурентоспроможності необхідно проаналізувати з врахуванням змін ринкового середовища). Реалізація принципу емерджентності полягає у досягненні відповідного рівня конкурентоспроможності продукції завдяки поєднанню основних елементів її формування в цілісну систему.

Отже система управління конкурентоспроможністю продукції, побудована на зазначених вище принципах, може бути ефективною лише за

умови врахування та забезпечення єдності мети, дії всіх складових та процесу внутрішньої і зовнішньої політики підприємства, системи мотивації, яка спроможна зацікавити виконавців у підвищенні конкурентоспроможності продукції, використання сучасних технічної та технологічної основ управління, здатних вирішити питання забезпечення конкурентоспроможності продукції.

Список використаної літератури

1. Адам Смит. Исследование о природе и причинах богатства народов / Адам Смит//. – Т. I-II. – М.: Соцгиз, 1935. – 235 с.

2. Андрушків Б.М., Кузьмін О.Є. Основи менеджменту. /Б.М. Андрушків, О.Є. Кузьмін // – Львів: Світ, 1995. – 296 с.

3. Азоев Г.Л. Конкурентные преимущества фирмы: [учебное пособие] /Г.Л. Азоев, А.П. Челенкова//. – М.: ОАО «Типография «НОВОСТИ», 2000. – 256 с.

Данко А. І.,
здобувач СВО «Бакалавр»,
Калашник О. В.,
к.т.н., доцент кафедри підприємництва і права,
Бардіна Т.О.
старший викладач кафедри підприємництва і права,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Як засвідчує міжнародний досвід, важливою складовою конкурентоспроможності національної економіки є підприємництво.

Розвиток підприємництва в значній мірі залежить від зовнішнього середовища, в якому за останні роки відбулися такі суттєві зрушення:

а) індивідуальна споживацька поведінка, яка проявляється у диференціації попиту;

б) розвиток нових технологій, в першу чергу інформаційних і комунікаційних;

в) глобалізація конкуренції [1].

Аналіз наявного стану сучасного підприємництва дає змогу стверджувати, що нестабільність політичного середовища наносить відчутну шкоду економічному розвитку нашої країни. Підприємництво, особливо мале і середнє, у першу чергу, реагує на негативний вплив дестабілізаційних факторів. Така реакція найчастіше знаходить своє вираження у формі скорочення кількості підприємств приватного сектору, зниження обсягу виробництва та чисельності працюючих.

Проблеми у сфері підприємництва України спостерігаються як на макро, так і на мікрорівні. Деякі з них носять настільки глобальний характер і так вкоренились на вітчизняних теренах, що їх вирішення можливе лише у випадку запровадження кардинальних економічних реформ або повного демонтажу існуючої економічної системи [2].

Зокрема щодо проблем вітчизняного підприємництва на макрорівні, то до них можна віднести: незначну чисельність підприємств малого і серед нього бізнесу, а також нетривалість їх життєвого циклу, що обумовлено відсутністю їх державної підтримки; високі витрати часу на проходження офіційних процедур для започаткування підприємства; високі витрати часу і коштів підприємців на реєстрацію власності; торгівельна, а не виробнича орієнтація діяльності підприємницького сектора; нарощування імпорту продукції і послуг замість налагодження національного виробництва; непривабливий інвестиційний клімат; відтік інвестицій та інших коштів за кордон; низька конкурентоспроможність вітчизняних підприємств; відсутність внутрішнього попиту на інновації у підприємництві; невідповідність сучасним вимогам і нерівномірність розташування інфраструктури, функції якої зводяться до обслуговування підприємницької діяльності; наявність прямих та опосередкованих злочинних, кримінальних посягань, так званого «рейдерства», а також дискримінаційних дій щодо підприємців тощо; посилення тінізації економіки, зростання нелегальної частки та перерозподіл тіньового ринку реального сектора економіки; низька результативність регіональних програм підтримки малого бізнесу; неефективна державна регулятивна політика.

На мікрорівні сфера підприємництва стикається з такими основними проблемами: низька продуктивність праці та мотивованість працівників; високі витрати часу на підготовку податкових документів, ухилення від оподаткування, проведення тіньових операцій та виведення капіталу за межі країни та інші факти порушення норм господарського права; невисокий рівень кваліфікації підприємців, що значно ускладнює перспективи інноваційного розвитку; неефективний менеджмент, що спричиняє до зниження конкурентоспроможності підприємств; недостатність коштів у підприємців для розвитку власної справи; високі відсоткові ставки за користування банківськими кредитами [3].

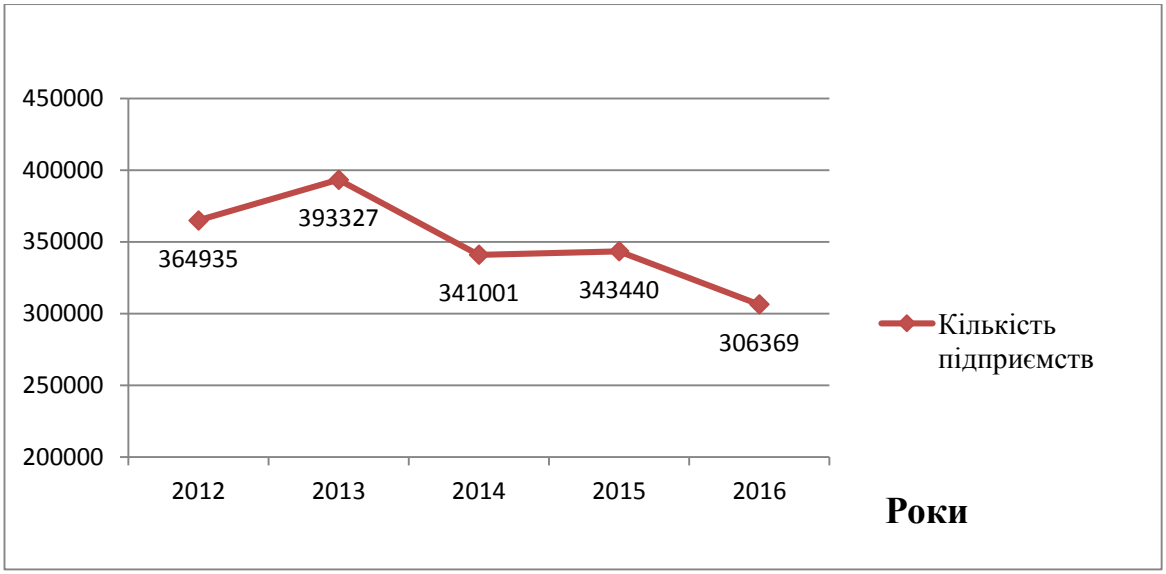

Рис. 1 Динаміка розвитку підприємств

Як бачимо з рис. 1, динаміка кількості підприємств протягом аналізованого періоду з 2012 р. по 2016 р. є нестабільною. Найбільше зростання кількості підприємств за досліджуваний період відбулося в 2013 році, що становило 7,7 % (28392), а найбільше зменшення у порівнянні з базисним роком відбулося в 2016 році і становило 16% (58566).

Україна продовжує втрачати позиції у глобальному рейтингу країн світу за показником економічної конкурентоспроможності. Так, за опублікованим Всесвітнім економічним форумом Індексом глобальної конкурентоспроможності 2016-2017, Україна посіла 85-е місце серед 138 країн світу, втративши за рік шість позицій (у попередньому рейтингу займала 79-у позицію). Негативними факторами для ведення бізнесу згідно із дослідженнями глобальної конкурентоспроможності у нашій країні визначено (в порядку зменшення): корупцію, політичну нестабільність, інфляцію, неефективну державну бюрократію, ускладнений доступ до фінансів, часту зміну урядів, високі податкові ставки, складність податкового законодавства, регулювання валютного ринку, невідповідну якість інфраструктури, обмежувальне регулювання ринку праці, недостатню здатність до інновацій, злочинність та крадіжки, погану етику робочої сили, низьку якість охорони здоров'я та недостатню освіченість працівників [4].

Отже, в Україні на сьогоднішній день є багато проблем, що перешкоджають розвитку вітчизняного підприємництва, вирішення яких забезпечить підвищення ефективності підприємницької діяльності, забезпечить розширення підприємницького сектора, зменшення тіньового сектору. Основну роль у цих перетвореннях повинна відігравати держава.

Список використаної літератури

1. Гой І.В. Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні. Режим доступу: http://westudents.com.ua/glavy/23996-35-problemi-ta-perspektivi-rozvitku-pdprimnitstva-v-ukran.html. – Назва з екрана.

2. Кашуба О.М. Підприємництво в Україні: проблеми і перспективи розвитку. Економіка та держава. – 2015 р.– №6. – С. 103-106. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2015/24.pdf. – Назва з екрана.

3. Кравченко М.С. Сучасні проблеми розвитку підприємництва в Україні. Режим доступу: http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/13799/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84.%20%28%D0%A1%D0%91.%20%D0%A2%D0%95%D0%97.%29_p204-205.pdf?sequence=1. – Назва з екрана.

4. Причепа І.В. Перспективи розвитку підприємництва в Україні за умов глобалізації та євроінтеграції. Режим доступу: http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/17096/2270.pdf?sequence=3. – Назва з екрана.

Дем'яненко Н. В.
к.е.н., доцент кафедри підприємництва і права,
Сьомич М. І.
к. н. держ. упр., доцент кафедри підприємництва і права,
Костоглад К. Д.
доцент кафедри економічної кібернетики та інформаційних технологій,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

СОЦІАЛЬНА СПРЯМОВАНІСТЬ БІЗНЕС ПРОЦЕСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Соціальне підприємство – це бізнес, метою якого є вирішення соціальних проблем. Його прибутки спрямовуються головним чином на розвиток бізнесу, громадські справи чи на вирішення гострих суспільних проблем [2].

Складовою соціального підприємництва є застосування ресурсозбереження в сільськогосподарських підприємствах.

Особливого значення у ДП «ЕБ «Надія» Полтавського району набуває проблема енергозбереження при виробництві тваринницької продукції, оскільки більшість джерел енергії, що використовуються для створення нормального мікроклімату в приміщеннях є вичерпними, а без них нормальні умови утримання тварин і високу економічну ефективність не забезпечиш. Одними з найбільш перспективних чи економічно вигідних є проекти енергопостачання, впроваджені з використанням «зеленого» тарифу. Електроенергія приймається загальною мережею і оплачується оптовим ринком електроенергії за «зеленим» тарифом.

Вартість обладнання сонячної електростанції становить 842400, тис. грн (табл. 1).

Таблиця 1

Орієнтовний розрахунок економічної ефективності проекту з впровадження сонячної електростанції потужністю 30 квт[1] у ДП «ЕБ «Надія» Полтавського району, 2019 р.

Показники	Сума, грн
Обладнання електростанції (буде придбано у групи компаній Енергосфера м. Полтава)	842400,0
Установка електростанції та періодичне обслуговування.	44000,0
Додаткова оплата праці бухгалтеру та інженеру з ІТ-технологій	10000,0
Підключення до зеленого тарифу (придбання лічильника та його установка). Між енергпостачальником (Полтавська філія ПрАТ «Полтаваобленерго») та ДП «ЕБ «Надія» укладеться додаткова угода купівлі-продажу електроенергії	13800,0
Всього витрат	910200,0
Продуктивність фотоелектричної станції потужністю 30 кВт в рік, кВт-год	30000,0
Власне енергоспоживання підприємством в рік, кВт-год.	8333,0
Надлишок електроенергії, переданий в мережу, проданий за «зеленим»тарифом, кВт-год. в рік	21667,0
Показник «зеленого» тарифу, за кВт-год	5,5
Сумарний дохід за рік, грн (119168,5 грн – зелений тариф + 35102,6 грн – економія від власного споживання)	154271,1
Окупність, років	5,9

Примітка:

1. Розрахунок проведений по данних ресурсу європейської спільноти Photovoltaic Geographical Information System (PVGIS-CMSAF).

У складі обладнання передбачено: 40 фотоелектричних модулів по 250 Вт, інвертори, система кріплень, супутні комплектуючі та матеріали. Вартість комплекту уточнюється на момент поставки. В розрахунку наведені дані з урахуванням рівня сонячної інсоляції для умов Полтавської області.

Вимоги до місця встановлення сонячних батарей в ДП «ЕБ «Надія» будуть наступними: площа даху має бути достатня для розміщення сонячних батарей загальною потужністю до 30 кВт; орієнтація поля сонячних батарей на південь, як виняток: схід-захід; оптимізація кута нахилу фотомодулів (бажано перпендикулярне попадання сонячного проміння на панель, у літку цей кут становить 30-35 ^{0}, весна та осінь 45 0, у зимку рекомендовано використовувати кут 70 ^{0} відносно горизонту); характеристики покрівлі достатні для додаткових вагових навантажень; відсутність будівель, споруд, дерев та інших предметів, які б затіняли сонячні батареї.

Для сушіння гарбузів у 2019 р. в підприємстві досить ефективним буде застосування сонячних колекторів. Під час аварійного відключення електромереж досить ефективно в сільському господарстві використовувати сонячні панелі з фотоелементом для вироблення електроенергії.

Застосування сонячної енергетики в ДП «ЕБ «Надія» чистого, невичерпного і порівняно дешевого джерела альтернативної енергії – це запорука екологічно чистого майбутнього.

Переваги встановлення сонячних електростанцій:

– швидко і легко зводяться завдяки легким конструкціям;
– безвідмовна робота простих елементів;
– безшумна робота;
– простота експлуатації та обслуговування;
– немає викиду шкідливих речовин, як при використанні інших джерел енергії [1].

Технологія сонячної електростанції дуже проста – панелі з фотоелементами перетворюють енергію сонця у постійний струм, який інвертор (силовий генератор змінного струму) трансформує на змінний і передає в єдину енергосистему [3]. Напрями, за якими витрачатиметься електроенергія в ДП «ЕБ «Надія» наведено на рис. 1.

Рис. 1. Потреби в електроенергії ДП «ЕБ «Надія», 2016 р., 2019 р.

Так як тариф за спожиту електроенергію становитиме 2,75 грн за кВт, то враховуючи лише витрати на освітлення адміністративного приміщення економія за рахунок освітлення становитиме 35102,6 грн за 1 рік. Залишки електроенергії підприємства Полтавська філія ПАТ »Полтаваобленерго» купуватиме за вартістю 5,5 грн за 1 кВт як екологічно безпечну.

Отже, для зменшення енергоємності сільськогосподарської продукції і енергозабезпечення необхідно використовувати поновлювальні джерела енергії, зокрема енергію сонця. Саме *тому ми пропонуємо* у 2019 р. оснастити адміністративне приміщення ДП «ЕБ «Надія» сонячними батареями. Вартість обладнання становить 842,4 тис. грн. Сонячна електростанція буде ефективною та використовуватиметься для освітлення приміщень і активно реалізуватиметься за тарифами «зеленої» політика.

Список використаної літератури

1. Добринін А. М. Обумовленість сталого розвитку аграрних підприємств: [електронний ресурс] / А. М. Добринін // Державне управління: теорія та практика. – 2010. – № 3. – С. 5-15. Режим доступу до журналу : http://www.nauu.kiev.ua/book/Roz_1/Gl_1_3/Gl_1_3.html. – Назва з екрана.

2. Соціальне підприємництво в Україні : [електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: http://www.socialbusiness.in.ua. – Назва з екрана.

3. Solare adge : [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: http://www.solareedge.com.ua. – Назва з екрана.

Дзюрах Ю.М.
асистент кафедри адміністративного
та фінансового менеджменту,
Національний університет «Львівська політехніка»,
м. Львів, Україна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Сучасний стан економічного розвитку України вимагає вирішення цілої низки завдань, пов’язаних із пожвавленням ділової активності всіх суб’єктів ринкових відносин. Аналіз економічної практики показує, що високих результатів підприємства можуть досягнути за умови систематичних інновацій, які сприяли б забезпеченню конкурентних переваг.

В умовах конкуренції формування та розвиток підприємства значною мірою залежить від створення відповідної нормативно-правової бази, яка стимулювала б підприємницьку активність.

Сьогодні правову основу діяльності підприємств складають закони, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів і Верховної Ради з питань ведення виробничо-господарської діяльності підприємств. Однак уповільнення темпів зростання кількості суб'єктів підприємства, кількості зайнятих свідчить про недостатність і недосконалість нормативно-правової бази розвитку підприємства, яка повинна бути першоосновою, фундаментом формування та розвитку суб'єктів підприємницької діяльності. Для того щоб забезпечити успішний розвиток підприємства необхідно створити правову базу його функціонування, яка належним чином закріпить юридичні права та постійне правове забезпечення з боку держави.

Правова база підприємницької діяльності – це сукупність законів, нормативних та інструктивних документів, які визначають порядок створення підприємств, реєстрацію фізичних осіб – підприємців, їх правові та організаційні форми, порядок організації виробництва, забезпечення його необхідними ресурсами, збут, систему оподаткування, відносини між державою та підприємцями, суб’єктів підприємницької діяльності між собою, а також які дають підприємцям певні правові гарантії [2].

Підприємницьку діяльність регламентують наступні Закони України «Про власність», «Про підприємства в Україні», «Про господарські товариства», «Про селянське (фермерське) господарство», «Про обмеження монополізму і недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницької

діяльності», «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», «Про державну підтримку малого підприємництва» та ін.

Конституція України, що містить норми про підприємництво, в ст. 42, закріплює принцип свободи підприємництва: «Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом» [1].

Президентом України і Урядом було прийнято ряд рішень щодо удосконалення нормативно-правової бази, усунення адміністративних, економічних та організаційних перешкод розвитку підприємництва, запровадження нових підходів до державного дерегулювання у сфері підприємництва. Насамперед це стосується внесення змін до процесів регулювання, ліцензування, отримання документів дозвільного характеру для ведення підприємницької діяльності, спрощення системи оподаткування, упорядкування планових (позапланових) перевірок фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємницької діяльності державними контролюючими органами.

Отже, формування нормативно-правової бази в сфері підприємництва в Україні – найголовніша передумова його становлення та розвитку. Законодавство у сфері підприємництва повинно становити єдину систему як за взаємною узгодженістю норм, так і за цілісністю нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності.

Список використаної літератури

1. Конституція України від 28.06.1996, редакція від 30.09.2016.
2. Варналій З.С. Основи підприємництва, навчальний посібник; Київ: Знання-Прес, 2006. – 329с.

Долбілова Л. І.
викладач-методист
Вовк М. О.
викладач
Полтавський кооперативний коледж
м. Полтава, Україна

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПІДПРИЄМЦІВ В ПОЛТАВСЬКОМУ КООПЕРАТИВНОМУ КОЛЕДЖІ

Сучасні заклади вищої освіти будують процес навчання студентів на базі поєднання різних форм його організації. Сьогодні не викликає сумнівів доцільність впровадження у навчальний процес компетентнісного підходу, практико-орієнтованого навчання, новітніх інтерактивних технологій. На наш погляд, важливими факторами успішної реалізації основних завдань компетентнісного підходу є формування у майбутніх фахівців здатності

застосовувати знання, вміння і навички на практиці, щоб бути успішним у тій чи іншій сфері професійної діяльності. Ми переконані, що результативним навчання буде тільки тоді, коли у студентів з'являється зацікавленість, бажання і можливість проявляти самостійність у вирішенні визначених проблемних питань.

Варто погодитися із науковцями [1-3], які вважають, що імітаційні методи навчання (бізнес-ігри; ділові ігри; ігрові ситуації, тренінги в активному режимі тощо) є незамінними при формуванні професійних компетентностей молодших спеціалістів. Зокрема, у Полтавському кооперативному коледжі у вирішенні проблеми формування готовності до професійної діяльності здобувачів вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля і біржова діяльність» важливу роль відіграють:

– професійна спрямованість навчального процесу;
– професійна майстерність й досвід суб'єктів освітнього процесу;
– урахування індивідуальних особливостей студентів;
– діагностика якості знань студентів;
– диференційований підхід до кожного студента при визначенні траєкторії навчання.

З метою розвитку підприємницької мотивації, заохочення молоді до отримання навичок бізнес-моделювання та бізнес-планування, а також перевірки бізнес-ідей на реалістичність, студенти Полтавського кооперативного коледжу спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» систематично приймають участь у бізнес-іграх на базі Харківського інституту фінансів Київського національного торговельно-економічного університету. Основними цілями участі майбутніх спеціалістів у таких заходах є:

– формування практичних навичок ділової активності у студентів;
– методична та матеріальна підтримка впровадження в практику найбільш життєздатних бізнес-ідей представників студентської спільноти.

Окрім того, участь студентів у змаганнях – це стимул та підтримка діяльності педагогів закладів вищої освіти, які мають змогу показати власні здобутки у практико-орієнтованій професійній підготовці молоді.

Зазначимо, що протягом 2016, 2017 рр. студентами Полтавського кооперативного коледжу спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» було розроблено та публічно захищено перед бізнесменами м. Харкова наступні бізнес-ідеї: фітнес-центр «RedFit» та антикафе «FUN STATION». Під час розробки вищеозначених бізнес-ідей студенти не лише отримали досвід з бізнес-планування, але й набули навичок публічного захисту власних стартапів, що, на наш погляд, є дуже важливим для майбутньої підприємницької діяльності.

Комунікативні компетенції майбутніх фахівців у сфері підприємництва, без сумніву дуже важливі, оскільки, саме від вміння дискутувати, відстоювати

свої ідеї та переконувати інвесторів про переваги власного проекту залежить позитивне рішення кредиторів про надання інвестицій.

Для поглиблення теоретичних знань та практичних навичок студентів, у коледжі сформовано систему професійних предметних гуртків, які працюють за наступними напрямками:

- організація і технологія торговельно-технологічних процесів у бізнесі;
- товарознавство і торговельне підприємництво;
- комерційна діяльність;
- торговельна реклама та маркетинг;
- облік і звітність у підприємницькій діяльності.

Результати науково-дослідної роботи демонструються студентами на міжвузівських науково-практичних конференціях. Робота у предметних гуртках сприяє удосконаленню та поглибленню знань та навичок майбутніх підприємців. Студенти обговорюють актуальну інформацію про стан підприємницької діяльності в Україні, мріють про створення бізнесу, вчаться підприємництву, покращують практичні навички, розвивають комерційне мислення.

Список використаної літератури

1. Дибкова Л. М. Індивідуальний підхід у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів: дис. канд. пед. наук: 13.00.04. / Людмила Миколаївна Дибкова. – К, 2006. – 224с.

2. Зянько В. В. Інноваційне підприємництво в Україні: проблеми становлення і розвитку. Монографія. — Вінниця: УНІВЕРСУМ – Вінниця, 2005.

3. Ничкало Н. Г. Праця й професійний розвиток особистості: міждисциплінарний аспект / Н. Г. Ничкало // Професійне становлення особистості:проблеми й перспективи : Матер.V між нар. наук.-практ. конф. (22-24 жовтня 2009 р.). – Хмельницький, 2009. – С. 31-36.

Дрехсель Майкл
Генеральний директор Destarol Project AG,
Ульм, Баден-Вюртемберг, Німеччина,
Мороз Світлана
к.п.н., викладач-методист вищої кваліфікаційної категорії,
Полтавський кооперативний коледж,
м. Полтава, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ В ЄС ТА УКРАЇНІ

Поновлювані джерела енергії сприяють доступу до енергоресурсів, підвищують безпеку поставок і є економічно ефективними. Актуальність дискусії про доцільність та перспективи використання відновлювальних

джерел енергії в ЄС та Україні зумовлена збільшенням практичного і наукового інтересу до проблем забруднення довкілля, прискореного вичерпання природних, сировинних та традиційних енергетичних ресурсів. Тому, важливим етапом на шляху вирішення цих проблем, є вивчення та аналіз світових практик сталого енергетичного розвитку територій.

Аналіз наукових джерел доводить, що глобальний світовий тренд останніх років – це остаточне розуміння необхідності переходу на поновлювані джерела енергії. Якщо ще в 2000-х роках це здавалося віддаленим майбутнім, то в кінці 2010-го у міжнародних політичних і бізнес-колах з'явилося розуміння перспективи цього тренда на найближчі десятиліття [1].

Сьогодні енергія, доступна в Європейському Союзі, представлена часткою енергії, виробленої в ЄС, і часткою енергії, що імпортується з третіх країн. У 2016 р. ЄС виробив близько 46% власної енергії, а 54% було імпортовано.

Як показує аналіз статистичних даних [2], енергетична суміш в ЄС у 2016 р. була представлена п'ятьма різними джерелами: нафтопродуктами (у тому числі сирою нафтою) (35%), природним газом (23%), твердим паливом (15%), ядерною енергією та поновлюваними джерелами енергії (по 13%).

Зазначимо, що виробництво енергії у різних країнах ЄС суттєво відрізняється за джерелами походження. Значення ядерної енергії особливо велике у Франції (80% від загального обсягу виробництва національної енергії), Бельгії (75%) та Словаччині (62%). Тверде паливо має найбільше значення у Польщі (78%), Естонії (67%), Греції та Чехії (59%), а природний газ є основним джерелом енергії, виробленої у Нідерландах (83%). Сира нафта є основним джерелом енергії, виробленої в Данії (47%) і Великобританії (41%).

Відновлювана енергія є основним джерелом енергії, яка вироблена на Мальті, в Латвії, Португалії, на Кіпрі і в Литві. У цих країнах відновлювана енергія складає більше 90% енергії, виробленої в країні.

Як бачимо, частка різних джерел енергії у загальній доступній енергії значно варіюється між державами-членами ЄС. На нафтопродукти (включаючи сиру нафту) припадає значна частка загальної енергії на Кіпрі (93%), Мальті (79%) і у Люксембурзі (63%), у той час як природний газ становить трохи більше однієї третини в Італії, Нідерландах і Об'єднаному королівстві. Більше половини енергії в Естонії (61%) і трохи нижче половини у Польщі (49%) припадає на тверде паливо (в основному вугілля), а на частку ядерної енергії припадає 42% у Франції і 33% у Швеції. Відновлювана енергія становить 37% як в Латвії, так і в Швеції.

Для середніх споживачів домашніх господарств ціни на електроенергію, включаючи податки і збори, у першому півріччі 2017 року були самими високими як у Данії і Німеччині (0,30 євро за кВт-год), так і в Бельгії (0,28 євро за кВт-год), тоді як найнижчі ціни були зафіксовані у Болгарії (0,10 євро за кВт-год), Литві та Угорщині (0,11 євро за кВт год.).

Стратегією і планом дій ЄС для зниження залежності своїх країн від зовнішніх енергоносіїв передбачено побудову системи енергетичної безпеки та безперебійного енергопостачання на основі відновлюваних джерел енергії.

Науковці вважають, що Україна також потенційно здатна виробляти з відновлюваних джерел не менше 74% від загальної кількості енергії. Нажаль, сьогодні цей рівень становить близько 6%. Експерти країн ЄС у своєму прогнозі покладають основні надії на вітроенергетику (49%) і біоенергетику (22%), далі йде велика (17%) і мала (7%) гідроенергетика, а замикає список сонячна енергетика з часткою (5%). Прогнозується, що всі перераховані галузі «зеленої» енергетики сукупно здатні виробляти близько 120 млрд. кВтг енергії [3].

Як показує аналіз, частка поновлюваних джерел енергії у загальному виробництві електроенергії в Україні значно менша, ніж в країнах ЄС. Так, у середньому європейські країни виробляють близько 29% зеленої енергії, лідирують в цьому рейтингу Норвегія (106%) і Швеція (66%), причому «зайві» 6% Норвегія експортує, що і пояснює перевищення 100% позначки (рис. 1).

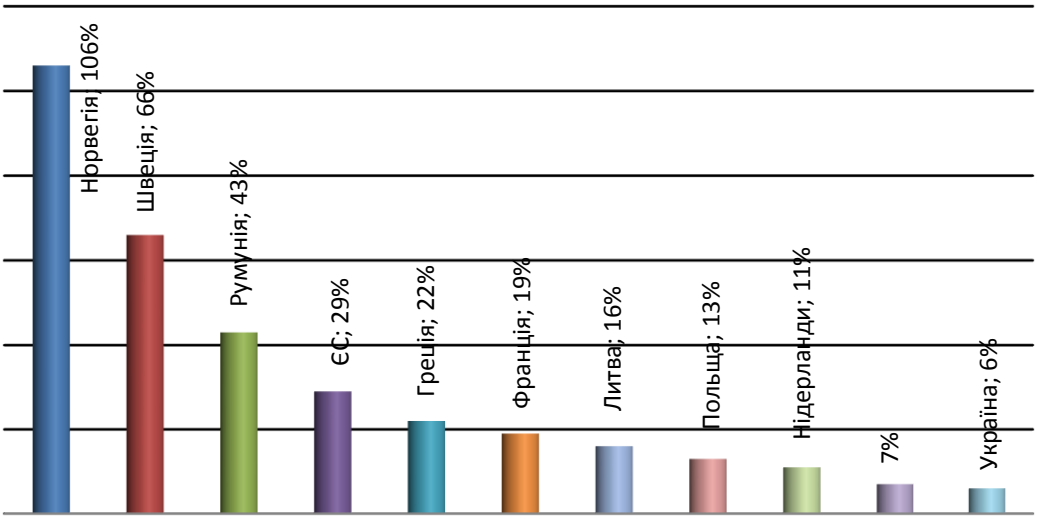

Рис. 1. Частка електроенергії, виробленої з відновлюваних джерел, у споживанні електроенергії за 2015 рік

Відзначимо, що навіть сусідня з Україною Польща і Литва можуть похвалитися рівнем поновлюваних джерел енергії вище 10% (13% і 16% відповідно), а найбільш близьким до України показником відрізняється Угорщина (7%). Нажаль, вимушені погодитися з експертами, які зазначають, що альтернативна енергетика, а точніше виробництво енергії з відновлюваних джерел, майже за десять років впровадження в Україні все ще перебуває на стадії розвитку.

Сьогодні, як ніколи важливо усвідомлювати надзвичайну важливість альтернативних джерел енергії не тільки у контексті кліматичних змін, але й як нових економічних можливостей для енергозабезпечення мільярдів людей, які все ще не мають доступу до сучасних послуг енергопостачання. Осмислення суспільством екологічно-ресурсних ризиків спонукатиме вживати активних

заходів, спрямованих на створення умов для розвитку відновлюваної енергетики.

Список використаної літератури

1. Тренди альтернативної енергетики України: від занепаду до прогресу [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL : https://dt.ua/energy_market/trendi-alternativnoyi-energetiki-ukrayini-vid-zanepadu-do-progresu-268117_.html – Назва з екрана.

2. Which type of energy do we consume? [Electronic resource] – Access mode: http://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/energy/bloc-3.html – Name from the screen.

3. Eurostat: «Украина потенциально способна производить 74% электроэнергии из возобновляемых источников» [Электронный ресурс] – Режим доступа: URL : https://itc.ua/news/eurostat-ukraina-potentsialno-sposobna-proizvodit-74-elektroenergii-iz-vozobnovlyaemyih-istochnikov/– Название с экрана.

Дроботя Я. А.
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

УПРАВЛІНСЬКІ ПІДХОДИ ДО ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Оборотні активи – це невід'ємна складова діяльності підприємства будь-якої галузі, при чому як з погляду забезпечення та здійснення виробничого процесу, так і з погляду ефективності його функціонування. А тому використання управлінських методів стосовно оборотних активів – важлива складова не лише ефективності функціонування, а й забезпечення конкурентоздатності підприємства. Однак, тут слід зауважити, що структура оборотних активів різниться залежно від галузі в якій функціонує підприємство та від управлінських заходів, які використовує конкретне підприємство. Так, управління оборотними активами підприємства можна здійснювати на основі підходів:

1) операційного менеджменту, що являє собою здійснення управління з метою забезпечення виробничих потреб;

2) логістичного менеджменту, що являє собою використання прийомів управління балансуючи між забезпеченням виробничих потреб та потреб споживачів готової продукції;

3) фінансового менеджменту, що являє собою використання управлінських підходів з метою оптимізації фінансових ресурсів підприємства;

4) ризик-менеджменту, що являє собою використання управлінських підходів з метою оптимізації фінансових ресурсів підприємства мінімізуючи фінансовий ризик.

Операційний менеджмент використовує управлінські підходи до виробничих запасів та грошових коштів з метою оптимального та ефективного забезпечення виробничого процесу [3]. Згідно управлінських підходів логістичний менеджмент досліджує оборотні активи як можливість забезпечення матеріального потоку під час постачання, використання оборотних активів під час здійснення виробничого процесу та можливість реалізації оборотних активів з метою забезпечення потреб споживачів та потреб підприємства у забезпеченні прибуткової діяльності. Тобто, така складова оборотних активів як грошові кошти, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги та ефективне управління ними являє собою можливість забезпечення матеріального потоку у постачанні. Виробничі запаси, запаси незавершеного виробництва – можливість руху матеріального потоку у ланку виробництва логістичного ланцюга. Готова продукція та формування дебіторської заборгованості підприємства – можливість руху матеріального потоку у ланку збуту логістичного ланцюга з метою задоволення потреб споживачів та потреб підприємства в отриманні прибутку [4]. Фінансовий менеджмент здійснюючи управління оборотними активами використовує управлінські підходи до грошових коштів підприємства, оптимізуючи їх склад, виробничих запасів, здійснюючи їх оптимізацію, дебіторської заборгованості, формуючи оптимальний її обсяг з позиції оптимізації та ефективного використання фінансових ресурсів підприємства [1]. Ризик менеджмент досліджує питання управління грошовими потоками, дебіторською заборгованістю, виробничими запасами та запасами готової продукції як шлях до скорочення ймовірності настання ризику незбалансованої ліквідності, ризику втрати фінансової стійкості, інфляційного ризику, структурного ризику підприємства [2, 5].

Список використаної літератури

1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : [учеб. курс] / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2001. – 527 с.

2. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками : учебник / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2005. – 600 с.

3. Василенко В. А. Виробничий (операційний) менеджмент : навч. посібник / В. А. Василенко, Т. І. Ткаченко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 532 с.

4. Крикавський Є. В. Логістика. Для економістів. : [підручник] / Є. В. Крикавський. – Львів : Львівська політехніка, 2004. – 448 с.

5. Старостіна А. О. Ризик-менеджмент: теорія та практика : навч. посіб. / А. О. Старостіна, В. А. Кравченко. – К. : Політехніка, 2004. – 200 с.

Дячков Д. В.
к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
Потапюк І. П.
к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Розвиток будь-якої країни потребує максимальної зайнятості працездатного населення і стабільного економічного розвитку, сприяючи розвитку соціальної сфери та економіки безпосередньо. Розвиток малого та середнього бізнесу є одним із найпріоритетніших напрямів розвитку економіки провідних країн світу. В економічно-розвинених державах саме малі підприємства є основним «стовпом» економіки. Недаремно фахівці запевняють, що без них існування великих підприємств опинилося би під великим питанням [4].

Малий бізнес у розвинутих країнах світу займає лідируючу позицію за чисельністю та обсягами виробництва.

Що стосується нашої держави, то малий бізнес в Україні вже досить тривалий час функціонує у складних умовах соціально-економічного розвитку, що спричинено початком економічної кризи у 2014 році. Малий бізнес знаходиться у дуже невигідному становищі у порівнянні з великими підприємствами. Тому, його розвиток в Україні потребує суттєвих реформ.

Основними видами діяльності у сфері малого бізнесу в Україні, як і в країнах ЄС, є торгівля, будівництво, фінансова діяльність та сфера послуг. В Україні і досі розвиток малого підприємництва залишається на низькому рівні.

Розвиток малого підприємництва гальмують наступні системні проблеми [5]:

І. Вплив системних проблем, що супроводжують розвиток малого підприємництва на загальнодержавному рівні:

- дефіцит матеріальних ресурсів у суб'єктів малого підприємництва як наслідок: недостатньої фінансової підтримки з боку держави; неврегульованості механізмів кредитування малого підприємництва та високої вартості кредитних ресурсів;
- відсутність чіткої системи податкових преференцій для суб'єктів малого підприємництва;
- недостатня допомога з боку держави у просуванні продукції вітчизняних малих підприємств на зовнішні ринки, незначне залучення малого бізнесу до виконання державних замовлень;
- недосконаліть нормативно-правового забезпечення розвитку малого підприємництва;

- нерівні умови господарювання малих та великих підприємств на ринку.

II. На регіональному та місцевому рівні:

- мале фінансування регіональних програм малого бізнесу;
- недосконаліть контролю за використанням коштів, виділених малим підприємствам, внаслідок чого частина ресурсів втрачається за нецільовим призначенням;
- відсутність взаємодії великого та малого бізнесу;
- нерівномірність розташування та розвитку малого підприємництва у регіонах України, що обумовлено загальною економічною ситуацією в регіоні.

Враховуючи вищезазначене, варто виділити шляхи вирішення проблем малого бізнесу в Україні:

1) створення раціональної нормативно-правової бази;
2) організація фінансової підтримки і допомоги малому бізнесу;
3) організаційне забезпечення малого бізнесу;
4) створення забезпеченості інформацією та кадрами;
5) забезпечення співпраці малого і великого бізнесу (франчайзинг, лізинг);
6) удосконалення системи оподаткування;
7) розробка єдиної системи реєстрації та легалізації суб'єктів підприємництва;
8) створення мережі інформаційно-аналітичних центрів малого підприємництва та ін.

Значним кроком у сприянні розвитку малого бізнесу в Україні стало прийняття 22.03.2012 р. Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [2]. Та реальної підтримки вітчизняний малий бізнес не отримав, що свідчить про декларативний характер даного закону.

Для ефективного розвитку малого підприємництва в Україні необхідно створити механізм ефективної взаємодії між державою та підприємницьким сектором. Його відсутність засвідчується тим, що малі підприємства ще не відіграють вагомої ролі в економіці України. Це проявляється й у тому, що вони не стали одним із важливих засобів усунення диспропорцій на окремих товарних ринках, створення нових робочих місць і скорочення безробіття, активізації інноваційних процесів, розвитку конкуренції, швидкого насичення ринку товарами й послугами. Становлення малого бізнесу в Україні – це тривалий процес, який повинен мати певну етапність, виходячи з економічного стану країни, існуючих проблем на макро- та макрорівнях [3].

Отже, питання розвитку малого бізнесу в Україні залишається надзвичайно актуальним, тому що існують багато перешкод для нормального його функціонування і, на жаль, ці перешкоди створюються безпосередньо урядом держави, який навпаки мав би сприяти його розвитку.

Список використаної літератури

1. Данилишин Б.М. Державна підтримка та податкове регулювання підприємницької діяльності в Україні [монографія] / Б.М. Данилишин, О.М. Кондрашов. – Донецьк: Юго-Восток, 2010. – 296 с.
2. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012 № 4618-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17. – Назва з екрану.
3. Максименко Н.Д. Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні / Н.Д. Максименко // Вісник НТУ «ХПІ». – 2013. – № 6 (980). – С. 128-131.
4. Малый бизнес: кредитование малого бизнеса [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.kreditbusiness.ru. – Назва з екрану.
5. Цегелик Г.Г. Державна підтримка розвитку малого підприємництва в Україні / Г.Г. Цегелик, М.Я. Квик // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2010. – Т.2. – № 1. – С. 84-89.

Єгорова О. В.
к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень,
Дорошенко А. П.
к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень,
Кончаковський Є. О.
к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

СТРАХУВАННЯ АГРАРНИХ РИЗИКІВ ЯК ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

Підприємницький ризик – це ймовірність настання несприятливих подій в процесі виробничої, збутової чи фінансової діяльності, у результаті яких суб'єкти господарювання можуть зазнати збитків, матеріальних, трудових та інших видів незапланованих витрат. Він проявляється у негативних відхиленнях від запланованих результатів – отриманих збитках, незапланованих витратах, недоотриманих доходів в процесі діяльності. [1]

Суттєву загрозу для підприємств, що займаються виробництвом сільськогосподарської продукції, становить їх значна залежність від зовнішніх умов, тобто загроз, які важко усунути силами самих товаровиробників. До основних зовнішніх підприємницьких ризиків відносять природні, макроекономічні (валютні, податкові, інфляційні), політичні, кримінальні

тощо.

Системними ризиками в аграрній сфері є непередбачуваність природних умов, мінливість обсягів збору врожаїв, зміна державної політики щодо регулювання аграрних ринків, коливання цін на сільськогосподарську продукцію тощо. На жаль, повністю уникнути ризику неможливо, тому необхідно навчитися ним управляти [2].

Уникнути втрат у разі настання несприятливих подій чи максимально знизити ймовірність їх настання можна за рахунок відповідальності винних осіб, створення резервних фондів, забезпечення належної системи управління тощо. Але головним фінансово-економічним інструментом мінімізації виробничо-господарських ризиків у сільському господарстві є страхування.

Страхування припускає передачу відповідальності за відшкодування передбачуваного збитку сторонній організації (страхової компанії), тобто забезпечує стабільність розвитку сільського господарства через механізми відшкодування заподіяних збитків. Розрізняють страхові та нестрахові ризики. До нестрахових відносять ризики, за якими страховики, як правило, не беруть відповідальність, оскільки неможливо визначити їх ймовірність та величину пов’язаних із ними збитків. Прикладом нестрахових ризиків є політичні, ризики форс-мажорних подій.

Страхування дозволяє сільськогосподарським виробникам отримати позитивні ефекти у вигляді забезпечення [3]:

– стабільності роботи;
– беззбитковості виробництва;
– доступу до кредитних ресурсів, оскільки застраховані підприємства підвищують свою кредитоспроможність в очах позичальників;
– соціального ефекту, що проявляється у збереженні робочих місць, зниженні міграції сільського населення у міста тощо.

Ринок аграрного страхування України протягом 2005-2017 рр. був нестабільним із загальною тенденцію до повільного скорочення: зменшуються кількість укладених договорів, об’єм застрахованих площ та зібраних страхових премій у реальному вимірі (рис. 1).

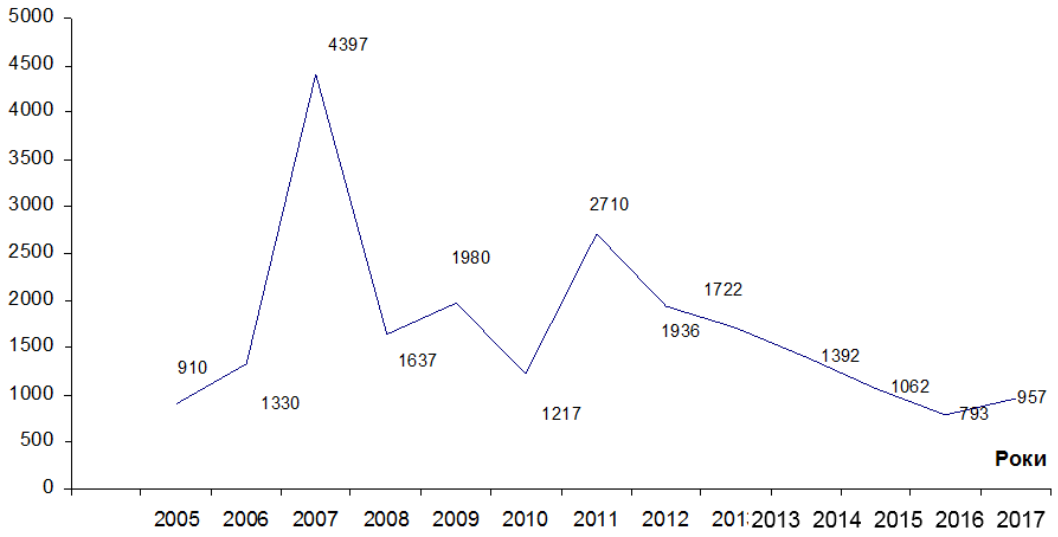

Рис. 1. Динаміка кількості договорів аграрного страхування в Україні [за даними страхових компаній]

Проте, викликає оптимізм певне покращення основних індикаторів у 2017 році порівняно із 2016 роком: кількість укладених договорів зросла з 793 до 957 (на 21%), обсяг страхових премій збільшився на 30% у гривні та на 28% у доларовому еквіваленті, розширився перелік виплат тощо.

Страхування сільськогосподарських ризиків у формі добровільного страхування сільськогосподарської продукції здійснює 13 страхових компаній України, це приблизно п'ята частина від усіх компаній, що отримали ліцензію на цей вид діяльності. Найбільше договорів у сільськогосподарському страхуванні укладено Українською аграрно-страховою компанією, яка є лідером у страхуванні ризиків сільськогосподарського виробництва в Україні. Також суттєвими є частки в агрострахуванні компаній «Оранта», «Уніка» та СК «ТАС» [4].

Задля того, щоб страхування стало для аграрних підприємств дійсно ефективним фінансово-економічним інструментом захисту їх майнових інтересів страхові компанії мають надавати страхові послуги, максимально забезпечуючи страховий інтерес страхувальників.

Для мінімізації підприємницьких ризиків та подальшого розвитку ринку страхових послуг в Україні ми пропонуємо:

1) створити вигідні та безпечні умов для ведення бізнесу всіма учасниками аграрного ринку, що передбачає розподіл ризиків між сільськогосподарськими виробниками, переробними підприємствами, банками, страховими компаніями та державою;

2) вдосконалити державне регулювання щодо надання сільськогосподарським виробникам підтримки у вигляді компенсації частини страхових платежів з боку держави;

3) впроваджувати новітні програми страхового захисту;

4) при укладанні договорів страховикам слід відмовитись від встановлення франшизи, розширити набір страхових продуктів щодо

повноцінного страхування на весняно-літній період, зокрема від посухи, надавати можливість вибору страхової суми та забезпечувати об'єктивну процедуру врегулювання збитків;

5) забезпечити систематичне інформування сільськогосподарських товаровиробників про можливості, умови та ризики діяльності ринку аграрного страхування.

Список використаної літератури

1. Говорушко Т. А. Страхування: навч. посіб. [Електронний ресурс] / Т. А. Говорушко, К. М. Стецюк. – Львів: «Магнолія 2006», 2014. – 328 с. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1511091364346/strahova_sprava/strahovi_riziki_otsinyuvannya#758. – Назва з екрана.

2. Лобова О. Ефективність страхування ризиків підприємницької діяльності в аграрному секторі [Електронний ресурс] / О. Лобова // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. – Вип. 3. – С. 70-76. – Режим доступу: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2015/11/156_70-77.pdf. – Назва з екрана.

3. Дема Д. І. Страхові послуги: навч. посібник [Електронний ресурс] / Д. І. Дема, О. М. Віленчук, І. В. Дем'янюк. – К. : Алерта, 2013. – 526 с. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1079031755491/strahova_sprava/silskogospodarske_strahuvannya. – Назва з екрана.

4. Жмурко І. Ризики в аграрному секторі та необхідність їх страхування [Електронний ресурс] / І. Жмурко // Економічний дискурс. – 2017. – Вип. 1. – С. 42–49. – Режим доступу: http://sophus.at.ua/ED_2017_1/zhmurko_inna_riziki_v_agrarnomu_sektori_ta_neobkhi.pdf. – Назва з екрана.

Єкель Г.В.
к.е.н., завідувач сектору економіки,
Національний науковий центр «Інститут землеробства НААН»,
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЗМІННИМИ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

Розроблення ефективної системи управління витратами є важливим завданням для підприємницьких структур. Зважаючи на те, що ринок сільськогосподарської продукції є відносно близьким до стану досконалої конкуренції, вплив окремих господарюючих суб'єктів на рівень цін є мінімальним. Отже, сільськогосподарські підприємства можуть здобути перевагу за рахунок здешевлення виробництва та економії на витратах ведення бізнесу.

Розвиток системи управління – обов'язковий компонент її функціонування. Він реалізується через механізм, який має змістову, організаційну та процедурну сторони. Це потребує якісної та кількісної оцінки його ефективності, конкретних підсумків раціоналізації управління [1].

Загальновідомо, що система управління включає чотири головні групи елементів: механізм управління, структуру управління, процес управління, розвиток управління.

У складі механізму управління виділяють такі елементи: принципи, цілі, функції і методи управління.

Система управління включає: цільову, функціональну, систему забезпечення, цикл управління витратами, методи обліку витрат на виробництво продукції.

Пропонуємо у складі організаційно-економічного механізму управління змінними витратами виробничих ресурсів підприємницьких структур виділити ще кілька складових: регламентовані нормативні акти державних органів, економічні нормативи, система управління змінними витратами, фактори впливу на процес управління, аспекти управління витратами, інструментарій управління витратами, формування оціночних резервів ризиків системи управління витратами, система мобілізації резервів підвищення ефективності діяльності підприємства.

До складу системи забезпечення організаційно-економічного механізму входять підсистеми правового, ресурсного, нормативно-методичного, наукового, технічного, інформаційного забезпечення управління підприємством. Вона передбачає оцінку існуючого потенціалу, необхідного для мінімізації витрат виробництва.

Процес управління витратами складається з таких функцій: планування, організації, мотивації, контролю, обліку та регулювання.

Регламентовані нормативні акти державних органів є правовим полем для управління змінними витратами. Відповідно до чинних законодавчих актів подається бухгалтерська та фінансова звітність, регулюються відносини між учасниками механізму управління.

Економічні нормативи є важливою складовою механізму управління змінними витратами, вони визначають норми продуктивності та витрат того чи іншого ресурсу, необхідного для вирощування зернових культур.

Серед аспектів управління витратами можна виділити наступні: управлінський, функціональний, організаційний, мотиваційний, фінансовий. Управлінський направлений на виконання всіх функцій управління. Функціональний забезпечує планування витрат, регулювання, облік та аналіз витрат. Організаційний включає: місця формування витрат, центри відповідальності, розроблення ієрархії системи зв’язків між працюючими. Мотиваційний полягає у всебічному заохоченні працівників до зниження витрат виробництва. Фінансовий аспект включає відображення витрат у фінансовій звітності, проведення фінансового аудиту, фінансовий аналіз.

Зазвичай при побудові механізму управління визначають зовнішні фактори впливу. Це можуть бути коливання цін на сировину, готову продукцію, зміна законодавства, нормативів витрат, зростання конкурентоспроможності конкурентів, зміна смаків споживачів.

Ресурсне забезпечення визначається як сукупність певних видів ресурсів (матеріальних, технічних, технологічних, трудових, фінансових, інформаційних, інтелектуальних) і джерел їх формування, що безпосередньо беруть участь у процесах виробництва або можуть бути мобілізовані з метою забезпечення широкомасштабного використання його потенційних можливостей та переходу підприємства до якісно нового стану.

Наукове забезпечення передбачає впровадження наукових розробок інноваційного характеру та наявність кваліфікованих наукових кадрів та зв'язок виробництва із науковими установами.

Нормативно-методичне забезпечення включає правила сертифікації, технології виробництва, зберігання, маркування при пакуванні та продажу продукції різних видів.

Інформаційне поле полягає в доступі та поширенні інформації, яка стосується виробництва та реалізації продукції. З метою задоволення потреб системи управління в інформаційному забезпеченні необхідна розробка нових й удосконалення існуючих джерел інформації. Найбільш інформативним з погляду доходів і понесених витрат виступає Звіт про фінансові результати. Забезпечення керівництва всіх рівнів достовірною й своєчасною інформацією для проведення аналізу й прийняття рішень є однією з функцій системи управління, яка відображається у фінансовій, управлінській й податковій звітності, що також повинна бути частиною загальної системи управління підприємством.

Метою планування є розробка і побудова системи планів підприємства, спрямованих на мінімізацію витрат суб’єкта господарювання та зростання прибутку. Одним із головних завдань планування є оптимальний розподіл наявних витрат виробничих ресурсів [2].

Функція організації реалізує попередньо намічений план і спрямована на розподіл завдань між виконавцями.

Мотивація полягає у створенні системи стимулів для ефективного виконання поставлених завдань направлених на досягнення організаційних цілей.

Облік, як функція управління, являє собою одержання і фіксацію в кількісній формі результатів стану об'єкта і ресурсів у будь-який момент часу функціонування системи. Саме облік створює можливість реального контролю над ходом виробництва, його регулювання і кінцеву фіксацію діяльності підприємства за звітний період [3].

Контроль визначається як система спостереження та перевірки процесу функціонування і фактичного стану об’єкту з метою оцінки обґрунтованості і ефективності прийнятих управлінських рішень та результатів їх виконання [4].

Регулювання спрямоване на усунення недоліків в системі управління витратами шляхом розроблення і впровадження відповідних заходів.

Важливою складовою механізму управління змінними витратами виробничих ресурсів є цілі, серед яких:

- зниження собівартості;

-зростання ефективності виробництва;

-визначення оптимального розміру виробництва, при якому змінні витрати зростають з найменшою швидкістю;

- підвищення конкурентоспроможності виробництва;

-здобуття позицій монополіста на ринку;

-створення безвідходних технологій.

У системі управління змінними витратами також виділяють суб'єкт, об'єкт управління. Об'єктом управління є змінні витрати, суб'єктами виспупають власники підприємства, керівники центрів відповідальності, відповідальні виконавці.

Алієв Т. цикл управління витратами розподіляє на цілком логічні стадії:

1) момент безпосереднього здійснення витрат;

2) одержання інформації про здійснення витрат (вхід в обліковий ланцюжок);

3) обробка інформації обліковим ланцюжком постадійно, і прихід її в центр облікового ланцюжка з наступною систематизацією;

4) передача інформації з облікового ланцюжка в центр ухвалення управлінського рішення (вихід облікового ланцюжка – вхід центру ухвалення управлінського рішення);

5) обробка інформації центром ухвалення рішення й вироблення ним управлінського рішення;

6) безпосереднє виконання управлінського рішення;

7) отримання ефекту від управлінського рішення [5].

Інструментарій управління витратами – форми, методи, засоби управління. Сюди також відносять економічні важелі і стимули, необхідні для функціонування механізму.

Система мобілізації резервів підвищення ефективності діяльності підприємства полягає у виявленні (пошуці), оцінці й використанні потенціалу поточних і капітальних ресурсів. Це є важливою складовою ринкової економіки, оскільки часті зміни настроїв ринку ведуть до зростання попиту споживачів, а отже необхідності виробляти більшу кількість продукції у швидкі терміни.

Вивчення особливостей формування організаційно-економічного механізму управління змінними витратами виробничих ресурсів підприємницьких структур забезпечує симбіоз факторів зовнішнього середовища та внутрішніх можливостей суб'єктів господарювання, що сприяє розвитку виробництва у довгостроковому періоді та дозволяє виявити можливості для нарощування економічного потенціалу.

Список використаної літератури

1. Мангер В.М. Організаційно-економічний механізм природоохоронної діяльності в аграрній сфері : дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища» / В.М. Мангер. – Х., – 2011. –258 С.
2. Одинцова Л.А. Планирование на предприятии : Учебник для вузов / Л.А. Одинцова. – М. : Академия, 2007. – 272 с.
3. Антикризове управління підприємством [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://library.if.ua/books/60.html
4. Белобжецкий И.А. Фінансово-хозяйственный контроль в управлении экономикой.- М.: Финансы, 1979.- 252с..
5. Алієв Т. Путня архітектура. Довідники системи управлінського обліку / Т. Алієв // Управленческий учёт и бюджетирование. - 2008. -№ 8.- С. 13-17.

Dorota Jelonek, Doctor of Sciences in Economics, Professor
Department of Business Informatics,
Faculty of Management,
Czestochowa University of Technology, Poland
Махмудов Х.З.
д.е.н., професор,
завідувач кафедри підприємництва і права
Махмудова І.В.
аспірант,
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ СТВОРЕНННЯ ПРОЦЕСІВ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА

Держава, як суб’єкт регулювання економіки, реалізує такі функції як формування правових засад функціонування підприємств, усунення суперечностей і недоліків ринкового саморегулювання, забезпечення громадян правилами поведінки, нормами, регламентами діяльності, яких зобов’язує дотримуватися як окремих індивідів, так і їх об’єднань. З практичної точки зору, державне регулювання та удосконалення нормативно-правової бази створення процесів виробництва молока це система правових, організаційних, адміністративних та регулятивно-контролюючих заходів держави, спрямованих на створення сприятливих умов для становлення та розвитку підприємства, і на його підтримку, а також управління державним сектором економіки для забезпечення ефективності та конкурентноздатності національної економіки тобто, вплив держави на поведінку учасників ринкових відносин з метою забезпечення пріоритетів державної економічної політики.

Молокопродуктовий підкомплекс АПК України, що поєднує сільськогосподарські підприємства та господарства населення, які займаються виробництвом молока, та ті, що приймають, зберігають, транспортують, доробляють та переробляють молоко на молочні продукти, а також реалізують їх кінцевому споживачу, знаходяться у стані стогнації. Спостерігається значний спад виробництва молока у всіх категоріях господарств порівняно з 1990 роком майже в двічі (на 48,4 %), проте надалі при деякій позитивній динаміці його збільшення за рахунок підвищення продуктивності корів обсяги його виробництва у цілому по Україні почали зростати. Але зменшення поголів'я корів, особливо у сільськогосподарських підприємствах, не забезпечило стабільного зростання обсягів виробництва молока.

В останні роки проявляється негативна тенденція зменшення поголів'я корів у господарствах населення та нестабільність їх продуктивності, що при високій частці молока господарств населення в загальних обсягах виробництва може суттєво зменшити його пропозицію на ринку та рівень забезпеченості попиту населення країни цим важливішим продуктом харчування [1].

Проведені дослідження свідчать про те, що сільськогосподарські підприємства в цілому по Україні, і в Полтавській області втратили монополію на виробництво молока і основну нішу на ринку займають виробники господарств населення, навіть при частковому зменшенні поголів'я. По продуктивності корів вони перевищили показники рівня 1990 року в цілому по Україні на 44,3 %, в Полтавській області відповідно на 38,8 %. Наповнення ринку молока у більшій мірі задовольняється за рахунок господарств населення. Проте, зважаючи на зменшення в останні роки поголів'я корів у господарствах населення та зниження їх продуктивності, свідчить про те, що в довгостроковому періоді господарства населення не будуть здатні тривалий час збільшити обсяги молока і конкурувати з великими товаровиробниками, які за підтримки держави поступово виходитимуть із кризи. Але державна підтримка розвитку молочного скотарства, яка має бути і для господарств населення, є поки-що недостатньою, що зумовлює нестабільність його розвитку в Україні, також у Полтавській області [2].

Основні обсяги молока сільськогосподарські підприємства реалізують заготівельним і переробним підприємствам. Усунення системи централізованих державних заготівель молока спричинило його реалізацію за багатьма каналами, а зменшення обсягів виробництва посилило конкуренцію на ринку збуту. В той же час відсутність досконалої нормативно-правової бази створення і оптимізації процесів функціонування молокопереробних підприємств та економічно-організаційного механізму реалізації продукції ускладнила умови господарювання, зумовила зменшення обігових коштів у товаровиробників, бартерні операції, розрахунки по оплаті праці продукцією власного виробництва та зменшення реалізації молока [3].

Молокопереробні підприємства мають потужний виробничий потенціал для завоювання гідних позицій на внутрішніх та міжнародних ринках молочної

продукції. Але ефективне використання цього потенціалу неможливе без підтримки з боку держави та гармонізації стандартів якості продукції з міжнародними стандартами. Для забезпечення максимально ефективного використання потенціалу слід забезпечити фінансову, інформаційну підтримку та підтримку у сфері оподаткування. Лише за умов комплексної підтримки молочної галузі можна змінити на краще існуючу ситуацію на ринку молочної продукції [4].

Серед інструментів, методів і прийомів державного регулювання виробництва молока важливу роль відіграють ст. 3 Закону України «Про молоко та молочні продукти» від 30.11.2006р. та визначає правові та організаційні основи забезпечення безпечності та якості молока і молочних продуктів для життя та здоров'я населення і довкілля під час їх виробництва, транспортування, переробки, зберігання і реалізації, ввезення на митну територію та вивезення з митної території України.

Список використаної літератури

1. Рудич А. І. Формування ринку продукції молочного скотарства на Полтавщині / А. І. Рудич // Економіка АПК. – 2000. – № 3. – С. 85–88.

2. Перебийніс В. І. Система показників оцінки регіонального ринку молока / В. І. Перебийніс, Л. М. Бойко // ХНТУСГ : Економічні науки. – Харків, 2007. – Вип. 52. – С. 80–84.

3. Сайкевич М.І. Експортний потенціал сільськогосподарських підприємств. ” [Електронний ресурс] / М. І. Сайкевич, О. Д. Сайкевич. – Режим доступу до ресурсу: http://www.innoveconom.in.ua/inneco-3-41-2013/425-saykevych. – Назва з екрану.

4. Україна: Молочний сектор - підсумки 2013 (Аналітичний департамент УАК). [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://agroconf.org/content/ukrayina-molochniy-sektor-pidsumki-2013. – Назва з екрану.

Жидовська Н.М.
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Львівський національний аграрний університет,
м. Дубляни, Україна

АГРОПРОМИСЛОВА ІНТЕГРАЦІЯ БУРЯКОЦУКРОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ

У числі складових елементів стабілізації та перспектив розвитку бурякоцукрового підкомплексу до проектних параметрів є вдосконалення економічних взаємовідносин у ланцюгу „виробництво сировини – заготівля її – переробка на цукор”. Це вдосконалення не повинно зводитись лише до вдосконалення давальницької системи. Дослідження показує, що треба

ґрунтовно змінити сам підхід до визначення ефективності виробництва цукру і взаєморозрахунків.[1] Насамперед треба всі операції від вирощування цукрових буряків, їх переробки до реалізації цукру і супутніх продуктів переробки враховувати як єдиний технологічний процес. Якщо буде одержано негативний фінансовий результат, то він розосередиться між учасниками, а позитивний – розподілиться між учасниками виробництва відповідно до вкладу кожного.

Потреба інтеграції сільського господарства і переробних галузей промисловості зумовлена об'єктивною необхідністю поступального розвитку продовольчого сектора народного господарства. У результаті інтеграції: [2]

- досягається територіальна спільність сировинної бази;
- скорочуються втрати продукції;
- раціонально завантажуються виробничі потужності;
- зменшуються транспортні витрати;
- розширюється сфера використання сільськогосподарської праці.

Рівні, стадій та напрями агропромислової інтеграції показано на рис. 1.

Реалізація ідеї про таке вдосконалення взаємовідносин вимагає розвитку інтеграції у цукровому підкомплексі за принципом вертикалі: сільське господарство – промисловість. Для цього необхідно перебороти монополізм цукрових заводів на об'єднавчій основі й взаємному інтересі. На цій основі повинен бути створений цілісний бурякоцукровий підкомплекс АПК, що інтегруватиме повний технологічний цикл за ланками: вирощування насіння – весь технологічний процес вирощування цукрових буряків – переробка сировини та виробництво цукру – реалізація цукру та супутніх продуктів. Випадає ланка заготівель, оскільки це буде просто транспортування цукрових буряків до заводів [3]

Безперечно, виникатиме питання вибору форм інтеграції, з яких можна рекомендувати декілька:

- договірна (контрактна), коли взаємовідносини між партнерами здійснюються за укладеними угодами, застосовуватиметься для регулювання взаємин між заводами і дрібними виробниками (фермерами), оскільки власники захищені правом на землю, майно тощо й не матимуть бажання ускладнювати взаєморозрахунки;

спільне вирощування цукрових буряків бурякосійними господарствами й заводами, коли останні надають товаровиробникам послуги силами машинно-технологічних станцій (МТС).

Вищою формою інтеграції є створення спільних підприємств (СП), утворених, крім виробників сировини і її переробників, зарубіжними партнерами, які б інвестували грошові кошти, техніку, оборотні засоби, тощо.

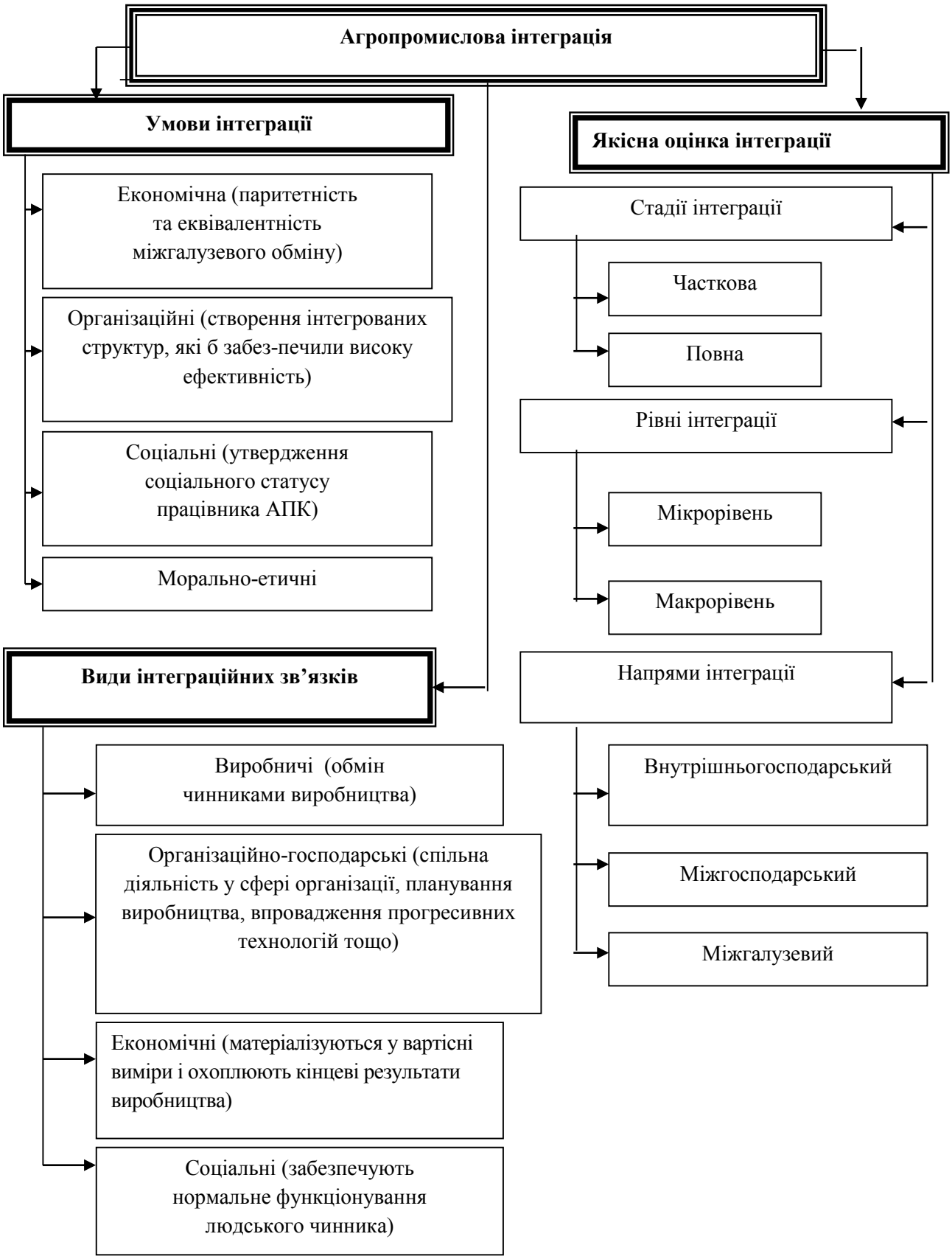

Рис. 1 Агропромислова інтеграція бурякоцукрового підкомплексу*

*Джерело: власна розробка автора.

З організаційного погляду створення інтегрованих не становитиме значних проблем. Тут лише треба вирішити питання про розподіл доходу за результатами діяльності між учасниками виробництва відповідно до видатків кожного з них. У кінцевому підсумку повинна бути забезпечена рівновигідність поточних витрат на основі застосування величин: базові пропорції розподілу кінцевих результатів; базова цукристість буряків; базовий відсоток вилучення цукру.

Список використаної літератури

1. Жидовська Н.М. Система показників щодо розвитку та ефективності бурякоцукрового підкомплексу за формами статистичної та бухгалтерської звітності. Сучасний стан і перспективи розвитку обліку, аналізу та фінансового забезпечення підприємств агропромислового виробництва: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 9-10 листопада 2017 р. Харків: ХНАУ. 2017. С.217-220.

2. Жидовська Н.М. Економічний механізм бурякоцукрового підкомплексу АПК та його вдосконалення. Science and innovation: Collection of scientific articles. – Publishing house «BREEZE», Montreal, Canada, 2018. – С. 15-18.

3. Яцків М.І., Сиротюк Г.В., Жидовська Н.М. Ефективність функціонування бурякоцукрового підкомплексу АПК і напрями її підвищення / монографія. Л: Сполом, 2010. С.25-27.

Зеленський А.В.
к.е.н., заст. завідувача кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Подільський державний аграрно–технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський, Україна

РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Загальновідомо, що банківський сектор є важливим елементом політичної, правової та економічної сфер суспільного життя, який максимально сприяє формуванню соціально-політичної стабільності та економічного зростання в країні, однак, з іншого боку, здатен спровокувати кризові явища, які негативно впливають на соціум. Можливість фінансової неспроможності та банкрутств банків через яскраво виражений компонент публічності їхньої діяльності, яка охоплює всі сфери економіки і широкі прошарки населення, зумовлює особливу суспільну увагу до цього явища, а також диктує певну специфіку регулювання банківського сектору. Тут варто враховувати, що банківська сфера відіграє системоутворюючу роль не тільки в національному

фінансовому секторі економіки, але і загалом у національній соціально-економічній системі.

За таких обставин важливість ефективного регулювання банківської діяльності насамперед зумовлюється необхідністю забезпечення стабільності банківського сектору, нагляду за функціонуванням фінансових установ і захисту прав споживачів банківських послуг. За умов пошуку оптимального варіанту забезпечення фінансової безпеки і стабільності, з одного боку, та необхідністю економічного зростання і ринкової ефективності – з іншого постає важливе питання вибору найбільш ефективного інструментарію регулювання банківської діяльності, який буде чинити стимулюючий вплив на реформування банківської системи та забезпечувати позитивний ефект для всіх суб'єктів економічної системи.

Варто зауважити, що у сучасних наукових дослідженнях питання належного регулятивного впливу на діяльність банківських установ у контексті забезпечення фінансової безпеки держави розробляється або вужче – в частині забезпечення фінансової безпеки окремих банків, або ширше – у частині загального дослідження фінансової та економічної безпеки банківських установ як одного з основних чинників забезпечення фінансової стабільності країни.

Нині головним завданням в Україні є побудова та розвиток гармонійної демократичної країни з метою створення належних передумов забезпечення високого ступеню безпеки кожного з рівнів національної безпеки. Згідно зі Стратегією національної безпеки України від 26 травня 2015 року до основних напрямів забезпечення економічної безпеки належить подолання бідності, наближення рівня життя українців до держав Центральної та Східної Європи – членів ЄС, досягнення необхідних критеріїв для вступу України в ЄС, формування сприятливого бізнес-клімату, створення найкращих в Центральній та Східній Європі умов для інвесторів [1].

Так, згідно з рекомендаціями Міністерства економічного розвитку і торгівлі України щодо розрахунку рівня економічної безпеки України «фінансова безпека – це стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансів, створюються умови для збереження цілісності та єдності фінансової системи країни» [2]. Фінансову безпеку держави розглядають як підсистему системи вищого рівня – економічної безпеки, що, своєю чергою, є підсистемою найвищого рівня – національної безпеки, яка досягається таким рівнем розвитку і таким станом захищеності економіки, котрі повною мірою забезпечують потреби держави та її громадян у загальному процесі існування даної держави. Це підтверджує складність та багатогранність поняття «фінансова безпека» [3]. Варто наголосити на тому, що основу фінансової безпеки держави становить стабільний розвиток фінансової системи та економічне зростання країни. При цьому основним завданням системи фінансової безпеки є забезпечення захищеності фінансових інтересів усіх суб'єктів господарювання.

Для дослідження стану банківської безпеки в Україні використовують певні індикатори банківської безпеки, до яких належать: частка простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі кредитів, наданих банками резидентам України; співвідношення банківських кредитів та депозитів в іноземній валюті; частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків; співвідношення довгострокових (понад 1 рік) кредитів та депозитів; рентабельність активів; відношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань; частка активів п'яти найбільших банків у сукупних активах банківської системи.

Варто зазначити, що обсяг збитків банківської системи України за 2016 рік значно перевищив аналогічний показник 2015 року переважно внаслідок вагомого зростання сум відрахування в резерви протягом IV кв. 2016 року (до 198,31 млрд. грн. станом на 01.01.2017 року), зумовленого виконанням плану врегулювання діяльності ПАТ КБ «Приватбанк» у межах процесу націоналізації установи [4]. Цілком зрозуміло, що збитковість банківської системи негативно впливає на фінансову безпеку держави. Серед індикаторів, які ілюструють цей зв'язок, є показник «Рентабельність активів», оптимальне значення якого має становити від 1% до 1,5%. Натомість за умови збитків банківської системи значення цього показника буде від'ємним. При цьому критичним рівнем збитковості вважається значення –1%. Окрім того, нині стан конкурентного середовища на банківському ринку потребує особливої уваги, адже після націоналізації Приватбанку держава контролює 53% ринку за активами (32% до націоналізації) і 55% ринку за залученими коштами (31% до націоналізації). За таких умов надзвичайна концентрація банківського бізнесу в руках держави у поєднанні з урядовою політикою преференцій для державної частини ринку сприяє лише посиленню його інвестиційної непривабливості.

Показовим для оцінки фінансової безпеки банків є показник частки присутності іноземного капіталу, який станом на 2017 рік становив 56,0%. Такий рівень цього показника є небезпечним для фінансової безпеки держави через те, що він наближається до критичного значення 60%. Такі обставини зумовлюють потребу посиленої уваги з боку держави з метою поступового збільшення частки вітчизняного капіталу у статутному капіталі українських банків. Варто зауважити, що у практиці зарубіжних країн не існує єдиного однозначного підходу щодо граничних меж присутності банківського капіталу іноземного походження у банківській системі держави. Кожна країна вирішує це питання для себе самостійно, виходячи з власних аргументів. Існують країни з мінімальною присутністю нерезидентів на банківському ринку на рівні до 10% (КНР, Японія, Індія, Швейцарія, Канада, Франція, Італія), більш відкритими для присутності іноземного банківського капіталу (до 20%) є ФРН, США, Велика Британія. Значно відкритішими для іноземних інвестицій у банківську систему є країни Центральної та Східної Європи, де рівень присутності нерезидентів на банківському ринку досягає 60–95% (Польща, Чехія, Болгарія, Словаччина, Румунія, Естонія, Литва).

Таким чином, розрахунок індикаторів рівня фінансової безпеки банківського сектору економіки України підтверджує тезу щодо поглиблення кризових явищ та їх дестабілізуючого впливу на фінансову безпеку країни. Сучасні тенденції функціонування банків України свідчать також про значні деструктивні явища, існування реальних та потенційних загроз, які негативним чином впливають на фінансову безпеку країни. За проведеними аналітичними розрахунками проблеми банківського сектора пов'язані не лише із кількісними показниками діяльності банків (зі значним скороченням банківських установ), але і з погіршенням якісних параметрів їх функціонування (частка негативно класифікованих кредитів, частка валютних кредитів, значний за розмірами збиток). На наше глибоке переконання, такий стан у банківській системі є наслідком неефективного регулювання банківської діяльності з боку Національного банку України. Для забезпечення належного рівня фінансової безпеки держави в частині напрацювання ефективного інструментарію регулювання банківської діяльності в Україні, на наш погляд, необхідно запровадити цілу низку відповідних пріоритетних заходів.

Таким чином, дослідження сучасного стану регулювання банківської діяльності в умовах економічної нестабільності показав, що нині питання напрацювання належних дієвих інструментів регулювання з огляду на економічні реалії в Україні та специфіку впливу банківської нестабільності на реальний сектор залишається пріоритетним у контексті забезпечення належного рівня фінансової безпеки держави. Широкий спектр проблем, які вирішуються заходами банківського регулювання, впливає не тільки на банківську діяльність, але і на загальні умови стабільності в сучасній ринковій економіці. Саме регулювання банківського бізнесу найбільш тісно пов'язане із загальною кон'юнктурною політикою держави, що створює належні передумови для досягнення стратегічних цілей банківського сектору в умовах кризових явищ в економіці. Подальші дослідження у цьому напрямі повинні ґрунтуватися на розробленні дієвого механізму регулювання банківської діяльності у контексті забезпечення фінансової безпеки держави як на макро-, так і мікрорівні.

Список використаної літератури

1. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/ show/287/2015

2. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України. Затверджена Наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 р. № 60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id.

3. Прогнозування індикаторів, порогових значень та рівня економічної безпеки України у середньостроковій перспективі; аналіт. доп. / Ю.М. Харазішвілі, Є.В. Дронь. – К.: НІСД, 2014. – 117 с.

4. Ризики та ключові напрями посткризового відновлення банківської системи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/content/ articles/files/bank_sustem-93e11.pdf.

Ігнатенко М.М.
д.е.н., доцент, завідувач кафедри
економіки підприємства,
Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет ім. Г. Сковороди,
м. Переяслав-Хмельницький, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, НОРМАТИВНО-ГРОШОВА ОЦІНКА ТА ОПОДАТКУВАННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Відомості про величину нормативної грошової земельної ділянки, а також інформація про документацію із землеустрою та оцінки земель щодо земельної ділянки та інші документи, на підставі яких встановлено відомості про земельну ділянку (частина перша ст. 15 Закону України «Про Державний земельний кадастр», включаються до Державного земельного кадастру – єдиної державної геоінформаційної системи відомостей про землі, що розташовані в межах державного кордону України [1, с. 56]. Зокрема, це дані про їх цільове призначення, дані про кількісну і якісну характеристику земель, їх оцінку з метою інформаційного забезпечення органів державної влади та органів місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб, у тому числі й при справлянні плати (ст. 2 Закону про кадастр).

Кадастр як інформаційна (автоматизована) система при цьому передбачає підстави внесення до нього відомостей не тільки про цільове призначення земель як складової заходів із землеустрою території (частина друга ст. 21 Закону про кадастр); про нормативну грошову оцінку земель, як складову оцінки землі (частина сьома ст. 21 Закону про кадастр), а також інформації про документацію із землеустрою, оцінку земель та інші документи, на підставі яких встановлено відомості про земельну ділянку (частина тринадцята ст. 21 Закону про кадастр).

При цьому п. 271.2 ст. 271 Податкового кодексу України встановлено, що передбачене ст. 23 Закону прийняття рішення рад щодо затвердження технічної документації про нормативну грошову оцінку земельних ділянок, розташованих у межах населених пунктів, офіційно оприлюднюється відповідним органом місцевого самоврядування до 15 липня поточного року. Це передує бюджетному періоду, в якому планується застосування нормативної грошової оцінки земель або змін (плановий період), а в іншому разі, наприклад, офіційне оприлюднення відповідного рішення рад відбулося після встановленого строку [2, с. 372]. Норми відповідних рішень щодо затвердження

технічної документації про нормативну грошову оцінку земельних ділянок, розташованих у межах населених пунктів, застосовуються не раніше початку бюджетного періоду, що настає за плановим періодом.

З огляду на встановлену ст. 18 Закону періодичність виконання та затвердження органами місцевого самоврядування нормативної грошової оцінки земельних ділянок п. 286.2 ст. 286 Кодексу передбачено, що при поданні першої декларації (фактичного початку діяльності як платника плати за землю) разом з нею подається довідка (витяг) про розмір нормативної грошової оцінки земельної ділянки [3, с. 65]. У подальшому, тобто з настанням чергового строку виконання нормативної грошової оцінки, довідка (витяг) про розмір нормативної грошової оцінки земельної ділянки подається у разі затвердження нової нормативної грошової оцінки землі. При цьому у період затвердження органом місцевого самоврядування нормативної грошової оцінки земельних ділянок у порядку, визначеному ст. 23 Закону, величина нормативної грошової оцінки обчислюється із використанням коефіцієнтів індексації, визначених відповідно до порядку, встановленого розділом XII Кодексу.

Поширення набула практика отримання платниками податку довідки або витягу про розмір нормативної грошової оцінки земельних ділянок, тоді як акт нормативно-методичного регулювання оцінки був розроблений, проте не був застосований для виконання землеоціночних робіт, і технічна документація з нормативної грошової оціни земель для таких земельних ділянок не була складена та затверджена органом місцевого самоврядування у порядку [4, с. 167], встановленому ст. 23 Закону. За таких обставин мають місце численні запити щодо надання податкових консультацій у частині визначення порядку уточнення податкових зобов'язань з плати за землю у 2017 р.

Таким чином, для визначення бази оподаткування платою за 2017 р. платники обчислюють її, керуючись ст. 21 Закону про кадастр. При цьому враховується: нормативна грошова оцінка земель; дата затвердження (набрання чинності) технічної документації про нормативну грошову оцінку земельної ділянки; коефіцієнти індексації нормативної грошової оцінки, які обчислюються кумулятивно, залежно від дати затвердження (набрання чинності) рішення про нормативну грошову оцінку земельних ділянок у межах сільських та/або інших населених пунктів.

Список використаної літератури

1. Камінська Т.Г. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту в сільськогосподарських підприємствах: [монографія] / Т.Г. Камінська, Л. С. Шатковська, А. М. Шиш [та ін.]. – К.: ЦП «Компринт», 2013. – 329 с.

2. Трачова Д.М. Облік і оцінка земельних ділянок сільськогосподарського призначення / Д.М. Трачова // Вісник Таврійського державного агротехнологічного університету. – 2011. – № 3. – С. 368-374.

3. Палеха Ю. Нормативна грошова оцінка земель населених пунктів: на

рубіконі змін / Ю. Палеха, А. Колосюк // Землеустрій і кадастр. – 2013. – № 2. – С. 60-68.

4. Замула І.В. Бухгалтерський облік екологічної діяльності у забезпеченні стійкого розвитку економіки: [монографія] / І.В. Замула. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – 440 с.

Іноземцев В.А.
к.п.н., директор,
Мороз С. Е.
к.п.н., викладач-методист вищої кваліфікаційної категорії,
Полтавський кооперативний коледж,
м. Полтава, Україна

РОЛЬ НАВЧАННЯ В АКТИВІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДІ

Підприємництво є платформою створення нових цінностей, способом забезпечення зайнятості більшості населення, джерелом добробуту і фінансової стійкості держави, мотиваційною установкою мільйонів людей. Тому сьогодні все більше актуалізується й потребує дослідження проблема навчання молоді підприємництву.

У структурі економіки більшості країн ЄС, досвід яких намагається наслідувати Україна, мале та середнє підприємництво займає лідируючі позиції, оскільки має низку суттєвих переваг, серед яких: високий ступінь гнучкості, швидка адаптація до кон'юнктурних змін ринку, можливість розвитку конкуренції в галузях, оперативна реакція на потреби та смаки споживача, можливість створення нових робочих місць [1].

Відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» [2] перед нашою державою поставлені важливі завдання соціально-економічного розвитку, реалізація яких, на нашу думку, безпосередньо пов'язана з підприємницькою активністю молоді. Саме підприємницька активність створює середній клас, який забезпечує високий рівень інновацій, сприяє підвищенню рівня життя і стає основою для сталого економічного розвитку країни.

Для інноваційного ривка та зростання економіки Україні потрібні кваліфіковані кадри, які володіють творчим потенціалом, новаторським професіоналізмом, управлінськими якостями, економічним мисленням. Фахівці мають бути креативними, мобільними, здатними до пошуку нестандартних варіантів розв'язання поставлених завдань, миттєво реагувати на зміни кон'юнктури ринку, бути сприйнятливими до інновацій. Саме такі якості особистості, на думку науковців, сприятимуть започаткуванню власної справи та створенню нових бізнес-моделей функціонування малого підприємства.

Вирішення проблеми підвищення підприємницького потенціалу молоді орієнтує державу і педагогічну громадськість на пошуки шляхів формування підприємницької активності молоді як ключового фактора соціально-економічного розвитку суспільства і становлення інноваційної економіки.

Ми розуміємо «підприємницьку активність», як здатність людини доцільно діяти з метою реалізації особистих ініціатив, спрямовану на пошук нових джерел отримання прибутку в умовах ризику і особистої відповідальності за результат. Нам близька думка колег, які вважають, що сьогодні вища школа має готувати не просто фахівців-професіоналів, а спеціалістів, які постійно розвиватимуться, розумітимуть реальні небезпеки та ризики новаторства у підприємництві.

Аналіз літературних джерел дозволяє зробити висновок, що науковці приділяють велику увагу вивченню та вирішенню проблем, пов'язаних із професійною підготовкою молоді до підприємницької діяльності. Зокрема, І. Абдуллаєва розглядає підприємців, як таких, що шукають та створюють нові продукти, уявляють майбутнє, оцінюють ризик та шляхи отримання вигоди, сприймають та впізнають можливості – тобто використовують ті властивості, що називаються мисленням [3]. О. Крецендер, досліджуючи чинники підприємницької активності, доводить, що найбільший рівень розвитку у підприємців мають такі характеристики, як інноваційність, цілеспрямованість та рішучість [4]. Дослідники зазначають, що чим вищим рівнем знання – загального чи спеціального володіє людина, тим більшу кількість можливостей вона бачить. Якщо, наприклад, розглядати активність підприємців у сфері торгівлі, можна дійти висновку, що знання потреб чи проблем споживачів впливає на те, що підприємець спробує знайти інноваційний підхід до їх задоволення.

Не можна не погодитися з науковцями, які звертають увагу на те, що сучасні молоді фахівці повинні мати високий рівень професіоналізму у тих видах професійної діяльності, які визначені освітнім стандартом спеціальності. Зокрема, здобувачі вищої освіти, що навчаються за спеціальністю 076 »Підприємництво, торгівля і біржова діяльність», повинні володіти високою психологічною стійкістю і бути готовими до професійної діяльності як у стандартних ситуаціях, так і в ситуаціях ризику і невизначеності.

Оскільки підприємницька активність як джерело інновацій і стійкого економічного зростання є ресурсом інноваційного розвитку нашої держави, цілком очевидною є необхідність інформування студентської молоді про потенційні можливості самореалізації через ініційовану підприємницьку діяльність. Стимулювання у майбутніх фахівців творчої та підприємницької активності під час навчання у вищому навчальному закладі, подолання інертності у світосприйнятті, створення умов для розвитку внутрішнього творчого потенціалу особистості, – усі ці заходи, на наш погляд, сприятимуть формуванню підприємницької активності, яка дозволить молодому спеціалісту ефективно реалізуватися на ринку праці.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із пошуком відповідей на питання: як залучити підприємців та інвесторів до навчання студентів? Як вивести процес навчання підприємництву за рамки аудиторії?

Список використаної літератури

1. Головня Ю.І. Практика державної підтримки малого та середнього підприємництва в країнах ЄС / Ю.І. Головня // Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні : матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф., КНТЕУ, 23 травня 2017 року, Київ. – 2017. – С.76-79.

2. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015 – Назва з екрана.

3. Абдуллаєва І.Б. Розвиток самоефективності підприємців сфери торгівлі / Абдуллаєва І.Б. // Актуальні проблеми психології. – Том 1: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія. / за ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки. – К. – Алчевськ : ЛАДО, 2013. – Вип. 39. – С.77-81.

4. Креденцер О.В. Підприємницька самоефективність персоналу освітніх організацій як чинник розвитку їх підприємницької активності / О.В. Креденцер // Організаційна психологія. Економічна психологія. – 2016. – № 1(4). – С. 51-60.

Іноземцева Ю.Ю.
викладач фінансово-економічних дисциплін,
Полтавський кооперативний коледж,
м. Полтава, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Підприємництво – одна з найважливіших ознак ринкової економіки і основна передумова розвитку народного господарства будь-якої країни. Розвиток підприємництва країни є своєрідним індикатором характеру змін у зовнішньому середовищі. Індивідуальна споживацька поведінка, яка проявляється у диференціації попиту, розвиток нових технологій (інформаційних і комунікаційних), глобалізація конкуренції – ще не повний перелік суттєвих зрушень, що відбулись за останні роки у сфері розвитку українського підприємництва. Проте, військові дії, що ведуться на території нашої держави; стрімке падіння курсу національної валюти та, як наслідок, різке зниження інвестиційної привабливості української економіки – проблеми, які ставлять під сумнів перспективи розвитку підприємництва в Україні. У таких складних умовах сьогодення здається неможливим перехід України до Європейських стандартів ведення бізнесу. Втім, слід зазначити, що багатьом

країнам, які на цей момент є повноправними членами Європейського Союзу, це з успіхом вдалось здійснити у дуже складні періоди свого розвитку і становлення.

Аналіз наявного стану сучасного підприємництва дає змогу стверджувати, що нестабільність політичного середовища наносить відчутну шкоду економічному розвитку нашої країни. Підприємництво першим реагує на негативний вплив дестабілізаційних факторів. Така реакція найчастіше знаходить своє вираження у формі скорочення кількості підприємств приватного сектору, зниження обсягу виробництва та чисельності працюючих.

Проблеми у сфері підприємництва України спостерігаються як на макро, так і на мікрорівні. Деякі з них носять настільки глобальний характер і так вкоренились на вітчизняних теренах, що їх вирішення можливе лише у випадку запровадження кардинальних економічних реформ або повного демонтажу існуючої економічної системи. Зокрема щодо проблем вітчизняного підприємництва на макрорівні, то до них можна віднести:

– незначну чисельність підприємств малого і середнього бізнесу, а також нетриваліть їх життєвого циклу, що обумовлено відсутністю їх державної підтримки. Зокрема, в Україні менше 60% від загальної чисельності підприємств складають малі та середні підприємства і забезпечують до 11% наповнення ВВП, тоді як у країнах Європейського Союзу і США цей показник становить 99 % і наповнює ВВП на більше, ніж на 50%. Це і є той середній клас, на якому тримається економіка розвинених країн. Зауважимо, що лише 5% населення України можна віднести до середнього класу згідно з критеріями ЄС. Крім цього, у рейтингу країн за рівнем захисту прав на приватну власність Україна займає 135 місце з 144, що не могло не відобразитись на скороченні тривалості життєвого циклу малих і середніх підприємств;

– високі витрати часу на проходження офіційних процедур для започаткування підприємства. Наприклад, отримання дозволів, ліцензій, перевірки, а також збереження значних обсягів витрат, пов'язаних із ліквідацією підприємств (такі витрати становлять 42 % від розміру середнього доходу на особу, тоді як у Бельгії, Данії, Словенії цей показник становить 4 %, Росії, Молдові – 9 %);

– високі витрати часу і коштів підприємців на реєстрацію власності (для реєстрації власності необхідно було 93 дні, потім цей показник зріс до 117 днів, що перевищує середнє значення аналогічного показника для країн ЄС більше, ніж у 3 рази. Зросла і вартість адміністративних послуг під час реєстрації власності – з 2,6 % до 4,1 %);

– торгівельна, а не виробнича орієнтація діяльності підприємницького сектора (зокрема, у структурі експорту сировинна економіка займає 57%);

– нарощування імпорту продукції і послуг замість налагодження національного виробництва;

– непривабливий інвестиційний клімат (за рівнем привабливості податкового законодавства для іноземних інвесторів Україна займає 137 місце з 144);

– відтік інвестицій та інших коштів за кордон (щорічний відтік прибутку підприємств з України оцінюється в $ 8 млрд);

– низька конкурентоспроможність вітчизняних підприємств (за Індексом конкуренто спроможності (Global Competitiveness Index) Україна займає 76 місце з 144);

– відсутність внутрішнього попиту на інновації у підприємництві (країни ЄС і США вкладають значні кошти у розвиток науково й інтелектуальноємного виробництва);

– невідповідність сучасним вимогам і нерівномірність розташування інфраструктури, функції якої зводяться до обслуговування підприємницької діяльності;

– наявність прямих та опосередкованих злочинних, кримінальних посягань, так званого «рейдерства», а також дискримінаційних дій щодо підприємців;

– посилення тінізації економіки, зростання нелегальної частки та перерозподіл тіньового ринку реального сектора економіки (особливо гостро проявилося у систематичних актах незаконного надрокористування);

– загальне зниження платоспроможності населення і, зокрема, окремих його категорій, що негативно відображається у зниженні споживчого попиту;

– низька результативність регіональних програм підтримки малого бізнесу;

– неефективна державна регулятивна політика.

На мікрорівні сфера підприємництва стикається з такими основними проблемами:

– низька продуктивність праці та мотивованість працівників (продуктивність праці українців в 3 рази нижче, ніж у Білорусі, в 4 рази нижче, ніж в Європі та в 6,5 разів нижче, ніж в США);

– високі витрати часу на підготовку податкових документів, ухилення від оподаткування, проведення тіньових операцій та виведення капіталу за межі країни та інші факти порушення норм господарського права;

– невисокий рівень кваліфікації підприємців, що значно ускладнює перспективи інноваційного розвитку;

– неефективний менеджмент, що веде до зниження конкурентоспроможності підприємств;

– недостатність коштів у підприємців для розвитку власної справи;

– високі відсоткові ставки за користування банківськими кредитами

На основі аналізу вищеназваних проблем, можна зробити висновок про те, що у порівнянні з розвинутими країнами рівень підприємницької діяльності є незадовільним та потребує суттєвого покращення. Відповідно, несприятливе

економічне та правове середовище щодо ведення підприємницької діяльності в Україні створює бар'єри для повноцінного розвитку підприємництва.

Незважаючи на наведені проблеми, що ускладнюють діяльність підприємств, значних перспектив у своєму розвитку підприємництво може досягти у короткотривалій і довготривалій перспективах у разі впровадження на державному рівні таких заходів:

– тимчасове звільнення від податків для малого та середнього бізнесу;

– надання кредитів для стимулювання експорту;

– ліквідація регуляторних бар'єрів та регулювання тарифів на користь національних виробників;

– формування інфраструктури, забезпечення державних замовлень і прозоре проведення тендерів;

– розширення структури пропозицій на внутрішньому ринку товарів та послуг;

– створення ефективного конкурентного середовища;

– стимулювання інноваційного розвитку;

– відродження підприємницької ініціативи населення;

– створення додаткових робочих місць та підвищення гнучкості зайнятості;

– зміцнення регіональних економік;

– оптимізація державного регулювання підприємницького сектора за допомогою заходів дерегуляції, спрямованих на досягнення європейських стандартів;

– підвищення соціальної відповідальності;

– активізація участі громадськості в прийнятті управлінських рішень стосовно покращення бізнес середовища;

– розвиток державно-приватного партнерства в Україні [1, 2, 3].

Отже, в Україні на сьогоднішній день є багато проблем, що перешкоджають розвитку вітчизняного підприємництва, вирішення яких забезпечить підвищення ефективності підприємницької діяльності, забезпечить розширення підприємницького та зменшення тіньового секторів. Основну роль у подоланні цих проблем повинна відігравати держава. Сьогодні немає чітких прогнозних розрахунків щодо можливих позитивних і негативних наслідків для економіки України, але перспективи є очевидними, особливо, якщо врахувати, що процес асоціації з ЄС набрав чинності і суттєві зміни та реформи у сфері підприємництва є невідворотними. Важливо, що в умовах ринкової трансформації економіки України розвиток підприємництва є основою економічного і соціального розвитку, вирішення соціальних проблем, подолання бідності та забезпечення високого рівня життя громадян.

Список використаної літератури

1. Ведення бізнесу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.analitika.kz/docs/DB10) Overview.pdf

2. Основні показники розвитку підприємств суб'єктів підприємницької діяльності [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/ operativ2006/sze/ opr/opr_u/arh_opr2005.html

3. Рейтинг глобальної конкурентоспроможності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ru.rr) f.chjresearch/562

Кайнаш А.П., к.т.н, доцент
кафедри товарознавства продовольчих товарів,
Макогон В.В.,
Здобувач СВО «Магістр»
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»,
м. Полтава, Україна

ВИЗНАЧЕННЯ ЯКОСТІ НАПІВКОПЧЕНИХ КОВБАС ВІТЧИЗНЯНИХ ВИРОБНИКІВ

Основними проблемами українського ринку ковбасних виробів є нестача сировини і якість продукції, що виробляється. Вони значною мірою є наслідком економічної кризи, яка призвела до зниження купівельної спроможності більшості споживачів. Суттєвий вплив на ситуацію має й відсутність належного державного регулювання ринку, як в плані контролю якості, так і в плані підтримки вітчизняного виробника. Однією із причин виробництва та реалізації недоброякісних ковбасних виробів є недосконалість контролю якості в умовах виробництва та реалізації продукції.

Актуальність вибраної теми полягає в тому, що в останні роки за врахування сучасних вимог нутріціології та економічної ситуації виробники частіше надають перевагу виробництву ковбас за власними технічними умовами. Вони впроваджують у виробництво нові рецептури м’ясної продукції, застосовують сучасні технології, які оптимізують і наближають до мінімуму витрати під час переробки продукції тваринництва. За даними комітету Охорони прав споживачів в Україні близько 80 % харчових продуктів фальсифіковано. Найчастішою підробкою є заміна харчового продукту замінниками іншого виду та нижчої якості. Така фальсифікація частіше відбувається під час виробництва ковбас.

Метою дослідження було визначення якості напівкопчених ковбас вітчизняних виробників.

Для проведення дослідження було відібрано 5 видів напівкопчених ковбас: ковбаса напівкопчена «Краківська» вищого сорту ТМ «Фарро» (ТОВ «Кременчукм'ясо» м. Кременчук), ковбаса напівкопчена «Краківська» вищого сорту (ТОВ «Глобинський м’ясокомбінат» м. Глобино), ковбаса напівкопчена «Краківська» вищого сорту (ПП «Новожанівський м’ясокомбінат» м. Харків),

ковбаса напівкопчена «Салямі Європейська» першого сорту (ПрАТ «Комплекс Безлюдівський м'ясокомбінат» Харківська обл.), ковбаса напівкопчена «Салямі Бенкетна» першого сорту (ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» м. Глобино).

Визначення якості зразків напівкопчених ковбас здійснювали органолептичним і лабораторним методами [1-3].

Результати ідентифікації напівкопчених ковбас за маркованням, чіткістю нанесення, повнотою інформації та відповідністю вимогам ДСТУ 4518:2008 [4] показали, що найбільш повну інформацію на маркованні містив зразок ковбаси напівкопченої «Салямі Бенкетна» ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат», хоча й виявився фальсифікованим продуктом, тому що на маркованні було вказано аж три дати виробництва. А найбільша кількість невідповідностей за маркованням була виявлена у зразка ковбаси «Краківська» ПП «Новожанівський м'ясокомбінат».

Результати оцінки якості напівкопчених ковбас «Краківська» за органолептичними показниками показали, що зразки не відповідають вимогам ДСТУ 4435:2005 [5], а саме: зразок № 1 ТМ «Фарро» має не дуже пружну консистенцію, нерівномірно перемішаний фарш на розрізі та вологу поверхню батонів; зразок № 2 Глобинського м'ясокомбінату має вологу поверхню батонів та нерівномірно перемішаний фарш на розрізі. В обох зразках у невідкритому паковані видно сліди води. Зразок № 3 Новожанівського м'ясокомбінату має кислуватий смак та не дуже приємний запах, що не відповідає вимогам ДСТУ [5].

Результати досліджень зразків напівкопченої ковбаси «Салямі» за органолептичними показниками показали, що досліджувані зразки не відповідають вимогам ДСТУ 4435:2005 [5], а саме: при відкритті полімерної тари зразка ковбаси «Салямі Європейська» ПрАТ «Комплекс Безлюдівський м'ясокомбінат» відчуваються виражені затхлий і кислуватий запахи, ковбаса також має не дуже приємний запах та кислуватий смак. Зразок №5 ковбаса напівкопчена «Салямі Бенкетна» першого сорту ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» має недостатньо приємний смак, з недостатньо вираженим ароматом прянощів і копчення, дуже жирний, немає запаху часнику, слабо виражений аромат прянощів і копчення, жорсткувату та рихлувату консистенцію, на розрізі є порожнини та містить шматочки кісточок.

Лабораторним методом визначали масову частку кухонної солі [1], масову частку вологи [2] та наявність крохмалю [3].

Отримані результати свідчать про те, що досліджувані зразки напівкопчених ковбас за фізико-хімічними показниками не відповідають вимогам ДСТУ 4435:2005, а саме: показник «масова частка вологи» у зразках № 2 «Краківська» Глобинського м'ясокомбінату та № 4 «Салямі Європейська» перевищує нормативне значення. У зразках № 1, 3, 5 масова частка вологи знаходиться в межах вимог стандарту. За показником «масова частка кухонної солі» всі дослідні зразки перевищують нормативні значення, отже не відповідають вимогам ДСТУ 4435:2005 [5].

При дослідженні наявності крохмалю в дослідних зразках ковбас було встановлено, що в усіх зразках «Краківської» ковбаси крохмаль відсутній. В зразках №4 «Салямі Європейська» першого сорту ПрАТ «Комплекс Безлюдівський м'ясокомбінат» та №5 «Салямі Бенкетна» першого сорту ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» виробником зазначено вміст крохмалю, що було підтверджено при проведенні дослідження.

Отже, можна зробити висновок про те, що всі дослідні зразки ковбас за органолептичними та фізико-хімічними показниками не відповідають вимогам ДСТУ 4435:2005 [5].

У ході проведених мікробіологічних досліджень, було встановлено, що всі досліджувані зразки за показниками МАФАнМ не відповідають санітарним нормам (в зразку № 1 перевищує норму в 8,9 разів; № 2 перевищує норму в 6,8 разів; №3 ПП «Новожанівський м'ясокомбінат» – перевищує норму в 6,6 разів; № 4 ПрАТ «Комплекс Безлюдівський м'ясокомбінат» – перевищує норму в 6,7 разів; № 5 ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» – перевищує норму в 3,1 рази); гриби в усіх досліджуваних зразках, крім зразків № 1 та № 3, перевищують санітарні норми; дріжджів у жодному із зразків не було виявлено.

При дослідженні колоній мікроорганізмів, що виросли на МПА, були виявлені паличкоподібні бактерії, диплококи та мікрококи розміром від 0,1 до 1 мкм. При дослідженні колоній, що виросли на С/А у зразках № 2, 4, 5 було виявлено ріст грибів двох типів. В зразках № 1 та № 3 ріст грибів не було виявлено. У зразках № 2, 4, 5 були виявлені гриби роду пеніциліум (Penicillium).

Таким чином, результати оцінки якості напівкопчених ковбас вітчизняних виробників свідчать про те, що за органолептичними, фізико-хімічними та мікробіологічними показниками досліджувані зразки ковбас не відповідають вимогам ДСТУ 4435:2005 [5]. Враховуючи вищевикладене, доцільно внести пропозицію виробникам: чітко дотримуватись вимог щодо маркування, рецептури та технології виробництва напівкопчених ковбас; суворо контролювати якість сировини, зберігати її при відповідних температурних режимах, з метою запобігання розвитку небезпечних мікроорганізмів.

Список використаної літератури

1. Колбасные изделия и продукты из свинины, баранины и говядины. Методы определения хлористого натрия : ГОСТ 9957-73. – [Введен 01.01.75]. – М. : Изд-во стандартов, 1980. – 10 с.

2. Продукты мясные. Методы определения влаги : ГОСТ 9793-74. – [Введен 2010-02-25]. – М. : Межгосударственный стандарт, 2010. – 6 с.

3. Продукты мясные. Методы определения крахмала : ГОСТ 10574-91. – [Введен 2009-03-01]. – М. : – Межгосударственный стандарт, 2009. – 8 с.

4. Продукти харчові. Маркування для споживачів. Загальні правила: ДСТУ 4518:2008. – [Чинний від 2008-11-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2008. – 39 с.

5. Ковбаси напівкопчені. Загальні технічні умови: ДСТУ 4435:2005. – [Чинний від 2005-07-15]. – К. : Держспоживстандарт України, 2006. – 28 с.

Кайнаш А.П.
к.т.н, доцент кафедри
товарознавства продовольчих товарів,
Попельнух А.Ю.,
здобувач СВО «Бакалавр»
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»,
м. Полтава, Україна

ВИЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ МАСЛА СОЛОДКОВЕРШКОВОГО РІЗНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ МАРОК

У сучасних умовах значна кількість продовольчих товарів, що надходить на ринок, виготовляється без належного контролю якості, часто можна зустріти фальсифіковану та зіпсовану продукцію.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що вершкове масло – один із молочних продуктів, що найчастіше фальсифікують. З ним відчайдушно конкурують дешевші маргарини та рослинно-молочні суміші. Проте прихильники справжнього продукту залишаються вірними йому: масло смачне, корисне та повністю засвоюється організмом. Дослідження з якості вершкового масла важливі, перш за все для безпечного вживання у щоденний раціон людини [1].

Метою роботи є визначення показників якості масла солодковершкового різних торговельних марок.

Об’єктами дослідження було обрано три зразка масла солодковершкового вітчизняних виробників: зразок № 1 – ТМ «Ферма» (ТОВ «Терра фуд» Вінницька обл., м. Тульчин), зразок № 2 – ТМ «Волошкове поле» (ПАТ «Юрія» м. Черкаси), зразок № 3 – ТМ «Клуб сиру» (ТОВ Канівська філія м. Канів).

Органолептичне оцінювання проводилося за 20-ти баловою шкалою за наступними показниками: смак і запах, консистенція та зовнішній вигляд, колір, пакування й маркування. Консистенція обраних зразків масла була однорідною, пластичною, щільною, поверхня на розрізі слабко блискуча, колір масла світло-жовтого кольору, однорідний за всією масою. Смак і запах чистий, добре виражений вершковий з присмаком пастеризації. За результатами оцінки якості за органолептичними показниками всі досліджувані зразки масла відповідають вимогам ДСТУ 4399:2005 [2].

За результатами дегустації: 18 балів отримав зразок №1 ТМ «Ферма», що відповідає відмінній якості, 15 балів (добра якість) – зразок № 3 «Клуб сиру» і 13 балів (задовільна якість) – зразок № 2 «Волошкове поле».

З фізико-хімічних показників у вершковому маслі селянському визначали масову частку жиру, яка в зразку масла ТМ «Ферма» становить 73,3%, ТМ «Волошкове поле» – 75,7%, ТМ «Клуб сиру» – 73,7%, при задекларованих 73% на пакованні. Але, згідно вимог ДСТУ [2], масова частка жиру знаходиться в межах від 72,5 до 79,9%. Отже, дані зразки масла відповідають вимогам ДСТУ [2].

Також якість зразків масла солодковершкового обраних торгових марок досліджували за мікробіологічними показниками. З метою визначення кількості мікроорганізмів у досліджуваних зразках, проводили підрахунки колоній, що виросли на поживних середовищах. З кожної типової колонії середовища МПА готували фіксовані препарати та фарбували їх за Грамом і з кожної типової колонії середовища СА готували препарат «роздавлена крапля» [3].

За результатами досліджень було встановлено відсутність патогенних мікроорганізмів, але виявлено значну кількість грибів та бактерій в зразках усіх трьох торгових марок. Це свідчить про те, що виробники не дотримуються санітарно-гігієнічних норм при виробництві даного продукту.

За результатами досліджень КМАФАнМ усі зразки масла солодковершкового перевищують допустиму норму (норма $1{,}0\times10^5$ КУО/г) згідно ДСТУ 4399:2005: масло ТМ «Ферма» перевищує допустиму норму в 6 разів, масло ТМ «Волошкове поле» – у чотири рази, масло ТМ «Клуб сиру» – у п’ять разів. Результати досліджень на виявлення плісеневих грибів, дріжджів свідчать, що всі зразки масла солодковершкового перевищують допустиму норму (норма $1{,}0\times10^2$ КУО/г) згідно ДСТУ 4399:2005: масло ТМ «Ферма» – в чотири рази, масло ТМ «Волошкове поле» – у два рази, масло ТМ «Клуб сиру» – у 1,6 рази [3].

Таким чином, результати визначення мікробіологічних показників показали, що всі досліджувані зразки не відповідають вимогам ДСТУ 4399:2005 за кількістю МАФАнМ, плісеневих грибів та дріжджів, БГКП та сальмонели не було виявлено в жодному із зразків.

Отже, за результатами визначення якості масла солодковершкового встановлено, що всі три зразка ТМ «Ферма», ТМ «Волошкове поле» та ТМ «Клуб сиру» не відповідають вимогам ДСТУ 4399:2005 [2] лише за мікробіологічними показниками.

Список використаної літератури

1. Рудавська А. Б. Товарознавство молочних товарів : навч. посіб. / А. Б. Рудавська, Г. В. Дейниченко. – К. : Професіонал, 2004. – 312 с.

2. Масло вершкове. Технічні умови: ДСТУ 4399:2005. – [Чинний від 28-05- 2005]. – К. : Держспоживстандарт України, 2006. – 12 с.

3. Манжос О. Ф. Технічна мікробіологія. Робочий зошит [Електрон. ресурс]: навч. завдання / О. Ф. Манжос, А. Б. Бородай. – 2009. – 74 с.

Калашник О. В.
к.н.т., доцент кафедри підприємництва і права,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна,
Кириченко О. В.
асистент кафедри експертизи та митної справи,
Рачинська З. П.
асистент кафедри експертизи та митної справи,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава, Україна

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛИТКИ КЕРАМІЧНОЇ ЯК ЗАСІБ ЗАДОВОЛЕННЯ ПОТРЕБ СПОЖИВАЧІВ

Незважаючи на різноманіття будівельних матеріалів для підлоги, використання керамічної плитки займає провідне місце серед них. У зв'язку з цим, асортимент даних товарів широкий і представлений виробами як вітчизняних, так і закордонних виробників. Отже, результати дослідження інформаційного забезпечення є дієвим інструментом для вибору плитки керамічної споживачами.

Об'єктом дослідження був керамічний виріб розміром 400х400 мм, який використовують для покриття підлоги, тобто це керамічна плитка для підлоги. Згідно з маркуванням на штампі, це плитка «Texas W» компанії ТОВ «Атем».

Керамічна плитка досить крихкий будівельний матеріал, що вимагає дбайливого транспортування і зберігання на складах. Упаковка для плитки повинна бути міцною і в той же час повинна мати амортизаційні властивості. В якості пакувального матеріалу для керамічної плитки найчастіше використовуються два види сировини: ПВХ плівка і картонні коробки. Кожна з цих упаковок має свої переваги і недоліки. Так, наприклад, поліпропіленова плівка здатна захистити керамограніт від вологи і пилу краще, ніж гофрокартон. Однак вона не має належних амортизаційних властивостей і міцності, здатних захистити плитку і керамограніт від відколів під час транспортування і навантаження на вантажні автомобілі та склади.

Картонні коробки, з цієї точки зору, ідеальний пакувальний матеріал для керамічної плитки і керамограніта. Гофрокартон, з якого робляться коробки для плитки, має переваги. Гофрований картон складається з трьох або більше шарів целюлозної або макулатурної паперу, деякі з них гофровані. Ці гофровані шари виконують функцію ребер жорсткості, що надає даному матеріалу міцності. Під час виготовлення коробок для плитки використовується гофрокартон двох видів тришаровий марок Т-23, Т-24 і п'ятишаровий гофрокартон марок П-32, П-33. Ці види картону добре гасять удари, тобто характеризуються високими амортизаційними властивостями.

Споживча тара, в яку упаковано плитку, складається з корпусу, виробленого з картону у формі квадрата з заокругленими краями, в якого поверхня і дно відкрите, тобто це коробка, разова споживча тара з корпусом розмаїтої форми із картону з відкритим верхом і дном. Аналіз конструкції коробки дав змогу ідентифікувати її як коробку обгорткового типу, на якій були нанесені такі інформаційні знаки [1]:

– верх;

– обережно крихке;

– берегти від вологи;

– логотип «АТЕМ», виробник ТОВ «РМ-ІНВЕСТ» та адреса (Україна, м. Київ, Промислова, 4-6, E-mail: Atem2i.kiev.ua 4b, Promyslova Str., Ukraine, Kiev);

– плитка для підлоги;

– морозостійкість;

– позначення полімерних матеріалів;

– назву виробу – плитки керамічні;

– позначення нормативного документу – ДСТУ Б В.2.7-282:2011 (EN 14411:2006 NEQ);

– таблиця, в якій вказаний розміри 400*400*8,5 мм, кількість 11 шт. 1,76 м^2,маса брутто (32,5±1,0) кг, маса нетто (32,3±1,0) кг на українській та англійській мовах;

– напис: «плитки керамічні для підлоги глазуровані напівсухого пресування з водопоглинанням 0,5%≤Е≤3% Група Blb ГЛ» (у середині на російській мові, а в правом нижньому краї на англійській мові);

– ISO стандарт;

– напис (строк використання продукції необмежений);

– напис (ПЛИТКИ КЕРАМІЧНІ);

– УкрСЕПРО сертифікат якості України;

– знак ЕКО стандарту COSMEBIO нижче (CERAMIC TILES);

– Б В.2.7-282:2011 (EN 14411:2006 NEQ), ще нижче табличка, в якій на українській мові (тип, сорт, малюнок, тон, калібр, дата, зміна) і на англійсьій. Права сторона ідентична лівій, тільки на одній із сторін мокра печать, тип S, сорт R, малюнок TEXAS W, тон 1, калібр 399, дата 24.03.15, зміна 1/7.

На задній стороні коробки зображена інструкція на українській, російській та англійській мовах.

З іншої сторони випуклі полоси схожі на ромби по центру напис виробника ТОВ «Атем», навколо нього напис на англійській мові MADE IN UKREAINE THE ITALIAN TEOHNOLOGY (рис. 1).

Рис. 1. Фотографічне зображення торгової марки «Атем»

На зворотному боці плитки зображені знаки (табл. 1).

Таблиця 1

Інформаційні знаки на плитці керамічній

Показник	Зображення	Характеристика
Твердість		твердість об’єкту дослідження складає 8 одиниць за шкалою Мооса
Напрямом малюнка під час укладання		стрілка допомагає орієнтуватися з напрямком малюнка під час укладання керамічної плитки для облицювання підлоги
Термостійкість	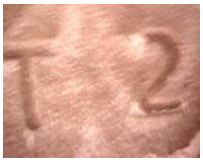	плитки можуть використовуватися для теплої підлоги Thermoland T2
Номер партії		номер партії – 34

Важливий показник плитки для підлоги – поверхнева твердість, тобто стійкість до появи подряпин, особливо цим відрізняється керамограніт. Вона позначається в цифрах від 1 до 10 за шкалою Мооса. Метод визначення полягає у впливі на поверхню плитки різними мінералами – від тальку (ступінь твердості 1) до алмазу (ступінь твердості 10). Якщо плитка має поверхневу твердість рівну 7 (пісок), її цілком можна використовувати в приміщеннях з високою прохідністю.

Таким чином, керамічна плитка для облицювання підлоги, що виготовлена ТОВ «Атем», має твердість лицьової поверхні 8 одиниць за шкалою Мооса, її можна укладати в приміщеннях в умовах різких коливань температур, а саме для теплої підлоги Thermoland T2.

Список використаної літератури

1. ДСТУ Б В.2.7-282:2011 Плитки керамічні. Технічні умови (EN 14411:2006, NEQ). Режим доступу: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=28118. – Назва з екрану.

Antonina Kalinichenko
Doctor of Sciences in Agricultural, Professor,
Department of Process eEngineering,
Technical-Natural Faculty, University of Opole, Poland
Калашник О. В.
к.т.н., доцент кафедри підприємництва і права,
Михайлова О. С.
к.е.н., доцент кафедри підприємництва і права,
Полтавської державної аграрної академії,
м. Полтава, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ МАРКОВАННЯ ПАПЕРУ ДЛЯ ДРУКУ, ЩО ІМПОРТУЮТЬ В УКРАЇНУ

Як відомо, маркування це комплекс написів, умовних позначень та зображень, які розміщені на зовнішній упаковці, транспортних бирках і самому товарі для цілей індивідуалізації, транспортування, завантаження та розвантаження товару. Маркування повинна містити відомості, призначені різним адресатам: для покупця, перевізника, споживача [1].

Аналіз реквізитів маркування був проведений на прикладі паперу білого офісного для чорно-білого друку та копіювання ТМ «ZOOM», що нанесені на пачці та їх порівняння з діючою нормативною документацією (таблиця 1).

Таблиця 1

Аналіз реквізитів маркування паперу білого офісного для чорно-білого друку та копіювання ТМ «ZOOM»

Назві реквізиту	Позначення на маркованні	Відповідність
Основні		
Назва та адреса одержувача	ТОВ ТГ «Інтерпап», ЄДРПОУ 35137937, www.interpap.com.ua	Відповідає
Назва організації, в систему якої входить підприємство-виробник	–	Не відповідає
Назва та адреса підприємства-виробника або його товарний знак	Стора Енсо Оюй, фабрика Вкйтсілуото, Фінляндія	Відповідає
Назва і позначення стандарту, марку, масу паперу площею 1 м^2 або товщину, сорт паперу	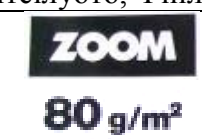	Відповідає
Кількість квадратних метрів паперу (крім паперу, облік якої ведеться по	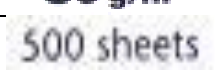	Відповідає

масі) або кількість аркушів паперу, облік якої ведеться в листах		
Ширину рулону або формат аркушів паперу	(210x297 mm) A4	Відповідає
Масу брутто і нетто	–	Не відповідає
Дату вироблення	–	Не відповідає
Штамп ВТК	–	Не відповідає
Додаткові		
Штриховий код	6416764001001	
Колір паперу	WHITE	
Імпортер	ТОВ «Інтерпап», ЄДРПОУ 35137937	

Як бачимо на пакування нанесений штриховий код – це символ, який складається з чіткого малюнку смуг і простору між ними, що ілюструє машинний код букв і чисел. Наявність на товарі штрихкодової позначки свідчить про можливість отримати повну та достовірну інформацію про деякі з найбільш істотних параметрів продукції: його повну назву, тип, призначення, виробника, про відповідність характеристик товару до національних вимог та правил, про термін та умови зберігання тощо. Можна стверджувати, що штриховий код є однією з найбільш універсальних ознак товару. Кожний штрихкод – унікальний. Унікальність ідентифікаційного коду (штрихкоду) гарантовано міжнародною асоціацією GS1 – International [2].

Штриховий код – це ідентифікатор товару, призначений для забезпечення можливості машинного зчитування інформації [2]. Зазначений на упакування код – 6416764001001, перші три цифри якого показують, що товар виготовлено у Фінляндії – код 64 [3].

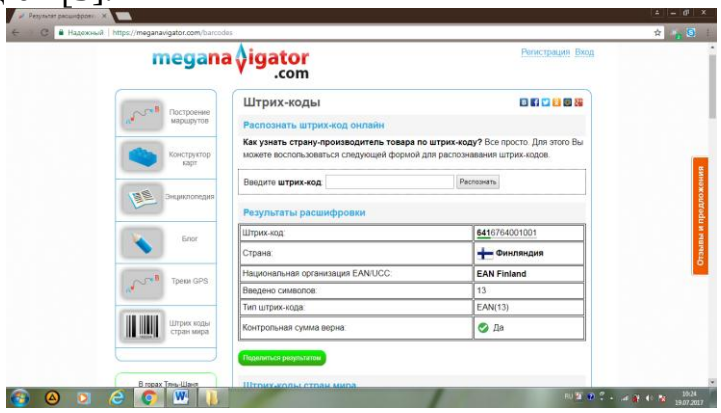

Рис. 1. Скріншот сайту meganavigator.com із зазначенням країни-походження паперу білого офісного для чорно-білого друку та копіювання ТМ «ZOOM»

Також на пачках паперу білого офісного для чорно-білого друку та копіювання ТМ «ZOOM» нанесені графічні символи (рис. 2).

Рис. 2. Фотографічне зображення графічних символів, що напесені на упакуванні паперу білого офісного для чорно-білого друку та копіювання ТМ «ZOOM»

Отже, на пачці паперу ТМ ZOOM екологічні знаки EMAS, PEFC, Nordic Swan Label і екологічна квітка Євросоюзу, характеристика яких представлена в таблиці 2.

Таблиці 2

Характеристика екологічних знаків, зазначених на упакуванні паперу білого офісного для чорно-білого друку та копіювання ТМ «ZOOM»

Знак, зазначений на упакованні	Характеристика знаків
	European Ecolabel (European Flower) – знак European Ecolabel підтверджує екологічний профіль продукту або сервісу і дотримання при його виробництві екологічних вимог, заснованих на базових екологічних параметрах. Сертифікована даною зеленою маркою продукція не містить небезпечних для здоров'я барвників з вмістом пестицидів (отрутохімікатів).
	Nordic Swan «Північний лебідь» – це знак екологічного маркування для країн Північної Європи, був введений в 1989 році Радою Міністрів Північних Країн. Є одним з найбільш відомих екологічних знаків в світі. В даний час, в сертифікації, на право володіти знаком «Північного лебедя» бере участь продукція Швеції, Фінляндії, Норвегії, Данії та Ісландії. Цей знак на продукції говорить про те, що вона відповідає жорстким екологічним стандартам в галузі виробництва і застосування.
	PEFC (Program for the Endorsement of Forest Certification schemes) – програма по визнанню схем лісової сертифікації – міжнародна організація, що ставить основною метою своєї діяльності незалежне підтвердження відповідності лісоуправління, ведення лісового господарства і здійснення лісокористування принципам економічної, екологічної та соціальної стійкості; підтвердження походження лісової сировини та лісопродукції. Діяльність PEFC заснована на визнанні та схваленні національних схем лісової сертифікації.
	На сучасній упаковці найчастіше наноситься знак - заклик не забруднювати природу. При цьому в різних країнах близько цього знака можуть бути різні написи - від «Бережіть працю прибиральниць» до «Викидати у відро для сміття», але зміст цих написів однаковий

	Екологічний знак «Recycling» означає, що виріб або його упаковка виготовлені з переробленого матеріалу або придатні для переробки. Як правило, повторно перероблений папір складає лише частину використовуваної сировини. Тому маркування «три зелені стрілки» («виготовлений з повторно переробленого паперу») також повинно супроводжуватися поясненням про кількість переробленого матеріалу в продукті. Рекомендується також вказувати частку промислових і побутових відходів паперу.
	ISO 9706:1994 Paper for documents – Requirements for permanence. Визначає вимоги до паперу, призначеного для документів, зазначених в термінах мінімальної міцності, вимірюваного тестом на розрив, мінімальним вмістом речовини (такими як карбонат кальцію), які нейтралізують дію кислоти, виміряні за запасом лугу, максимальний вміст легко окисленого матеріалу, виміряного за допомогою. Застосовується до незапечатаних документів.
	ECF (Elementary Chlorine Free). Первинне волокно паперу було відбілене без хлору, але з похідним хлору. Відновлена частина волокна у тонкому папері не містить хлору або його похідних.
	Технологія ColorLok: у процесі виробництва додаються спеціальні компоненти, що забезпечує важливі переваги для готового відбитка (копії): яскраві кольори (для більш яскравих зображень і графіки), контрастний чорний (для більш чіткого тексту), прискорене висихання чорнила (відсутність розмазування, економія часу).

Отже, аналіз реквізитів маркування вказує на те, що вони не у повному обсязі нанесені на пачки паперу білого офісного для чорно-білого друку та копіювання ТМ «ZOOM». Тому, папір білий офісний для чорно-білого друку та копіювання ТМ «ZOOM» не відповідає вимогам ГОСТ 1641-75 [4].

Список використаної літератури

1. Упаковка та маркування Режим доступу: http://marketing-helping.com/kontroln-roboti/442-upakovka-ta-markuvannya-tovarv.html

2 Штрих-код. Що варто знати про нього? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : http://chamber.cn.ua/ua/items/568. – Назва з екрану.].

3 Міжнародні коди [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : – Назва з екрану.]. Це підтверджено даними сайту meganavigator.com (рис. 1) [Сайт meganavigator.com [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://meganavigator.com/ . – Назва з екрану.

4. Бумага. Упаковка, маркировка, транспортирование и хранение : ГОСТ 1641-75 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до докум.: URL : http://vsegost.com/Catalog/25/25892.shtml. – Назва з екрану.

Калініченко О. В.,
к.е.н., доцент кафедри економіки підприємництва,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ОЦІНКА ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА ЕНЕРГЕТИЧНИМИ РЕСУРСАМИ

Сучасне виробництво сільськогосподарської продукції в Україні характеризується високим рівнем механізації виробничих процесів. Це вимагає залучення переважно вичерпних матеріальних та енергетичних ресурсів, вартість яких постійно збільшується. Вказана обставина, в свою чергу, потребує розробки нових підходів до оцінки енергетичних ресурсів та енергетичних потужностей аграрних підприємств.

Сукупна енергетична потужність характеризує розвиток рівня продуктивних сил.

Енергетичну потужність аграрного підприємства складають різноманітні силові машини (енергомашини). Вказані ресурси аграрного підприємства складає сукупна потужність енергетичних засобів у кіловатах (кВт) або джоулях (Дж), що використовується в аграрному підприємстві.

Використання енергетичних ресурсів є цілеспрямованим та певним чином організованим для досягнення цілей аграрного підприємства. Це потужності двигунів автомобілів, тракторів, комбайнів, самохідних машин, стаціонарних та інших двигунів, електричних двигунів, електроустановок. При розрахунку енергетичної потужності аграрного підприємства не враховують потужності механічних двигунів, що обслуговують електрогенератори.

Сукупну енергетичну потужність визначають за формулою:

$$ЕП_с = Е_д + Е_{ед} + (Е_{д.т} – Е_{м.д}), \quad (1)$$

де $ЕП_с$ – сукупна енергетична потужність аграрного підприємства, кВт (Дж);

$Е_д$ – потужність двигунів внутрішнього згоряння, кВт (Дж);

$Е_{ед}$ – потужність електродвигунів, кВт (Дж);

$Е_{д.т}$ – потужність машин та обладнання для механізації і автоматизації технологічних процесів, кВт (Дж);

$Е_{м.д}$ – потужності механічних двигунів, кВт (Дж).

Разом із силовими машинами (енергомашинами) в аграрному підприємстві використовується цілий комплекс робочих машин різного функціонального призначення. Тому важливе значення має встановлення і дотримання оптимальних пропорцій між енергетичними засобами та робочими машинами.

70 – 80 % енергетичних потужностей аграрних підприємств припадає на мобільні енергетичні засоби: автомобілі, трактори та самохідні комбайни. Це пов’язано з територіальною розосередженістю, що призводить до значного

обсягу перевезень вантажів та пробігів транспорту у незавантаженому стані при його поверненні. Найменшу частку займають двигуни комбайнів та самохідних машин – 10 – 15 %.

Електрогосподарство в аграрному підприємстві включає трансформатори та трансформаторні підстанції, лінії електропередач внутрішньогосподарського призначення, прилади електроживлення, електромотори, устаткування культурно-побутового призначення.

Використання системи силових машин (енергомашин) та робочих машин в аграрному підприємстві зумовлює необхідність урахування галузевої структури виробництва та ґрунтово-кліматичних умов й географічних зон України. Це сприяє повному використанню природного і виробничого потенціалу аграрного підприємства та підвищенню продуктивності праці.

Потенціал енергозбереження аграрного підприємства – це сукупність потенційних можливостей підприємства щодо економії енергії, ресурсів та засобів, необхідних для реалізації цих можливостей з урахуванням рівня специфіки енергоспоживання у сільському господарстві, обумовленого залученням землі та біологічних об’єктів до процесу виробництва, залежністю виробництва від природно-кліматичних умов і його сезонністю, організаційно-економічною складністю ведення галузей.

На динаміку енергетичного потенціалу аграрного підприємства впливають зовнішні та внутрішні чинники.

Сукупність чинників зовнішнього середовища як прямого, так і непрямого впливу включає:

– непослідовність і безсистемність у проведенні економічних реформ;

– відсутність дієвої державної підтримки сільського господарства;

– недосконаліть чинного законодавства;

– диспаритет цін на енергетичні ресурси і сільськогосподарську продукцію;

– олігополія постачальників енергетичних ресурсів;

– тінізація ринку енергетичних ресурсів;

– недостатнє виробництво та надходження нової техніки;

– високі ставки відсотків по кредитах й невигідні умови їх надання.

До системи чинників внутрішнього середовища, що впливають на рівень і ефективність використання енергетичних ресурсів у аграрному підприємстві, відносять:

– відсутність цілеспрямованості та системності господарювання (відсутність чітких цілей, завдань і стратегії розвитку аграрного підприємства);

– недостатній рівень кваліфікації працівників у ринкових умовах;

– моральна і фізична зношеність основних засобів виробництва;

– високий рівень енергомісткості технологій у рослинництві та тваринництві;

– відсутність матеріальної та моральної мотивації

у працівників до енергозбереження у процесі виробництва сільськогосподарської продукції;

– нестача власних фінансових ресурсів;

– втрати енергетичних ресурсів у процесі транспортування, зберігання й споживання;

– втрати сільськогосподарської продукції.

До показників, що характеризують забезпеченість сільськогосподарського виробництва та робочої сили енергетичними ресурсами, відносять: енергозабезпеченість, енергоозброєність праці, електрозабезпеченість, електроозброєність праці.

Енергозабезпеченість визначається як відношення загальної суми енергетичних потужностей аграрного підприємства до відповідного розміру земельної площі (сільськогосподарських угідь, ріллі або посівної площі):

$$ЕР_{заб} = \frac{ЕП_{с}}{ПЛ_{с.у}}, \quad (2)$$

де $ЕР_{заб}$ – енергозабезпеченість, кВт/га (Дж/га);

$ЕП_{с}$ – сукупна енергетична потужність, кВт (Дж);

$ПЛ_{с.у}$ – площа сільськогосподарських угідь, га.

Енергоозброєність праці визначається як відношення загальної суми енергетичних потужностей аграрного підприємства до середньооблікової чисельності працівників, зайнятих в сільськогосподарському виробництві:

$$ЕР_{озб} = \frac{ЕП_{с}}{ЧП_{с.о}}, \quad (3)$$

де $ЕР_{озб}$ – енергоозброєність праці, кВт/особу (Дж/особу);

$ЕП_{с}$ – сукупна енергетична потужність, кВт (Дж);

$ЧП_{с.о}$ – середньооблікова чисельність працівників підприємства, зайнятих у сільськогосподарському виробництві, осіб.

Електрозабезпеченість визначається як відношення загальних витрат електроенергії аграрного підприємства до площі сільськогосподарських угідь:

$$ЕЛ_{заб} = \frac{ЕЛ_{с}}{ПЛ_{с.у}}, \quad (4)$$

де $ЕЛ_{заб}$ – електрозабезпеченість, кВт-год./га;

$ЕЛ_{с}$ – сукупні витрати електроенергії, кВт-год.;

$ПЛ_{с.у}$ – площа сільськогосподарських угідь, га.

Електроозброєність праці визначається загальними витратами електроенергії, спожитої на виробничі цілі в сільському господарстві, з розрахунку на одного середньооблікового працівника, зайнятого у сільськогосподарському виробництві або витрачений робочий час (люд.-дні, люд.-год.):

$$ЕЛ_{озб} = \frac{ЕЛ_{с}}{ЧП_{с.о}}, \quad (5)$$

де $ЕЛ_{озб}$ – електроозброєність праці, кВт-год./особу;

$ЕЛ_с$ – сукупні витрати електроенергії, кВт-год.;

$ЧП_{с.о}$ – середньооблікова чисельність працівників, зайнятих у сільськогосподарському виробництві, осіб.

Рівень забезпеченості енергетичними ресурсами значною мірою впливає на економічну ефективність аграрного підприємства. Так, при збільшенні енергоозброєності праці зростає врожайність сільськогосподарських культур, підвищується продуктивність тварин. При цому знижуються виробничі витрати на одиницю сільськогосподарської продукції.

Підвищення рівня електрифікації аграрного підприємства сприяє підвищенню комплексної механізації та автоматизації сільськогосподарського виробництва, зменшенню витрат праці й підвищенню її продуктивності, зниженню собівартості одиниці сільськогосподарської продукції, скороченню термінів окупності додаткових витрат на електрифікацію.

Таким чином, запропонована методика дає можливість структурно оцінити забезпеченість сільськогосподарського виробництва та робочої сили енергетичними ресурсами, що дає змогу при розробці енергозберігаючих заходів виявити найбільш енерговитратну ланку технологічних процесів виробництва сільськогосподарської продукції.

Калюжна Ю.П.
к.е.н., доцент кафедри маркетингу,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН БІРЖОВОГО АГРАРНОГО РИНКУ

Однією з необхідних складових прозорості взаємовідносин на ринку товарів і послуг та розвитку аграрного ринку загалом є біржова торгівля.

Нині біржова торгівля є важливою організаційною складовою формування внутрішнього і зовнішнього продовольчого та непродовольчого ринків.

15 жовтня 2003 р. чотирнадцять провідних бірж України створили Союз аграрних бірж України (надалі САБУ). Основною метою діяльності САБУ є підвищення ефективності біржового сільськогосподарського ринку, підтримка інтересів своїх бірж-членів союзу, підвищення інтегрованості та прозорості ціноутворення на аграрну продукцію та земельні ресурси, сприяння розвитку та функціонуванню відкритих ринків землі та товарів, формуванню нових земельних відносин, що відповідають характеру регульованої, соціально орієнтовної, ринкової економіки держави, шляхом реалізації комплексу правових, економічних, технічних і організаційних заходів [1].

Через біржовий ринок здійснюється оптова торгівля товарами за стандартами та зразками. Саме групування біржових цінностей дозволяє біржі реалізовувати стандартизаційну та котирувальну функції.

Ефективне функціонування сучасного ринку перебуває у прямій залежності від постійно відтворюваного ринкового середовища. Важливим елементом його є ринкова інфраструктура, що являє собою систему установ та організацій, які забезпечують рух товарів, послуг, грошей, цінних паперів, а також робочої сили. До таких установ відносяться товарні, фондові та валютні біржі [2, с.84].

Як такий товарний сільськогосподарський біржовий ринок в Україні відсутній. Функціонування зосереджене на реєстрації експортних контрактів.

З огляду на це, важливим і необхідним є удосконалення механізму адміністративно-правового регулювання відносин, що виникають у сфері біржової торгівлі, яка потребує широкого спектра знань, розуміння глибоких економіко- правових закономірностей змісту біржової діяльності [3, с. 158].

Отже, основною метою розробленої концепції розвитку біржового товарного ринку України є:

– удосконалення системи державного регулювання біржового товарного ринку;

– спрямування товаропотоків сільськогосподарської продукції через прозорі процедури аграрного ринку;

– стимулювання розвитку біржової торгівлі, використання в ній прогресивних фінансових інструментів, аукціонів, складських розписок, зернових декларацій;

– створення постійного моніторингу, прогнозування ситуації на аграрному ринку та відповідне інформування його учасників;

– створення державного регуляторного органу з питань біржового товарного ринку.

Як висновок, можемо додати, що сприяння подальшого розвитку біржового ринку дозволить: розвитку вільної конкуренції, зокрема шляхом проведення заходів, спрямованих на створення учасникам біржових торгів рівних умов для провадження зовнішньоекономічної діяльності; створення умов для державного моніторингу цін, експорту, імпорту та внутрішнього виробничого та ресурсного балансу через прозорий біржовий механізм.

Список використаної літератури

1. Біржовий аграрний ринок // Аграрний тиждень. Україна : [Електронний ресурс]: – Режим доступу : http://a7d.com.ua/analtika/14-brzhovijj_agrarnijj_rinok. – Назва з екрану.

2. Бочкова І.І. Товарна біржа як учасник господарських правовідносин в умовах ринкової економіки / І.І. Бочкова // Форум права. – 2011. – №3. – С. 83–87. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011- 3/11biiure.pdf. – Назва з екрану.

3. Дудяк Р., Міколяш Ф., Ситник Н. Організація функціонування та розвиток товарних бірж України в умовах економічної кризи / Р. Дудяк,

Ф. Міколяш, Н. Ситник // Вісник Львівського національного університету. – 2011. – №18. – С. 157 – 163.

Кандзюба Л. І.
викладач-методист,
Полтавський кооперативний коледж,
м. Полтава, Україна

ІНОЗЕМНА МОВА ТА КАР'ЄРНІ ПЕРСПЕКТИВИ МАЙБУТНЬОГО ПІДПРИЄМЦЯ

Навчання іноземній мові було й залишається невід'ємною складовою процесу формування сучасного фахівця. Нині володіння іноземною мовою на професійному рівні, здатність спілкування в ділових і наукових сферах є умовою успішного кар'єрного зростання студентів-випускників немовних спеціальностей.

Знання іноземних мов є важливою передумовою для особистих, культурних, професійних та торгово-економічних контактів, що пов'язано з пошуком нових шляхів формування особистості сучасного підприємця, основою для професійної мобільності, підготовки до швидкоплинних умов життя, розширює можливості для професійної самореалізації.

Своєрідність іноземної мови як навчальної дисципліни для студентів полягає в тому, що в ході її вивчення формуються вміння і навички користуватися чужою мовою як засобом спілкування та засобом отримання нової професійно значущої інформації. Досягнення високого рівня володіння іноземною мовою не можливе без фундаментальної мовної підготовки у вищій школі. Студенти мають бути підготовлені до свідомого використання іноземної мови у різних сферах своєї подальшої діяльності на основі якісного сучасного навчального матеріалу. Адже володіння іншомовними компетенціями є однією із найактуальніших вимог роботодавців, а знання майбутніми підприємцями іноземної мови є надійною інвестицією в умовах ринкової економіки. Крім того, хоча вартість фахівця на ринку праці не підвищується, але знання англійської збільшує шанси кандидата на працевлаштування, оскільки дозволяє йому розглядати більш широке коло вакансій. Сьогодні роботодавцю потрібні не просто виконавці з певним набором спеціальних знань, а професіонали, що володіють високою культурою спілкування, комунікативністю, уміннями управляти собою і колективом. Подібні якості не дані людині від народження, вони можуть і повинні бути сформовані в процесі навчання. Тому сьогодні одним із важливих завдань є підготовка фахівців нового профілю – фахівців з новим мисленням, різнобічними та глибокими професійними знаннями і вміннями, здатних до постійного розвитку, з досконалим володінням іноземними мовами на рівні, який достатній для здійснення якісного професійного іншомовного спілкування. Підвищення ефективності навчання

безпосередньо залежить від доцільності добору і використання різноманітних, найбільш адекватних навчальній темі методів і прийомів навчання, а також від активізації всього навчального процесу.

Невід'ємним інструментом інноваційного підходу є методика викладання іноземних мов з використанням новітніх комп'ютерно-інформаційних технологій, які відкривають перед студентами доступ до нових джерел інформації, підвищують їх мотивацію до отримання інформації іноземною мовою, ефективність самостійної роботи, дають нові можливості для творчості. Інтерес у студентів до подібного роду навчальних матеріалів дуже великий, що, безсумнівно, значно підвищує мотивацію до вивчення іноземної мови. Застосування комп'ютерних засобів, інформаційних джерел мережі Інтернет сприяє розвитку високого рівня комунікативної компетентності, формуванню професійного мислення англійською мовою.

Особливої актуальності набуває професійно орієнтований підхід у навчанні іноземних мов у немовних ВНЗ, який передбачає формування у студентів навичок іншомовного спілкування в конкретних професійних, ділових, наукових сферах та ситуаціях з урахуванням особливостей професійного мислення. Професійно орієнтоване навчання іноземної мови в немовних ВНЗ потребує нового підходу до вибору змісту навчання. Його необхідно орієнтувати на останні досягнення в тій чи іншій сфері діяльності людини, він має своєчасно відображати наукові досягнення, які безпосередньо зачіпають професійні інтереси студентів, дають їм можливість професійного зростання. Отже, можна розглядати зміст навчання іноземних мов у немовних ВНЗ як сукупність того, що студенти повинні вивчити у процесі навчання, щоб якість та рівень володіння іноземною мовою відповідали їхнім ви могам і цілям, а також меті певного рівня освіти. Добір змісту повинен сприяти різнобічному та цілісному формуванню особистості студента і підготувати його до майбутньої професійної діяльності.

Нинішній стан справ у системі української освіти викликає велике занепокоєння, оскільки якість підготовки фахівців не дає змоги виконати замовлення сучасного суспільства. Кожна сучасна молода людина прекрасно розуміє, що без вивчення іноземної мови вона не зможе одержати належних знань, а в майбутньому і відповідного робочого місця. Іноземна мова сьогодні є не просто частиною культури певної нації, але це і запорука успіху, майбутньої вдалої кар'єри студентів. Перетворення, що відбуваються в усіх сферах нашого життя, надають фахівцям нові можливості самореалізації, яка може здійснюватися не тільки через окремі випадки спілкування із зарубіжними колегами та партнерами, але й у процесі професійної діяльності в умовах іншомовного суспільства. У такому зв'язку необхідно спрямовувати навчання студентів на розвиток здібностей вирішення завдань, пов'язаних з майбутнім фахом, і представлення їх результатів засобами іноземної мови, тобто формування іншомовної професійної комунікативної компетентності.

Список використаної літератури

1. Авраменко М. М. Іноземна мова як засіб формування професійної компетентності майбутніх економістів / М. М. Авраменко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2009. – Вип. 132. – С. 393–397.

2. Жулкевська В.О. Лінгвістичні аспекти формування фахової англомовної комунікативної компетенції у студентів економічних спеціальностей// Наукові записки. Серія: Філологічна. – Острог: Вид-во НУ "Острозька академія". – 2008. – Випуск 9.

3. Сажко Л.А. Профільне навчання іноземних мов у старшій школі//Іноземні мови. – 2011. -№2. – С.5-9.

Канцедал Н. А.
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
Тарапунець Т. Г.
здобувач СВО «Магістр»,
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПОРЯДКУ СТВОРЕННЯ ТА РОЗПОДІЛУ ДОХОДІВ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм у власність та/або користування, у тому числі в оренду, для ведення фермерського господарства, товарного сільськогосподарського виробництва, особистого селянського господарства, відповідно до Закону [1].

Фермерське господарство може бути створене одним або кількома громадянами України, які є родичами або членами сім'ї. Тож, законодавство визначає конкретні властиві риси такого виду бізнесу, а саме:

1) підприємницький характер діяльності, тобто діяльність з метою отримання прибутку;

2) тісний родинний взаємозв'язок учасників;

3) наявність землі (власної та/або орендованої).

Належність учасників фермерського господарства до однієї родини визначається ступенем їх родинного зв'язку: це можуть бути подружжя та їх родичі до третього коліна (дід – батько – син), але при умові, що вони живуть разом, пов'язані спільним побутом, мають спільні права та обов'язки. Саме така ідентифікація членів фермерської родини, що відповідає ст. 3 Сімейного Кодексу України [2] спричинила появу терміну «сімейне фермерське господарство».

Сімейні фермерські господарства можуть бути створені у одній із двох форм – у статус юридичної особи або у статусі фізичної особи-підприємця (далі – ФОП) [3, с. 6]. Переваги і недоліки кожної з таких форм для ведення фермерського агробізнесу систематизовано в табл. 1.

Таблиця 1

Переваги і недоліки організаційно-правових форм фермерського господарства*

Фермер-юрособа	Фермер-ФОП
Основним документом, що визначає організаційно-правові засади діяльності є статут	Основним документом, що визначає організаційно-правові засади діяльності є договір
Переваги	
Відсутність законодавчо встановленого мінімального розміру статутного капіталу, що фіксується у статуті (теоретично, це може бути 1 гривня)	Відносно спрощена процедура реєстрації – не потребує проведення зборів, ведення протоколів, розробки статуту та ін. Реєстраційним документом є «Договір про створення сімейного фермерського господарства», що засвідчується нотаріально
Набуття статусу сільгоспвиробника згідно пп. 14.1.235 ПКУ, що дає право скористатися податковим привілеєм перебування на спрощеній системі оподаткування четвертої групи	
Будь-які види стягнень за зобов'язаннями фермерського господарства у випадку банкрутства не поширюються на особисте майно його учасників, окрім їхніх статутних часток	
Недоліки	
Дотримання процедурних аспектів юридичного оформлення загальних зборів (сімейної наради), ведення протоколів, розробка і затвердження статуту, що вимагає від учасників родини відповідних освітніх компетенцій в частині ведення діловодства, а також додаткових витрат, пов'язані з реєстрацією юридичної особи у встановленому законодавством порядку	Відсутність можливості користування податковими пільгами, що стосуються сільськогосподарських виробників згідно пп. 14.1.235 ПКУ
	Високий ступінь бізнес-ризику в частині ймовірної втрати особистого майна: згідно ст. 52 ЦКУ фізична особа – підприємець відповідає за зобов'язаннями, пов'язаними з підприємницькою діяльністю, усім своїм майном, крім майна, на яке згідно із законом не може бути звернено стягнення. *Тобто, стягнення може бути застосовано на все майно фізичної особи-підприємця, незалежно від того, чи використовується це майно для здійснення підприємницької діяльності, чи призначене для задоволення особистих та побутових потреб фізичної особи, що здійснює підприємницьку діяльність.*

* розроблено авторами

Таким чином, заснування сімейного фермерського господарства у формі

юридичної особи є більш складною процедурою порівняно із заснуванням ФОП і потребує відповідного освітнього рівня в (юридичного, економічного) як мінімум, одного з членів об'єднання, або додаткових витрат на консультування з питань юридичного оформлення та ведення діловодства. Проте, фермерське господарство у формі ФОП також не є абсолютно позбавленим від процедур діловодства й документування: з 1 травня 2016 року набула чинності нова редакція Закону «Про фермерські господарства», згідно якої усі домовленості членів родини обов'язково засвідчуються нотаріально у формі договору «Про створення сімейного фермерського господарства», що по суті, є аналогом договору про спільну діяльність. Типовою ознакою такого договору є наявність у ньому істотних умов, формулювання яких є наближеним до умов статуту, оскільки згідно ч. 5 ст. 8- 1 згаданого вище Закону у договорі необхідно зазначити:

- найменування, місце знаходження (адресу) господарства, та види його діяльності;
- порядок ухвалення рішень та порядок координації спільної діяльності членів фермерського господарства;
- правовий режим спільного майна;
- порядок покриття витрат і розподілу спільного прибутку;
- процедуру вступу до господарства і виходу з нього;
- трудові відносини фермерів [3, с. 8].

Доходи членів фермерського господарства підлягають оподаткуванню за ставкою 18 %.

Однією з законодавчо-правових колізій регулювання діяльності сімейних фермерських господарств на сьогодні є те, що в жоден нормативний документ не визначає механізму розподілу доходу від означеного виду діяльності. З одного боку, це не обмежує ступінь свободи членів родини у досягненні взаємних домовленостей, з іншого – може стати причиною спорів власне на етапі такого розподілу й у подальшій перспективі. У цьому аспекті важливим є фіксація домовленості щодо розподілу доходу у відповідних установчих документах (статуті або договорі) фермерського господарства.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про фермерське господарство» № 973-IV від 19 черв. 2003 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/973-15. – Назва з екрану.

2. Сімейний Кодекс України № 2947-14 від 10 січ. 2002 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14. – Назва з екрану.

3. Александров С. Як створити сімейне фермерське господарство [Текст] / С. Александров // Все про бухгалтерський облік. – 2017. – № 47. – С. 6-9.

Касатонова І.А.
к.е.н., доцент кафедри управління і адміністрування,
Харківський національний
автомобільно-дорожній університет,
м. Харків, Україна

ВСТАНОВЛЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «БІЗНЕСМЕН»

У нашій країні постійно зростає нестабільність, економічні зміни все трудніше передбачити, збільшується конкуренція та безробіття, падає платоспроможний попит населення. У цих умовах однією з головних стає проблема забезпечення існування підприємств. Вміння і можливість своєчасно оцінити можливості підприємства та передбачити вплив майбутніх подій на його діяльність стають одними із найважливіших факторів існування у таких кризових умовах ринку. З переходом на ринкові методи господарювання в економічну ділову дійсність увійшли принципово нові виробничі відносини. Вони викликали до життя іншу економічну термінологію, що значно відрізняється від понятійного апарата планової системи керування. Серед найбільш уживаних термінів ринкової економіки можна виділити таке фундаментальне поняття, як "бізнесмен" або підприємець.

Чинне законодавство України переважно тлумачить термін «підприємець» як фізична особа, що здійснює підприємницьку діяльність, тобто ініціативну, систематичну, на власний ризик діяльність з метою одержання прибутку, без створення юридичної особи, і зареєстрована як підприємець у встановленому законом порядку.

Згідно із законом України „Господарський кодекс України" ст.42 (який набув чинності з 1 січня 2004 року) «підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку» [1].

На наш погляд економічний зміст бізнесу найбільш повно відображає наступне визначення: « самостійна, здійснювана на власний ризик діяльність, спрямована на систематичне одержання прибутку від використання майна, продажу товарів, виконання робіт або надання послуг особами, зареєстрованими в цій якості у встановленому законом порядку.

Ефективність підприємницької діяльності може оцінюватися не тільки розмірами отриманого прибутку, але й зміною вартості бізнесу (ринкової вартості підприємства)» [2].

«У західних країнах підприємництво розглядається як особливий тип господарювання, в основі якого – пошук нових можливостей виробництва товарів і послуг на основі інновацій та уміння залучення ресурсів із найрізноманітніших джерел» [3] .

Характеристику підприємця як інноватора дав американський економіст австрійського походження Йозеф Шумпетер**.** Він у роботі «Теорія економічного розвитку» (1911 р) надає оцінку підприємцю в більш широкому розумінні, ніж його попередники. Шумпетер вважає підприємцями «не тільки «самостійних» господарських суб'єктів, але й усіх тих, хто не має тривалих зв'язків з індивідуальним підприємством і використовує його тільки для проведення нових комбінацій факторів виробництва» [4], тоді як для Адама Смітта «підприємець – це приватник, а приватна власність – матеріальна основа підприємництва».

Підприємці – це особливий тип людей, вони виконують функцію новаторів, бо здійснити новацію в економіці нелегко. Звичайно при цьому протидіє їй навколишнє середовище, оскільки «нововведення в економіці, як правило, впроваджуються не після того, як спочатку у споживача стихійно виникнуть нові потреби..., а тільки тоді, коли саме виробництво прищепить споживачам нові потреби» [4].

Американські вчені К. Макконнелл і С. Брю, автори відомого підручника «Економікс», розглядають підприємництво як особливий вид діяльності, в основі якої лежить ряд неодмінних умов і вимог:

- «по-перше, підприємець бере на себе ініціативу з'єднання ресурсів землі, капіталу і праці в єдиний процес виробництва товару, послуги. Виконуючи роль свічки запалювання і каталізатора, підприємець одночасно є рушійною силою виробництва і посередником, що зводить разом інші ресурси для здійснення процесу, що обіцяє бути прибутковою справою;

- по-друге, підприємець бере на себе важке завдання прийняття основних рішень у процесі виробництва товарів, послуг, ті не рутинні рішення, які й визначають курс діяльності підприємства;

- по-третє, підприємець – це новатор, особа, яка прагне вводити в побут на комерційній основі нові продукти, нові виробничі технології або навіть нові форми організації підприємства.

- по-четверте, підприємець – це людина, що йде на ризик. Він ризикує не тільки своїм часом, працею, діловою репутацією, але й вкладеними коштами – своїми власними і або компаньйонів-акціонерів» [5].

У вітчизняній економічній науці, на наш погляд, найбільш повно підприємництво відображає З.С. Варналій [6]:

«Підприємництво як економічна категорія – є особливий тип господарювання, де головним суб'єктом є підприємець, який раціонально поєднує (комбінує) фактори виробництва на інноваційній основі і власній відповідальності, організує і керує виробництвом з метою одержання підприємницького доходу».

Насамперед це визначення підкреслює визначальну роль людини (підприємця-господарника) з притаманними їй новаторськими здібностями, яка організовує нову справу, спираючись виключно на власні навички і ризикує

втратити все своє майно. Тим самим цей підхід відрізняється від інших, даних в останніх російських і українських публікаціях.

У підручнику російського видання 2000 року із серії «Вища освіта» групи авторів під редакцією М.Г. Лапусти «Підприємництво» сказано: «Підприємництво – вільне економічне господарювання в різних сферах діяльності (крім заборонених законодавчими актами), здійснюване суб'єктами ринкових відносин з метою задоволення потреб конкретних споживачів і суспільства в товарах (роботах і послугах) та одержання прибутку (доходу), необхідних для саморозвитку власної справи (підприємства) і забезпечення фінансових обов'язків перед бюджетами й іншими господарюючими суб'єктами» [7].

Різниця між бізнесменом і підприємцем укладається в тому, що бізнесмен – суб'єкт ринкових відносин (одна особа або група осіб), що займається бізнесом, конкретною і вже функціонуючою справою, раніше створеною для витягу прибутку. Що стосується підприємця, те це суб'єкт, що організує нову підприємницьку справу. Він докладає особливих зусиль (новаторські здібності) заради того, щоб нова справа була успішною і приносила в майбутньому додатковий дохід. А оскільки організація нової справи вимагає серйозних вкладень особистого капіталу, то підприємець ризикує або повністю, або частково його втратити. Однак, як тільки організована справа починає функціонувати, підприємець як би переходить у нову якість: він стає бізнесменом.

Список використаної літератури

1. Закон України «Господарський кодекс України» від 16.01.2003 № 436-IV. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi. – Назва з екрана.

2. Закон України «Цивільний кодекс України» від 16.01.2003 № 435 - IV. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi. – Назва з екрана.

3. Мак-Донельд М. Стратегическое планирование маркетинга / М. Мак-Донельд. – Санкт-Петербург: Питер, 2000. – 187 с.

4. Шумпетер Иозеф. Теория экономического развития / Й. Шумпетер – М.: Прогресс, 1982. – 456 с.

5. Макконел Кэмпбелл Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика: пер. с англ. / К.Р. Макконел, С.Л. Брю. – 2-е изд. Т.2. – М.: Республика, 1992. – 400 с.

6. Верналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики / З.С. Верналій. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2003. – 303 с.

7. Предпринимательство / М.Г. Лапуста, А.Г. Поршнев, Ю.Л.Старостин; под ред. М.Г. Лапусти. – М.: ИНФРА - М, 2000. – 448 с.

Касатонова І.А.
к.е.н., доцент кафедри управління і адміністрування,
Кононенко А.В.
Здобувач СВО «Бакалавр»
Харківський національний
автомобільно-дорожній університет,
м. Харків, Україна

БАР'ЄРИ СПІЛКУВАННЯ В МЕНЕДЖМЕНТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ УСУНЕННЯ

Наявність бар'єрів при передачі та одержанні будь-якої інформації є неминучим, бо майже на кожному підприємстві виникає проблема у спілкуванні серед працівників. Розробка та вирішення проблеми «бар'єрів» має практичне значення для того, щоб підвищити ефективність спілкування. Розпізнавання «бар'єрів» на ранніх етапах їх прояву буде сприяти оптимізації спільної діяльності.

Спілкування - це процес взаємодії принаймні двох осіб, спрямований на взаємне пізнання, на встановлення і розвиток взаємин, надання взаємовпливу на стани, погляди і поведінку, а також на регуляцію їхньої спільної діяльності.

Комунікативний бар'єр – це психологічна перешкода на шляху адаптивної інформації при спілкуванні.

До перешкод, які виникають в організаційних комунікаціях відносять:

– недостатня увага важливості комунікації – працівники організації ставлять інформованість про загальний стан справ не на перше місце серед моральних чинників їхньої праці. У той час, коли керівники обізнаність підлеглих про стан справ в організації ставлять на останнє місце. Внаслідок чого можуть народжуватися чутки.

– деформація повідомлень – відбувається тоді, коли інформація рухається вгору і вниз. Свідоме спотворення інформації може відбутися, коли вона вступає в сперечання з досвідом, внаслідок «фільтрації». Іноді для прискорення руху інформації різні відомості доводиться підсумовувати й спрощувати.

– надлишок інформації – працівник не завжди має змогу відреагувати на великий обсяг даних.

– незадовільна структура організації – велика кількістю рівнів управління, може призводити до зросту пошкодження інформації. Це відбувається внаслідок корекції й фільтрації повідомлень на кожному рівні управління.

Надамо класифікацію комунікативних бар'єрів:

1. Бар'єри сприйняття і розуміння:

- естетичний (зовнішнє враження вкрай несприятливо);
- соціальний (відмінності в соціальному становищі);

- бар'єр негативних емоцій (страху, гніву, образи, роздратування, настрої, страждання, горя, сорому і провини, презирства, огиди, відрази);

- бар'єр установки (спрацьовують стереотипи або попередньо сформовані негативні установки по відношенню до фірми, організації, вам особисто);

- бар'єр психологічного захисту (коли людина впевнена в собі, у нього є комплекси і він вибудовує свою поведінку з позиції оборони, самозахисту).

2. Бар'єри взаємодії:

- бар'єр стилів спілкування;

- етичний бар'єр (моральна несумісність ділових партнерів);

- мотиваційний бар'єр (відмінність мотивів вступу в контакт);

- бар'єр техніки і навичок спілкування;

- бар'єр характеру.

3. Бар'єр комунікації:

- бар'єр мови;

- бар'єр слухання;

- бар'єр модальностей (різні репрезентативні системи);

- некомпетентність [1].

При спілкуванні можливе виникнення трьох комунікативних бар'єрів та їх модифікації: авторитет, уникнення, непорозуміння.

1. Бар'єр «авторитет». Людина буде прихильною та матиме довіру до авторитетної особи. Адже довіра залежить від особи. Ставлення людини до авторитету залежать від: соціальне становище, привабливий зовнішній вигляд, доброзичливе ставлення до оточення, компетентність, щирість. Подолати бар'єр, привернувши до себе підлеглих і ставши для них «авторитетом».

2. Бар'єр «уникнення». Перешкода обумовлена певною мірою неуважності. Керуючи аудиторією можливо знешкодити його. Головне - привернути до себе увагу та втримати її.

3. Бар'єр «нерозуміння» (змістовий). Головними проблемами виступають: розуміння змісту і саме значення отриманої інформації.

Розрізняють декілька видів цієї перешкоди:

– фонетичний – використання іншомовних слів, діалектів, певні дефекти мовлення, дикції, промови, темпу мовлення, надмірна кількість звуків та слів-паразитів;

– семантичний – подвійний зміст, використання жаргонів;

– стилістичний – розбіжність стилістики мовлення зі змістом інформації;

– логічний – розбіжності логічної системи доказів.

Цей бар'єр можна подолати шляхом дотримання наступних правил:

1) мова повинна бути чіткою, розбірливою, простою для розуміння;

2) за необхідності потрібно пояснити ключові поняття та терміни на початковому етапі розмови;

3) присутність зі співрозмовником зворотного зв'язку.

До комунікативних бар'єрів також належать: некомпетентність, невміння висловлювати свої думки та ідеї, погана техніка мовлення, невміння слухати, бар'єр модальності та характеру [2].

Бар'єри можуть грати негативну роль. Оскільки, інформація, яка буде викладена незрозуміло, не буде сприйматися або сприйматиметься у не повному обсязі, з певними перефразуваннями. Людина, яка не має авторитету, але знає рішення, може бути взагалі не почутою. Отже, ефективне подолання бар'єрів в середовищі управління – одна із головних задач керівників різних рівнів.

Головні правила для того, щоб подолати бар'єри ефективних організаційних комунікацій:

1. До встановлення будь-яких комунікацій, необхідно спочатку визначити контекст. У тому разі, якщо контекст є невірним, комунікація не матиме жодного сенсу, як добре підготовленою та уважною не була б аудиторія. Коли контекст є правильним, має зміст, аудиторія почне брати участь у процесі комунікації.

2. Внутрішня система комунікацій, яка має лише односторонні комунікації, є не ефективною. Потрібно створювати й застосовувати програми та види діяльності, які матимуть двосторонні комунікації. Необхідно навчати менеджерів бути «активними слухачами», вести справу зі своїми підлеглими та іншими людьми.

3. Надмірність комунікацій можна прирівняти до їх повної відсутності. Потрібно зосередити свою діяльність на найбільш важливій інформації в першу чергу.

На основі проведеного аналізу типів існуючих бар’єрів у спілкуванні можна зробити наступні висновки. Взагалі методів, прийомів і правил ефективного спілкування розроблено чимало, єдиною проблемою тільки залишається те, що більшість з нас просто забуває про них, віддаючись своїй людській природі, забуваючи про найважливіші правила спілкування.

Список використаної літератури:

1. Бар'єри у спілкуванні і їх подолання [Електронний ресурс] – Режим доступа:https://studme.com.ua/167304267246/etika_i_estetika/barery_obschenii_preodolenie.htm

2. Поскочинова О.Г. Культура мови і ділове спілкування: навч. пос./ О.Г. Поскочинова, М.А. Гриднєва, - С.-П., 2011, - с. 62-64.

Коваленко Г. О.
здобувач СВО «Бакалавр»
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства
Дядик Т.В.,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ЗАЙНЯТІСТЬ І БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

Право на працю – одне із фундаментальних прав людини (захист від безробіття), установлене міжнародно-правовими актами і визнане усіма країнами. Свобода праці – людина сама вільно обирає або погоджується на працевлаштування, яким заробляє собі на життя (ст. 43 Конституції України) [1].

Закон України від 01.03.1993р. «Про зайнятість населення» визнав вперше існування безробітного, встановив його правовий захист; передбачив гарантії по працевлаштуванню і систему соціального захисту. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соцстрахування на випадок безробіття» також передбачає ряд соціальних гарантій держави і роботодавця на випадок безробіття громадянина. Зайняті особи – це ті, які виконують будь-яку дозволену законом оплачувану роботу. А ті хто хочуть і можуть працювати, але не мають робочих місць – безробітні [4].

Основна частина економічно активного населення України – зайняті особи, яких в 2016 р. було 19,3 млн. осіб, а у 2017 р. 16,2 млн. осіб. Рівень безробіття за цей період зріс на 182 тис. осіб., що становить 2,1% [2].

У 2017 р. в середньому по Україні показник рівня зайнятості становить – 56,3 %. Найвищий рівень зайнятості спостерігається у таких областях: м. Київ – 62,3 %, Харківська – 59,7 %, Дніпропетровська – 59,1 %, Київська – 57,8 %, Миколаївська – 57,5 %. Найнижчий: Полтавська – 53,3 %, Кіровоградська – 52,9 %, Тернопільська – 52 %, Волинська – 51 %, Донецька – 50 %. Показник рівня безробіття в Україні за 2017 рік – 9,4 %. Найвищий рівень безробіття в таких областях: Луганська – 17,4 %, Донецька –14,7 %, Полтавська – 13,4 %, Кіровоградська – 12,7 %, Житомирська – 12,5 %. Найнижчий: Дніпропетровська – 8,2 %, м. Київ – 6,7 %, Київська – 6,7 %, Харківська – 6,4 %, Одеська – 6,0 % [3].

Одними з основних причин безробіття є:

– значне скорочення виробництва в національній економіці (з'являється нерозривне коло: коли виробництво спадає – виникає безробіття – загальний рівень доходів зменшується – сукупний попит також іде на спад – знову виробництво зменшується – і виникає безробіття і т.д.);

– значне втручання держави у відносини між працівником і керівником (як наслідок заробітна плата жорстка, і підприємці, щоб досягти більшого прибутку вимушені скорочувати зайнятість);

– розвиток НТП (значно менше потрібна ручна праця, а за рахунок не достатнього розвитку багато підприємств не можуть дозволити собі достатню кількість техніки, на управління якою взяли б людей які раніше працювали у них вручну, тому звільняють працівників);

– пошук вище оплачуваних робочих місць (заробітних плат не достатньо, щоб прогодувати сім'ю, і люди змушені шукати роботу з вищою зарплатою, і не рідко за кордоном);

– зниження попиту на ряд професій (наприклад фасувальник, бо підприємства все менше потребують ручної упаковки).

Безробіття не можна подолати повністю, воно завжди було, є і буде. Але рівень безробіття може бути знижений за рахунок наступних складових:

– організовано збирати у роботодавців інформацію про існуючі вакансії і повідомляти її безробітним;

– якщо товарні ринки пред'являть більший попит то для його задоволення треба буде найняти додаткових працівників;

– створення нових робочих місць паралельно з вже існуючими;

– підвищення кваліфікації кадрів;

– зниження податків для підприємств, за умови збереження робочих місць, для компенсування витрат на прийом нових працівників;

– дослідження ринку праці щодо актуальності різних спеціальностей;

– застосування нових методів подолання безробіття , наприклад громадських робіт.

Отже, активно проводячи дані заходи, можна суттєво зменшити рівень безробіття. Це дозволить підвищити рівень зайнятості, особисті доходи населення, шляхом створення нових робочих місць. Це в свою чергу приведе до розвитку виробництва і підвищення рівня розвитку національної економіки.

Список використаних джерел

1. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: [підручник]. К.: Знання, 2006. 559 с.

2. Державна служба зайнятості України: [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.dcz.gov.ua. – Назва з екрану.

3. Державний комітет статистики України: [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua. – Назва з екрану.

4. Дядик Т.В. Економіка праці та соціально-трудові відносини: [навчальний посібник] Полтава: ФОП Говоров С.В., 2008. 344 с.

Коваленко М.В.
к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ШАХРАЙСТВО В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна безпека підприємства значною мірою залежить від того, як підприємство буде працювати в умовах невизначеності і господарського ризику. Для вирішення цього завдання на підприємстві має бути налагоджена власна система аналізу та управління економічними ризиками.

Навіть якщо в умовах економічної нестабільності останнє добре орієнтується на ринку, існує велика ймовірність того, що воно може піддатися атакам з боку своїх недобросовісних конкурентів і партнерів по бізнесу.

Основними серед таких посягань на вітчизняному та світовому ринку є шахрайство, а також корпоративні (або рейдерські) захоплення. Шахрайство – це злочин, в результаті якого жертва добровільно передає частину своїх матеріальних засобів в будь-якій формі шахраєві [2].

Шахрайство в підприємницької діяльності, зазвичай, має такі форми [1].

1) Використання фальшивих документів, особливо довіреностей, для вчинення протиправних дій. Широко розповсюджені підроблені документи існуючих або вигаданих організацій, підробка печаток і штампів.

2) Створення фірм – одноденок для того, щоб, набравши замовлення, отримати гроші за передоплатою і зникнути.

3) Використання іміджу сумлінних підприємств для отримання грошей за передоплатою. В цьому випадку шахраї, що володіють достатнім стартовим капіталом, перекуповують відому фірму, яка сумлінно виконувала свої зобов'язання. Найважливішою умовою перекуповування є конфіденційність угоди, тобто зміна власника тримається сторонами в суворому секреті. Переконуючи клієнта зробити передоплату, нові власники називають підприємства, з якими попередні власники працювали довго і успішно. Шахраї навіть дають телефони партнерів, не проінформованих про зміну власників фірми. Клієнту такі партнери підтверджують репутацію підприємства. Після отримання грошей за передоплатою шахраї зникають.

4) Створення фіктивного підприємства, яке ніде не зареєстроване. Директор використовує паспорт на чуже ім'я, а рахунок у банку відкритий за невеликий хабар.

5) Створення спільного підприємства. Спільне підприємство реєструє вітчизняна сторона і вкладає в нього гроші зі своєї частки статутного фонду. Іноземна сторона пропонує сформувати свою частку статутного фонду за рахунок прибутку, отриманого від наміченої до здійснення торговельної угоди.

Гроші, що становлять частку статутного фонду вітчизняної сторони, разом з кредитними коштами перераховуються за кордон іноземній стороні для реалізації проекту, де вони благополучно зникають.

6) Видача свідомо неправильно оформлених векселів. Вексель є борговим документом, оформленим згідно суворо встановлених вимог, з набором стандартних реквізитів. Для того, щоб вексель був визнаний недійсним, шахраї навмисне порушують законодавчо встановлену процедуру оформлення векселя. Різновидом є також видача фальшивого чека.

Фахівці виділяють кілька найпоширеніших методів ворожого поглинання підприємств [1].

1) Збирання блокуючого пакету акцій шляхом викуповування акцій у співробітників. Цей метод особливо ефективний там, де працівники отримують низьку заробітну плату. Іноді, щоб активувати процес скуповування, агресор влаштовує показові покупки. Кільком дрібним акціонерам пропонують великі суми, що значно перевищують реальну вартість акцій. Інформація про це швидко поширюється, й інші працівники теж починають продавати акції. Коли процес запущений, ціни на акції можна знизити. Але іноді необхідно не стимулювати, а стримувати процес купівлі-продажу акцій.

Скупкою акцій трудового колективу етичні методи недружнього поглинання обмежуються. Далі йдуть нечесні прийоми.

2) Широкого розповсюдження набуло оскарження прав власності на акції або оскарження рішень акціонерів з метою поглинання підприємств. Правова неврегульованість періоду початку і середини 90-х рр., юридична неосвіченість і недосвідченість власників привели до того, що багато операцій з акціями компаній проводилися або проводяться з порушеннями закону. Чим і може скористатися компанія-агресор.

3) Інший дуже популярний метод – розмивання акцій. Він ефективний у випадку, якщо агресор – один із великих акціонерів підприємства. Мета – витіснення інших (часом, не менш великих) акціонерів. Для цього загальними зборами акціонерів має бути прийнято рішення про розміщення додаткових акцій шляхом закритої підписки. Щоб нейтралізувати супротивника, агресор подає на нього в дружній до себе суд через певні необґрунтовані претензії. Акції відповідача тимчасово арештовуються. Агресор проводить збори і розмиває акції. З часом суд знімає звинувачення, однак, результат залишається досягнутим.

4) Придбання контрольного пакету акцій є найбільш ефективним з точки зору правових гарантій підприємства, що розвивається. Якщо юридично грамотно провести операцію з придбання акцій господарюючого суб’єкта, то зацікавлені особи навряд чи оскаржать в судових органах подібні дії. Крім цього, власник контрольного пакета акцій має право офіційно приймати рішення практично з усіх питань діяльності підприємства. Даний спосіб

найбільш часто використовують, коли акціонери компанії згодні продати належні їм акції сторонньому інвесторові.

Існує низка перевірених методів зберегти контроль над підприємством у разі загрози захоплення [1].

1. Захист реєстру акціонерів від несанкціонованого доступу. Людина зі сторони не знає, у кого знаходяться акції. Без доступу до реєстру зробити скупку акцій за короткий термін вкрай складно. Тому, на думку фахівців, небезпечно тримати реєстр у дрібних реестродержателів.

2. Внесення змін до статутних документів з метою захисту підприємства від поглинання. Краще з самого початку прописати в статуті особливі умови захисту підприємства від поглинання.

3. «Золоті парашути» – це високоефективний метод захисту адміністрації підприємства. Суть його полягає в тому, що з керівництвом компанії укладаються трудові договори, в яких обумовлюються значні компенсації в разі їх звільнення.

4. Консолідація роз'єднаного пакета. Сторона захисту скуповує акції у дрібних фізичних осіб, її пакет зростає, і у агресора залишається менше можливостей зібрати великий пакет. Якщо у підприємства відсутні фінансові можливості для подібної скупки, то можна зайнятися пошуком партнера для злиття, так званого, «білого лицаря», який відлякає агресора.

5. Перекачування капіталів. Найбільш значні активи підприємства переводяться в дочірні структури. Потім ці дочірні компанії відокремлюються від материнської, і агресор купує пустушку. За потреби ці активи потім повертаються в компанію.

6. Включення агресора в фінансово-технологічний ланцюжок. Цей метод актуальний у тому випадку, якщо агресора насправді цікавить не контроль над підприємством, а участь у виробничому ланцюжку. Не маючи можливості знайти спільну мову з менеджером або власниками підприємства, він намагається купити це підприємство.

7. PR-захист. Формування іміджу підприємства, важливого для регіону чи країни, може допомогти при протистоянні поглинанню. Якщо підприємству загрожує поглинання, але влада вирішує його підтримати, то шанси агресора істотно зменшуються. Актуальним є також організація інформаційної війни проти агресора.

8. «Отруйні пігулки». Суть в тому, що при поглинанні стороною, що захищається, проводиться додаткова емісія акцій з закритим розміщенням. Однак, при цьому необхідно мати або відповідні статутні документи, або отримати 75 % голосів на зборах акціонерів.

9. «Репеленти від акул». Підприємство укладає договори з секретними додатками, які вступають в силу в тому випадку, якщо хто-небудь отримує контроль над ним. В таких програмах існують умови, які різко погіршують фінансово-економічний стан підприємства. Агресор, коли йому стає про це

відомо, починає замислюватися, чи варто йому купувати підприємство, якщо на додачу до нього він отримує безліч боргів і штрафів.

10. «Парашути». Це свідоме навішування боргів на підприємство. Ніхто не хоче купувати підприємство, у якого багато боргів.

11. Часткова ліквідація. У разі, якщо агресора цікавить не все підприємство, а якась частина устаткування, система продажів, то такий актив можна вивести за межі підприємства шляхом виділення його в окрему компанію, а потім взагалі відокремленням його від материнської компанії. Якщо такого активу у підприємства немає, то інтерес у агресора відразу падає.

12. Скуповування боргів. В цьому випадку потрібно спробувати домовитися з кредиторами. Багато кредиторів одразу хочуть отримати від агресора реальні гроші замість розстроченого боргу, який повільно виплачується.

Робота із забезпечення безпеки підприємницької діяльності в умовах конкурентної боротьби є діяльністю щодо виявлення можливих конкретних загроз, їх попередження та усунення або мінімізації шляхом відповідного юридичного оформлення і технологічної реалізації відповідних заходів.

Особливу увагу необхідно приділяти питанням недобросовісної конкуренції. При недобросовісній конкуренції в конкурентній боротьбі застосовують методи, пов’язані з порушенням прийнятих на ринку норм і правил.

Список використаної літератури

1. Програма MBA-Start. Модуль «Економіка і право» : [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mba.ru/mba-start. – Назва з екрану.

2. Економічна безпека та стійкість сільськогосподарських підприємств : [монографія] / В.І. Ткачук, О.А. Прокопчук, М.І. Яремова. – Житомир : Волинь, 2013. – 276 с.

Коваль С.В.
к.е.н., доцент, доцент кафедри
обліку і оподаткування,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
м. Херсон, Україна

ЗАВДАННЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТОВАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Визначаючи перелік задач, які доцільно включити до автоматизованих інформаційних систем, нами були враховані основні технологічні операції обробки документів та завдання, що випливають із потреби забезпечити повноту, вчасність й оптимальність прийняття рішень, які раніше не

виконувались через обмежені можливості обробки інформації. Серед них:

1) автоматизація обліку господарських договорів товарного змісту;

2) автоматизація розрахунку величини резерву сумнівних боргів.

Це сприятиме підвищенню ефективності системи внутрішнього контролю розрахунків (завдяки систематизації інформації щодо виконання договірних зобов'язань постачальниками та підрядниками в Журналі оперативного контролю господарських договорів), а також підвищенню функції обліку в управлінні [1, с. 15]. Авторське розуміння способу вирішення поставленого завдання зводиться до наступного:

Застосування схеми автоматизації обліку господарських договорів товарного змісту (виконується за умови визнання договору первинним документом, що підлягає обліку). При цьому документ "Договір" у системі електронної обробки даних необхідно доповнити реквізитами, які характеризуватимуть зміст його суттєвих умов: "Предмет договору" – назва продукції (вид робіт, послуг), вимоги щодо її якості та кількості; "Форма розрахунку" – з відміткою про використання конкретного платіжного інструмента; "Спосіб оплати" – повна передоплата, часткова передоплата, оплата після передачі предмету договору (з відміткою щодо строків її здійснення); "Розмір неустойки" – із зазначенням фіксованої суми чи відсотку від суми договору.

Деталізацію суттєвих умов господарського договору в умовах електронної обробки інформації необхідно проводити з метою подальшого розширення облікових функцій автоматизованих систем [2, с. 167]. Так, параметри критеріїв "Спосіб оплати" та "Розмір неустойки" можуть бути задіяні для розрахунку оціночних зобов'язань, необхідність обліку яких поки що не визнано. Але такі дані можуть бути корисними для управління: якщо у складі оціночних зобов'язань за господарським договором обліковувати неустойку, втрати від інфляції, інші витрати, пов'язані з втратою економічної вигоди.

Це потребує розробки додаткових алгоритмів з прив'язкою до окремих параметрів господарського договору. Вихідним документом при цьому має бути "Розрахунок оціночних зобов'язань за договором". Можливість одержання управлінцями оперативних даних щодо оціночних зобов'язань за договором дозволить вчасно прийняти відповідні рішення.

При реєстрації операцій товарно-грошового змісту у первинному документі потрібно робити посилання на той чи інший господарський договір. Для цього необхідно забезпечити взаємозв'язок системи "Документи" з "Журналом оперативного контролю господарських договорів товарного змісту". Така постановка обліку забезпечить автоматичне складання звітного документу про стан виконання договірних зобов'язань постачальниками і підрядниками за формою, яка пропонувалася нами раніше [3, с. 114]. Окрім свого основного призначення, "Журнал оперативного контролю господарських договорів товарного змісту" може використовуватися управлінцями для визначення величини "умовних" прав чи зобов'язань, що виникають внаслідок

порушення договірних умов.

Використання запропонованих заходів з удосконалення автоматизації обліку розрахунків також сприятиме реалізації функцій внутрішньофірмового фінансового прогнозування та планування як найголовніших інструментів регулювання фінансових потоків підприємств [4, с. 521]. Зокрема, складовими нормативно-довідкового фонду з оперативного обліку фінансово-розрахункових операцій підприємства можуть стати: показники платоспроможності агентів-покупців; показники якості сільськогосподарської продукції відповідно до вимог Держстандарту.

У програмі "1С:Бухгалтерія" облік розрахунків підприємства з його контрагентами (покупцями і постачальниками) ведеться в типовій конфігурації в розрізі так званих документів-замовлень. Документом-замовленням у програмі є перший документ в пов'язаній за змістом послідовності документів, які впливають на стан розрахунків з контрагентом.

Список використаної літератури

1. Куцміда Н. Бухгалтерський облік запасів / Н. Куцміда, Г. Беднарчук // Дебет-Кредит. – 2008. – № 7. – С. 13-17.

2. Пічугін П. 1С: бухгалтерія: доступно для бухгалтера: практик. посіб. для сучасного бухгалтера / П. Пічугін. – Х. :Фактор, 2004. – 452 с.

3. Копійка О.В. Особливості формування облікової політики сільськогосподарських підприємств / О.В. Копійка // Держава та регіони. – 2007. – №3. – С. 113-115.

4. Плаксієнко В.Я. Бухгалтерський облік у сільському господарстві України: [підручник] / Плаксієнко В.Я., Пісьмаченко Л.М., Рябий Я.І.; за заг. ред. Плаксієнка В.Я. – Київ : Центр навчальної літератури, 2008. – 946 с.

Козаченко Ю.А.,
к.ю.н., доцент кафедри підприємництва і права,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ СВІДКА В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

У процесі розгляду кожної справи господарський суд здійснює функцію правосуддя, спрямовану на досягнення достовірного знання про фактичні обставини, що характеризують спірні правовідносини, визначення норм матеріального права, які підлягають застосуванню до цих відносин, та прийняття законного та обґрунтованого рішення справі.

Доказування у господарському процесі – це діяльність осіб, які беруть участь у справі, і суду, що здійснюється у передбаченій процесуальним

законодавством формі, по встановленню юридично значущих фактів [1, с. 391]. Тобто доказування спрямоване на встановлення істини по справі.

Згідно ст. 73 Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України), доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги та заперечення учасників справи, й інших обставин, які мають значення для вирішення справи. Ці дані встановлюють такими засобами: 1) письмовими, речовими й електронними доказами; 2) висновками експертів; 3) показаннями свідків [2].

Свідок – новий учасник господарського процесу, який з'явився після набрання чинності ГПК України в редакції Закону України від 03.10.2017 р.

ГПК України попередньої редакції містив положення про участь у процесі посадових осіб та інших працівників підприємств, установ, організацій, державних та інших органів (ст. 30). Метою участі такої категорії учасників господарського процесу було вирішення питань щодо обставин справи, дослідження наявних у справі доказів чи збирання нових доказів, інших питань, що виникають під час судового розгляду. Посадові особи та інші працівники підприємств, установ, організацій, державних та інших органів зобов'язані були з'явитись до господарського суду на його виклик, сповістити про відомі їм відомості та обставини у справі, подати на вимогу господарського суду пояснення в письмовій формі. Вони мали право знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, брати участь в огляді та дослідженні доказів. Участь зазначеної категорії учасників в господарському процесі була зумовлена відсутністю в ГПК України таких важливих учасників процесу як свідки та спеціалісти [1, с. 375-377].

З появою свідка як нового повноцінного процесуального учасника скасовано інститут посадових осіб та інших працівників підприємств, установ, організацій, державних та інших органів, а процесуальне законодавство, відповідно, доповнено новим засобом доказування – показаннями свідка.

Відповідно до ст. 87 ГПК України показання свідка – це повідомлення про відомі йому обставини, які мають значення для справи [2].

Враховуючи особливості господарських справ (суб'єктний склад та зміст спірних господарсько-правових відносин), доказами у господарському процесі можуть бути показання свідка, зокрема, щодо засвідчення факту присутності на загальних зборах учасників товариства; передачі товару однією стороною іншій; підписання договору; користування спірним майном за відповідним правочином тощо. Однак досить сумнівною видається процесуальна користь від участі свідків у господарському процесі у спорах, де факти, необхідні для обґрунтування предмету доказування, можуть бути доведені виключно в результаті дослідження письмових доказів (наприклад, спори щодо стягненні боргів у сфері господарювання, щодо визнання правочинів недійсними з підстав порушення закону тощо).

У зв'язку з цим, важливою нормою при дослідженні ролі свідка в господарському процесі є ч. 2 ст. 87 ГПК України, згідно якої на підставі показань свідків не можуть встановлюватися обставини (факти), які відповідно до законодавства або звичаїв ділового обороту відображаються (обліковуються) у відповідних документах [2]. Законом можуть бути визначені інші обставини, які не можуть встановлюватися на підставі показань свідків.

Таким чином, перед застосуванням такого засобу доказування як показання свідка господарський суд має з'ясувати допустимість отриманих в результаті доказів. Допустимість доказів означає, що у випадках, передбачених нормами матеріального права, певні обставини повинні підтверджуватись певними засобами доказування або певні обставини не можуть підтверджуватись певними засобами доказування [1, с. 396]. Показання свідків є допустимими доказами лише в тому разі, коли надані ними відомості про обставини справи відповідно до законодавства можуть бути підтверджені саме таким способом та не повинні підтверджуватися іншими засобами доказування. Крім того, не є доказом показання свідка, який не може назвати джерела своєї обізнаності щодо певної обставини, або які ґрунтуються на повідомленнях інших осіб [2].

Відповідно до ст. 88 ГПК України, показання свідок викладає письмово в заяві, у якій зазначає ім'я (прізвище, ім'я та по батькові), місце проживання (перебування) та місце роботи, поштовий індекс, реєстраційний номер облікової картки платника податків (за наявності) або серію та номер паспорта, номери засобів зв'язку та адреси електронної пошти (за наявності), обставини, про які йому відомо, джерела обізнаності щодо цих обставин, а також підтвердження про обізнаність зі змістом закону щодо кримінальної відповідальності за надання завідомо неправдивих показань (ст. 384 Кримінального кодексу України [3]) та про готовність з'явитися до суду за його викликом для підтвердження своїх свідчень. Підпис свідка на заяві посвідчує нотаріус [2].

Стосовно кримінальної відповідальності свідка слід зазначити, що ст. 63 Конституції України, згідно якої особа не несе відповідальності за відмову від дачі показань або пояснень щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом [4], деталізується в ст. 68 ГПК України, відповідно до якої свідок, який з'явився на вимогу суду, не має права відмовитися давати показання, крім показань щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів (чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, брат, сестра, дід, баба, внук, внучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, над якою встановлено опіку чи піклування, член сім'ї або близький родич цих осіб), які можуть тягнути юридичну відповідальність для нього або таких членів сім'ї чи близьких родичів [2].

Сторони, треті особи і їх представники за їхньою згодою, зокрема за власною ініціативою, якщо інше не встановлено ГПК України, можуть бути допитані як свідки про відомі їм обставини, що мають значення для справи.

ГПК України не вимагає нотаріального посвідчення підпису сторін, третіх осіб, їх представників, які дали згоду на допит їх як свідків.

Згідно з ч. 1 ст. 89 ГПК України суд викликає свідка для допиту за ініціативою суду або за клопотанням учасника справи в разі, якщо обставини, викладені свідком у заяві, суперечать іншим доказам або викликають у суду сумнів щодо їх змісту, достовірності чи повноти [2].

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що запровадження інституту свідка в господарському процесі є в цілому позитивним нововведенням, оскільки розширює перелік засобів доказування порівняно з ГПК України в попередній редакції і, відповідно, надає більше можливостей для доведення перед господарським судом обставин, на які сторони посилаються як на підтвердження своїх вимог чи заперечень. З метою недопущення безпідставного затягування судового процесу, зловживання сторонами своїми процесуальними правами (з посиланням на змагальність судового процесу) ГПК України детально регламентує процедуру надання свідком показань, акцентуючи увагу на допустимості доказів, отриманих в результаті відібрання пояснень свідка (показання свідків допускаються для доказування тільки тих обставин, які неможливо довести іншими засобами доказування).

Список використаної літератури

1. Беляневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: (третє видання, із змінами і допов. станом на 1 лип. 2011.): наук.-практ. комент. / В. Е. Беляневич. – К.: Юстініан, 2011. – 1160с.
2. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 6. Ст. 56.
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.
4. Конституція України : прийнята на п’ятій сес. Верхов. Ради України 28 червня 1996 р. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 72/1. – Ст. 2598.

Козюпа К. М.
викладач-методист,
Лубенський фінансово-економічний коледж ПДАА,
м. Лубни, Україна

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

Чи завжди ми чітко розуміємо значення інформації у нашому житті? Чи усвідомлюємо, що все почуте, побачене, прочитане у тій чи іншій мірі вливає на наші вчинки та дії? У сучасному світі глобальних мереж, електронної комунікації, цифрових даних інформація стає важливим ресурсом не лише у

культурному, соціальному, політичному, а насамперед, економічному аспекті. Цінним стає не кількісний чинник отриманих даних, а перш за все - якісний. Сходинка, на якій знаходиться держава у світовому рейтингу, її економічний потенціал, переважно визначається рівнем розвитку інформаційної інфраструктури та обсягом інформаційних ресурсів, які вона здатна виробляти і споживати.

Інформація постійно ускладнюється, змінюється якісно, зростає кількість її джерел і споживачів. Об'єм даних, що циркулює у бізнес-просторі збільшується щорічно у 1,3 рази. Час вимагає докорінних змін в управлінні суб'єктами підприємницької діяльності. Адже управління – це насамперед інформаційний процес, який передбачає виконання функцій зі збору, передачі, обробки, аналізу інформації і прийняття відповідних рішень [1]. Лише за наявності сучасної системи інформаційного забезпечення, яка оперує актуальною і достатньою кількістю даних, можна досягти максимального ефекту від засобів виробництва та здійснювати ефективний менеджмент.

Під системою інформаційного забезпечення підприємницької діяльності розуміють сукупність взаємопов'язаних інформаційних систем, що опосередковують на міжсуб'єктному рівні відносини щодо організації та здійснення підприємництва. Мета створення системи інформаційного забезпечення підприємницької діяльності – забезпечення повної і достовірної інформації для ефективного здійснення підприємницької діяльності [2].

Структуру інформаційної системи складає сукупність окремих її частин – підсистем. Поряд із системами правового, технічного, лінгвістичного забезпечення чільне місце займають системи інформаційного та програмного забезпечення. Логічно повязані, вони забезпечують ефективну організацію та розміщення інформації, а також функціонування систем обробки даних.

Ринок програмних засобів забезпечення обліку та управління доволі різноманітний. Значну частку ринку займають продукти фірми 1С, від базових конфігурацій, що охоплюють практично весь спектр видів підприємницької діяльності, до систем класу ERP. Програмне забезпечення розраховане як на спеціалістів бухгалтерського та фінансового обліку, так і на представників керівної ланки підприємницьких структур, дещо далеких від нюансів облікового процесу. Прикладом програм управлінського типу обліку є конфігурація «Управління невеликою фірмою для України», призначена для підприємств малого бізнесу. У програмі реалізовано все найнеобхідніше для нефіскального оперативного обліку, контролю, аналізу та планування на підприємствах з такими напрямами діяльності, як надання послуг (сервіс), підрядні (проектні) роботи, виробництво продукції, торгівля.

Однак, останнім часом, у користувачів виникли певні побоювання щодо подальшої долі програмного забезпечення компанії 1С на ринку України. Причиною став вірус WannaCry, який у травні 2017 року заблокував десятки тисяч комп'ютерів. Україна виявилася в списку найбільш постраждалих країн. У тому ж таки травні 2017 року указом президента України №133/2017 введені

обмеження на діяльність списку компаній, в числі яких опинилася компанія 1С та її дистриб'ютори. Із 1 січня 2018 року бюджетні установи мали змінити програмне забезпечення російських розробників на інші аналоги. Одним із варіантів є перехід на розробки європейських та американських компаній. Це відомі і потужні програмні комплекси, якими користуються знані лідери світової промисловості.

Але на ринку є й українські розробки. Вони не поступаються ні російським, ні закордонним аналогам – а користування ними може бути навіть вигіднішим.

Однією з сучасних та перспективних тенденцій розвитку бізнесу є застосування «хмарних» технологій. «Хмара» – дата-центр, який зберігає і обробляє дані, має високий ступінь захисту від технічних збоїв, вірусів, несанкціонованого доступу. Крім того, «хмарні» сервіси мають ряд інших незаперечних переваг:

– гарантують доступ до фінансових даних і ресурсів підприємства 24 години на добу з будь-якої точки світу;

– дозволяють налагодити спільну роботу з співробітниками в режимі онлайн, призначити права доступу;

– оновлення сервісу для користувачів безкоштовне, на відміну від програмних продуктів, що встановлюються на ПК;

– зниження фінансових і трудових витрат у зв'язку з низькою вартістю послуг, можливістю самостійно вести бухгалтерію без допомоги бухгалтера, сервіси не вимагають обслуговування адміністраторами.

В Україні існує багато «хмарних» сервісів, але не всі з них можуть забезпечити підприємцю повноцінну роботу. Більшість «хмарних» сервісів України призначені для здачі звітності, і лише одиниці з них дозволяють вести облік.

У вересні 2017 р. на ринку з’явилося українське рішення для ведення обліку на підприємствах малого, середнього бізнесу та в державних установах – «MASTER:Бухгалтерія». Компанія IT-Enterprise – розробник новинки – до цього спеціалізувалася на впровадженні виключно комплексних ERP-систем для великого бізнесу. «MASTER:Бухгалтерію» можна встановити на свій комп’ютер або працювати в «хмарі». Програма передбачає роботу з усіма системами оподаткування.

Прикладом сервісу, який об'єднує в собі можливості програми для ведення обліку, складання звітності, роботи з клієнтами і замовленнями, є «Діловод». «Діловод» – «хмарна» бухгалтерія для підприємців. Сервіс запущений 3 роки тому і за цей час завоював довіру тисяч підприємців України. «Діловод» розміщений на серверах дата-центрів Hetzner Online (Німеччина), який є визнаним лідером в своїй сфері. Незабаром сервіс буде підтримувати облік за національними стандартами бухгалтерського обліку для юридичних осіб на загальній системі оподаткування.

«Облік SaaS» – «хмарна» бухгалтерська облікова система. У мінімальному функціоналі безкоштовна, у розширеному – платна. Є окремі конфігурації для ОСББ та підприємств молочної галузі.

«Softpro» – надає комплекс послуг, спрямований на впровадження ERP-системи на підприємстві з урахуванням його особливостей. Є низка програмних продуктів залежно від величини підприємства та його специфіки.

«iFin» – «хмарна» система. Забезпечує можливість ведення бухгалтерського обліку та формування і подання звітності у контролюючі органи.

Програмний комплекс «Універсал» – призначений для автоматизації будь-якого виду обліку на підприємствах різного масштабу, сфер діяльності, форм власності. Існує система побудови та налаштування документообігу, вбудована макромова, система візуального проектування SQL-запитів, OLAP-аналіз даних і багато іншого. Насамперед спрямований на діяльність виробничих та будівельних підприємств.

«SAP» від «BDO-Україна» – це ERP-система, що включає усі основні бізнес-процеси та допоміжні функції у роботі типового підприємства малого та середнього бізнесу. Гнучка платформа, що дозволяє реалізувати інтеграцію з будь-якими сторонніми системами, а також із зовнішніми додатками будь-якого виду.

«IT-Enterprise» – надає комплекс послуг, спрямований на впровадження ERP-системи на підприємстві з урахуванням розміру та специфіки. Фактично забезпечує ведення управлінського та бухгалтерського обліку на промислових підприємствах і холдингових корпораціях

Отже, аналізуючи стан ринку програмного забезпечення обліку та управління можна дійти висновку, що українські розробники пропонують сучасні і функціональні продукти, які зможуть в найближчому майбутньому впевнено конкурувати із закордонними аналогами.

Список використаної літератури

1. Інформаційні системи і технології в обліку. Навч. посібник/Шквір В. Д., Загородній А. Г., Височан О. С. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2003. – 268 с.

2. Інформаційне забезпечення розвитку підприємницької діяльності / Ю.Корнєв //Вісник НАН України. – 2008. – N 5. – С. 24-31.

3. Деловод. Зручний онлайн облік та подання звітності для підприємців. [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: https://delovod.ua (дата звернення 24.03.2018) – Назва з екрана.

4. Хмарна бухгалтерска облікова система SaaS на базі сучасних технологій. [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: https://ioblik.com/ (дата звернення 24.03.2018) – Назва з екрана.

5. MASTER:Бухгалтерія . Лінійка продуктів MASTER. [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: http://masterbuh.com (дата звернення 24.03.2018) – Назва з екрана.

Кочерга Т. І.
викладач,«спеціаліст І-ї кваліфікаційної категорії»,
Лубенський фінансово-економічний коледж ПДАА,
м. Лубни, Україна

ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Малий бізнес в секторі ринкової економіки має важливу роль. Є галузі, де він займає переважну частину, як наприклад у сільському господарстві, оптовій і роздрібній торгівлі та в сфері послуг.

Відповідно до законом України від 05.10.2017 р. №2164-VIII »Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», усі підприємства можуть належати до мікропідприємств, малих, середніх або великих підприємств [5].

Суб'єкти малого підприємництва мають суттєву перевагу над платниками податків у великому бізнесі: вони можуть самостійно обрати спосіб оподаткування, обліку та звітності з-поміж кількох варіантів - загальної системи та кількох спрощених.

Мікропідприємства	
Мікропідприємствами є підприємства, показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом з таких критеріїв: – балансова вартість активів — до 350 тисяч євро; – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — до 700 тисяч євро; – середня кількість працівників — до 10 осіб.	Суб'єктами мікропідприємництва є юрособи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом НБУ.

Малі підприємства	
Малими є підприємства, які не відповідають критеріям для мікропідприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом з таких критеріїв: – балансова вартість активів — до 4 мільйонів євро; – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — до 8 мільйонів євро; – середня кількість працівників — до 50 осіб.	Суб'єктами малого підприємництва є: юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом НБУ.

Суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на такі групи платників єдиного податку:

1) перша група - фізичні особи - підприємці, які не використовують працю найманих осіб, займаються наданням побутових послуг населенню. Цій категорії суворо заборонено виконувати якусь роздрібну торгівлю. Також є певна границя прибутку і обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 300 000 гривень.

2) друга група – фізичні особи - підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства, за умови, що протягом календарного року відповідають сукупності таких критеріїв:

не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб;

обсяг доходу не перевищує 1 500 000 гривень.

3) третя група – фізичні особи - підприємці, які не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена та юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 5 000 000 гривень;

4) четверта група – сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків.

Фіксовані ставки єдиного податку встановлюються сільськими, селищними, міськими радами або радами об'єднаних територіальних громад,

що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, для фізичних осіб - підприємців, які здійснюють господарську діяльність, залежно від виду господарської діяльності, з розрахунку на календарний місяць:

1) для першої групи платників єдиного податку - у межах до 10 відсотків розміру прожиткового мінімуму;

2) для другої групи платників єдиного податку - у межах до 20 відсотків розміру мінімальної заробітної плати.

Відсоткова ставка єдиного податку для платників третьої групи встановлюється у розмірі:

1) 3 відсотки доходу – у разі сплати податку на додану вартість згідно з цим Кодексом;

2) 5 відсотків доходу – у разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку.

Для платників єдиного податку четвертої групи розмір ставок податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування та становить (у відсотках бази оподаткування):

1. для ріллі, сіножатей і пасовищ (крім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, а також сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту) – 0,95;

2. для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, - 0,57;

3. для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях) – 0,57;

4. для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, - 0,19;

5. для земель водного фонду – 2,43;

6. для сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту, - 6,33.

Податковим (звітним) періодом для платників єдиного податку першої, другої та четвертої груп є календарний рік [3].

Податковим (звітним) періодом для платників єдиного податку третьої групи є календарний квартал.

Платники єдиного податку першої і другої груп сплачують єдиний податок шляхом здійснення авансового внеску не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця.

Платники єдиного податку третьої групи сплачують єдиний податок протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал [1].

Платники єдиного податку четвертої групи:

1. самостійно обчислюють суму податку щороку станом на 1 січня і не пізніше 20 лютого поточного року подають відповідному контролюючому органу за місцезнаходженням платника податку та місцем розташування земельної ділянки податкову декларацію на поточний рік;

2. сплачують податок щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, у таких розмірах:

у I кварталі – 10 відсотків;
у II кварталі – 10 відсотків;
у III кварталі – 50 відсотків;
у IV кварталі – 30 відсотків [1].

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України із змінами та доповненнями від 02.12.2010 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 – Назва з екрана.

2. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» від 07.12.2017р. № 2246-VIII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2246-19. – Назва з екрана.

3. Портал «Головбух» [Електронний ресурс]: Єдиний податок 2018. – Режим доступу: https://www.golovbukh.ua/article/7107-diniy-podatok-2018. – Назва з екрана.

4. Бухгалтер 24 [Електронний ресурс]: Класифікація підприємств з 1 січня 2018 р. – Режим доступу: https://www.buh24.com.ua/klasifikatsiya-pidpriyemstv-z-1-sichnya-2018-r/. – Назва з екрана.

Кривець М.М.
к.е.н., докторант
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
м. Херсон, Україна

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АГРОБІЗНЕСОВИХ СТРУКТУР

В умовах необхідності забезпечення узгодження інтересів громадського та приватного секторів економіки особливу значимість набуває аналіз механізмів управління та інструментів впливу на соціальне середовище найбільш активного суб'єкта економічних відносин – бізнесу. В економічно розвинутих країнах світу соціальна відповідальність є загально прийнятим правилом діяльності значної кількості великих, середніх і навіть малих компаній, які інтегрують її основні принципи в концепції корпоративного управління. Разом з тим в українському суспільстві соціальна відповідальність

не посіла гідного місця в системі суспільних відносин та не перетворилася на усвідомлену та застосовану норму.

Не зважаючи на значні здобутки як в теоретичному так і практичному аспектах взаємодії бізнесу і суспільства питання розміру співвідношення суспільних та приватних інтересів залишається актуальним, а серед фахівців тривають постійні суперечки стосовно проблеми відповідальності, а точніше про вектор відповідальності, перед ким або чим повинен нести відповідальність бізнес, якщо він взагалі повинен бути відповідальним [1, с. 14].

Надмірна концентрація корпоративними структурами економічної влади, поглинання і приєднання до свого складу колективних підприємств, що ще вчора підтримували сільську соціальну інфраструктуру та забезпечували роботою сільське населення ще більше загострює соціальні проблеми сільських громад. Застосування агрокорпораціями інноваційних технологій, при збереженні моногалузевої структури аграрної економіки сприяло розбалансуванню місцевих аграрних комплексів і втраті робочих місць для значної частини сільських мешканців. Тривале безробіття, вади системи соціальної підтримки безробітних, низький рівень оплати тимчасової сільськогосподарської праці поряд із можливістю отримання хоч і невеликого проте нетрудового (рентного) доходу від прав володіння землею призводять до деградації частини сільського населення та втрати ними традиційних морально-етичних установок, що, в свою чергу, стає загрозою для сільської спільноти та сприяє розширенню не притаманних раніше для села явищ (крадіжка майна підприємств і приватних осіб, поширення алкоголізму, наркоманії та соціального утриманства).

Як наслідок в українському селі виросло ціле покоління молодих людей, що вже не ототожнює себе хранителями місцевих традицій та цінностей і не планує тривале проживання в рідній місцевості, а здебільшого орієнтоване на великі мегаполіси, або заробітки за межами країни. Тим самим автоматично виникає не лише проблема кадрового дефіциту, а і проблема втрати продуктивною частиною сільського населення почуття відповідальності, відчуття обов'язку, поваги до дисципліни і праці та співпричетності до рідного краю.

В цих умовах дієвим інструментом соціальної відповідальності агробізнесових структур є застосування механізмів по збереженню соціального устрою сільських громад на територій яких вони здійснюють свою діяльність, шляхом укладання так званих угод соціальної відповідальності, за якими кошти направляються переважно на розвиток соціальної сфери: навчальні заклади, лікувальні установи, соціально-культурні об'єкти, місця відпочинку тощо. Незважаючи на те, що з точки зору інвестиційної діяльності соціальне інвестування – найбільш складне через відсутність прямого економічного ефекту, все більше вітчизняних компаній починають усвідомлювати той факт, що забезпечення сталого розвитку можливе тільки в умовах вибудовування взаємовигідних партнерських відносин з суб'єктами соціального середовища.

За останні роки інститут соціальної відповідальності пройшов певний шлях розвитку «від організаційно-управлінської екзотики глобальних корпорацій до стандартних технологій упровадження цього феномену в практику організацій різноманітних форм власності і господарювання» [2, с. 32] і все більше українських аграрних компаній здійснюють діяльність в контексті соціальної відповідальності, презентуючи свої результати у щорічних соціальних звітах. Найбільш активними в даній сфері є компанії: Астрарта-Київ, Нібулон, Сварог-Вест Груп, Агро-Інвест Україна, Укрзернопром.

Однак науково технічний прогрес та пов'язане із ним погіршення екологічного стану висувають нові вимоги до уявлення про соціальну відповідальності у виробничій діяльності. На новому етапі соціально-економічного розвитку має з'явитися нове уявлення про соціальну відповідальність господарюючих суб'єктів, що носить не примусово-правовий, а добровільний характер, обумовлений морально-етичними цінностями і установками учасників господарської діяльності [3, с. 167]. Воно в тому числі полягає і в добровільному прийнятті на себе бізнесом обов'язків по вирішенню екологічних проблем, або самостійному введенні більш жорстких, ніж в нормативних документах, норм щодо наявності шкідливих речовин. Крім того, на моральних установках підприємців як носіїв людського капіталу багато в чому заснована благодійність і турбота про персонал компанії у вигляді надання на безоплатній основі різних медичних, освітніх та рекреаційних послуг.

Список використаної літератури

1. Колот, А. Корпоративна соціальна відповідальність: еволюція та розвиток теоретичних поглядів / А. Колот // Економічна теорія. – 2013. – № 4. – С. 5-26.

2. Єранкін, О.О. Соціальна відповідальність агробізнесу в контексті вирішення проблем розвитку сільських територій / О.О. Єранкін // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2011. – Вип. 6/2. – С. 31-34.

3. Ігнатенко М.М. Стратегії та механізми управління розвитком соціальної відповідальності суб'єктів господарювання аграрної сфери економіки: [монографія] / М.М. Ігнатенко. – Херсон: Айлант, 2015. – 470 с.

Круковська О.В.
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»,
м. Херсон, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Щоб здійснювався процес виробництва, сільськогосподарські

підприємства повинні мати в необхідних розмірах запаси садивного матеріалу, кормів, палива, мінеральних добрив, запасних частин, засобів захисту рослин і тварин та інших виробничих запасів. Необхідно забезпечувати чіткий облік і контроль за їх наявністю, надходженням і, не допускати можливостей для змішування кількості та вартості різних номенклатур, щоб не створювати умов для пересортування та нестачі одних матеріалів за рахунок покриття надлишками інших.

Необхідно зазначити, що матеріальні витрати становлять 57,0-68,0 % собівартості готової продукції. Від достовірності та об'єктивності відображення в бухгалтерському обліку та звітності операцій із виробничими запасами залежить правильність визначення основних показників, які характеризують результати господарської діяльності та реальний фінансовий стан підприємства (залишки оборотних коштів, темп їх обігу, собівартість, прибуток, рентабельність, показники прибутковості акцій тощо [1, с. 241]. Тобто від достовірності, об'єктивності, правдивості та повноти відображення господарських фактів, пов'язаних із рухом виробничих запасів, залежить правдивість і неупередженість усіх суттєвих для користувачів показників.

Раціональне формування і використання матеріально-технічної бази, ресурсозбереження є важливим напрямом ефективного ведення аграрного виробництва. Вирішенню цих проблем сприяє належно організований економічний контроль. Місця зберігання товарно-матеріальних цінностей мають бути належно підготовленими і надійними, щоб виключити псування чи крадіжки матеріалів. Кожне з них (склад, комора тощо) повинні мати відповідний шифр (номер), котрий обов'язково вказують у всіх первинних документах [2, с. 264].

Метою контролю операцій із виробничими запасами є встановлення достовірності первинних облікових даних, їх наявності й руху; повноти і своєчасності відображення первинних даних у первинних документах і облікових реєстрах; достовірності відображення залишків записів у звітності господарюючого суб'єкта [3, с. 974]. Основними завданнями економічного контролю виробничих запасів є: виявлення законності правильності та економічної доцільності їх придбання, оприбуткування, зберігання, витрачання і використання у процесі виконання виробничої програми; контроль за станом зберігання матеріальних ресурсів виявлення їх наявності, встановлення нестач, лишків, з'ясування причин і винних осіб, які це допустили.

Також це виявлення фактів не повного оприбуткування виробничих запасів, перевитрати сировини і матеріалів, псування матеріальних цінностей, втрати сільськогосподарської продукції на всіх стадіях виробничого процесу; контроль обґрунтованості і дотримання норм витрачання палива, кормів, насіння, будівельних матеріалів та інших матеріальних ресурсів; виявлення матеріальних цінностей, які не використовуються; зайвих, непотрібних підприємству і не придатних для використання майна, сировини й матеріалів із визначенням суми заподіяного збитку та винних осіб; перевірка стану обліку і

внутрішнього контролю, достовірності інформації про наявність активів у відповідності до П(С)БО 9 "Запаси".

Внутрішньогосподарський контроль здійснюють керівники підприємств, спеціалісти, керівники виробничих підрозділів, обліково-економічна служба, матеріально відповідальні особи [4]. Перевірку умов зберігання і збереження матеріальних ресурсів у процесі зовнішніх ревізій рекомендується проводити, в основному, під час інвентаризації, а при поточному контролі – у процесі тематичних перевірок.

Список використаної літератури

1. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік: навчальний посібник для вищої школи / І.Б. Садовська. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 688 с.
2. Фінансовий та управлінський облік на сільськогосподарських підприємствах: підручник / М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, М.І. Беленкова та ін. / за ред. проф. М. Ф. Огійчука. – 5-ге видання., перероб. і допов. – К.: Алерта, 2009. – 1056 с.
3. Головацька С.І. Особливості обліку і оцінки виробничих запасів підприємств / С.І. Головацька, Л.І. Бурдейна // Глобальні та національні проблеми економіки. Вип.5. – Миколаївський національний університет ім. Сухомлинського, 2015. – С. 973-976.
4. Покоса Є. Автоматизація бухгалтерського обліку запасів з допомогою програми 1С: Бухгалтерія 8.2 / Є. Покоса, О. Підлепнюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2011_11_15_16_kampodilsk/section_7_011_11_15_16/avtomatizacija_bukhgalterskogo_obliku_zapasiv_z_dopomogoju_programi_1s_bukhgalterija_8_2/9-1-0-253. – Назва з екрана.

Кулиняк І.Я.
к.е.н., доцент кафедри
менеджменту організацій
Національний університет
«Львівська політехніка»
м. Львів, Україна

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

У наукових джерелах зазначається, а статистичні дані підтверджують, що інноваційне підприємництво відіграє важливу роль у формуванні конкурентних переваг та іміджу держави і виходу її на міжнародні ринки, забезпеченні позитивних структурних зрушень у національній економіці та активізації розвитку підприємницької діяльності окремих суб'єктів господарювання,

підвищенні якості продукції (послуг) та зближенні рівня життя населення до норм та стандартів високорозвинутих країн тощо.

Про усвідомлення на найвищому рівні об'єктивної необхідності розвитку інноваційного підприємства свідчить і Стратегія національної безпеки США 2015 р., у якій відзначається, що зростаюча економічна могутність Сполучених Штатів є найважливішим джерелом зміцнення їх глобального конкурентного лідерства, а основною метою Стратегії визначено стимулювання економічного зростання й інноваційної активності цієї наддержави через всебічний розвиток підприємництва та підтримку молодих підприємців [1, 2].

Незважаючи на затвердження інноваційного напряму розвитку, проведення активної законодавчої політики в галузі регулювання інноваційних процесів, всебічної підтримки на всіх рівнях реалізації інноваційних програм і проектів, а також попри намагання створити умови для реалізації інноваційного підприємництва, Україна характеризується досить низькими результатами інноваційної діяльності.

Так, упродовж 2014-2016 рр. частка підприємств, які займались інноваційною діяльністю, становила 18,4 %, у т.ч. здійснювали технологічні інновації – 11,8 % (5,7 % – продуктові та 10,3 % – процесові), нетехнологічні – 13,4 % (8,7 % – організаційні та 10,2 % – маркетингові) [3]. Для порівняння, частка інноваційно активних підприємств у США становить близько половини, серед країн ЄС найбільш високими показниками відзначаються Німеччина (до 80 %), Швеція (60 %), середній показник по країнах ЄС – 53 %. Частка щорічного обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП постійно менша 1 %. Натомість витрати на інноваційну діяльність Німеччини, США, Японії сягають майже 3 % ВВП, Франції й Великобританії – 2 % ВВП [4, с. 219-220].

За даними Державної служби статистики України [3], серед вагомих причин, чому підприємства відмовлялися здійснювати інновації, є: низький попит на інновації на ринку, відсутність хороших ідей або можливостей для інновацій, через попередні інновації, через дуже низьку конкуренцію підприємства на ринку. Відсутність коштів у межах підприємства та зависокі витрати на інновації є найвагомішими чинниками, які перешкоджали можливому впровадженню інновацій, оскільки витрати на інновації в основному здійснюються на вітчизняних підприємствах за рахунок власних коштів (у 2016 р. цей показник становив 89,5 % загального обсягу фінансування), у меншій мірі за кошти інвесторів чи інших джерел. Також причинами, що перешкоджали здійсненню інновацій неінноваційних підприємств протягом 2014-2016 рр. є: відсутність кредитів або приватного капіталу, відсутність кваліфікованих працівників, відсутність партнерів по співпраці, труднощі в отриманні державної допомоги або субсидій для інновацій, невизначений попит на інноваційні ідеї, занадто велика конкуренція на ринку, законодавчі / нормативні акти, що створили додаткове навантаження.

Серед інших чинників, які гальмують розвиток інноваційного підприємництва в Україні варто зазначити такі: нерозвиненість інноваційної інфраструктури, несприятливий інвестиційний клімат, недостатньо розвинені структури підтримки інноваційного підприємництва, низький рівень фінансування інноваційної діяльності з державного бюджету, проблеми забезпечення охорони прав інтелектуальної власності, відсутність налагодженої співпраці підприємств з науковими та навчальними закладами, високі інноваційні ризики, бюрократизм, корупція тощо.

Одним із основних стратегічних завдань розвитку України має бути спрямування зусиль на підвищення рівня інноваційного потенціалу, зокрема, збільшення фінансування фундаментальних та прикладних досліджень у перспективних для України наукових напрямах, розроблення ефективного та дієвого механізму комерціалізації науково-технічних розробок, пошук альтернативних джерел фінансування інноваційної діяльності, створення сприятливих умов для залучення інвестицій в інновації [5, с. 311].

Таким чином, інноваційне підприємництво в Україні потребує підтримки від державних органів управління. Для активізації діяльності інноваційно активних підприємств та збільшення їх кількості необхідно спрямовувати зусилля на удосконалення правових, економічних та організаційних засад державного регулювання інноваційної діяльності в Україні. Для цього необхідно встановити форми стимулювання державою інноваційних процесів, збільшити підтримку суб'єктів малого і середнього підприємництва в інноваційній сфері, надавати податкові стимули для розвитку підприємництва на інноваційних засадах, сприяти участі вітчизняних підприємств в інноваційних міжнародних грантових проектах (у т.ч. Європейського Союзу), популяризувати інноваційну діяльність серед населення та підприємців тощо.

Список використаної літератури

1. National Security Strategy / The White House. – Washington, February 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iipdigital.usembassy.gov/st/english/texttrans/2015/02/20150206313467.html#axzz4J6w5jKp6. – Назва з екрана.

2. Галенко С. М. Інноваційне підприємництво як інструментальна основа фундаментальних світогосподарських трансформацій / С. М. Галенко, Д. С. Очеретний // Бізнес Інформ. – 2016. – № 8. – С. 59-63.

3. Обстеження інноваційної діяльності в економіці України (за міжнародною методологією): Доповідь. – Державна служба статистики України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2017/dop/11/dop_inn_2016_w.zip. – Назва з екрана.

4. Маслак О. І. Системні інноваційні трансформації малого і середнього підприємництва [Електронний ресурс] / О. І. Маслак // Науковий вісник НЛТУ України. – 2015. – Вип. 25.1. – С. 216-224.

5. Кулиняк І. Я. Моделювання залежності рівня інноваційної активності промислових підприємств від обсягів витрат на інноваційну діяльність / І. Я. Кулиняк // Матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих учених, аспірантів та студентів [Трансформаційні процеси в економіці України: глобальні та регіональні аспекти], (м. Львів, 24 листопада 2017 р.). – Львів: ДУ «ІРД ім. М. І. Долішнього НАН України», 2017. – С. 306-311.

Кулік А. В.
к. е. н, доцент кафедри
торговельного підприємництва і логістики
Київський національний
торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна
Самойленко А. А.
к. т. н, доцент кафедри товарознавства та комерційної
діяльності у будівництві
Київський національний університет
будівництва і архітектури
м. Київ, Україна

ЛОГІСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ РОЗПОДІЛЬЧОГО ЦЕНТРУ ТОРГОВЕЛЬНОЇ МЕРЕЖІ АТБ

Домінуючою стратегією роздрібних торгових мереж є стратегія екстенсивного зростання, яка полягає у швидкому зростанні мережі за рахунок відкриття магазинів в регіонах з достатньою купівельною спроможністю населення методом злиття і поглинання, сполучена з меншими транзакційними витратами проникнення на нові географічні ринки. Підтримання такої стратегії вимагає розбудови логістичної інфраструктури і розподільчих центрів зокрема.

Метою роботи є узагальнення теоретичних, методичних та практичних аспектів логістичної діяльності розподільчого центру торговельної мережі.

Об’єктом дослідження є процес логістичної діяльності розподільчих центрів торгової мережі АТБ.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів логістичної діяльності розподільчих центрів торговельних мереж.

В торгових мережах функціонують три варіанти логістичних ланцюгів поставок: стандартний логістичний ланцюг постачань stock ^{on} line при регіональному розподілі; стандартний логістичний ланцюг постачань stock ^{on} line при змішано регіональному розподілі; логістичний ланцюг постачань stock on line від постачальників до торговельних центрів. [1] При цьому, останніми

роками набуває популярності використання розподільчих центрів (тобто два перших логістичних ланцюги).

Логістичний процес у розподільчому центрі представлено на рис. 1. Однією з перших концепцію розподільчого центру розробила і стала застосовувати на практиці мережа Wall-Mart. [2]

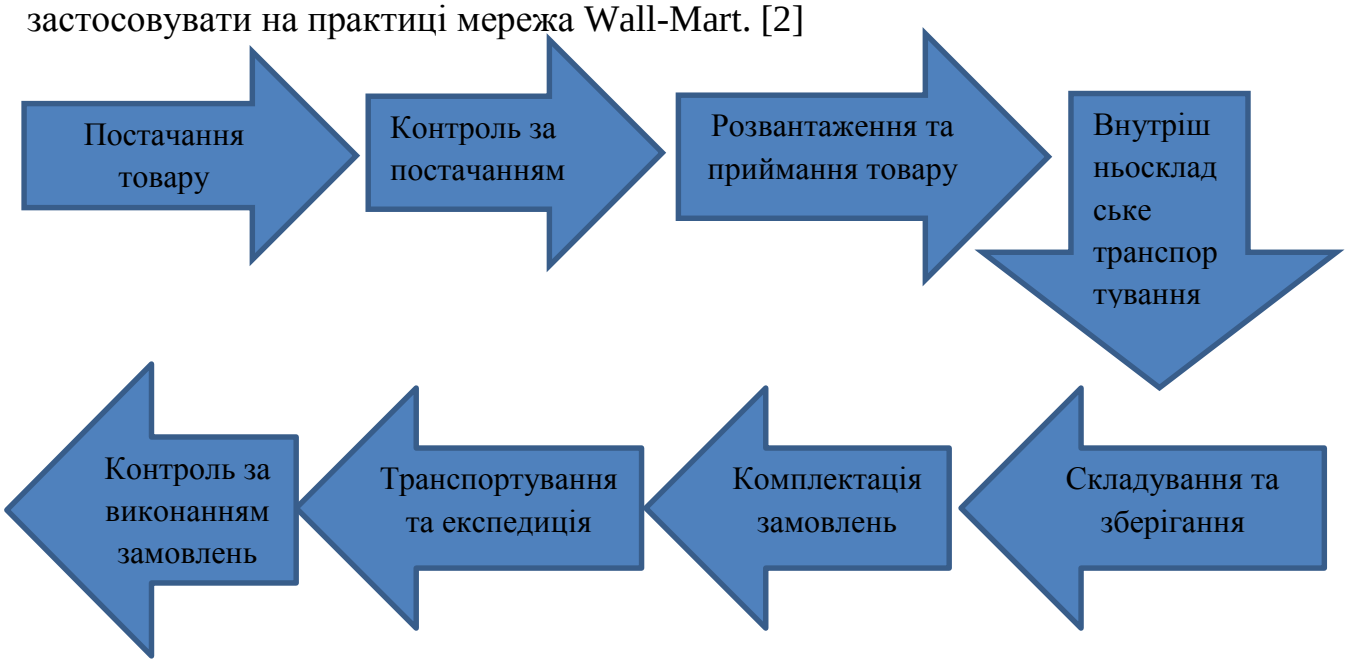

Рис. 1. Логістичний процес у розподільчому центрі торговельної мережі

Провідні торговельні мережі використовують, переважно, централізовану форму доставки, для скорочення строків постачання, економії витрат на транспортування компанії переходять на власну логістику з побудовою розподільчих центрів та об'єднання логістичних розподільчих ланцюгів.

В умовах кризи відбувається відмова від послуг посередників-постачальників, закордонних та великих національних постачальників на користь місцевих для мінімізації вхідної ціни на товари. Широке розповсюдження отримує електронна логістика, яка націлена на забезпечення точності строків, обсягів поставок, покращення документообігу, мінімізацію витрат тощо.

Впровадження роботи з власним розподільчим центром буде сприяти більш стабільному фінансовому стану торгової мережі на ринку.

Компанія «АТБ» була заснована в 1993 році на базі магазинів фірми «Агротехбізнес». У 2000-х роках мережа «АТБ» вперше в Україні впроваджує нову систему самообслуговування у форматі «дискаунтер» - магазин з широким асортиментом товарів за оптовими цінами. За даними дослідницьких агенцій, мережа дискаунтерів «АТБ» є найбільшою роздрібною мережею в Україні і налічує 894 магазини в 231 населеному пункті в 22 областях України.

Щодня в «АТБ» покупки здійснюють понад 2 млн. українців. Частка АТБ в обороті роздрібної торгівлі України в першому півріччі 2017 року становила 10,3%, виходячи з даних АТБ-маркет [3].

Мережа «АТБ» однією з перших в Україні перейшла на власну логістику і на сьогодні має одну з найбільших в Україні логістичних інфраструктур, до якої входять вже вісім сучасних мультитемпературних розподільчих центрів класу «А» загальною площею 133 000 кв. м. [3]

Розподільчі центри знаходяться під управлінням компанії «Логістик Юніон», яка входить до складу корпорації «АТБ» і здійснює централізовану складську обробку товарних потоків. В цілому, розподільчі центри «Логістик Юніон» обслуговують 95% товарообігу всіх магазинів торгової мережі «АТБ». Ця логістична компанія входить до п'ятірки найбільш прибуткових логістичних фірм України.

Вантажообіг розподільчих центрів за І квартал 2017 року склав більше 900000 т. Добове відвантаження в мережу «АТБ» з розподільних центрів компанії складає до 6 тисяч т на добу.

Управління складами здійснюється за допомогою системи WMS, яка забезпечує комплексне рішення задач автоматизації управління складськими процесами, і системи Manhattan SCALE WMS, яка використовується світовими лідерами ринку логістики та рітейлу. Використання систем WMS дозволяють знизити вартість внутрішньої складської обробки товару і його доставки, підвищити контроль над виконанням складських операцій, обмежити вплив людського фактора на процеси складської логістики.

Зберігання охолоджених та заморожених продуктів торгової мережі АТБ здійснюється також за допомогою аутсорсингу компанією «Укрлогістика». Цією компанією у 2010 році створено розподільчий центр для охолоджених і заморожених груп товарів мережі «АТБ» [4].

Організувавши таку логістичну систему, «АТБ» створили свої конкурентні переваги. У кризових ситуаціях, це є одним із шляхів мінімізації затрат, економії коштів і часу на доставку товарів. Також це обумовлює дешевизну товарів у мережі супермаркетів «АТБ», що є привабливим для покупців.

З метою підвищення ефективності діяльності розподільчих центрів торгової мережі «АТБ» пропонуємо запровадити принципи «бережливого» (lean) управління на складі та принципів управління якістю 6 сігма. Бережливе виробництво (від англ. Lean production, lean manufacturing - «худе виробництво») – концепція управління виробничим підприємством, заснована на постійному прагненні до усунення всіх видів втрат.

Кінцева мета системи бережливого управління розподільчим центром – це збалансована система, тобто така, яка забезпечує плавний та швидкий потік товарів через логістичну систему. Основна ідея полягає в тому, щоб зробити процес якомога коротшим, використовуючи ресурси оптимальним чином.

Список використаної літератури

1. Кислий В.М. Логістика: Теорія та практика: [навч. посіб.] / В.М. Кислий, О.А. Біловодська, О.М. Олефіренко, О.М. Смоляник – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 360 с.
2. Лиса С.С. Управління ланцюгами поставок торговельних мереж / С.С. Лиса // Вісник ОНУ ім. Мечнікова. – 2017. – Вип. 1. – Т. 22. – С. 80-84.
3. Офіційний сайт торгової мережі АТБ [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.atbmarket.com. – Назва з екрана.
4. Тягунова Н.М. Торговельна логістика – основа конкурентоспроможності роздрібного торговельного підприємства / Н.М. Тягунова, О.М. Вечірко // Вісник Львів. комерц. акад. Серія економічна. – 2014. – Вип. 46. – С. 143-146.

Курило І. К.
здобувач СВО «Бакалавр»,
Юдічева О. П.
к. т. н., доцент, доцент
кафедри товарознавства та
комерційної діяльності в будівництві,
Самойленко А. А.
к. т. н., доцент, доцент кафедри
товарознавства та комерційної
діяльності в будівництві,
Київський національний університет
будівництва і архітектури,
м. Київ, Україна

МЕТОДИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОЛИВКОВОЇ ОЛІЇ

Оливкова олія − олія, що виготовляється з плодів європейської маслини (лат. Olea europaea). За жирнокислотним складом є сумішшю тригліцеридів жирних кислот з дуже високим вмістом ефірів олеїнової кислоти [. Смакові якості оливкової олії погіршуються з часом, тому рекомендується вживати весь запас продукту впродовж року [1]. Оливкову олію рекомендують зберігати в сухому, прохолодному (але не холодному), темному місці, подалі від різних запахів, оскільки олія їх легко вбирає. Оливкову олію поділяють на наступні сорти [2]:

- натуральна (англ. virgin) – олія, отримана з використанням тільки фізичних методів. без хімічного очищення;
- очищена (рафінована, від англ. Refined) – олія, що очищена із застосуванням фізико-хімічних процесів для усунення вираженого смаку (який є дефектом) і вмісту кислот (вільних жирних). Очищена олія має нижчу якість, ніж натуральна; роздрібні види extra-virgin olive oil і virgin olive oil не повинні містити домішок очищеної олії;

- жмихова (англ. pomaceoliveoil) – олія, отримана шляхом пресування із використанням хімічних розчинників, зазвичай гексану, і з використанням нагрівання.

Кількісний аналіз виявляє кислотність олії, що визначається у масових відсотках вмісту органічних кислот. Це ознака хімічної деградації олії; коли олія розкладається, її кислотність підвищується. Інший метод визначення хімічної деградації олії полягає у визначенні рівня вмісту органічних пероксидів, чим визначається ступінь оксидації олії. Під час сортування олії за смаком її якість визначає група професійних дегустаторів. Отриманий результат називається також органолептичною оцінкою [1].

У країнах, що дотримуються стандартів ІСО, на етикетках обов'язково зазначають сорт олії, відповідно до якого можна зрозуміти, як олію виготовлено і яку вона має кислотність [3] :

- Extra-virgin olive oil виготовляється тільки з натуральної олії, має кислотність не більшу 0,8 %, смак визначається як відмінний;
- Virgin olive oil виготовляється тільки з натуральної олії, має кислотність не більшу 2 %, смак визначається як добрий;
- Pure olive oil, олії, що мають позначення Pure olive oil або Olive oil зазвичай є сумішшю очищеної і натуральної олії;
- Olive oil − суміш натуральної і очищеної олії, кислотність не більша 1,5 %, зазвичай має незначний запах;
- Olive-pomace oil – очищена жмихова олія, іноді змішана з натуральною. Підходить для приготування їжі, проте її можна назвати оливковою олією лише умовно. Частіше її використовують у ресторанах для приготування випічки.
- Lampante oil (лампова олія) − оливкова олія, не призначена для вживання в їжу. Застосовується для промислових потреб.

Олії багаті на фосфатиди (лецитин регулює вміст холестерину в організмі та сприяє накопиченню білків), стерини (гальмують всмоктування холестерину), вітаміни групи Е (токоферол), а також поліненасичені жирні кислоти, необхідні для побудови клітин організму [3].

В Україні на сьогодні існує гостра проблема щодо фальсифікації олієжирової продукції і в першу чергу оливкової олії як однієї з дорогих. Оцінити якість оливкової олії, виявити відповідність її вимогам нормативної документації, а також походження можна тільки ідентифікацією. Ідентифікація відрізняється за способами реалізації і призначенням від процедури оцінки якості і безпеки харчової продукції, що виконується за сурового регламентованим у нормативній документації переліком показників і за сутністю тільки підтверджує відповідність її конкретному стандарту або технічним вимогам. Ідентифікація олієжирової продукції проводиться одним або декількома з таких методів [4]:

- за найменуванням − порівнянням найменування і призначення олієжирової продукції, зазначених у маркуванні, на споживчій упаковці та/або

у товаросупровідних документах, з найменуванням, зазначеним у визначенні виду олієжирової продукції;

- візуальним методом − порівняння зовнішнього вигляду олієжирової продукції з ознаками, зазначеними в нормативному документі;

- органолептичним методом (у разі неможливості ідентифікувати методом за найменуванням та візуальним методом), за наявності у продукції ознак мікробіологічного псування оцінка їхніх органолептичних характеристик виключається;

- аналітичним методом (перевіркою фізико-хімічних показників) [4].

В основі ідентифікації аналітичним методом лежить визначення значень йодного числа, числа омилення, показника заломлення і відносної густини досліджуваної олії та порівняння отриманих даних з відомими значеннями зазначених параметрів для певного виду олій Найбільш точний спосіб визначення виду олій − встановлення її хімічного складу. Компонентами, за якими можливо найбільш достовірно визначити натуральність олії, є жирні кислоти. Відносний вміст жирних кислот в оливковій олії є досить стабільним показником [4].

На сьогодні розроблено метод визначення фальсифікації оливкової олії за допомогою мас-спектрометрії парової фази. Використовують поєднання прямого пробовідбірника парової фази проби, що аналізується з мас-спектрометром. Проби оливкової олії змішують в окремих пропорціях з соняшниковою олією та аналізують леткі сполуки оригіналу і змішаної проби. Одержані результати показали, що метод може успішно (100 %) застосовуватись для розпізнавання справжньої та фальсифікованої оливкової олії [5].

В Італії було застосовано газову хроматографію − тандемну мас-спектрометрію для ідентифікації фенольних сполук в сицилійській оливковій олії. При цьому екстракцію проводили сумішшю (80:20) метанол-вода, потім проводили дериватизацію сумішшю (99:1) біс (триметилсілін) трифторацетаміду і триметилхлорсілану. Запропонований аналіз дозволив відрізнити один сорт оливкової олії від іншого [5].

Список використаної літератури

1. Справжня оливкова олія в Україні є, але вона не завжди якісна [Електронний ресурс] / Укрінформ : мультимедійна платформа іномовлення в Україні. – Режим доступу : https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/926977-spravgnya_olivkova_olya_v_ukran__ale_vona_ne_zavgdi_yaksna___ekspert_874651.html. – Назва з екрану.

2. Codex standard for olive oils and olive pomace oils : CODEX-STAN 33-1981 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://files.foodmate.com/2013/files_1349.html. – Назва з екрану.

3. *Малигіна* В. *Д. Основи експертизи продовольчих товарів*: Навч. пос. / В. *Д. Малигіна.* – К.: Кондор, 2009. – 296 с.

4. Прокопенкова Д.О. Вимоги до показників якості оливкової олії в ЄС та Україні / Д.О. Прокопенкова, С.І. Усатюк, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/23054/1/82.pdf. – Назва з екрану.

5. Методи визначення фальсифікації товарів : підручник / А. А. Дубініна, І. Ф. Овчиннікова, С. О. Дубініна [та ін.]. − К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2010. – 272 с.

Куркіна В. М.,
здобувач СВО «Бакалавр»
Дядик Т.В.,
к.е.н., доцент кафедри економіки підприємництва,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

РОЗВИТОК МОЛОДІЖНОГО СЕГМЕНТУ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Однією із найбільш значущих проблем, які мають місце в умовах сучасної ринкової економіки на національного ринку праці, є питання працевлаштування молоді. У зв'язку з тим, що саме молодь є найбільш незахищеною групою населення, але у той же час і основою трудового потенціалу країни, вона, безсумнівно, потребує особливої уваги з боку держави, а саме необхідності розробки комплексної системи працевлаштування. Здебільшого особливо гостро стоїть питання забезпечення прав на захист від проявів дискримінації у сфері зайнятості випускників вищих і професійно-технічних навчальних закладів, які отримали професію і вперше виходять на ринок праці, адже саме вони складають значну частину безробітної молоді.

Актуальністю даної теми є той факт, що молодь – це перспективна частина економічно активного населення, яка має великий трудовий потенціал. Однак, у сучасних реаліях перед молоддю виникають неабиякі перепони до продуктивної зайнятості: пошуки першого місця роботи, відсутність досвіду, невідповідність кваліфікації, що призводять до зниження рівня її економічної активності. У той же час, невирішені проблеми працевлаштування призводять до зростання безробіття та зниження рівня життя [2].

Серед основних причин нерівності у доступі до ринку праці та перешкод продуктивній зайнятості молоді в Україні можна виділити:

- законодавчу неврегульованість багатьох аспектів молодіжної політики;
- відсутність постійного моніторингу потреб ринку праці;
- слабку взаємодію основних суб'єктів ринків праці та освіти у питаннях професійної орієнтації молоді;

– існування суспільних стереотипів щодо певних груп населення за гендерними, віковими, расовими, етнічними та іншими характеристиками;

– недостатню поінформованість і пасивність широких верств населення щодо своїх прав та свобод у сфері праці [3, с. 14].

Безперечно, усе це посилює прояви нерівності у доступі до праці та збільшує ризики соціального відторгнення у сфері зайнятості молоді. В Україні на кінець 2017 року на обліку в Державній службі зайнятості перебувало 789 000 молодих людей, що становило 46,5% чисельності всіх осіб, які перебували на обліку в службі зайнятості. Це свідчить про те, що майже кожний другий громадянин України, який шукав роботу на кінець 2017 року, був молодою особою у віці до 35 років (рис. 1).

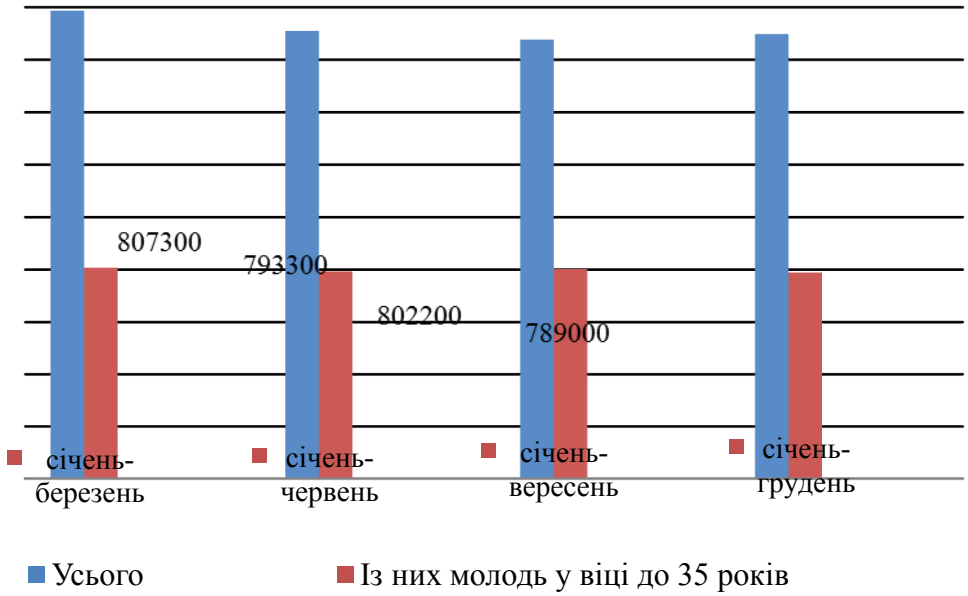

Рис. 1. Молодь до 35 років у загальній кількості зареєстрованих безробітних у 2017 р.

Джерело: побудовано за даними [1]

Хоч в Україні і задекларована державна підтримка молоді, проте у наш час вона не реалізовується на практиці належним чином і її результативність суттєво не позначається на зайнятості молоді. Таким чином, насамперед задля удосконалення державного регулювання зайнятості молоді можуть бути здійснені наступні заходи:

– підвищення дієвості існуючих державних програм сприяння молодіжній зайнятості;

– забезпечення реального здійснення кожного програмного заходу молодіжної політики України;

– проведення щорічного моніторингу ринку праці з метою прогнозування попиту на робочу силу молоді за конкретними професіями;

– удосконалення співпраці навчальних закладів з роботодавцями;

– підвищення зацікавленості роботодавців шляхом встановлення пільгового оподаткування у працевлаштуванні молоді з гідним рівнем заробітної плати [4, с. 10].

Отже, на результативність новітніх державних механізмів покращення працевлаштування молоді безпосередньо матимуть вплив підвищення ефективності системи мотивації молоді до професійної діяльності. Саме стимулювання молоді до навчання за обраною ними спеціальністю, що відповідає здібностям молодої людини, а також можливість працевлаштування на перше робоче місце відповідно до отриманого фаху сприятимуть формуванню стійких професійних інтересів. Це дасть змогу молоді максимально застосовувати набуті професійні знання та навички та спонукатиме до саморозвитку, самовдосконалення, що забезпечить професійність та пристосованість до нових викликів часу. Як результат, ефективне вирішення проблеми працевлаштування молоді дасть поштовх до розвитку вітчизняної економіки, сприятиме становленню України як стабільної та розвиненої держави.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua. – Назва з екрану.
2. Дядик Т.В. Проблеми працевлаштування молоді та сучасні методи пошуку роботи / Т.В. Дядик // Матеріали 49-та науково-методична конференція викладачів і аспірантів «Гармонізація взаємодії закладів вищої освіти з ринком праці». Полтава: РВВ ПДАА, 2018. С. 95-97.
3. Ільїч Л. Ціннісні орієнтації молоді в освітньо-професійній сфері та шляхи мінімізації ризиків її соціального відторгнення на ринку праці // Україна: аспекти праці. 2014. № 8.
4. Подобєд Н. В. Проблеми зайнятості молоді на ринку праці України // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2010. № 12.

Левченко З. М.
к.е.н.,доцент, професор кафедри
організації обліку та аудиту,
Тютюнник І. Ю.
здобувач СВО «Магістр»,
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

ЕЛЕМЕНТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ДОХОДІВ І ВИТРАТ

Формування облікової політики є одним із важливих питань організації та методики бухгалтерського обліку на підприємстві. Вітчизняні підприємства

формують облікову політику для забезпечення організації, методики, технології та техніки облікового процесу з урахуванням встановлених державою загальних правил ведення бухгалтерського обліку і вибору альтернатив в межах визначених чинними нормативно-правовими актами і рекомендованих міжнародними стандартами, а також новітніх концепцій управління [1].

Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності [2]. Існування можливості вибору різних варіантів методології обліку певних об'єктів із законодавчо регламентованих альтернативних способів обліку дає змогу створити за допомогою облікової політики оптимальну, необхідну саме для конкретного підприємства, систему бухгалтерського обліку [3].

Кожне підприємство зобов'язане складати розпорядчий документ про облікову політику (наказ, положення). В. Сопко виокремлює наступні обов'язкові елементи облікової політики: поріг суттєвості, облік необоротних активів, облік запасів, облік витрат, робочий план рахунків, графік документообороту, інвентаризація, періодичність відображення відстрочених податкових активів і відстрочених податкових зобов'язань, метод обчислення резерву сумнівних боргів, перелік створюваних резервів, сегменти діяльності, порядок визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом. При формуванні облікової політики підприємства кожен із зазначених елементів встановлюється і визначається відповідно до НП(С)БО. Окремі елементи облікової політики мають альтернативні методи обліку, які передбачені положеннями бухгалтерського обліку, податковим законодавством, міжнародною обліковою практикою. Це дає змогу формувати облікову політику за особливостями діяльності [4].

Облікова політика має значний вплив на формування фінансового результату підприємства. Тому визначення елементів облікової політики щодо доходів і витрат є запорукою своєчасного та правильного визначення фінансового результату.

Визначення доходів наведено у Законі України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень» та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», що не суперечить Міжнародним стандартам фінансової звітності.

Доходи – це збільшення економічних вигляд у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників) [2, 5].

Методичними рекомендаціями щодо облікової політики підприємства № 635 від 27 червня 2013 р. (розділ ІІ «Формування облікової політики») передбачено наступні елементи облікової політики підприємства щодо доходів:

- порядок оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг;
- порядок визначення ступеня завершеності робіт за будівельним

контрактом.

Доходи включаються до складу об'єктів облікового процесу за принципами нарахування та відповідності. Відповідно до П(С)БО 15 «Дохід» визнані доходи класифікуються в бухгалтерському обліку за такими групами: дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); інші операційні доходи; фінансові доходи; інші доходи. До питань облікової політики щодо доходів варто віднести встановлення складу та структури інших операційних доходів, фінансових доходів, інших доходів відповідно до П(С)БО 15 [6].

До питань облікової політики підприємства щодо доходів доречно віднести також періодичність віднесення доходів на фінансові результати. Згідно із принципом відповідності доходи на фінансові результати підприємство може відносити щомісячно, а може робити це щоквартально.

Ще одним елементом облікової політики стосовно доходів, що може бути передбачений у розпорядчому документі про облікову політику, перелік доходів майбутніх періодів. Хоча нормативно-правовими актами такий елемент облікової політики не передбачено.

Доходи підприємства визначаються на підставі оцінки ступеня завершеності операцій. Залежно від виду діяльності підприємства у розпорядчому документі про облікову політику необхідно передбачити один із видів визначення ступеня завершеності операцій та (або) робіт за будівельними контрактами.

П(С)БО 15 »Дохід» передбачено застосування наступних способів оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг [6]:

1) вивчення виконаної роботи;

2) визначення питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату, в загальному обсязі послуг, які мають бути надані;

3) визначення питомої ваги витрат, яких зазнає підприємство у зв'язку з наданням послуг, у загальній очікуваній сумі таких витрат.

Діяльність будь-якого суб'єкта господарювання неможлива без здійснення витрат. Витрати – зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками) [5].

У табл. 1 наведено елементи облікової політики в частині організації бухгалтерського обліку витрат та їх альтернативні варіанти відповідно до: Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій, П(С)БО 16 «Витрати», Методичних рекомендацій із формування собівартості продукції (робіт, послуг) [3, 7].

Таблиця 1

Складові елементи облікової політики щодо витрат (узагальнені авторами)

Елементи об'єкта облікової політики	Альтернативні варіанти обліку витрат
Первинні документи з обліку витрат та графіки їх документообороту	Встановлюється підприємством самостійно виходячи з галузевих особливостей та потреб управління.
Вибір класу рахунків для обліку витрат	- із використанням бухгалтерських рахунків класу 8 «Витрати за елементами»; - із використанням бухгалтерських рахунків класу 9 «Витрати діяльності»; - із використанням рахунків класів 8 «Витрати за елементами» і 9 «Витрати діяльності».
Перелік субрахунків та аналітичних рахунків, необхідних для відображення в обліку витрат	Встановлюється підприємством самостійно виходячи з галузевих особливостей та потреб управління.
Склад витрат майбутніх періодів та порядок їх списання	Встановлюється підприємством самостійно виходячи з галузевих особливостей та потреб управління.
Порядок віднесення витрат на фінансові результати	Встановлюється підприємством самостійно виходячи з галузевих особливостей та потреб управління (щомісяця, щоквартально, щорічно).
Склад витрат, які формують собівартість виробництва та реалізації продукції	Встановлюється підприємством самостійно виходячи з галузевих особливостей та потреб управління
Перелік статей калькуляції	Встановлюється підприємством самостійно виходячи з галузевих особливостей та потреб управління.
Методи калькулювання собівартості продукції	- позамовний; - попередільний; - нормативний.
Методи розподілу витрат виробництва продукції в незавершеному виробництві	Встановлюється підприємством самостійно виходячи з галузевих особливостей та потреб управління.
Перелік і склад змінних та постійних загальновиробничих витрат	Встановлюється підприємством самостійно залежно від специфіки виробництва.
Методи розподілу загальновиробничих витрат (визначення бази розподілу)	- години роботи; - заробітна плата; - обсяг діяльності; - прямі витрати.
Розподіл витрат за виробничими підрозділами та центрами виникнення витрат	Встановлюється підприємством самостійно виходячи з галузевих особливостей та потреб управління.
Перелік об'єктів обліку витрат, об'єктів калькулювання та калькуляційних одиниць	Встановлюється підприємством самостійно виходячи з галузевих особливостей та потреб управління. Об'єкти можуть визначатися за: видами продукції; підрозділами підприємства; центрами відповідальності; видами діяльності.

Система обліку витрат	- повних витрат; - неповних витрат.
Варіант зведеного обліку витрат виробництва	- напівфабрикатний; - безнапівфабрикатний.
Методи розробки бюджетів витрат та аналізу відхилень фактичних показників від бюджетних	Встановлюється підприємством самостійно виходячи з галузевих особливостей та потреб управління.
Методи аналізу витрат	Встановлюється підприємством самостійно виходячи з галузевих особливостей та потреб управління.

Отже, велике значення на етапі формування облікової політики має визначення її елементів в частині обліку доходів та витрат, які необхідно зазначати в Наказі про облікову політику, для надання повної, своєчасної та вірогідної інформації про доходи та витрати підприємства.

Список використаної літератури

1. Колос І. Особливості облікової політики для сучасного підприємства / І. Колос // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – Вип. 2-3. – С. 41-52.

2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 лип. 1999 р. (зі змін. і доп.) (у редакції Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень» № 2164-VIII від 5 жовт. 2017 р.) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://www.rada.gov.ua. – Назва з екрану.

3. Пастернак Я. П. Облікова політика підприємств у частині організації бухгалтерського обліку витрат / Я. П. Пастернак // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Вип. 17. – Частина 3. – С. 146-150.

4. Сопко В. Облік фінансових результатів / В. Сопко // Вісник КНТЕУ. – 2016. – Вип. 4. – С. 138-147.

5. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» № 73 від 07 лют. 2013 р. [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua. – Назва з екрану.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 290 від 29 лист. 1999 р. [Електронний ресурс] / Все про бухгалтерський облік. – Режим доступу : http://www.vobu.com.ua . – Назва з екрану.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 318 від 31 груд. 1999 р. [Електронний ресурс] / Все про бухгалтерський облік. – Режим доступу : http://www.vobu.com.ua. – Назва з екрану.

Лега О. В.
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Філіпенко М. С., Попинець В. О.,
Здобувачі СВО «Магістр»,
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

АУДИТ, ЯК ГАРАНТ ДОСТОВІРНОСТІ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Зміни у структурі господарських засобів, джерелах їх утворення, результатах фінансово-господарської діяльності відображає фінансова звітність підприємства. Її показники узагальнюють велику за об'ємом інформацію у скомпонованому вигляді користувачам, які приймають участь в управлінні підприємством.

Законодавчо визначено, що фінансова звітність – звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства [1].

Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності [2] визначено, що інформація у фінансовій звітності має бути:

- дохідлива і зрозуміла її користувачам;
- доречна, оскільки впливає на прийняття рішень користувачами, дає змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені у минулому;
- достовірна, не містити помилок та перекручень, які здатні вплинути на рішення користувачів звітності.

В контексті постійних змін податкового та бухгалтерського законодавства для забезпечення дотримання зазначених якісних характеристик актуальним є проведення аудиту, як гаранта достовірності показників фінансової звітності.

Згідно Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII. від 21.12.2017 р. аудит фінансової звітності - аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам [3].

Отже, метою аудиту фінансової звітності є встановлення аудитором відповідності фінансової звітності у всіх суттєвих аспектах чинному законодавству, що регламентує порядок підготовки та подання фінансових звітів.

Основні завдання аудиту фінансової звітності включають: оцінку стану облікового процесу та внутрішнього контролю на підприємстві замовника аудиту; дослідження стану збереження і використання активів та стану зобов'язань; оцінку достовірності показників фінансової звітності і перевірка їх тотожності даним Головної книги; інспектування достовірності облікового процесу і як наслідок показників фінансової звітності; перевірку взаємоузгодженості показників різних форм фінансової звітності; аналіз облікової політики клієнта та оцінка змін, які відбулися протягом звітного періоду і як вони вплинули на показники фінансової звітності; перевірку консолідації фінансової звітності; виявлення помилок у фінансовій звітності минулих років та перевірка її коректування [4].

Об'єктами аудиту - показники фінансової звітності, а також операції, на підставі яких вони були сформовані.

Джерела аудиту фінансової звітності:

- первинні документи;
- облікові регістри, які призначені для хронологічного, систематичного або комбінованого накопичення, групування та узагальнення інформації про господарські операції, що містяться у прийнятих до обліку первинних документах. Основними регістрами бухгалтерського обліку є журнали-ордери, які побудовані за кредитовою ознакою, та відомості, де відображають дебетові обороти;
- Головна книга, куди в кінці місяця підсумкові дані кредитових оборотів переносять з журналів-ордерів;
- фінансова звітність підприємств (Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, Примітки до фінансової звітності, Інформація за сегментами).

При автоматизованій формі обліку джерелами інформації є первинні документи, вихідні машинограми по відповідних рахунках, стандартні звіти та регламентована звітність.

Порядок аудиторської перевірки фінансової звітності розглянемо в розрізі основних етапів.

На першому етапі, на нашу думку, необхідно звернути увагу на правильність підготовки облікових даних для складання фінансової звітності і закриття облікових регістрів, зокрема, відображення в обліку результатів річної інвентаризації (відповідні операції відображають в обліку в періоді завершення інвентаризації, яка обов'язково проводиться перед складанням річного фінансового звіту); з урахуванням результатів інвентаризації, перекваліфікувати за потреби активи та зобов'язання, за потреби — списати їх або нарахувати чи скоригувати резерви; якщо підприємство веде облік розрахунків із контрагентами без застосування рахунків обліку виданих і отриманих авансів (тобто «згорнуто», що загалом не відповідає Інструкції про застосування Плану рахунків, проте практикується багатьма підприємствами),

на дату річного балансу потрібно відповідні статті розгорнути (аванси віднести на відповідні субрахунки 371 та 681 або зробити їх аналітичне виділення); відображення нарахування податків та зборів, що виникають унаслідок діяльності підприємства у звітному році; закриття рахунки обліку витрат періоду, що повністю відносяться до операційних витрат у періоді їх виникнення, рахунок обліку інших (неопераційних) витрат — 97 шляхом віднесення їх дебетового залишку на фінансовий результат (рахунок 79); закриття рахунків обліку доходів шляхом віднесення їх кредитового залишку на фінансовий результат; визначення річного фінансового результату; введення сальдо на одному із субрахунків рахунка 44 (441, 442).

Другий етап передбачає перевірку фінансової звітності за формою. Для цього здійснюється перевірка правильності складання балансу: дані статей балансу на початок звітного фінансового року повинні відповідати даним балансу на кінець попереднього фінансового року. При зміні вступного балансу на початок року у порівнянні зі звітним за попередній рік у примітках повинні наводитись роз'яснення; дані заключного балансу повинні відповідати залишкам по рахунках синтетичного та аналітичного обліку, записів в Головній книзі, журналах, відомостях або іншого аналогічного регістру бухгалтерського обліку на кінець звітного року.

На нашу думку, для перевірки «Балансу (Звіту про фінансовий стан)» доцільно скласти Тест відповідності залишків на початок звітного року залишкам на кінець минулого року та Тест на арифметичну точність балансу.

Третій етап передбачає перевірку правильності складання кожної з форм звітності вивчення правильності ведення обліку перевірка відповідності показників звітності даним бухгалтерського обліку. Перевіряється відповідність залишків за Головною книгою сумам, вказаним в балансі та інших формах звітності; складається альтернативний баланс. Складання альтернативного балансу дозволяє правильно розташувати залишки по рахунках Головної книги у відповідних рядках балансу, упевнитись у збігу величин валюти балансу. Особливу увагу слід звернути на те, щоб дебіторська і кредиторська заборгованості були показані в балансі розгорнуто.

На четвертому етапі аудитору необхідно здійснити перевірку узгодженості показників форм фінансової звітності. Для цього доцільно використати спеціальні таблиці.

Результати аудиту фінансової звітності можуть бути оформлені у вигляді загального аудиторського висновку про достовірність фінансової звітності (у межах загального аудиту).

Отже, запропонований перелік етапів процесу аудиту фінансової звітності дасть можливість звести до мінімуму властивий аудиторський ризик та дозволить уникнути помилок та перекручень, які здатні вплинути на рішення користувачів звітності.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень» від 05 жовт. 2017 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2164-19. – Назва з екрану.
2. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджено Наказом Міністерства фінансів України №433 від 28 бер. 2013 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу : www.minfin.gov.ua/control/uk/.../article. – Назва з екрану.
3. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII від 21 груд. 2017 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2258-19/page. – Назва з екрану.
4. Хом'як Р. Л. Організація та методика аудиту фінансової звітності суб'єктів господарювання [Електронний ресурс] / Р. Л. Хом'як, І. Л. Цюцяк, А. Л. Цюцяк // Режим доступу : http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/801/1/37.pdf. – Назва з екрану.

Лісіца В.В.
к.е.н., доцент кафедри комерційної діяльності та підприємництва,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ КОМПАНІЙ РИНКУ FMCG-РІТЕЙЛУ ТА ФАКТОРИ, ЩО ЇЇ ВИЗНАЧАЮТЬ

Починаючи з середини 90-х років XX ст. науковий інтерес до поняття «бізнес-модель» постійно зростає, що обумовлено посиленням конкуренції в усіх сферах діяльності, швидким розвитком інновацій, нестабільністю та непередбачуваністю процесів в світовій економіці.

Питання, пов'язані з визначенням сутності та особливостей функціонування бізнес-моделей, знайшли відображення в працях таких дослідників, як Р. Аміт, К. Зотт, Р. Касадесус-Манасел, Дж. Мегрела, О. Остервальдер, Дж. Рікарт, Д. Тісс, В. Котельніков, Т. Кугушева, А. Слівотскі, Г. Чесбро, З. Мокринська, Н. Ревуцька, А. Розман та ін.

Найбільш цитоване визначення терміну «бізнес-модель» належить А. Остервальдеру: «Бізнес-модель описує обґрунтування того, яким чином організація створює, забезпечує та формує економічні, соціальні та інші цінності» [1]. Набір ознак, які визначають параметри бізнес-моделі, є доволі широким. Але ключовими елементами бізнес-моделі будь-якої компанії, що

визначають її зміст, є: цінність для зовнішніх клієнтів у вигляді продуктів та послуг компанії; система та ланцюг створення цієї цінності; активи, якими користується компанія для створення цінності; фінансова модель компанії, що визначає структуру її витрат та способи отримання прибутку.

Десятиріччя тому в багатьох галузях економіки конкурентна перевага досягалася за рахунок застосування традиційних стратегій: лідерства за витратами, диференціації, фокусування. Але стрімкі зміни у зовнішньому середовищі компаній, трансформація потреб клієнтів та моделей споживання призвели до руйнування традиційних бізнес-моделей та появі нових, які стали більш різноманітними та інноваційними. Експерти відзначають, що за сучасних умов компанії конкурують поміж собою не за рахунок стратегій, а на основі інноваційних бізнес-моделей, що забезпечують «виживання» та подальший їх розвиток. Тому, застосування неефективних бізнес-моделей та уповільнення в процесі визначення та переходу до нових бізнес-моделей може призвести до суттєвих фінансових втрат компаній та втрати позиції на ринку.

Акцентуємо увагу на процесі трансформації бізнес-моделей роздрібних компаній FMCG сектору рітейлу та факторах, що його активізують.

Сучасні технології та постійно зростаюча конкуренція привели до динамічного розвитку ринку роздрібної торгівлі в усьому світі. Сьогодні більшість підприємств роздрібної торгівлі перетворюються у відкриті компанії, які активно взаємодіють з покупцями різними способами задля створення якісного споживчого досвіду для своїх покупців, який включає не лише здійснення необхідної покупки, а й отримання задоволення та користі від самого відвідування торговельного об’єкта та часу, проведеного в ньому.

Вітчизняний ринок FMCG-рітейлу поступово відновлюється від попередніх двох шокових років. Одними із основних факторів, що обумовлюють перегляд та трансформацію бізнес-моделей роздрібних компаній FMCG-рітейлу, є такі:

1. Недостатній платоспроможний попит населення та прискорення зростання цін на продовольчі товари, що призвели до скорочення витрат споживання в абсолютному виразі і, як наслідок, зміни споживчої поведінки, переорієнтації на її ощадну модель, яка передбачає купівлю товарів за низькими цінами. Посилення значимості цінового фактору для більшості споживачів сприяло збільшенню обсягів реалізації товарів власних торговельних марок (ВТМ) торговельних мереж, а також зростанню виручки FMCG мереж, які позиціонують себе у форматі дискаунтер (Discount Store).

2. Розвиток науково-технічного прогресу та спровоковані ним зміни у стилі життя людини. У галузевих оглядах за 2015-2016 рр. акцентується увага на таких основних тенденціях:

– зростання обсягів роздрібних покупок, що здійснюються за допомогою мобільних телефонів (mobile retailing);

– посилення фактору «faster retailing» (швидкість стає все більш

значимим фактором ритейла), який передбачає зростання ролі критерію економії часу споживача в процесі купівлі, який не обмежується лише зручністю розташування торгового об'єкту та відсутністю в ньому черг, а включає швидке впровадження в асортиментну матрицю нових продуктів, освоєння нових технологій та швидку реакцію на зміни в поведінці споживача тощо;

– вплив фактору «digital influence factor», який передбачає трансформацію процесу покупки на основі цифрових технологій, які застосовуються в процесі вибору товару, його замовлення та оплати.

3. Близько половини ринку продовольчих товарів становить мережева роздрібна торгівля. Експерти відзначають, що вимогу «якість-асортимент-ціна» мають найкраще задовольняють лише мережеві учасники роздрібного ринку. Саме торговельні мережі уважно відслідковують тренди у споживчих уподобаннях, запроваджують інноваційні технології щодо обслуговування покупців, користуються різноманітними методами стимулювання попиту, оптимізують бізнес-процеси та ін., що, в свою чергу, призводить до посилення конкуренції між учасниками ринку.

Отже, для сектору роздрібної торгівлі настав час трансформаційних змін традиційних бізнес-моделей з метою забезпечення якіснішого рівня обслуговування покупців та переосмислення досвіду роботи з клієнтами.

В науковій та практичній літературі представлені теоретичні та методичні розробки бізнес-моделей сучасної підприємницької структури, що ґрунтуються на компонентному, компетентністному, функціональному, ресурсно-факторному, інституціональному, маркетинговому, процесному та комунікаційному підходах.

Розповсюдження набула модель Остервальдера-Піньє («Model Canvas»), яка складається з дев'яти ключових компонентів і є шаблоном, що виступає технологічною основою розробки власної бізнес-моделі в будь-якій сфері діяльності, в тому числі і сфері FMCG-рітейла.

Основними компонентами «Model Canvas» є:

– ключові види діяльності або ключові компетенції, які необхідні для реалізації бізнес-місії компанії (Key Activities);

– ключові партнери (Key Partners);

– ключові ресурси, які необхідні для ключової діяльності (Key Resourcers);

– ключовий продукт (ціннісна пропозиція), що забезпечує конкурентоспроможність компанії у визначеному сегменті (ніші) ринку (Value Propositions);

– система взаємовідносин з основними споживачами, які є головними генераторами доходів компанії (Customer Relationship);

– канали доставки ключового продукту основним споживачам (Channels);

– сегменти основних споживачів та їх уподобання (Customer Segments);

– структура витрат, що забезпечує маржу бізнесу (Cost Structure);

– потоки доходів, що визначають економічну доцільність ціннісної пропозиції, що просувається на ринок (Revenue Streams).

Отже, бізнес-модель має давати відповідь на три найважливіших питання: як компанія створює цінність для своїх споживачів; за рахунок чого компанія отримує прибуток; як компанія забезпечує стратегічний контроль над ланцюгом створення цінності. Все це дає можливість компанії сформувати та в подальшому реалізувати унікальні конкурентні переваги бізнесу, які в сучасній економіці визначаються, перш за все, ступенем інноваційності «ціннісної пропозиції» (Value Propositions), що виводиться на ринок. Відмітимо, що така інноваційність має бути присутня в усіх сферах функціонування компанії – технічній, виробничій, інвестиційній, організаційній, інформаційній, логістичній, маркетинговій, соціальній тощо.

Інновації, співпраця, консолідація, інтеграція та автоматизація, як відзначають експерти, будуть необхідні для ефективного ведення бізнесу як у рітейлі в цілому, так і в сегменті FMCG-торгівлі. Аналізуючи дії провідних FMCG роздрібних компаній в Україні, можемо зазначити, що простежується перегляд існуючих бізнес-моделей та їх трансформація відповідно стратегічних планів щодо подальшого розвитку. Так, роздрібні компанії експериментують з мультиформатністю та омніканальністю, здійснюють структурну реорганізацію, продовжують розширювати географічну присутність торговельних мереж, особливо у Західному регіоні України, впроваджують та урізноманітнюють асортиментну матрицю, в тому числі і асортимент товарів під власними торговими марками, оптимізують процеси логістики та взаємовідносини з покупцями у напряму створення унікального та привабливого досвіду здійснення покупок у магазинах, впроваджують сучасні технологій щодо обслуговування покупців та організації торгово-технологічного процесу в цілому.

Отже, формування конкурентних бізнес-моделей FMCG роздрібних компаній пов’язано з наступним: надання покупцям сервісу, який забезпечить приріст цінності, що може виявлятися у новизні, зручності, доступності, задовольняючи його специфічні вимоги (Provide service that add value); інвестування в сучасні технології та розвиток персоналу (Invest in leading technologies and skilled people); розвиток системи взаємовідносин з основними споживачами (Develop close relationships), а також з учасниками, що беруть участь у формуванні ланцюгу створення цінності з метою її контролю та утримання.

Таким чином, дослідження практики роботи компаній в FMCG-рітейлі, а також аналіз теоретичних положень доводять, що формування ефективної бізнес-моделі дозволяє компанії досягати успіху та утримувати лідерські позиції у власній ніші ринку, удосконалювати систему управлення компанією

та її бізнес-процеси, забезпечувати взаємодію з іншими учасниками ланцюга створення цінності, динамічну реакцію на зміни з метою отримання прибутку.

Список використаної літератури

1. Сооляттэ А. Ю. Бизнес-модели компаний: определение, эволюция, классификация [Електронний ресурс] / А. Ю. Сооляттэ. – Режим доступу :http://mkozloff.files.wordpress.com/2010/02/business_models_finexpert_ 09.pdf . – Назва з екрану.

2. Сливотски А. Миграция ценности. Что будет с вашим бизнесом послезавтра? / А. Сливотски. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2006. – 175 с.

Лупеха І.М.
молодший науковий співробітник,
ННЦ «Інститут землеробства НААН»,
смт. Чабани, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

На сучасному етапі розвитку агропромислового комплексу України важливу роль відіграє впровадження новітніх технологій та досягнень науково-технічного прогресу. У сформованих умовах зростає потреба науки як генератора науково-технічного прогресу, а необхідність загального розвитку науки тісно пов’язана з науково-технічним розвитком та впровадженням сучасних інформаційних технологій [1, с. 148].

Інформаційні технології – це система методів і способів збирання, нагромадження, зберігання, пошуку, а також обробки і поширення інформації, за допомогою яких забезпечується перехід практики управління, регулювання матеріального виробництва, наукових досліджень й інших галузей людської діяльності на індустріальний рівень.

Впровадження інформаційних технологій у сільське господарство – підтримка з різних аграрних питань у будь-який час у будь-якому місці, будь-якими засобами та в будь-якій прикладній аграрній сфері. У такий спосіб аграрні інформаційні ресурси для АПК зможуть підтримати єдиний ланцюг: інформація – консультація – прийняття рішень – навчання [2].

Основною метою інформатизації аграрної сфери є створення умов для швидкого поширення сільськогосподарських знань та інформації для прийняття управлінських рішень, ефективного функціонування економічних, ринкових і фінансово-кредитних механізмів, підтримки міжгалузевих зв'язків та інтеграції агропромислового комплексу України в світову економічну систему. Для досягнення цієї мети потрібно сформувати сучасні системи інформаційної підтримки діяльності основних суспільних інститутів аграрної сфери, а саме:

– удосконалити систему соціально-економічного моніторингу розвитку сільського господарства країни, її галузей і регіонів для інформаційної підтримки діяльності органів державного і громадського управління аграрним сектором;

– створити систему інформаційного забезпечення аграрного ринку для оперативного інформування операторів про ціни, попит і пропозиції на місцевих, регіональних, загальнодержавних і міжнародних ринках продовольства і ресурсів;

– сформувати ринкову систему поширення сільськогосподарських знань та інформації;

– забезпечити ефективні комунікації між рівнями управління аграрним сектором на базі використання засобів телекомунікацій і мережі інтернет, комп'ютерної та оргтехніки, сучасних інформаційних технологій;

– впровадити нові інформаційні технології в практику сільськогосподарських підприємств і об'єднань.

Інформатизація аграрної науково-дослідної діяльності дасть змогу суттєво скоротити строки проведення і поліпшити якість досліджень у різних галузях сільськогосподарської науки, сприятиме швидкому впровадженню результатів досліджень у виробництво з урахуванням природоохоронних умов господарювання. Вона має забезпечити товаровиробників інформацією про [3]:

– сорти сільськогосподарських культур, породи тварин, технології виробництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції;

– результати економічних досліджень, що визначають показники розвитку та результати господарювання, а також основні характеристики розвитку підприємств та формувань АПК;

– бібліографію;

– наукові результати (методики, технології, патенти, винаходи, «ноу-хау» та ін.), передовий досвід;

– програмні продукти, інформаційні технології в Україні та за кордоном;

– юридичні аспекти.

Інформатизація АПК на державному і регіональному рівнях має супроводжуватись утворенням інформаційно-аналітичних підрозділів в органах державного управління сільським господарством, в Українській академії аграрних наук, формуванням регіональних інформаційних фондів, баз (банків) ринкової і науково- технічної інформації, систем їх збору, систематизації і поширення. На рівні підприємств і об'єднань сільського господарства потрібно удосконалити їх інформаційні системи із застосуванням інформаційних і комп'ютерних технологій для збору використання даних про стан фінансово-господарської діяльності і навколишньою середовища, бізнес-планування, витратно-ціновий аналіз, фінансовий і управлінський облік – як необхідних складових управління сільськогосподарськими формуваннями в нових умовах.

Інформатизація агропромислового комплексу реалізується за такими напрямами:

1. Інформатизація виробництва. Широке освоєння та впровадження нових інтенсивних технологій сільськогосподарського виробництва з використанням можливостей електронної техніки, датчиків і приладів, контрольно-вимірювальної апаратури та мікропроцесорних засобів.

2. Інформатизація управління агропромисловим виробництвом на рівні району, регіону. Перехід до використання новітньої інформаційної техніки в сфері управління шляхом впровадження електронних засобів зв'язку, локальних мереж, освоєння математичних методів і моделей при прийнятті рішень, створення автоматизованих систем управління.

3. Інформатизація освіти. Розвиток процесу навчання у школах і аграрних навчальних закладах і організаціях на основі застосування нових інформаційних технологій.

4. Інформатизація соціальної сфери села. Створення за допомогою електронних засобів зворотного зв'язку між керівними органами і працівниками за допомогою соціологічних досліджень, так само як і можливість отримання нової суспільно-політичної та науково-соціологічної інформації.

5. Інформатизація аграрної науки. Перебудову сільськогосподарської науки на базі методів системного аналізу, інформатики, математичного моделювання.

Застосування інформаційних технологій підвищує продуктивність праці, відповідно до цього процесу вирішується багато завдань. Адже інформаційні технології дозволяють зберігати величезну кількість даних, аналізувати їх та на основі отриманих результатів, пропонувати вирішення завдань, які б мінімізували витрати та максимізували прибутки аграрних підприємств.

Список використаної літератури

1. Зелінська О., Сухоцька С. Використання сучасних інформаційних технологій в агропромисловому комплексі / О. Зелінська, С. Сухоцька // Галицький економічний вісник. – 2016. – №2. – С. 148–152.

2. Коптелов, А. Информационные технологии в сельском хозяйстве [Текст] / А. Коптелов, О. Оситнянко // Агробизнес: информатика – оборудование –технологии. – 2010. – №12. – С. 60–64.

3. Основи аграрного консалтингу [Текст]: підручник / М. Ф. Безкровний [та ін.]; М-во освіти і науки України. – К.: Ліра-К, 2015. – 260 с.

Мармуль Л.О.
д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування,
Петренко В.С.
к.е.н., доцент, докторант,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»,
м. Херсон, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ З ІНОЗЕМНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Посилення конкуренції на європейському та світових аграрних ринках, необхідність адаптації вітчизняного аграрного виробництва до європейських стандартів і потреба у фінансуванні заходів щодо модернізації основної діяльності стимулює представників агробізнесу шукати партнерів, які нададуть фінансові кошти, навики та нові технології і при цьому не дозволять втратити власної незалежності. Як один з варіантів вирішення даної ситуації є створення спільних підприємств (СП) з іноземними партерами.

Спільні підприємства стають все більш поширеною формою ділового устрою серед фермерів та інших аграрних підприємців, які допомагають збільшити масштаби їх виробничої діяльності, ринкову частку, отже, й конкурентоспроможність [1, с. 14]. Існує кілька причин, чому аграрні підприємства розглядають можливості створення спільних підприємств: потребують і отримують більше ресурсів (фінансово-інвестиційних, матеріально-технічних, інноваційних, трудових); дозволяють сільськогосподарським товаровиробникам внести у власне виробництво інноваційні продукти (які в іншому випадку були б надзвичайно дорогими).

Спільне підприємство допоможе здобути закордонний досвід щодо виробництва, продажів, реклами й брендингу продукції. Незалежно від причини, спільне підприємство - це форма реалізації спеціальних угод, що відображають обставини укладення їх між сторонами, чітко визначають їхні цілі, права та обов'язки. Подібно товариствам чи корпораціям, спільні підприємства є більш гнучким варіантом для груп, які хочуть працювати разом без об'єднання всієї своєї основної діяльності.

Соціально-економічна діяльність у сучасному суспільстві повністю пов'язана з розвитком різноманітних форм підприємницької діяльності, які, в свою чергу, відображають зміни у факторах структури виробництва, техніки і технологій, споживчих тенденціях, суспільних настроях і державній аграрній політиці [2, с. 267]. На одне з лідируючих місць виходить спільне підприємництво, що відноситься до міжнародного економічного міжпідприємницького співробітництва. При такій формі підприємництва змішується зовнішня і внутрішня економіка, політика і дипломатія, комерція, наукові розробки і промислові дослідження, торгівля і операції в фінансово-кредитній сфері.

Процес розвитку нових форм світогосподарських зв'язків відображає те, що в широкому спектрі зовнішньоекономічних міжкраїнових і міжфірмових угод все більшого значення набувають міжнародні форми кооперування й інтеграції. У доповіді Європейської комісії з питань спільного підприємництва спільне підприємство визначається як «... підприємство, корпорація або товариство, що створюється двома або більше компаніями, індивідами або організаціями, щонайменше одна з яких, мотивована отриманням прибутку, прагне до розширення своєї діяльності за рахунок нового бізнесу на довгостроковій основі. Власність розподіляється між партнерами на принципах більш-менш рівного володіння без абсолютного домінування якого-небудь одного з них» [3, с. 106].

Ряд авторів розглядають спільні підприємств як форму міжнародної кооперації і форму залучення іноземного капіталу. інвестицій (як правило) у формі юридичної особи, що належать двом і більше особам (фізичним і/або юридичним), одна з яких є іноземною. Спільне підприємство являє собою міжнародну фірму, створену двома або кількома національними підприємствами з метою найбільш повного використання потенціалу кожної зі сторін для максимізації корисного економічного ефекту їх діяльності. Воно є різновидом підприємств з іноземними інвестиціями і, відповідно, до чинного українського законодавства, визначається як підприємство з пайовою участю українських та іноземних інвесторів.

У роботах вітчизняних економістів спільне підприємство трактується як всі форми угод, за допомогою яких діяльність двох і більше фірм функціонально інтегрується. Також можна зустріти таке визначення спільних підприємств, як новоутворені і формально самостійні акціонерні товариства, створювані зазвичай на паритетних засадах [4, с. 281].

Аналіз різних визначень спільного підприємства дозволяє виділити специфічні риси даної форми господарювання з точки зору їх організації та діяльності на перспективу: спільне підприємство створюється за допомогою інвестицій двох і більшої кількості материнських (національних та іноземних) фірм; різнонаціональна належність капіталів, які беруть участь в його створенні; юридично самостійна організаційна одиниця, яка не належить повністю ні до однієї з материнських фірм; вироблені товари і послуги перебувають у спільній власності вітчизняного та іноземного партнерів; контроль здійснюється спільно материнськими фірмами; юридичні дочірні філії не залежать одна від одної.

Характерним є те, що головне правління (принаймні однією з материнських фірм) розміщене поза межами країни, в якій дане спільне підприємство існує. Здійснюється формування сильних партнерських зв'язків, довгострокового і міцного співробітництва, які характеризуються особливим рівнем складності. Відбувається створення єдиного виробничого й соціально-економічного простору, єдиного колективу і системи управління, де

проявляються інтереси партнерів, збіг національних інтересів сторін, що вступають у відносини спільного підприємництва [5, с. 125].

Таким чином, можна зробити висновок, що спільне підприємство – це інститут, планований, створюваний, контрольований і керований двома або кількома партнерами з різних країн відповідно до їх вкладів у капітал і внутрішньої домовленості, тобто форма господарської і правової співпраці з іноземним партнером, при якій створюється спільна власність на матеріальні й фінансові ресурси, що використовуються для виконання виробничих, еколого-ресурсних, науково-технічних, зовнішньоторговельних та інших функцій.

Список використаної літератури

1. Лупенко Ю.О. Агрохолдинги в Україні та посилення соціальної спрямованості їх діяльності / Ю. О. Лупенко, М. Ф. Кропивко // Економіка АПК. – 2013. – № 7. – С. 5-21.

2. Гайдуцький П.І. НеЗалежна економіка України / П.І. Гайдуцький. – К.: ТОВ «Інформаційні системи», 2014. – 528 с.

3. Мегедин Н. Р. Засади організації соціально-економічного розвитку сільськогосподарських підприємств / Н. Р. Мегедин // Економіка АПК. – 2010. – №4. –С. 104–108.

4. Посипайко Л.Ю. Проблеми та перспективи розвитку сільськогосподарських підприємств / Л.Ю. Посипайко // Резерви економічного зростання та інноваційного розвитку підприємств регіону : Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів та студ., 19 квіт. 2012 р. – Кіровоград, 2012. – С. 279-282.

5. Яців І.Б. Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств: [монографія] / І.Б. Яців. – Львів: Український бестселер, 2013. – 427 с.

Миколаєнко Ю. С.,
здобувач СВО «Магістр»
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри
економіки підприємства
Дивнич О. Д.,
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА В УКРАЇНІ

Усвідомлення зростаючої екологічної загрози внаслідок інтенсивного ведення землеробства стимулювало розробку альтернативних моделей землеробства, які краще відповідали б життєвим інтересам суспільства.

До альтернативних методів ведення сільського господарства можна віднести біоінтенсивне міні-землеробство (Biointensive Mini-Farming),

біодинамічне землеробство (Biodynamic Agriculture), ЕМ-технології (Effective Microorganism Technologies), маловитратне стале землеробство (LISA – Low Input Sustainable Agriculture) та інші. Ці моделі ґрунтуються на глибокому розумінні процесів, що відбуваються в природі, спрямовані на поліпшення структури ґрунтів, відтворення їх природної родючості та сприяють утворенню екологічно стійких агроландшафтів. Саме до таких систем агровиробництва належить й органічне землеробство (Organic Farming) [1, с. 25].

За визначенням Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського руху (IFOAM) органічне – це таке землеробство, яке гарантує екологічно-, соціально- та економічно доцільне виробництво рослинницької продукції. В основі такого землеробства лежить розумне з екологічної точки зору використання природної родючості ґрунтів як ключового елементу успішного виробництва та природного потенціалу рослин і ландшафтів; таке землеробство спрямоване на гармонізацію сільськогосподарського господарювання з навколишнім середовищем. Органічне землеробство суттєво зменшує використання зовнішніх факторів виробництва та ресурсів за рахунок обмеження застосування синтезованих хімічним шляхом добрив і пестицидів та широкого використання природних чинників [2].

З огляду на вищенаведене, на наш погляд, найбільш адекватним щодо суті можна вважати визначення органічного землеробства як системи сільськогосподарського менеджменту агроекосистем, що ґрунтується на максимальному використанні біологічних факторів підвищення родючості ґрунтів, агротехнологічних заходів захисту рослин, а також на виконанні комплексу інших заходів, які забезпечують екологічно-, соціально- та економічно доцільне виробництво сільськогосподарської продукції й сировини.

Збереження та підвищення родючості ґрунтів є ключовим моментом у запровадженні технологій органічного землеробства. До заходів, які забезпечують досягнення цієї мети, відносяться [3, с. 59-60]:

– оптимізація розміщення посівів сільськогосподарських культур у межах кожного господарства;

– ефективне використання наявних ресурсів органічних добрив (гною, торфу та торфо-гноєвих компостів, сапропелю, органічних відходів переробки сільськогосподарської продукції та ін.);

– використання переваг біологізації землеробства завдяки розширенню посівів багаторічних трав і впровадженню бактеріальних препаратів, збільшення площ під посів на зелене добриво;

– відновлення планової хімічної меліорації із застосуванням місцевих покладів вапняків, крейди і мергелів;

– використання місцевих сировинних ресурсів для підвищення родючості ґрунтів (сапропелі, фосфорити, цеоліти, глауконіти, фосфатшлак, дефекат та ін.);

– припинення необґрунтованого розширення площ під соняшником, що зумовлює дальше погіршення фітосанітарного стану ґрунту, за рахунок впровадження альтернативних олійних культур – сої, ріпаку, гірчиці, олійного льону та ін.;

– всебічне запровадження режимів мінімізації обробітку ґрунту, впровадження широкозахватних ґрунтообробних засобів і застосування технології прямого висіву;

– застосування контурної організації території землекористування, що передбачає оптимізацію стану природного середовища на території водозбірного басейну, або яружно-балкової системи;

– доведення водоохоронної та полезахисної лісистості до оптимальної;

– всебічна реставрація й підтримка єдиної системи полезахисних лісосмуг як найважливішого засобу стабілізації агроландшафтів і закріплення меж полів (для збереження екобалансу території та поліпшення продуктивних властивостей сільськогосподарських угідь).

Порівняно з іншими європейськими країнами розвиток органічного сільського господарства в Україні відбувається значно повільніше. Українські сертифіковані органічні господарства різного розміру – від кількох десятків гектарів, як і в більшості країн Європи, до кількох десятків тисяч гектарів ріллі.

Офіційні статистичні огляди IFOAM підтверджують, що якщо в 2002 р. в Україні було зареєстровано 31 господарство, що отримало статус «органічного», то в 2016 р. нараховувалось вже 390 сертифікованих органічних господарства, а загальна площа сертифікованих органічних сільськогосподарських земель склала 421200 га (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка розвитку органічного землеробства в Україні, 2006 – 2016 рр.

Роки	Кількість сертифікованих органічних господарств, од.	Площа органічних земель, тис. га	
		всього	у розрахунку на одне господарство, га
2006	69	240,0	3025
2009	121	270,0	2233
2010	142	270,2	1903
2011	155	270,3	1744
2012	164	272,8	1664
2013	175	393,4	2248
2014	182	400,76	2202
2015	210	410,55	1955
2016	360	411,2	1142
2016 р. у % до 2006 р.	521,7	171,3	37,8

Джерело: розраховано автором за даними [2]

Площа сертифікованих сільськогосподарських угідь, на яких здійснюється органічне виробництво, зросла у 2016 р. порівняно з 2006 р. на 71,3 %, а порівняно з 2012 р. – на 50,7 %. При цьому середній розмір підприємства, що займається органічним виробництвом зменшився з 3025 га до 1142 га, тобто органічні господарства України є малими і середніми.

Однак, незважаючи на те, що кількість господарств у 2016 р. зросла у 5,2 рази порівняно з 2006 р., їх частка у загальній кількості сільськогосподарських підприємств України залишається незначною і не перевищує 0,6 %. Питома вага органічних земель у загальній площі сільськогосподарських угідь в Україні складає лише 2 %.

Більшість українських органічних господарств розташовані в Одеській, Херсонській, Київській, Полтавській, Вінницькій, Закарпатській, Львівській, Тернопільській, Житомирській областях. Українські сертифіковані органічні господарства – різного розміру – від кількох гектарів, як і в більшості країн Європи, до декількох тисяч гектарів ріллі.

Для виробництва екологічно чистої продукції, зокрема проходження сертифікації органічного виробництва, сільськогосподарські землі повинні відповідати певним вимогам щодо рівня їх забруднення шкідливими речовинами: пестицидами, важкими металами, радіонуклідами.

Список використаної літератури

1. Донцов С. О. Складові органічного землеробства / С. О. Донцов // Дім, сад, город. – 2011. – № 10. – С. 28 – 29.

2. Офіційний веб-сайт Федерації органічного руху України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: htpp://www.organic.com.ua.

3. Органічне землеробство: з досвіду ПП »Агроекологія» Шишацького району Полтавської області: [практичні рекомендації] / С. С. Антонець, А. С. Антонець, В. М. Писаренко. – Полтава: РВВ ПДАА, 2010. – 200 с.

Мирна О. В.
к.е.н., доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Сафонова О. М.
здобувач СВО «Магістр»,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Одним зі стратегічних напрямів сучасної державної аграрної політики в Україні визнано активізацію державної підтримки сільськогосподарського

виробництва. Цільовими векторами підтримки повинні бути: забезпечення населення країни якісними і доступними продуктами харчування; створення нових робочих місць на селі; збільшення надходжень від експорту продукції; забезпечення сільськогосподарського виробництва висококваліфікованими працівниками.

З цією метою поряд з іншими заходами необхідно передбачити збільшення бюджетного фінансування заходів щодо підтримки фермерських господарств за бюджетними програмами «Фінансова підтримка фермерських господарств» та «Надання кредитів фермерським господарствам», що сприятиме підтримці фермерів-початківців, створенню та розвитку сімейних ферм.

Державна підтримка фермерських господарств здійснюється через Український державний фонд підтримки фермерських господарств (Укрдержфонд), який є державною бюджетною установою та виконує функції з реалізації державної політики щодо фінансової підтримки становлення і розвитку фермерських господарств. Відповідно до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки фермерським господарствам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 № 1102 [3], фермерським господарствам надається фінансова підтримка на поворотній основі та конкурсних засадах терміном до 5 років у сумі до 250 тис. грн за бюджетною програмою «Надання кредитів фермерським господарствам». У спеціальному фонді державного бюджету на 2016 р. за бюджетною програмою КПКВК 2801460 «Надання кредитів фермерським господарствам» передбачено асигнування в обсязі 15,8 млн грн (табл. 1) [1].

Таблиця 1

Розподіл коштів, передбачених в державному бюджеті на фінансову підтримку фермерських господарств на поворотній основі, 2014-2016 рр.

Регіон	Обсяг фінансової підтримки фермерських господарств на поворотній основі, тис. грн			Структура планових надходжень в регіональному розрізі, %			Відхилення 2016 р. від 2014 р., %
	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	
АР Крим	513,4	0,0	0,0	1,8	0,0	0,0	х
Вінницька область	1900,0	1792,0	1159,6	6,8	7,0	7,3	-39,0
Волинська область	421,3	394,2	265,8	1,5	1,5	1,7	-37,0
Дніпропетровська область	2491,5	2260,5	1301,9	8,9	8,8	8,2	-47,7
Донецька область	1118,7	988,2	558,4	4,0	3,9	3,5	-50,0
Житомирська область	438,0	407,0	261,0	1,6	1,6	1,6	-40,4
Закарпатська область	139,5	120,3	74,4	0,5	0,5	0,5	-46,7
Запорізька область	1587,5	1328,6	754,6	5,7	5,2	4,8	-52,5
Івано-Франківська область	237,2	225,3	148,7	0,9	0,9	0,9	-37,3

Київська область	1230,4	1131,5	721,4	4,4	4,4	4,6	-41,4
Кіровоградська область	2600,3	2531,8	1567,7	9,3	9,9	9,9	-39,7
Луганська область	1372,6	1287,7	743,5	4,9	5,0	4,7	-45,8
Львівська область	1065,7	908,8	539,4	3,8	3,6	3,4	-49,4
Миколаївська область	1618,2	1520,6	909,6	5,8	5,9	5,7	-43,8
Одеська область	1799,5	1838,1	1240,2	6,4	7,2	7,8	-31,1
Полтавська область	1607,0	1559,0	908,0	5,8	6,1	5,7	-43,5
Рівненська область	287,4	253,5	164,5	1,0	1,0	1,0	-42,8
Сумська область	697,5	704,0	477,7	2,5	2,8	3,0	-31,5
Тернопільська область	717,0	629,8	398,6	2,6	2,5	2,5	-44,4
Харківська область	1406,2	1454,1	949,2	5,0	5,7	6,0	-32,5
Херсонська область	1423,0	1246,7	708,7	5,1	4,9	4,5	-50,2
Хмельницька область	1068,6	1003,5	673,9	3,8	0,4	4,1	-36,9
Черкаська область	1233,2	1159,7	716,6	4,4	4,5	4,5	-41,9
Чернівецька область	262,3	233,0	155,0	0,9	0,9	1,0	-40,9
Чернігівська область	664,0	622,1	420,8	2,4	2,4	2,7	-36,6
Разом	27900,0	25600,0	15819,2	100,0	100,0	100,0	-43,3

Джерело: розраховано авторами за даними [2]

На 2017 р. плановий обсяг державного фінансування зріс до 65,0 млн грн, що в 4 рази більше порівняно з попереднім роком. На одержання такої підтримки претендувало 308 фермерських господарств, 202 з яких її отримали, тобто вдалося задовольнити 70,0 % заявок, з Луганської та Донецької областей задовольнили 100,0 % заявок. Укрдержфонд у 2017 р. на 100,0 % виконав план з повернення коштів до Державного бюджету.

На виконання Програми розвитку та підтримки аграрного комплексу Полтавщини за пріоритетними напрямками на період до 2020 року ТОВ «Полтавська обласна сільськогосподарська дорадча служба» у 2016 р. змотивовано до участі в проекті розвитку сімейних ферм, що впроваджується міжнародним благодійним фондом «Добробут громад», 20 родин для створення молочних сімейних ферм, що отримали від інвестора обладнання (поїлки, мати для лежання, систему вентиляції приміщення тощо). Кожна з сімей отримала від інвестора обладнання на суму близько 6 тис. доларів США. Здійснено дорадчий супровід під час будівництва та облаштування 2-х молочних сімейних ферм канадського типу. Вартість кожної з них складає близько 26 тис. доларів США. Взагалі за напрямком розвитку сімейних ферм у 2016 р. в Полтавську область залучено більше 4,3 млн грн інвестицій [3].

Державна підтримка сільськогосподарських підприємств, зокрема фермерських господарств, – широковідомий в світовій практиці державного управління протекціоністський захід підтримки вітчизняних агровиробників з метою зміцнення продовольчої безпеки та захисту національних інтересів. Тому Український державний фонд підтримки фермерських господарств як державна установа повинен і надалі ефективно функціонувати в площині

державної політики щодо підтримки становлення і розвитку фермерських господарств, виконуючи при цьому суспільно корисну місію.

Список використаної літератури

1. Державна підтримка фермерських господарств // Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.minagro.gov.ua/node/3720 (дата звернення 26.03.2018)

2. Загальна інформація щодо поворотної фінансової допомоги 2016 // Офіційний сайт Українського державного фонду підтримки фермерських господарств [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://udf.gov.ua/node/566 (дата звернення 26.03.2018)

3. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам : Постанова КМУ від 25.08.2004 № 1102 // Офіційний сайт ВРУ [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1102-2004-%D0%BF (дата звернення 26.03.2018)

4. Стан виконання в 2016 році Програми розвитку та підтримки аграрного комплексу Полтавщини за пріоритетними напрямками на період до 2020 року // Офіційний сайт Департаменту агропромислового розвитку Полтавської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://apk.adm-pl.gov.ua/ (дата звернення 26.03.2018)

Мирончук З.П.
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Львівський національний аграрний університет
м. Дубляни, Україна

ВПЛИВ ВИТРАТ І ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА НА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ТА ЇХ ОБЛІК

Сьогодні на ринку України зростає потреба в об’єктивній обліковій інформації, яка необхідна для ефективного управління підприємством. Враховуючи тенденції і досвід розвитку міжнародної економіки, процеси глобалізації, вступ України до Європейського співтовариства, важливою передумовою досягнення нашою державою високого рівня розвитку є конкурентоспроможна сільськогосподарська продукція, не останнє місце в якій займає продукція рослинництва.

Організація та управління процесами економії витрат відіграє важливу роль в створенні конкурентоспроможності бізнесу. Постійний розвиток управлінського обліку пов’язаний з необхідністю здійснення впливу на ефективність управління сільським господарством та його постійного удосконалення.

Управління витратами на сільськогосподарських підприємствах є важливим засобом побудови системи обліку витрат, з урахуванням стратегічних та тактичних цілей і вимог керівництва. Це складний процес, що передбачає не тільки зважену класифікацію, а й систематичний моніторинг фактичних витрат та їх поведінки під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, прийняття рішень щодо поліпшення структури собівартості продукції, ціноутворення [1].

Рослинництво є важливим сектором економіки держави та джерелом прибутків суб'єктів підприємницької діяльності. Збільшення обсягів виробництва продукції рослинництва та покращення її якості є актуальним питанням, особливо за умов, коли світовою тенденцією є зростання вартості продукції сільського господарства та її нестача. В зв'язку з цим питання обліку в галузі рослинництва є досить вагомими, оскільки лише облік є єдиним джерелом інформації, необхідної для управління та контролю за економічними показниками виробництва продукції рослинництва.

Процес зміни в цілому системи бухгалтерського обліку в Україні, а також створення та функціонування нових суб'єктів господарювання в сільському господарстві вимагають додаткового дослідження і подальшого вирішення питань обліку витрат на виробництво продукції рослинництва.

Рослинництво як галузь господарства характеризується низкою особливостей. Воно визначається як впливом природних факторів так і соціальних, які необхідно враховувати при організації бухгалтерського обліку. Такою особливістю є те, що земля – один із основних засобів виробництва, тоді як у промисловості вона – лише територія, місце, на якому розташоване підприємство. На відміну від інших засобів, які у процесі виробництва поступово зношуються, внаслідок чого їх через певний проміжок часу необхідно замінювати новими, земля є незмінним засобом виробництва. При раціональному використанні вона не тільки не зношується, а навпаки – підвищує свою родючість.

Сьогодні сільськогосподарські підприємства потребують суттєвого реформування структури управління господарською діяльністю. При цьому велике значення має визначення мінімальної величини виробничих запасів на підприємствах, оскільки матеріальні витрати на цих підприємствах займають найбільшу питому вагу[2].

Основними завданнями обліку витрат на виробництво продукції рослинництва є [3]:

– інформаційне забезпечення адміністрації підприємства для прийняття управлінських рішень;

– спостереження і контроль за фактичним рівнем витрат порівняно з їх нормативами і плановими розмірами з метою виявлення відхилень та формування економічної стратегії на майбутнє;

– достовірний облік виходу продукції за її видами з урахуванням якості;

– обчислення собівартості виготовленої продукції для оцінки готової продукції і розрахунку фінансових результатів;

– виявлення й оцінка економічних результатів виробничої діяльності структурних підрозділів;

– систематизація інформації управлінського обліку виробничої діяльності для прийняття рішень, які мають довгостроковий характер (окупність виробничих програм, рентабельність продукції, ефективність капітальних вкладень тощо).

Найбільшої шкоди виробництву сільськогосподарської продукції завдає неврегульованість товарного ринку. Тому особливої актуальності набуває розробка квотованого підходу до збуту продукції та налагодження системи матеріального стимулювання виробництва певної продукції за аналогією з розвиненими країнами, зокрема з ЄС. Крім того, слід приділяти пильну увагу задоволенню потреб споживачів через врегулювання сортового складу певного виду продукції, її якості тощо.

Агропромисловий комплекс потребує включення до системи контролю таких витрат, яких немає в деяких галузях економіки, а саме витрат, пов’язаних із збереженням ґрунтів, зокрема відновлення вмісту гумусу при вирощуванні культур з інтенсивною технологією) тощо. Витрати на виконання робіт з поліпшення стану земельних ресурсів мають обов’язково входити до складу витрат [1].

Отже, враховуючи всі ці проблеми, потрібно внести зміни до нормативно-законодавчих актів України, які враховували б галузеві особливості сільськогосподарських підприємств та сприяли б спрощенню та ефективності обліку витрат та виходу продукції рослинництва.

Підвищення ролі бухгалтерського обліку на сільськогосподарському підприємстві як основного засобу одержання достовірної інформації для прийняття економічно обґрунтованих рішень і попередження ризику у виробничо-фінансовій діяльності підприємства належить правильна організація. Організації обліку витрат виробництва продукції рослинництва, основні її положення закріпленні в Положенні про облікову політику підприємства і є підставою для оформлення витрат та виходу продукції рослинництва. Проте, на організацію обліку виробничих витрат впливають різноманітні фактори, основними з яких є: види діяльності, характер виробництва, структура управління, розмір підприємства, особливості технології та організації виробництва. Правильний вибір методів обліку витрат визначається особливостями технологічних процесів і залежить від керівництва та бухгалтерів самого підприємства. Серед інших чинників, які не залежать від підприємства і на сьогодні є невирішеними – неврегульованість товарного ринку, а саме збуту продукції та налагодження системи матеріального стимулювання виробництва певної продукції за аналогією з розвиненими країнами, зокрема з ЄС. Обмеженість використання подібних можливостей сільськогосподарськими виробниками в сучасних умовах неприпустима.

Список використаних джерел

1. Юрківський О.Й. Роль управлінського обліку в підвищенні ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств// Економіка АПК. - 2004. -№1.-с.93-95.
2. Клименко А.А. Управління витратами на сільськогосподарських підприємствах // Економіка та управління.-2009.-УДК657.224.с.53-57.
3. Плаксієнко В. Я. Бухгалтерський облік у сільському господарстві України : [підручник] / Плаксієнко В. Я., Пісьмаченко Л. М., Рябий Я. І.; за заг. ред. Плаксієнка В. Я. – Київ : Центр навчальної літератури, 2008. – 946 с.

Мойсеєнко В. Ю.
аспірант кафедри бухгалтерського обліку
Полтавської державної аграрної академії,
викладач Лубенського фінансово-економічного ПДАА,
м. Лубни, Україна

ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Соціальні і економічні реалії вимагають від сільськогосподарських виробників отримати максимальну кількість продукції високої якості, щоб на рівних конкурувати з вітчизняними та іноземними підприємствами. Невідкладними є відпрацювання таких механізмів і підходів, які б дали змогу забезпечити населення нашої країни високоякісними вітчизняними продуктами харчування за доступними цінами.

Розв'язання названої проблеми вимагає вжиття заходів, спрямованих, з одного боку, на забезпечення безперебійного надходження на споживчий ринок зростаючої кількості різноманітних продуктів харчування високої якості, а з іншого – підвищення купівельної спроможності населення України.

Варто наголосити, що й надалі продуктивність сільськогосподарської продукції порівняно з розвинутими країнами залишається низькою, що великою мірою відображається на продовольчих ресурсах. Виснажується земля, повільно зростає віддача гектара, зношуються основні засоби, катастрофічно старіє техніка, втрачається генетичний потенціал у рослинництві та тваринництві, проявляється ресурсна і фінансова незбалансованість. Все це відбивається на життєвому рівні населення нашої країни

Оскільки старі методи виробництва не завжди виявляються економічно-ефективними, вагоме місце відводиться утвердженню інноваційної моделі розвитку економіки, становленню в Україні нової дієздатної національної системи, яка б функціонувала на ринкових засадах і принципах самоврядування.

Економічний словник дає таке визначення інноваційної моделі підприємництва – це процес підприємницької діяльності, що базується на

досягненнях науково-технічного прогресу і передбачає активне використання нових управлінських рішень з метою постійного зростання економічної та соціальної ефективності господарювання. Розвиток економіки України неможливий без високоефективної, науково обґрунтованої стратегії інноваційної діяльності, здатної забезпечити конкурентоспроможність аграрних підприємстві на вітчизняних та світових ринках. В обсягах світового ринку інновацій 39% належать США, 30% – Японії, 16% – Німеччині і лише 0,1% – Україні.

Для того щоб досягти вищої ефективності сільськогосподарського виробництва, забезпечити конкурентоспроможність продукції, аграрні підприємства здійснюють інноваційну діяльність.

Інноваційна діяльність – це діяльність з перетворення результатів наукової і науково-технічної діяльності в інновації та використання останніх для забезпечення (або зміцнення) конкурентоздатності, успішної роботи та економічного розвитку підприємства [1].

Досягнення науково-технічного прогресу, його результати називають новинами, а впроваджені новини у виробництво – нововведеннями. Діяльність підприємств щодо запровадження новин у відповідну сферу господарювання називають інноваційною діяльністю. За своїм характером вона є однією з форм інвестиційної діяльності. Зауважимо, що в економічній літературі ще не вироблено єдиних підходів до трактування інноваційної діяльності; виокремлюється таке поняття, як інноваційний процес, робляться спроби обґрунтувати його відмінність від науково-технічного прогресу. Інноваційний процес включає всі види наукової, науково-технічної й інноваційної діяльності в їх послідовному і пропорційному співвідношенні.

Інноваційний процес (інколи називають його інноваційним розвитком) розглядають як сукупність прогресивних, якісно нових змін, що безперервно виникають у часі та просторі. Результатом цього процесу є інновації, втілені в кардинально нові або істотно вдосконалені продукти, технології, соціальні послуги, організаційно-економічні рішення, що призводять до істотних змін у виробничій і/або в соціальній сферах [2].

В агропромисловому комплексі України відбуваються складні й суперечливі процеси, викликані нестабільною політичною та економічною ситуацією в державі, що значною мірою негативно впливає на розв’язання проблеми продовольчої безпеки, безпеки харчування та якості сільськогосподарської продукції і продуктів харчування. Важливою необхідністю для життєдіяльності людського організму є забезпечення його високоякісними продуктами харчування.

На основі досліджень аграрної науки України визначено пріоритетні напрями забезпечення умов ефективного виробництва конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції. Це потребує суттєвих структурних змін та вирішення таких завдань:

– формування ділового середовища для успішного ведення інноваційної діяльності;

– створення концепції взаємодії освіти, науки, виробництва і держави;

– формування потужної системи фінансування інноваційної діяльності;

– стимулювання розвитку науково-дослідної та інноваційної діяльності, а також комерціалізації результатів дослідження;

– забезпечення захисту прав інтелектуальної власності;

– створення багаторівневої державної системи інформаційно-консультативної підтримки інноваційної діяльності на всіх етапах впровадження інновацій.

Результатом інноваційної діяльності повинна стати високотехнологічна конкурентоспроможна продукція, яка посилить позиції національного товаровиробника на світовому ринку та забезпечить підвищення конкурентоспроможності економіки країни.

У процесі науково-інноваційної діяльності виникає питання щодо її ефективності. Вирішення цього питання лежить у площині оцінки результатів, одержаних у процесі науково-інноваційної діяльності. Як критерій такої оцінки пропонується використовувати інноваційний потенціал науково-технічної продукції [4].

Список використаної літератури

1. Рижмань Д.І. Економіка підприємства: [Навчальний посібник] / Рижмань Д.І., Криворучко І.М., Віннічук Г.Я., Пилявець М.Т. – К.: Аграрна освіта, 2011. – 531 с.

2. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. – 2-ге вид., доп. і перероблене. / В. Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2002 624 с.

3. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.

4. Теоретичні засади формування і реалізації інноваційного потенціалу в розвитку економіки / Володін С.А., Чекамова О.І. // Економіка АПК. - 2017. - № 5 - С. 65

Мороз Т. Ю.
здобувач СВО «Магістр»,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський економіки і торгівлі»,
м. Полтава, Україна
Мороз С. Е.
к. пед. н., викладач,
Полтавський кооперативний коледж,
м. Полтава, Україна
Калашник О. В.
к.е.н., доцент кафедри підприємництва і права,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ІДЕНТИФІКАЦІЯ МИЛЬНОЇ ОСНОВИ

Метою проведення ідентифікації було встановлення відповідності даних товарно-супровідних документів фактичним даним про товар, представлений для митного оформлення [1, 2]. Під час проведення ідентифікаційної експертизи мильної основи Zetesap C 11 використовувались відомості зазначені у товаросупровідних документах, зокрема: інвойсі № 534527 від 17.03.2017 р.; пакувальному аркуші № 534527 від 17.03.2017 р., CMR № 534527 від 17.03.2017 р.

Дослідження проводилось шляхом зовнішнього огляду автотранспортного засобу та товару, що у ньому розміщений. Зовнішній вигляд транспортного засобу, його номерні позначення та номери супроводжуючих документів відповідають відомостям, зазначеним на етикетках товару.

CMR від 17.03.2017 р. містить інформацію про те, що товар транспортується на автотранспортному засобі з номерними знаками В00087ВН/ВО2800ХТ. Під час проведення ідентифікаційної експертизи перевірялися, зокрема: відповідність номерних знаків автотранспортного засобу тим, що зазначені у документі; цілісність пломб автотранспортного засобу; порівнювалися результати огляду місць у автотранспортному засобі з даними пакувального аркушу № 534527 від 17.03.2017 р. та товаросупровідного документу CMR від 17.03.2017 р.

Установлено, що товар дійсно прибув на склад ЗМК ПФ «КМ» за адресою: м. Полтава, вул. Половка 64 на автотранспортному засобі з номерними знаками В00087ВН/ВО2800ХТ. Пломби на автотранспортному засобі не пошкоджені. Кількість транспортних місць, зазначених у CMR від 17.03.2017 р. та у пакувальному аркуші № 534527 від 17.03.2017 р.: «4-и термооброблених палети розміром 1140 х 1140, які упаковані у термоусадкову плівку» – відповідає кількості транспортної тари, виявленої у кузові автотранспортного засобу (рис. 1).

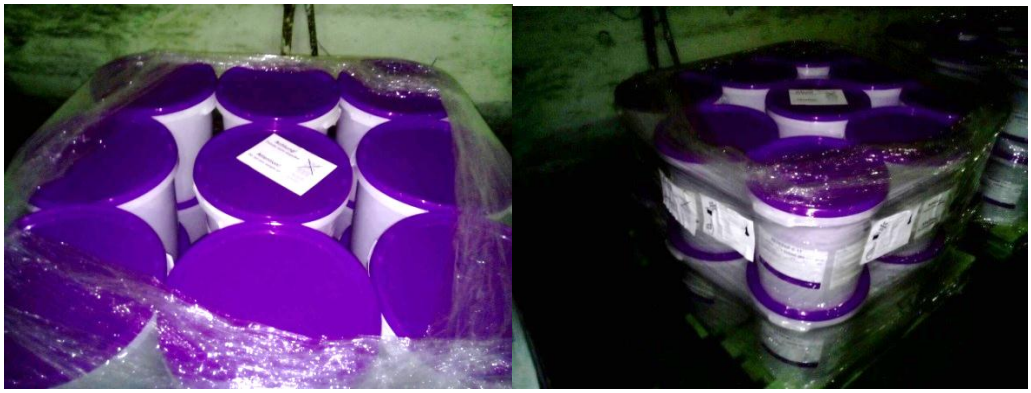

Рис. 1. Пакування мильної основи Zetesap C на палетах

У результаті перевірки зроблено висновок, що кількість транспортної тари, яка знаходилася у автотранспортному засобі № B00087BH/BO2800XT, відповідає кількості, заявленій у CMR від 17.03.2017 р. та пакувальному аркуші № 534527 від 17.03.2017 р.

Аналіз товаросупровідних документів показав, що виробник Zschimwer & Schwarz GmbH & Co KG Chemische Fabriken відвантажив в Україну на адресу підприємства Vertretung der «Zschimmer und Schwarz Russland» GmbH in der Ukraine мильну основу Zetesap C 11, код товару за ГС – 34029010. Товар упакований у поліпропіленові відра ємністю 3 л., по 30 кг у кожному. Кількість товару – 2160 кг; вага індивідуальної тари – 72 кг; вага брутто товару – 2232 кг; вага брутто палет – 92 кг; вага брутто всього товару – 2324 кг.

Візуально встановлено, що загальна кількість індивідуальної упаковки товару, що надійшов у зону митного контролю ПФ «КМ» на автотранспортному засобі № B00087BH/BO2800XT відповідає кількості, заявленій і у пакувальному аркуші № 534527 від 17.03.2017 р. і у CMR № 534527 від 17.03.2017 р.. Власником товару є Представництво «ТОВ Чіммер і Шварц, Росія» (Україна)»; адреса власника: 36034, м. Полтава, вул. Половка 66-б.

Наступним етапом проводилася ідентифікація товару за допомогою аналізу маркування, що наведене на рис. 2.

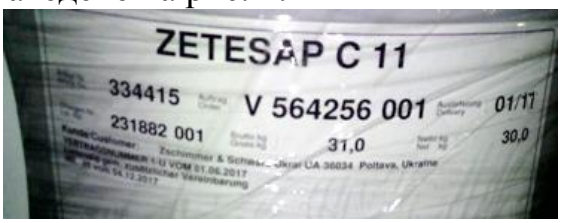

Рис. 2. Маркування мильної основи Zetesap C 11

Встановлено, що на індивідуальному пакуванні на ярликах виробником нанесено наступну інформацію: назву торговельної марки: Zetesap C 11, номер артикулу 334415; дату виготовлення 01.2017 р., вагу нетто – 30 кг, вагу брутто – 31 кг, адресу отримувача – Vertretung der «Zschimmer und Schwarz Russland» GmbH in der, UA-36034 Poltava, Ukraine, розпізнавальні знаки підприємства Zschimmer und Schwarz. Всі ці відомості ідентичні з тими, що зазначені у товаротранспортних документах і проформі.

Зазначимо основні характеристики мильної основи Zetesap C 11, що заявляються виробником: зовнішній вигляд – прозора тверда речовина; масова частка води – 18-22%; pH (1% розчин) – 9,5-11,5; *склад:*Propylene Glycol – ПАР, зволожувач; Aqua – вода; Sodium Stearate – натрієва сіль жирної кислоти, ПАР; Sodium Laureth Sulfate – піноутворювач; Sorbitol – додає м'якість і бархатистість виробу; Glycerin – зволожувач і розм'якчувач; Sodium Laurate – натрієва сіль жирної кислоти, ПАР; Tetrasodium Etidronate – стабілізатор, які допоможуть перевірити правильність класифікації товару для митних цілей.

Окрім того, візуально встановлено, що кожна індивідуальна упаковка мильної основи супроводжується відповідним ярликом виробника з попереджувальними знаками (рис. 3).

Рис. 3. Попереджувальні знаки на пакуванні мильної основи Zetesap C 11

На ярликах міститься інформація про те, що під час зберігання мильної основи Zetesap C 11 необхідно дотримуватися температурного режиму. Дозволяється зберігати товар при температурі не нижче 2℃. Також нанесений попереджувальний знак про те, що тару з мильною основою Zetesap C 11 необхідно тримати щільно закритою.

На досліджуваних зразках мильної основи Zetesap C 11 позначення розташовані у встановленому заводом-виробником місцях. Під час дослідження неохайного виконання маркування, що могло б свідчити про підробку товару, не виявлено. Таким чином, під час ідентифікації було встановлено, що асортимент і кількість виробів відповідають даним, вказаним у документації.

Список використаної літератури

1. Полікарпов І.С., Закусілов А.П. Ідентифікація товарів. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 340 с.

2. Діагностика та експертиза в митній діяльності : конспект лекцій / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, О.В. Мукан, В.Й. Жежуха, О.Ю. Григор'єв. – Львів : Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2011 р. – 57 с.

Назаренко В.О.
к.т.н., доцент кафедри товарознавства
продовольчих товарів,
Котова З.Я.
асистент кафедри товарознавства
товарів,
Миргородська В.В.
здобувачСВО «магістр»
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»
м. Полтава, Україна

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ЯКОСТІ МАКАРОННИХ ВИРОБІВ ПІДВИЩЕНОЇ ХАРЧОВОЇ ЦІННОСТІ

Макаронні вироби мають значну поживну цінність, зручні в приготуванні їжі, здатні тривалий час зберігати якість і доступні за ціною для більшості населення України. Вони входять в число продуктів, виробництво яких становить продовольчу безпеку держави [1]. Харчова цінність макаронних виробів значно підвищується при використанні збагачувачів. Вони є зручним об'єктом для внесення сировини та добавок, що мають підвищену біологічну цінність, а також для створення оздоровчої і дієтичної продукції. А таких товарів потребують все більше і більше українців. Макаронні вироби підвищеної харчової цінності входять до основи раціонального харчування. Цей напрям є приорітетними для закордонних і вітчизняних науковців в галузі макаронного виробництва.

Тому метою роботи було вивчення чинників формування асортименту макаронних виробів підвищеної харчової цінності та дослідження їх якості за комплексом показників.

Останнім часом, все більше уваги в розвинених країнах світу приділяється виробництву макаронних виробів з натуральними добавками, підвищеної харчової цінності та дієтичних. В Україні також спостерігається розширення виробництва цих виробів, все більше підприємств включають їх в свій асортимент. За результатами проведеного опитування полтавці зацікавлені в такій продукції (рис.1). Найбільше опитаних висловились за макаронні вироби з овочами – 26%, різними злаками – 12% та зеленню – 11%. Продукцію оздоровчого харчування хотіли б бачити у продажу 22% проанкетованих, дієтичних виробів для діабетиків потребують 10% респондентів, безглютенових – 5%.

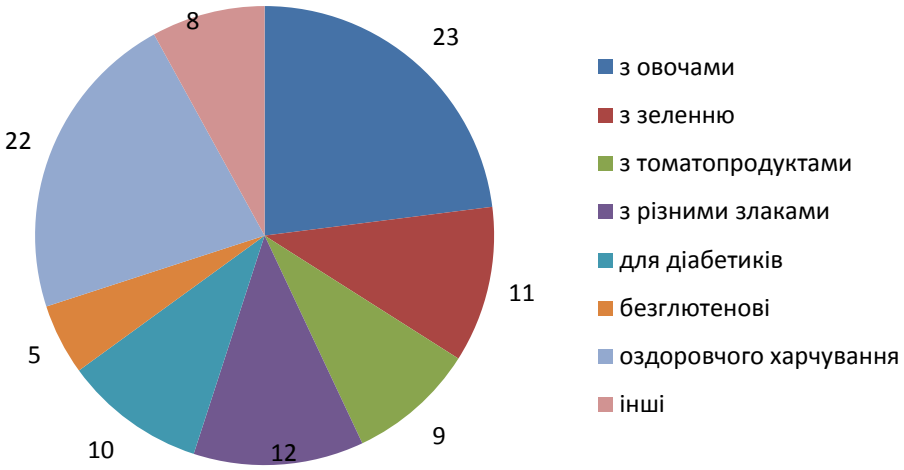

Рис. 1. Переваги споживачів за видами макаронних виробів підвищеної харчової цінності та дієтичних

Проведено дослідження переваг споживачів, які потребують спеціальних макаронних виробів. Найбільш популярними виявились вироби з цільнозмеленого зерна пшениці – 23%. Вироби з житнього борошна вибирають 11% опитаних, рисового – 10, з гречаного – 9%, менше споживчих переваг за продукцією з сої 6% та з бобовими – 3%. Вже завоювали популярність макаронні вироби з солодом – 19% респондентів, з зародками злаків (пшеничні, житні) та висівками – 16%.

Українські виробники випускають макаронні вироби з різних видів борошна та рослинними добавками, що дозволяє віднести їх до продуктів оздоровчого харчування. Їх регулярне вживання сприяє поліпшенню засвоєння харчових продуктів, зниженню вмісту холестерину і цукру в крові, виведенню з організму шкідливих речовин. Більшість макаронних виробів цієї групи можна вживати діабетикам [2]. Проведене нами опитування показало, що зазначені добавки споживачі сприймають досить позитивно.

Досліджувались макаронні вироби підвищеної харчової цінності вітчизняного і закордонного виробництва, що реалізуються в роздрібній торговельній мережі м. Полтава:

– ріжки «Здоров'я» №1 з борошна суцільно змеленого зерна пшениці та висівками, ТМ «МАК-ВАР ЕКОПРОДУКТ» (Україна);

– ріжки «Здоров'я» №6 з житнього борошна обойного з топінамбуром, ТМ «МАК-ВАР ЕКОПРОДУКТ» (Україна);

– ріжки «Здоров'я» №12 з борошна суцільно змеленого зерна пшениці та шротом кісточки винограду, ТМ «МАК-ВАР ЕКОПРОДУКТ» (Україна);

– локшина цільнозернова, ТМ «Козуб Продукт» (Україна);

– локшина овочева довга, ТМ «SoloMia» (Україна);

– вироби фігурні овочеві, ТМ «Granaria» (Італія);

– вироби фігурні овочеві органічні, ТМ «Dalla Costa» (Італія).

В ході дослідження застосовувались методи: органолептичні, фізико-хімічні згідно чинних в Україні стандартів, соціологічні, балова оцінка.

Аналіз маркування досліджених макаронних виробів показав, що більшість загалом відповідає встановленим вимогам. За чіткістю і повною маркування найкращою була продукція ТМ «SoloMia». На маркованні виробів ТМ «Козуб Продукт» містилось багато неточностей, помилок і елементів інформаційної фальсифікації.

Результати оцінювання органолептичних показників всіх досліджених макаронних виробів показали їх відповідність основним вимогам чинного державного стандарту та технічним умовам за якими вони виготовлені [3]. Фізико-хімічними методами визначали масову частку вологи, кислотність, вміст лому, крихт і деформованих виробів. Результати дослідження відхилень від вставлених норм не показали. Виявлені відхилення маси нетто, від вказаної на маркованні, знаходились в допустимих межах.

Балову оцінку проводили за розробленою шкалою (10-ти баловою) з врахуванням коефіцієнтів вагомості. Наочно результати оцінювання досліджених макаронних виробів відображені на рис.2.

Проведена балова оцінка оздоровчих макаронних виробів показала, що найвищу суму балів – 8,92 отримали вироби «Здоров'я» № 6 з житнього борошна з топінамбуром ТМ «МАК-ВАР ЕКОПРОДУКТ», дещо їм поступилась локшина цільнозернова ТМ «Козуб Продукт» – 8,84 бала. Найнижча підсумкова оцінка макаронних виробів «Здоров'я» № 6 з шротом кісточки винограду – 7,36 бала.

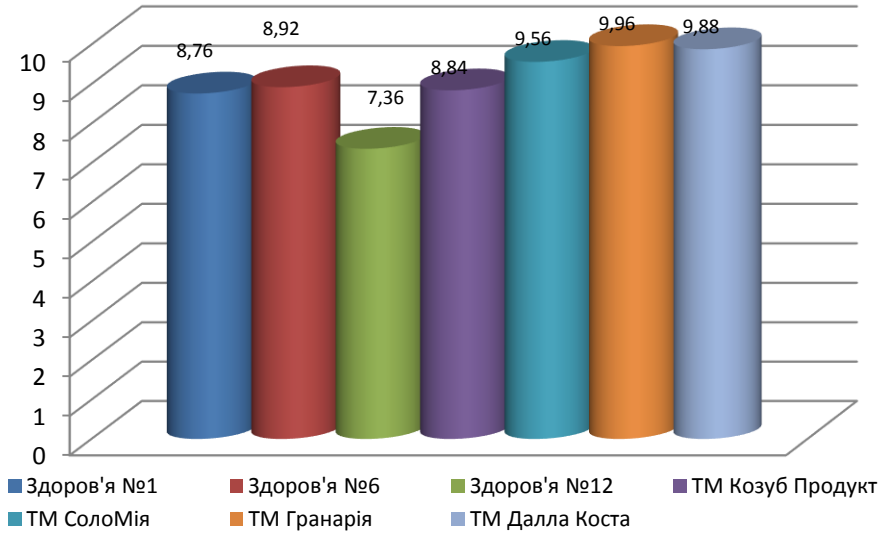

Рис. 2. Балова оцінка макаронних виробів підвищеної харчової цінності

Усі овочеві макаронні вироби отримали оцінку, яка перевищує 9,5 балів (при максимальній 10 балів). Найвищий підсумок – 9,96 бала у спіральок італійського виробництва ТМ «Granaria». Всього на 0,08 бала їм поступились

макаронні вироби ТМ «Dalla Costa». У вітчизняної локшини ТМ «SoloMia» найнижча підсумкова оцінка в цій групі макаронних виробів.

За результатами проведеного оцінювання визначали категорію якості макаронних виробів. За сумою набраних балів макаронні вироби можна віднести до категорій: відмінна – локшина овочева ТМ «SoloMia» та італійські фігурні вироби торгових марок «Granaria», «Dalla Costa»; висока – ріжки «Здоровя» №1 та №6 ТМ «МАК-ВАР ЕКОПРОДУКТ», локшину цільнозернову ТМ «Козуб Продукт»; середня – ріжки «Здоров'я» №12 ТМ «МАК-ВАР ЕКОПРОДУКТ».

На основі вищенаведених результатів досліджень визначався комплексний показник якості макаронних виробів підвищеної харчової цінності (рис. 3). Результати показали, що найвище оцінені ріжки ТМ «МАК-ВАР ЕКОПРОДУКТ «Здоров'я» № 6 – 0,92 бала та «Здоров'я» №12 – 0,88 бала завдяки високим дієтичним властивостям. Умовне третє місце зайняли органічні макаронні вироби італійського виробництва – 0,86 бала. Дещо їм поступились вироби «Здоров'я» №1 – 0,84 бала. Вітчизняна овочева локшина ТМ «SoloMia» та італійські овочеві фігурні вироби ТМ «Granaria» характеризуються нижчими комплексними показниками – 0,75 бала та 0,72 бала відповідно. Найнижче оцінена локшина цільнозернова ТМ «Козуб Продукт» - 0,7 бала, що пояснюється наявністю елементів інформаційної фальсифікації в маркованні.

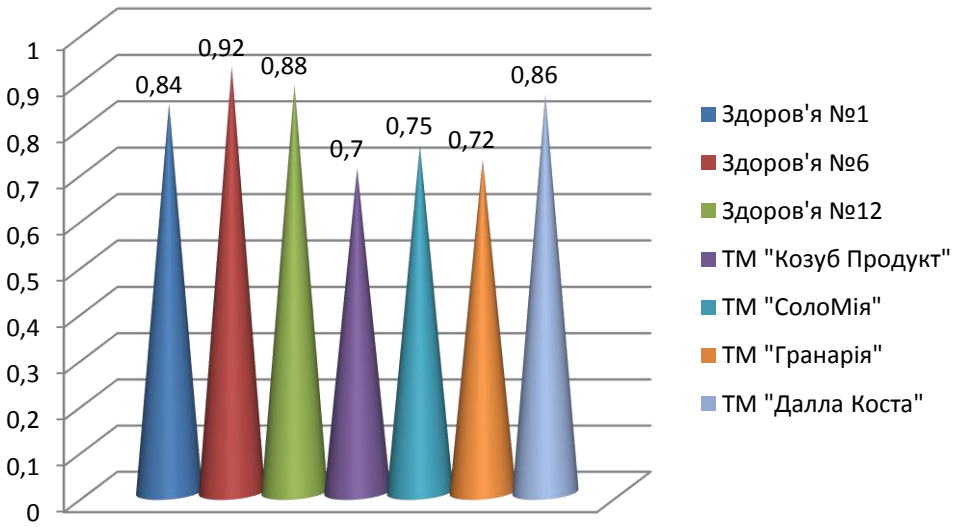

Рис. 3. Комплексні показники якості макаронних виробів підвищеної харчової цінності

Таким чином, виявлені під час досліджень тенденції оновлення асортименту макаронних виробів показують широкі можливості створення нових видів і зацікавленість в них вітчизняних споживачів. Разом з тим, необхідно враховувати споживчі переваги українців і їх потреби в спеціальній дієтичній продукції. Загалом досліджені макаронні вироби мають досить

високу якість. Вітчизняним виробникам необхідно звернути увагу на їх органолептичні властивості, правильність маркування та дизайн паковання.

Список використаної літератури

1. Ринок макаронних виробів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.prodinfo.com.ua/proizvodstvo/ xlebopekarnaya _ promyishlennost/ryinok /ryinok_makaronnyix_ izdelij_ukrainyi.html;

2. Дієтичні властивості макаронних виробів «Здоров'я» [Електронний ресурс] − Режим доступу: https://mak-var.com.ua/#batle

3. Вироби макаронні. Загальні технічні умови: ДСТУ 7043: 2009 / [Чинний від 2009-06-25]. - К.: Держспоживстандарт України, 2010. – 15 с.

Науменко В.С.,
здобувач СВО «Магістр»
Самойлик Ю.В.,
к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ФАКТОРНА МОДЕЛЬ ВЗАЄМОВЗ'ЯЗКУ ПРИБУТКУ ТА РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Основною метою здійснення підприємницької діяльності є задоволення потреб споживачів та отримання на цій основі прибутку. Отже, для отримання прибутку підприємець намагається максимально акумулювати власні ресурси та сформувати ефективну стратегію управління ним.

Коструба А.В. вважає, що в управлінні підприємством на перший план висуваються питання формування і використання прибутку та ефективності функціонування власних коштів… Розмір та рівень прибутку обумовлює можливості підприємства по досягненню стратегічних цілей і вирішенню тактичних завдань, виступає головним чинником фінансової стійкості, платоспроможності та конкурентоспроможності [1, с.5].

На думку Кобця А.В., прибуток у ринкових умовах господарювання виступає не тільки як джерело фінансування розвитку підприємства, а і як стимул його діяльності й забезпечує інтереси власників підприємства, його трудового колективу, держави, а отже є рушійною силою стабільного економічного росту й істотно підвищує рівень життя суспільства. Оптимальним інструментом управління прибутком підприємств є механізм, що синтезує в собі інструменти по вирішенню наступних задач: ефективного розподілу фінансових ресурсів підприємства; вибору найбільш ефективної кредитної політики підприємства; ефективного управління матеріальними ресурсами підприємства; виявлення резервів підвищення прибутку підприємства [2, с.5].

Основним напрямом удосконалення системи управління прибутком є підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу. Такі елементи як земельні ресурси, основні та оборотні засоби, працівники складають основу потенціалу підприємства. Для точнішого виявлення вартості виробничого потенціалу ми використали показники, за якими ми оцінювали ресурсний потенціал типового сільськогосподарського підприємства – ДП »ДГ »Степне» Полтавського району. Оцінка вартості трудового потенціалу склала станом на 2016 р. 97,4 млн. грн. Оцінка земельних ресурсів склала 13,8 млн.грн. Загальна оцінка ресурсного потенціалу ДП »ДГ »Степне» становила 148,6 млн. грн. За допомогою даної таблиці ми можемо зробити висновки про важливість кожного фактора у формуванні вартості потенціалу підприємства. Структура ресурсного потенціалу свідчить про те, що найбільшу вагу у вартості займають трудові ресурси – 65,6 %. Це є досить позитивним явищем тому, що саме в провідних європейських країнах кадровий потенціал є найважливішим чинником успішної діяльності підприємства (рис. 1).

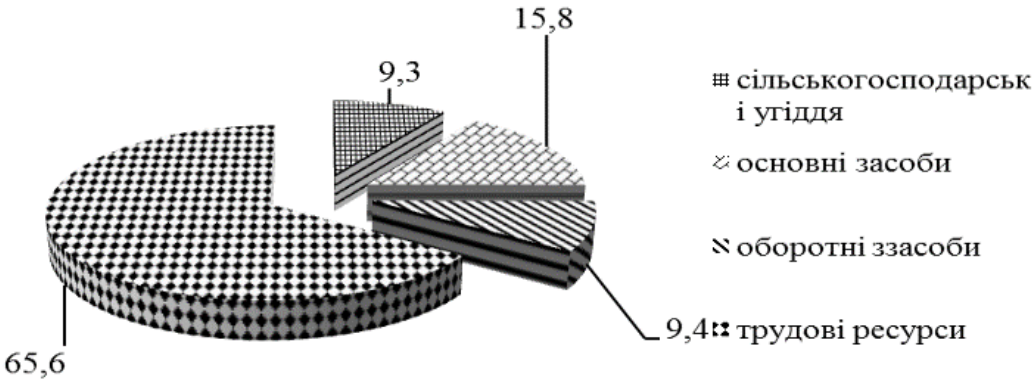

Рис. 1. Структура ресурсного потенціалу ДП »ДГ »Степне», 2016 р.

Джерело: авторські розрахунки за даними підприємства

На другому місці знаходяться основні засоби підприємства – понад 15,8 %. Обладнання та устаткування є підґрунтям успішної виробничої діяльності, а отже, ДП »ДГ »Степне» забезпечене основними засобами для ефективного господарювання. Третє місце займають сільськогосподарські угіддя підприємства, тобто земельні ресурси – 9,3 %. На останньому місці знаходяться оборотні засоби. З метою оцінки ефективності виробництва в аграрному секторі використовують як вартісні так і натуральні показники. Основними показниками ефективності використання ресурсного потенціалу є сукупність на 1000 грн ресурсного потенціалу товарної, валової продукції та прибутку. Досліджуючи оцінку ресурсного потенціалу слід зазначити, що усі його елементи є досить важливими, адже кожен із них є утворюючим джерелом ресурсного потенціалу, і має місце у діяльності підприємства як основних фактор виробництва. Залучені у виробничий процес природні ресурси використовуються для створення споживчих благ, змінюючи при цьому свої якісні та кількісні характеристики (табл. 2).

Таблиця 2

Ефективність використання ресурсного потенціалу ДП »ДГ »Степне», 2012-2016 рр.

Показники	Роки					2016 р. до 2012 р.	
	2012	2013	2014	2015	2016	абсолютне відхилення, (+,-)	відносне відхилення, %
Одержано на 1000 грн ресурсного потенціалу: Валової продукції, грн	205,9	194,7	230,3	276,5	458,9	264,2	135,7
Товарної продукції, грн	195,0	181,9	184,2	221,2	367,1	185,2	101,8
Чистого прибутку, грн	3,9	4,3	5,2	9,2	9,5	5,2	122,1

Аналіз даних табл. 2 свідчить про підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства. Так, на 1000 грн ресурсного потенціалу у 2016 р. одержано 458,9 тис. грн валової продукції, 367,1 тис. грн товарної продукції та 9,5 тис. грн чистого прибутку. Це відповідно на 135,7 %, у 2 р. і у 2,2 р. більше, ніж у 2012 р. Визначимо взаємозв'язок прибутку і вартості ресурсного потенціалу у ДП »ДГ »Степне» за допомогою кореляційно-регресійного аналізу визначимо залежність прибутку від складових ресурсного потенціалу за допомогою Excel. Розрахунок проведений за лінійною функцією. Отримане рівняння регресії має вигляд:

$$Y = -19320 + 0{,}1947\,x \qquad (1)$$

З метою визначення якості розрахованої моделі, необхідно провести аналіз F-критерію Фішера та загального коефіцієнта кореляції. Значення кореляційного відношення 0,987 вказує на тісний зв'язок між факторними та результативною ознаками, якість моделі висока. Розрахункове значення критерію Фішера дорівнює: $F_{розр} = 4{,}561$, а табличний – $F_{табл.}(0{,}95; 4; 13) = 3{,}81$. оскільки $F_{розр}(1473) > F_{таб}(3{,}81)$, то багатофакторну лінійну економетричну модель із надійністю P=0,95 можна вважати адекватною експериментальним даним і на підставі прийнятої моделі можна проводити економічний аналіз та прогнозування. При збільшенні розміру ресурсного потенціалу підприємства на 1 тис. грн, валовий прибуток збільшиться на 195 грн. Позитивні значення коефіцієнта кореляції свідчить, що зв'язок між факторами та показником зворотний. Значущість коефіцієнта кореляції перевіряється за допомогою критерію Стьюдента: $t_{табл.}(0{,}95; 13) = 2{,}776$. Більше за табличне значення коефіцієнти другого, третього і четвертого факторів – тобто тільки ці показники із ймовірністю 0,95 можна вважати істотним. Коефіцієнт асиметрії додатній, тобто ряди розподілу мають правосторонню скошеність відносно осі симетрії. Ексцес від'ємний, тобто в порівнянні з нормальним розподілом графік буде більш плоско вершинним, це означає, що варіанти значно віддалені від центру розподілу.

Таким чином, прибуток залежить від всіх основних складових ресурсного потенціалу підприємства. У цілому ресурсний потенціал ДП »ДГ »Степне» використовується досить ефективно, однак існує резерви щодо підвищення ефективності його використання.

Список використаної літератури

1. Коструба А.В. Механізм регулювання рентабельності в торговому підприємстві: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / А.В. Коструба; Донец. держ. ун-т економіки і торгівлі. – Донецьк, 2015. – 20 с.
2. Кобець А.О. Формування механізму управління прибутком підприємств в умовах ринкових відносин: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.08 / А.О. Кобець; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2012. – 20 с.

Нещадим Л. В.
викладач вищої категорії,
Полтавський кооперативний коледж
м. Полтава, Україна

АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ, ЯК ЗАПОРУКА ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ

В умовах соціально-політичних та соціально-економічних перетворень сучасного суспільства чільне місце у галузі вищої освіти займає проблема якості підготовки майбутніх фахівців. Ринок праці вимагає високий рівень професіоналізму та компетентності кадрів, досягнення якого можливе лише за умови вдосконалення професійної підготовки спеціалістів. Адже на сьогодні знання є основним ресурсом, що забезпечує розвиток суспільства і реальну конкурентоспроможність країни. Суттєву роль в удосконаленні навчального процесу відіграє застосування та впровадження новітніх методів активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів та інтерактивних технологій навчання. Виходячи з вимог, що висуваються на сучасному етапі до майбутніх фахівців, справжньою зброєю кожного викладача є застосування сучасних прогресивних методів навчання, які б спонукали студентів до активної розумової і практичної діяльності у процесі оволодіння навчальним матеріалом. На сьогоднішній день постає потреба у тому, щоб навчання було активним задля максимального використання розумового потенціалу кожного окремого студента. Саме застосування активних методів навчання дозволяє:

- примусово активізувати мислення, коли студент змушений бути активним незалежно від його бажання
- спонукати студентів бути активними протягом всього заняття, а не епізодично, таким чином залучаючи студентів на тривалий час у начальний процес;

- самостійно та творчо приймати рішення, підвищуючи цим мотивацію та емоційність студентів.

Під час викладання комерційних дисциплін, обов'язковим є застосування інноваційних методів навчання за різними напрямками: проведення проблемних лекцій та лекцій-презентацій, застосування інтерактивних методів навчання, створення високого рівня мотивації до виконання самостійної роботи студентів, індивідуалізація навчального процесу, максимальна активізація студентів в навчальному процесі, удосконалення системи контролю тощо.

Для активізації пізнавальної активності студентів під час лекційних занять з дисциплін «Логістика» та «Торговельна реклама» застосовується проблемне викладення матеріалу. Проведення проблемних лекцій потребує від студентів більшої зосередженості, заохочує до обговорення матеріалу, вчить послідовно і логічно аналізувати можливі шляхи вирішення проблеми. Наприклад, при вивченні розділу «Розподільча логістика» з дисципліни «Логістика» в розрізі теми «Методи планування та управління виробничими та економічними системами», ставиться проблема «В чому полягає взаємозв'язок між збутовою діяльністю підприємства та логістичним підходом до організації збуту?» Під час такої лекції я не тільки доводжу інформацію до студентів, а і навчаю їх самостійно мислити, робити висновки, заохочую до співпраці. Крім формування професійних навичок, проблемні лекції сприяють логічному мисленню, розвитку особистості, вчать поважати думку оточуючих.

Зважаючи на те, що комерційні дисципліни є фаховими для студентів спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», при їх викладанні доцільно застосовувати систему активних методів навчання, провідними серед яких є ділові ігри зі спеціальності, що спрямовані на засвоєння рольових позицій суб'єкта та формування ділових якостей особистості. Адже, саме у випускників відбувається активне формування професійних умінь, необхідних для практичної діяльності, набуття самостійності, ініціативності, творчого підходу, лідерських якостей, уміння вирішувати нестандартними методами складні завдання в обмежений термін часу. Тому доцільним тут є запровадження до навчального процесу методів імітаційного моделювання, «круглого столу», ділових ігор, презентацій, які інтегрують зміст декількох фахових дисциплін професійної орієнтації та спрямовані на формування вмінь студентів адекватно реагувати, ухвалювати рішення в проблемних ситуаціях. Так, при викладанні дисципліни «Логістика» я застосовую метод моделювання ситуацій, який є досить ефективним. Він передбачає моделювання ситуації, максимально наближеної до дійсності, на прикладі діючого торговельного чи виробничого підприємства, з якою студенти можуть зіткнутися під час проходження технологічної практики або в професійній діяльності. Студенти пропонують декілька варіантів вирішення, опираючись на системний підхід, обґрунтовують їх та методом виключення обирають найкращий. Такі заняття дозволяють активізувати максимальну кількість студентів, уникнути їх відсторонення під час опрацювання матеріалу

та залучити їх до активного розумового процесу під час обговорення та обґрунтування обраних варіантів. Також студенти під час проведення практичних занять вирішують професійні ситуації, що дозволяє їм реалізувати свої знання під час технологічної практики, а також ділитися ними на тих підприємствах, де не реалізовано або частково реалізовано логістичний підхід до обслуговування споживачів.

Виходячи з високих вимог до сучасного фахівця, виникає потреба у вмінні студентів інтегрувати знання набуті з фахових дисциплін при вирішенні професійних завдань. Тому ефективним засобом активізації пізнавальної діяльності студентів одразу з декількох фахових дисциплін є запровадження інтегрованих занять. Так, інтегроване практичне заняття з дисциплін «Логістика» та «Комерційна діяльність» на тему: «Управління закупівлями на підприємствах торгівлі. Порядок оформлення закупок товарів на основі прямих зв'язків», дозволяє студентам ефективно опрацювати питання з кількох дисциплін, крім вищезазначених: з основ маркетингу, навчальної практики на діючих торговельних підприємствах, економіки торгівлі, організації і технології торговельних процесів, а також набути практичних навичок одразу з кількох питань програми технологічної практики. Під час заняття студенти не лише вчаться обирати оптимальних постачальників, економічно обґрунтовувати розміри замовлення, укладати договори на постачання та специфікації до них, а і відчувають себе справжніми логістами та підприємцями, на яких лежить велика відповідальність по вирішенню питання закупівель на торговельному підприємстві. Крім того, студенти працюють окремими командами, за умови, що переможцем стає команда з максимальною кількістю балів. Тому дух змагання мотивує до активних пізнавальних дій усіх, без виключення, учасників команди, дає можливість окремим студентам розкритись по-новому, адже саме у змагальних методах студенти одержують максимальну свободу інтелектуальної діяльності, виступають активними перетворювачами дійсності.

Окрему увагу доцільно приділяти ігровим методам навчання, застосування яких дозволяє не лише активізувати розумову діяльність студентів, а і зацікавити навіть тих з них, що не мають великого інтересу до навчання. Саме під час ігрових занять створюються умови для активного обміну думками та досвідом, закріплюються і поглиблюються знання набуті на лекціях та надбані самостійно. Ігрові заняття дають можливість здійснити особистісний підхід до кожного учасника завдяки розподілу ролей. Так, рольова гра «Рекламна кампанія», яку я провожу в розрізі дисципліни «Торговельна реклама», передбачає поділ на ролі: товаровиробник, рекламодавці, споживачі з різними вимогами до товару. Товаровиробник висуває побажання до концепції рекламної кампанії та визначає її ціль. Рекламодавці розробляють комплекс рекламних засобів і заходів, що могли б максимально ефективно задовольнити мету рекламної кампанії. Споживачі в цьому випадку оцінюють різні рекламні засоби і заходи, виходячи з того, які

справили на них найбільше враження і спонукали придбати рекламований товар. Таким чином, визначається ефективність тих чи інших рекламних засобів та заходів в змодельованій ситуації. Використання даної гри підвищує інтерес до навчання, розвиває увагу, дає змогу кожному студенту реалізувати свої можливості, вчить самостійно приймати рішення та вносить позитивні зміни в розвиток особистості майбутнього фахівця. Крім того, групова робота сприяє формуванню культури спілкування в колективі та розвитку вміння поважати думку інших.

Хочу відмітити доцільність застосуванн ігрового компоненту на заняттях, які потребують складних розрахунків, аналітичного мислення та посидючості аби спростити їх і «примусити» довести розпочату справу до логічного кінця. Так, практичне заняття з дисципліни «Логістика» на тему: «Розробка маршрутів і впорядкування графіків доставки товарів автомобільним транспортом» я проводжу у формі ділової гри, яка присвячена питанням управління транспортом у процесі оптового продажу товарів. У грі беруть участь 5 команд по шість студентів, кожен з яких виконує роль керуючого з питань транспорту. Кожна команда повинна розробити маршрути і графіки доставки товарів автомобільним транспортом за мінімальних витрат. Відповідно, переможцем гри стає та команда, яка розробить маршрути і графіки доставки товарів з найменшими витратами. Студенти не лише вчаться розробляти маршрути і графіки доставки товарів, а і набувають навичок оперативного аналізу та планування логістичних витрат, усвідомлюючи велику відповідальність, що покладається на них при виконанні заданої роботи. Практичні навички, яких набувають студенти, дадуть їм змогу приймати обґрунтовані логістичні рішення у складних ринкових умовах, вирішуючи цим самим проблему зменшення загальних витрат підприємства.

Застосування цих та інших активних методів призводить до позитивних результатів: вони дозволяють формувати знання, уміння та навички студентів шляхом залучення їх в активну навчально-пізнавальну діяльність; спрямовують до самовдосконалення та усвідомлення відповідальності, що покладається на них в обраній професії. Кожен викладач при проведенні занять повинен не лише керуватися власними знаннями, досвідом, методичним забезпеченням, а і застосовувати нетрадиційні креативні елементи заняття, опираючись на конкретну цільову аудиторію і індивідуальний підхід до окремих студентів, аби заняття були більш цікавими, «різнобарвними», активними та професійно спрямованими. За допомогою таких занять легше здобувати знання. Адже знання – це скарб, а вміння вчитися – ключ до нього. Тому мета кожного викладача - навчити своїх студентів самостійно здобувати знання, аналізувати набутий досвід, результативно ним користуватися, що в кінцевому результаті і забезпечить суспільство висококваліфікованими фахівцями.

Новак Н.П.
д.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»,
м. Херсон, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПОРЯДОК ОПОДАТКУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ УКРАЇНИ

Важливою умовою ефективного господарювання у міських та сільських населених пунктах, на нашу думку, є нормативно-законодавче забезпечення обліку та оподаткування (адміністрування) процесів землевідведення та землекористування [1, с. 66]. При цьому велике значення має знання й науковцями-теоретиками, й господарниками та управлінцями інституційних засад здійснення вказаної діяльності. Треба мати на увазі також, що в останні роки ці питання зазнали і продовжують зазнавати суттєвих змін. Йдеться про окремі питання обліку й оподаткування, встановлені та регульовані Податковим кодексом України, Законами України “Про оцінку земель”, “Про землеустрій”, “Про державний земельний кадастр”.

Проте уточнення вимагають питання визначення бази оподаткування, основ нормативної грошової оцінки землі, кадастрових відомостей про земельні ділянки, які підлягають оподаткуванню [2, с. 556]. Це дозволяє забезпечити неупередженість процесів адміністрування плати за землю, а також значно прискорити їх на основі автоматизації наявної інформації та її подальшого оцифровування загалом. Вагоме місце у структурі земельних ресурсів, які оподатковуються, займають земельні ресурси населених пунктів. Його окремі питання встановлені розділом XII Податкового кодексу України.

Базою оподаткування (платою) є, насамперед, вартість земельної ділянки. Вона визначається як величина рентного доходу, який можна отримати від землі як фактора виробництва залежно від якості та місця розміщення земельної ділянки. В свою чергу, обсяг рентного доходу є визначеним за встановленими і затвердженими нормативами у порядку виконання нормативної грошової оцінки (ст. 1 Закону України «Про оцінку земель».

Оподаткування земельних ділянок та їх використання спирається на їх нормативну грошову оцінку [3, с. 14]. Нормативна грошова оцінка – це оцінка, яка на підставі рішення органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування (ст. 15 Закону), може проводитися з періодичністю не рідше ніж один раз на: 5-7 років – для земельних ділянок, розташованих у межах населених пунктів незалежно від їх цільового призначення, а також земельних ділянок сільськогосподарського призначення, розташованих за межами населених пунктів; 7-10 років – для земельних ділянок несільськогосподарського призначення, розташованих поза межами населених пунктів.

Нормативна грошова оцінка виконується юридичними особами, які є розробниками документації із землеустрою відповідно до Закону України «Про землеустрій» (частина третя ст. 18 Закону), для визначення: розміру земельного податку; орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної форм власності; показників та механізмів економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель [4, с. 95]. Отже, для цілей визначення розміру бази оподаткування платою використовується величина нормативної грошової оцінки земельних ділянок з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного відповідно до порядку, встановленого підпунктом 271.1.1 пункту 271.1 ст. 271 розділу XII Податкового кодексу України.

Список використаної літератури

1. Гузар Б.С. Формування звітності по земельних ресурсах сільськогосподарського призначення / Б.С. Гузар // Економіка АПК. – 2010. – № 7. – С. 64-67.

2. Терентьєва О. Ґенеза державного регулювання плати за землю в Україні: історико-правовий аспект / О. Терентьєва // Право та управління. – 2012. – № 1. – С. 540-559.

3. Колосюк А. Аналіз даних довідника нормативної грошової оцінки земель населених пунктів / А. Колосюк, Т. Якубенко // Землевпорядний вісник. – 2013. – № 3. – С. 11-16.

4. Жук В.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: [монографія] / В.М. Жук. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки» УААН, 2009. – 648 с.

Ножко І. О.
науковий співробітник науково-дослідної
лабораторії інновацій у сфері цивільної безпеки,
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України
м. Черкаси, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАГІСТРІВ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

В Україні продовжується становлення нової європейської системи освіти. Важливе значення у підвищення якості професійної освіти надається формуванню дослідницьких компетенцій сучасного фахівця. Актуальність окресленої проблеми знаходить відображення у законодавчих та нормативно-правових документах: законах України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про освіту, «Про вищу освіту»; Положенні про правове, організаційне та методичне забезпечення науково-дослідницької діяльності курсантів, слухачів і студентів у вищих навчальних закладах МВС (наказ МВС України від 12.03.2009 № 109); Пріоритетних напрямах наукового забезпечення

діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015-2019 рр., затверджених наказом МВС України від 16.03.2015 року № 275, інших загальнодержавних, відомчих планах і програмах розвитку вищої освіти та науки.

Наукова і науково-технічна діяльність у вищих навчальних закладах є невід'ємною складовою освітньої діяльності і здійснюється з метою інтеграції наукової, навчальної і виробничої діяльності в системі вищої освіти. За Національною рамкою кваліфікацій (2011) до мінімального переліку вимог до фахівця з вищою освітою входять уміння щодо дослідницької та інноваційної діяльності, зокрема, на рівні магістра – «здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог». Саме тому система професійної підготовки магістра пожежної безпеки повинна бути націлена на формування фахівця як дослідника, новатора здатного легко адаптуватися до динамічних мінливих умов, знаходити вирішення нестандартних проблем через володіння дослідницькими компетенціями. Спеціаліст, який володіє дослідницької компетенцією, вміє аналізувати фактичну інформацію, створювати і вибирати більш нові ефективні технології, а не тільки користуватися готовими, і іноді застарілими.

Аналіз доробку науковців засвідчує цілком аргументовану позицію щодо обґрунтування ролі науково-дослідницької роботи у контексті професійної компетентності фахівців цивільного захисту.

Дослідницькі компетенції, на думку багатьох дослідників (В.А. Болотов, І.О Зимня А.В. Хуторський та ін.), належить до числа ключових.

Таким чином, сучасна освіта вимагає створення нового освітнього продукту – сучасного фахівця, для якого головним є компетентний підхід.

Пріоритетом є не інформованість курсанта, не засвоєння та репродукція навчального матеріалу, а самостійний мотивований пошук інформації, обробка та аналіз з метою отримання нових знань, тобто дослідницька діяльність, здатність приймати науково-обґрунтовані рішення в умовах невизначеності. Формування дослідницьких компетенцій зобов'язує використовувати в усіх дисциплінах на всіх етапах навчання методи наукового пошуку і прогнозування науки.

У вітчизняній системі освіти прийнятий перелік ключових компонентів дослідницької компетенції. Виходячи з моделі діяльності А. Леонтьєва, виділяють чотири групи компонентів: когнітивний, мотиваційний, орієнтаційний, операційний.

Когнітивний компонент розглядається як сукупність знань і понять, які необхідні фахівцеві, щоб ставити і вирішувати дослідницькі завдання у своїй професійній діяльності і передбачає знання можливостей спеціалізованих галузей науки; кваліфіковане розуміння стану і розвитку суміжних царин науки, техніки і виробництва.

Мотиваційний компонент – це сенс, який дослідницька діяльність має не взагалі, а для конкретної людини. Курсант має виявляти науково-пошуковий інтерес до проблем цивільного захисту.

Орієнтаційний компонент – це сукупність умінь, що забезпечують виявлення потреби в якихось знаннях і побудову образу того, як воно може бути отримано в існуючих умовах (володіння науковим аналізом; вміння користуватися математичним апаратом; здатність до узагальнення та презентації результатів наукового пошуку).

Операційний компонент дослідницької компетентності – це сукупність умінь суб'єкта виконувати дослідні дії, необхідні для вирішення дослідницьких завдань у професійній діяльності, передбачає наявність у курсантів уміння використовувати сучасну наукову інформацію;

- володіння творчими винахідницькими навичками, а також методиками наукового і творчого пошуку;

- володіння методами проектування та прогнозування тощо.

Вважаємо, що формування дослідницьких компетенцій майбутнього фахівця пожежної безпеки здійснюється в умовах системності та безперервності освітнього процесу з орієнтованістю на індивідуальний потенціал кожного курсанта.

Отже, дослідницька компетенція передбачає активну діяльність самих студентів. Вона повинна забезпечувати придбання необхідних навичок творчої дослідницької діяльності, і завершуватися самостійним рішенням курсантами завдань, вже розроблених в науці. Отримані в період навчання знання, курсанти повинні застосовувати в період виробничої практики.

Список використаної літератури

1. Концепція та методологія реалізації науково-дослідницької діяльності суб’єктів навчально-виховного процесу університетів : монографія / авт.: О.І. Бульвінська, Н.О. Дівінська, Н.О. Дяченко, О.В. Жабенко, І.О. Линьова, Ю.А. Скиба, Г.П. Чорнойван, О.Г. Ярошенко ; за ред. О.Г. Ярошенко. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2016. 178 с.

2. Байлов А. В., Литвинов О.М., Чумак В. В. Науково-дослідницька діяльність студентів, курсантів, слухачів, аспірантів, ад’юнктів та докторантів : довідник молодого вченого / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Головка. Харків : ХНУВС, 2016. 364 с.

3. Головань М. С., Яценко В. В. Сутність та зміст поняття «дослідницька компетентність» Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: збірник наукових праць. Випуск VII. Кривий Ріг : Видавничий відділ НМетАУ, 2012. С. 55-62.

4. Архипова М.В. Основні компоненти дослідницької компетенції інженера-педагога, http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2009/Pedagogica/46017.doc.htm. – Назва з екрану.

Одновол Б.Л.
здобувач вищої освіти,
Єгорова О.В.,
к.е.н., доцент кафедри економічної
теорії та економічних досліджень,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

МАЛИЙ БІЗНЕС ПОЛТАВЩИНИ: СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ

Розвиток малого підприємництва сприяє насиченості ринку товарами та послугами, створенню нових робочих місць і зменшенню рівня безробіття, і таким чином, є важливим чинником стабільності економіки та підвищення рівня добробуту населення.

Відповідно до Господарського Кодексу України (ст. 55) до суб'єктів малого підприємництва відносять як фізичних осіб, зареєстрованих як підприємці, так і юридичних осіб, які відповідають критеріям: середня кількість працівників за звітний календарний рік не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро. [1]

Водночас, з 1 січня 2018 року згідно Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» малими є підприємства, показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв:

– балансова вартість активів – до 4 мільйонів євро;

– чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 8 мільйонів євро;

– середня кількість працівників – до 50 осіб. [2]

Розвиток малого бізнесу має особливості в окремих регіонах, зокрема, в Полтавській області. У Полтавській області за даними Державної служби статистики України кількість суб'єктів малого підприємництва за останні роки коливалась від 7,5 до 9,6 тис. (рис.1) [3].

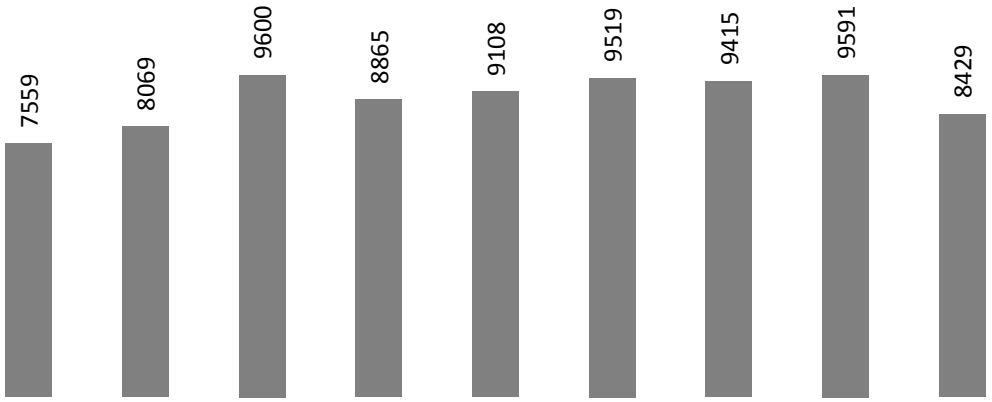

Рис. 1. Динаміка кількості малих підприємств Полтавської області

Станом на 1 січня 2016 року найчастіше суб'єкти малого бізнесу здійснювали діяльність із роздрібної торгівлі – 1889 об'єктів роздрібної торгівлі, з них 1524 магазинів (640 продовольчих і 884 непродовольчих) торговою площею 235,4 тис. кв.м та 365 об'єктів нестаціонарної торгівлі. Порівняно із попереднім роком їх кількість збільшилась на 0,9%, в т.ч. у містах і селищах міського типу – зросла на 4,4% (до 1087), а у сільській місцевості торгових об'єктів навпаки зменшилась до 437 (на 6,8%).

При цьому частка малих підприємств станом на 1 січня 2016 р. складала 94,6% від загальної кількості підприємств області. Усього у сфері малого підприємництва станом на 01.01.2016 р. працювало 45907 осіб (що становить 22,0% від загальної кількості найманих працівників). Обсяг реалізованої продукції малими підприємствами області у 2016 році становив 26355,05 млн. грн, що склало 14,4% від загального обсягу реалізації. [3]

Отже, сектор малого підприємництва у Полтавській області має достатній потенціал, щоб істотно впливати на розвиток економіки регіону, він став важливим стабілізуючим механізмом, засобом реалізації особистого підприємницького потенціалу населення області і потенціальним інструментом вирішення багатьох найгостріших економічних і соціальних проблем.

У 2016 році відбулось певне скорочення малих суб'єктів діяльності, і це свідчить про низький рівень їх економічної безпеки, їх нестійкість, незахищеність, нездатність протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам. Станом на кінець 2016 року до обласного відділення Державної фіскальної служби надійшло 26 тис. заяв на припинення підприємницької діяльності. До основних труднощів малого бізнесу області можна віднести значне податкове навантаження, складна робота із документами, недосконаліть законодавства, зокрема у питаннях, що стосуються проведення тендерів, відтік працівників закордон, тощо. [4]

Таким чином, малий бізнес відіграє провідну роль у розвитку конкурентоспроможності Полтавського регіону та виступає суттєвим джерелом

формування доходів місцевих бюджетів. Тому ефективна політика стимулювання розвитку малого бізнесу у Полтавській області [5] – важливий напрям соціально-економічного розвитку на довгострокову перспективу і піднесення на вищий рівень конкурентоспроможності регіону.

Список використаної літератури

1. Господарський кодекс України № 436-IV від 16 січ.2003 р. [Електронний ресурс]. / Верховна Рада України. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15. – Назва з екрану.

2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 лип. 1999 р. [Електронний ресурс]. / Верховна Рада України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14 . – Назва з екрану.

3. Кількість підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності у 2016 році / Офіційний сайт Головного управління служби статистики України у Полтавській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pl.ukrstat.gov.ua. – Назва з екрану.

4. Малий бізнес - ось що сьогодні потрібно нам [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.tsd.com.ua/articles_ua_01.php . – Назва з екрану.

5. Обласна програма розвитку малого і середнього підприємництва на 2016 – 2017 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.adm-pl.gov.ua/sites/default/files/pr_r_pmsp.pdf. – Назва з екрану.

Омельченко Н. В.
к.т.н., професор, завідувач кафедри
експертизи та митної справи;
Браїлко А. С.
к.т.н., доцент кафедри
експертизи та митної справи,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет
економіки та торгівлі»,
м. Полтава, Україна;
Сердюк Л. В.
голова ради
Полтавська обласна громадська організація
Полтавський регіональний центр
захисту прав споживачів,
м. Полтава, Україна

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ЕКОСИСТЕМНОГО НОРМУВАННЯ ТА ЕКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

З безперервним розвитком науки й техніки і при все більш широкому застосуванні всіх досягнень, стали помітні не тільки плюси, а й значні мінуси.

Найбільш очевидний з негативних факторів – це згубний вплив на природу, що спричиняє порушення екологічної рівноваги на планеті, яке може привести до планетарної катастрофи. Нажаль наука і техніка в своєму розвитку несуть не тільки блага, але і загрози для людини і навколишнього середовища. Це стало сьогодні реальністю і вимагає нових конструктивних підходів у дослідженні та прогнозуванні майбутнього. Багато вчених, що працюють в різних областях науки, вже давно прийшли до висновку, що потрібно жорстко контролювати всі «за» і «проти» кожного технічного нововведення і об'єктивно оцінюючи його потенційну шкоду за всіма можливими параметрами. У зв'язку із життєдіяльністю людської цивілізації синтезуються і потрапляють до навколишнього середовища нові хімічні сполуки із нез'ясованими токсикологічними характеристиками.

Сьогодні активно формується Концепція екосистемного нормування, яка потребує вдосконалення і впровадження в практику методів контролю якості природного середовища. Потреба в екологічному моніторингу забруднення оточуючого середовища зумовлена наявністю забруднень, що викликаються різними за масштабом і територіальним поширеням поллютантами, які впливають на ґрунт (ґрунтову біоту, сукупний статок ґрунтової екосистеми), водну екосистему, повітря тощо. Саме у зв'язку із зростанням забруднення оточуючого середовища та посилення антропогенного навантаження значної актуальності набуває проблема пошуку та розробки простих і високочутливих методів його оцінки.

Одна з важливих проблем, яка виникає при спробі забезпечити безпеку середовища проживання людини – це необхідність проведення аналізу великої кількості проб складного складу (повітря, водного середовища, біологічних рідин) тих чи інших компонентів [1]. На практиці доволі часто виникають ситуації, коли відповідні процедури повинні проводитися в умовах дефіциту часу або в місцях, де складне і громіздке лабораторне устаткування недоступне. Така ситуація виникає, наприклад, при масовому митному огляді багажу в аеропортах з метою виявлення наркотичних або вибухонебезпечних засобів. При цьому виникає ще одна проблема – економічна. Через те, що хімічний аналіз проби (процес встановлення її складу і концентрації певних компонентів в ній) в більшості випадків процедура коштовна. Вирішення зазначених проблем зумовило розвиток тест-методів.

Тест-методи – це прості і дешеві прийоми виявлення та визначення речовини на місці (on site). Ці методи не вимагають: складної пробопідготовки, використання коштовного і складного обладнання, аналітичних лабораторій, висококваліфікованих фахівців. Тест-методи в більшості випадків використовують для оцінки наявності й вмісту певних компонентів в аналізованих зразках.

У тест-методах застосовуються хімічні і біохімічні реакції. В екологічному моніторингу навколишнього середовища великого значення набувають методи біологічного тестування. В основу застосування тест-методів

покладена методологія скринінгу (просіювання), яка використовується для аналізу великого числа зразків за допомогою ретельно відпрацьованих методів якісного та напівкількісного аналізу. Ця методологія допускає неправильні позитивні результати на присутність компонента, який аналізується. У той же час вона повністю виключає неправильні негативні результати. Тобто всі спроби, що дали позитивну реакцію (наприклад, на присутність пестициду в овочах), далі вивчають за допомогою більш інформативного методу (хроматографії). Всі негативні результати скринінгу зазвичай приймають як остаточні без будь-якої додаткової перевірки.

Незважаючи на важливість хімічних і фізичних аналізів, що забезпечують отримання базової інформації про концентрацію різних полютантів і фізичних змін, біологічна оцінка якості середовища виявляється пріоритетною з двох причин. По перше, така оцінка надає можливість інтегральної характеристики якості середовища з урахуванням різноманіття факторів. По друге, вона визначає стан середовища за біологічно значимим показниками і придатністю для існування живих організмів.

Методи біотестування все частіше використовуються для визначення токсичних властивостей оточуючого нас середовища: повітря, води, ґрунту, промислових відходів, матеріалів тощо [2]**.** Це пояснюється багатьма причинами. По-перше, зазначені об’єкти зазвичай містять велику кількість інгредієнтів, токсикологічні властивості яких не завжди характеризуються сумою властивостей кожного з них з урахуванням кількісного складу, що визначається аналітичними методами. По-друге, кількість присутніх в навколишньому середовищі забруднювачів значно перевищує число задовільних фізико-хімічних методів аналізу, що дозволяють контролювати їх склад на рівні гранично допустимих концентрацій. Біотестування дає можливість отримати інтегральну токсикологічну характеристику природного середовища незалежно від якісного і кількісного складу забруднюючих речовин [2]. Так наприклад, методи біотестування дають можливість охарактеризувати ступінь впливу різних факторів на біоценоз і природне середовище та отримати досить надійні дані про токсичність конкретної проби, дозволяють реально оцінити токсичні властивості середовища, обумовлені наявністю комплексу забруднюючих хімічних речовин. Методи біотестування широко використовуються в міжнародній практиці для контролю якості ґрунтів [3] разом з тим, як і раніше залишається актуальною проблема виявлення інформативних біотестів для оцінки екологічного стану ґрунтів у містах.

Для контролю якості природного середовища проводяться дослідження чутливості організмів до зовнішніх впливів, визначення граничної величини і ступеня потенційної біологічної небезпеки окремих факторів навколишнього середовища. Відомо, що радіочутливість організмів різко відрізняється, і ця особливість може бути покладена в основу екологічного нормування на рівні екосистеми [4].

Методи люмінесцентного бактеріального тесту широко поширені у всіх розвинених країнах і можуть застосовуватися в якості первинного швидкого і кількісного лабораторного тесту на хімічну токсичність та безпеку проб води та водних витяжок з різних об'єктів навколишнього середовища [5]. Біолюмінесценція – здатність живих організмів світитися, що досягається самостійно або за допомогою симбіонтів. Біолюмінесценція ґрунтується на хімічних процесах, при яких звільнена енергія виділяється у формі світла. Люмінесценція зустрічається в еволюційно різнорідних груп організмів, в тому числі у деяких бактерій, грибів, водоростей, кишковопорожнинних, черв'яків, молюсків, комах і навіть риб, але не спостерігається у більш високоорганізованих тварин. Критерієм токсичної дії є зміна інтенсивності біолюмінесценції тест-об'єкта в досліджуваній пробі у порівнянні з контрольним розчином, що не містить токсичних речовин. Зменшення інтенсивності біолюмінесценції завжди пропорційно токсичному ефекту. Біосенсор має дуже широкий спектр дії на різноманітні хімічні сполуки, такі як важкі метали, пестициди, феноли, вуглеводні тощо.

При проведенні біологічного моніторингу використовують також тест-реакції живих організмів на комплексний вплив зовнішніх факторів. При цьому тести на клітинному і генетичному рівнях дозволяють оцінити чутливість організмів і небезпеку даного впливу на самих ранніх етапах. Метод алліум-теста для дослідження токсичного впливу різних забруднювачів біосфери на живі об'єкти є зручним [6], дозволяє здійснити відносно швидкий аналіз ефектів впливу різних чинників навколишнього середовища, однак має ряд недоліків, які вимагають уточнення [7, 8]. Якість морської води оцінюють за допомогою тест-систем з використанням ферментів та репродуктивної функції морських їжаків [9].

Перспективним вважаються рослинні тест-об'єкти чутливі до впливу іонізуючого випромінювання низькодозового діапазону, що дозволяє оцінити допустимі рівні цього чинника у довкіллі, а також дає можливість здійснити безпосередній внесок у розробку методології оцінки і нормування іонізуючого випромінювання.

Для визначення забруднення шкідливими речовинами ґрунту і повітря широко використовуються фітотест-системи, а саме, цибуля ріпчаста (Allium cepa), яка за чутливістю наближається до клітин людини [6], кресс-салат посівний (Lepidium sativum), який вирізняється швидким зростанням і майже стовідсотковим проростанням та є чутливим до забруднення ґрунту свинцем [10], редис посівний (Raphanus stivus) застосовується для біотестування стічних вод і їх опадів, що використовуються для зрошування, і є чутливим тест-організмом до забруднення ґрунту кадмієм, цинком, міддю і нікелем [11].

Сьогодні існує ряд сучасних методів оцінки якості середовища, зокрема, молекулярно-біологічних тестів, але в силу високої технологічної складності і вартості їх застосування залишається обмеженим [9].

Перспективними можна вважати також методи імунохроматографії з використанням наночастинок колоїдного золота, а також методи точкової ДНК-гібридизації. Ці методи дозволяють проводити прискорений аналіз з візуальною детекцією кінцевого результату [12].

Таким чином, підвищення ефективності та результативності проведення ветеринарного контролю, безпеки і якості продовольчої сировини, продуктів харчування та об'єктів навколишнього середовища зумовлюють необхідність розробки прискорених методів і технічних засобів, що дозволять здійснювати відповідні дослідження в нестаціонарних умовах, зокрема на переробних підприємствах, в польових умовах тощо. Особливого значення набуває створення тест-систем для оцінки токсичності багатокомпонентних утворень (відходи виробництва та споживання), які викликають прогресуючу техногенну деградацію природних комплексів та наносять значну шкоду природному середовищу в якому вони розміщені.

Список використаної літератури

1. Евгеньев М. И. Тест-методы и экология. Соросовский образовательный журнал. 1999. № 1. С. 30-34. Режим доступу: http://www.pereplet.ru/nauka/Soros/pdf/9911_029.pdf (дата звернення: 15.12.2017).

2. Багдасарян А. С. Эффективность использования различных тест-систем при оценке токсичности природных сред. Экология и промышленность России. 2007. №1. С. 44-48 // Elibrary. Научная электронная библиотека. Режим доступу: https://elibrary.ru/item.asp?id=11720190 (дата звернення: 15.12.2017).

3. Еремченко О. З., Москвина Н. В., Шестаков И. Е., Швецов А. А. Использование тест-культур для оценки экологического состояния городских почв. Вестник Тамбовского ун-та. Сер. естественные и технические науки. 2014. Т. 19. № 5. С. 1280-1284.

4. Синовец С. Ю., Пяткова С. В., Козьмин Г. В. Экспериментальное обоснование использования аллиум-теста в радиоэкологическом мониторинге. Известия вузов. Ядерная енергетика. 2009. № 1. С. 32-38. Режим доступу: https://nuclear-power-engineering.ru/en/pdf/2009/01/2009-01-full-issue.pdf#page=32 (дата звернення: 15.12.2017).

5. Трутяева А. С. Применение метода биолюминесценции для оценки качества воды. Вестник Оренбургского государственного университета. 2017. №5 (205). С. 74-77 // Elibrary. Научная электронная библиотека. Режим доступу: https://elibrary.ru/item.asp?id=29911312 (дата звернення: 15.12.2017).

6. Fiskesjo G. The Allium test as a standard in environmental monitoring//Hereditas. 1985. V. 102. P. 99-112.

7. Vaijapurkar. S. G. Agarwal. D. Chaudhuri. S. K., Senwar, K. R, Bhatnagar P. K. Gamma irradiated onion as a biological indicator of radiation dose. Radiation measurement // ResearchGate. Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/280614306_Vaijapurkar_S_G_Agarwal_

D_Chaudhuri_S_K_Senwar_K_R_and_Bhatnagar_P_K_2001_Gamma_irradiated_onion_as_a_biological_indicator_of_radiation_dose_Radiation_measurement_35_833-836 (дата звернення: 15.12.2017).

8. Kovalchuk, O., Kovalchuk, I., Arkhipov, A.The Allium cepa chromosome aberration test reliably measures genotoxicity of soils of inhabited areas in the Ukraine contaminated by the Chernobyl accident. J. Mutat. Research. 1998. 415. P. 47-57.

9. Мензорова Н. И., Рассказов В. А. Использование различных тест-систем и биохимической индикации для мониторинга экологического состояния бухты троицы (Японское море). Биология моря. 2007. №2. С. 144-149 // Elibrary. Научная электронная библиотека. Режим доступу: https://elibrary.ru/item.asp?id=9957237 (дата звернення: 15.12.2017).

10. Шунелько Е. В., Федорова А. И. Экологическая оценка городских почв и выявления уровня токсичности тяжелых металлов методом биотестирования. Вестник Самарского Государственного Университета. Сер. «География и экология». 2002. № 1. Режим доступу: http://scipeople.ru/publication/11806/ (дата звернення: 15.12.2017).

11. Шунелько Е. В. Многокомпонентная биоиндикация городских транспортно-селитебных ландшафтов: автореф. дис. … канд. биол. наук: 03.00.16. Воронежский государственный ун-т. Воронеж, 2000 // Электронная библиотека диссертаций. Режим доступу: http://www.dissercat.com/content/mnogokomponentnaya-bioindikatsiya-gorodskikh-transportno-selitebnykh-landshaftov (дата звернення: 15.12.2017).

12. Светличкин В. В., Кононенко А. Б., Ярков С. П., Стрелков А. А., Кондратьева М. В., Панюшкин А. И. Тест-системы и технические средства ускоренного контроля безопасности и качества объектов ветеринарного надзора. Российский журнал проблемы ветеринарной санитарии, гигиены и экологии. 2010. №1. С. 30-40 // Elibrary. Научная электронная библиотека. Режим доступу: https://elibrary.ru/item.asp?id=17945214 (дата звернення: 15.12.2017).

Осташова В. О.
к.ю.н., доцент кафедри підприємництва і права,
Саркісян А. Р., Улько О. В.
здобувачі СВО «Магістр»,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ

Життя сучасного менеджера супроводжується постійними стресовими

ситуаціями, що виникають на фоні фізичного, психоемоційного та інтелектуального навантаження. Нерегулярне харчування, ненормований робочий день, малорухливий спосіб життя створюють підґрунтя для захворювань та їх прогресування до хронічних станів.

З 1984 року лікарі застосовують термін «синдром менеджера», маючи на увазі такі прояви, як стенокардія, підвищена тривожність, надмірна маса тіла і проблеми в сімейних відносинах, характерні для управлінців [1, с. 121]. Науковці стверджують, що половину всіх причин розвитку ішемічної хвороби серця складають психологічні фактори ризику, які визначаються способом життя та особливостями емоційного реагування хворого на стресові ситуації [2, с. 34]. М. Фрідм та Р. Рознеман розрізняли можливі форми поведінки людини на два типи – А (характеризуються нетерплячістю, квапливістю, працеголізмом, перфекціонізмом, суперництвом) і В (характеризуються задоволеністю життям, стресостійкістю, самовдоволенням). Аналізуючи питання формування здоров'я майбутніх менеджерів А. М. Большаковою зроблено висновки, що уже під час навчання у закладах вищої освіти велика кількість студентів демонструє або сформовану поведінку типу А, або тенденції до її розвитку (змішаний тип АБ) [2, с. 35]. Крім того, за дослідженнями Н. В. Іваненко, у представників ігрових видів спорту (волейбол, настільний теніс, баскетбол, футбол) найкраще сформовані товариськість, доброзичливість, контактність, колективізм. Розвиток наполегливості, терпіння, спостережливості і цілеспрямованості характерні для легкоатлетів, тенісистів, плавців. У студентів, які займаються загальною фізичною підготовкою, спортивною аеробікою, шейпінгом, переважає сформованість організованості, дисциплінованості, незалежності та критичного мислення [1, с. 122].

Вищезазначені факти дають підстави стверджувати про необхідність пропагування здорового способу життя, акцентування уваги майбутніх управлінців ще протягом навчання у виші на виключне значення гарної фізичної форми як для особистісного, так і професійного становлення.

В якості інструментів підтримки культури менеджера може бути використаний як традиційний набір (відвідування тренажерних зал, плавання, моржування), так і більш сучасний. Серед останніх слід виділити, наприклад, популярні серед молоді смарт-годинники. Працюючи найчастіше як додаток до смартфону, розумний годинник може бути використаний у якості пульсометру, крокоміра, тонометру. Такі опції наділяють годинник контролюючою функцією в контексті самоменеджменту.

Найпопулярнішим гаджетом, який можна використовувати у якості інструменту розвитку фізичної культури управлінця, є смартфон. За його допомогою зручно не тільки успішно вирішувати різні професійні задачі, а й підтримувати здоровий спосіб життя. Наприклад, можна встановлювати сповіщення про необхідність заняття фізичними вправами, прийому їжі чи лікарських засобів. Серед мобільних додатків, що можуть бути використані для підтримки гарного психофізіологічного стану, слід назвати ті, які візуалізують

заняття фітнесом, різноманітні фізичні вправи, допомагають скласти оптимальний раціон харчування. Завантаження та прослуховування релаксуючої музики дозволяє знизити внутрішнє напруження, абстрагуватися від проблем, заспокоїтися та отримати натхнення на нові професійні звершення.

Те, що вчора здавалося фантастикою, сьогодні – новітній технічний пристрій, а завтра – елемент повсякденного життя людини. Ізраїльськими вченими медичного центру «Рамбам» було розроблено пристрій для електростимуляції, який може бути розміщений на руці та захований під одягом. Прилад, що отримав назву Nerivio Migra, містить комп'ютерний чіп, акумулятор і гумові електроди, які кріпляться на плечі. Система передбачає кілька режимів електростимуляції, регулювати які пацієнт може за допомогою мобільного додатку.

Набуває популярності серед професійних спортсменів та любителів так званий «розумний» одяг, який може вимірювати серцевий ритм. На додаток надходить інформація, чи страждає володар від затримки серцевих скорочень. Також при необхідності надання допомоги, додаток може розсилати повідомлення про це іншим особам (близьким, лікарю, тренеру).

Отже, для того, щоб займати лідируючі позиції у колективі, бути авторитетом та прикладом для наслідування підлеглими, більше встигати, справлятися з психоемоційним навантаженням та стресами, сучасному управлінцеві необхідно підтримувати гарну фізичну форму. При цьому слід використовувати широкий спектр традиційного інструментарію та не цуратися новітніх інформаційних технологій, які останні десятиліття впевнено укорінюються у нашому особистому та професійному житті.

Список використаної літератури

1. Іваненко Н. В. Формування культури здоров'я в структурі професійної підготовки менеджера [Електронний ресурс] / Н. В. Іваненко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання спорту. – 2007. – № 5. – С. 120-123. – Режим доступу : https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-kultury-zdorovya-v-strukture-professionalnoy-podgotovki-menedzhera . – Назва з екрану.

2. Большакова А. М. Поведінка типу А як проблема професійного здоров'я майбутніх менеджерів / А. М. Большакова // Збірник наукових праць РДГУ. – 2015. – Вип. 4. – С. 33-36.

Офіленко Н. О.
к.с.-г.н., доцент кафедри
товарознавства продовольчих товарів,
Страшко Д. Р.
здобувач СВО «Бакалавр»
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»
м. Полтава, Україна

ОЦІНКА ЯКОСТІ ВИНА ВІТЧИЗНЯНОГО ВИРОБНИЦТВА

Виноградні вина – це напої, одержані шляхом зброджування виноградного соку або соку з м'язгою з додаванням або без додавання спирту та інших компонентів, передбачених технологічною схемою.

В залежності від місця виробництва, клімату, ґрунту, властивостей виноградної лози, типу вина хімічний склад виноградних вин відрізняється, але всі вина містять антисептичну і іонізаційну воду, вуглеводи, органічні кислоти (винну, яблучну, лимонну та ін.), спирти, альдегіди, складні ефіри та ацеталі, дубильні, барвні, азотисті, мінеральні речовини (майже всі елементи періодичної системи); вітаміни B_1, B_2, PP, C, фолієву кислоту, іонозит та інші біологічно-активні речовини. В вині міститься також комплекс поліфенольних речовин (рутин, кварцетин, антоціани). Усі ці складові роблять виноградне вино складним, поживним і біологічно цінним продуктом, корисним доповненням до звичайного харчування.

Виноградні вина є лікувальним засобом для таких захворювань як диспепсія, анемія, в'ялість печінки, а також для деяких шлункових захворювань. Особливо велике значення вино має під час зимового та весняного харчування, коли різко зменшується кількість вітамінів зі свіжих плодів і овочів, які надходять до людського організму.

Однак, сьогодні в Україні на ринку виноградних вин доволі розповсюдженою є їх фальсифікація. До основних способів фальсифікації виноградних вин відноситься його розбавлення з наступним підкорегуванням напою цукром, кислотами, ароматизаторами та іншими наповнювачами.

Актуальністю є те, що за останні декілька десятиріч виробництво вина в України перетворилося із кустарного промислу в передову добре розвинуту промислову галузь, яка на основі нових біотехнологічних розробок і впровадження промислових технологій, високоефективного обладнання, автоматизації і комп'ютеризації виробництва продовжує розвиватися далі, але якість продукту з кожним роком погіршується.

Тому, для визначення якості і наявності у винах фальсифікату нами було обрано 3 зразки вина виноградного білого вітчизняного виробництва «Тамянка» ТМ «Шабо», ТМ «Золота Амфора» та ТМ «Чизай».

Визначення якості виноградних вин проводили за органолептичними, та фізико-хімічними показниками якості.

Якість білих столових вин повинна відповідати вимогам діючих стандартів ДСТУ 4806:2007 «Вина. Загальні технічні умови» [1].

З органолептичних показників у білих столових винах контролюють прозорість, колір, смак і аромат (букет).

Із фізико-хімічних показників визначали: вміст етилового спирту і титрувальну кислотність [2].

Визначення вмісту етилового спирту проводили скляним спиртометром.

Скляний спиртометр опускали в хімічний 100 мл стакан з вином. За шкалою оцінювали вміст об'ємних відсотків вмісту спирту.

Визначення титрувальної кислотності основане на титруванні відповідного об'єму вина розчином лугів до отримання нейтральної реакції, встановленої індикатором.

Дослідження якості виноградних вин за органолептичними показниками проводилося в лабораторії кафедри товарознавства продовольчих товарів Полтавського університету економіки і торгівлі згідно з діючими нормативними документами.

Результати органолептичних досліджень показали, що зразки вина «Тамянка» ТМ «Шабо» та ТМ «Золота Амфора» відповідають вимогам стандарту ДСТУ 4806:2007 «Вина. Загальні технічні умови» за показниками прозорість, колір, типовість, смак і букет і відносяться до найвищої категорії якості – «відмінна».

Досліджуваний зразок столового напівсолодкого білого виноградного вина «Тамянка» від виробника «Чизай» за органолептичними показниками якості відповідає вимогам стандарту ДСТУ 4806:2007 «Вина. Загальні технічні умови» і відноситься до категорії якості – «добра» так як, за показником «прозорість» вино виявилось прозорим, але без блиску. Всі інші органолептичні показники якості були у відповідності із нормативним документом.

За вмістом етилового спирту всі зразки вина повинні бути в межах від 10 до 12 % [1]. За цим показником вино «Тамянка» ТМ «Шабо» було 11%, ТМ «золота Амфора» – 10% і ТМ «Чизай» – 11%. Тобто, всі наявні зразки вин були в межах норми за вмістом етилового спирту.

Показник титрувальна кислотність згідно нормативного документа у винах повинен бути в межах від 5 до 7 г/дм^3. Результати оцінки якості за цим показником показали, що всі зразки білого виноградного вина були в межах норми в відповідали ДСТУ 4806:2007 «Вина. Загальні технічні умови». Титрувальна кислотність вина ТМ «Шабо» була 6 г/дм^3, ТМ «золота Амфора» - 5 г/дм^3 і ТМ «Чизай» - 6 г/дм^3.

Можна зробити висновок, що всі вина вітчизняного виробництва відповідали вимогам ДСТУ 4806:2007 «Вина. Загальні технічні умови» як за органолептичними так і за фізико-хімічними показниками якості, що говорить про високу їх якість і відсутність фальсифікації.

Список використаної літератури

1. Вина. Загальні технічні умови: ДСТУ 4806:2007. - [Чинний від 2009-01-01]. – Київ: Держспоживстандарт України, 2007. – 15 с. – (Національний стандарт України).

2. Притульська Н. В. Продовольчі товари (лабораторний практикум) : навчальний посібник / Н. В. Притульська, Г. Б. Рудавська, В. А. Колтунов, А. А. Самойленко, В. П. Вербій/ Київ. нац. торг.-економ. ун-т.– К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2007.– 505 с.

Панченко І.Г.,
здобувач вищої освіти
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень,
Єгорова О.В.,
Полдтавська державна аграрна академія,
М. Полтава. Україна

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Однією з найважливіших галузей нашої країни є сільське господарство. Воно забезпечує велику кількість потреб суспільства, але водночас само потребує розробки шляхів підвищення ефективності діяльності галузі.

Згідно опублікованому звіту «Економічні результати сільськогосподарського виробництва за 2016 рік», рівень рентабельності виробництва підприємствами продукції сільського господарства у цілому склав 37,3 % (у 2015 р. – 45,6 %), у тому числі виробництва продукції рослинництва – 44,3 % (у 2015 р. – 50,6 %), продукції тваринництва – 7,7 % (у 2015 р. – 22,1 %) [1].

Дослідження чинників формування рентабельності в сільському господарстві залишається актуальним та важливим питанням економічної науки. Питання пов’язані з рентабельністю в сільському господарстві знайшли своє відображення в працях Костецького Я.І [2], Манжури О.В [3]. та інших.

Всі чинники, які впливають на діяльність сільськогосподарського підприємства, залежно від місця виникнення, поділяють на зовнішні та внутрішні.

До факторів зовнішнього середовища відносять: економічна ситуація в країні, рівень інфляції, характер і гострота конкурентної боротьби, кон’юнктура ринку або співвідношення між попитом і пропозицією на продукцію та послуги підприємств, податкова і кредитна політика держави і комерційних банків, тарифи на товари та послуги, що надаються іншими підприємствами, ціна на сировину та товари для підприємств.

До внутрішніх факторів, залежних від діяльності підприємств, відносяться: тип і спеціалізація підприємства, розмір націнки на сировину,

продукти та послуги, що встановлюються підприємствами, рівень технічної оснащеності підприємства, рівень механізації праці, прогресивність техніки та обладнання, що застосовуються на підприємствах, характер технологічних процесів та їх прогресивність, рівень продуктивності праці, обсяг і склад виробленої продукції, послуг і товарообігу, сума і рівень витрат виробництва і обігу, в тому числі співвідношення між змінними і постійними витратами, обсяг активів підприємства, їх структура, віддача і інші фактори [2].

Виділяють два напрямки аналізу середовища функціонування підприємства:

1. SWOT-аналіз – аналіз від внутрішніх факторів до зовнішніх. При цьому аналізі спочатку визначають основні внутрішні чинники, які впливають на діяльність підприємства – виробничу собівартість та якість продукції, виробничі можливості, технології, які застосовуються підприємством, його фінансовий стан і т.д.

2. TOWS-аналіз – аналіз від зовнішніх факторів до внутрішніх. При цьому спочатку оцінюють чинники, що є зовнішніми для підприємства (можливості та загрози), потім аналізують сильні та слабкі сторони підприємства. Такий аналіз зовнішнього середовища покликаний визначити як позитивний вплив (можливості), так і втрати (загрози) підприємства від зміни умов зовнішнього середовища.

Методика SWOT і TOWS-аналізу дозволяє побудувати стратегічний баланс негативних і позитивних факторів, що впливають на підприємство. Результати аналізу використовують для визначення стратегії діяльності підприємства на ринку. Тобто, підприємство повинно стимулювати дію позитивних чинників, використовувати надані їм можливості.

Під час аналізу намагаються досягти найбільшої оперативності, скороченням часу між моментом виявлення «симптомів» дії зовнішнього чинника та адекватною реакцією на нього підприємства. Під впливом об’єктивних і суб’єктивних причин елементи зовнішнього середовища постійно змінюються у часі й просторі. При більш або менш стабільному середовищі, в якому зміни відбуваються повільно, їх можна передбачити завчасно, за аналогією з минулим. У нестабільному та динамічному середовищі зовнішні дестабілізуючі чинники важко передбачити, а компенсація чи повне усунення їх дії потребують значних витрат.

Найбільш ефективним способом відстеження змін у зовнішньому середовищі є моніторинг. Під час моніторингу здійснюється постійний збір інформації, «сигналів», що надходять як із зовнішнього, так і з внутрішнього середовища, накопичуються дані для експрес-діагностики діяльності підприємства

Фактори, що впливають на рентабельність сільськогосподарського виробництва, численні і різноманітні. Одні з них залежать від діяльності конкретних колективів, інші пов'язані з технологією і організацією виробництва, ефективності використання виробничих ресурсів, впровадженням

досягнень науково-технічного прогресу. Отже, рентабельне ведення виробництва важливим стимулом розвитку господарств.

Список використаних джерел

1. Економічні результати сільськогосподарського виробництва у 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://agroprod.biz/2017/05/06/ ekonomichni-rezultaty-silskohospodarskoho-vyrobnytstva-u-2016-rotsi/ . – Назва з екрану.

2. Костецький Я. І. Рентабельність як показник ефективності сільськогосподарського виробництва аналіз / Я. І. Костецький // Всеукраїнський науково-виробничий журнал: «Інноваційна економіка». – 2012. – № 2.

3. Манжура О. В. Ефективність сільського господарства України як галузі національної економіки / О. В. Манжура // Бізнес Інформ. – 2014. – № 8. – С. 115-119.

Пилипенко К. А.
к.е.н., доцент кафедри організації обліку та аудиту,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

РОЗВИТОК ОРГАНІЧНОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Останніми роками серед населення планети спостерігається збільшення споживання органічної продукції, яка позитивно впливає як на здоров'я людей так і на зміцнення продовольчої безпеки. Інструментами зміцнення продовольчої безпеки є виробництво органічних продуктів з матеріалів виготовлених органічним сільським господарством та з використанням сучасних методів органічних сільського господарства відповідно до стандартів органічного виробництва. До природних методів у органічному сільському господарстві, які сприяють розвитку доброго ґрунту та вирощуванню здорових культур відносяться добре продумані сівозміни, заохочення природних хижаків, і як результат впливає на вироблення природної стійкості до шкідників та хвороб. Слід зазначити, що під органічним сільським господарством слід розуміти спосіб землеробства за яким особлива увага приділяється природі з найменшим впливом хімічних речовин на землі, наприклад, добрив, які можуть забруднювати водні шляхи.

Отже, сьогодні населення планети особливу увагу приділяє споживанню органічної їжі, вирощеної у органічному сільському господарстві, а їх збільшення виробництва сільськогосподарськими підприємствами забезпечує продовольчу безпеку.

Ринок органічних продуктів є перспективним сегментом агропромислового ринку розвинених країн світу. За даними експертів

Міжнародної федерації органічного сільського господарства IFOAM і науково-дослідного Інституту біоземлеробства FiBL нині виробництво екологічно чистої сільськогосподарської продукції розвивається у 153 країнах світу, а обсяг ринку досягає 50–60 млрд доларів США [1, 2].

Це є поштовхом до розвитку органічного землеробства в Україні, стимулом до вирощування екологічно чистої продукції українськими аграріями. Останніми роками в країні спостерігається збільшення обсягу внутрішнього ринку споживання органічної продукції, зростає попит на органічні продукти харчування. Виробництво органічної продукції є практичною реалізацією концепції сталого розвитку аграрного виробництва, що передбачає поєднання захисту довкілля, економічного зростання й соціального розвитку як взаємозалежних і взаємодоповнювальних елементів стратегічного розвитку держави, що гарантуватиме населенню високу якість продовольства як важливої складової продовольчої безпеки.

Таблиця 1

Вартість послуг сертифікаційних іноземних структур, які здійснюють свою діяльність в Україні*

Орган сертифікації, країна	Вартість послуг
ABCERT, Німеччина	Мінімальна плата контролю (одноразово) для виробників становить 195 євро і максимум 440 євро на рік. Одноразова сума включає в себе певну кількість часу перевірки. Якщо цей час перевищено, додатковий час оплачується з 65 євро на годину. Всі ціни вказані без урахування ПДВ
Bio Garantie, Австрія	Основний внесок: 90 євро. Змінні витрати: для пасовищ: 6,60 євро/га; орні поля: 7,81 євро/га; спеціальні культури (вино, ягоди тощо): 14,30 євро/га. Мінімальна плата контролю (одноразово) для виробників становить 195 євро і максимум 440 євро на рік
ICEA, Італія	Фіксована плата від 50 до 180 євро/рік + змінні витрати залежно від площі та типу культур. Змінний внесок від 10 до 200 євро/га. Разом мінімальні змінні витрати: 200 євро, максимальний змінний внесок 7000 євро
Suolo e Salute, Італія	Замовник повинен заповнити форму на сайті, щоб отримати визначення ціни сертифікації та інспекції. Існує фіксований збір у розмірі 80 євро/рік
LaCon, Німеччина	560 євро/день + адміністративні та транспортні витрати
Bioagricert, Італія	Річний внесок: 190-360 євро/рік + 2-60 євро/га залежно від типу вирощуваних культур
ETKO, Туреччина	240 євро/день, вартість варіюється залежно від розміру господарства

Примітка: *узагальнено автором за даними [3].

В країнах Європейського союзу ніша органічної сировини не заповнена. «В Європі споживають більше екотоварів, ніж виробляють. При тому, що кожен рік обсяги споживання зростають на 10%» [4].

В Україні, в 2015 році було видано трохи більше 200 сертифікатів на виробництво екотоварів. Справедливо відмітити, що ціна сертифікації в різних сертифікаційних структурах різна, але в Україні їх нараховується менше десяти (табл. 1).

У Європі вартість сертифіката становить від 10 тис. грн до 340 тис. грн в залежності від обсягу виробництва і кількості найменувань продукції. Для його отримання фермеру необхідно пройти ряд процедур. Протягом трьох років при вирощуванні рослинної продукції не можна використовувати отрутохімікати та пестициди. Така земля знаходиться в перехідному періоді і фермер не може продавати продукцію як органічну. «Потрібно бути готовим до того, що прибуток у ці роки буде нижчим. Справа в тому, що врожайність знижується, а вирощена продукція продається за ринковою ціною, оскільки ще не є органічною» [4].

Україна, маючи значний потенціал для виробництва органічної сільськогосподарської продукції, її експорту, споживання на внутрішньому ринку, досягла певних результатів щодо розвитку власного органічного виробництва. Так, площа сертифікованих сільськогосподарських угідь в Україні, задіяних під вирощування різноманітної органічної продукції, складає вже понад чотириста тисяч гектарів, а наша держава займає почесне двадцяте місце світових країн-лідерів органічного руху. Частка сертифікованих органічних площ серед загального об'єму сільськогосподарських угідь України складає близько 1 %. При цьому Україна займає перше місце в східноєвропейському регіоні щодо сертифікованої площі органічної ріллі, спеціалізуючись переважно на виробництві зернових, зернобобових та олійних культур. Крім того, в нашій державі сертифіковано 550 тис. га дикоросів (станом на 31.12.2016 р.) [5].

При цьому попит на українську органічну продукцію на зовнішніх ринках зростає. Експорт вітчизняної продукції у 2016 р. досяг € 73 млн, продемонструвавши зростання на € 20 млн на рік. Серед основних імпортерів органіки з України – Німеччина, Польща, Британія, Австрія, Італія та Швейцарія. 47 % експорту складають зернові, серед інших вагомих позицій – насіння, олійні культури, молочні продукти та мед [4].

Офіційні статистичні огляди IFOAM підтверджують, що якщо в 2002 р. в Україні було зареєстровано 31 господарство, що отримало статус «органічного», то в 2016 р. нараховувалось вже 360 сертифікованих органічних господарства, а загальна площа сільськогосподарських угідь, на яких ведеться органічне виробництво, склала 411200 га, в табл. 2 представлено загальні площі сільськогосподарських угідь та кількість органічних господарств в Україні, 2002-2016 рр.

Більшість українських органічних господарств розташовані в Одеській, Херсонській, Київській, Полтавській, Вінницькій, Закарпатській, Львівській, Тернопільській, Житомирській областях. Українські сертифіковані органічні господарства – різного розміру – від кількох гектарів, як і в більшості країн Європи, до декількох тисяч гектарів ріллі.

Дослідження Федерації органічного руху України свідчать, що сучасний внутрішній споживчий ринок органічних продуктів в Україні почав розвиватись з початку 2000-х років, склавши: у 2006 р. – € 400 тис, у 2007 р. – €

500 тис, у 2008 р. – € 600 тис, у 2009 р. – € 1,2 млн, у 2010 р. – € 2,4 млн, у 2011 р. цей показник зріс до € 5,1 млн, у 2012 р. – до € 7,9 млн, у 2013 р. – до € 12,2 млн, у 2014 р. – до € 14,5 млн, у 2015 р. – до € 17,5 млн, а у 2016 р. – до € 21,2 млн [5].

Починаючи з січня 2014 р. в Україні вступив у дію підписаний Президентом України Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» № 425-VII від 03.10.2013 р. [6].

Ще одним документом, що акцентує увагу на органічному секторі, є Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 р., схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України за № 806-р. В стратегії серед пріоритетних напрямів досягнення стратегічних цілей вказано і забезпечення продовольчої безпеки держави шляхом сприяння розвитку органічного землеробства, насамперед в особистих селянських і середніх господарствах [7].

Однією з проблем є те, що сегмент органічного сільського господарства взагалі не відображається державною системою статистики. Прогалини законодавства унеможливлюють створення самого органу з оцінки відповідності (сертифікації) у сфері органічного виробництва. Як наслідок, відсутній і реєстр виробників органічної продукції [5].

Таким чином, розвиток органічного виробництва безпосередньо сприяє вирішенню проблеми продовольчої безпеки, сутність якої полягає в забезпеченні такого соціально-економічного та екологічного стану в країні, при якому всі її громадяни стабільно та гарантовано забезпечені безпечним і якісним продовольством в необхідній кількості та асортименті. Враховуючи виняткове значення органічного виробництва для продовольчої безпеки держави, питання активізації його подальшого розвитку належить до стратегічних завдань держави.

Очікуваними перевагами для навколишнього природного середовища будуть підтримка біологічного та ландшафтного різноманіття, якості та функцій ґрунтів та водних екосистем; мінімізація екологічних ризиків; збереження генофонду рослин; стабілізація стану земельних ресурсів та їх відтворення; залучення новітніх екологічних технологій; зменшення забруднення від сільськогосподарського виробництва. Завдяки функціонуванню органічних господарств створюються сприятливі умови для стійкого розвитку органічного виробництва та підвищується їх внесок у забезпечення продовольчої та екологічної безпеки аграрних підприємств так і державив цілому. Також очікується позитивний ефект від розвитку органічного виробництва у вигляді зростання доходу та підвищення конкурентоспроможності господарств, зменшення витрат виробництва, скорочення природоохоронних виплат. Крім того, очікуються екстернальні ефекти, що виникатимуть внаслідок діяльності господарств з органічного виробництва у інших суб‘єктів господарювання – додатковий дохід переробної галузі; зменшення безробіття; зростання доходу від зеленого туризму,

органічного тваринництва, бджільництва; підвищення рівня життя населення; зростання вартості сільськогосподарських угідь

Список використаних джерел

1. International Federation of Organic Agriculture Movements [Електронний ресурс]. – Режим до- ступу : https://www.ifoam.bio/. – Назва з екрану.

2. Willer H. The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2013 / H. Willer, J. Lernoud, L. Klicher. – Bonn : Research Institute of Organic Agriculture (FiBL), Frick and IFOAM – Organic International, 2013. – 340 p.

3. Буркинский Б.В. Экономико-экологические основы регионального природоиспользования и развития / Б. В. Буркинский, В. Н. Степанов, С. К. Харичков // ИПРЭЭИ НАН Украины. – Одесса : Феникс, 2005. – 575 с.

4. Органік в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29. – Назва з екрану.

5. BRDO: Жоден виробник органічної продукції не сертифікований в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://agroportal.ua/ua/news/ ukraina/ brdo-ni-odin-proizvoditel-organicheskoi-produktsii-ne-sertifitsirovan-v-ukraine/. – Назва з екрану.

6. Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» за № 425-VII від 03 жов. 2013 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80. – Назва з екрану.

7. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 р.», за № 806-р. від 17 жовт. 2013 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80. – Назва з екрану.

Пилипенко К. А.
к. е. н., доцент кафедри організації обліку та аудиту,
Антоненко Ю.С.
здобувач СВО «Магістр»,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава. Україна

ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У процесі діяльності підприємство не завжди здійснює розрахунки з іншими підприємствами або фізичними особами одночасно з передачею майна, виконанням робіт, наданням послуг. У зв’язку з цим у нього виникає дебіторська заборгованість. Практичний досвід переконливо доводить неможливість успішного функціонування підприємства без правильної організації, обліку та управління дебіторською заборгованістю. Створення

ефективної моделі обліку розрахунків з покупцями та замовниками дозволить уникнути ризиків неплатоспроможності і зниження показників ліквідності діяльності підприємства завдяки своєчасному отриманню необхідної інформації для прийняття управлінських рішень. Актуальність організації обліку розрахунків з покупцями та замовниками та іншими дебіторами зростає щоденно, оскільки ці розрахунки впливають безпосередньо на фінансовий стан кожного підприємства [1].

Методичні та організаційні питання обліку розрахунків з тпокупцями та замовниками є предметом наукових досліджень багатьох вчених. Різні аспекти цієї проблеми досліджують провідні вітчизняні науковці: М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, І. С. Белебаха, Б. І. Валуєв, А. М. Герасимович, В. П. Завгородній, Л. Н. Котенко, В. М. Пархоменко, В.Я. Плаксієнко, Л. К. Сук, В. Г. Швець, В. О. Шевчук та інші.

В обліку інформація щодо розрахунків з покупцями та замовниками та розкриття її у фінансовій звітності підприємства в Україні формується згідно з П(С)БО 10 »Дебіторська заборгованість». В якому зазначено, що **покупці** – це юридичні та фізичні особи, які придбають певні товарно-матеріальні цінності (товари, сировину, матеріали, паливо, запасні частини, основні засоби, МШП тощо), роботи, послуги, а дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Заборгованість покупців і замовників називають дебіторською [2].

Товарна дебіторська заборгованість відноситься до короткострокової (поточної). Вона визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, виконання робіт, надання послуг та оцінюється за первісною вартістю (п. 6 П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість») [2].

Для обліку розрахунків з покупцями та замовниками за відвантажену продукцію, товари, роботи, послуги призначений рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками». Аналітичний облік розрахунків ведеться за кожним покупцем і замовником, за кожним пред'явленим до оплати рахунком, крім того, аналітичний облік ведеться у гривнях і паралельно в валюті, обумовленій договором. Залишки за рахунком 36 на кінець звітного періоду відображаються в розгорненому вигляді: по дебету – суми заборгованості покупців, по кредиту – суми передоплати [3].

Організацію обліку дебіторської заборгованості на підприємстві необхідно починати з процедури підготовки облікової політики, що має певні особливості. Наказ про облікову політику пропонується формувати в 3 етапи:

- організаційний етап – керівник призначає групу фахівців, які обов'язково беруть участь у процесі підготовки проекту наказу про облікову політики. Вони повинні обґрунтовувати форму ведення бухгалтерського обліку.

- технологічний етап – фахівці повинні здійснювати огляд і запропонувати побудова бухгалтерської служби, тип структури апарату бухгалтерії, форму організації облікового процесу за технічними ознаками, які

є основними на кожному підприємстві. Необхідно також організовувати обліковий процес на кожній дільниці, дати оцінку загальним і специфічним принципам і методам організації обліку, які є альтернативними, залежать від галузі та специфіки діяльності даного підприємства.

- заключний етап – фахівці готують і докладно обговорюють проект наказу про облікову політику підприємства, і тільки після врахування пропозицій та внесення змін керівник його затверджує.

В цілому при організації та веденні обліку розрахунків з покупцями та замовниками в бухгалтерії підприємства необхідно:

1. При здійсненні обліку поточної дебіторської (товарної) заборгованості визначати величину резерву сумнівних боргів і включати в підсумок балансу розмір заборгованості за чистою реалізаційною вартістю, тобто за вирахуванням величини резерву сумнівних боргів.
2. Переглядати на дату балансу (останній день звітного періоду) довгострокову заборгованість за окремими дебіторам. Якщо до терміну погашення заборгованості залишилося менше 12 місяців (на певну дату), слід відображати минулий довгострокову заборгованість як поточну.

Належна організація обліку розрахунків з покупцями та замовниками сприяє ефективному управлінню її розмірами і термінами на підприємстві та посиленню контролю за своєчасним здійсненням розрахунків.

Список використаних джерел

1. Костюнік О. В. Шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості [Електронний ресурс] / О. В. Костюнік, Л. Л. Турова, В. М. Ковтуненко // Агросвіт. – 2016. – № 6. – С. 29–31. – Режим доступу: http://www.agrosvit.info. – Назва з екрану.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом міністерства фінансів України № 237 від 08 жовт. 1999 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.buhoblik.org.ua/uchet/organizacziya-buxgalterskogo-ucheta/2653-psbu.html. – Назва з екрану.
3. План рахунків бухгалтерського обліку, затверджений Наказом Міністерства фінансів за № 291 від 30 лист. 1999 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу : http://www.buhoblik.org.ua/uchet/organizacziya-buxgalterskogo-ucheta/3283-instruktsiya-291.htm. – Назва з екрану.

Пилипенко К. А.
к.е.н., доцент кафедри організації обліку та аудиту,
Дідик О.
здобувач СВО «Магістр»,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні здійснюється з метою: створення єдиних правил ведення бухгалтерською обліку та складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств, гарантують і захищають інтереси користувачів; удосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Незважаючи на велике різноманіття порушених наукових проблем та глибину їх дослідження, у сучасній економічній науці окремі їх аспекти залишаються не достатньо розв'язаними. Так, існуючі методи потребують адаптації в напрямі вдосконалення управління власним капіталом, та посилення його ролі у забезпеченні конкурентоспроможності економіки України.

Поняття «капітал» асоціюється з поняттям «власність». В момент створення підприємства його стартовий капітал втілюється в активах, інвестованих засновниками (учасниками), і являє собою вартість майна підприємства.

Майно підприємства складається з різноманітних матеріальних, нематеріальних та фінансових ресурсів – прав власності окремих суб'єктів, а також частки інвестованих коштів. Власний капітал є гарантією організації бізнесу. На етапі, коли підприємство ще не має зовнішньої заборгованості, розмір активів дорівнює розміру власного капіталу.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає правові принципи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності та поширюється на всіх юридичних осіб незалежно від організаційно-правових форм і форм власності, а також на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність відповідно до чинного законодавства [1].

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про власний капітал і розкриття такої інформації у фінансовій звітності визначаються НП(С)БО 1, норми яких стосуються підприємств, організацій та інших юридичних осіб усіх форм власності (крім банків і бюджетних установ) [2].

Основними завданнями організації обліку власного капіталу є:

1) забезпечення обліку даних та узагальнення інформації про стан і рух власного капіталу;

2) контроль за правильністю і законністю формування власного капіталу;

3) своєчасне, повне, правильне відображення розміру і всіх змін власного капіталу;

4) контроль за раціональним розподілом прибутку;

5) організація аналітичного обліку на рахунках власного капіталу для своєчасного отримання достовірної інформації;

6) правильне відображення у регістрах обліку і звітності операцій з власним капіталом [3].

При організації обліку власного капіталу необхідно враховувати наступні фактори: форму власності; організаційно-правову форму господарювання; кількість засновників.

Основні положення про облік власного капіталу, що наводяться у наказі про облікову політику:

1) перелік положень (стандартів) бухгалтерського обліку, якими керується підприємство при ведені обліку власного капіталу;

2) номенклатура робочих бухгалтерських рахунків, а також будова аналітичних рахунків з обліку власного капіталу;

3) порядок збільшення статутного капіталу і оцінка вкладів;

4) порядок розподілу чистого прибутку;

5) порядок утворення та використання резервного капіталу, крім випадків, коли він утворюється у порядку, встановленому законодавством;

6) встановлення порядку вибуття учасників і визначення розміру частки належного їм додаткового капіталу.

Власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань [2].

Перед тим, як зареєструвати підприємство, необхідно оцінити рівень витрат, які доведеться здійснити при реєстрації підприємства.

Організація обліку зареєстрованого капіталу (як і інших складових власного капіталу) залежить від цілого ряду чинників, які визначаються у ході організаційних етапів, що передують дореєстраційному періоду.

Протягом здійснення господарської діяльності розмір зареєстрованого капіталу можна змінювати. Так, у товариствах – збільшення статутного капіталу може бути здійснене лише після внесення повністю всіма учасниками своїх вкладів (оплати акцій), крім випадків, передбачених законодавством. Не допускається зменшення статутного капіталу при наявності заперечень кредиторів товариства.

Рішення товариства про зміни розміру зареєстрованого капіталу набирає чинності з дня внесення цих змін до державного реєстру.

Зміна зареєстрованого капіталу має місце у випадку припинення діяльності: реорганізації або ліквідації підприємства. Основні умови і порядок реорганізації визначаються вищим органом управління юридичної особи, він же приймає рішення про затвердження відповідних документів [4].

Загальні визначення елементів власного капіталу набувають специфічних особливостей залежно від організаційної форми відповідного підприємства. Ці особливості зумовлені насамперед нормами законодавства, якими встановлено організаційні форми підприємств, та вимогами щодо порядку формування та руху власного капіталу цих підприємств.

Список використани джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 лип. 1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://www. rada. gov. ua. – Назва з екрану.

2. Національне положененя (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 »Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджений Наказом Мінфіну № 73 від 07 лют. 2013 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу http://www.buhoblik.org.ua/uchet/organizacziya-buxgalterskogo-ucheta/2653-psbu.html#psbo21. – Назва з екрану.

3. Хмелевська А. В. - Організація обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lubbook.org/book_599_glava_4_Tema_4._Funkcії_ta_vidi_pi.html

4. Гнатишин Л. Б. Організація обліку : [навч. посіб.] / Л. Б. Гнатишин, О. С. Прокопишин. – Львів : «Магнолія 2006», 2014. – 432 с.

Писанка В.О.,
здобувач СВО «Бакалавр»
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень Єгорова О.В.,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава,Україна

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Зайнятість є головною складовою соціально-економічної політики будь-якої держави. В Україні потребують поглибленого вивчення особливості та динаміка гендерної нерівності, оскільки проголосивши себе демократичною державою, вона зобов’язана дотримуватися вимог міжнародного співтовариства щодо рівноправності громадян, зокрема і щодо рівноправності за статевою ознакою.

Гендер – це категорія, яка відображає соціальну стать, соціально обумовлену конструкцію, що ґрунтується на біологічних відмінностях між чоловіками і жінками. Гендерна нерівність є одним з проявів соціально-економічної диференціації населення, що зумовлює різні можливості самореалізації жінок і чоловіків у суспільстві [1].

Гендерний розвиток не можна розуміти тільки як боротьбу за права жінок, він означає досягнення однакових і широких можливостей всебічного

розвитку та повної реалізації людського потенціалу як жінок так і чоловіків з метою максимального соціально-економічного прогресу людства.

Ідеал гендерної рівності означає, що жінки та чоловіки повинні мати однаковий суспільний статус, однакові умови для реалізації всіх прав людини, однакові можливості робити внесок у національний, політичний, економічний, соціальний розвиток та користуватися його результатами.

Проблема досягнення гендерної рівності різною мірою притаманна всім суспільствам, незалежно від політичного устрою та рівня соціально-економічного розвитку, і проявляється в нерівних можливостях жінок і чоловіків щодо структур влади, сфери освіти та зайнятості, доходу та власності.

Упродовж останніх 20 років у світі досягнуто значного прогресу у просуванні принципу гендерної рівності, проте справедливо визнати, що в Україні досі залишається об'єктивною реальністю гендерна нерівність соціально-економічної активності жінок і чоловіків. Суттєві невідповідності характеризують реалізацію економічних прав жінок і чоловіків, можливості отримання доходів та контроль над розподілом економічних ресурсів [2, с.3].

Останніми роками в Україні спостерігається посилення диференціації у розвитку суспільства, поглиблення нерівного доступу окремих верств населення до освіти, послуг здоров'я, економічних ресурсів. Одним із проявів соціально несправедливої диференціації розвитку суспільства є гендерна нерівніст.

На початок 2016 року на 100 жінок у світі в середньому припадає 102 чоловіки. Україна входить до групи семи країн (Білорусь, Вірменія, Естонія, Зімбабве, Литва, Росія, Україна) із співвідношенням населення чоловічої статі до населення жіночої статі від 0,8 до 0,9 [3].

Зрозуміло, що коли кількість населення чоловічої статі суттєво поступається кількості населення жіночої статі, це не може не позначатися на соціально-економічному розвитку з позиції застосовуваної гендерної політики.

Сучасний стан ринку праці в Україні характеризується переважно негативними тенденціями: скорочується чисельність зайнятих осіб, триває процес закриття підприємств, прогресує міграція найбільш активної частини населення за кордон, значно збільшується рівень внутрішньої, в тому числі вимушеної міграції населення (табл. 1).

Таблиця 1

Структура зайнятості населення за статтю та віковими групами в Україні, 2016 рік, % [3]

Стать	Зайняте населення, всього	У тому числі за віковими групами (років)							Працездатного віку
		15-24	25-29	30-34	35-39	40-49	50-59	60-70	
Жінки	48,09	6,41	11,72	13,60	13,80	27,53	22,61	4,33	47,94
Чоловіки	51,91	7,60	14,58	15,77	14,01	24,10	20,21	3,73	52,06

Щодо країн ЄС, то рівень зайнятості жінок, порівняно з чоловіками, є стабільно нижчим. Наразі рівень економічної активності жінок у середньому складає 52,0% (проти 70,1% у чоловіків). При цьому, чисельність жінок на ринку праці ЄС постійно збільшується. Так, рівень зайнятості жінок упродовж останніх 10 років збільшився більш ніж на 4 в.п. – з 55,5% у 2006 р. до 59,6% у 2016 р. Рівень зайнятості чоловіків незначним чином знизився (на 0,2 в.п.). Так, якщо серед чоловіків рівень зайнятості коливається від 62% у Греції до 82% у Данії та Чехії, то серед жінок від 44,3% у Греції до 77% у Швеції. Традиційно найвищий рівень жіночої зайнятості демонструють країни півночі та Скандинавії: Фінляндія 77,6%, Німеччина 73,1%, Данія 72,2%, Естонія 70,6%, Австрія 70,1%, Велика Британія 70,6%, Литва 70%; найнижчий рівень – країни півдня: Іспанія 53,8%, Мальта 51,9%, Італія 50,3%

Європейський Союз уже має значні досягнення в забезпеченні гендерної рівності. Наприклад, за останні 12 років частка жінок на ринку праці зросла з 52% до близько 60%. Частка молодих жінок віком 20–24 роки становить 59% від усіх студентів європейських університетів. Однак гендерний розрив залишається. Так, на ринку праці жінки досі більше представлені на низькооплачуваних роботах, їх небагато на керівних посадах, їх середня заробітна плата в ЄС досі на 15% менша ніж у чоловіків. Лише 33,2% самозайнятих є жінками.

В Україні статистика щодо статевого розподілу зайнятих свідчить значне домінування жінок, порівняно з чоловіками, серед технічних службовців (83,2% проти 16,8%); працівників сфери торгівлі та послуг (67,5% проти 32,5%); фахівців (61,2% проти 38,8%); професіоналів (60,7% проти 39,3%), натомість чоловіки переважали серед кваліфікованих робітників з інструментом (85,7% проти 14,73%) та робітників з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування (84% проти 16%).

Загалом, рівень працевлаштування чоловіків перевищує рівень працевлаштування жінок як за абсолютними, так і відносними показниками. Попри передбачений Конституцією захист громадян від дискримінації у сфері зайнятості, в т.ч. за статтю, рівень працевлаштування за статтю різниться - жінкам складніше отримати роботу. За направленням Державної служби зайнятості протягом І кварталу 2016 р. отримали роботу 70,9 тис. жінок (зокрема, 46,6 тис. осіб з числа зареєстрованих безробітних), проти 101,1 тис. чоловіків (з яких 55,4 тис. мали статус безробітного) [4].

Отже, гендерна рівність посідає важливе місце у забезпеченні добробуту суспільства та знаходиться в центрі економічного та соціального прогресу. Вирішення проблеми економічної гендерної нерівності потребує змін соціальної політики, які включають зміни трудового та соціального законодавства з метою посилення соціального захисту найбільш вразливих верств населення. Також необхідно перейняти досвід високорозвинених країн ЄС щодо практичної реалізації принципів гендерної рівності.

Впровадження ґендерних підходів до аналізу ринку праці має передбачати не тільки кількісні характеристики, а саме: рівень економічної активності або зайнятості населення, але й перехід до дослідження умов, форм та статусів зайнятості чоловіків і жінок.

Важливо розуміти, що гендерні проблеми зайнятості – це проблеми не лише жінок або чоловіків, це проблеми всього суспільства, тому успішне їх вирішення принесе користь населенню України в цілому.

Список використаної літератури

1. Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті європейської стратегії України. Центр Разумкова [Електронний ресурс]. – К. : Вид-во «Заповіт», 2016. – 244 с. – Режим доступу: http://lib.rada.gov.ua/LibRada/static/about/text/Gender-FINAL-S.pdf. – Назва з екрану.

2. Покрищук В. Проблеми гендерної зайнятості населення на ринку праці України / В. Покрищук, С. Коваль // Україна: Аспекти праці. – 2016. – № 2. – С. 3-10.

3. Офіційний веб-сайт державної служби зайнятості [Електронний ресурс].

– Режим доступу: http://www.dcz.gov.ua/control/uk/index\. – Назва з екрану.

4. Список країн за співвідношенням населення чоловічої та жіночої статі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki. – Назва з екрану.

Поліщук Я.П.
к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування,
Артеменко М.О.
студент групи ФБЗ - 16-1к
Кам'янець-Подільський ННІ Університету ДФС,
м. Кам'янець-Подільський, Україна

ПРІВНЯННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ІЗ СВІТОВИМИ СИСТЕМАМИ ОПОДАТКУВАННЯ

Проголошення Україною курсу на європейську інтеграцію потребує особливого підходу до реформування податкової системи, який повинен вивести її на рівень розвитку стабільних країн Європи. На жаль, сьогодні вітчизняна податкова система не повною мірою виконує функцію у сфері загальності оподаткування, рівності усіх платників, а також фіскальної достатності, не додержуються принципи соціальної справедливості, економічності оподаткування, що задекларовані у ст. 4 Податкового кодексу України. Податкова система будь-якої країни відображає особливості організації та функціонування її господарства, в той же час порівняння складу податкової системи України з розвинутими європейськими країнами, а також

іншими державами, які проходять етап ринкової трансформації господарства, свідчить про те, що особливо принципові відмінності в цьому відношенні відсутні. Відмінності можна побачити в тому, що якщо країни ЄС традиційно покладаються на непрямі податки, то в Україні перевага віддається прямому оподаткуванню.

В сучасних реаліях податкова система окремо взятої країни перестає бути внутрішньою проблемою. Глобалізація, технічний прогрес та інші фактори створюють нові проблеми та нові шляхи вирішення старих. У реаліях сьогодення зрівнювати рівень податкових навантажень в Україні та інших країнах не так просто. Бо специфіка обліку дуже різна, і є багато пільг і, навпаки, заборон при розрахунку податків по різних країнах. Але все ж можна порівняти загальні ставки по податках в Україні та інших країнах. Для цього найкраще за основу взяти базові, або точніше максимальні ставки, щоб не плутатися в різних пільгових ставках. Для цього можна скористатися даними Світового банку і Міжнародної організації праці. Основними податками в багатьох країнах світу є податок на бізнес, податок на продажу і податок з фізичних осіб. Є й інші податки, але вони роблять менший фіскальний тиск, ніж ці [2]. Податок на доходи фізичних осіб у нас 18%. Це дуже мало, якщо порівнювати з іншими країнами ЄС. У Польщі він 32%, в Німеччині - 45%, в Австрії - 50%. А взагалі в середньому по Єврозоні - 43,5%. Але в Чехії - 22%, в Румунії - 16%. В даній ситуації слід враховувати ту обставину, що в багатьох країнах світу платежі до пенсійного фонду і фонду соціального захисту, юридичні особи не сплачують, а платять лише фізичні особи. Тому в даній ситуації потрібно враховувати суму єдиного соціального внеску, який платять наші компанії і прибутковий податок з фізичних осіб. У цьому випадку податок на доходи фізичних осіб в Україні можна вважати на рівні близько 50%. Так що в Україні податки з доходів фізичних осіб вище, ніж в середньому по ЄС, і навіть вище, ніж в Німеччині. Правда, в Швеції ще вище, ніж в Україні, там податки на доходи фізичних осіб 57%.

В Україні податок на прибуток юридичних осіб становить 18%. Згідно із теорією, чим вище ставка ПДВ, тим менший імпорт товарів, і тим більше купують вітчизняних. Але в Україні цей закон явно не працює. Зараз висока ставка ПДВ в Україні вигідна тільки великим експортерам, які активно отримують відшкодування ПДВ з держбюджету і мають хороший заробіток на рівному місці [3]. У той час як більша частина бізнесу відшкодування ПДВ отримати не може, і фактично податок, який формально називається податком на додану вартість, в Україні став податком на всю вартість товару, як податок з продажів [5].

Тіньова економіка в Україні багато в чому існує тому, що немає дієвого механізму відшкодування податку на додану вартість, і якщо його платити, то бізнес швидко розориться. Тому, найефективнішою реформою ПДВ в Україні стало б, як можна більше зниження ставки ПДВ. Нехай вже у нас ПДВ працює як податок з продажів, але тоді він повинен і бути, як податок з продажів - не

більше ніж 10%, а краще 5% ПДВ, як в Канаді [1]. В такому разі проблеми по відшкодуванню ПДВ не стояли б так гостро. Податок на додану вартість в Україні являється достатньо «важким» податком. Він надає найбільше коштів для формування доходу державного бюджету, але при цьому проблема неповернення ПДВ у нас стоїть дуже гостро. За рівнем ставок єдиного соціального внеску (ЄСВ) Україна займає 3-е місце в світі, поступається тільки Франції та Румунії. Світовий банк ЄСВ України рахує на рівні 53,3% (49,7 + 3,6%). Трохи нижче розмір ЄСВ в Словаччині, Колумбії і Чилі. У Греції -42,1%, в Німеччині – 39,46%, в Польщі – 25,78%. Згідно з даними Світового банку ЄСВ найнижчий в ПАР – усього 8%. Є країни, де не вказано розмір ЄСВ, або він просто розраховується дуже специфічно. Виходить, що в Україні загальне навантаження на заробітну плату за розрахунками Світового банку 73,3%. У Німеччині виходить 86,96%, а в Польщі 57,78%. За цим показником Україна більше близька до Туреччини – там 72,5%. Але було б помилково розглядати навантаження на заробітну плату у відриві від інших податків, які сплачує бізнес. І ось тут картина вийшла наступного характеру.

Для вимірювання величини податків по країнам використовують такий показник, як загальна податкова ставка. Цей показник розраховується як частка реально сплачених податків (без будь-яких відшкодувань) у складі комерційного прибутку компаній (прибуток до оподаткуванню плюс всі податки) або ВВП окремої країни [4]. Так ось, саме за цим показником Україна має одну з найвищих ставок в Європі, а саме: 52,2%. В тому числі, лише 9% ставки доводиться на податки, пов'язані з прибутком, а 43% – на виплати, пов'язані з робочою силою. Саме за цим показником (загальна податкова ставка) видно також різниця між однією з найбідніших країн світу Центральноафриканської Республікою і економічно сильною країною Німеччиною, хоча законодавчо встановлені ставки ПДВ і податку на прибуток цих країн однакові. Тому, коли говорять, що в країні високий рівень оподаткування, потрібно розуміти, що реально мова зовсім не йде про те, що ставка податку на прибуток – 18%, а ПДВ – 20%, і це дуже високі ставки. Загальна податкова ставка по країні – це реальний показник рівня оподаткування [6]. І не можна забувати про рівень культури платників податків. Наприклад, в нашій країні культура несплати податків настільки вкоренилася в свідомості людей, підприємців, що, якщо один з них скаже: «Я чесно плачу всі податки», інші просто не зрозуміють його і запропонують купу варіантів, як цього не робити.

Підсумовуючи викладене можна зробити висновок, що податкові системи різних країн розвиваються відповідно до наявних у них економічних, технічних, соціальних та інших стандартів. Кожна податкова система не є досконалою, це спонукає науковців на пошуки та удосконалення податкових систем своїх країн. Для України досвід зарубіжних країн може бути неоціненним, але обов’язково має бути розглянутий профільними комітетами на відповідними інституціями.

Зокрема, важливою формою у покращенні податкової системи України має стати зміцнення відповідних інституцій.

Список використаної літератури

1. Стасенко М.А. Налоговые грабли: на каком месте по налоговой нагрузке находится Украина по сравнению со странами Европы? Режим доступу: https://delo.ua/ukraine/nalogovye-grabli-na-kakom-meste-po-nalogovoj-nagruzke-nahoditsja-303171. – Назва з екрану.

2. Дубровський В. Вопрос налогов: что в Европе хорошо, в Украине - про коррупцию. Режим доступу: http://biz.liga.net/ekonomika/all/stati/3057956-voprosov-nalogov-chto-v-evrope-khorosho-v-ukraine-pro-korruptsiyu.htm. – Назва з екрану.

3. Зеленський А.В. Перспективи бюджетного фінансування аграрного сектора України в 2016 році / А.В. Зеленський // Актуальні проблеми та перспективи розвитку економіки в умовах глобальної нестабільності: матеріали ІІІ міжнар. наук.–практ. конф. – м. Кременчуг: КрНУ, 2015. – С. 71-73.

4.Зеленський А.В. Інструменти системи фінансового регулювання аграрного сектору економіки України / А.В. Зеленський // Розвиток облікової і фінансової складових економічної науки та практики: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – К.: ННЦ ІАЕ, 2013. - С. 625-630.

5. Сердюков А.Е., Вилкова О.С. Налоги и налогообложение: Учебник для вузов. 2 изд. // Санкт-Петербург, 2008, 701с.

6. Зеленський А.В. Фінансова підтримка як основа підвищення конкурентоспроможності аграрного сектора України / А.В. Зеленський // Антикризове управління економікою України: нові виклики: матеріали ІІІ міжнар. наук.–практ. інтернет–конф. – К.: КНЕУ, 2015. – С.48-52.

Помаз Ю. В.
к.і.н., доцент кафедри економіки підприємства,
Павленко Т. В.
здобувач СВО «Магістр»
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Основою економічного і соціального розвитку, вагомим складником конкурентоспроможності вітчизняної економіки є підприємництво, зародження й становлення якого припадає на часи набуття Україною незалежності. Саме від ефективно діючого підприємництва залежить економічне зростання, вирішення соціальних проблем й забезпечення високого життєвого рівня населення, а також безпека держави [4, с. 108].

Згідно з визначенням ст. 42 Господарського кодексу України, підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Право на здійснення підприємницької діяльності – одне з конституційних прав громадянина. Відповідно до ст. 42 Конституції України кожен має право на підприємницьку діяльність, не заборонену законом [1].

Підприємницька діяльність є основою розвитку народного господарства країни та важливою ознакою розвитку ринкової економіки. Сьогодні питанням розвитку підприємництва в Україні приділяється багато уваги, проте, порівнюючи з розвиненими країнами, його розвиток є недостатнім [4, с. 108]. Нині в Україні існують проблеми, які ставлять під сумнів перспективу розвитку підприємницької діяльності [2, с. 103]. Зокрема, до них слід віднести: незначна чисельність підприємств малого та середнього бізнесу, політична та демографічна ситуація країни, падіння курсу національної валюти, що знижує інвестиційну привабливість нашої економіки, значні витрати часу для отримання дозволів, ліцензій, високі витрати коштів для реєстрації майна підприємства, зростання тіньової економіки, нестабільна фінансово-кредитна політика держави, збільшення імпорту продукції і послуг, а не налагодження вітчизняного виробництва, низький рівень конкурентоспроможності власної продукції та послуг, низький рівень платоспроможності населення та багато інших. Зазначені проблеми є перешкодою для переходу до Європейських стандартів ведення бізнесу [2, с. 104-105; 3, с. 55-56; 4, с. 109].

Важливими завданнями, які стоять перед вітчизняним підприємництвом є: створення робочих місць, застосування нововведень, сприяння конкурентному середовищу тощо. Все більшої актуальності набуває питання стимулювання розвитку підприємництва, яке пов'язане з обмеженістю кваліфікованих фахівців, нестачею фінансових ресурсів, податковим тиском, тому ці питання вимагають негайного розв'язання. Із метою розвитку підприємництва необхідно чітко виокремити та розвивати такі чинники, як організаційно-правові, економічні, фінансові та соціальні [3, с. 55].

Вирішення вищенаведених проблем, які не дають змогу ефективно розвиватися сучасному підприємництву в Україні потребує реалізації наступних заходів:

- покращення фінансово-кредитної системи шляхом надання кредитів малим та середнім підприємствам;
- скорочення тривалості проходження офіційних процедур для започаткування підприємництва;
- тимчасове звільнення від податків малого та середнього бізнесу, спрощення податкової звітності;
- упровадження інвестиційно-інноваційних заходів;
- удосконалення законодавчого середовища існування підприємництва;
- підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів підприємництва;

- захист підприємств від незаконних захоплень;
- створення та реалізація регіональних та місцевих програм розвитку підприємництва;
- покращення соціальної відповідальності, яка надасть можливість вести підприємницьку діяльність з урахуванням потреб суспільства та без нанесення шкоди навколишньому середовищу [2, с. 105-106; 3, с. 57; 4, с. 110].

Таким чином, наразі в Україні є чимало проблем, які стоять на заваді ефективному веденню підприємницької діяльності. Тому нагально необхідно реалізувати численні заходи, спрямовані на підвищення ефективності підприємництва. Подолання зазначених проблем призведе до ефективної діяльності підприємств України, що, в свою чергу, забезпечить розвиток національного господарства, збільшення рівня малого та середнього бізнесу, покращить соціальний розвиток держави, забезпечить високий рівень життя населення.

Список використаної літератури

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2013 р. № 436-IV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua. – Назва з екрану.
2. Кашуба О. М. Підприємництво в Україні: проблеми і перспективи розвитку / О. М. Кашуба // Економіка та держава. – 2015. – № 6 – С. 103-106.
3. Краснорyцький О. О. Проблеми та перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні / О. О. Краснорyцький, Н. М. Колпаченко, О. В. Смігунова // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2016. – Вип. 172. – С. 54-62.
4. Скорук О. В. Стан та проблеми розвитку підприємництва в Україні / О. В. Скорук // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2016. – № 2. – С. 107-110.

Помаз Ю. В.
к.і.н., доцент кафедри економіки підприємства,
Петренко В. О.
здобувач СВО «Бакалавр»,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА НА ПОЛТАВЩИНІ

Становлення та розвиток малого і середнього бізнесу є одним із найважливіших завдань держави. Як засвідчує міжнародний досвід, саме підприємництво є важливою складовою конкурентоспроможності національної економіки, підґрунтям економічного і соціального розвитку. Із моменту набуття

Україною незалежності умови ведення підприємницької діяльності суттєво змінились, вітчизняне підприємництво стали розглядати як самостійне соціально-економічне явище.

Нині в Україні нараховується близько 750 регіональних громадських об'єднань підприємців. У всіх регіонах країни при місцевих державних адміністраціях створені й діють дорадчі органи – координаційні ради. Не є виключенням і Полтавська область [1]. В регіоні налічується 8,1 тис. малих підприємств, у яких зайняті 53,5 тис. чоловік. Крім того, зареєстровано 67,9 тис. фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. На 10 тисяч населення в середньому припадає 52 підприємства малого бізнесу. Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) у відпускних цінах даною категорією підприємств склав 2368,7 млн. грн [2].

На Полтавщині важливим фактором, що впливає на розвиток підприємництва є фінансове забезпечення заходів програм розвитку малого підприємництва з місцевих бюджетів. Зокрема, загальна сума коштів, витрачених на реалізацію заходів Комплексної програми розвитку малого підприємництва у Полтавській області на 2015-2016 роки з місцевих бюджетів, склала маже 1,5 млн. грн.

Інструментом для виконання заходів програм розвитку малого підприємництва є Регіональний фонд підтримки підприємництва в Полтавській області та 14 місцевих фондів підтримки підприємництва. Для того, щоб стимулювати розвиток підприємництва на території області побудована ефективна система кредитних спілок. На Полтавщині діє 21 кредитна спілка. Обсяги надання кредитів для ведення бізнесу впродовж останніх 2 років склали більше 30 млн. грн. Банківськими установами області активізовано роботу щодо збільшення обсягів кредитування підприємств малого бізнесу та розробки нових механізмів фінансування.

Одним із чинників фінансової допомоги влади на місцевому рівні є надання одноразової допомоги по безробіттю для започаткування власної справи. Таку допомогу в 2015-2016 роках отримали більше 1,8 тис. осіб. Відповідно, на зазначені цілі використані більше 6 млн. грн. коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Динаміка розвитку малого підприємництва на Полтавщині свідчить про стійке кількісне зростання суб'єктів малого підприємництва. У 2016 році кількість малих підприємств в області налічувала близько 7,7 тис. од., у яких були зайняті майже 55,0 тис. осіб [3]. Постійно збільшується кількість фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. Зокрема, це суб'єкти малого підприємництва, які здійснюють свою діяльність у сфері матеріального виробництва (27,5%), торгівлі та громадського харчування (29,3%) та у сфері надання послуг (28,2%). Решта суб'єктів малого підприємництва (15,1%) займаються сільським господарством та іншими видами діяльності.

На ринку праці Полтавської області у 2016 р. чисельність безробітних громадян досягла 82,6 тис. осіб [4, с. 40]. Враховуючи даний факт, серед пріоритетів соціально-економічного розвитку регіону слід виділити такий, як сприяння підприємництву в сфері промислового виробництва та аграрного бізнесу.

Потенціал підприємництва в Україні не може реалізуватися повною мірою через нестабільне економічне становище, що також впливає і на підприємництво Полтавщини. Тому перспективними завданнями розвитку підприємництва в регіоні є:

- виконання заходів Регіональної програми розвитку малого підприємництва в Полтавській області;
- забезпечення виконання міських та районних програм розвитку малого підприємництва;
- подальший розвиток інфраструктури підтримки малого бізнесу;
- подальше впровадження спрощених механізмів започаткування і виходу із бізнесу, удосконалення роботи Центрів із видачі документів дозвільного характеру відповідно до Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» та забезпечення ведення Реєстру документів дозвільного характеру;
- реалізація заходів, направлених на поліпшення доступу суб'єктів малого підприємництва до кредитних ресурсів, зокрема шляхом створення установ із мікрокредитування;
- подальший розвиток системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів малого підприємництва в області;
- залучення інвестицій та новітніх технологій для ефективної діяльності та розвитку малих підприємств.
- стимулювання розвитку малого підприємництва в пріоритетних для області галузях, зокрема, в сільській місцевості: в АПК, соціально-побутовій сфері та сфері зеленого туризму.

Реалізація вищевказаних нагальних завдань розвитку підприємництва на Полтавщині сприятиме створенню необхідного середовища для його ефективного регіонального розвитку в перспективі.

Список використаної літератури

1. Розвиток малого і середнього підприємництва на Полтавщині. [Електронний ресурс]. – Режим доступу://http://www.scrigroup.com/limba/ucraineana/374/33499.php. – Назва з екрану.

2. Підприємництво Полтавської області.[Електронний ресурс]. – Режим доступу:// http://www.esz.org.ua/?page_id=2668. – Назва з екрану.

3. Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим

доступу://http://pidruchniki.com/1652020552798/ekonomika/problemi_perspektivi_rozvitku_pidpriyemnitstva_ukrayini. – Назва з екрану.

4. Статистичний щорічник Полтавської області за 2016 рік. – Полтава: Головне управління статистики у Полтавській області. – 356 с.

Помаз Ю.В.,
к. і.н, доцент кафедри економіки підприємства,
Мауер Д. Р.
здобувач СВО «Бакалавр»,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Реалізація національних інтересів України потребує нагальних заходів, спрямованих на подолання кризових явищ у соціально-економічному розвитку, зокрема, збереження та забезпечення ефективного використання науково-технічного потенціалу. У ринкових умовах господарювання перевагу отримують ті підприємства, які активно освоюють та застосовують нововведення у виробничих та невиробничих сферах, що дозволяє їм деякий час домінувати на ринку, отримувати більші прибутки порівняно з конкурентами, та створювати умови для економії витрат. Перспективним напрямом є перехід вітчизняного виробництва на інноваційний шлях розвитку.

Згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність», інноваційна діяльність – це діяльність, спрямована на використання й комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [1].

Розвиток інноваційної діяльності в Україні відбувається досить повільно через основні проблеми національної економіки: недостатньо несформований попит на інновації, відсутність дієвого механізму інвестування масштабних технологічних змін, неналежне фінансування інноваційної діяльності з боку держави та інвесторів, тривалий термін окупності нововведень, а також слабкі ринкові стимули для розвитку наукомісткого виробництва, високий економічний ризик, недосконаліть законодавчої бази тощо. У свою чергу це спричиняє структурну деформованість економіки, домінування низькотехнологічних виробництв, які не спроможні забезпечити підвищення конкурентоспроможності економіки [2, с. 186].

Наразі в Україні головними цілями інноваційної діяльності є:

– підвищення ролі наукових та технологічних факторів у подоланні кризових явищ у соціально-економічному розвитку країни;

– технологічне переобладнання і перебудова виробництва з метою збільшення обсягів виробництва та випуску конкурентоспроможної продукції на світовому та внутрішньому ринках;

– зменшення витрат на виробництво товарів і послуг;

– збільшення експортного потенціалу країни за рахунок наукоємних галузей виробництва;

– організаційне включення інноваційних факторів до процесу соціально-економічного розвитку держави;

– розвиток творчої діяльності винахідників та раціоналізаторів виробництва [3].

Основними напрямами розвитку інноваційної діяльності в Україні є:

1. Удосконалення інвестиційного середовища держави. Тобто, необхідність створення економічних, політичних, правових і соціальних умов, які забезпечують інвестиційну діяльність.

2. Систематизація вітчизняних нормативних актів у сфері інновацій.

3. Упровадження інноваційних проектів під гарантії уряду. Це означає, що держава забезпечує підтримку підприємств без використання бюджетних коштів, а для підприємств додатковим стимулом для ефективного використання залучених коштів стає необхідність повернення кредитів.

4. Диференційоване фінансування галузі інновацій та науково-дослідної діяльності через залучення приватного сектору із поступовим перекладенням на нього частини фінансового тягаря з державних інституцій.

5. Збільшення ресурсів для розвитку інноваційних процесів у економіці. Виникає необхідність у залученні інвестиційних ресурсів, забезпеченні інформацією, введенні в господарський обіг об’єктів інтелектуальної власності науково-технологічної сфери.

6. Розвиток інноваційної інфраструктури. Створення технопарків, технополісів, бізнес-інкубаторів.

7. Комерціалізація наукових розробок із метою прискорення та підвищення ефективності впровадження результатів наукової діяльності у практику та швидшого отримання прибутку від них.

8. Упровадження інноваційної ідеології, підвищення інноваційної культури в суспільстві для зміцнення інноваційного потенціалу держави [4].

Україна має потужний науково-технічний потенціал, який базується на розгалуженій мережі наукових інститутів та науково-дослідних установ. Наша держава проявила себе як один із світових лідерів у таких галузях науки, як кібернетика, електрозварювання металів, кардіохірургія, космічна техніка, радіоелектроніка та ядерна фізика. Проте, рівень використання інноваційного потенціалу є недостатнім. Вичерпаність резервів екстенсивного економічного зростання за рахунок збільшення обсягів виробництва та експорту ресурсів актуалізує необхідність урегулювання питань ефективного розвитку інноваційної діяльності. Прискорений розвиток інноваційної діяльності має

стати невід'ємною складовою здійснюваних в Україні реформ, відповідати запитам сучасної економіки.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р., № 40 – IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon1.rada.gov.ua . – Назва з екрану.
2. Вівчар О. Й. Інноваційна діяльність в Україні та напрямки її розвитку / О. Й. Вівчар, Н. М. Паранька // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.9. – С. 183-187.
3. Підорічева І. Інноваційна економіка – це економіка нестандартних рішень / І. Підорічева. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.zn.ua/macrolevel/innovacionnaya-ekonomika-eto ekonomikanestandartnyh-resheniy-_.html . – Назва з екрану.
4. Охотнікова О. М. Основні напрями інноваційного розвитку України: стан та перспективи розвитку / О. М. Охотнікова, М. М. Єфименко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/20909/1/128-135.pdf. – Назва з екрану.

Пономаренко О.Г.
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Дудка Ю. В.
здобувач СВО «Магістр»,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ АУДИТУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СОНЯШНИКА

Підвищення ролі аудиту в сфері виробництва диктується посиленням конкуренції в умовах переходу до ринку, розвитком науково-технічного процесу, підвищенням у цих умовах господарського ризику, впливу зовнішнього ринку. Останній потребує постійного дослідження.

При проведенні аудиту виробничої діяльності потрібно враховувати чітко виражений технологічний характер галузі. Управління сільськогосподарським підприємством багатогалузевого характеру функціонально поділяють на управління рослинницькою, тваринницькою та іншими галузями.

Виробнича діяльність сільськогосподарських підприємств може бути об'єктом як зовнішнього, так внутрішнього аудиту.

Загальна мета проведення аудиту регламентована «Міжнародною концептуальною основою завдань з надання впевненості» та МСА 200 «Мета та загальні принципи аудиту фінансових звітів».

Згідно з МСА 200 метою аудиту є підвищення ступеню довіри до

фінансової інформації майбутніх користувачів, які не є відповідальною стороною.

Щодо виробництва продукції соняшника, досліджується окремий тематичний блок господарських операцій, тому розглядається не загальний (аудит фінансової звітності), а операційний аудит [1].

Ефективне використання ресурсів полягає у досягненні певного рівня випуску продукції при мінімальних витратах, ці завдання і притаманні перевірці операцій з виробництва продукції технічних культур [2].

Мета аудиту виробництва продукції соняшника – підтвердити достовірність формування витрат, виходу продукції соняшника та правильність відображення її в обліку, чи відповідає інформація відображена в фінансовій звітності всім суттєвим аспектам нормативних документів, які регламентують порядок обліку, підготовки і подання фінансових звітів.

Завдання аудиту виробничої діяльності щодо соняшника – встановити:

– обґрунтування об’єктів і номенклатури статей витрат;

– дотримання підприємством визначеного П(С)БО 16 «Витрати» їх переліку при віднесені окремих витрат до прямих матеріальних, трудових та інших, а також загальновиробничих;

– законність формування загальновиробничих витрат та віднесення їх на рахунки бухгалтерського обліку;

– правильність документального оформлення витрат виробництва та виходу продукції соняшника;

– достовірність обліку витрат виробництва та дотримання методики оцінки результатів первісного визнання продукції за П(С)БО 30 «Біологічні активи» (калькулювання собівартості соняшника);

– достовірність формування, розподілу та відображення в обліку загальновиробничих витрат;

– повноту оприбуткування продукції (основної та побічної) та правильність відображення в обліку.

Щоб скласти об’єктивну думку щодо інформації про витрати суб’єкта господарювання, випуск продукції соняшника та її собівартості, аудитору необхідно [3, 4]:

– одержати обґрунтовану гарантію того, що інформація в бухгалтерській документації та інших джерелах даних із питань перевірки достовірна і достатня;

– вирішити, чи правильно відтворена в обліку і звітності відповідна інформація.

Із цією метою аудитор повинен здійснити:

а) перевірку наявності й правильності оформлення первинних документів, що є підставою для записів і формування собівартості продукції (робіт, послуг);

б) перевірку правильності віднесення витрат до складу собівартості

продукції (робіт, послуг);

в) оцінку стану синтетичного і аналітичного обліку витрат на виробництво, що входять до собівартості продукції (робіт, послуг);

г) перевірку правильності оприбуткування готової продукції;

д) перевірку повноти, правильності і достовірності відображення операцій із формування собівартості продукції (робіт, послуг);

е) оцінку правильності формування собівартості продукції (робіт, послуг) за об'єктами калькулювання витрат;

є) перевірку правильності відображення в обліку і звітності собівартості реалізованої продукції.

Аудит процесу виробництва і собівартості продукції, робіт і послуг найбільш складний і трудомісткий. При вивчені технологічних особливостей слід зіставити технологію, яка використовується підприємством і технологією, яка використовується в галузі. Порівнюються такі характеристики: потужність; енергетичні затрати; норми витрат сировини; відсоток відходів та інші.

Для прийняття рішення про метод організації перевірки витрат на виробництво, собівартості виробленої і реалізованої продукції соняшника аудитору необхідно провести тестування системи внутрішнього контролю і бухгалтерського обліку та встановити:

а) чи визначалися в Наказі про облікову політику витрати, що списувалися на виробництво зернових культур;

б) чи не змінювалася протягом звітного періоду облікова політика щодо визначення собівартості продукції, витрат на виробництво соняшника;

в) чи дотримуються на підприємстві вимог встановлених Наказом про облікову політику.

При проведенні аудиту витрат на виробництво продукції соняшника вивчають процеси і явища, відображені документально і пов'язані з виробничою діяльністю суб'єкта господарювання.

Предметна область дослідження включає також інформацію, за допомогою якої аудитор відтворює ланцюг взаємопов'язаних фактів виробничої діяльності. Дослідження не обмежується вивченням бухгалтерських документів, оскільки рамки відображення господарських операцій значно ширші.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» № 3126-XII від 22.04.1993 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http : // www.rada.gov.ua . – Назва з екрану.

2. Бондар В. П. Документальне забезпечення аудиту сільськогосподарських підприємств [Текст]: посібник / Бондар Валерій Петрович, Бондар Юлія Валеріївна, [Нестеренко І. І.]. – Київ: ННЦ «Ін-т аграр. Економіки», 2016. – 317 с.

3. Іваніна С. Фінансово-господарський контроль витрат виробництва

продукції / С. Іваніна // Вісник КНТЕУ. – 2005. – № 2. – С. 88-95.

4. Рудницький В. С. Організація і методика аудиту [Текст] : підруч. для студентів ВНЗ / В. С. Рудницький, З. О. Душко ; Ун-т банк. справи Нац. банку України (м. Київ). – Київ : УСБ НБУ, 2014. – 479 с. :

Пономаренко О.Г.
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Кахленко Л. О.
здобувач СВО «Магістр»,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

КАТЕГОРІЯ «ДОХІД»: АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Одним із важливих і принципових теоретичних питань економічної діяльності є визначення терміна «доходи». Цей показник досить поширений серед економічних показників на макро- і мікрорівнях, у побуті. Зміст його є неоднозначним. Часто цим поняттям позначають загальну виручку або суму грошових надходжень підприємства або окремої особи. Іноді дохід ототожнюють з прибутком.

Практично всі економісти, які працювали в різні періоди часу вивчали характеристику та можливі різноманітні джерела виникнення доходів у різних сферах виробництва [1-4]. Коло їх наукових інтересів щодо доходів – дослідження джерел їх виникнення та потенційні причини підвищення як щодо чітко визначеного індивіда, підприємства, країни та суспільства в цілому.

Усі економіко-правові науки визнають дохід універсальним показником ефективності виробничої діяльності підприємства.

Отже, аналіз публікацій з проблематики доходів у наукових виданнях дає змогу зробити висновок про відсутність єдиного підходу щодо визначення сучасними економістами сутності цього поняття. Натомість розгляд сучасних напрямів економічної теорії та її практичної реалізації у господарській діяльності підприємств дає змогу визначити найважливіші характеристики категорії доходу, що притаманні їй у реальних економічних відносинах суб'єктів господарювання [1, 4, 5]:

1) дохід підприємства становить економічний результат його господарської діяльності за певний період часу, що ідентифікується з метою визначення чистого прибутку (збитку) за цей же період;

2) формування доходу характеризує процес отримання підприємством конкретних економічних вигод, спрямованих на збільшення власного капіталу;

3) дохід підприємства є результатом використання ним економічних ресурсів (факторів виробництва);

4) дохід характеризує конкретний рівень підприємницької активності

суб'єкта господарювання в умовах невизначеності (ризику);

5) рівень доходу підприємства формується з урахуванням конкретного рівня конкурентних переваг, що базуються на його інноваційній активності;

6) формування доходу підприємства відбувається у тісному зв'язку з його конкурентним (монопольним) становищем на певному сегменті ринку товарів та послуг.

На підставі критичного аналізу наукових позицій, можна зробити висновок, що існує два підходи до трактування терміну «доходи»: бухгалтерський та економічний. Але кожен з них має прогалини щодо характеристики сутності даного терміну, тому з урахуванням всіх розглянутих характеристик, слід формулювати нові підходи до трактування категорії «дохід», не виключаючи впливу фактора часу та ризику.

Прийняття Податкового кодексу дозволило гармонізувати його нормативи щодо визнання доходів з бухгалтерським законодавством [6]. Так, відображення доходів в податковому обліку відбувається за принципом нарахування і відповідності, як і в бухгалтерському обліку.

Крім того, дослідження окреслили проблему відсутності чіткої класифікації доходів, яка б враховувала як економічний зміст об'єкта, так і його соціальне значення [7, 8]. Після аналізу публікацій та наукових праць, слід виробити узагальнений підхід до класифікаційних груп видів доходів, за допомогою яких можна точніше організувати синтетичний та аналітичний облік.

Список використаної літератури

1. Білецька Л. В. Економічна теорія : [посібник] / Білецька Л. В., Білецький О. В., Савич В. І. – К. : Алерта, 2005. – 325 с.

2. Гуцаленко Л. В. Удосконалення обліку доходів щодо потреб різних користувачів / Л. В. Гуцаленко, О. А. Подолянчук // Облік і фінанси АПК. – 2007. – № 7. – С. 99-102.

3. Нелідіна Ю. С. Проблема погодження підходів Національних стандартів та Міжнародних стандартів фінансової звітності у питанні визнання доходу підприємства / Ю. С. Нелідіна, Е. А. Ягмур // Дебет-Кредит. – 2010. – № 8. – С.4-5.

4. Солтис В. В. Політична економія: [навч. посібник] / Солтис В. В., Лелюк Ю. М., Іванюта В. Ф. – К. : Зовнішня торгівля, 2007. – 432 с.

5. Дмитрук Н. М. Сутність, склад та напрями вдосконалення обліку доходів від операційної діяльності на промислових підприємствах / Н. М. Дмитрук // Молодий вчений. – 2014. – № 5(08). – С. 92 - 94.

6. Корнійчук Г. Витрати та доходи за Податковим кодексом України: дата визнання / Г. Корнійчук // Все про бухгалтерський облік. – 2011. – № 29. – С. 17-20.

7. Карп'як Я. С. Організація бухгалтерського обліку витрат, доходів і фінансових результатів суб'єкта господарювання / Я. С. Карп'як // Вісник

Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2014. – № 794. – С. 172-180.

8. Цирюлик Г. І. Напрямки поліпшення якості облікової інформації щодо формування та розподілу доходів / Г. І. Цирюлик // Облік і фінанси АПК. – 2009. – № 4. – С. 122-127.

Постол А.А.
к.політ.н., доцент, докторант,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»,
м. Херсон, Україна

РОЛЬ ВЕЛИКИХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ТОВАРНИХ РИНКІВ

Сучасний етап розвитку економіки агросфери ставить перед великими підприємствами галузі особливі завдання [1, с. 128]. Поряд з відновленням ресурсного потенціалу, забезпеченням скоординованої діяльності їх структурних підрозділів, освоєнням інвестицій, впровадженням інновацій необхідно зосередити увагу на формуванні взаємовигідних відносин між суб'єктами інтеграційних процесів та учасниками аграрного ринку. Це означає уникнення соціальної напруги на селі через зменшення місць прикладання праці; встановлення партнерських соціально-економічних відносин між агрохолдингами та сільськими громадами, в межах територій яких вони ведуть діяльність та отримують надприбутки.

З іншої сторони, організація агрохолдингів є інноваційною моделлю функціонування та розвитку аграрної сфери економіки, яка забезпечує розширене відтворення шляхом залучення інвестицій, впровадження інновацій, формування конкурентоспроможного агропромислового виробництва [2, с. 241]. Її ефективність характеризується такими критеріями: виробництво якісної й доступної для масового споживача продукції, здатної задовольнити продовольчу безпеку та реалізувати експортний потенціал країни; впровадження науково-технічних досягнень у збереження та розширене відтворення природно-ресурсного потенціалу, впровадження енергозберігаючих технологій; раціоналізація бізнес-процесів та підвищення соціальних стандартів життя працюючих; благоустрій сільських територій та реалізація соціальних програм на селі.

В Україні функціонують тисячі інтегрованих та/або кооперативних агроформувань. При цьому протягом останнього десятиліття чітко простежується тенденція щодо збільшення ролі та впливу великих інноваційних корпоративних аграрних господарств у загальному виробництві сільськогосподарської продукції. Так, у 2015 р. агрохолдингами було

вироблено 21,3% її обсягу. У рейтингу 100 найбільших з них за обсягом розмірів земельних ресурсів, які знаходяться у їх оперативному управлінні, перша десятка включає компанії, які контролюють 150-670 тис. га сільськогосподарських земель. При цьому в управлінні 10 найбільших агрохолдингів загалом знаходиться близько 7,5% сільськогосподарських угідь країни [3, с. 98]. Останні місця у цьому рейтингу займають агрокорпорації, що контролюють близько 10 тис. га земель кожна, однак їх також слід вважати досить великими сільськогосподарськими товаровиробниками.

Інноваційні агрохолдинги концентрують значні фінансові ресурси під своїм контролем. Вони мають вихід на зовнішні аграрні ринки, доступ до технологій та політичний вплив на місцевому й національному рівнях [4, с. 115]. Крім того, досить часто серед акціонерів таких підприємств представлені потужні міжнародні компанії, що надає їм додаткових переваг у лобіюванні своїх інтересів на міжнародному рівні. Серед найпотужніших аграрних холдингів (за обсягом земельних ресурсів в оперативному управлінні) слід виділити «Кернел Групп», «Миронівський Хлібопродукт», «Українські аграрні інвестиції», «Астарта-Київ», «Мрія», «HarvEast», «Агротон».

У свою чергу, ранжування агрохолдингів за виручкою, яку вони отримали, не завжди співпадає з їх ранжуванням за розміром площ земельних ресурсів у користуванні. Це пояснюється суттєвими відмінностями у спеціалізації виробництва, бізнес-процесах, рівнях соціальної відповідальності та ін.

Список використаної літератури

1. Ігнатенко М.М. Стратегії та механізми управління розвитком соціальної відповідальності суб'єктів господарювання аграрної сфери економіки: [монографія] / М.М. Ігнатенко. – Херсон: Айлант, 2015. – 470 с.

2. Рунчева Н.В. Управління розвитком корпоративних відносин в аграрній сфері економіки: [монографія] / Н.В. Рунчева. – Херсон: Айлант, 2017. – 362 с.

3. Мармуль Л.О. Ринок праці та зайнятість населення сільських територій: теорія і практика регулювання: [монографія] / Л.О. Мармуль, І.А. Романюк. – Херсон: Айлант, 2015. – 266 с.

4. Черевко І.В. Сільськогосподарські підприємства у розвитку сільських територій / І.В. Черевко // Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств: зб. Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. – Львів:Ліга-Прес. – 2014. – С. 114-116.

Потапенко Я.О.,
здобувач СВО «Магістр»,
Науковий керівник – асистент кафедри маркетингу
Кошова Л. М.,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АПК ПРИ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ З ЄВРОПОЮ СТАЛА ВІЛЬНОЮ НЕ ДЛЯ ВСІХ

Україна впевнено увійшла у XXI ст., маючи досвід існування незалежної держави та можливість подальшого розвитку економіки країни спираючись на досвід передових країн світу. Поступовий вихід з кризи української економіки і зміцнення позицій вітчизняних експортерів явилась головною особливістю економічного розвитку української держави 2017 року. Бізнес, поступово адаптуючись до нових умов, пов'язаних з російською агресією, почав переорієнтовуватися на нові ринки збуту.

Для української економіки 2016 рік пройшов не лише під знаком нового етапу реформ, але й початком роботи зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом. Результати не забарилися – вітчизняним експортерам вдалося збільшити поставки до країн ЄС на 5%. Вільна торгівля – це додаткові можливості безмитного доступу для ряду важливих з точки зору українського експорту сільськогосподарських видів продукції.

Завдяки вільному ринку частка, що припадає на Європейський Союз в торгівлі України, зросла в 2016 році з 35% до 40%. Україні також вдалося значно збільшити фізичні обсяги постачання товарів закордон. З-поміж вітчизняних експортних галузей в сучасних умовах передові позиції зайняли українські аграрії.

Експорт до ЄС очікувано домінує на Західній Україні. Зокрема, у 8 західноукраїнських областях його частка перевищує 50%. При цьому така ж «прозахідна» ситуація склалася у Луганській області. Тут частка європейського експорту складає 57%. Понад те, обсяг експорту до ЄС з Луганщини минулого року зріс більш ніж удвічі – 114%. Не набагато менша частка експорту до ЄС у Донецькій області – 49%, хоча в абсолютних цифрах обсяги експорту впали – 2%. Якщо розглянути експорт сільськогосподарської продукції до ЄС з України і з інших країн світу у 2016р. (табл.1) проведених на основі даних статистику з Євростату за 2016 рік, то видно що ситуація не на користь Україні, так як Європа на свій ринок допускає за певних умов, які Україні ще треба виконати.

Таблиця 1

Питома вага експорту сільськогосподарської продукції з України до ЄС, 2016р.

Назва продукції	Експорт з України, т	Експорт, всього до ЄС, т	Питома вага, України до ЄС, %
Кукурудза	6780376,7	11991224,1	56,54
Овес	4584,4	8840,3	51,86
Ячмінна крупа та борошно	17243,7	46978,2	36,71
Пшениця	1062202,5	3432341,8	30,95
Мед	36762,3	194443,8	18,91
Оброблені томати	33541,1	343128,0	9,78

Стосовно експорту аграрної продукції у 2016 році експорт українських аграрних та харчових продуктів перевищив $15,5 млрд за 2016 рік і склав 42,5% від загального експорту країни. Український аграрний сектор, включаючи переробну промисловість, показав чудовий експортний результат в 2016 році. Зовнішньоторговельний обіг продукції агропромислового комплексу за 2016 рік досяг у вартісному $ 19,6 млрд. В загальному зовнішньоторговельному обігу країни це склало 26,1%. Експорт української аграрної продукції зріс на 4,5 % порівняно з 2015 роком. Так, Україна досягла у 2016 році зростання вартості експорту української агарної продукції. Але ще не розкрито значний потенціал для подальшого збільшення експорту аграрних та харчових продуктів за умови диверсифікації товарної структури та збільшення питомої ваги перероблених продуктів харчування з вищою доданою вартістю в загальній структурі експорту. Головними продуктами експорту в 2016 році традиційно стали такі товари як зернові культури, олія та насіння олійних культур і інші. Експорт української аграрної продукції до європейських країн за січень-червень 2017 року збільшився на 31,4%, або на 663,4 млн дол., порівняно з аналогічним періодом минулого року, і становив 2,774 млрд дол.

Повідомляється, що у фінансовому обчисленні зростання українського агроекспорту в ЄС збільшився в першому півріччі на 663,4 мільйонів доларів, у порівнянні з аналогічним періодом минулого року. Всього аграрний експорт в Євросоюз за 6 місяців склав 2, 774 мільярдів доларів [3]. Лише за останні півроку зовнішня торгівля товарами та послугами України з країнами ЄС зросла на 22 % порівняно з аналогічним періодом 2016 року. За цей період нам заробити від торгівлі $9,4 млрд. Це зробило Європейський Союз нашим головним торгівельним партнером. На рис.1 представлені головні торгівельні партнери України станом на 2017 рік.

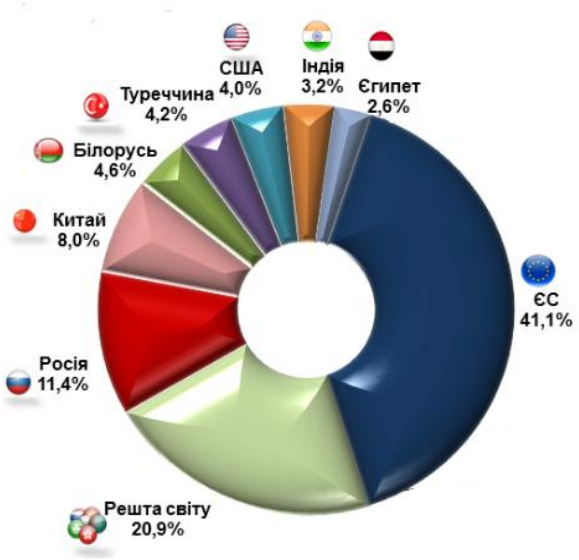

Рис.1 Торгівельні партнери України

Найбільшими торговельними партнерами для України в ЄС залишаються шість країн – Нідерланди, Іспанія, Італія, Польща, Франція і Німеччина. Їх сукупна частка в обороті перевищує 73%. Найбільшим покупцем українських товарів у ЄС залишається Польща – експорт до цієї країни зріс на 25,9%, до $1,25 млрд. На другому місці – Італія (+27,3%, до $1,18 млрд).

Неоднозначність експортно-імпортної діяльності України проходить не лише на ринках Європи а і всього пострадянського простору де виникають певні непорозуміння. Тривожна тенденція в Україні виникла тоді коли позитивний ефект від вільної торгівлі з Євросоюзом відчули не всі регіони. Цікавим є те що вихід на західноєвропейські ринки залишається «слабким місцем» для більшості українських компаній. Україна, займаючи в світі провідні позиції по об'єму експорту продуктів сільського господарства, дуже поступається розвинутим країнам в урожайності з одного гектару. В 2017 році родючі землі в якості фактора, який забезпечує високі врожаї, недостатньо. Щоб залишатися конкурентоздатними на глобальному агроринку, виробникам сільськогосподарської продукції необхідно використовувати ресурси максимально ефективно. Вітчизняні агропідприємства виходячи на світові ринки підвищують шляхи конкурентоспроможності підприємства. При цьому намагаються займати гідне місце на світових і на європейських ринках.

Отже, з погляду на вище викладене є підстави стверджувати про новий етап відносин «Україна-Європа», з яких видно, що європейські споживачі купують Українські товари. Тому було б доречно агровиробникам експортувати до ЄС готову продукцію замість сировини та на пів фабрикатів. Прийняти такого рішення залежить виключно від АПК та експортерів високо якісної продукції.

Потапюк Л.М.
к. пед. н., доцент кафедри комп'ютерних технологій
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Оновлення всіх галузей життя в умовах ринкової економіки зумовлює посилену увагу вчених і педагогів до проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців, формування в них соціальної та трудової активності. Освіта є такою галуззю соціальної сфери, де стійкий розвиток інноваційної діяльності має розглядатися як процес відтворення людського капіталу на розширеній та інноваційній основі, що, на думку багатьох західних економістів, дає більший дохід державі та працедавцям, ніж використання матеріального капіталу.

На ефективність процесу застосування сучасних освітніх технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців впливають такі фактори: стан соціально-психологічного клімату в колективі, соціальна важливість професії; рівень професіоналізму педагогічного колективу навчального закладу; наявність науково обґрунтованого професійно спрямованого плану навчально-виховної роботи; індивідуальні здібності; здатність викладачів до ефективного впровадження сучасних освітніх технологій; дидактична орієнтація на вироблення позитивного мотивованого ставлення до нового; аналіз схеми управління впровадженням сучасних освітніх технологій у підготовці майбутніх фахівців [1].

З огляду на специфіку факторів професійної підготовки сучасного фахівця, на перший план виходить формування професійної компетентності, яка забезпечує професіоналізм і конкурентоспроможність фахівця. Енциклопедичний словник тлумачить компетентність як «коло питань, в яких людина добре розуміється» [2, с. 231] і включає сукупність новоутворень, знань та умінь [3], системи цінностей та відносин, що сприяють створенню ціннісно-смислових, поведінкових, мотиваційних, емоційно-вольових і когнітивних результатів діяльності особистості.

Це дає нам підстави запропонувати різноманітні групи компетентностей сучасного фахівця. Серед них важливе місце посідає інформаційна компетентність, яка передбачає уміння отримувати та опрацьовувати інформацію.

Дослідженнями встановлено, що інформаційно-комунікаційна компетентність, точніше інформаційно-комунікаційно-технологічна компетентність, або ІКТ-компетентність – це підтверджена здатність особистості використовувати на практиці інформаційно-комунікаційні технології для задоволення власних індивідуальних потреб і розв'язування суспільно значущих, зокрема професійних завдань у певній предметній галузі.

С. А. Раков до складу ІКТ-компетентності включає такі складові: методологічну – усвідомлення комп'ютера як основи інтелектуального технологічного оточуючого середовища, усвідомлення можливостей та обмежень застосування засобів ІКТ для розв'язування соціально й індивідуально значущих задач сьогодні й у майбутньому; дослідницьку – усвідомлення комп'ютера як універсального технічного засобу автоматизації дослідження; володіння засобами ІКТ та методами застосувань і наукових досліджень у різних галузях знань; модельну – усвідомлення комп'ютера як універсального засобу інформаційного моделювання; опанування професійними пакетами комп'ютерного моделювання для різних освітніх галузей та навчальних предметів; алгоритмічну – усвідомлення комп'ютера як універсального виконавця алгоритмів і як універсального засобу конструювання алгоритмів; володіння базовими поняттями теорії алгоритмів, володіння сучасними засобами конструювання алгоритмів; технологічну – усвідомлення комп'ютера як універсального автоматизованого робочого місця (АРМ) для будь-якої професії; володіння сучасними засобами ІКТ для розв'язування практичних задач [4, с. 36].

Прояв професійної інформаційної компетентності як ключової має на увазі наявність у студента системи знань про цінність інформації в сучасному світі, про загальні способи організації інформаційних процесів (збирання, зберігання, опрацювання, передача), наявність умінь переносити наявні знання на новий зміст і умінь здійснювати рефлексію власної діяльності.

За концепцією української дослідниці Н. Баловсяк, інформаційну компетентність треба розглядати у трьох аспектах. Перший аспект дозволяє визначити інформаційну компетентність як складне «інтегральне утворення особистості, яке віддзеркалює її здатність до визначення інформаційної потреби, пошуку відомостей та ефективної роботи з ними у всіх їх формах, як в традиційній друкованій формі, так і в електронній» [5, с. 22].

Другий аспект фокусує увагу на здатності фахівця працювати з комп'ютерною технікою, а також використовувати телекомунікаційні технології. Третій аспект стосується здатності застосовувати електронні технічні засоби в професійній діяльності і в повсякденному житті. Н. Баловсяк пропонує розглянути трикомпонентну структуру інформаційної компетентності, відокремлюючи інформаційну компоненту, комп'ютерну або комп'ютерно-технологічну компоненту й процесуально діяльнісну складову.

До першої складової авторка відносить здатність фахівця до ефективної роботи зрізними формами повідомлень. Друга компонента репрезентує «уміння та навички щодо роботи з сучасними комп'ютерними засобами та програмним забезпеченням», а третя складова виявляє здатність фахівця «…застосовувати сучасні засоби інформаційних та комп'ютерних технологій до роботи з інформаційними ресурсами та розв'язування різноманітних задач» [5, с. 25].

Інформаційна компетентність є частиною професійної компетентності випускника, необхідною ланкою його освітньої діяльності, якісною

характеристикою інформаційного аспекту науково-освітньої діяльності. Інформаційна компетентність виражається в наявності комплексу знань, умінь, навичок і рефлексивних установок у взаємодії з інформаційним середовищем.

У складі ІК майбутнього фахівця можна виділити чотири складові: мотиваційну – наявність мотиву досягнення мети, готовність і інтерес до роботи, постановка і усвідомлення цілей інформаційної діяльності; когнітивну – наявність знань, умінь і здатності застосовувати їх в професійній діяльності, аналізувати, класифікувати і систематизувати програмні засоби; суб'єктно-діяльнісну – демонструє ефективність і продуктивність інформаційної діяльності, вживання інформаційних технологій на практиці; рефлексивну – забезпечує готовність до пошуку вирішення виникаючих проблем, їх творчого перетворення на основі аналізу своєї професійної діяльності.

Таким чином, інформативна компетентність динамічна; вона передбачає функціонування, тобто постійну зміну та розвиток; саме у властивостях, зв'язках, функціях та їх взаємодії полягають витоки розвитку інформативної компетентності як цілісної системи. Інформаційна компетентність характеризується наявністю певної структури якостей: знання, уміння, мотивація, ціннісні орієнтації, сформованість певних професійно важливих якостей. Крім того, майбутній фахівець має володіти здатністю бачити протиріччя, що виникають, самостійно ставити конкретні цілі й завдання та знаходити їх розв'язування, а також аналізувати й оцінювати отримані результати. У цілому розв'язання проблеми визначення місця інформаційної складової в структурі загальної професійної компетентності, її ролі і значення має зайняти чільне місце в забезпеченні найбільш оптимального функціонування професійної підготовки майбутніх фахівців.

Список використаної літератури

1. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: [навч. посіб.] / О. М. Пєхота та ін. – К. : В-во А.С.К., 2003. – 240 с.

2. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене / С. У. Гончаренко. – Рівне: Волинські обереги, 2011. – 552 с.

3. Луговий В. І. Компетентності і компетенції: Поняттєво-термінологічний дискурс / В. І. Луговий // Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. – К.: Гнозис, 2009. – 630 с.

4. Раков С. А. Сучасний учитель інформатики: кваліфікація і вимоги / С. А. Раков // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2005. – № 3. – с. 35-38.

5. Баловсяк Н. Інформаційна компетентність фахівця / Н. Баловсяк // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2004. – № 5. – С. 21-28.

Приходько О.,
здобувач СВО «Магістр» спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна
Яхницький М.,
здобувач Вищої школи торгівлі і послуг,
м. Познань, Польща
Науковий керівник – Світлична А.В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права,
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

ХАРАКТЕРИСТИКА ЧИННИКІВ ВПЛИВУ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Економічна ефективність сільськогосподарського виробництва означає одержання певної кількості продукції з одного гектара земельної площі, від однієї голови худоби при найменших затратах праці і коштів на виробництво продукції [3].

На ефективність сільськогосподарського виробництва впливає велика кількість різних чинників. Чинники ефективності – це вся сукупність рушійних сил і причин, які визначають зміну її показників.

В сучасних умовах актуальність проблем виявлення та управління чинниками розвитку аграрних підприємств обумовлюються об'єктивними обставинами економічного життя в країні:

- недостатня місткість внутрішнього ринку через його низьку платоспроможність;
- непослідовна економічна політика держави, спрямована на підтримку аграрних підприємств;
- існування суперечності економічних інтересів працівників у ході побудови мотиваційного механізму в аграрному підприємстві.

Найбільш впливовим чинником, що спричиняє низьку ефективність виробництва, є недосконаліть економічного механізму господарювання [1]. Відмінності в рівнях ефективності між різними підприємствами пояснюють місцем їх розташування та економічні особливості провадження господарської діяльності.

Загальноекономічні чинники впливають безпосередньо на показники, що відображають рівень та динаміку інфляції, обсяги виробництва сільськогосподарської продукції, інвестицій в основний капітал, чисельності й доходів населення.

Галузеві чинники впливають на стан і розвиток підприємств виробничого сектору, а також їх забезпеченість економічними та фінансовими ресурсами. Тобто економічні та фінансові ресурси виступають важливим чинником, який одночасно забезпечує й обмежує зростання ефективності фінансово-економічної діяльності підприємств в економіці [2].

Чинники впливу на розвиток підприємств поділяють на дві групи – зовнішні та внутрішні чинники. До категорії зовнішніх чинників відносять: загальноекономічні, законодавчі, чинники конкурентного середовища, соціально-політичні тощо.

До внутрішніх чинників відносять організаційно-управлінські, соціальні, ресурсні (фінансові, трудові, матеріальні, інформаційні) тощо. Доцільним є такий поділ їх на групи:

1) зміни технології та технічного рівня виробництва;

2) управління, мотивація, організація виробництва та праці;

3) обсяги та структура виробництва;

4) інші фактори.

У сільському господарстві суттєвими є регіональні особливості, які діють як постійний фактор ефективності. Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств визначається такими групами факторів як: природні, техніко-економічні і технологічні, загальноекономічні та соці- альні тощо [4]. Кожен з перелічених чинників має власну специфіку впливу на організацію та розвиток підприємств

Перебуваючи у тісному взаємозв’язку, ці чинники формують середовище, в якому здійснюється підприємницька діяльність. Кожен із цих елементів у різних економічних ситуаціях виявляє свій вплив на ефективність виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств

Отже концепція загального підходу до розуміння чинників ефективності, являє собою сукупність економічних важелів, стимулів і заходів, спрямованих на забезпечення динамічного та сталого розвитку сільськогосподарських підприємств, на збільшення виробництва й забезпечення населення повноцінним продовольством, яка ґрунтується на основі використання економічних законів і категорій.

Список використаної літератури

1. Месель-Веселяк В.Я. Аграрна реформа і організаційно-економічні трансформації у сільському господарстві: доповідь на 12-их річних зборах Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників 25-26 лютого 2010 року / В.Я. Месель-Веселяк. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2010. – 57 с.

2. Данильченко В.О. Вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємств гуртової торгівлі / В.О. Данильченко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 1(127). – С. 133-143.

3. Економіка сільського господарства: навч. посібник / Збарський В.К., Мацибора В.І., Чалий А.А. та ін. За ред. В.К Збарського і В.І. Мацибори. – К.: Каравела, 2010. – 280 с.

4. Янків М.Д. Організаційно-економічні механізми розвитку і функціонування АПК України / М.Д. Янків // Львів.: Коопосвіта. – 2000. – 448 с.

Прокопишин О.С.
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Львівський національний аграрний університет,
м. Львів, Україна,
Клєпчева О.В.
к.е.н., помічник судді, Господарський суд,
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Однією з найактуальніших проблем охорони навколишнього середовища в Україні є проблема фінансування природоохоронних заходів. В умовах фінансово-економічної кризи ситуація ще більше загострилася, оскільки державні витрати на потреби охорони довкілля були істотно скорочені.

Екологічні проблеми України загалом не відрізняються від відомих світових проблем, тому аналіз закордонного досвіду допоможе зрозуміти, які види податків можуть бути найефективнішими для впровадження в непростих умовах українських економічних реалій.

Розгляд досвіду зарубіжних країн доцільно розпочати з аналізу підходів до визначення поняття екологічних податків. Європейська комісія визначає екологічні податки як усі податки, база стягнення яких чинить специфічний негативний вплив на навколишнє середовище [1].

Екологічні податки були визначені в рамках ОЕСР і Міжнародного енергетичного агентства як будь-які обов'язкові односторонні платежі органам державного управління, база стягнення яких стосується екології (при цьому податкову базу становлять енергоносії, відходи, викиди, природні ресурси тощо).

Для порівняння наведемо основне визначення екологічного податку Податковим кодексом України: екологічний податок – це загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів в атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднювальних речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року [2]. На відміну від зарубіжних джерел, українське законодавство вже у визначенні екологічного податку перераховує види

діяльності, які є базою екологічного оподаткування, та уточнює, які саме радіоактивні відходи оподатковуються, тобто визначення екологічного податку Податковим кодексом України досить деталізоване.

Частка екологічних податків у загальному обсязі оподаткування в різних країнах може значно відрізнятися, що підтверджують дані, відображені на рис.1. Серед аналізованих країн США має найнижчу частку екологічних податків – 3,2%. При цьому найвищий показник демонструє Ірландія – 11,9% від загального обсягу оподаткування. Середній рівень обсягів екологічних податків демонструють декілька країн: Греція і Нова Зеландія – по 6,1% від загального обсягу оподаткування, Японія – 6,5, Фінляндія – 7,3, Іспанія – 7,5 %. При цьому важко визначити будь-який із цих рівнів оптимальним без додаткових даних.

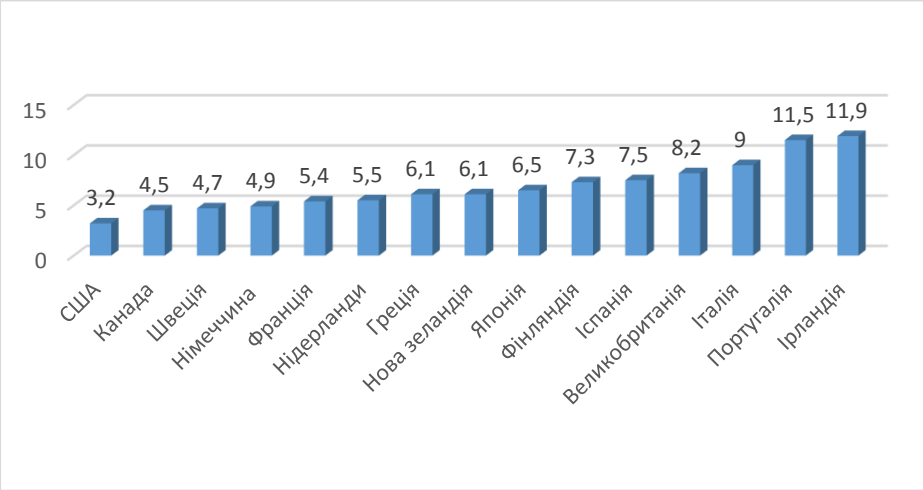

Рис.1. Частка екологічних податків у загальному обсязі оподаткування в різних країнах, %

За основними цілями використання отриманих доходів екологічні податки поділяють на такі види:

– збори на покриття затрат;
– стимулювальні податки;
– податки, які підвищують доходи.

Збір на покриття витрат спрямований на відновлення екології або покриття витрат на моніторинг та контроль за дотриманням законів. Збори на покриття витрат можуть бути двох типів: збори з користувачів, коли плата виплачується за конкретні екологічні послуги; і цільові збори, коли доходи від зборів витрачаються на екологічні цілі, але не у вигляді конкретних послуг платника збору (наприклад, загальне покращання води або рекультивації земель) [3].

Стимулювальні податки стягуються з метою зміни поведінки суб'єктів, які завдають шкоди навколишньому середовищу.

Податки, які підвищують доходи, спрямовані не тільки на покриття витрат екологічного регулювання, а й на поповнення державного бюджету, виконуючи роль інструменту фіскального перерозподілу коштів.

Отже, аналіз зарубіжного досвіду застосування екологічних податків та зборів свідчить про значне розмаїття їх видів, а відтак про різний ефект, який може бути отриманий від їх застосування. Це важливо враховувати за удосконалення екологічного оподаткування в Україні. Впровадження конкретного виду екологічного податку потребує детального розгляду досвіду розвинених країн, отриманих ними результатів, а також порівняння їх досвіду для визначення закономірностей та особливостей дії того чи іншого податку.

Список використаної літератури

1. Экологические налоги. URL: http://rus-finans.com/osobennosti-nalogooblojeniya-v-stranah-evropeiskogo-soyza/ekologicheskie-nalogi.php. – Назва з екрану.
2. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2755-17. – Назва з екрану.
3. Paul Ekins. Theory and Practice of Environmental Taxation. URL: http://www.greentaxreport.co.uk/read-chapters-online/11-theory-and-practice-of-environmental-taxation?showall=1. – Назва з екрану.

Пушак Г.І.
к.е.н., доцент кафедри теоретичної
та прикладної економіки
Національний університет
«Львівська політехніка»
м. Львів, Україна

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ В РЕГІОНІ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

В сучасних умовах посилення децентралізації в Україні значної актуальності набуває питання розвитку окремих регіонів, що характеризується економічною, фінансово-кредитною та, зокрема, інвестиційною політикою, дієвість яких, в першу чергу, залежить від аналізу ситуації в регіоні, який здійснено на основі об'єктивних та правдивих статистичних даних. Забезпечення існування в регіонах України сприятливого інвестиційного клімату є запорукою залучення інвестицій, в тому числі закордонних, та подальшого економічного зростання.

Дослідження методик оцінки інвестиційного клімату дозволяє зробити висновок про існування значної кількості підходів, які базуються на різноманітних способах збору статистичної інформації та використовують різні показники та критерії оцінки.

Серед вітчизняних науковців найпоширенішим підходом вважається оцінка рівня інвестиційної привабливості рейтинговим методом, що полягає в

аналізі аспектів розвитку регіону, формуванні аналітичних і синтетичних показників за групами та за рахунок інтегрального показника (І. Бланк, К. Гуров, Д. Стеченко), матричному методі (І. Заблодська, О. Шаповалова) та описовому підході, який полягає в описі абсолютних показників, структури та динаміки показників інвестиційної привабливості (С. Слава, Г. Грін) [1].

Однією з поширених методик поточної оцінки інвестиційного клімату на регіональному рівні, що пропонуються іноземними авторами, є експрес-методика оцінки інвестиційного клімату регіону, призначена для використання суб'єктами регіональної влади. Методика дозволяє в оперативному режимі відстежувати динаміку «температури» інвестиційного клімату регіону в короткостроковому періоді. Ця експрес-методика повністю базується на статистичних показниках соціально-економічного розвитку регіону, що публікуються в регіональних статистичних збірниках, що робить її доступною для кінцевих користувачів.

Результат оцінки подано у вигляді термометра, що показує «температуру» інвестиційного клімату в регіоні. Дана «температура» розраховується щодо загальної «температури» в країні, яку прийнято за 0 градусів, і може приймати як негативні, так і позитивні значення. За базу можна використовувати дані по країні за минулі періоди або дані по інших регіонах. У цьому випадку «температура» інвестиційного клімату буде розраховуватися щодо них [2].

Пропонована експрес-методика реалізується у декілька етапів:

- формування базового набору інвестиційно-важливих статистичних показників;
- формування набору відносних показників інвестиційного клімату регіону, що дозволяють порівнювати регіони між собою;
- формування наборів вагових коефіцієнтів для відносних показників;
- вибірка суб’єктів (регіонів);
- розробка алгоритму розрахунку «температури» інвестиційного клімату регіону;
- розрахунок «температури» інвестиційного клімату регіону;
- співвідношення отриманих результатів з результатами інших методик оцінки інвестиційного клімату регіонів [2].

Відносні показники, що використовуються у експрес-методиці доцільно згрупувати за наступними критеріями:

- відтворення трудових ресурсів регіону: частка працездатного населення в регіоні (%), міграційний приріст населення в регіоні (ос./10 тис. ос.);
- добробут населення регіону: співвідношення середніх грошових доходів населення на особу з прожитковим мінімумом, індекс споживчих цін в регіоні (%), вартість фіксованого набору споживчих товарів та послуг (грн.), індекси споживчих цін (тарифів) на платні послуги населенню (%), індекси цін на первинному та вторинному ринку житла (%), доступність житла в регіоні (%);
- науково-освітній потенціал регіону: освітній потенціал регіону (студ./10 тис ос.), потенціал дипломованих спеціалістів у регіоні (спец./10 тис. ос.),

дослідницький потенціал регіону (ос./10 тис. ос.), потенціал молодих вчених на душу населення (ос./10 тис. ос.);

- інтелектуально-інноваційна активність регіону: реєстрація охоронних документів (патентів на винаходи та свідоцтв на корисні моделі) (шт./10 тис. ос.), рівень інноваційної активності в регіоні (%), обсяг інноваційної продукції на душу населення (грн./ос.);

- рівень соціальної напруженості та доступності медичного забезпечення в регіоні: рівень злочинності в регіоні (злоч./10 тис. ос.), кількість зумисних вбивств та замахів на вбивство (злоч./10 тис. ос.), захворюваність населення (випадків/тис. ос.), потужність лікувальних амбулаторно-поліклінічних закладів (ліжок);

- інвестиційна активність регіону: інвестиції в основний капітал на душу населення (грн./ос.), інвестиції в основний капітал організацій зі змішаною формою власності на душу населення (грн./ос.), інвестиції в основний капітал організацій за участю іноземного капіталу (грн./ос.), внутрішній інвестиційний потенціал населення регіону (грн./ос.), будівельний потенціал регіону (грн./ос.), кількість кредитних організацій і філій інших банків в регіоні (шт./10 тис. ос.), внутрішній гривневий та валютний інвестиційні потенціали кредитних організацій (грн./ос.);

- економічна активність регіону: економічна активність населення (%), регіональний економічний потенціал (ВРП на душу населення) (грн./ос.), динаміка ВРП (%), обсяг промислової продукції на душу населення (грн./ос.), якість трудових ресурсів (%), потреба у працівниках згідно даних біржі праці (вак./10 тис. ос.), кількість підприємств та організацій (шт./тис. ос.), розвиток малого підприємництва в регіоні (шт./тис. ос.), розвиток спільного підприємництва в регіоні (шт./тис. ос.), оборот роздрібної торгівлі на душу населення (грн./ос.), експорт товарів на душу населення (грн./ос.), експорт технологій і послуг технічного характеру (грн./ос.);

- результативність фінансово-страхової діяльності: сальдо фінансового результату діяльності організацій на душу населення (грн./ос.), фінансова стабільність в регіоні (%), кількість страхових організацй (шт./1 млн ос.), страхові внески (виплати) на душу населення (грн./ос.);

- забезпеченість та активність використання комунікаційної інфраструктури: вантажоперевезення (т/ос.), пасажирські перевезення (пас./ос.), густота залізничних колій загального користування (км/10000 км^2), густота автомобільних шляхів загального призначення з твердим покриттям (км/10000 км^2), обсяг та доходи від послуг зв'язку населенню в розрахунку на одного жителя (грн./ос.), розвиненість стільникових телекомунікацій в регіоні (шт./тис. ос.), розвиненість мережі Інтернет серед організацій (шт./тис ос.), розвиток інформаційних і комунікаційних технологій (грн./ос.);

- забезпеченість суб'єктів господарювання регіону основними засобами виробництва: регіональна фондоозброєність (грн../ос.), оновлення, вибуття та знос основних засобів в регіоні (%);

- бюджетний потенціал регіону: доходи та витрати регіонального бюджету на душу населення (грн./ос.), дефіцит регіонального бюджету на душу населення (грн./ос.):

- екологічне навантаження (негативний вплив) на економіку регіону: викиди забруднюючих речовин від стаціонарних джерел (т/тис. ос.), використання (утилізація) шкідливих речовин, затриманих очисними спорудами (%).

Аналіз інвестиційного клімату регіонів України за даними показниками, на нашу думку, дозволить виявити його реальний стан та запропонувати більш обгрунтовану стратегію розвитку з врахуванням регіональної диверсифікації інвестиційної діяльності як на коротко-, так і на довгострокову перспективу.

Список використаної літератури

1. Стахорська С. І. Методичний підхід щодо оцінки інвестиційної привабливості регіонів України / С.І. Стахорська // Управління розвитком. - № 4 (186), 2016 – С. 30–38.

2. Рахимов Т.Р. Текущая оценка инвестиционного климата на региональном уровне / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://sun.tsu.ru/mminfo/000063105/300(II)/image/300_2_065_068.pdf – Назва з екрана.

Родик Р. В.
здобувач СВО «Бакалавр»
Науковий керівник – к. е. н., доцент Михайлова О. С ,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

«ЗЕЛЕНА ЇЖА»: ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Органічне сільськогосподарське виробництво (англ. Organic Farming) – цілісна багатофункціональна модель господарювання та виробництва органічної продукції, яка забезпечує збалансовану динамічну рівновагу між компонентами інтегрованої соціо-економіко-екологічної системи протягом визначеного проміжку часу з метою об'єднання економічного зростання та підвищення життєвого рівня з одночасним поліпшенням стану навколишнього середовища. Органічне землеробство належить до природного землеробства, яке включає багато різновидів (систем), між якими не завжди можна провести чітку межу.

Ідея органічного виробництва полягає у повній відмові від застосування ГМО, антибіотиків, отрутохімікатів та мінеральних добрив. Це призводить до підвищення природної біологічної активності у ґрунті, відновлення балансу поживних речовин, підсилюються відновлювальні властивості, нормалізується

робота живих організмів, відбувається приріст гумусу, і як результат – збільшення урожайності сільськогосподарських культур.

Органічна їжа – це їжа, яка була вирощена або перероблена без використання синтетичних пестицидів, хімічних добрив, опромінення, впливу промислових викидів або додавання хімічних харчових добавок.

Рух за використання в раціоні органічної їжі почався в 1940 році у відповідь на зелену революцію. Зелена революція ознаменувала значне збільшення виробництва їжі за рахунок впровадження нових високоврожайних сортів, використання пестицидів і поліпшених методів управління в інноваційному сільському господарстві і харчовій промисловості.

Статистична інформація щодо органічного виробництва надходить зі 160 країн світу. На сьогодні під органічним виробництвом перебуває близько 1% світової площі сільськогосподарських земель, а у країнах Євросоюзу близько 3% сільськогосподарських угідь. Необхідно зазначити, що порівняно з 2007 роком площа сертифікованих земель світу зросла на 14,8%. Лідерами за площею земель, зайнятих під органічним виробництвом, є Австралія – 12 мільйонів гектарів, Аргентина – 4,4 і США – 1,95 мільйона гектарів [5].

За період із 1985 по 2012 рр. кількість органічних господарств у країнах ЄС зросла з 6058 до більше ніж 240000, а площа земель органічного землеробства – із 172 тис. га до 9,5 млн га, що становить 5,4% земель сільськогосподарського призначення [7].

Практика Європейських країн засвідчує, що незважаючи на вищі затрати при виробництві органічної продукції, внаслідок зниження врожайності, ефективніше працюють саме малі і середні фермерські господарства. Найвищі показники частки органічного землеробства в Європі у країнах – Швеції, Німеччині, Франції та Естонії, найнижчі – в Україні. Найбільша кількість виробників органічної продукції зосереджена в Італії та Польщі.

Плани дій розвитку органічного виробництва у 1990-х рр. мали лише кілька країн, зокрема Данія і Швеція, а в 2000-х рр. власні програми розвитку прийняли вже більшість країн Європи. Наразі діє 26 державних та регіональних планів дій, багато з яких мають кількісні цілі. Наприклад, Австрія мала на меті до кінця 2010 р. збільшити площу органічних земель до 20%, майже досягнувши мети – 19,5% сільськогосподарських земель сертифіковані як органічні.

У 2004 р. було запущено Європейський план дій щодо органічних продуктів харчування та органічного виробництва. У 2008 р. розпочали інформаційну кампанію, метою якої стало інформування споживачів, закладів громадського харчування, шкіл та інших ключових гравців ринку.

Порівняно з іншими країнами розвиток органічного землеробства в Україні відбувається значно повільніше. За даними Міжнародної федерації органічних сільськогосподарських рухів та Дослідного інституту органічного сільського господарства, в Україні нараховується загалом до 200 органічних господарств.

Світові факти про органічну їжу:

1. Дослідники відзначають, що за вмістом нітратів, потенційних алергічних реакцій або випадків зараження кампілобактерами органічна їжа відрізняється від застосовуваної звичайним споживачем їжі. До того ж, дослідження показують, що органічна їжа не набагато смачніше загальноприйнятих продуктів;

2. При виробництві органічної їжі можуть використовуватися і пестициди, але тільки за умови, що вони не синтетичні;

3. Дослідження показують, що органічне молоко і молоко, вироблене за загальноприйнятими технологіями, мають однаковий рівень домішок, включаючи гормони росту. Американські педіатри роблять акцент на тому, що дітям важливо пити пастеризоване молоко, щоб знизити ризик бактеріальної інфекції;

4. Три дослідження, проведених у 2011 році показали, що вагітні жінки, схильні до дії органофосфатів в пестицидах, застосовуваних у загальноприйнятому фермерстві, народжують дітей з більш низьким IQ, ніж у їхніх однолітків;

5. Штраф розміром до 11 000 доларів загрожує тим, хто продає або маркує як органічні ті продукти, які свідомо такими не є і не проведені згідно всім вимогам Національної органічної програми для такої їжі.

Розвитком органічного руху в Україні займаються: Федерація органічного руху України, Асоціація «Чиста Флора», Об'єднання «Полтава-органік», Міжнародна Громадська Асоціація учасників біовиробництва «БІОЛан Україна», Асоціація НТІ, Клуб органічного землеробства, Спілка учасників органічного агровиробництва «Натурпродукт» та багато інших організацій.

У 2007 році, за участі Федерації органічного руху України, було створено перший український орган Органік стандарт, який проводить сертифікацію органічного виробництва в Україні.

10 жовтня 2009 року у Львові Федерацією органічного руху України, за підтримки Міністерства аграрної політики України та Львівської Міської Ради було організовано Перший Всеукраїнський Ярмарок органічних продуктів. Другий Ярмарок було проведено Федерацією органічного руху України теж у Львові 9 жовтня 2010 року, а 15 жовтня 2011 р. та 8 вересня 2012 р. Третій та, відповідно, Четвертий Ярмарки також було успішно проведено у Києві [6].

Отже, хто б якої думки не дотримувався, та сьогодні все більше науковців та практиків схиляються до думки, що за «органічним землеробством» майбутнє всього населення. Основна перевага органічної системи, на їх думку, – оптимізація біологічної продуктивності, безпечність навколишнього середовища для здоров'я людей. Фермери «органіки» намагаються зменшити або зовсім не використовувати речовини (природні і синтетичні), які можуть бути шкідливі для організмів ґрунту, збіднюють невідновлювані ресурси,

погіршують якість води і повітря або шкідливі для здоров'я робітників ферми та споживачів.

Список використаної літератури

1. Волох, П. Найкращий шлях до мінімального обробітку грунту – екологічне землеробство / П. Волох, А. Кобець, В. Хорішко // Техніка АПК. – 2008. – № 5.
2. Екологічне сільське господарство: кроки назустріч. Крок перший: екологічне землеробство / ред. В. Підліснюк. – К. : Видавничий центр НАУ, 2006.
3. Корніцька О. І. Еколого-економічне оцінювання виробництва органічної продукції / О. І. Корніцька // Агроекологічний журнал. – 2009. – № 1.
4. Бегей, С. В. Екологічне землеробство : підручник для студентів вузів / С. В. Бегей, І. А. Шувар. – Львів : Новий світ, 2007.
5. «Біо», «еко», «natural» або «organic»? Органічне та псевдоорганічне виробництво в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://infoindustria.com.ua/bio-eko-natural-abo-organic-psvedoorganichne-virobnitstvo-v-ukrayini/ – Назва з екрана.
6. Вікіпедія вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/ – Назва з екрана.
7. FIBL and IFOAM. The World of Organic Agriculture Statistics and Emerging Trends 2013 / Organic Prints [Електронний ресурс]. – Режим доступу: orgprints.org/22349/7/fibl-ifoam-2013-regions-2011.pdf. – Назва з екрана.

Родик Р. В.
здобувач СВО «Бакалавр»
Науковий керівник – к. е. н., доцент Світлична А. В.,
Полтавська державна академія
м. Полтава, Україна

СУТНІСТЬ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Управління кадровим потенціалом – це найважливіша функція будь якого підприємства. Саме відповідне управління кадрами дозволяє забезпечити досягнення конкурентних переваг, ефективності праці і максимальної трудової віддачі персоналу [3].

Персонал підприємств сьогодні виходить на одне з перших місць за значимістю, менеджери вищої ланки або власники підприємств сьогодні починають усвідомлювати, що персонал – це найважливіша підсистема підприємства і від її ефективної роботи залежить ефективність роботи підприємства в цілому.

На думку В. Безсмертної, кадровий потенціал підприємства представляє собою інтегральну сукупність можливостей персоналу до трудової активності,

під якою розуміється його спроможність до творчої, продуктивної праці, до опанування нових знарядь праці, технології та способів трудової діяльності, до вдосконалення своєї професійної майстерності, інноваційної діяльності, тощо [1].

Кадровий потенціал може розглядатися і у вужчому сенсі як тимчасові вільні або резервні трудові місця, які потенційно можуть бути зайняті фахівцями в результаті їх розвитку і навчання. Управління кадровим потенціалом повинне сприяти впорядкуванню, збереженню якісної специфіки, вдосконаленню і розвитку персоналу [4].

До проблем ефективного використання кадрового потенціалу підприємств в Україні можна віднести:

1. Специфіку історично сформованого трудового менталітету.

2. Відрив планування розвитку кадрового потенціалу на підприємствах від реальної ситуації щодо формування кадрового потенціалу в певному регіоні. Упродовж останніх 20 років у результаті економічної та демографічної кризи, викривлень у соціальній політиці, прорахунків у приватизаційних процесах, регулюванні доходів, недоліків у проведенні реструктуризації виробництва трудовий потенціал регіонів України зайняв якісної та кількісної руйнації, використовується неефективно, нераціонально [2].

3. Кадровий дефіцит, який зростає внаслідок збільшення обсягів трудової міграції в інші країни, де на підприємствах пропонується більш приваблива заробітна плата.

4. Обсяги і структура кадрів сьогодні не відповідають кадровим потребам, вони орієнтовані на попит абітурієнтів, їх уявлення про престижність професій і можливі доходи, тому з одного боку, наявне «перевиробництво» юристів, економістів, менеджерів у 4-8 разів, а з іншого – спостерігається гостра нестача інженерів.

5. Менеджерів підприємств не влаштовує якість підготовки кадрів у регіонах. Однак підприємці-роботодавці, справедливо наголошуючи на тому, що підготовка фахівців і робітників навчальними закладами лише частково відповідає сучасним вимогам, украй рідко беруть участь у фінансуванні навчання, організації практики та стажування студентів і аспірантів, вдосконаленні освітніх програм.

Для того, щоб визначити шляхи підвищення ефективного використання кадрового потенціалу потрібно мати детальну характеристику персоналу, проаналізувати кожного із працівників та відповідність кваліфікації до посади та інше.

На нашу думку, для удосконалення управління кадровим потенціалом, українським підприємствам слід переймати вдалий закордонний досвід, представлений у таблиці 1.

Таблиця 1

Характерні риси процесу управління кадровим потенціалом

Назва компанії	Країна, рік створення компанії	Риси управління кадровим потенціалом
Toyota	Японія, 1933 р.	1. Наявність системи соціального розвитку, яка як вихідні параметри має: віковий рівень працівників від 18 до 75 років; життєвий цикл працівника з врахуванням родинного життя: неодружений - одруження; будівництво сім'ї – зрілість; підготовка до літнього віку - насолода життям в старості; 2. Домінуючі інтереси на різних етапах: дозвілля і саморозвиток - одруження і народження дітей; будівництво будинку - виховання і вчення дітей; підготовка до старості - одруження дітей.
McDonald's	США, 1940 р.	1. На роботу приймаються люди різного віку, з індивідуальним досвідом роботи (або зовсім без нього), з різною освітою. Всі працівники проходять навчання за рахунок компанії вже протягом першого місяця роботи. 2. В «Мак Дональдзі» співробітники компанії набувають навиків і умінь, які вони зможуть використовувати, де б не працювали і чим би не займалися.
Microsoft Ukraine	США, 1975 р.	1. Корпорація Microsoft щорік проводить дослідження MS Poll для визначення рівня задоволеності співробітників у всіх своїх офісах. 2. В Україні, Microsoft локально створює цілу проектну групу, яка аналізує результати і тенденції, потім розробляє план конкретних дій для проведення в життя необхідних змін і реалізує цей план.

Джерело: власна розробка за [5; 6].

Отже, формування кадрового потенціалу підприємства складна і довготривала справа, роботодавцям потрібно постійно співпрацювати з навчальними закладами, розробляти нові системи мотивації та результативності діяльності персоналу.

Список використаної літератури

1. Безсмертна В. В. Стратегічне управління персоналом підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04/ В. В. Безсмертна. – Луганськ, 2008, – 17 с.

2. Богдан Ю. М. Аналіз використання кадрового потенціалу підприємства / Ю. М. Богдан //Економічний вісник Донбасу. – 2011. – № 1 (23).

3. Череп О.Г. Управління кадровим потенціалом підприємств машинобудування Запорізької області / О.Г. Череп, І.О. Гайдай // Збірник матеріалів XI Міжнародної науково практичної конференції: «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та

регіональному рівнях» / За заг. ред. А.В. Череп. — Запоріжжя: Видавництво ЗНУ, 2016 – С. 273 – 274.

4. Довбенко В.І. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник / В.І. Довбенко, В.М. Мельник. – 2-е вид., випр. і доп. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 232 с.

5. Тимохіна О.О. Дослідження розвитку кадрового потенціалу закордонних підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.strategy.com.ua/article.aspxcolumn=20&article=813. – Назва з екрана.

6. Тимохіна О.О. Дослідження розвитку кадрового потенціалу закордонних підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bibliofond.ru/download_list.aspx?id=136212. – Назва з екрана.

Романенко О. В.,
к.е.н., доцент кафедри товарознавства та комерційної діяльності в будівництві,
Київський національний університет будівництва і архітектури,
м. Київ, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ТОВАРНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Біржовий товарний ринок є невід'ємною складовою сучасної ринкової інфраструктури. Здійснення торговельно-біржової діяльності має на меті організацію та регулювання торгівлі шляхом надання послуг суб'єктам господарювання у здійсненні ними торговельних операцій спеціально утвореною господарською організацією – товарною біржею. Товарна біржа є організацією, що надає послуги в укладенні біржових угод, виявленні попиту і пропозицій на товари, товарних цін, вивчає, упорядковує товарообіг і сприяє пов'язаним з ним торговельним операціям [1].

В Україні біржова торгівля на товарному ринку як система не відбулася і досі, незважаючи на те, що ЗУ «Про товарну біржу» [2] функціонує з 1992 року. На сьогоднішній день за даними Держкомстату зареєстровано більше п'ятисот бірж [3], але реально функціонуючих товарних бірж з них за даними Асоціації «Біржові та електронні майданчики» не більше 20 [4]. Основними операціями більшості цих бірж є проведення аукціонів щодо продажу державного майна, заставного майна та майна збанкрутілих підприємств, а не реальна торгівля біржовими товарами. Основні причини такої ситуації в наступному:

- діюче законодавство не відповідає нормам і досвіду світової біржової торгівлі;
- незначні обсяги товарної біржової торгівлі та обмежена кількість учасників торгів стримують розвиток біржового товарного ринку;

- відсутність прозорої біржової торгівлі необробленою деревиною, зерновими, державним майном і майном підприємств-банкрутів на внутрішньому та зовнішньому ринку призводить до втрат Української економіки;
- відсутність конкуренції на біржових торгах призводить до реалізації товарів майже за стартовою ціною;
- товаровиробники та банки позбавлені можливості використання інструментів хеджування.

За останні роки відбулись певні зміни в розвитку біржової торгівлі, які полягають у створені електронних торговельних майданчиків на біржах. Але це майже не вплинуло на прозорість і якість проведення біржових торгів.

Для розвитку ефективного біржового товарного ринку в Україні першочергово необхідно:

1) реформувати біржову інфраструктуру та модель функціонування товарних біржових ринків України у відповідності до найкращого світового досвіду та з врахуванням директив ЄС – MiFid-I та MiFid-II;

2) Парламенту, Уряду України спільно з Національним банком України, з бізнесом, реально функціонуючими товарними біржами та з банками, з залученням громадських організацій слід прийняти ЗУ «Про деривативи» та ЗУ «Про товарний біржовий ринок», що визначатимуть основні принципи провадження реальної біржової торгівлі, у т.ч. встановлювати вимоги до товарних бірж (мінімальний розмір статутного капіталу, кількість членів біржі, обсяги проведених торгів протягом визначеного проміжку часу, наявність функціонуючої електронної торгової системи з анонімним принципом торгів, тощо);

3) передбачити можливість членства на товарних біржах України нерезидентів, що сприятиме інтеграції товарного ринку України у світовий біржовий простір;

4) посилити роль державного регулятора та провести перевірку/акредитацію існуючих товарних бірж;

5) визначити біржові котирування одним з основних орієнтирів при трансфертному ціноутворенню;

6) створити рівні умови для конкуренції у фінансовому секторі;

7) створити поінформоване комерційне середовище;

8) розробити комплексну стратегію розвитку товарних бірж;

9) запровадити ефективний механізм захисту прав кредиторів;

10) стимулювати розбудову інфраструктури для ефективного управління проблемними активами, у т. ч. оптимізувати систему оподаткування операцій, пов’язаних зі стягненням проблемної заборгованості;

11) запроваджувати нові та розвивати наявні біржові товари;

12) стимулювати комплексний розвиток ринку товарної біржової торгівлі;

13) забезпечити розвиток інституту рейтингових агентств;

14) забезпечити ефективне регулювання біржової діяльності шляхом створення комісії з біржового товарного ринку України та роз- рахунково–клірингових установ [5].

Враховуючи вищезазначене можна зробити висновок, що подальший розвиток біржового товарного ринку повинен відбуватися в напрямку створення єдиної біржової системи в Україні відповідно до світової практики та національних особливостей.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України (в редакції від 07.03.2018).
2. ЗУ «Про товарну біржу» №1956-12 від 10.12.91 (в редакції від 06.11.2017) // http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1956-12/ . – Назва з екрану.
3. Кількість бірж // http://ukrstat.gov.ua/. – Назва з екрану.
4. Список бірж http://aeaep.com.ua/spysok-birzh/. – Назва з екрану.
5. Н.Р. Кубрак, С.М. Ткач, І.Р. Урбан. Біржовий ринок України та перспективи розвитку / Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Ґжицького, 2016, т 18, № 2 (69).

Романюк І.А.
к.е.н., асистент кафедри економіки та маркетингу,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства ім. Петра Василенка,
м. Харків, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ У СТИМУЛЮВАННІ ТА МОТИВАЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА СЕЛІ

Останнім часом на селі спостерігається посилення проявів негативних соціально-економічних процесів: зниження обсягів виробництва продукції та життєвого рівня населення, зростання масштабів бідності, безробіття, показників депопуляції. Однією з причин останньої є міграція сільського населення у міста. Виїжджає, переважно, молодь – найпрацездатніша частина населення. Закріпленню молоді на селі має сприяти диверсифікація видів економічної діяльності [1, с. 112]. Саме тому, туристичний відпочинок на селі можна розглядати як специфічну форму підсобної господарської діяльності у сільському середовищі, або як форму малого підприємництва, що дає можливість певною мірою вирішити проблему зайнятості сільського населення, поліпшити його добробут, повніше використати природний та історико-культурний потенціал сільської місцевості.

Світова практика свідчить, що надзвичайно важливу роль на селі відіграє туристична сфера діяльності. Саме вона є одним із найперспективніших

напрямів структурної перебудови сільської економіки, стимулює розвиток, перш за все, таких галузей, як транспорт, будівництво, зв'язок, сільське господарство, соціальна сфера. Підприємства сільського зеленого туризму відкривають нові можливості як для поліпшення наповнюваності бюджетів місцевих органів самоврядування, так і для зближення міських і сільських жителів. Він розширює сферу зайнятості сільського населення, позитивно впливає на економіку та екологію районів України, сприяє відродженню, збереженню та розвитку місцевих народних звичаїв, промислів, пам'яток історико-культурної спадщини.

Сільські території мають значні можливості для розвитку підприємств туристичної сфери: багату історію, багатовікові традиції, мальовничі природні ландшафти тощо [2, с. 141]. Кожне українське село можна перетворити на справжній туристичний рай, що сміливо конкуруватиме із вітчизняними та та європейськими курортними й туристичними центрами. Тому підприємства сільського зеленого туризму мають стати основою сільської економіки, поряд з аграрним виробництвом.

Крім вищезазначеного, у сільській місцевості існує широка мережа нерухомих пам'яток, зокрема археології, історії, архітектури і ландшафтно-паркового мистецтва, тощо. Завданням підприємств туристичної сфери є не лише надання відповідних послуг, але й пошук найефективніших шляхів підвищення зайнятості населення, його добробуту. Особливо гострою ця проблема є нині. Адже, як було зазначено, на селі зберігається високий рівень безробіття, який у 3,5 разів перевищує середній показник у країні.

Останнім часом в Україні все більша кількість населення відмовляється від пляжного відпочинку, надаючи перевагу сільському зеленому туризму, відпочиваючи там, де менше сує ти [3, с. 57]. Щоправда, він ще не набув таких масштабів, як це має місце в інших країнах. Наприклад, в Австрії майже кожна десята селянська садиба пропонує туристичні послуги. А доходи від такого виду діяльності у цій країні перевищують сотні мільйонів євро. Практично в усіх країнах Західної Європи сільський зелений туризм є високоприбутковим, а в США він ще й поєднує широкий спектр різних видів туризму, заснованих на використанні природних, історичних та інших особливостей ресурсів сільської місцевості. У вищезазначених країнах сільський зелений туризм не лише розвивається швидкими темпами, а й входить у першу п'ятірку основних стратегічних напрямів розвитку галузі до 2020 р.

Отже, розвиток сільського зеленого туризму – це, можна сказати, соціально-економічна програма, що переведе частину сільського населення до сфери послуг. Така державна політика передбачає не лише економічні, а й соціально-культурні цілі: збереження та відтворення культурної спадщини, національної самобутності території; забезпечення зміни традиційної структури сільськогосподарського виробництва тощо; сприяння зростанню доходів як місцевого населення, так і регіону в цілому; скорочення на селі рівня безробіття, яке особливо є поширеним після ліквідації колгоспів розвиток

малого підприємництва у сільській місцевості; активізація розвитку соціальної сфери в сільських населених пунктах; поліпшення зовнішнього вигляду сільських територій тощо.

Водночас, цей напрям туризм сприяє розвитку й сільськогосподарського виробництва на селі [4, с. 48]. Проте, підприємства сільського зеленого туризму – це не тільки основа високоприбуткового виду підприємницької діяльності, а, швидше за все, один зі способів зменшення соціальної напруги, зниження рівня безробіття й бідності серед селян. Узагальнюючи наукові дослідження та практичний досвід, можна стверджувати, що ця складова туристичної галузі дедалі активніше перетворюється в конкурентоспроможний вид економічної діяльності, що має такі напрями:

а) знайомство з традиційним побутом, ремеслом, культурою і мистецтвом, сільською роботою;

б) створення туристичних закладів у сільських населених пунктах із традиційною архітектурою, розміщених у мальовничій місцевості;

в) здача в оренду житла (окремих будинків, кімнат) в екологічно чистій сільській місцевості;

г) проживання і харчування туристів у фермерському будинку, традиційні свята і розваги тощо.

Для організації цього виду діяльності потрібні певні фінансові й матеріальні ресурси для того, щоб підготувати будинок до прийому туристів. А це потребує створення пільгових умов для кредитування. Адже в сільському зеленому туризмі потрібними є, насамперед, добротність будинку, чистота, живописна природа, чисте повітря. Проте цей вид туристичної діяльності не потребує особливих, спеціальних навиків, спеціальної підготовки господарств, які є суб'єктами ринку туристичних послуг. Це вказує на сприятливі обставини розвитку підприємств сільського зеленого туризму.

Список використаної літератури

1. Гловацька В.В. Напрями підвищення ефективності становлення сільського (зеленого) туризму / В.В. Гловацька // Інноваційна економіка. – 2007. – №3. – С.110-113.

2. Биркович В.І. Сільський зелений туризм – пріоритети розвитку туристичної галузі України / В.І. Биркович // Стратегічні пріоритети: наук.-аналіт. щоквартал. зб. – 2008. – №1(6). – С.138-143.

3. Мельник А.О. Перспективи розвитку вітчизняного туризму в умовах євроатлантичної інтеграції / А.О. Мельник, І.А. Чапліч // Вісник Хмельницького національного університету: науковий журнал. – Х., 2009. – №1. – 138 с.

4. Мармуль Л.О. Потенціал конкурентоспроможності підприємницької діяльності у галузі сільського зеленого туризму / Л.О. Мармуль, І.А. Романюк // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – Бердянськ: Видавець Ткачук О.В., 2017. – № 1 (37). – С. 47-50.

Рябко В. В.
здобувач СВО «Бакалавр»,
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри підприємництва і права
Михайлова О. С.,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

МОРАТОРІЙ НА ПРОДАЖ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ ТА ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД РИНКУ ЗЕМЛІ

Проблема створення ринку землі в Україні на разі є дуже актуальним питанням, адже його створення може як підняти економіку країні на високий рівень, так і створити можливості для великих агрохолдингів та іноземців майже повністю позбавити українців власної землі. Саме тому автор спробує розібратися в даному питанні більш детально, розібрати всі «за» і «проти» та висловити власну суб'єктивну думку.

Верховна Рада України вже в дев'ятий раз продовжила мораторій на продаж земель сільськогосподарського (с/г) призначення. Відповідний законопроект № 7350 за основу і в цілому підтримали 236 народних депутатів при мінімально необхідних 226 голосах «за». Раніше передбачалося, що мораторій діятиме до 2018 року. Тепер же мораторій продовжено ще мінімум на рік – до 1 січня 2019 року [1].

Згідно поточної редакції Земельного кодексу, покупка-продаж с/г землі в Україні не допускається до вступу в силу закону про обіг земель с/г призначення. Заборона продавати і купувати землю була введена ще в 2002 році – «на перехідний період» [1].

Питання скасування мораторію на відчуження земель сільськогосподарського призначення тривалий час обговорюється в уряді. Крім того, Міжнародний валютний фонд також очікує затвердження Верховною Радою законопроекту щодо запуску ринку землі, а також скасування мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення.

Разом з тим Прем'єр-міністр України В. Гройсман заявив, що законопроект про ринок землі буде дозволяти її купівлю-продаж тільки фізичним особам з українським громадянством. «Мова йде про те, що ми можемо створити модель ринку землі, яка буде дозволяти тільки фізичним особам-українцям між собою продавати землю, яка їм належить», – зазначив Прем'єр. Він наголосив, що не підтримає ідею земельної реформи, яка буде проводитися в інтересах агрохолдингів або іноземних громадян. «Необхідно абсолютно повністю захистити українську землю від можливості її купівлі іноземними громадянами», - підкреслив глава уряду [2].

Усе йде до того, що ринку землі в Україні бути. І це лише питання часу – чи його очікувати вже в 2019-му, чи його запуск відтермінують до наступного скликання парламенту. А відтак, перед профільним міністерством

відкривається широкий спектр питань, на які необхідно знайти відповідь до запуску реформи, головне з яких – цінова політика. Наразі ще невідомо, яким чином вираховуватиметься вартість одиниці землі, втім, прогнози щодо цього "гуляють" вже кілька років [3].

Для того, щоб зрозуміти за якою ціною повинна продаватися земля, необхідно порівняти ціни на землю в країнах Європи, та дивлячись на їхній досвід встановити власну. Однак також необхідно враховувати і національні особливості ринків інших країн, так як площа і та сама земля відрізняється в різних країнах.

Середня ціна гектару польської землі - близько 10 000 євро. Ринок землі унікальний тим, що по-перше, держава цінову політику не регулює, а по-друге, кожна особа не може мати в своїй власності ділянку, площа якої є більшою за 500 гектарів. І це - якнайкращий запобіжник створенню монополії. Наразі фермерство знаходиться на хорошому рівні – у власності приватних фермерів знаходиться до 2 мільйонів гектарів землі.

До травня 2016 року в Польщі діяло обмеження на продаж сільськогосподарської землі іноземцям – але тепер його відмінили. Відтак серед польських "латифундистів" є і німці, і громадяни інших держав, і українці, до речі...

Чи варто Україні йти шляхом західного сусіда? Можна припустити, що обмеження купівлі землі на одну особу в Україні себе не виправдає. Адже ніхто не відміняв старого-доброго способу – оформити земельну ділянку не на себе, а на свою дружину, тещу, брата, свата. А відтак, є ризик, що земля зосередиться у власності сучасних «латифундистів» [3].

Щодо Німеччини, на більшості території країни відсутні обмеження щодо максимальної площі землі "в одні руки". Відтак найпопулярніші там середні та великі фермерства. Також держава не втручається в цінову політику, віддаючи це питання цілком і повністю ринку.

Загалом, Німеччина є визнаним світовим лідером в сільгоспгалузі. А відтак і земля коштує дорого – від 10 тисяч євро за гектар на Сході до 25 тисяч на Заході. Чому такі великі розбіжності? За інформацією доктора Олександра Перехожука, наукового співробітника Лейбніц-інституту аграрного розвитку в країнах з перехідною економікою (Німеччина), щорічно в Німеччині продається близько 0,5% від усіх земель. Крім того, на Заході землю "тримають" великі корпорації, а на Сході – дрібні фермери. Можливо, саме цим і зумовлена різниця цін [3].

Земельний ринок в Угорщині не можна вважати відкритим. Там досі діє мораторій на продаж землі іноземцям, а держава усіляко регулює земельні відносини – викуповує у приватних осіб, надає в оренду. Крім того, в Угорщині є система субсидій, які виплачуються тим фермерам, що беруть землю в оренду в приватних власників. Тож бачимо, що оренда вигідна і власникам, і фермерам. Відтак не має дивувати те, що більше половини угорських сільськогосподарських земель знаходиться в обігу.

Максимальна площа землі, що знаходиться у власності – 300 га. А максимальна площа землі, що може використовуватись – 1200 га. Ціна одного гектару – 2500-3000 євро [3].

Далі можна приводити безліч прикладів земельних ринків країн Європи, у всіх є як свої переваги так і недоліки, однак повністю перейняти досвід якоїсь певної країни ми не можемо, через національні особливості країн.

На суб'єктивну думку автора, ринок землі в Україні має право на життя, однак якщо ж його і створювати, необхідно попіклуватися про законодавчу базу, щоб це все регулювати. При цьому необхідно створити певні обмеження у кількості землі на одну особу, щоб не створювалися монополії, та щоб одна «впливова сім'я» не взяла під свій контроль занадто великий участок землі. Також, якщо і дозволяти іноземцям користуватися нашою землею, то лише на правах оренди. Ще важливим буде створення певного комітету, що буде слідкувати за тим, щоб власник не псував землю, дотримувався сівозміни, норм внесення пестицидів тощо.

Однак окрім проблем із законодавчою базою, необхідно вирішити питання по вартості землі, щоб вона була не занадто високою, щоб невеликі фермерські господарство мали змогу купувати її, та не занадто низькою. Також, при створенні ціни, необхідно враховувати різні фактори, наприклад такі як її географічне положення, родючість тощо, адже якщо поглянути на карту родючості України, можна зрозуміти, що не всюди земля однакова, десь вона краща, а десь – гірша, тому ціна на землю в різних регіонах буде не однаковою.

Отже, після вище сказаного, ми можемо дійти висновку, що перед зняттям мораторію на продаж земель в Україні, необхідно всебічно дослідити земельні ринки за кордоном, стабілізувати політичну ситуацію та створити потужну нормативно-правову базу для контролювання даного ринку.

Список використаної літератури

1. Капустинська К., Тюріна К. В Україні продовжили мораторій на продаж землі [Електронний ресурс]/ Капустинська К., Тюріна К.// Електронне наукове фахове видання «Сьогодні». – 07.12.2017 – Режим доступу: https://ukr.segodnya.ua. – Назва з екрана.

2. Потіха А. Мораторій на продаж землі: за і проти [Електронний ресурс]/ Потіха А. – Режим доступу: http://www.nbuviap.gov.ua. – Назва з екрана.

3. Романюк М. Мораторій на продаж землі фінішує, і його навряд чи продовжать. Що далі? [Електронний ресурс]/ Романюк М.// Електронне наукове фахове видання «Укрінформ». – 2017 – Режим доступу: https://www.ukrinform.ua. – Назва з екрана.

Сазонова Т. О.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО: ПОПУЛЯРНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ПРОЕКТ ЧИ ТРАНСФОРМАЦІЯ В ЦІННОСТЯХ?

Соціальне підприємництво набуває все більшої популярності в усьому світі, в тому числі і в Україні. Воно займає рівнозначне місце поряд з соціальною відповідальністю, некомерційними ініціативами та благодійністю. Але соціальне підприємництво – це, перш за все, бізнес, метою якого, зокрема, є вирішення соціальних проблем. Прибутки від соціального підприємництва спрямовуються, головним чином, на розвиток бізнесу, громадські справи чи на вирішення гострих соціальних проблем. Таке підприємство діє за всіма законами бізнесу і приносить прибуток, тому не вважається благодійною організацією [1]. Тобто, на відміну від некомерційних організацій, соціальні підприємці використовують ринкову модель, щоб підвести під свою суспільно значиму діяльність стійку базу.

Соціальний бізнес у світі наразі освоює безліч ніш: від виготовлення сувенірів і організації приватних дитячих садків до високотехнологічного виробництва. Левова частка соціальних підприємств діє на сьогодні в галузі дошкільного розвитку: дитячі садки, центри розвитку; набувають популярності проекти популяризації здорового способу життя, екологічного землеробства та програми, що допомагають вирішувати проблеми ресурсо- та енергозбереження, екологічні проблеми. Отже, сфери реалізації соціального підприємництва дуже різноманітні, але незалежно від обраної, соціальне підприємництво має відповідати певним критеріям, щоб вважатися таким (рис. 1).

На наш погляд, зростання популярності соціального підприємництва в Україні пов’язане із значною кількістю соціальних проблем, війною на Сході країни та одночасним посиленням прояву історично набутих моральних цінностей українським соціумом, потреби долучитися, об’єднатися, допомогти, заявити про себе суспільству та світу.

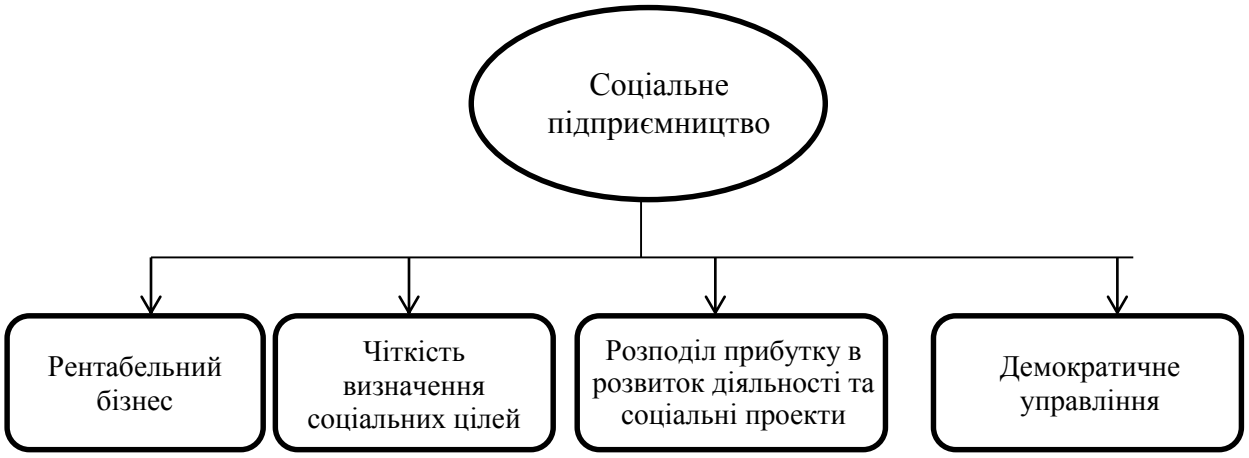

Рис. 1. Критерії соціального підприємництва [складено на основі джерела 2]

Отже, посилення руху українських бізнес-ініціатив у бік соціального підприємництва зумовлюється соціально-політичними, економічними змінами в країні та підкріплюється зростанням національної, соціальної свідомості вітчизняного суспільства.

Прикладами сучасного соціального підприємництва в Україні можуть слугувати [3, 4]:

Соціальне підприємство «Промінь надії» (м. Миргород) – швейні послуги. Соціальні цілі: надає робочі місця людям, що опинилися в складних життєвих обставинах;

Магазин «Шкаф добрых вещей» (м. Харків) та «Ласка» (м. Київ) – продаж речей, які є непотрібними одним людям, іншим. Виручені кошти, за вирахуванням витрат на утримання магазину, йдуть на благодійність;

Авторські іграшки ручної роботи Наталії Держипільської (м. Дружківка) – виготовлення ексклюзивних іграшок і їх продаж через спеціалізовані магазини. Соціальні цілі: продаж товарів власного виробництва та підтримка організацій для вразливих груп населення;

Адвокатське бюро «Сергєєв та Партнери» (м. Київ) – юридичні послуги. Соціальні цілі: працевлаштування соціально вразливих груп населення, працевлаштування ветеранів АТО, працівники залучаються до реалізації громадських ініціатив тощо;

Білоцерківське виробниче підприємство «Весна». Українське товариство глухих (м. Біла Церква) – виробництво швейних виробів. Соціальні цілі: працевлаштування соціально вразливих груп населення, професійне навчання інвалідів зі слуху;

Громадська організація «Житомирська Асоціація науковців та бізнес-консультантів» (м. Житомир) – консалтингові послуги, проведення бізнес-тренінгів. Соціальні цілі: підтримка соціальних проектів, розбудова сприятливого середовища для соціально-економічного розвитку громад Житомирщини.

Перелік можна продовжувати довго, але головний висновок, що можна зробити з наведених прикладів: сфери реалізації соціального підприємництва дуже різноманітні; у всіх підприємствах задекларована соціальна мета, цілі та основні засоби їх реалізації та мінімум 10 % прибутку спрямовується на фінансування соціальних проектів, благодійність.

На наш погляд, в функціонуванні та зростанні популярності соціального підприємництва має бути зацікавлена держава, адже через діяльність соціальних підприємств вирішуються питання, які належать до категорії тих, що має вирішувати саме влада. Очевидно, що логічним буде підтримка влади соціально орієнтованого бізнесу через реалізацію заходів підтримки для соціальних підприємців, в тому числі спрощення процедур реєстрації та ведення діяльності, впровадження сучасних механізмів фінансування, а також розвиток інститутів державно-приватного партнерства в соціальній сфері, нормативне регулювання (зокрема, прийняття ЗУ «Про соціальні підприємства»).

Отже, чи являється соціальне підприємство соціальним проектом? На наш погляд, скоріше ні, чим так. Адже, головним в діяльності є отримання прибутку через певну діяльність – маємо ознаки промислового проекту. Разом з тим, частина прибутку необхідна для перманентного вкладення в різноманітні соціальні проекти – обов'язкова умова. Чи пов'язане зростання інтересу до соціального підприємництва з трансформацією ціннісних орієнтирів сучасних підприємців – скоріше так, чим ні. Соціальні, політичні, економічні події в країні, міжнародні тенденції в бізнесі, зростання популярності КСВ у світовій практиці ведення бізнесу прямо і опосередковано вплинули на свідомість сучасних підприємців. На наш погляд, роль соціального підприємництва в подальшому буде зростати як для соціуму, бізнесу, так і держави.

Список використаних джерел

1. Про соціальне підприємництво: [текст] [Електронний ресурс] – Режим доступ : http://www.socialbusiness.in.ua – Назва з екрана.

2. Малышева Л. Социальное предпринимательство: тренд или вызов сегодняшнего дня?: [текст] [Електронний ресурс] /Л. Малышева // Частный предприниматель. – 2016. – №13. – Режим доступу : http://chp.com.ua – Назва з екрана.

3. У Миргороді відкрили соціальне підприємство «Промінь Надії» : [текст] [Електронний ресурс] – Режим доступ : http://np.pl.ua – Назва з екрана.

4. Каталог соціальних підприємств України 2016-2017 рр. : [довідник]. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017. – 302 с.

Саркісян А. Р.
здобувач СВО «Магістр»,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Дем'яненко Н. В.
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ КОНФЛІКТІВ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Найчастіше конфлікт асоціюється з агресією, суперечками, погрозами і ворожістю. У результаті існує думка, що конфлікт – явище завжди небажане, що його треба по можливості уникати й негайно розв'язувати, як тільки він виникає. Основні причини конфліктів в сільськогосподарських підприємствах [2, с. 116]:

1. Обмеженість ресурсів, що розподіляються між різними групами. Кожна група прагне одержати більшу кількість ресурсів (фінанси, матеріальні ресурси, інформація, час).

2. Взаємозалежність завдань окремих груп підприємства. Оскільки всі підприємства є системами, що складаються із взаємозалежних елементів, при неадекватній роботі одного підрозділу або працівника взаємозалежність завдань може стати причиною конфлікту.

3. Розходження цілей. Цілі окремих підрозділів підприємства можуть суперечити одна одній, а іноді й загальній меті підприємства.

4. Різні уявлення про цінності. Вони можуть виникати між групами, особистостями, а також між керівником і підлеглими.

5. Різна манера поведінки, рівень освіти та життєвий досвід. Ці розходження зменшують ступінь взаєморозуміння і співробітництва між представниками підрозділів.

6. Незадовільні комунікації. Неефективна передача інформації може бути як причиною, так і наслідком конфлікту.

7. »Тиск» авторитету або лідера. Він найчастіше зачіпляє почуття власної гідності людини, ініціює комплекс неповноцінності і веде до конфліктів. Процес розвитку конфліктної ситуації в сільськогосподарському підприємстві можна розглянути на рис. 1.

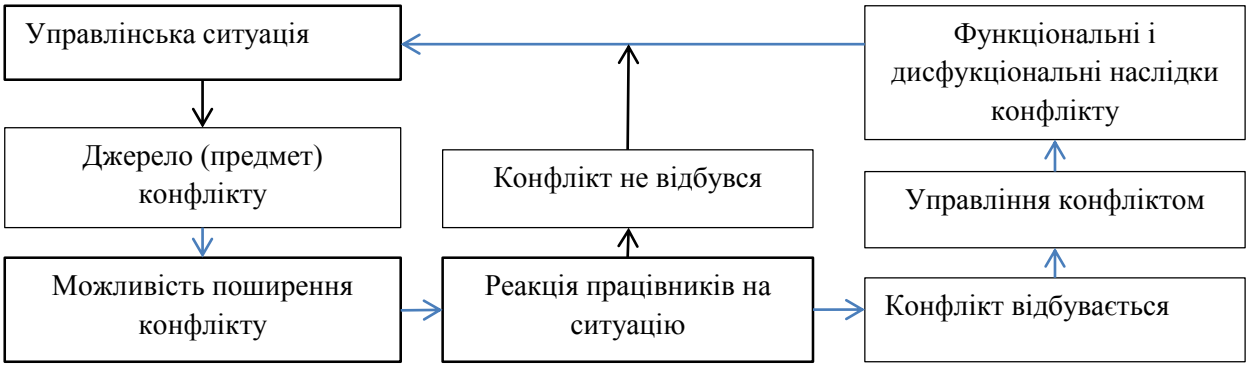

Рис. 1. Процес розвитку конфліктної ситуації в ТОВ «Промінь-Приват» Миргородського району Полтавської області

Дана схема показує, як конфлікт розвивається, як затухає і припиняється. Для виникнення конфліктної ситуації необхідні джерела. Зростання числа джерел збільшує можливість виникнення конфлікту. Однак, іноді конфлікт не відбувається, навіть якщо для нього є всі передумови. Люди не йдуть на конфлікт, коли потенційні вигоди участі в ньому не відповідають витратам [1, с. 56].

Практика діяльності ТОВ «Промінь-Приват» Миргородського району показує, що конфлікти можуть відігравати не тільки негативну, але й позитивну роль. Для директора сільськогосподарського підприємства важливо не тільки вміння запобігти назріванню конфлікту або звести його до мінімуму, але й заохочувати корисні для організації конфлікти, вчасно знаходити найефективніші підходи до їхнього розв'язання, правильно аналізуючи ситуацію, що склалася і з огляду на всі точки зору на проблему. Це сприятиме підвищенню ефективності роботи сільськогосподарського підприємства.

Список використаної літератури

1. Беззубко Л. В. Управління трудовими конфліктами: [навч. посіб.] / Л. В. Беззубко, А. Г. Зюнькін, А. В. Калина. – К. : МАУП, 2004. – 256 с.

2. Моргулець О. Б. Менеджмент у сфері послуг: [навч. посіб.] / О. Б. Моргулець. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 384 с.

Сенчук Н. Д.,
голова Полтавська обласна громадська організація «Спілка пасічників»,
м. Полтава, Україна
директор
ДНЗ «Гадяцьке аграрне училище»,
Україна, м. Гадяч

ОСОБЛИВОСТІ ОТРИМАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТРУТНЕВОГО МОЛОЧКА

Останнім часом суттєво підвищується попит на специфічні продукти бджільництва, зокрема, маточне молочко, гомогенат трутнево-розплідний або

трутневе молочко, пергу, прополіс, бджолиний яд, які знаходять широке застосування у медицині, косметиці, харчовій промисловості, дитячому та дієтичному харчуванні [1].

Гомогенат трутнево-розплідний або трутневе молочко – розплід бджолиних трутневих личинок на стадії розвитку. На кількість вирощуваного бджолами трутневого розплоду впливають п’ять основних факторів:

а) період активного сезону й стан бджолиної родини (число бджіл, співвідношення дорослих особин і розплоду);

б) вік і походження матки; наявність і рівень середньодобового збору нектару й пилку бджолами;

в) рівень забезпеченості родини білковим кормом;

г) обсяг гнізда й число стільників з трутневими комірками [2].

Обмеження вирощування бджолами трутневого розплоду пов’язане насамперед з тим, що й личинки, і дорослі трутні споживають багато корму. Наприклад, при недоліку пилку в природі й незначних запасах перги в гнізді бджоли вірогідно менше або зовсім не продукують трутнів або виганяють їх навіть серед літа, тому що для останніх при цьому потрібно в п’ять раз більше корму, ніж для аналогічної кількості робочих бджіл. За все життя 1 кг трутнів з’їдає від 15 до 20 кг меду. До 90 % трутневого розплоду бджоли вирощують за 60 днів (з кінця травня до кінця липня), найбільше – у другій половині червня. Під трутневий розплід бджоли відводять близько 10 % гнізд стільників від загального числа їх в гнізді.

Гомогенат трутнево-розплідний найчастіше одержують пресуванням (вичавлюванням) шматочків стільника із трутневими, тільки що запечатаними або ще відкритими личинками. Після пресування виходить густа рідина зі своєрідним смаком – личинкове молочко. Гомогенат трутнево-розплідний являє собою найцінніший біологічно активний продукт [2], адже є джерелом незамінних амінокислот, жирів та вуглеводів, а також містить набір мінеральних компонентів, вітамінів. Гомогенат трутнево-розплідний у країнах Азії та Африки відомий як «концентрований поживний сік», що містить вітаміну А більше ніж яловичина, курячі яйця, займає друге місця після риб’ячого жиру [3]. За вмістом вітаміну D гомогенат перевершує навіть риб’ячий жир [2]. Встановлено [1], що за наявністю біологічно активних речовин гомогенат трутнево-розплідний не поступається маточному молочку, доведена можливість його використання в якості лікарського препарату та харчової добавки.

Трутневе молочко має оздоровчі та омолоджвальні властивості, адже насичене гормонами й вітамінами. Трутневе молочко, як натуральна природна речовина ідеально підходить організму людини, містить природні тестостерони, прогестерон і естрадіол [2]. Гормони, що входять до складу цього продукту, не тільки самі впливають на органи ендокринної системи, але й допомагають їх відновлювати. Трутневе молочко виявляє тонізуючу дію, відновлює обмін речовин і живлення тканин, виявляє регулюючу дія на тонус

судинної системи й рівень кровообігу, знижує рівень холестерину в крові, сприяє прискореному відновленню біохімічних і масометричних характеристик насінників і передміхурової залози, будучи стимулятором центральних механізмів регуляції утворення андрогенів, підвищує фізичну працездатність, сприяє відновленню порушеної статевої функції у чоловіків і підвищенню статевого потягу. Ефективний у комплексній терапії серцево-судинних захворювань, природний іммунномодулятор. Для більш ефективної дії трутневе молочко необхідно застосовувати одночасно з пергою, яка забезпечує загальне відновлення організму.

Спеціалізовані компанії випускають трутневе молочко (розплід трутневый адсорбований) у вигляді драже й порошку, а також препарату «Апітонус» – мед з додаванням бджолиного трутневого молочка. Показанням до застосування є захворювання ендокринної системи (гіпотеріоз), порушення статевої функції, простатити, аденома передміхурової залози, жіноча й чоловіча безплідність, клімакс, порушення обміну речовин. Протипоказанням може бути тільки індивідуальна непереносимість.

Отримані дані [4] свідчать на користь того, що гомогенат трутнево-розплідний може бути використаний в якості протизапального засобу для зниження вторинного пошкодження тканин активованими нейтрофільними лейкоцитами або пероксидами й активними метаболітами кисню.

Як і всі продукти бджільництва, трутневе молочко може не тільки лікувати, але й підтримувати організм у здоровішому стані.

Список використаної літератури

1. Лебедев В. И, Шаповалов Г. А Научное обоснование технологического регламента производства биологически активных, экологически чистых продуктов пчеловодств. Сборник научно-исследовательских работ по пчеловодству, 2005. С. 97-114. Режим доступу: http://www.bee.ryazan.ru/files/Collection-of-Research-apers005null.compressed.pdf (дата звернення: 01.02.2018).

2. Трутневий розплід – трутневе молочко // Апітерапія. Режим доступу: https://apiterapia.dovidnyk.info/index.php/apiterapiya-/propolisviskmumiyebdzholinaotruta/112-rutnevij_rozplid_%E2%80%94_trutneve_molochko (дата звернення: 01.02.2018).

3. Бурмистрова Л. А., Будникова Н. В., Харитонова М. Н. Биологически активные вещества трутневого расплода на разных стадиях развития. Современные направления научно-технического прогресса в пчеловодстве. Материалы научной конференции, посвященной 100-летию со дня рождения Г.Ф.Таранова. – Рыбное: НИИП, 2007. С. 298-301

4. Чиркин, А. А., Коваленко Е. И., Зайцев В. В. Антиоксидантное действие гомогената расплода пчел. Режим доступу: https://lib.vsu.by/xmlui/handle/123456789/4130 (дата звернення: 01.02.2018).

Сердюк О. І.,
к.е.н., професор кафедри публічного управління та адміністрування,
Бородін С. Ф.,
здобувач СВО «Магістр»,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

РОЗВИТОК ІНСТРУМЕНТІВ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Процеси демократизації українського суспільства висувають на порядок денний питання рівноправного партнерства та залучення громадян до формування і реалізації державної та регіональної політики. Саме суспільна участь сприяє більшій ефективності публічного управління, відкритості та прозорості діяльності органів влади, підвищує рівень довіри до них громадян.

На сьогодні прийняття низки законодавчих актів дає підстави стверджувати про розширення правового поля для взаємодії органів виконавчої влади та громадськості.

Основні форми взаємодії органів влади з громадськістю: проведення спільних акцій, участь представників громадськості у роботі спеціалізованих координаційних органів; інформаційний обмін, спільна розробка проектів місцевих актів і програм, надання муніципальних грантів; механізм соціального замовлення; використання не державних організацій (НДО) як кадровий резерв для органів влади; громадська експертиза проектів актів місцевої влади; створення органів самоорганізації населення, сприяння їхньої діяльності, створення недержавних фондів соціального інвестування за участю представників влади, бізнесу і НДО; створення і діяльність громадських рад при органах публічної влади; системна організація консультацій з громадськістю у вигляді публічного обговорення і вивчення суспільної думки.

Так, на рівні Хорольської міської ради Полтавської області найбільш поширеними формами громадської участі залишаються: аналіз інформації, що має знаходитися у вільному доступі, згідно з нормами законодавства та статуту громади; надсилання до Хорольської міської ради та їхніх посадових осіб інформаційних запитів з приводу будь-якої діяльності; ініціювання звіту будь-якого представника Хорольської міської ради на зборах (конференції) членів територіальної громади; створення за рішенням Загальних зборів (конференції) територіальної громади громадських контрольних інспекцій (екологічної, транспортної тощо); ініціювання та проведення громадських слухань.

Останнім часом широкого розповсюдження і визнання серед форм громадської участі на місцевому рівні отримали громадські ради. Разом з тим досі не визначено єдиної практики їх створення та функціонування: вони або повністю складаються з представників громадських об’єднань, або

створюються лише за участю громадськості; можуть створюватися при представницькому, при виконавчому органі місцевого самоврядування, при сільському, селищному, міському голові, а можуть бути від органів місцевого самоврядування. При цьому виділяються як спеціалізовані громадські ради, так і громадські ради загального спрямування, – саме такі громадсько-консультаційні органи створюються у переважній більшості [1, с. 18].

Хорольській міській раді вдається розширювати співпрацю з громадою міста завдяки громадським радам, що діють при виконавчому комітеті: Спортивній раді, Раді підприємців, Громадській раді ветеранів, Раді голів ОСББ та житлово-будівельних кооперативів і Громадській раді учасників АТО. Це – спеціалізовані громадські ради, які створені у 2016-2017 рр.

В процесі організації партнерства між владою та третім сектором Хорольській міській раді необхідно налагоджувати більш тісну взаємодію в таких напрямах:

1) оцінка соціально-економічної ситуації у місті;

2) розвиток громадських структур, покликаних вирішувати питання обміну інформацією, експертизи законотворчих проектів, обговорення адміністративних рішень, громадських ініціатив;

3) прийняття курсу конструктивного співробітництва з усіма об'єднаннями та організаціями, незалежно від їхньої політичної орієнтації;

4) підготовки та складання угод по взаємодії з усіх напрямів політичної та економічної практики, створення атмосфери соціального партнерства; підготовки та складання угод по взаємодії з усіх напрямів політичної та економічної практики, створення атмосфери соціального партнерства [2].

З цією метою доцільно розглянути можливість створення при Хорольській міській раді громадської ради як консультативно-дорадчого органу загального спрямування. Консультативно-дорадчий орган такого формату підпорядкувати загальним зборам громади м. Хорол.

Список використаної літератури

1. Кравчук В. М. Громадський контроль у сфері місцевого самоврядування: проблеми ефективності / В. М. Кравчук // Порівняльно-аналітичне право. – № 3. – 2016. – С. 16-20.

2. Хуснутдінов О. Соціальне партнерство між органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями як можливість і здатність самоорганізації громадян [Електронний ресурс] / Олег Хуснутдінов // uaforeignaffairs З.С. зовнішні справи. – Режим доступу : http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/socialne-partnerstvo-mizh-organami-miscevogo-samovrja/. – Назва з екрану.

Сидоренко Л. О.,
здобувач за СВО «Бакалавр»
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень,
Єгорова О.В.
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

ФОРМИ КОРУПЦІЇ ТА МЕТОДИ БОРОТЬБИ ІЗ НИМИ

На теперішній момент однією з найголовніших проблем в Україні, які негативно впливають на перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору, є корупція.

Найбільш поширеними на сьогодні в Україні є такі форми корупції як:

1) **хабарництво –** отримання особою в будь-якому вигляді винагороди (хабара) за виконання чи невиконання в інтересах того, хто дає хабара, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища;

2) **розкрадання –** умисне незаконне заволодіння певним способом чужого майна на свою користь або користь інших осіб із корисливих мотивів з використанням посадового становища;

3) **шахрайство –** поведінка, націлена на обман або введення в оману приватної або юридичної особи з метою особистої вигоди або вигоди третьої сторони;

4) **вимагання –** примушування приватної або юридичної особи надати гроші або інші цінності в обмін на певні дії або бездіяльність;

5) **зловживання –** зловживання владою або посадовим становищем, перевищення влади або посадових повноважень та інші посадові злочини, що вчиняються для задоволення корисливих чи інших особистих інтересів або інтересів інших осіб;

6) **кумівство –** перевага у наданні грошових коштів або іншого майна, переваг, пільг, послуг, нематеріальних активів наближеним особам, родичам;

7) використання інформації, одержаної під час виконання посадових обов'язків, у корисливих чи інших особистих інтересах;

8) неправомірне втручання з використанням посадового становища у діяльність інших державних органів чи посадових осіб з метою перешкоджання виконанню ними своїх повноважень чи домагання прийняття неправомірного рішення [1, 2, 3].

Невідкладна потреба в боротьбі з корупцією в Україні чотири роки тому стала одним із каталізаторів Революції гідності, або Євромайдану. Відтоді на українському антикорупційному фронті започатковані кілька ключових реформ, проте їхня ефективна реалізація і досі не стала реальністю, а конкретні результати залишаються непомітними.

Корупція залишається одним із найбільш небезпечних соціальних лих, а заходи, що вживаються для її подолання з боку держави, бажаного результату поки що не дають. Це значною мірою пояснюється тим, що діяльність уповноважених вести боротьбу з корупцією органів зосереджена переважно на виявленні правопорушень серед державних службовців або інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, низьким рівнем ефективності взаємодії з іншими органами та підрозділами, недосконалістю інформаційно-аналітичного забезпечення, недосконалістю процедур притягнення винних осіб до відповідальності, низьким рівнем довіри до влади з боку громадян [4].

Україна **має забезпечити, а не підривати** незалежність та ефективність новостворених антикорупційних органів – Національного агентства із запобігання корупції (НАЗК) та Національного антикорупційного бюро (НАБУ).

Щодо антикорупційної роботи висуваються цілком обґрунтовані претензії, зокрема:

– нездатність Національного агентства із запобігання корупції до ефективної роботи стала очевидною, особливо, щодо перевірки електронних декларацій;

– законодавчі зміни, що обмежують юрисдикцію НАБУ та його повноваження в кримінальному процесі, підривають діяльність бюро;

– нестача ефективного судового механізму для винесення рішень щодо корупційних правопорушень за підсумками розслідувань НАБУ [1].

У звіті, опублікованому в серпні 2017 року, орган Ради Європи з антикорупційного моніторингу GRECO (група держав проти корупції Ради Європи) надала конкретні поради щодо того, як краще запобігати корупції серед парламентарів, суддів та прокурорів. А в липні 2017 р. GRECO оприлюднила оцінку виконання Україною своїх попередніх рекомендацій щодо прозорості політичного фінансування та щодо кримінального переслідування корупції.

На нашу думку, основні зусилля влади повинні бути спрямовані на попередження, усунення передумов та нейтралізацію посадових корупційний злочинів. Здійснення цих заходів повинно становити узгоджену систему заходів політичного, економічного, соціального та організаційно-правового характеру, послідовності і активізації проведення антикорупційної політики щодо службовців, схильних до корупційних вчинків, створення громадських формувань, незалежних державних структур для участі населення у боротьбі з посадовими злочинами. Тільки таким шляхом має бути закладено підґрунтя успішної роботи по зменшенню посадових злочинів до мінімального рівня [2].

Попереджувальні заходи повинні концентруватися на утвердженні у громадській свідомості розуміння, що корупція підриває авторитет і силу держави, етичні основи суспільства.

Список використаної літератури

1. Боротьба з корупцією в Україні: настав час для результатів

[Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.rbc.ua/rus/news/poslednie-goda-uroven-korruptsii-ukraine-1428572826.html/.

2. Головні тези антикорупційного форуму студентів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://studway.com.ua/tezi-antikorupciynogo-forumu/.

3. Дрьомов С. В. Корупція в Україні: причини поширення та механізми протидії. Зелена книга державної політики: монографія. / С.В.Дрьомов. – К. : Видавничий центр НУБіП України (2011). – 88 с.

4. Корупція [Електронний ресурс] / Антикорупційний блокпост. – Режим доступу : http://corruptua.org/koruptsiya/.

Сипко Л.М.
викладач вищої кваліфікаційної категорії
Полтавський кооперативний коледж
м. Полтава, Україна

ОСОБЛИВОТІ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ У ВИКЛАДАННІ ДІЛОВОЇ АНГЛІЙСКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ПІДПРИЄМЦІВ

З кожним роком Україна все більше розширює міжнародні зв'язки з іншими державами в різних сферах, зокрема і в економічній. Тому зростає потреба в висококваліфікованих спеціалістах, які здатні орієнтуватися в галузі міжнародної економіки та бізнесу. В умовах глобалізації перед освітою постає завдання якісної підготовки фахівців, здатних до успішної професійної діяльності в межах світової спільноти. Оскільки англійська мова є мовою міжнародного спілкування, то володіння нею стає необхідністю для майбутніх підприємців.

Для успішного розвитку економіки і забезпечення конкурентоспроможності на міжнародних ринках потрібні спеціалісти, що володіють іноземною мовою в тій мірі, яка необхідна для взаєморозуміння представників різних мовних культур. В сучасному світі істотно змінюються вимоги до володіння іноземною мовою фахівцями всіх рівнів, першорядного значення набувають практичні навички, що передбачають знання ділової мови в усному та писемному мовленні, вміння використовувати іноземну мову у своїй професійній діяльності.

З цією метою в вищих навчальних закладах впроваджено курс ділової англійської мови. Даний курс враховує специфіку оформлення необхідної документації та засвоєння базової ділової лексики й спеціальної термінології. Він поєднує навики професійно-орієнтованого спілкування з конкретними діловими мовними ситуаціями.

Одним з найбільш ефективних підходів у викладанні ділової англійської мови є комунікативний підхід. Для того , щоб іншомовне мовлення студента перестало гальмуватися рідним, він повинен якомога більше бути зануреним в іншомовне середовище. Важливою є групова дискусія, оскільки вона підвищує

мотивацію й особисту участь співрозмовників у вирішенні обговорюваних проблем. Під час дискусії студентам доводиться використовувати не лише знання іноземної мови, але і формулювати власні думки, знаходити засоби для відстоювання своїх позицій. Слід також приділяти велику увагу розвитку діалогічного мовлення. На заняттях майбутні підприємці мають бути поставлені в такі умови, щоб їх навчальна діяльність була максимально наближена до реальної обстановки і вони за допомогою іноземної мови могли б вирішити потрібні для себе проблеми. Серед основних типових ситуацій усного спілкування для студентів є пресконференції, переговори, презентації, обговорення та укладання договорів, контрактів, вирішення ділових питань із партнером по телефону, професійні бесіди. Важливими в курсі навчання діловому спілкуванню англійською мовою є розділи сфери послуг, без яких неможливо обійтися під час подорожі за кордон (подорож, митний контроль, готель, у ресторані). В умовах зростання ділових та культурних зв'язки із зарубіжними країнами постає вимога, щоб сучасні фахівці володіли навиками ділового листування. Ділове листування є одним із засобів обміну інформацією, важливим елементом зовнішньоекономічної діяльності. Тому студенти повинні знати правила дотримання мовного етикету писемного мовлення. Тексти ділового храктеру створюють умови для розвитку мислення студентів, сприяють формуванню вмінь ділового усного та письмового мовлення. Під час пошуку роботи, перед фахівцем постає важливе завдання правильно написати резюме та аплікаційну заяву. Адже грамотно та стилістично правильно написане іноземною мовою резюме значно підвищує шанси отримати достойну роботу та надає перевагу над конкурентами.

Отже, навчання майбутніх спеціалістів у сфері економіки та підприємництва ділової англійської мови є важливим компонентом їхньої освіти, без якої неможлива якісна підготовка фахівців, які б були конкурентоспроможними у нових умовах євроінтеграційної політики України. Діяльність викладача повинна бути зосереджена на навчанні студентів комунікативним навикам ділового спілкування, відтворення мовних ситуацій, які б сприяли ефективному засвоєнню лексичного матеріалу, навчання основам ділової кореспонденції. Крім того, викладач повинен переконати студента в тому, що іноземна мова – це реальний засіб спілкування, за допомогою якого він може виразити себе як особистість.

Список використаної літератури

1. Бубнова Д.В. Аудіювання як засіб навчання іншомовному діловому спілкуванню/ Д.В.Бубнова // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: Збірник наукових праць Гуманітарного Інституту НАУ. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2003. – Вип. 6. – С.35-42

2. Дегтярьова Ю.В. Методика навчання студентів вищих немовних навчальних закладів читання англійською мовою для ділового спілкування: на

здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02 «теорія та методика навчання : германські мови»/ Ю.В.Дегтярьова. – Київ. – 2006. – 22 с.

3. Корнєва З.М. Методика навчання майбутніх економістів англійського ділового мовлення на основі технології занурення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «теорія та методика навчання: германські мови»/ З.М.Корнєва – К., 2006. − 21с.

4. Малюська З.В. Типові ситуації ділового спілкування для спеціалістів з економіки / З.В.Малюська // Вісник Житомирського державного університету ім.І.Франка, 2006. − Вип. 29. − С.96-99

5. Огурцова О.Л. Навчання ділової англійської мови з використанням Інтернет-ресурсів / О.Л.Огруцова // Збірник наукових праць "Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки". − Харків: Константа, 2006. – Вип.10. − С.50-56

6. Петрушенко О.О. Комунікативні аспекти вивчення ділової іноземної мови у вищих навчальних закладах економічного профілю / О.О.Петрушенко, Т.Д.Веленчук // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», 2011. – Вип. 4. − С.131-136

Сімашкевич Ю.М.
к.ю.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування,
Каліновська М.О.
студент групи ОБПЗ - 16-1к,
Кам'янець-Подільський ННІ Університету ДФС
м. Кам'янець-Подільський, Україна

РИНОК ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ

18 грудня 1990 року Верховна Рада УРСР прийняла постанову, якою оголосила усі землі Української РСР об'єктом земельної реформи. Однак донині, замість того, щоб виконувати своє призначення засобу виробництва національного масштабу, земля так і залишається об'єктом реформи. Очевидно, що для забезпечення повноцінної реалізації прав власності 6,9 млн селян-власників земельних паїв є всі передумови. Крім того, слід урахувати, що нині 1,6 млн власників земельних паїв, або 23% від їх загальної чисельності, мають вік понад 70 років, 1,4 млн (20%) - померли, з яких 0,5 млн не мали спадкоємців. Нині питання щодо запровадження ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення набули неабиякої популярності як серед політиків, державних діячів, так і науковців.

На окремих етапах становлення ринкових земельних відносин різного роду обмеження були необхідним запобіжним заходом, про що показує досвід

Польщі, Чехії, Румунії й інших європейських країн [1-3]. Однак обмеження на ринку земель не завадили українському аграрному сектору стати феноменально успішним, генеруючи до 12% ВВП країни, забезпечуючи третину експортної виручки та вивівши Україну у світові лідери постачальників зерна. Найпростіші розрахунки, побудовані на зіставленні врожайності, доводять про недоодержання 3,3 млрд дол. США щорічно, або 43 млрд дол. наростаючим підсумком з 2004 року від дії мораторію.

Гальмування введення ринку земель сільськогосподарського призначення призвело до: формування «тіньового» ринку землі; відсутності механізму формування ефективного власника та виробника сільгосппродукції; значного відставання розміру орендної плати від земельної ренти, що веде до зубожіння власників землі; відсутності механізму залучення кредитів під заставу прав власності й користування землями сільськогосподарського призначення; зниження доходів держави, які могли б направлятися на розвиток інфраструктури та сільських територій; земельного рейдерства; соціальної напруги в суспільстві; концентрації земельних ресурсів агрохолдингами, які стали регіональними монополістами і використовують дешевий земельний ресурс, виснажуючи його порушеннями сівозмін у гонитві за надприбутками тощо.

Сучасний етап земельної реформи часто асоціюють із тотальним розпродажем земель і перерозподілом їх від нинішніх власників на користь великого капіталу. З огляду на це слід зазначити, що мета земельної реформи не має полягати в продажу земель як такому й тим більше в примушуванні до нього. Однак слід усвідомити, що громадяни-власники земельних паїв повинні, по-перше, мати право їх продати, якщо у них є таке бажання. По-друге, продати їх на прийнятних для них умовах. По-третє, продати їх ефективним фермерам, які розвиватимуть місцеву інфраструктуру та підтримувати-муть соціальну сферу. В умовах дії мораторію власники земельних паїв можуть здійснювати обмежене коло земельних трансакцій [4, 5].

Досвід європейських країн пропонує різноманітні моделі запровадження ринку земель. Жодна з них не може бути стовідсотково імплементована в Україні, однак окремі їх елементи можуть бути використані. Зокрема, в Естонії право на купівлю мають лише громадяни ЄС, у Литві - висуваються кваліфікаційні вимоги до покупців. Так, особи, що претендують на купівлю земель, повинні мати трирічний досвід роботи в сільському господарстві. У Румунії максимальна площа земель, що може перебувати в одного власника, обмежена 200 га, у Литві й Польщі - 300, у Данії - 30 га. При цьому вимагається ще фахова підготовка та фермерський досвід [1, 3, 6].

Статистика свідчить, що використання земель сільськогоспо- дарського призначення є гранично неефективним. У сфері сільськогосподарського виробництва працюють близько 20% усіх за- йнятих в економіці, що суттєво (у 3–7 разів) перевищує параметри зарубіжних країн. Так, в Угорщині ця частка стано- вить 6,3%, у Чехії – 4,8%, Франції – 3,6%. Як зазна- чають науковці у

галузі земельного права, ці цифри свідчать, що альтернативи концентрації земель немає, а задача держави – зробити цей процес якомога менш болісним для селян [7].

Будь-яка реформа має елементи ризику. У випадку із земельною реформою в Україні ці ризики мультиплікуються через соціальну чутливість питання та політичний популізм. Однак немає жодного ризику, який не піддавався б нівелюванню. Є механізми, які дають змогу обмежити надмірну концентрацію, уникнути лендлордизації, захиститися від тіньового капіталу, не допустити входу іноземців тощо. Встановленням нижнього порогу ціни знімається питання щодо продажу земель за безцінь.

Вибір ефективної моделі впровадження ринку землі в Україні може дати такі позитивні наслідки: перехід землі від неефективних виробників до ефективних; формування конкурентного середовища на ринку землі; перетворення землі на капітал, який може використовуватись для створення додаткового капіталу землевласників; підвищення інвестиційної привабливості українських земель; оптимізація структури сільськогосподарського землекористування; підвищення рівня кредитування агропромислового комплексу; зниження рівня «тіньового» ринку та корупції; перерозподіл земельної ренти на користь власників землі (орендодавців) та зростання розміру орендної плати і відповідне зниження вартості (цінності) права оренди таких земель; збільшення доходів землевласників; створення нових робочих місць в сільській місцевості; збільшення доходної частини державного та місцевих бюджетів, що дозволить збільшити фінансування сільської інфраструктури тощо. Але бажаний ефект від земельної реформи може бути отриманий лише за умови фінансової, матеріально-технічної, інформаційної та організаційної підтримки держави й дотриманням принципів соціальної справедливості.

Проведені дослідження свідчать, що на нинішньому етапі Україна ще не готова до запровадження ринкового обігу сільськогосподарських земель, але наслідки продовження мораторію на купівлю-продаж земель можуть бути вкрай небезпечними. Тому для пом’якшення негативних наслідків запуск ринку землі повинен відбуватися поетапно, враховуючи загальнонаціональні інтереси і виправляючи помилки попередніх етапів. Запро- вадження ринку земель сільськогосподарського призначення може мати як позитивні наслідки, так і створити серйозні загрози. Для апробації можливих проблем пропонуємо зняти мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення у пілотних районах країни і після врахування всіх вад й доопрацювання інституціонального забезпечення запровадити ринок землі сільськогосподарського призначення по всій країні. Не можна спиратися на світовий досвід запровадження ринку землі, оскільки вже існуючі в Україні агрохолдинги, яких не було в жодній європейській країні у відповідний період, не дозволять отримати від земельної реформи ідентичних результатів. Тому дорожня карта земельної реформи повинна поєднувати суперечливі інтереси всіх українських стейкхолдерів.

Список використаної літератури

1. Butnaru S.E. The Effects of Liberalization on the Romanian Land Market Sales / S.E. Butnaru // Some Current Issues in Economics. - Komarno: International Research Institute sro., 2015. – P. 209-217.
2. Зеленський А.В. Теоретичні підходи до визначення сутності понять «фінансова політика» та «фінансовий механізм» / А.В. Зеленський // Економічний дискурс: Міжнародний збірник наукових праць. – 2014. – №2. – С. 172-175.
3. Зеленський А.В. Інструменти системи фінансового регулювання аграрного сектору економіки України / А.В. Зеленський // Розвиток облікової і фінансової складових економічної науки та практики: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – К.: ННЦ ІАЕ, 2013. – С. 625-630.
4. Зеленський А. В. Фінансове регулювання аграрного сектору економіки України: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / А. В. Зеленський. – Київ: КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2016. – 224 с.
5. Johan Swinnen. Study on the Functioning of Land Markets in the EU Member States / Johan Swinnen, Pavel Ciaian, d'Artis Kancs. – Centre for European Policy Studies, Place du Congres 1, B-1000 Brussels, 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/ agriculture/external-studies/2008/landmarkets/ report_en.
6. Ходаківська О. В. Ринок земель сільськогосподарського призначення в країнах ЄС: можливості використання досвіду в Україні / О. В. Ходаківська // Економіка АПК. – 2012. - № 5. – С. 30-36.
7. Possible effects on eu land markets of new cap direct payments. Study / Johan Swinnen, Pavel Ciaian, d'Artis Kancs, Kristine Van Herck, Liesbet Vranken. - Brussels, 2013. – 96 p.

Соколова О. В.
асистент кафедри хімії
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
м. Полтава, Україна

АНТИОКСИДАНТИ В ПРОДУКТАХ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ

Будь-які процеси окиснення, в тому числі і в організмі людини, викликані вільними радикалами – частинками з неспареними електронами. Ці частинки прагнуть «вирвати» собі забраклі електрони з інших атомів, і таким чином руйнують структуру клітин. Електрони пошкоджених атомів теж починають шукати собі пару, і руйнують інші клітини: якщо цей процес не зупинити, то внутрішні органи, тканини і системи теж швидко руйнуються, старіють і

перестають працювати нормально. Тоді людина починає хворіти – спочатку трохи, і не звертає на це особливої уваги; потім хвороба розвивається, переходить у хронічну форму; хвороб з'являється все більше; людина або швидше старіє (і тривалість життя різко скорочується), або помирає від інфаркту, інсульту, онкології і т.д. і т.п., причому далеко не в поважному віці.

Антиоксиданти є речовинами, що допомагають попередити ушкодження клітин організму, викликані окисненням. Щодень організм людини споживає кисень, водночас піддаючись впливу окисних процесів. Дія сонця,тютюнового диму, забруднення та алкоголю підсилює деструктивні ефекти вільних радикалів. Надалі деякі клітини здатні до відновлення, однак інші пошкоджуються назавжди. Антиоксиданти не тільки стабілізують порушення, викликані вільнимими радикалами, вони можуть відновити спричинений в ході окиснення ущерб.

Антиокиснювачі можуть надходити в організм з їжею, але він і сам може їх виробляти - знову ж таки, якщо у нього вистачає на це сил.

Антиоксиданти поділяють на природні і синтетичні. Нам, звичайно, потрібні якраз природні – ті, що містяться в продуктах харчування: овочах, фруктах, ягодах, горіхах, травах і т. д. Що стосується синтетичних антиоксидантів, то до них можна віднести ліки і БАДи, а також харчові добавки Е – від 300 до 399, що додаються до продуктів для того, щоб вони могли довше зберігатися.

Найбільш сильними антиоксидантними властивостями володіють флавоноли та антоціани (з групи флавоноїдів) – речовини, що містяться в рослинах, і визначають їх забарвлення. Тому в продуктах рослинного походження антиоксидантів найбільше, особливо в кисло-солодких і кислих фруктах і овочах червоного, оранжевого, синього і чорного кольору. У жовтих, яскраво-зелених і темно-зелених рослинах антиоксидантів теж багато.

Важливо розуміти, які ж продукти найбагатші антиоксидантами. Таких даних набралося вже багато. У 2002 році норвезькі дослідники опублікували роботу, в якій навели загальний вміст антиоксидантів в найпоширеніших рослинних харчових продуктах (фруктах, ягодах, овочах, злаках, горіхах і коренеплодах). Лідерами виявилися шипшина, чорна смородина, полуниця, малина, чорниця, журавлина.

Є дані по харчових продуктах, найбільш часто вживаних в Італії. Серед овочів перше місце зайняли шпинат і спаржа. Серед ягід – чорна смородина, порічки та малина. Серед напоїв – кава, потім цитрусові соки. Серед жирів – соєва олія.

Ще одна група дослідників оцінювала чотирнадцять типів соків, поширених в європейських країнах, в тому числі яблучний, буряковий, чорничний, морквяний, лимонний, апельсиновий, рожевий грейпфрутовий, томатний.

Дослідники вимірювали їх здатність вловлювати три типи кисневих сумішей (пероксид-радикал, гідроксил-радикал і пероксинітрит). Найбільшу

антиоксидантну активність показали соки, що містять антоціаніни, тобто природні барвники червоно-фіолетового кольору, - чорничний, вишневий та ін.

За останні роки вдалося отримати багато цікавих даних. Виміряли антиоксидантну активність самих різних продуктів і напоїв, включаючи чай, пиво, бальзами, вина, мед, вітаміни і багато іншого. Свіжовичавлені соки робили з фруктів і овочів, куплених на ринку. Що стосується яблук (все ж це наш національний фрукт), то їх досліджували детально по сортах. Результати виходили різними, залежно не тільки від сорту яблук, але і від місця їх зростання і часу зберігання.

Абсолютними лідерами по антиоксидантній активності виявилися пальмова олія, масло зародків пшениці і зелений чай. До речі, не порівнюйте цифри – при вимірюванні олій і водних розчинів використовувався різний стандарт. А ось серед продуктів з водорозчинними антиоксидантами зелений чай захищає нас від вільних радикалів не тільки ліпше від вина і бальзамів, але і краще за всі соки і ягоди. Як домогтися максимальної присутності в раціоні природних антиоксидантів?

Спосіб 1. «5 в день» 5 раз в день їжте 5 різних фруктів і овочів різних кольорів. Вибирайте плоди яскравих насичених кольорів (червоний, жовтий, помаранчевий, зелений, пурпурний або синій). Віддавайте перевагу ягодам (вишні,черешні, чорниці, чорна смородина, порічки, ожина полуниці та ін.), шпинату, картоплі з червоною шкіркою, помідорам, солодкому перцю, кавунам, брокколі і червоній капусті.

Спосіб 2. «Без овочів і фруктів» Для тих, хто не любить фрукти і овочі, пропонуємо звернути увагу на насіння, горіхи і трави. Введіть в денний раціон овес або сухі сніданки з вівса з сухофруктами. На обід з'їжте квасолю, особливо червону і плямисту. Зваріть суп з бобових з додаванням помідора, кукурудзи, червоного стручкового перцю. Обов'язково їжте горіхи(невеликими порціями, з огляду на їх високу калорійність). Замініть солодощі фісташками.

Спосіб 3. «Приправи та спеції» Чудові дози антиоксидантів містять спеції – сухий майоран, жовтий імбир, кориця, розмарин, куркума, базилік, гвоздика і червоний стручковий перець. Не забувайте додавати їх в салати, солодкі страви, супи і випічку. Не забувайте про какао-порошок. Темний шоколад – могутнє джерело антиоксидантів.

Спосіб 4. «Лікувальні напої». Не хочете їсти – пийте. На сніданок – чашку кави або склянку апельсинового соку, як десерт на обід - коктейлі зі свіжих ягід, змішаних з лимонами, ананасами, яблуками або грушами. Або гранати, чорниця, черешня, кавун і шовковиця. Увечері побалуйте себе чашкою зеленого чаю з імбиром, лимоном та медом.

Важливо не тільки зрозуміти, скільки активних речовин в кожному продукті, а й як їх зміст змінюється в залежності від сорту і часу зберігання. Тоді можна буде давати більш докладні рекомендації для людей зі зниженим антиоксидантним статусом. Тут дуже важливі два моменти. По-перше, і на таку складну субстанцію, як антиоксиданти, є норми споживання. Сильно

перевищувати їх теж не треба – ефект буде негативний. Наприклад максимально допустимою дозою вважається 1300 мг/добу (трохи більше грама). А друге – не треба думати, що якщо ви будете їсти і пити продукти з водорозчинними антиоксидантами (наприклад, червоне вино або зелений чай), то можна вважати, що завдання виконане. Обов'язково треба також вживати продукти з жиророзчинними антиоксидантами і антоціанами (вони краще долають клітинні бар'єри).

Ще два важливих моменти, що потребують роз'яснення і обґрунтування: чи дійсно готові страви містять дуже мало антиоксидантів і чи доцільно замінювати натуральні антиоксиданти синтетичними аналогами?

Щодо першого твердження: насправді все залежить від того, який саме їжі ви віддаєте перевагу. В рафінованої їжі і фаст-фуді антиоксидантів дійсно міститься вкрай мало. Натомість, сирі овочі та фрукти, горіхи та насіння, спеції, червоне вино, риба та морепродукти – ось той доволі місткий перелік, в якому кожна людина знайде те, що буде і до смаку, і матиме вагому користь для організму в плані забезпечення антиоксидантами.

Щодо другого твердження: дійсно, в деяких випадках синтетичні антиоксиданти справляють позитивну дію на організм. Наприклад, вживання деяких вітамінів з антиоксидантними властивостями(вітаміни А, С, Е, тощо) здатне викликати терапевтичний ефект. У той же час варто зазначити, що синтетичні речовини за своїми властивостями поки ще занадто далеко від їх природних побратимів. На жаль, технології поки ще не досягли такого рівня, щоб досягти абсолютної ідентичності з природними аналогами. Тому намагайтеся отримувати антиоксиданти з продуктів харчування. Збагатіть свій раціон рослинними продуктами – і результат не змусить себе довго чекати.

Наш організм має потребу в антиоксидантах завжди, але вона може збільшуватися після хвороб і стресів, при впливі УФ-випромінювання, у літніх людей, при незбалансованому харчуванні. Якщо ставитися до цього серйозно, харчування якраз і слід збалансувати, так як свіжі натуральні продукти - найкращий джерело антиоксидантів, що гарантує нам бадьорість і активне довголіття.

Стадніченко А. А.,
Гордієнко О. А.,
здобувачі СВО «Магістр»,
Науковий керівник – доктор наук з державного управління,
професор,
Лозинська Т. М.,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Державна політика соціального захисту населення включає сукупність

заходів щодо охорони та відновлення фізичного і духовного здоров'я людини, а також запобігання девіантної соціальної поведінки індивідів.

У науковій літературі зазначається, що з метою захисту окремих верств населення, які можуть зазнавати негативного впливу ринкових процесів, забезпечення відповідного життєвого рівня, а також надання соціальних гарантій для економічно активної частини населення створюється система соціального захисту [1]. До основних складових системи соціального захисту населення можна віднести:

– встановлення допустимих параметрів життя (розміру прожиткового мінімуму, мінімальної пенсії, соціальної допомоги);

– захист населення від зростання цін і товарного дефіциту для гарантованого забезпечення прожиткового мінімуму громадянам;

– розв'язання проблеми безробіття і забезпечення ефективної зайнятості, перепідготовка кадрів;

– пенсійне забезпечення людей похилого віку, інвалідів, сімей, що втратили годувальника;

– утримання дитячих будинків, інтернатів, будинків для людей похилого віку тощо;

– соціальні трансферти (допомога з безробіття, одноразові чи щомісячні виплати на дітей, з материнства, з хвороби та інших причин, житлові субсидії тощо);

– соціальне обслуговування (надання соціальних послуг окремим категоріям громадян і т. ін.);

– надання необхідної медичної допомоги;

– соціальне страхування тощо.

На сьогодні основним стратегічним напрямом розвитку системи соціального захисту у багатьох країнах є скорочення кількості людей, що потребують державної підтримки за рахунок створення відповідних економічних умов і підвищення якості соціального захисту. Погіршення економічної ситуації в Україні, на жаль, привело до зростання чисельності громадян, які потребують соціального захисту, при скороченні бюджетних надходжень. Формування цих двох різновекторних тенденцій негативно впливає на якість надання соціальних послуг і вимагає розроблення різних за характером заходів соціальної політики: а) спрямованих на створення робочих місць, зокрема за рахунок залучення іноземних інвестицій; б) спрямованих на підтримку найбільш соціально уразливих верств населення. У цьому зв'язку важливого значення набуває законодавче встановлення рівня мінімальної заробітної плати, адекватного кон'юнктурі ринку. В Україні на 2018 рік мінімальний рівень заробітної плати складає 3723 грн або 115 євро в перерахунку за офіційним курсом Національного Банку України (32,4 грн/євро), тоді як у країнах Європейського Союзу він коливається від 235 євро в Болгарії до 1999 євро в Люксембургу [2].

Встановлення на законодавчому рівні мінімальної заробітної плати та мінімального прожиткового рівня визначають базові соціальні гарантії держави, які можна розглядати як індикатори стратегії розвитку соціальної політики взагалі. До найважливіших елементів функції соціального захисту слід також віднести соціальне страхування та соціальну допомогу. Держава бере на себе лише частину функцій соціального забезпечення громадян, формуючи таким чином систему соціального захисту населення, проте в сучасних умовах ця система має забезпечувати гідний рівень його життя. Останніми роками, з розвитком місцевого самоврядування, усе вагомішу роль в реалізації політики соціального захисту населення відіграють місцеві ради, оскільки вони є найбільш близькими до соціальних потреб громад. Таким чином, формування стратегії розвитку системи соціального захисту населення може бути результативним на основі консолідованої участі органів державної влади та місцевого самоврядування. На думку А. В. Стойка відповідна стратегія має бути зорієнтована на [3]:

– посилення адресності соціальних заходів;

– секвестр реєстру осіб, які претендують на соціальну допомогу (пільги, субсидії, виплати з бюджету тощо);

– розширення переліку платних соціальних послуг;

– удосконалення нормативно – правової бази.

Найбільшу складність у даному контексті представляє необхідність одночасного забезпечення як економічної ефективності, так і соціальної справедливості, що вимагає від посадовців органів державної влади та місцевого самоврядування вміння творчо підходити до розв’язання проблем життєзабезпечення місцевого населення.

Список використаної літератури

1. Система соціального захисту. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.if.ua/book/72/5284.html . – Назва з екрану.

2. Мінімальна заробітна плата в країнаї ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economics.unian.ua/finance/1773132-minimalni-zarplati-v-es . – Назва з екрану.

3. Стойка А. В. Стратегічне державне управління соціальною сферою: [монограф.]. – Донецьк: ВИК, 2010. – 318 с.

Тарасенко Ю.О.,
здобувач СВО «Магістр»
Науковий керівник – асистент кафедри маркетенгу
Кошова Л. М.
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АПК ЗА УМОВИ ВИХОДУ НА ЗОВНІШНІЙ РИНОК

Україна впевнено увійшла у XXI ст., маючи досвід існування незалежної держави та можливість подальшого розвитку економіки країни спираючись на досвід передових країн світу. В розвинутій економіці найбільш успішно функціонують ті підприємства, які у своїй діяльності орієнтуються на ринок, потреби і бажання своїх споживачів. За нашого часу, коли умовою економічного розвитку підприємств є активна діяльність на ринку, життєво важливими стають знання кінцевого споживача, уміння підприємств гнучко реагувати на всі його вимоги. Інакше неможливо забезпечити продаж товару, підвищити прибутковість підприємства. Розвиток ринкових відносин вимагає фундаментальних досліджень конкурентоспроможності аграрних підприємств. Так у травні 2008 року Україна офіційно стала членом Світової організації торгівлі (СОТ), що зумовлює розширення та якісне удосконалення міжнародного обміну продукцією, товарами та послугами. Врегулювання економічних та торгівельних відносин з іноземними партнерами, за вимогами СОТ, для підприємств аграрного сектору є актуальним завданням. На нашу думку, членство в цій організації принесе українському АПК ряд суттєвих пріоритетів, серед яких нарощування експортного потенціалу підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняного агропромислового комплексу на світових ринках. В розвинутій економіці найбільш успішно функціонують ті підприємства, які у своїй діяльності орієнтуються на ринок, потреби і бажання своїх споживачів, тобто приділяють значну увагу маркетингу. Інакше неможливо забезпечити продаж товару, підвищити прибутковість підприємства.

Конкуренція діє як примусова сила, що спонукає підприємців боротися за збільшення прибутку за допомогою пошуку нових форм і методів виробництва, використання новітньої технології, нових способів організації та управління. Витісняючи з ринку слабших підприємців, конкуренція з одного боку, створює умови для реалізації своїх можливостей новим суб'єктам господарювання, а з іншого – стимулює цей процес. "винагороджуючи" сильніших максимальним прибутком через механізм „ціноутворення". І в цьому аспекті конкуренція виступає як внутрішня рушійна сила ринку, що стимулює і підтримує його життєздатність. [2. 233 с.] Конкурентоспроможність підприємства в першу

чергу визначається конкурентоспроможністю продукції, яку воно виробляє На ринку, як правило, один і той же товар практично на однакових економічних умовах пропонують декілька постачальників. В цій ситуації споживач віддає перевагу товару, який на одиницю своєї вартості (ціни) задовольняє більше потреб і виготовлений на більш високому рівні, ніж товар конкурента. Кожне аграрне господарство намагаючись реалізувати свою продукцію виходить на ринок, а зараз ринок жорсткий і допускає лише якісну конкурентоздатну продукцію, при цьому агропідприємство пробиваючись на ринок оцінює свої вили і вигоди куди більш вигідніше і спроможніше вийти чі то на внутрішній ринок, чі знайти можливість освоїти зовнішній ринок.

Плануючи вихід на зовнішній ринок підприємству слід пам'ятати про міжнародні організації які на зовнішньому ринку займаються регулювання міжнародних торгівельних відносин. Однією з таких організацій є СОТ, членом якої єсть і Україна. Особливо знаючи те, що підписавши угоду з СОТ слід більш уважно ставитися, розглядати і виконувати ті зобов'язання які є найбільш актуальнішими при проведенні зовнішньоторгових операцій аграрною продукцією, особливо акцентувати увагу слід на виконанні якісних показників за світовими стандартами. Хоч якість є важливою ринковою характеристикою товару, але остаточне рішення щодо його придбання приймає споживач. Тому якісним можна вважати такий товар, який задовольняє очікування споживача і має доступну для нього ціну. Для врегулювання процесу перевірки системи Міжнародною організацією зі стандартизації (ISO) було затверджено серію міжнародних стандартів МС ISO 900. В Україні, як і в багатьох інших країна ці стандарти піднесено до рангу національних. Вимоги держави до системи управління якістю встановлено стандартом ДСТУ ISO 9001-2001. Вони є загальними і поширюються на всі організації та сектори економіки.

Конкуренція виступає рушійною силою товарного господарства, а сам товар стає знаряддям конкурентної боротьби. Успіх в цій боротьбі забезпечує товар, який прийнято називати конкурентоспроможним. Якісні показники конкурентоспроможності характеризують властивості товару, його характеристики з точки зору готовності товару задовольняти конкретну потребу. Після того як Україна в 2008 році приєдналася до СОТ постала проблема підвищення конкурентоспроможності вітчизняної молочної продукції. У країнах Східної Європи, які вступили до ЄС, відбулося підвищення якості та заміна стандартів на всю молочну продукцію [1].

У міжнародній практиці управління якістю продукції використовується Модель системи управління якістю, в основу якої покладено процес (ISO 9004-2000 Quality management systems – Guadelines for performance improvements (Системи управління якістю. Настанови щодо поліпшення діяльності) [3].

Якість молока, згідно ДСТУ 3662-97, визначається такими основними показниками як жирність (3,8-4,0%), білок (3,2%), кислотність (16-20%) і щільність (1028 кг/м). Найбільшу значимість в молоці мають жир і білок. Жир – найбільш змінюваний компонент молока, який легко корегується за

допомогою годівлі [4].Якість молока сьогодні – це не констатація відповідності показників вимогам стандарту, а система заходів, що попереджають причину і визначають шляхи усунення можливих відхилень від норми щодо цього швидкопсувного продукту. Заходи з поліпшення якості молока є багатогранними, а кінцевий успіх значною мірою зумовлений розумінням і виконанням завдань, поставлених перед усіма службами, причетними до даної проблеми, їхньою чіткою взаємодією.

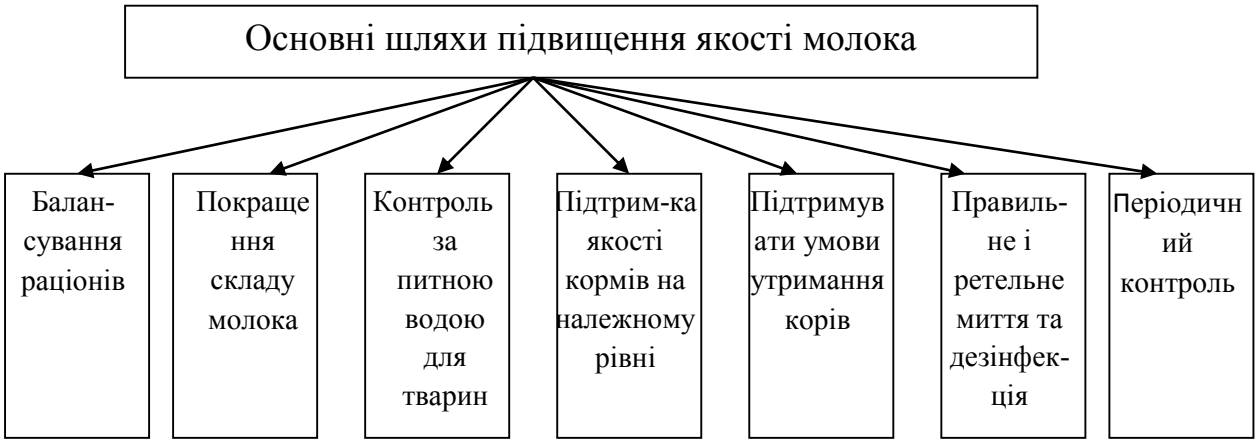

Рис. 1. Шляхи підвищення якості молока [удосконалено автором на основі [4]]

Отже, з огляду на вищевиклкадене, є підстави стверджувати, що головним чинником підвищення конкурентоспроможності агропідприємства при виході на зовнішній ринок є підвищення якості агропродукції, зокрема молока, як основної продукції експорту. Якість можливо підвищити за рахунок багатьох чинників. Основними з яких може бути як збалансування раціонів та контроль за питною водою для тварин, немало важливим виступає підтримка якості кормів на належному рівні та виключення і недопущення до раціону фульмільгаторів та антибіотиків, обов'язковою умовою повинно бути підтримування умов утримання корів відповідно до вимог

Список використаної літератури

1. Україна стала повноправним членом СОТ [Електронний ресурс] // Українська правда. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: http://www.pravda.com.ua/news/2008/05/16/3438923/. – Назва з екрана.

2. В.В. Гришко., Рабштина В.М. Основи ринкових відносин:: Полтава. – 1995. 400с

3. ISO 9004:2000 Quality management systems – Guadelines for performance improvements.

4. ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі» 5 Раціон і якість молока корів [Електронний ресурс] // Пропозиція – Режим доступу до ресурсу: http://propozitsiya.com/ua/racion-i-yakist-moloka-koriv. – Назва з екрана.

Тетерюк Р. С.
здобувач СВО «Бакалавр»
Калашник О.В.,
к.т.н., доцент кафедри підприємництва і права
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ЗАМІННИКІВ БЕТОНУ У БУДІВНИЦТВІ

Прагнення людини до нового, дешевшого та практичного були, є і будуть. Створення нових технологій, чи удосконалення існуючих, приносить позитивний результат у розвитку будівельної сфери та людства в цілому.

«Нове – це добре забуте старе», а отже технологія заміни бетону композитними складами, яка, була розроблена радянськими військовими вченими в 60-х роках 20 століття. Застосовувалася вона в основному для блискавичних зведень дерев'яних мостів (з підручних матеріалів) через невеликі річки. Природно вартість такої системи в ті часи була невиправдано високою і з часом про цю технологію забули. Однак в 80-і роки 20 століття канадські будівельники почали активно використовувати дещо доопрацьовану систему для монтажу телефонних опор і ліній електропередач в важкодоступних районах і в умовах вічної мерзлоти, а також для швидкого відновлення зруйнованих опор і стовпів після стихійних лих. І все-таки через свою дорожнечу дана технологія все одно не мала масового застосування. І тільки в 21 столітті спільні напрацювання канадських і німецьких вчених, застосування нанотехнологій дозволили створити продукт масового споживання, низький за ціною і з високими характеристиками міцності і довговічності. Канадський ринок монтажу огорож на 80% вже заснований на застосуванні замінника бетону, на американському ринку зборів заміщення бетону відбулося вже на 60%, в Європі установка огорож з допомогою замінника відбувається в 50% випадків.

Завдяки останнім розробкам німецьких інженерів, застосування цілого комплексу знань з різних галузей науки, дана технологія дозволила отримати такий композитний склад (замінник бетону), який при своїй мінімальній щільності в рази перевершує характеристики міцності сучасних спінених бетонів (газо- і піноблоків) і навіть за деякими показниками краще самого бетону [1].

В Україні можна зустріти дві провідні компанії це HILST та FAST2K. Їх продукція це дві рідини у різних ємкостях що не контактують одна з одною. Суміш змішується у розрахунку 1/1 протягом 30 секунд і при доступу повітрям змішана суміш розширяється протягом 3-5 хвилин. Час набору міцності до 80% до 5 хв. Час набору міцності до 100% до 3-х год. [2].

Використовуючи замінники бетону відпадає потреба у прибиранні робочої зони, оскільки продукція компанії HILST знаходиться у каністрах, а

замінник бетону FAST2K дозовано запакований у індивідуальні пакети, вагою 1,1кг, та 0,5 кг, що розраховано для бетонування 1-2 опор паркану [3].

Для класичного методу бетонування використовують: цемент, пісок, наповнювач (переважно щебінь) та воду. Що є досить забарним та тяжким процесом. Щоб забетонувати опори класичним способом нам знадобиться: перш за все придбати цемент та перевезти його на об'єкт, зважаючи на об'єм роботи, розхідних матеріалів може бути великий, а звідси постає необхідність у транспортуванні кожного окремо, що призводить до збільшення витрат коштів, та забруднення повітря автомобільними вихлопними газами. У процесі приготування бетону на заваді не буде бетонозмішувач, що у свою чергу потребує електроенергії. А ключовою, складовою у бетоні, є вода. На практиці використовують не технічну, а придатну для пиття воду, якої на землі стає все менше і менше.

Таким чином, використання замінників бетону усуває відразу декілька проблем, а саме полегшує роботу працівників; не потребує замовлення додаткового авто для доставки, оскільки має незначну вагу, та об'єм; не потребує використання корисних копалин (пісок та щебінь) та води; після себе не залишає відходів (ємності переробляються); прискорює процес робочий процес.

Список використаної літератури

1. Історія створення замінника бетону [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.hilst.by/about.htm – Назва з екрану.

2. HILST Professional Заменитель бетона профессиональная система фиксации опор [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://starbast.com.ua/shop/product/hilst-professional-zamenitel-betona-professionalnaia-sistema-fiksatsii-op – Назва з екрану.

3. Преимущества работы с FAST2K [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.fast2k.ru/ – Назва з екрану.

Ткач І. В.,
здобувач СВО «Магістр»
Науковий керівник – асистент кафедри маркетенгу
Кошова Л. М.
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ У АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ПРИ ПРОВЕДЕНІ ЗЕД

В умовах насиченості споживчого ринку товарами, обмеженості купівельної спроможності і фінансового дефіциту у багатьох компаній-виробників гостро постає питання про збереження своїх позицій на ринку за рахунок підвищення ефективності роботи, яка обумовлена не тільки

оптимізацією своїх внутрішніх процесів, але і в першу чергу здатністю забезпечити своєчасну поставку потрібного товару на біржу через логістичну систему. Для здійснення цих завдань необхідно вміти правильно застосовувати інструменти планування, формування та переміщення матеріальних потоків, іншими словами: грамотно побудувати і скоординувати логістичні процеси, пов'язані як з виробництвом, так і зі збутом продукції. Агрологістика – одна з галузей, що найдинамічніше розвиваються в Північній Америці, Західній Європі і інших прогресивних регіонах світу. В Україні агрологістика [3], на відміну від загальної транспортної логістики, знаходиться на початковому етапі свого розвитку, але є надзвичайно перспективним напрямом. Розвиток агрологістики дозволить вивести сільське господарство і в цілому агропромисловий комплекс країни на принципово новий рівень. Україна з кожним роком підтверджує статус одного з провідних гравців на світовому ринку аграрної продукції. Україна входить в десятку найбільших виробників зерна в світі і в п'ятірку провідних світових експортерів аграрної продукції. Сільське господарство прямо, чи опосередковано впливає на різні сфери життя, безпосередньо пов’язані зі стійким розвитком, - економіку, зайнятість, міграцію робочої сили, здоров’я людини, раціональне використання природних ресурсів (особливо землі та води) та біорізноманіття. Сільськогосподарське виробництво в Україні в останні роки можна назвати локомотивом вітчизняної економіки. Експорт сільськогосподарської продукції став базовим елементом зовнішньоторговельної діяльності України. В той же час, сучасні вітчизняні сільськогосподарські технології не завжди відповідають вимогам раціонального та збалансованого природокористування. Україна може втратити статус провідної аграрної країни світу, оскільки протягом останніх 20 років її сільськогосподарський земельний фонд постійно деградує та площі сільськогосподарських угідь постійно зменшуються. Стає очевидним, що важливим кроком у напрямі забезпечення сталого розвитку можна вважати перехід до «зеленої» економіки. В той же час, в умовах євроінтеграції, підвищена увага до екологічного аспекту логістичної діяльності зумовлена рядом причин, серед яких поінформованість споживачів через екомаркування, зростання економічних мотивацій захисту довкілля, підвищена увага до регулювальних заходів у цьому напрямку, зростаючий попит на фахівців щодо захисту довкілля. Однак найбільш мотивувальним чинником для компаній виступає бажання сформувати в споживача екологічний імідж підприємства. В той час найближчим часом більшість споживачів віддаватиме перевагу компаніям, що використовують «зелений» транспорт та «зелені» логістичні рішення. Методи «зеленої» логістики включають: управління системою транспортування та процесом пакування, організацію «зелених» комунікацій і виробництва, управління складським господарством та відходами[1, с. 279].

Транспорт – це один [2] із найбільших забруднювачів навколишнього середовища з усіх компонентів логістичних систем. Завдання забезпечення екологічної безпеки логістичних систем, крім визначення впливу транспорту на

екосистему регіону, вимагає й розробку заходів з поліпшення екологічних показників логістичної інфраструктури, зокрема зменшення забруднення атмосферного повітря та ґрунтів, захисту поверхневих і підземних вод від забруднення; зниження транспортного шуму і вібрації; охорони флори та фауни регіону від шкідливої дії транспорту [2].

Враховуючи особливості функціонування аграрних підприємств при проведенні зовнішньоекономічної діяльності, до основних функцій логістики варто віднести такі як обробку замовлень [5], визначення зовнішніх споживачів аграрних підприємств та управління товарними запасами, і транспортування продукції не лише на внутрішньому ринку а і на зовнішньому, враховуючи ментальність країни експортера. Біржова діяльність країни не лише допомагає підприємствам вийти на зовнішній ринок, а і впевнено володіти ситуацією на цьому ринку, особливо коли логістика забезпечує здійснення бізнес процеси на якісно новому рівні і дозволяє забезпечити повне розуміння потреб і запитів ринку та розробити стратегію, яка задовольнить як учасників логістичного ланцюга, так і кінцевих покупців. Важливо також зазначити, що основними особливостями маркетингової логістики аграрних підприємств у сфері ЗЕД (рис.1.)

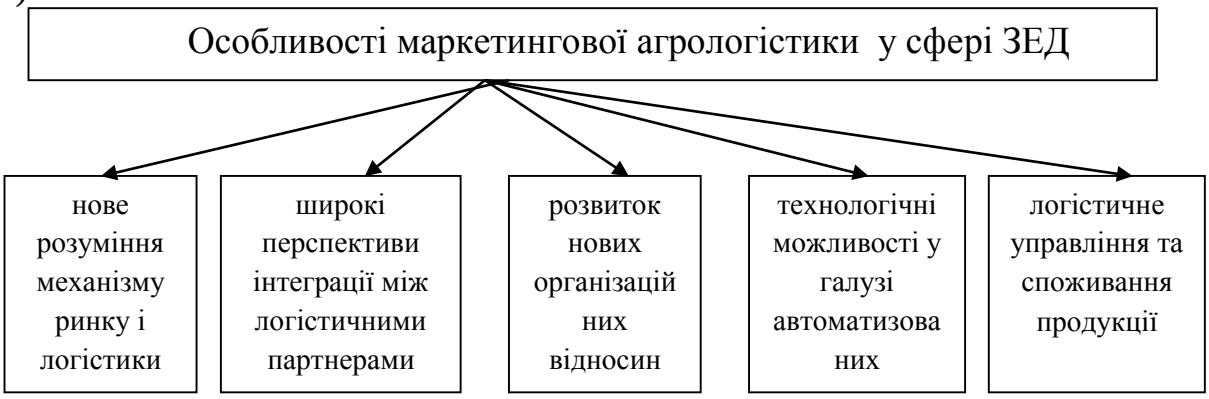

Рис. 1. Особливості маркетингової агрологістики у сфері зовнішньоекономічної діяльності [Удосконалено автором на основі (4)]

Транспортування сільськогосподарської продукції на зовнішній ринок є високо витратним і досить ризикованим процесом. Одним із варіантів вирішення цієї проблем є застосування маркетингової логістики, яка охоплює як транспортну систему в цілому, так і за окремими видами транспорту, і містить також питання матеріально-технічного забезпечення усіх видів діяльності, пов’язаних з потоками матеріальних [4] цінностей (перевезення, збереження, передача інформації і виробництво).

На основі дослідження прогресивного світового досвіду та пропозицій вітчизняних науковців [1, с. 283-284], можливе впровадження «екологічних» заходів які матимуть позитивний економічний ефект у сфері транспортної логістики аграрного підприємства яка має назву «зелена логістика». Проте здійснюючи нововведення на підприємстві слід враховувати специфіку роботи підприємства, політичний аспект, менталітет людей, місцеві звичаї, традиції тощо. Інновації з однієї сторони – це дуже прибутковий вид діяльності, проте з

іншої – це величезний ризик, який може привести до суттєвих економічних втрат і навіть до загибелі підприємства. Впроваджуючи в діяльність певну інновацію, не достатньо лише хорошої ідеї, очевидно, потрібно оцінити можливий прибуток від інноваційного введення, а таким чином і ризик якому піддається підприємство яке застосовує ту чи іншу інновацію.

Отже, на основі проведених досліджень можна зробити висновок, що маркетингова логістика у процесі функціонування аграрних підприємств як суб'єктів ЗЕД відіграє дуже важливу роль у забезпеченні аграрному підприємству не лише короткочасний комерційний успіх, але і сталий розвиток підприємства на довгострокову перспективу та визначає предмет подальших досліджень де є розробка ефективних методів та інструментів маркетингової та транспортної логістики аграрних підприємств з врахуванням принципів «зеленої» логістики. Враховуючи, те що сьогодні Україна активно проводить євроінтеграційні процеси то інноваційні введення на агропідприємствах як дозволять зміцнити позиції маркетингової логістики агропідприємств, так і впевнено себе відчути на європейському просторі.

Список використаної літератури

1. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь [Текст] / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародуб-цева. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 480 с.

2. Эванс Дж. Маркетинг [Текст]: [пер. с англ.] / Дж. Эванс, Б. Берман. – М. : Экономика, 1990. – 350 с.

3. Окландер М. Концепція промислової логістики [Текст] / М. Окландер // Економіка України. – 1992. – № 10. – С. 78-80.

4. Голубков Е.П. Маркетинг [Текст]: Словарь / Е.П. Голуб-ков. – М.: Дело, 1994. – 439 с.

5. Нечипоренко К. В. Транспортна логістика аграрних підприємств в системі сталого розвитку АПК [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4669. – Назва з екрана.

Ткаченко А.С.
к.т.н., доцент кафедри товарознавства продовольчих товарів,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ БЕЗПЕЧНОСТІ МАСЛА ВЕРШКОВОГО ТА МАСЛА ВЕРШКОВОГО ОРГАНІЧНОГО

Вершкове масло є продуктом, який є традиційним в українській гастрономії і користується широким попитом серед населення. Висока харчова та біологічна цінність вершкового масла обумовлена не лише великим вмістом молочного жиру, а й наявністю в складі масла речовин, супутніх жирам, які

належать до біологічно активних. Це перш за все жиророзчинні вітаміни – А, D, Е, а також лецитин та ін. Неможливо зараз уявити жоден магазин, ринок або супермаркет, де б не був представлений широкий асортимент цього важливого продукту харчування. Вершкове масло є джерелом вітамінів та фосфоліпідів, отже, його вживання є необхідним для нормального функціонування організму людини [1].

Згідно зі стандартом ДСТУ 4399:2005 «Масло вершкове» масло виробляють тільки з вершків або продуктів перероблення коров'ячого молока, яке має притаманний йому смак, запах та пластичну консистенцію за температури 12±2°С, з вмістом молочного жирку не меншим ніж 51,5%, що становить однорідну емульсію типу «вода в жирі» [2].

У маслі нормується вміст токсичних елементів (згідно з ГОСТ 26932, мг/кг): свинець − 0,10, кадмій − 0,03, арсен − 0,10, ртуть − 0,03, мідь − 0,5 (0,4), цинк − 5,0, залізо − 500 (1,5) та мікробіологічні показники. Вміст мікотоксинів, антибіотиків та пестицидів у маслі не повинні перевищувати рівнів встановлених у СН 5061-89, вміст радіонуклідів − згідно із ДР-97: Cs-137 − 100 Бк/кг; ^{90}Sr − 20 Бк/кг.

У сучасних торгових мережах все більше представлені органічні продукти. Вони позиціонуються виробниками, як більш безпечні, що не містять у своєму складі токсичних елементів, генно-модифікованих організмів тощо.

Для проведення дослідження нами було взято зразки: масло вершкове органічне «Organic Milk» (82,6% жирності) та масло вершкове «Гармонія» екстра (82,5% жирності). Серед показників безпечності було перевірено вміст токсичних елементів: свинцю, кадмію, арсену, ртуті, міді, цинку, а також афлотоксини В1,М1. Результати дослідження зазначені у таблиці 1.

Таблиця 1

Результати дослідження показників безпечності у зразках масла вершкового, мг/кг

Назва показників	Нормативне значення, не більше	НД на методи	Виявлена концентрація у маслі вершковому органічному	
			«Organic Milk»	«Гармонія»
Свинець	0,10	ГОСТ 30178-96	<0,05	<0,05
Кадмій	0,03	ГОСТ 30178-96	<0,01	<0,01
Арсен	0,10	ГОСТ 26930-86	<0,08	<0,08
Ртуті	0,03	МУ 5178-90	<0,003	<0,003
Мідь	0,50	ГОСТ 30178-96	0,16	0,21
Цинк	5,00	ГОСТ 30178-96	0,67	1,4
Афлотоксин В1	<0,001	МР 3942-85	не виявлено менше 0,001	не виявлено менше 0,001
Афлотоксин М1	0,0005	МР 3942-85	не менш 0,0005	не менш 0,0005

Як видно з таблиці, обидва зразки відповідають нормативній документації (ДСТУ 4399:005) за показниками безпечності. Вміст свинцю,

кадмію, арсену, ртуті та афлотоксинів однаковий у обох зразках. Проте, вміст міді є дещо меншим у органічному маслі, а цинку – вдвічі менший в органічному маслі, ніж у звичайному.

Отже, можна зробити висновок, що обидва показники масла вершкового відповідають стандарту за показниками безпечності, проте масло органічне відрізняється меншим вмістом цинку і міді. Подальші дослідження будуть спрямовані на порівняння показників якості.

Список використаної літератури

1. Історія вершкового масла [Електронний ресурс] : Енциклопедія продуктів – Режим доступу:http://ilovemilk.info/pages/vershkove-maslo--43.html http://expeditor.com.ua/ua/info_zed/pub/127– Назва з екрана. – Дата звернення: 03.03.17.

2. Масло вершкове. Технічні умови - ДСТУ 4399:2005. – Дата введення у дію 2006-01-01. – Київ: Держспоживастандарт, 2006. – 12 с. – (Державний стандарт України).

Ткаченко Н. В.,
здобувача СВО «Магістр»
Науковий керівник – асистент кафедри маркетенгу
Кошова Л. М.
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

На усіх етапах розвитку ринкових відносин важливою умовою є створення такого економічного механізму, який би забезпечував цивілізоване і раціональне функціонування народногосподарського комплексу будь-якої країни світового ринку. Важливою складовою частиною цього механізму є сфери обсягу товарів, сировини, фондів та цінних паперів. Своєю чергою, сфера обсягу повинна опиратись на відповідну інфраструктуру, однією з важливих ланок якої є біржі.

Біржа – це своєрідний аукціон, де є достатня кількість відповідних предметів купівлі-продажу, де працюють продавці та купівельноспроможні покупці, які готові здійснювати переговори і укладати угоди. Основна мета біржової торгівлі полягає у якомога швидшому просуванні продукції зі сфери виробництва у сферу споживання, впливу цін на основі попиту і пропозиції, регулюванні товаропотоків у ринковому середовищі. Завдання біржі полягає в упорядкуванні ринків капіталу, валюти, сировини і товарів. У світовій практиці першими і найбільш вдалими були товарні і товарно-сировинні біржі, які займались продажем готових товарів промисловості, сільського і лісового

господарства [2].

Біржова діяльність в Україні все ще пере буває на стадії становлення. Обсяги біржової діяльності порівняно з іншими країнами є незначними. Біржова діяльність є провідною ланкою ринкової економіки та виступає складним механізмом, який чутливо реагує на всі соціально-економічні, політичні й соціопсихологічні процеси, що відбуваються в країні. Вона є індикатором ціноутворення в суспільстві. Рівень ділової активності на біржі свідчить як про економічну стабільність країни, так і про наявність фінансової та економічної кризи у світі. З огляду на це, важливим і необхідним є вдосконалення механізму адміністративно-правового регулювання відносин, що виникають у сфері біржової торгівлі, яка потребує широкого спектра знань, розуміння глибоких економіко-правових закономірностей змісту біржової діяльності.

Біржами охоплена основна номенклатура сільськогосподарської продукції, що і дає змогу розглядати їх як ефективний генератор відповідних цін. Цьому сприяє і характер біржової торгівлі, який передбачає обов'язкове дотримання певних принципів (рис.1): це вільне виявлення ціни у результаті співвідношення попиту і пропозиції та наявність конкурентів з боку продавців і покупців; також відкритість угод і доступність ринкової інформації для усіх зацікавлених операторів ринку.

Саме на основі цих принципів закладається фундамент функціонування різноманітних видів бірж, кількість яких в Україні з року в рік зростає

Рис.1 Основні принципи біржової торгівлі [розроблено автором на основі джерела [3]]

Відродження біржової діяльності в період становлення ринкових відносин в Україні припадає на 1990–1991 рр. Однією з перших товарних бірж була Київська універсальна біржа, потім Одеська товарна біржа, а пізніше Харківська, Полтавська, Вінницька тощо. Біржовий товарооборот у 1992 р. становив майже 2 млн. дол. США. З 1992 р. до 1994 р. у біржовій діяльності відбувся спад обсягів товарів, а з 1996 р. відмічається активізація біржового ринку продажу. У 1996 р. обсяги реалізації зерна досягли 3 млн. т, а насіння соняшника – 450 тис. т. Біржова торгівля сприяла вирівнюванню і стабілізації цін, які на той час досягли рівня світових [1, с. 89].

Сьогодні в Україні основи біржової діяльності вже закладено. Отже, в міру нормалізації загальної економічної ситуації (поки що ринкові функціонери та комітети надають перевагу прямим угодам завдяки їх конфеденційності з метою зниження оподаткування) та нагромадження досвіду, усі біржі мають шанс стати реальними індикаторами ринкових цін, тобто виконувати завдання цінового механізму.

Протягом 1992–2016 рр. кількість бірж зросла з 64 до 586. У структурному розрізі найбільше зросла кількість товарних та товарно-сировинних, а також універсальних бірж – з 28 до 415 та з 22 до 107 відповідно. Станом на 1 січня 2015 р. діяльність на фондовому ринку України здійснювали 1123 професійних учасники, а саме: 462 торговці цінними паперами; 304 депозитарні установи; 345 компаній з управління активами інституційних інвесторів; 10 організаторів торгівлі на ринку цінних паперів; 1 депозитарій; 1 клірингова установа [4].

Отже, з догляду на вище викладене можна зробити висновок, що незважаючи на зростання кількості бірж в країні, на більшості з яких торгівля не проводиться, в Україні було б доречно визначитися з основними причинами відсутності біржового ринку, зокрема високим рівнем тіньової економіки, що негативно позначається на економічних процесах підприємств. Вагоме значення сьогодення набуває відсутність прозорості та наявність якісної інформації про біржі країни та світові біржі і їх значення для світового ринку. Необізнаність населення України в суті системи біржової торгівлі та небажання в проведенні кооперацийних та кластерних відносин, що призводять до хибного сприйняття суспільством теоретичних основ діяльності бірж.

Список використаної літератури

1. Берлач А. І. Біржове право України : навч. посіб. / А. І. Берлач. – Київ : Україна, 2007. – 316 с.

2. Офіційний сайт Державної комісії з цін- них паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http:// www.ssmsc.gov.ua. – Назва з екрана.

3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat. gov.ua/. – Назва з екрана.

4. Сухітка А. М. Біржова торгівля в Україні: проблеми становлення та розвитку [Електронний ресурс] / А. М. Сухітра, І. М. Сегидін. – Режим доступу: http:// www.rusnauka.com/8_NND_2010/Econom ics/60579.doc.htm. – Назва з екрана.

Трауцька О.В.
викладач вищої кваліфікаційної категорії,
Полтавський кооперативний коледж,
м. Полтава, Україна

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується, з одного боку, тенденціями до інтеграції та співробітництва, а з іншого, – нарощуванням конкуренції та боротьби за виживання в умовах глобалізації. Освіта, як одна з сфер соціального життя, також підпадає під вплив ринкових відносин, а це означає, що і у цій галузі проблема якості стає надзвичайно актуальною. Саме якість вищої освіти забезпечує формування висококваліфікованого спеціаліста, який буде конкурентоспроможним і користуватиметься попитом на ринку праці.

В умовах жорстокого конкурентного ринку праці, актуальною є проблема оволодіння молодою людиною професією, яка б мала попит на ринку праці. Отже, щоб знайти належне місце у суспільстві, випускник коледжу має: гнучко адаптуватися у мінливих життєвих ситуаціях; критично мислити, вміти бачити труднощі, які виникають у реальному світі, і самостійно знаходити шляхи їх раціонального подолання; чітко усвідомлювати, де і яким чином знання, якими він володіє, можуть бути використані у навколишній дійсності; грамотно працювати з інформацією (вміти збирати необхідні для дослідження факти, аналізувати їх, висувати гіпотези щодо розв'язання проблем, робити необхідні узагальнення, формулювати аргументовані висновки); бути комунікабельним, контактним у різних галузях науки, передбачати конфліктні ситуації та уникати їх [1].

Кожен викладач хоче зробити процес навчання цікавим та захоплюючим. Практичний досвід переконує нас у тому, що одним з важливих факторів при вивченні предметів є мотивація, нестаток якої у студентів в наш час суттєво впливає на результати навчання. Нажаль, у багатьох студентів мотивацією до навчання залишається отримання позитивної оцінки у диплом, що актуалізує пошук шляхів вирішення проблеми заохочення молоді до навчання.

Розвиток мотивації повинен бути процесом керованим. Головними складовими середовища, в якому навчаються студенти виступають: сучасні засоби навчання, зокрема аудіовізуальні, що мають чітку професійну спрямованість; активні методи навчання («мозковий штурм», «метод кейсів», метод проектів тощо); сучасні технології навчання, такі як «Дебати», «Диспут», «Колаж», ігри-тренінги тощо. Сучасні методи навчання передбачають використання засобів масової інформації, зокрема мультимедійних, комп'ютерів, комп'ютерних мереж, web-сайтів, електронних підручників, відео програм. Інтерактивні засоби сприяють обміну інформацією. Це дуже важливо, оскільки цей ресурс задовольняє одну з найважливіших потреб – інформаційну.

Використання активних методів навчання сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів, розвиткові самостійного мислення. Активні методи навчання за своєю сутністю спрямовуються на утворення власної освітньої позиції тих, хто навчається. Така позиція передбачає творчий підхід до розв'язання навчальних, пізнавальних, а в подальшому і наукових проблем, котрі виникатимуть у майбутній фаховій діяльності. Студенти вчаться відстоювати власну думку, розвивають навички комунікативної культури.

Важливо зауважити, що не знаючи прийнятих у суспільстві правил мовного етикету, студент, як грамотний фахівець, у майбутньому не зможе правильно встановлювати різноманітні контакти з партнерами по роботі; уникаючи складних комунікативних ситуацій; не зможе з максимальною користю для себе і для оточуючих здійснювати сам процес спілкування.

Під час формування комунікативної компетенції майбутніх фахівців у коледжі використовується проблемний метод. Проблемне навчання – це навчально-пізнавальна діяльність студентів з метою засвоєння знань і способів діяльності у межах проблемної ситуації, самостійного аналізу ними ситуацій, формулювання проблем та розв'язання їх шляхом висунення пропозицій, гіпотез, їхнього обговорення і доведення. Суть проблемного навчання полягає у пошуковій діяльності, коли студент змушений активізувати раніше засвоєний матеріал і виробити на його основі рішення. Водночас удосконалюються вміння і навички самостійної роботи студентів, оскільки у подальшій професійній діяльності молодим спеціалістам дуже важливо володіти навичками самоосвіти та самовдосконалення. Зазначимо, що під час організації самостійної роботи: індивідуальної, парної, групової, викладачі використовують завдання з яскраво вираженим професійним спрямуванням.

Важливою складовою формування конкурентоспроможного фахівця на ринку праці є його практична підготовка на виробництві, оскільки під час проходження виробничої практики формуються професійні уміння та особистісні якості молодшого спеціаліста. Під час проходження виробничої практики студент може перевірити свої сили у професії, має можливість вивчити реальні професійні ситуації; перевірити теоретичні знання на практиці; самостійно приймати рішення, обґрунтовуючи їх доцільність перед керівником практики.

З метою покращення умов проведення практики та поліпшення підготовки студентів коледжу до майбутньої професійної діяльності необхідно: проводити дослідження з метою вивчення потреби у фахівцях певного напрямку підготовки (спеціальності); сформувати систему галузевих зв'язків між вищими навчальними закладами та роботодавцями для забезпечення здобуття студентами професійних навичок під час проходження виробничої практики; поширювати практику проведення навчальних занять із залученням спеціалістів підприємств.

У результаті застосування у вищій школі сучасних методів і форм навчання, створюється та реалізується модель творчої особистості, яка володіє

навичками спілкування, розуміє історичний процес, виявляє свій творчий потенціал, що, безумовно, сприятиме успішному працевлаштуванню молодших спеціалістів.

Список використаної літератури

1. Чередніченко Г. А. Формування творчих здібностей студентів у процесі фахової підготовки у вищих навчальних закладах / Г. А. Чередніченко // [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://vuzlib.com/content/view/213/8410/ – Назва з екрана.

Тригуб О.С.
здобувач СВО «Магістр»,
Науковий керівник – к.е.н, доцент кафедри
Підприємництва і права
Михайлова О.С.,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

УПРАВЛІННЯ РОЗРОБКОЮ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА ПІДПРИЄМСТВА

У загальному випадку стратегія складається з великої кількості відповідей на питання «як»: як організувати випуск відповідних товарів, як розподілити найчастіше обмежені ресурси, як задовольнити потреби споживачів, як перевершити конкурентів, як враховувати зміни у зовнішньому середовищі, як досягти цілей? Відповідь на питання «як» специфічна для кожної організації, тому що вимагає врахування різних ситуаційних чинників і повинна відбивати цілі підприємства. Окрема організація може вибрати відносно велику кількість різних стратегій. Одні можуть диверсифікувати свою діяльність, інші приймають рішення сконцентруватися на одному виді діяльності, треті вибирають обслуговування особливих запитів вузького кола покупців або слідують стратегії лідерства за витратами. Деякі можуть прийняти на озброєння стратегії інтегрованого зростання, що полягають в поширенні господарської діяльності на нові сфери, рухаючись вгору (пряма інтеграція) чи вниз (зворотна інтеграція) у виробничо-технологічному ланцюжку [1, с. 164]. Тому зміст опису стратегії повинний бути таким, щоб не тільки залишатися цілісним протягом тривалого часу, але й бути досить гнучким, щоб при змінах у навколишньому середовищі можна було здійснити його модифікацію і переорієнтацію.

Стратегія необхідна як окремій галузі чи регіону, так і для організації в цілому, окремим її підрозділам і функціональним відділам. У найзагальнішому випадку стратегії розробляються на чотирьох різних організаційних рівнях.

За словами О.С. Виханського, стратегічне управління – це таке управління організацією, що спирається на людський потенціал як основу організації, орієнтує виробничу діяльність на запити споживачів, гнучко реагує і проводить своєчасні зміни в організації, що відповідають виклику з боку оточення і що дозволяють досягати конкурентних переваг, що в сукупності дає можливість організації вижити в довгостроковій перспективі, реалізовуючи при цьому свої цілі [2, с. 327].

Практика бізнесу показує, що успішну стратегію не можна скопіювати і єдиної стратегії для всіх не існує. Тому ефективне управління неодмінно вимагає від фахівців цієї сфери стратегічного мислення й уміння розробляти і реалізовувати стратегію.

Стратегічне управління називають ринковим стратегічним управлінням (strategic market management). Включення в термін «стратегічне управління» слова «ринок» означає, що розробка стратегії повинна більшою мірою відштовхуватися від ринку і зовнішнього середовища, а не від внутрішньої орієнтації підприємства.

Підприємство повинно мати зовнішню орієнтацію (на споживачів, конкурентів та інші чинники зовнішнього середовища), реалізуючи маркетинговий, або ринковий підхід до управління. При цьому процес стратегічного управління має бути випереджальним, а не реактивним. Тому менеджерам треба намагатися впливати на події в зовнішньому середовищі і змінювати їх в інтересах підприємства, а не просто реагувати на них.

Слід зазначити, що можливості стратегічного управління не безмежні, і цей тип управління, як і всі інші, не універсальний для будь-яких ситуацій і завдань.

Підсумовуючи наведені пропозиції сформуємо ті, які мають найбільший вплив на збільшення прибутковості на рис.1.

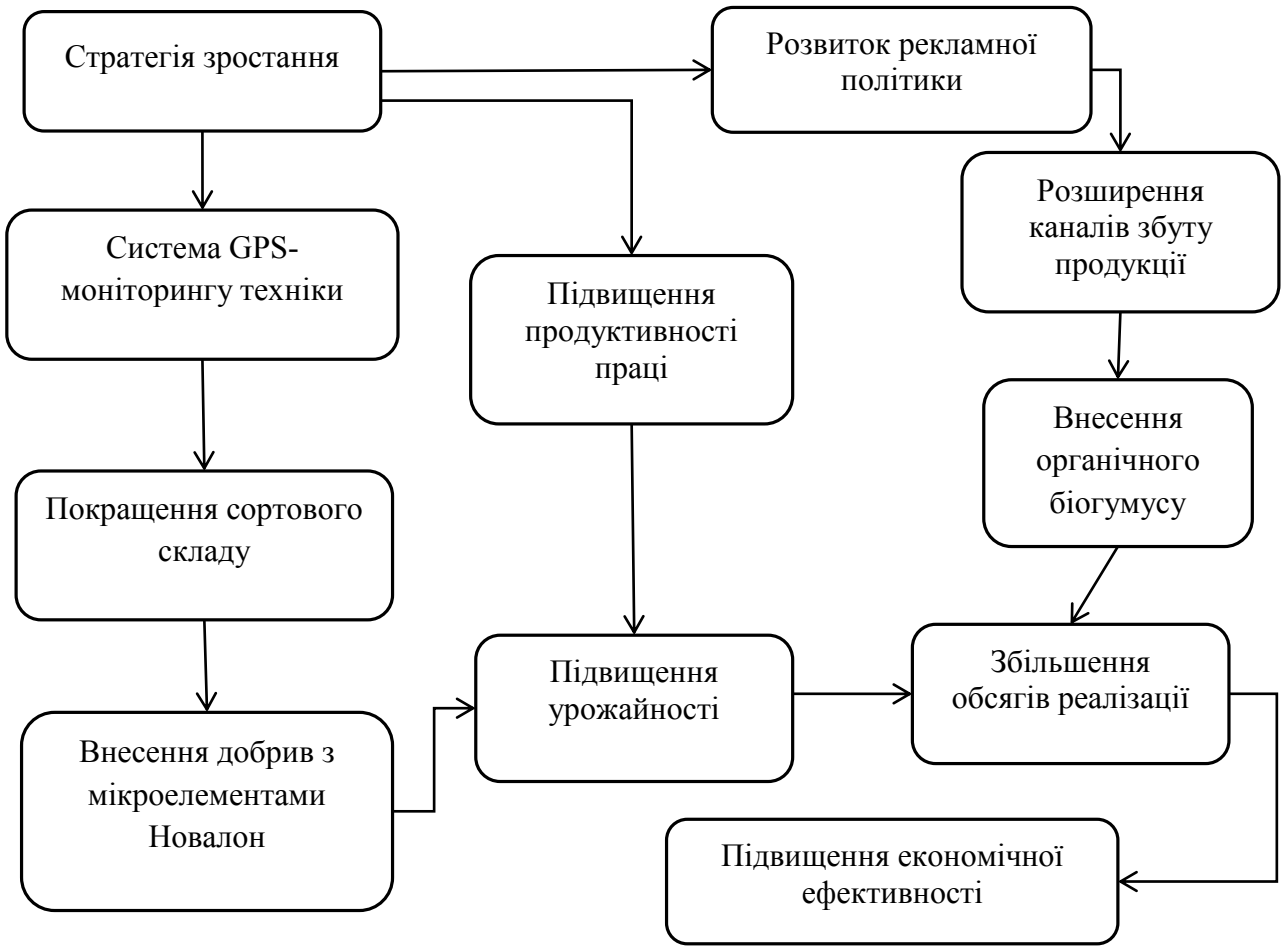

Рис. 1. Комплекс дії для реалізації стратегії збільшення прибутковості

Під час обґрунтування планів підвищення ефективності виробництва поряд з розглянутою системою взаємопов'язаних показників мають широко застосовуватися специфічні техніко-економічні показники, які відображають удосконалення технології виробництва, широкий розвиток комплексної механізації та автоматизації виробничих процесів, упровадження нового устаткування, заміну сировини й матеріалів.

Список використаної літератури

1. Пархоменко Н. А. Середовище стратегічного управління персоналом / Н.А. Пархоменко // Науковий вісник ЛНАУ. – 2010. – №17. – С. 172-180.

2. Балабанова Л. М. Управління персоналом: [навчальний посібник] / http://westudents.com.ua/knigi/336-upravlnnya-personalom-balabanova-l-v-.html. – Назва з екрану.

Tomasz Turek
PHD, Department of Business Informatics, Faculty of Management,Czestochowa University of Technology, Poland,
Калашник О. В.
к.т.н., доцент кафедри організації обліку та аудиту,
Топчило С. А.
здобувач СВО «Бакалавр»
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ПЕЧИВА ЦУКРОВОГО

Борошняні кондитерські вироби завдяки високому вмісту вуглеводів, жирів і білків є висококалорійними, добре засвоюваними продуктами, які мають приємний смак і привабливий зовнішній вигляд. Вони містять у своєму складі як засвоювані (цукри, крохмаль, декстрини, глікоген), так і незасвоювані вуглеводи (інулін, манан, целюлоза, геміцелюлоза, гумі-речовини і слизі).

Найбільш поширеним видом борошняних кондитерських виробів є печиво – висококалорійний продукт різноманітної форми, порівняно невеликого розміру, низької вологості, виготовлений з борошна, цукру, жиру, яєць, молочних продуктів, ароматичних речовин і хімічних розпушувачів. Низька вологість, висока харчова цінність поряд із гарними смаковими перевагами роблять ці вироби незамінними для туристів, спортсменів і учасників експедицій, а також є улюбленим продуктом для населення, особливо дітей.

Якість цукрового печива є одним з найважливіших засобів конкурентної боротьби, завоювання й утримання позицій на ринку. Тому підприємства приділяють особливу увагу забезпеченню високої якості товарів, установлюючи контроль на всіх стадіях виробничого процесу, починаючи з контролю якості використовуваних сировини і матеріалів і закінчуючи визначенням відповідності випущеного продукту технічним характеристикам і параметрам не тільки в ході його використання.

Найбільшим виробником в Україні була й залишається корпорація ROSHEN, тому, у якості об’єкту дослідження було обрано печиво цукрове «До кави з ароматом пряженого молока» цього виробника.

Під час проведення досліджень були визначені органолептичні та фізико-хімічні показники якості печива: вологість (ГОСТ 5900-73), намочуваність (ГОСТ 10114-80), лужність (ГОСТ 5898-87) готових виробів.

У результаті досліджень були визначені такі органолептичні показники якості печива цукрового «До кави з ароматом пряженого молока»:

1. Форма – правильна, що відповідає назві печива, краї печива рівні

2. Поверхня – з чітким рисунком на лицьовому боці, не підгоріла, без вкраплень крихт. без здуття,

3. Колір – золотий до ледве коричневого, властивий печиву цієї назви, різних відтінків, рівномірний, з темнішим забарвленням частин рельєфного рисунка, що виступає, і країв печива, а також нижнього боку печива і темнозабарвлені сліди від сітки печі та трафаретів. Так як печиво фасоване, то загальний тон забарвлення окремих виробів однаковий у кожній пакувальній одиниці.

4. Смак та запах – властиві печиву цієї назви, має запах та самк пряженого молока, без сторонніх запахів та присмаків.

5. Вигляд у розломі – пропечене печиво з рівномірною пористістю, без пустот і слідів не промішування.

Намокання – це непрямий показник пористості печива, який визначали за збільшенням маси печива під час занурення у воду з температурою 20°С на встановлений час. Намокання характеризується відношенням маси виробів після намокання до маси сухих виробів (у масових частках відсотка).

Вологість печива визначали прискореним способом у сушильній шафі при t=130 °С протягом 40 хв.

Лужність визначали титруванням фільтрату продукту 0,1 н розчином сірчаної або соляної кислоти з індикатором бромтимоловим синім. Показник лужності показує вміст у продукті лугу, виражений в градусах чи відсотках. Градуси лужності – це кількість мл 0,1 н розчину кислоти, що йде на нейтралізацію лугу, який міститься в 100 г продукту.

Результати дослідження показників якості печива цукрового «До кави з ароматом пряженого молока» подані в таблиці 1.

Таблиця 1

Результати дослідження показників якості печива цукрового «До кави з ароматом пряженого молока» (корпорація ROSHEN)

Назва показника	Значення показника		Відповідність НД
	нормативне	виміряне	
Намочуваність, %	110-150 %	160 %	Відповідає
Вологість, %	Не більше 10 %	10 %	Відповідає
Лужність, С°	2,0	1,9	Відповідає

Провівши аналіз якості печива цукрового «До кави з ароматом пряженого молока» виробництва корпорації ROSHEN встановлено, що дана продукція відповідає нормативним значенням ДСТУ 3781-98 [1].

Список використаної літератури

1. ДСТУ 3781-98 Печиво. Загальні технічні умови. [Електронний режим]. – Режим доступу: http://gost-snip.su/document/DSTU_3781_98_Pechyvo - Назва з екрану.

Тютюнник С. В.
к.е.н., доцент кафедри організації обліку та аудиту,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

РИНОК ЗЕРНА: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Зерновиробництво є стратегічним та найбільш пріоритетним напрямом розвитку аграрного сектору економіки як України в цілому, так і більшості її регіонів, оскільки зернова галузь – одна з найбільших галузей, яка забезпечує значну частку експортної виручки за рахунок реалізації продукції на зовнішні ринки. Упродовж 2015-2017 рр. спостерігалася нестійка тенденція частки зернових культур у загальному обсязі експорту: її зростання з 15,5 % у 2015 році до 16,5 % у 2016 році та зниження до 15,1 % у 2017 році [3]. Така тенденція пояснюється зменшенням обсягів валового збору зернових та зернобобових культур у 2017 році. Проаналізуємо під впливом яких чинників відбулася дана зміна (табл. 1). Таким чином, упродовж 2016-2017 рр. валовий збір зернових та зернобобових культур в цілому по Україні зменшився з 65951,5 тис. т до 61283,5 тис. т (на 4668 тис. т, або 7,1 %). Така зміна обумовлена впливом двох факторів. У результаті розширення зібраних площ на 177,7 тис. га (1,2 %) валовий збір збільшився на 870 тис. т. Одночасно внаслідок зниження урожайності на 3,8 ц з 1 га (8,2 %) валовий збір скоротився на 5538 тис. т.

Отже, темп приросту зібраних площ (1,2 % – екстенсивний чинник) не перекрив темпу зниження урожайності (8,2 % – інтенсивний чинник), що й обумовило зменшення валового збору на 7,1 % у 2017 р. порівняно з 2016 р.

Таблиця 1

Факторний аналіз валового збору зернових та зернобобових культур в цілому по Україні за 2016-2017 рр. [1]

Показник	Значення
Валовий збір, тис. т:	
2016 р.	65951,5
2017 р.	61283,5
Зібрана площа, тис. га:	
2016 р.	14317,2
2017 р.	14494,9
Урожайність, ц з 1 га:	
2016 р.	46,1
2017 р.	42,3
Відхилення (+,-) – всього, тис. т	-4668
у т. ч. за рахунок:	
зібраної площі	+870
урожайності	-5538

[1] Джерело: Доповідь «Про соціально-економічне становище України за 2017 р.» – Державна служба статистики України. – Київ, 2018 – 122 с.

Основними виробниками зерна в Україні є сільськогосподарські підприємства, а пріоритетними каналами збуту – продаж зерна комерційним структурам, населенню та видача в рахунок оплати праці та майнових паїв і плати за землю, продаж на роздрібних ринках. Основним напрямом підвищення ефективності функціонування ринкової інфраструктури, на думку О. В. Захаріної, є оптимізація кількості елементів інфраструктури, насамперед, оптово-продовольчих ринків, центрів інформаційно-консультаційного обслуговування і цінового моніторингу, консалтингових та дорадчих служб, фінансово-кредитних і страхових установ, а також створення умов тісної співпраці з ними виробників зерна.

Ринок зерна України – це середовище, де взаємодіють і органічно переплітаються різні суб'єкти господарювання. А саме: господарства населення, фермери, сільськогосподарські підприємства, агрохолдинги, урядові структури, міжнародні організації, які спеціалізуються на торгівлі сільськогосподарською продукцією. Частка великих аграрних компаній на ринку зерна становить близько п'ятої частини виробництва всієї зернової продукції країни [1].

Таким чином, основою зернопродуктового підкомплексу є потужне вітчизняне зерновиробництво, яке має гарні тенденції розвитку. Зміни на світових ринках зерна створюють для України надзвичайно привабливі умови для нарощування виробництва та експорту [2]. Однак, поряд з цим, є економічно необгрунтовано вивозити великі обсяги зернових, як сировини для виробництва продукції тваринництва. Потрібно нарощувати обсяги експорту готових зернопродуктів та продуктів переробки зерна з метою підвищення конкурентоспроможності держави. З метою покращення стану в галузі зерновиробництва пропонується: внести зміни в систему податкового та митно-тарифного регулювання; створити систему моніторингу та прогнозування ринку зерна; стимулювати ринковий попит та пропозицію на зерно; удосконалити інфраструктуру ринку зерна; гарантувати захист вітчизняним товаровиробникам при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності; проводити SWOT-аналіз галузі та окремих товаровиробників з метою визначення слабких і сильних сторін та можливостей і загроз у майбутньому.

Список використаної літератури

1. Захаріна О. В. Розвиток ринку зерна України та його вплив на формування конкурентоспроможності національної економіки / О. В. Захаріна // Вісник ЖНАЕУ. Ефективність та конкурентоспроможність аграрного виробництва. – 2016. – 1(54). Т. 2. – С. 95-109.

2. Липчук В. Структурні зміни у зерновиробництві: регіональний аспект / В. Липчук, Д. Малаховський // Аграрна економіка. – 2016. – С. 53-60.

3. Про соціально-економічне становище України за 2017 рік : доповідь [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua. – Назва з екрана.

Тютюнник С. В.
к.е.н., доцент кафедри організації обліку та аудиту,
Горобець Д. С.
здобувач СВО «Магістр»,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ

Грошові розрахунки, можуть здійснюватися як готівкою, так і в безготівковому порядку. У сукупності ці грошові розрахунки створюють грошовий обіг.

Безготівкові розрахунки – це перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, унесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів. Ці розрахунки проводяться банком на підставі розрахункових документів на паперових носіях чи в електронному вигляді [3].

Рахунок 31 «Рахунки в банках» створений для того, щоб грошові кошти, розміщені на рахунках в банку, могли бути використані для здійснення різного роду операцій в процесі ведення господарської діяльності.

За дебетом рахунку 31 відображається надходження грошових коштів, а за кредитом – використання цих коштів на товари чи послуги. На підставі перевірених виписок банку і грошових документів відображають операції за рахунком 31. Якщо у виписці банку виявляються операції, помилково проведені за рахунком 31, то вони відображаються по дебету або кредиту рахунку 31 в кореспонденції з рахунком 374 «Розрахунки за претензіями». У таких випадках про помилки повідомляють установу банку і вимагають виправлення даних помилок. Також помилки, допущені за операціями по рахунку 31, потрібно своєчасно виявляти і слідкувати за їх обов'язковим та точним виправленням установою банку.

Аналітичний облік на рахунку 31 проводиться за випискою банку тільки за наявності на підприємстві розрахункових субрахунків. У разі необхідності, виписка банку показує деталізацію всіх аналітичних рахунків окремо.

Основними нормативними документами, що регламентують бухгалтерський облік операцій з безготівковими коштами є Закон України «Про банки і банківську діяльність» [1] та Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [2]. Закон України «Про банки і банківську діяльність» визначає основні вимоги щодо банківського обслуговування рахунків.

У сукупному грошовому обороті найбільшу частку займають безготівкові розрахунки, так як вони володіють рядом переваг перед готівково-грошовими розрахунками. Ці переваги відображаються, передусім, у прискоренні

розрахунків, економії витрат, пов'язаних з перевезенням готівки, їх перерахунком і зберіганням. Застосування безготівкових розрахунків зменшує потребу в обороті грошових знаків держави.

Платіжна картка – це спеціальний платіжний засіб у вигляді виготовленої і виданої пластикової або іншого виду картки для оплати товарів та послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, одержання готівки у касах банків, у банкоматах та інших розрахункових операцій за договором між банком і клієнтом.

Таким чином, безготівкові розрахунки здійснюються через банк шляхом перерахування коштів з рахунку платника на рахунок одержувача коштів; кошти зберігаються в банках, за винятком залишків готівки в касі; розрахункові документи банк приймає до виконання в межах наявних коштів на рахунку організації; аналіз безготівкових розрахунків дає змогу контролювати заборгованість, регулювати її погашення, зменшуючи ризики діяльності профспілкових організацій.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07 груд. 2000 р. № 2121-III зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14. – Назва з екрана.

2. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05 квіт. 2001 р. № 2346-III зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-14. – Назва з екрана.

3. Вовчак О. Д. Платіжні системи: навч. посібник / Вовчак О. Д., Шпаргало Г. Є., Андрейків Т. Я. – К. : Знання, 2008. – 341 с. – Назва з екрана.

Тютюнник С. В.
к.е.н., доцент кафедри організації обліку та аудиту,
Ткаченко А. О.
здобувач СВО «Магістр»,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Найбільш значною частиною активів підприємства є запаси. Вони займають домінуючу позицію у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності, їх облік і оцінка впливає на результати господарської діяльності підприємства та на розкриття інформації про його фінансовий стан. Впровадження у виробництво нової техніки, досконалішої технології, механізація і автоматизація виробничих процесів, раціональна організація матеріально-технічного забезпечення та збуту готової продукції, здійснення

інших заходів, які сприяють режиму дотримання економії у витратах на виробництво і скорочення тривалості виробничого циклу, забезпечують прискорення обігу оборотних активів [2].

Сучасні умови функціонування сільськогосподарських підприємств перетворюють процес оцінки ефективності використання оборотних активів на самостійну ділянку аналітичної роботи, результати якої можна використовувати як інформаційну базу при ухваленні стратегічних управлінських рішень так і при формуванні механізму управління фінансовим станом підприємства, посиленні його конкурентних позицій на ринках збуту [1]. Для успішного функціонування підприємства на ринку методична оцінка ефективності використання його оборотних активів є об'єктивною необхідністю, яка дає можливість виявити сильні та слабкі місця підприємства, удосконалити його потужності та виявити приховані потенційні можливості. Ефективність використання оборотних активів істотно впливає на результати господарської діяльності, тому І. Ю. Велкова виділяє такі економічні показники (табл. 1) [3].

Таблиця 1

Показники ефективності використання оборотних активів

Показники	Алгоритм розрахунку	Економічна сутність
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Виручка від реалізації продукції / Середній залишок оборотних активів за період	Коефіцієнт оборотності показує число обертів здійснених оборотними активами підприємства за період (зазвичай за рік), або, що те ж саме – обсяг реалізованої продукції в розрахунку на 1 грн оборотних активів.
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Середній залишок оборотних активів за період / Виручка від реалізації продукції	Показник зворотний коефіцієнту оборотності: це сума оборотних активів, авансованих на 1 грн виручки від реалізації продукції. Чим менший коефіцієнт заванта-ження, тим ефективніше використовуються оборотні активи.
Коефіцієнт прибутковості оборотних активів	Величина прибутку від реалізації продукції / Середній залишок оборотних активів за період	Характеризує величину прибутку, що припадає на одну грошову одиницю вартості оборотних активів.
Тривалість одного обороту	360 / Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Це середній час (в днях), за який підприємству повертаються його вкладення в оборотні активи у вигляді виручки від реалізації продукції. Зменшення тривалості обороту свідчить про поліпшення ви-користання оборотних активів. Прискорення оборотності оборотних активів можна оцінити по їх абсолютному і відносному вивільненню з обороту.

Сума вивільнення оборотних активів за рахунок прискорення оборотності	(Виручка від реалізації продукції у звітному періоді ÷ 360) * (Середня тривалість одного обороту в базовому періоді – Середня тривалість одного обороту в звітному періоді)	Зменшення тривалості обороту свідчить про поліпшення використання оборотних активів. Прискорення оборотності оцінюють по їх абсолютному і відносному вивільненню з обороту. Під абсолютним вивільненням розуміється зниження суми оборотних активів у поточному році порівняно з попереднім при тому ж обсязі реалізації продукції або при його збільшенні. Відносне вивільнення має місце, коли темпи зростання обсягів продажу випереджають темпи зростання оборотних активів. Тобто меншим обсягом оборотних активів забезпечується більша виручка.
Матеріаломісткість виробленої на підприємстві продукції	Матеріальні витрати / Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Характеризує рівень використання матеріальних оборотних фондів і показує скільки матеріальних ресурсів використано в процесі виробництва одиниці продукції.

Специфічні показники ефективності використання оборотних активів сільськогосподарських підприємств наведено у табл. 2 [3].

Таблиця 2

Специфічні показники ефективності використання оборотних активів сільськогосподарських підприємств

Показники	Алгоритм розрахунку	Економічна сутність
Коефіцієнт оборотності оборотних активів сільськогосподарських підприємств	Виручка від реалізації продукції + Вартість молодняку, переведеного до основного стада – Вартість проданої худоби основного стада / Середній залишок оборотних активів за період	Коефіцієнт оборотності показує число обертів здійснених оборотними активами підприємства за період (зазвичай за рік), або, що те ж саме – обсяг реалізованої продукції в розрахунку на 1 грн оборотних активів. Прискорення оборотності можливе або при збільшенні виходу продукції на одиницю оборотних активів, або при зменшенні обсягу оборотних активів, необхідних для виробництва такої ж кількості продукції.
Витрати насіння на 1 ц зібраного врожаю	Загальні витрати насіння / Обсяг зібраного врожаю у центнерах	Характеризує витрати насіння у розрахунку на 1 ц зібраного врожаю.
Витрати кормів в розрахунку на одиницю виробленої продукції	Загальні витрати кормів / Обсяг виробленої продукції	Розраховується окремо за кожною групою та видом худоби та птиці, а також на одну умовну голову. Ці показники характеризують рівень годівлі сільськогосподарських тварин

Коефіцієнт ефективності планування оборотних активів	Фактичні залишки оборотних активів / Заплановані залишки за кожною складовою структури оборотних активів	Цей коефіцієнт допомагає розрахувати кількість оборотних активів, необхідних для ефективного та безперервного виробництва.
Коефіцієнт збереження залишку оборотних активів: – коефіцієнт зміни вартості оборотних активів – коефіцієнт втрати властивостей	Коефіцієнт зміни вартості залишку оборотних активів * Коефіцієнт втрати властивостей. Залишки оборотних активів / Процентне відношення інфляції за період чи зміну кон'юнктури на ринку. Кількість оборотних активів / Природний убуток оборотних активів за аналізований період	Характеризує ефективність використання оборотних активів з подальшим використанням їх у виробничому процесі з урахуванням втрати ними певних властивостей

Таким чином, у табл. 1 наведено основні показники ефективності використання оборотних активів. Але з метою більш комплексного оцінювання необхідно розрахувати показники для окремих складових оборотних активів (табл. 2). Важливо зазначити, що для сільськогосподарських підприємств деякі з вищезазначених показників розраховуються за методикою яка відображає специфіку галузі.

Враховуючи, що сезонні залишки запасів створюються в галузях, де сировина та товари надходять протягом року нерівномірно, отже, для сільськогосподарських підприємств необхідно не лише планувати залишки оборотних активів, але й треба вміти управляти ними. Саме для цього доцільно ввести коефіцієнт ефективності планування оборотних активів.

Отже, в результаті проведених досліджень, можна зробити висновок, що у теперішній час економісти вважають за доцільне оцінювати ефективність використання оборотних активів підприємства шляхом вибору декількох найважливіших показників. Тому, що сільське господарство – це пріоритетна галузь національної економіки України, а ефективне використання оборотних активів сприяє зниженню собівартості продукції та зростанню рентабельності агропромислового виробництва, а отже і підвищенню рівня економіки.

Список використаної літератури

1. Білик М. Д. Фінансовий аналіз: навч посібник / Білик М. Д., Павловська О. В. Притурен Н. М. – К.: КНЕУ, 2007. – 592 с.

2. Бондаренко О. С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств [Текст] / О. С. Бондаренко // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 4. – С. 40-44.

3. Велкова І. Ю. Сучасні методики розрахунку показників ефективності використання оборотних активів підприємств / І. Ю. Велкова // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – №1 (48). – С. 46-51.

Тютюнник Ю. М.
к.е.н., професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ПОЗИТИВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МАЙНОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ

Майновий стан – це одна з характеристик фінансового стану підприємства**,** за допомогою якої оцінюється склад, розміщення, структура та динаміка активів (майна) і пасивів (джерел формування капіталу). Аналіз майнового стану суб'єкта господарювання починається з оцінювання складу, структури та динаміки сукупного капіталу, під яким розуміють підсумок (валюту) балансу, що, з одного боку, показує загальну суму засобів, які має у своєму розпорядженні підприємство (активи), а з іншого – суму джерел утворення цих засобів (пасиви).

До пасивів балансу (звіту про фінансовий стан) належать власний капітал і зобов'язання. Від того, який капітал є в розпорядженні суб'єкта господарювання, наскільки оптимальна його структура та як ефективно він трансформується в основні й оборотні засоби, залежать фінансовий стан і результати діяльності підприємства.

У Законі України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень» № 2164-VIII від 5.10.2017 р. наведене таке визначення: власний капітал – різниця між активами і зобов'язаннями підприємства [1].

Власний капітал є основою для започаткування і продовження господарської діяльності підприємства, одним із найважливіших показників, оскільки виконує функції [2, с. 48]:

1) довгострокового фінансування (забезпечення безперервності діяльності) – перебуває в розпорядженні підприємства необмежено довго;

2) фінансування ризику – власний капітал є гарантією захисту капіталу кредиторів і відшкодування збитків;

3) самостійності та влади (участі в управлінні підприємством) – величина власного капіталу визначає рівень фінансової незалежності та впливу власника;

4) розподілу доходів, прибутків та активів – частки окремих власників у капіталі є основою під час розподілу фінансового результату і майна у разі ліквідації підприємства.

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», зобов'язання – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення

ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди [3].

Залежно від строку погашення зобов'язання поділяються на поточні та довгострокові. Поточні зобов'язання – зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу. Довгострокові зобов'язання – всі зобов'язання, які не є поточними зобов'язаннями.

Важливим питанням в аналізі структури джерел формування капіталу є оцінювання оптимальності співвідношення власного і позикового капіталу. На це співвідношення впливає низка факторів, зумовлених внутрішніми і зовнішніми умовами діяльності суб'єкта господарювання та обраною ним фінансовою стратегією, зокрема: розширення або скорочення обсягів діяльності (впливає на динаміку потреб у залученні коштів); тривалість одного обороту оборотних активів; співвідношення тривалості виробничо-комерційного циклу та періоду погашення поточної кредиторської заборгованості; структура витрат підприємства; накопичення надлишкових запасів, недіючого обладнання, матеріалів тощо; вилучення коштів на створення сумнівної дебіторської заборгованості, що спричиняє збільшення додаткового позикового капіталу.

У теорії та практиці фінансового аналізу проблема оптимального співвідношення власного і позикового капіталу не має однозначного вирішення. Вчені-економісти по-різному оцінюють оптимальність співвідношення власного і позикового капіталу (наприклад, 70:30; 60:40; зазвичай – 50:50). Кожне підприємство має визначати його у взаємозв'язку зі структурою основного й оборотного капіталу, швидкістю оборотності оборотних активів та іншими факторами. Аналіз структури власного і позикового капіталу необхідний для оцінювання раціональності джерел фінансування діяльності підприємства та його ринкової стабільності. Цей чинник дуже важливий, по-перше, для зовнішніх користувачів інформації (наприклад, для банків, інвесторів, постачальників ресурсів) у зв'язку з визначенням ступеня фінансового ризику і, по-друге, для самого підприємства під час обґрунтування фінансової стратегії.

Підсумком аналізу складу, структури та динаміки джерел формування капіталу має бути формулювання комплексних висновків, у яких наводяться позитивні та негативні ознаки і тенденції у майновому стані підприємства.

До основних позитивних характеристик майнового стану з погляду інформації пасиву балансу слід віднести такі [2, с. 59].

1. Збільшення абсолютної величини власного капіталу, зростання його частки в джерелах формування капіталу, що вказує на підвищення рівня фінансової стійкості підприємства. Зміна співвідношення власного і позикового капіталу, їх динаміка визначають економічну незалежність підприємства, стан його фінансової автономії. Підвищення частки власного капіталу в джерелах формування капіталу відбуватиметься за таких змін складових пасиву:

- темп приросту власного капіталу перевищує темп приросту зобов'язань і забезпечень;

- власний капітал збільшується, а зобов'язання і забезпечення зменшуються (або залишаються незмінними);

- власний капітал залишається сталим, а зобов'язання і забезпечення зменшуються;

- власний капітал зменшується повільніше, ніж зобов'язання і забезпечення.

2. Відсутність сум або їх скорочення за так званими «негативними» статтями розділу I пасиву балансу: непокритий збиток (рядок 1420), неоплачений капітал (рядок 1425), вилучений капітал (рядок 1430), наявність яких впливає на зменшення величини власного капіталу.

3. Збільшення абсолютної величини і підвищення частки довгострокового залученого капіталу в джерелах формування капіталу. Наявність довгострокових кредитів свідчить про зростання фінансових можливостей підприємства в оперативному маневруванні джерелами покриття його потреб, а отже, про довіру до підприємства з боку комерційних банків та інших кредиторів.

4. Скорочення у динаміці сум поточної кредиторської заборгованості за видами та в цілому, зниження її частки в джерелах формування капіталу, зобов'язаннях і забезпеченнях, поточних зобов'язаннях і забезпеченнях. Якщо поточна кредиторська заборгованість зростає, то темп її приросту має бути меншим від темпу приросту оборотних активів (особливо високоліквідних активів), що матиме позитивний вплив на ліквідність балансу та платоспроможність підприємства.

5. Приблизна рівновага між сумами і динамікою (темпами приросту) поточної кредиторської заборгованості та поточної дебіторської заборгованості, що є ознакою ефективних платіжно-розрахункових відносин підприємства.

Протилежні до наведених ознак і тенденцій вважатимуться негативними в оцінюванні фінансового стану підприємства за інформацією пасиву балансу.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 лип. 1999 р. (зі змін. і доп.) (у редакції Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень» № 2164-VIII від 5 жовт. 2017 р.) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://www.rada.gov.ua . – Назва з екрану.

2. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. – Полтава : ПДАА, 2016. – 432 с.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» / Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р., із змінами [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua . – Назва з екрану.

Фарманова А.Г.
здобувач СВО «Магістр»,
Науковий керівник – д.е.н, завыдувач кафедри
підприємництва і права
Махмудов Х. З.
Полтавська державна аграрна аадемія,
м. Полтава, Україна
Турсунов Х. М.
Главниый инспектор отдела организации таможенного контроля,
старший лейтенант таможенной службы
Региональное таможенное управление по г. Душанбе
Республика Таджикистан, г. Душанбе

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПІДПРИЄМСТВА

Організаційна культура визначається як система цінностей, навколо яких інтегруються члени організації. У відповідності з останніми формуються: стиль керівництва, поведінка організації на ринку, визначаються напрямки вдосконалення організації. Організаційна культура є динамічною категорією, яка формується під впливом розвитку світового і національного господарства, окремої галузі, підприємства, особистої культури членів організації. Її ієрархія охоплює: поверхневий, під поверхневий (змістовний, поведінковий) і глибинний (світоглядний) рівні [3].

Поверхневий рівень є найбільш доступним для дослідження. Його утворюють такі первинні утворення культури (артефакти) як формально – ієрархічна структура, технологія, основні форми відносин із зовнішнім середовищем, використання простору, родина, час, мова, довіра. Уявлення про цей рівень культури формує перше враження від організації, під впливом видимих і доступних для сприйняття таких елементів її зовнішнього образу як оточуюча працівників обстановка, мова спілкування, ділової інформації, листування, стиль телефонних розмов і вітань, ставлення членів організації один до одного.

До поверхневого рівня відносяться: оцінка підприємства покупцями і постачальниками, громадська думка про неї; кредо організації; місце її розташування і архітектура, дизайн офісу; символи підприємства, спілкування з клієнтом, свята, церемонії, організаційна структура і розташування відділів, ведення документації [2].

Вважається, що сьогодні необхідно не тільки опиратися на існуючі цінності, але й активно формувати нові. Тому важливо ретельно відслідковувати все нове, корисне, що є в цій сфері у інших, справедливо і неупереджено оцінювати. При цьому не можна знищувати повністю старі цінності, до них необхідно ставитися дбайливо, використовувати їх як основу

для формування нових, включивши відповідні механізми, у тому числі спільної творчості.

Ключові цінності, об'єднанні в систему, утворюють філософію підприємства. Вона відповідає на запитання, що є для нього найважливішим. Філософія відображає як підприємство сприймає себе і своє призначення, головні напрямки діяльності, створює основу формування підходів до управління (стиль, мотиваційні принципи, інформаційні орієнтири, порядок вирішення конфліктів), упорядковує діяльність персоналу на основі загальних принципів, полегшує освоєння вимог адміністрації, формує загальні універсальні правила поведінки. Сьогодні відображення місії і філософії часто можна почути у гаслах підприємств, які також можна віднести до елементів організаційної культури [1].

Аналізуючи класифікації елементів організаційної культури в її структурі доцільно виділити «реактивну» та «проактивну» частини.

«Проактивними» елементами культури виступають її носії, тобто співробітники підприємства. Відзначимо, що перший рівень представлено культурою співробітника, другий – групою співробітників підрозділів або відділів організації, які об'єднані єдиною виробничою функцією. Третій рівень – це культура напряму певних учасників організації (директорів, акціонерів, найманих робітників). Кожен з них володіє своїми цінностями, що певним чином впливає на діяльність підприємства. Останнім, четвертим рівнем є культура всього підприємства.

Список використаних джерел

1. Бойко Е. В. Організаційная культура как основа эффективного управления предприятием / Е. В. Бойко // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 4. – С. 52 – 58.

2. Мильнер Б. З. Теория организации: [учебник] / Б. З. Мильнер – М.: Инфра-М, 2001. – 480 с.

3. Петрова Г.В. Організаційна культура і менеджмент: концепція та зміст / Г. В. Петрова // Вісник Донецького державного університету економіки і торгівлі. – 2001.– №4. – С. 128 – 133

Філоненко М.П.
здобувач СВО «Магістр»,
Науковий керівник – к.е.н, доцент кафедри
підприємництва і права
Михайлова О.С.
Полтавська державна аграрна аадемія,
м. Полтава, Україна

УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Кадрова політика – це сукупність принципів, методів, форм

організаційного механізму з формування, відтворення, розвитку та використання персоналу, створення оптимальних умов праці, її мотивації та стимулювання. Кадрова політика визначає генеральну лінію і принципові настанови в роботі з персоналом на довготривалу перспективу [1, с. 56].

Кадрова політика формується державою, керівними партіями та керівництвом підприємств і знаходить конкретне вираження у вигляді адміністративних і моральних норм поведінки людей у суспільстві, організації. В ринковій економіці істотно змінюється суть і принципи кадрової політики. Вона є усвідомленою і цілеспрямованою на створення високопрофесійного трудового колективу, який би сприяв розвитку організації та особистості.

Кадрова політика — це система теоретичних поглядів, ідей, вимог, принципів, які визначають основні напрямки роботи з персоналом. Вона спрямована на вирішення виробничих, соціальних і особистих проблем людей на різних рівнях відповідальності. Основним завданням кадрової політики є:

- своєчасне забезпечення організації персоналом певної якості і кількості відповідно до стратегії розвитку організації;
- створення умов реалізації, передбачених трудовим законодавством прав і обов'язків громадян;
- раціональне використання персоналу;
- формування і підтримка ефективної роботи підприємства[2].

Далі ми можемо побачити порівняльну характеристику двох типів кадрової політики (таблиця 1). Закрита кадрова політика характеризується тим, що організація орієнтується на включення нового персоналу тільки з нижчого посадового рівня, а заміщення відбувається тільки з числа співробітників організації.

Такого типу кадрова політика характерна для орієнтованих на створення визначеної корпоративної атмосфери, формування особливого духу причетності, а також, можливо, що працюють в умовах дефіциту кадрових ресурсів.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика двох типів кадрової політики

Кадровий процес	Тип кадрової політики	
	Відкрита	Закрита
Набір персоналу	Ситуація високої конкуренції на ринку праці	Ситуація дефіциту робочої сили, відсутність припливу нових робочих рук
Адаптація персоналу	Упровадження нових для організації підходів, запропонованих новачками	Ефективна адаптація за рахунок високої згуртованості колективу, включення в традиційні підходи

Навчання і розвиток персоналу	Часто проводиться в зовнішніх центрах, сприяє запозиченню нового	Часто проводиться у внутрікорпоративних центрах, сприяє формуванню єдиного погляду, загальних технологій, адаптовано до роботи організації
Просування персоналу	Перевага при призначенні на вищестоящі посади завжди віддається співробітникам, проводиться планування кар'єри	Утруднено можливість росту, тому що переважає тенденція набору персоналу
Мотивація і стимулювання	Перевага віддається питанням стимулювання (зовнішньої мотивації)	Перевага віддається питанням мотивації (задоволення потреби в стабільності, безпеці, соціальному прийнятті)

Недостатня увага до економічних і соціальних проблем села призвела до кризових явищ у всіх сферах розвитку сільськогосподарського виробництва. Поліпшення соціально-економічних умов життя аграрних працівників – це одна з найскладніших проблем. Вона охоплює весь спектр питань, пов'язаних з реформуванням трудових відносин в агропромисловому комплексі, зміцненням матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств, поліпшення культурно-побутових умов і благоустрою села, формуванням кваліфікованих кадрів та ефективних трудових колективів. Вивчення особливостей відтворення робочої сили в агропромисловому комплексі є актуальним науковим завданням. Воно полягає у теоретичному визначенні всієї специфіки відтворення робочої сили, можливості накреслити конкретні шляхи до усунення негативних тенденцій у соціальному житті села, призупиненні падіння рівня життя сільського населення.

Список використаної літератури

1. Ансофф И.Б. Стратегическое управление / Иван Борисович Ансофф. – М.: Экономика, 1989. – 89 с.

2. Бортник В. А. Підвищення кваліфікації кадрів – складова формування кадрової політики / В. А. Бортник // зб. наук. праць Уманського державного аграрного університету / [редкол: П. Г. Копитко (відп. Ред.) та ін.]. – Умань, 2007. – Вип. 65, Ч. 2.: Економіка. – С. 57–62.

Флока Л. В.
к.с.-г.н., старший викладач кафедри
товарознавства продовольчих товарів,
Панченко А. А.
здобувач СВО «Бакалавр»,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»,
м. Полтава, Україна

АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ТА ОЦІНКА ЯКОСТІ КИСЛОМОЛОЧНИХ НАПОЇВ ДЛЯ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ

Харчування дитини – один з основних факторів формування здоров'я нації, тому по відношенню до нього можна робити висновки про загальний рівень турботи держави про дітей. Історично склалося так, що основним продуктом харчування дітей будь-якого віку є молоко. Молочна основа дозволяє створювати для харчування дітей продукти, які задовольняють найрізноманітніші потреби зростаючого організму і, крім цього, здатні виконувати лікувально-профілактичну функцію [1].

Останнім часом асортимент кисломолочних продуктів для харчування дітей значно розширився. Сучасні тенденції в створенні лікувальних продуктів для дітей, які полягають у виробництві продуктів з додаванням різних функціональних добавок, коригуванням білкового і вуглеводного молочного комплексу, з оптимальним жирнокислотним складом, дозволили фірмам-виробникам істотно розширити асортиментний ряд кисломолочної продукції.

Світовий ринок дитячого харчування умовно поділяють на 3 основні сегменти. Найбільший з них – це продукти на молочній основі (замінники грудного молока), які використовують для годування немовлят у перші 6 місяців життя. Цей сегмент складає 64 % загального обсягу продажів. Другий сегмент – продукція в баночках (пюре, соки, овочеві та м'ясні консерви) складає 20 %. Останній сегмент – сухі сніданки (у вигляді пластівців, сухариків) займає 11 %, 5% – інше [2].

Розвитку виробництва дитячих молочних продуктів в Україні сприяв запуск у 2013 році двох спеціалізованих підприємств з виробництва молочних продуктів для дитячого харчування – заводу дитячого молочного харчування «Яготинське для дітей» компанії «Молочний альянс», який увійшов в трійку лідерів ринку вітчизняного дитячого молочного харчування і на сьогодні завоював більш ніж 20 % цього ринку та заводу «Агуша» компанії «Wimm-Bill-Dann Україна» [3].

В Україні значно покращилася ситуація з виробництвом продуктів дитячого харчування. За останні чотири роки динаміка виробництва дитячого харчування в Україні збільшується, спад спостерігався лише у 2011 р. У 2013 р., порівняно з попереднім роком, зростало виробництво продуктів дитячого

харчування таких, як: сир кисломолочний та виробів з нього, продукти кисломолочні, соки дитячі, молоко оброблене рідке.

На сьогодні український ринок кисломолочних продуктів для дитячого харчування представлений трьома компаніями – філіалами транснаціональних корпорацій: корпорація PepsiCo в Україні (ТМ «Агуша»), ТОВ «Данон» (ТМ »Тьома», ТМ »Маша та Ведмідь», ТМ «Растішка»), ПРАТ «Лакталіс» (ТМ »Локо Моко»), ПРАТ «Комбінат «Придніпровський» (ТМ «Злагода»). Україну представляє ЗАТ »Молочний альянс» (ТМ «Яготинське для дітей») [4].

Найвищі показники зростання виробництва продукції дитячого харчування, в тому числі і кисломолочних продуктів, відмічено у 2015 році, зокрема виробництво кисломолочних виробів та напоїв для дитячого харчування збільшилось на 67,4 %, молока обробленого рідкого для дитячого харчування на – 16,8%. Так, за 6 місяців 2016 р. збільшились обсяги виробництва продуктів дитячого харчування на 7,9% і становили 17,3 тис. т. Зокрема, виробництво кисломолочних напоїв для дітей збільшилось на 19,1%, молока обробленого рідкого для дитячого харчування – на 10,2%. У структурі реалізованого на внутрішньому ринку дитячого харчування частка вітчизняного виробництва займає 71,9% [5].

Для проведення дослідження якості було відібрано зразки кисломолочних напоїв для дітей, що реалізуються в торговельній мережі м.Полтава: кефір «Малятко» ТМ «Злагода»; кефір ТМ «Агуша»; йогурт з наповнювачем фруктовим «Персик» ТМ «Яготинське для дітей»; йогурт з фруктовим наповнювачем «Персик», ТМ «Агуша».

Органолептичні та фізико-хімічні показники визначали за методикою згідно вимог ДСТУ 7710:2015 «Продукти кисломолочні для дитячого харчування. Загальні технічні умови» [6].

Результати органолептичної оцінки свідчать, що зовнішній вигляд досліджуваних зразків кефірів та йогуртів для дітей відповідають вимогам стандарту, консистенція однорідна, згусток не порушений, колір рівномірний по всій масі, запах і смак чисті, кисломолочні, без сторонніх присмаків та запахів, у йогуртів смак в міру солодкий.

Результати фізико-хімічної оцінки якості показали, що титрована кислотність у нормі тільки у зразку кефіру ТМ «Агуша», в усіх інших зразках кислотність трохи перевищує встановлену стандартом норму.

Таким чином, проведені дослідження якості кисломолочних напоїв для дитячого харчування показали, що продукція вітчизняних виробників в цілому відповідає вимогам стандарту за органолептичними показниками, але за фізико-хімічними, а саме за показником кислотності, відповідає лише зразок кефіру ТМ «Агуша».

Отже, виробництво дитячого харчування є невід'ємною частиною ринкового сегменту харчової та переробної промисловості, які в свою чергу займають провідне місце в структурі промислового виробництва країни. В обсягах промислової продукції частка дитячого харчування має значний

потенціал та повинна зайняти своє високе місце. Ринок кисломолочних продуктів для дитячого харчування має значний потенціал до зростання, а саме збільшення виробництва та споживання даної продукції. Стабільність і відродження даної галузі виробництва можливі за умови здійснення чіткої стратегії з боку держави і полягає, в першу чергу, у створенні сприятливих умов для виробництва і реалізації кисломолочних продуктів для дитячого харчування.

Список використаної літератури

1. Кузнецов, В.В. Справочник технолога молочного производства. Технология детских молочных продуктов [Текст] / В.В. Кузнецов, Н.Н. Липатова. – Санкт-Петербург: ГИОРД, 2005 г. – 525 с. – ISBN 5-901065-96-4.
2. Должанський, І.З. Аналіз ринку дитячого харчування в Україні [Текст] / І.З. Должанський, Г.О. Вороніна // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2016. – № 1. – С. 82-89.
3. Куць, І.О. Сьогодні можна довіряти українським виробникам дитячого харчування [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу: http://maub.com.ua/n/v/758– Назва з екрана.
4. Печенога О. Ринок дитячого харчування в Україні/ О.Печенога, Т. Нагайцева, Ю.Кіщак/Харчовик.-2012.-№5.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua. – Назва з екрана.
6. ДСТУ 7710:2015 .Продукти кисломолочні для дитячого харчування. Загальні технічні умови / Нац. стандарт України. – Вид.офіц. – [Чинний від 01.08.2016]. – Київ : Держспоживстандарт України, 2015. – 17с.

Харченко Т.О.
к.і.н., доцент кафедри правознавства,
ВНЗ Укркоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
Щетініна Т.О.
к.і.н., доцент кафедри підприємництва і права,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

У процесі формування та реалізації Україною державної політики в сфері економіки, було розроблено та поетапно втілювалися різноманітні цільових програми економічного і соціального розвитку. Практика реалізації відповідних програм та постійно вдосконалювана правова база дозволили розробити певні засоби і механізми регулювання господарської діяльності.

Господарський кодекс України в ч. 2 ст. 12 (надалі – ГКУ) визначає перелік основних засобів регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів підприємництва, а саме:

- державне замовлення;
- ліцензування, патентування і квотування;
- сертифікація та стандартизація;
- застосування нормативів та лімітів;
- регулювання цін і тарифів;
- надання інвестиційних, податкових та інших пільг;
- надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій.

Коментуючи відповідну статтю науковці прямо вказують: «Світовий досвід показує, що на саморегульований механізм ринку не можна повністю покладатися. Він сам по собі не може забезпечити здорових суспільних відносин і не гарантує довгострокової економічної стабільності. Держава повинна всіляко підтримувати малий і середній бізнес, забезпечувати громадське взаємопорозуміння у справах справедливого розподілу прибутків, використовуючи такі засоби, під впливом яких посилюється мотиваційне значення тих чи інших цілей господарської діяльності» [1, с. 30].

Правове регулювання засобів державного регулювання господарської діяльності конкретизовано у ст.13 – 17 ГКУ та у значній кількості законів та підзаконних нормативних актів.

З метою створення сприятливих організаційних та економічних умов для розвитку підприємництва органи влади на умовах і в порядку, передбачених законодавством, вчиняють наступні дії:

- надають підприємцям земельні ділянки, передають державне майно, необхідне для здійснення підприємницької діяльності;
- сприяють їм в організації матеріально-технічного забезпечення та інформаційного обслуговування, підготовці кадрів;
- стимулюють модернізацію технологій, інноваційну діяльність, освоєння підприємцями нових видів продукції та послуг [2].

Втручання державних органів у господарську діяльність підприємців не допускається, якщо вона не зачіпає передбачених законодавством України прав державних органів щодо здійснення контролю за діяльністю підприємців. Не допускається прийняття державними органами актів, які визначають привілейоване становище суб'єктів підприємницької діяльності однією з форм власності щодо суб'єктів підприємницької діяльності інших форм власності [3, с. 10]. Основними причинами гальмування розвитку малого підприємництва в Україні та її регіонах є цілий ряд факторів, які були сформульовані науковцями майже десять років тому [4, с.216], але й досі, на превеликий жаль, зберігають свою гостроту: відсутність дієвого механізму реалізації державної політики щодо підтримки малого підприємництва; неймовірно важкий тягар оподаткування; відсутність належного нормативно-правового забезпечення

розвитку малого бізнесу; обмеженість або повна відсутність матеріальних фінансових ресурсів; недосконаліть системи обліку та статистичної звітності малого підприємництва, обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення.

Причини такої ситуації криються в площині соціально-економічної політики, що проводиться в Україні. Станом на сьогоднішній день обтяжливі податки та відсутність матеріальних ресурсів для становлення малого підприємництва можна пояснити об'єктивними чинниками: втрата територій, тривале збройне протистояння, що відтягує значні людські та матеріальні ресурси країни. Але цими ж обставинами пояснити відсутність дієвого механізму реалізації державної політики щодо підтримки малого підприємництва чи відсутність належного нормативно-правового забезпечення в сфері підприємництва вже не вдасться. І хоча за останні роки проведена чимала робота щодо поліпшення правового забезпечення малого та середнього підприємництва (прозорість та чіткість системи державної реєстрації суб'єктів господарювання, зменшена зарегульованості ліцензування у сфері підприємництва і т.п.), але вважати такі дії достатніми підстав не має. Зауважимо, що чинне законодавство чітко встановлює перелік засобів регулюючого впливу держави на суб'єкти підприємництва (ст.12 ГКУ), а механізми впровадження даних засобів залишаються лише частково врегульованими.

Список використаної літератури

1. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / Кол. авт.: Г.Л.Знаменський, В.В.Хахулін, В.С.Щербина та ін.; За заг. ред. В.К. Мамутова. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 688 с.

2. Щербина В.С. Господарське право : [підручник] / В.С.Щербина. – 4-те вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2009. — 640 с.

3. Коротенко Н. П. Порівняльна характеристика державного регулювання економіки в Україні та країнах ЄС. Державне регулювання підприємництва. Розвиток підприємництва / Н. П. Коротенко // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 2. – С.4-13.

4. Іванілов О.С. Економіка підприємства [Текст]: підручник / Іванілов О. С. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 728с.

Ходовіцький М. В.
здобувач СВО «Бакалавр»,
Юдічева О. П.
к. т. н., доцент кафедри товарознавства
та комерційної діяльності в будівництві,
Київський національний університет
будівництва і архітектури,
м. Київ, Україна

НЕБЕЗПЕКА УРАЖЕНЬ РИБИ АНІЗАКІДАМИ

Риба, що є цінним продуктом харчування, досить нестійка під час зберігання і швидко псується. Крім того, риба і рибопродукти можуть бути джерелом токсикоінфекцій і токсикозів, викликаних бактеріями родів сальмонели, кишкової палички, протею, клостридіями, різною коковою мікрофлорою. Відомі випадки виділення з кишечника і шлунка риби збудників інфекційних захворювань тварин і людей. Але особливо небезпечними є інвазійні хвороби, що можуть передаватися через рибу людині – опісторхоз, метагонімоз, клоронхоз, дифілоботріозі і, зокрема, анізакідоз [1].

Мета дослідження – вивчити, в чому полягає небезпека уражень риби анізакідами.

Не так давно вважали, що личинки анізакід нешкідливі, тому що не розвиваються у людини до статевозрілої форми. Проте подальші спостереження показали, що, потрапляючи до травного тракту людини, живі личинки анізакід можуть бути причиною серйозних, з важким перебігом, хвороб. Уперше в людини анізакідоз було зареєстровано в Голландії в 1955 р. після вживання в їжу слабосолоних оселедців. З часом інформація щодо зараження людей цими гельмінтами стала з’являтися все частіше, і нині зареєстровано тисячі випадків анізакідозу в країнах Європи, Північної і Південної Америки, Південно-східної Азії. За результатами досліджень морської риби, що надходить на ринок України в свіжому, замороженому і солоному вигляді, було встановлено інвазування анізакідами 41 % атлантичного оселедця, 25 % тріски, 41 % путасу, 34 % минтаю, 28 % сайди тощо [2].

Личинки патогенних анізакід можуть бути у згорнутому стані (форма спіралі, широкого кільця) або витягнутими, в напівпрозорих капсулах чи без них (рис. 1). Вони дуже стійкі до впливу різних факторів і можуть довго жити в мертвій рибі Личинки стійкі до низьких температур, зокрема охолодження риби до –4 °С досить тривалий час не викликає загибелі личинок. І, навіть після загибелі риби, вони можуть тривалий час перебувати у воді і вільно плавати. Під час слабкого посолу оселедця і охолодженні до –3 °С личинки анізакід залишаються живими біля 1 міс. Личинки гинуть в кальмарах за температури – 20 °С протягом 24 год. [2].

Рис. 1. Фотографічне зображення личинок анізакід

Зараженість риб личинками анізакід висока, інтенсивність інвазії коливається, досягаючи максимально 1000 личинок в одній рибі. Небезпечними для людини є живі личинки анізакід, що знаходяться в ураженій рибі і рибопродуктах. Вони потрапляють до шлунково-кишкового тракту і починають паразитувати у шлунку, а також у товстому і тонкому кишечнику. В уражених органах з'являються набряки, виразки, відбувається порушення секреторної та рухової функцій кишечника, а також процесу травлення і засвоєння їжі [2].

Таким чином, риба уражена личинками анізакид у живому вигляді є небезпечною для людини. Личинки досить добре витримують знижені температури, отже, це потрібно мати на увазі під час експертних досліджень замороженої й охолодженої риби.

Список використаної літератури

1. Рудавська Г. Б. Санітарно-гігієнічна експертиза товарів: Підручник / Г. Б. Рудавська, Л. І. Демкевич . – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2003. – 409 с.

2. Анізакідоз [Електронний ресурс]. – Електронні дані. – Режим доступу : http://mediclab.com.ua/index.php?newsid=18048. – Назва з екрану.

Ціцька Н.Є.
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Львівський національний аграрний університет,
м. Дубляни, Україна

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ У ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУРАХ ТА ЙОГО ОБЛІК ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

В умовах ринкової економіки обов'язковим чинником успішного функціонування господарюючих суб'єктів, незалежно від форми власності, є формування власного капіталу в момент їх створення і поповнення власних фінансових ресурсів у процесі господарської діяльності. Власний капітал відіграє ведучу роль у створенні та розвитку підприємства. Для прийняття обґрунтованих та виважених управлінських рішень, керівникам потрібна повна та достовірна інформації про фінансово-майновий стан їх підприємства. Основним джерелом, де акумулюється та систематизується необхідна інформація, є бухгалтерський облік та фінансова звітність. Тому на сьогодні,

для підприємств виняткове значення мають вдосконалення методики обліку власного капіталу та відображення цієї інформації у фінансовій звітності.

Протягом останніх років в Україні відбувається реформування системи бухгалтерського обліку, шляхом наближення Національних положень стандартів бухгалтерського обліку (НП(С)БО) до Міжнародних Стандартів Фінансової Звітності (МСФЗ), з метою полегшення співпраці вітчизняних підприємств з іноземними партнерами. Тому актуальним є дослідження змін, які відбулись в законодавстві України, щодо ведення обліку власного капіталу і складання фінансової звітності в контексті національних і міжнародних стандартів обліку.

Як показує досвід, Україна пішла шляхом розробки НП(С)БО, які ґрунтуються на основних концепціях МСФЗ. Вже сьогодні Мінфін поступово вносить зміни до Національних стандартів, наближуючи їх до міжнародних та зменшуючи прогалину між вітчизняною системою обліку та загальноприйнятою європейською.

Згідно до національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затвердженого Міністерством фінансів України 07.02.2013 р. № 73, власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань [1]. В міжнародних стандартах бухгалтерського обліку не використовується такий термін як «власний капітал», еквівалентом до нього в зарубіжній практиці є поняття «чисті активи» (net assets). Рекомендації, на рахунок оцінки та відображення у фінансовій звітності інформації, щодо елементів капіталу за міжнародними стандартами відображено в таблиці.

Таблиця 1

Тлумачення елементів капіталу за МСФЗ

Складові капіталу	Стандарт	Назва стандарту
Визначення капіталу	Концептуальні основи	Принципи підготовки фінансової звітності
Характеристика капіталу та його відмінність від зобов'язань	МСФЗ (IFRS) 7 інтерпретації МСФЗ (IFRIC) 2	Принципи підготовки фінансової звітності Фінансові інструменти: розкриття інформації
Відображення в складі капіталу зміни вартості окремих видів активів, а також відстрочені податки, пов’язані з цим	МСБО (IAS) 12	Податки на прибуток
	МСБО (IAS) 16	Основні засоби
	1МСБО (IAS) 38	Нематеріальні активи
	МСБО (IAS) 39	Фінансові інструменти: визнання та оцінка
Відображення в складі капіталу результатів змін облікової політики та виправлення помилок	МСФО (IAS) 8	Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки
Відображення в складі капіталу результатів змін курсової різниці	МСФО (IAS) 21	Вплив змін валютних курсів

Розкриття інформації щодо власного капіталу у фінансовій звітності підприємства	МСБО (IAS) 1 МСФЗ (IFRS) 7 МСФЗ (IFRIC) 2	Подання фінансових звітів Фінансові інструменти: розкриття інформації Розкриття інформації про частки участі в інших суб'єктах господарювання

Міжнародні стандарти детально не регламентують питання обліку власного капіталу у силу специфічності національних законодавств, що визначають вимоги до формування власного капіталу для різноманітних форм організації бізнесу і, відповідно, відмінностей національних правил його обліку. Відображення інформації про власний капітал у фінансовій звітності в Україні майже не відрізняється від міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Основною відмінністю є те, що за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку є обов'язковим лише розкриття інформації про випущений капітал та резерви, а статті власного капіталу є згрупованими і носять рекомендований характер.

В Україні також доцільно надати суб'єктам господарювання право додаткового розкриття облікової інформації у фінансових звітах через додавання відповідних статей фінансових звітів, які деталізують регламентовані на нормативному рівні обов'язкові статті фінансових звітів. При розгляді потреби в додаткових статях необхідно виходити з вимоги доречності подання такої інформації для її розуміння, з огляду на мету складання кожного фінансового звіту. Перевагою сформованого підходу є забезпечення можливості складання фінансових звітів з урахуванням специфіки суб'єктів господарювання, яка, зокрема, визначає склад та структуру елементів фінансових звітів [2].

В процесі управління підприємством окреме місце займає походження власного капіталу. Світова практика використовує наступний поділ власного капіталу за джерелами утворення (рис.1.).

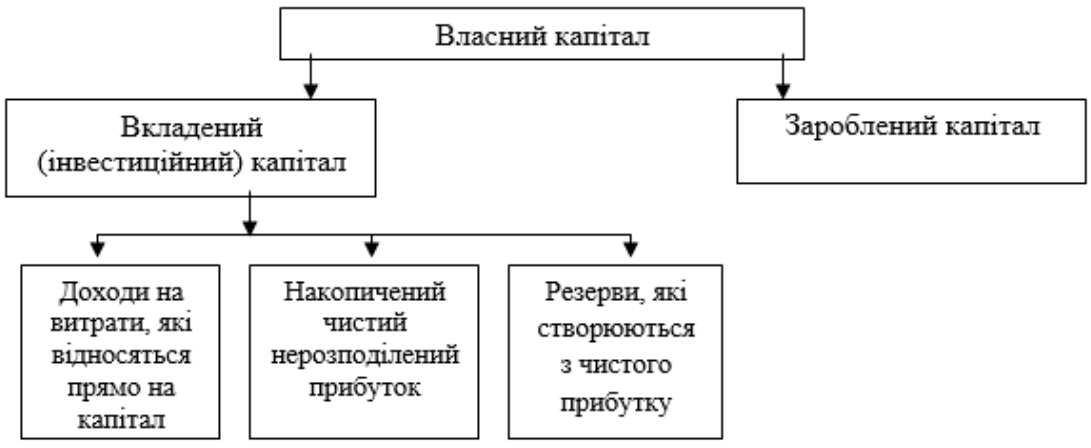

Рис.1. Складові власного капіталу за міжнародними стандартами фінансової звітності

Вкладений капітал являє собою величину коштів, внесених власниками при організації підприємства. Величина вкладеного капіталу може змінюватися тільки за рахунок додаткових інвестицій або вилучень коштів власників.
Зароблений капітал являє собою величину коштів, зароблених власниками і реінвестованих у діяльність підприємства (частина зароблених коштів може вилучатися власниками, наприклад, у вигляді дивідендів). Ця величина показує, наскільки збільшилися чисті активи підприємства в результаті діяльності підприємства за весь час його існування [3].

Реформування системи бухгалтерського обліку в Україні вже почалося і це складний, неоднозначний процес, який повинен співвідноситися з готовністю системи бухгалтерського обліку до відповідних новацій. Впровадження міжнародних стандартів обліку і звітності в Україні полегшить співпрацю вітчизняних підприємств зі світовими торгівельними партнерами, і цим самим надасть можливість залучити додаткові іноземні інвестиції.

Отже, питання обліку власного капіталу за МСФЗ є на сьогоднішній день актуальним та потребує подальшого дослідження.

Список використаної літератури

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом Міністерства фінансів України 07.02.2013 р. № 73 та зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28.02.2013 р. за № 336/22868 URL: http://msfz.minfin.gov.ua. – Назва з екрана.

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку «Подання фінансової звітності» [із змінами та доповненнями] URL: http://msfz.minfin.gov.ua. – Назва з екрана.

3. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: навч. посіб. – К.: НУХТ, 2012. 335 с.

Чайка Т. О.
к.е.н., доцент кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова,
Яснолоб І. О.
к.е.н., старший викладач кафедри підприємництва і права,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ПЕРЕДУМОВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКА

Аграрний сектор України останні роки має стабільний і позитивний напрям розвитку, збільшення темпів нарощування виробництва сільськогосподарської продукції. Як відомо, сільське господарство України є

однією з найважливіших галузей економіки країни. Обсяги виробництва сільськогосподарської продукції становлять 11,6 % валового внутрішнього продукту (277 млрд грн), тут зайнято майже 3 млн населення, використовується основних засобів вартістю понад 210 млрд грн, функціонують майже 47,7 тисяч господарюючих суб'єктів, що використовують 42,7 млн га сільськогосподарських угідь, що складає 70,8 % від площі України (2016 р.) [1, 2]. Вироблена в сільському господарстві 1 гривня продукції дає змогу одержувати понад 12 гривень продукції в інших галузях. Сільські території є місцем оздоровлення жителів країни, а сільське населення – оберегом національних звичаїв і традицій [3].

Сільськогосподарські підприємства виробляють 57 % валової продукції сільського господарства, у т.ч. 61,3 % продукції рослинництва і 45,6 % продукції тваринництва. У 2016 р. сільськогосподарські підприємства отримали 89,3 млрд грн чистого прибутку, що на 14,1 % менше проти рекордного рівня 2015 р., тоді як у 2014 р. – лише 21,4 млрд грн. Продуктивність праці в сільськогосподарських підприємствах у 2016 р. перевищила рівень 2010 р. у 2,1 рази завдяки відповідним тенденціям у рослинництві (у 2 рази) та тваринництві (2,2 рази) [2].

Рівень рентабельності виробництва продукції сільського господарства в Україні у сільськогосподарських підприємствах за 2016 р. становив 37,3 %. Після рекордного 2015 р. це другий за величиною показник за всю історію розвитку сільського господарства України протягом останніх 22 років. Порівняно з 2015 р. рівень рентабельності галузі зменшився на 8,3% – із 45,6% до 37,3%. При цьому за продукцією рослинництва цей показник знизився лише на 6,3% – з 50,6% до 44,3%, тоді як у тваринництві – на 14,4% (з 22,1% до 7,7%). Рівень рентабельності виробництва продукції тваринництва став найнижчим з 2010 р. [2].

У 2016 р. рентабельність сільськогосподарського виробництва формувалася під впливом суттєвого зростання собівартості більшості видів продукції (на 11-38 %) на фоні значно повільнішого зростання цін реалізації сільськогосподарської продукції, який склав 109 %, а за продукцією тваринництва – лише 101,7 % [2].

Таким чином, забезпечення рентабельного виробництва сільськогосподарської продукції в України надалі залежатиме від цінової кон'юнктури на внутрішньому і зовнішньому ринках, сповільнювання зростання собівартості продукції, в тому числі інфляційного.

Подальший розвиток сільськогосподарських підприємств можливий як результат наступних заходів [2, 4]:

– формування великотоварного виробництва у регіонах, що сприятливі для виробництва найбільш прибуткових видів сільськогосподарської продукції, зокрема: у північних регіонах – зернових і зернобобових, технічних культур, а в південних – овочевих та баштанних культур;

– стимулювання розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, що займаються закупівлею, зберіганням, переробкою і збутом

продукції тваринництва та рослинництва, як альтернативи посередницьким комерційним структурам;

– досягнення доцільних розмірів виробництва за рахунок кооперування сільськогосподарських підприємств з метою спільного використання машинно-тракторного парку та транспортних засобів;

– запровадження виробничих стандартів щодо структури посівних площ та щільності поголів'я тварин на рівні суб'єктів господарювання та регіонів;

– створення умов для конкуренції на ринку оренди землі через обмеження розмірів землекористування великих господарських структур.

Ми погоджуємося, що на сьогодні підвищити ефективність діяльності та конкурентоспроможності малих і середніх форм господарювання у сільській місцевості можливо лише за участю держави шляхом [5]:

– стимулювання запровадження інноваційних ресурсо- та енергозберігаючих технологій;

– надання державної інвестиційної підтримки для реалізації інноваційно-інвестиційних проектів суб'єктами господарювання відповідно до виконання завдань місцевих, регіональних, галузевих і державної програм розвитку сільського господарства;

– запровадження часткової компенсації вартості придбання високопродуктивного поголів'я тварин, технічних засобів, новітнього обладнання тощо;

– забезпечення кредитування будівництва елеваторів, молочнотоварних ферм і об'єктів виробничої інфраструктури на поворотній основі;

– запровадження державних гарантій і поручительств за кредитуванням, компенсації банківських відсоткових ставок за наданий кредит;

– розвиток кредитної кооперації для надання короткострокових і довгострокових мікрокредитів;

– стимулювання розвитку обслуговуючої кооперації для надання господарствам населення агротехнічних послуг;

– розвиток споживчої кооперації для забезпечення збуту залишків вирощеної продукції городницькими й садівничими господарствами, а також присадибними господарствами сільського населення;

– створення умов для збуту виробленої сільськогосподарськими підприємствами продукції на оптових ринках сільськогосподарської продукції;

– забезпечення розвитку інфраструктури місцевих ринків збуту сільськогосподарської продукції, розбудови інженерної інфраструктури для створення сприятливих умов ведення господарської діяльності, а також запровадження сільськогосподарської контрактації для гарантованого збуту виготовленої продукції особистих селянських господарств і задоволення потреб місцевих державних установ та закладів освіти, охорони здоров'я тощо;

– сприяння пошуку перспективних ринків збуту та захисту інтересів великотоварного агробізнесу на міжнародних ринках;

– надання підтримки виробникам органічної сільськогосподарської продукції [6];

– забезпечення довгострокової підтримки (на 5-10 років) для розвитку тваринницької продукції, зокрема скотарства;

– забезпечення пільгового отримання професійної сільськогосподарської освіти членами особистих селянських господарств і приватними підприємцями у сільській місцевості.

Доцільно відзначити, що на сьогодні значної актуальності набувають сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, серед яких найбільш затребувані [7]:

− спеціалізовані кооперативи з виконання певних функцій (переробні, маркетингові, постачальницькі, сервісні);

− багатофункціональні кооперативи, що створюватимуться на районному рівні у формі агроторгових домів, які зможуть об'єднувати всіх товаровиробників і здійснювати збут продукції та забезпечувати необхідними матеріальними ресурсами своїх клієнтів-власників, надавати їм інформаційно-консультативні послуги;

− кооперативи при сільських громадах, що створюються власниками особистих селянських господарств одного або кількох сіл для отримання послуг, пов’язаних з веденням цих господарств.

Таким чином, навіть за скрутних умов господарювання аграрний сектор України продовжує демонструвати прийнятні темпи розвитку, як результат проведених земельної й аграрної реформ. Нові умови та виклики, що пов’язані з глобалізацією, вимагають своєчасних дій держави, аграрної науки та практики щодо розвитку підприємницьких структур в аграрному секторі економіки []. Від оперативності й ефективності адаптації аграрного сектора України до нових умов господарювання і світових тенденцій, залежать його подальші та довгострокові перспективи зайняти належне місце серед провідних виробників сільськогосподарської продукції в світі.

Список використаної літератури

1. Агробізнес України 2016/17 : Інфографічний довідник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Latifundist.com. – Назва з екрана.

2. Сільське господарство України за 2016 рік : Статистичний збірник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm. – Назва з екрана.

3. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року /за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2012. – 182 с.

4. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / [Присяжнюк М.В., Зубець М.В., Саблук П.Т. та ін.]; за ред. М.В. Присяжнюка, М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 с.

5. Гайдуцький П.І. НеЗалежна економіка України / П.І. Гайдуцький. – К.: ТОВ «Інформаційні системи», 2014. – 528 с.

6. Сіренко Н.М. Перспективи розвитку органічного сільськогосподарського виробництва в Україні / Н.М.Сіренко, Т.О. Чайка // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Миколаїв, 2011. – № 1. – С. 20-27. Режим доступу : http://217.77.213.157:8080/jspui/bitstream/123456789/419/1/Перспективи%20розвитку%20органічного.pdf– Назва з екрана.

7. Chayka T.O., Yasnolob, I.O., Gorb, O.O., Shvedenko P.Yu., Protas N.M., Tereshchenko, I.O. (2017). Intellectual Rent in the Context of the Ecological, Social, and Economic Development of the Agrarian Sector of Economics. Journal of Environmental Management and Tourism, (Volume VIII, Winter), 7(23): 1442-1450. doi: https://doi.org/10.14505//jemt.v8.7(23).13. Режим доступу : https://journals.aserspublishing.eu/jemt/article/view/1780. – Назва з екрана.

Шийка К.І.
здобувач СВО «Бакалавр»
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри
економіки підприємства,
Дядик Т.В.,
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

НАСЕЛЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ

Проблема зайнятості населення України була завжди актуальною, а в наш час ще більше поширилася. Зайнятість – це діяльність громадян, пов'язана із задоволенням особистих і суспільних потреб, яка приносить їм дохід у грошовій чи іншій формі. Вона характеризується системою економічних відносин з приводу забезпечення громадян робочими місцями та визначення форм участі в суспільному господарстві з метою одержання засобів до існування.

Згідно із Законом України «Про зайнятість населення», до зайнятого населення належать громадяни нашої країни, які проживають на її території на законних підставах, а саме:

– працівники за наймом на умовах повного або неповного робочого дня (тижня) на підприємствах, установах, організаціях незалежно від форм власності, у міжнародних та іноземних організаціях в Україні та за кордоном;

– громадяни, які служать у збройних силах, прикордонних, внутрішніх, залізничних військах, органах національної безпеки та внутрішніх справ;

– особи, які проходять професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації з відривом від виробництва; які навчаються у денних загальноосвітніх школах, середніх спеціальних та вищих навчальних закладах;

– зайняті вихованням дітей, доглядом за хворими, інвалідами та громадянами похилого віку;

– працюючі громадяни інших держав, які тимчасово перебувають в Україні та виконують функції, не пов'язані із забезпеченням діяльності посольств і місій [2].

Чисельність економічно активного населення у 2016 р. складала 653 тис. осіб (61 % від загальної чисельності). Цей показник менший рівня 2000 р. на 95,2 тис. осіб та 1,5 відсоткових пункти відповідно. Щодо зайнятості населення, то у 2016 р. в Полтавській області було зайнято 570,4 тис. осіб, що 101,9 тис. осіб менше 2000 р. та майже на 3 % менше у структурі економічно-активного населення [1].

Розрізняють такі форми зайнятості: повну, неповну, часткову, первинну та вторинну зайнятість.

Повна зайнятість – це діяльність протягом повного робочого дня (тижня, сезону, року), яка забезпечує дохід у нормальних для даного регіону розмірах. Неповна зайнятість характеризує зайнятість конкретної особи або протягом неповного робочого часу або з неповною оплатою чи недостатньою ефективністю. Неповна зайнятість може бути явною або прихованою.

Часткова зайнятість – це добровільна неповна зайнятість. Первинна зайнятість характеризує зайнятість за основним місцем роботи. Якщо крім основної роботи чи навчання ще є додаткова зайнятість, вона називається вторинною зайнятістю.

З метою забезпечення зайнятості населення в Україні потрібно реалізувати комплекс заходів, серед яких найважливіші такі:

– інвестиційні та податкові заходи, спрямовані на раціональне розміщення продуктивних сил, підвищення мобільності трудових ресурсів, заохочення підприємництва, створення нових технологій, нових малих підприємств, застосування гнучких режимів праці (скороченого робочого дня, роботи вдома та ін.), що сприяють збереженню і розвитку системи робочих місць;

– забезпечення прав та інтересів працівників через вдосконалення законодавства про зайнятість населення і працю, створення сприятливих умов на виробництві;

– проведення аналітичних і наукових досліджень економічної структури і прогнозування змін в якості й розподілі робочої сили;

– перегляд напрямів та рівнів професійної підготовки з урахуванням прогнозу попиту та пропозиції на ринку праці;

– проведення регулярного моніторингу попиту та пропозиції робочої сили та розробки прогнозу попиту та пропозиції на ринку праці;

– регулювання зовнішньоекономічної діяльності в частині залучення і використання іноземної робочої сили на основі квотування й ліцензування, а також забезпечення своїм громадянам права працювати за кордоном.

Зворотним поняттю «зайнятість» є поняття «безробіття». Це явище негативно відображається на стані всієї економіки країни. Незайняте населення відрізняється від безробітного тим, що незайняте – це населення, яке щойно зареєструвалося у ЦЗ, і лише через вісім днів, якщо їх не працевлаштують, такі люди отримають статус безробітних.

Стратегія зайнятості населення в Україні має пов'язуватися з подальшим розвитком і розширенням активних заходів для запобігання повальному безробіттю та збільшенням на них витрат із фонду сприяння зайнятості населення з урахуванням стану ринку праці. В основу має бути покладено модель управління, центральними елементами якої є основні регулятори ринкової організації праці: заробітна плата як ціна послуг праці, конкуренція на ринку праці, трудова мобільність. Саме за цими параметрами здійснюється, з одного боку, саморегулювання на ринку праці, а з іншого – відбувається втручання держави, яка реалізує координаційну, стимулюючу чи обмежувальну роль у процесі управління.

Отже, можна зробити висновок, що використання трудових ресурсів характеризується показником зайнятості. Зайнятість населення являє собою діяльність частини населення щодо створення суспільного продукту. Також для запобігання безробіттю серед молоді є реалізація спеціалізованих програм, які забезпечують розширення зайнятості молоді шляхом створення для неї додаткових робочих місць без великих матеріальних витрат, зокрема шляхом організації сезонної і тимчасової участі в проведенні сільськогосподарських робіт, обслуговуванні і ремонті сільськогосподарської техніки, транспортуванні і реалізації урожаю., через надання допомоги інвалідам, людям похилого віку, через роботу в лікарнях, інтернатах, дитячих будинках та ін.

Список використаної літератури

1. Головне управління статистики у Полтавській області. Інтернет-видання: [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.poltava.gov.ua . – Назва з екрану.

2. Закон України «Про зайнятість населення» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http//rada.gov.ua . – Назва з екрану.

Шульженко І.В.
к. е. н., доцент кафедри менеджменту,
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НЕВЕРБАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЇ В РОБОТІ МЕНЕДЖЕРА

Комунікація – це обмін інформацією між людьми, за допомогою слів, букв, символів, жестів, через які висловлюється відношення одного працівника

до знань і розумінь іншого. Саме завдяки комунікації досягається довіра і взаємосприйняття поглядів. Це необхідний елемент в діяльності менеджера, який, спілкуючись з підлеглими, одержує інформацію для прийняття рішень, підтримує ділові контакти з партнерами. Все, що роблять менеджери для досягнення організацією її цілей, вимагає ефективного обміну інформацією. Якщо люди не зможуть обмінюватися інформацією, вони не зуміють працювати разом, формулювати цілі і досягати їх. Основним ресурсом менеджменту є інформація, а основною технологією – комунікація. Без неї сам процес управління є просто неможливим. Якщо усунути комунікацію, то організація не зможе існувати. Проте комунікація не обмежується простим передаванням інформації. Вона має здійснюватися таким чином, щоб надіслана інформація впливала на поведінку того, на кого вона спрямована, мотивувала його до певних дій. А це можливо у тому випадку, коли обидві сторони впевнені у тому, що рішення і відповідні дії на основі даної інформації змінять ситуацію на краще. Для цього інформація має бути достовірною, своєчасною, повною і релевантною (прямо чи опосередковано стосуватися об'єкта управління).

Тобто комунікації – це складний процес, що складається з взаємозалежних кроків. Кожен з цих кроків дуже потрібний для того, щоб зробити думки зрозумілими іншій особі. Етапи проходження інформації взаємопов'язані і складаються із: зародження ідеї; кодування і обрання каналу, передачі і декодування [1, с.171].

Якщо знехтувати певними правилами передавання інформації, її зміст може бути спотворено чи навіть утрачено. Тому слід обирати такий метод комунікації та комунікаційний канал, які б сприяли забезпеченню найефективнішого і найбезпечнішого обміну інформацією в кожній конкретній управлінській ситуації.

Згідно з дослідженнями, менеджер від 50 до 90% всього часу витрачає на комунікації. Це опрацювання документів, заплановані та незаплановані зустрічі, телефонні розмови, участь у нарадах та засіданнях тощо. Він займається цим, щоб реалізувати свої ролі в міжособистісних відносинах, інформаційному обміні і процесах прийняття рішень та управлінських функціях планування, організації, мотивації і контролю. Обмін інформацією вбудований у всі основні види управлінської діяльності, тому можна називати комунікації сполучним процесом.

Діяльність менеджера спирається на налагоджений комунікативний процес, який сприяє ефективній роботі працівників в організації. Основним призначенням системи комунікацій підприємства є забезпечення необхідного і достатнього інформаційного обміну між структурними елементами організації. Комунікативний процес реалізується за допомогою певних засобів – знакових систем, які поділяють на вербальні (лат. verbalis – словесний) та невербальні (безсловесні).

Невербальна комунікація відбувається, як правило, неусвідомлено, мимовільно. Здебільшого люди контролюють своє мовлення, але на підставі

аналізу їх міміки, жестів, інтонації можна оцінити правильність, щирість мовної інформації. Невербальна (несловесна) комунікація – спілкування за допомогою жестів (мови жестів), міміки, рухів тіла й деяких інших засобів, за виключенням мовних. Слова часто відіграють незначну роль, коли відбувається вербальне і невербальне спілкування між людьми. Причому 55 % повідомлень сприймається через вирази обличчя, позу, жести, а 38 % – через інтонацію та модуляцію голосу [2, с.40].

До засобів невербальної комунікації належать наступні[3, с.124] :

По-перше, це мова тіла. Вона включає в себе наступні складові:

– статична експресія:
– фізіогноміка (експресія обличчя й фігури, зумовлена будовою тіла);
– артефекти (прикраси, манера одягатися, зачіска, косметика);
– система запахів (природні, штучні);
– динамічна експресія:
– текесика (система дотиків, потиску руки,поплескування);
– просодика (характеристика голосу, темп, тембр, висота, гучність, наголошування, акцент);
– екстралінгвістика (використання пауз, покашлювання, сміху, позіхань, плачу);
– кінесика (комунікативно значущі рухи): виражальні рухи (міміка, жести, пантоміміка, постава, поза, хода);
– контакт очей (спрямованість руху, частота контакту, тривалість);
– авербальні дії (дії з предметами, тілесні рухи – почісування, потирання рук).

По-друге, це міжособистісний простір. До нього входить:

– дистанція;
– взаємне розміщення під час спілкування.

По-третє, це часові характеристики, які в свою чергу включають:

– час спілкування;
– запізнення;
– затримку дій.

Більшість дослідників розділяють думку, що вербальний канал використовується для передачі інформації, тоді як невербальний канал вживається для вираження ставлення партнерів один до одного.

Водночас є досить багато невербальних засобів, звичок, що прийняті лише однією нацією. Здатність розуміти і використовувати невербальну комунікацію є потужним інструментом, який допоможе менеджеру у спілкуванні з людьми і сприятиме створенню правильного ділового взаєморозуміння. Ви будете розуміти, що ваші співрозмовники насправді мають на увазі, зможете краще виражати і підкреслювати свої думки, будете краще орієнтуватися в складних ситуаціях і зможете побудувати кращі відносини на роботі та у бізнесі. Невербальні та вербальні засоби спілкування

допоможуть менеджеру створити краще враження про себе, створять такі форми і види впливу на співрозмовника, які допоможуть ефективніше досягти своїх цілей.

Список використаної літератури

1. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві:психологія, технології, техніка паблік рилейшнз : монографія / В. М. Бебик. – К. : МАУП, 2005– 440 с.

2. Прус Л. Р. Комунікаційний менеджмент / Л. Р. Прус // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2009. – № 1 – С. 39-41.

3. Шпак Н. О. Основи комунікаційного менеджменту промислових підприємств: монографія / Н. О. Шпак. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 328 с.

Юдічева О. П.
к. т. н., доцент кафедри товарознавства
та комерційної діяльності в будівництві
Київський національний університет
будівництва і архітектури,
м. Київ, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ОРГАНОЛЕПТИЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ БІОФОРТИФІКОВАНИХ ТОМАТІВ

У наш час сенсорні методи оцінки якості продуктів харчування стають все більш розповсюдженими, деякі автори навіть говорять про «сенсорну революцію», яка здійснилася в XXI столітті» [1].

Оцінка якості свіжих овочів проводиться за такими показниками як зовнішній вигляд (свіжість, цілісність, забарвлення, форма й стан поверхні) і величина плодів. Свіжість овочів є ознакою того, що їх смак найбільш виражений, а консистенція – не ослаблена. Свіжість характеризує тургор клітин і свідчить про нормальний обмін речовин. Втрата свіжості може відбутися внаслідок несприятливих умов вирощування чи зберігання. Цілісність овочів – це відсутність різних ушкоджень, забарвлення – встановлення відповідності певному природному сорту. У томатів забарвлення є показником ступеню зрілості, тому значення даного показника оговорюється особливо. Форма овочів повинна відповідати ботанічному сорту, а поверхня має бути чистою і сухою. Величина для більшості овочів – це розмір або маса; розмір томатів встановлюють диференційовано залежно природного сорту.

Розроблена балова органолептична оцінка томатів включає п’ять основних рівнів якості для оцінки кожного показника, що досліджується: 5 балів – відмінний, 4 бали – добрий, 3 бали – задовільний, 2 бали – незадовільний, 1 бал – продукт неякісний. Балову оцінку овочів проводили відповідно до розроблених автором специфікацій і словесних описів рівня якості окремих показників (табл. 1).

Таблиця 1

Специфікація зі словесним описом рівня якості окремих показників для оцінки якості томатів

Показники якості	Оцінка в балах				
	5	4	3	2	1
Зовнішній вигляд	плоди свіжі, цілі, чисті, здорові, не ушкоджені шкідниками, щільні, неперезрілі, типової для ботанічного сорту форми, з плодоніжкою і без плодоніжки, без механічних ушкоджень і сонячних опіків	плоди свіжі, цілі, чисті, здорові, не ушкоджені шкідниками, щільні, неперезрілі, типової для ботанічного сорту форми, з плодоніжкою і без плодоніжки, без механічних ушкоджень і сонячних опіків. Допускається 2 тріщини довжиною не більше 1,5 см кожна, що зарубцювалися.	плоди свіжі, цілі, чисті, здорові, не ушкоджені шкідниками, щільні, неперезрілі, типової для ботанічного сорту форми, з плодоніжкою і без плодоніжки, без механічних ушкоджень і сонячних опіків. Допускається 3 тріщини довжиною не більше 1,5 см кожна, що зарубцювалися.	плоди зів'ялі, зім'яті, чисті, ушкоджені шкідниками, перезрілі, типової для ботанічного сорту форми, з плодоніжкою і без плодоніжки,	плоди зів'ялі, зім'яті, забруднені, ушкоджені шкідниками, перезрілі, нетипової для ботанічного сорту форми, з плодоніжкою і без плодоніжки
Розмір	не менше 3,0 см в поперечному діаметрі	не менше 3,0 см в поперечному діаметрі, допускається плоди меншого розміру – не більше 3 % за масою	не менше 3,0 см в поперечному діаметрі, допускається плоди меншого розміру – не більше 5 % за масою	більше 5% плодів розміром менше 3,0 см у поперечному діаметрі	неоднорідні за розміром плоди
Смак і запах	приємні, яскраво виражені, властиві ботанічному сорту, без стороннього запаху і смаку	приємні, властиві ботанічному сорту, без стороннього запаху і смаку	властиві ботанічному сорту, без стороннього запаху і смаку	невластиві ботанічному сорту, з сторонніми запахом і смаком	невластиві ботанічному сорту, з сторонніми запахом і смаком
Зрілість	червона, рожева	червона, рожева	червона, рожева,	червона, рожева, молочна, бланжева	червона, рожева, молочна, бланжева

Під час балової оцінки біофортифікованих овочів було застосовано коефіцієнти вагомості: для зовнішнього вигляду − 0,2, розміру – 0,2, смаку і запаху – 0,3, зрілості – 0,3. Рівень якості характеризували наступним чином: 5–4,6 – відмінний, 4,5–3,6 – добрий, 3,5–2,6 – задовільний, 2,5–1,6 – незадовільний, менше 1,5 – неякісний. Узагальнений показник органолептичних властивостей досліджених зразків томатів сортів Аполло і Клондайк наведено в табл. 2. Дослід – овочі, біофортифікованих шляхом застосування органічного добрива «Ріверм» [2-3], контроль – овочі, вирощені за традиційною технологією.

Таблиця 2

Узагальнений показник органолептичних властивостей томатів

Зразок	Загальний індекс якості, в балах
Томати сорту Аполло (дослід)	4,82
Томати сорту Аполло (контроль)	4,64
Томати сорту Клондайк (дослід)	4,86
Томати сорту Клондайк (контроль)	4,70

Біофортифіковані томати сорту Аполло за результатами дегустації отримали 4,82 бали (відмінна якість), контроль – 4,64 бали (відмінна якість) Біофортифіковані томати сорту Клондайк оцінили в 4,86 бали (відмінна якість), контрольний зразок – в 4,70 бали (відмінна якість). Смак і запах біофортифікованих томатів, на думку дегустаторів, був насиченим, вираженим і приємним. Його оцінили наступним чином: сорт Апролло – 4,8 бали (контроль – 4,2 бали), сорт Клондайк – 4,8 бали (контроль – 4,4 бали).

Отже, біофортифікація овочів за допомогою використання органічного добрива «Ріверм» [2-3] не мала негативного впливу на органолептичні властивості (смак і запах, зовнішній вигляд, розмір, зрілість) одержаних овочів.

Список використаної літератури

1. Sensory analysis of calcium-biofortified lettuce / [S. Park, M. P. Elless, J. Park et al.] // Plant Biotechnology Journal. – 2009. – Vol. 7. – Is. 1. – P. 106–117.

2. Риверм [Електронний ресурс] / Клуб органического земледелия. – Режим доступу: http://cluboz.kiev.ua/riverm. – Назва з екрана.

3. Козак В. В. Принципы экологически безопасного земледелия / В. В. Козак. – Киев : МЭФ «AQUA-VITAE», 2009.– 38 с.

Яременко А.С.
здобувач вищої освіти
Науковий керівник – к.е.н., доцент Песцова-Світалка О.С.
Полтавська державна аграрна академія,
м. Полтава, Україна

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПЕРЕШКОД ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день питання євроінтеграції є безумовним основним пріоритетом зовнішньополітичних зусиль України, тому подальша розбудова та поглиблення взаємовідносин між Україною та Європейським Союзом (ЄС) здійснюється на принципах політичної асоціації й економічної інтеграції.

Проблему відповідності української економіки європейським вимогам в різних її аспектах та напрямки необхідних системних зрушень розглядало багато вітчизняних дослідників: Причепа О.Й., Жаліло Я.С., Мовчан І.В., Причепа І.В та інші. Метою даного дослідження є розгляд виявлення перешкод майбутній євроінтеграції та обґрунтування заходів щодо їх подолання.

Для України європейська інтеграція – це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС [3, с. 46]. Європейський Союз і Україна почали переговори щодо Угоди про асоціацію у 2007 р., а в 2008 р. – щодо поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ЗВТ) як невід'ємної складової частини Угоди про асоціацію.

Для того, щоб стати повноцінним членом Європейського союзу потрібно виконати низку умов, які сприятимуть фінансовій підтримці Україні з боку ЄС, а саме: антикорупційна реформа і реформа судового сектору; забезпечення макроекономічної стабільності; правове забезпечення ринкових перетворень; реформа адміністрування податків для того, щоб поліпшити бізнес-клімат і залучити інвестиції; розширення соціальної і політичної бази підтримки євроінтеграційного курсу України; створення конкурентного середовища на внутрішньому ринку; формування ринкових інститутів з акцентом на створення сучасної системи банків та небанківських фінансових установ [4].

Політичні критерії стосуються стабільності інституцій, які є гарантами демократії, верховенства закону, прав людини і громадянина. До економічних критеріїв слід відносити функціонування ринкової економіки, а також здатність витримати конкурентну боротьбу і силу ринкових стосунків в ЄС.

Найбільшими невирішеними питаннями залишаються: обмеженість надійного джерела та потенціалу розвитку експортних можливостей; слабкі позиції України у сфері високих технологій; відсутність масштабних

інвестицій в економіку України; недостатня готовність інституційної структури в Україні, брак кваліфікованих кадрів; складнощі створення й удосконалення фондового ринку; низький рейтинг у світовому економічному середовищі, що не відповідає наявним ресурсам та потенційним конкурентним можливостям країни [2].

Незважаючи на численні економічні та політичні проблеми, які підсилені економічною кризою держави, Україна наполегливо намагається втілити в життя власну зовнішньоекономічну стратегію, основою якої є європейський вибір.

Аналізуючи ситуацію, слід виділити наступні кроки, які можуть суттєво поліпшити результат Євроінтеграції:

1) поширення інформації щодо інвестиційних потреб та можливостей в українському аграрному виробництві, надання інформаційно–методичної та правової підтримки залученню інвестицій;

2) запровадження сучасних форм міжнародного спільного фінансування стратегічних інвестиційних проектів;

3) формування системи взаємного захисту інвестицій та протидії проявам недобросовісної конкуренції;

4) підтримку вітчизняних товаровиробників і вдосконалення міжнародно-правового механізму та інше [1].

Отже, Євроінтеграційний курс є невід'ємною складовою демократичних та економічних реформ, які відбуваються в нашій державі. Європейський вибір України відкриває нові перспективи співробітництва з розвинутими країнами континенту, надає можливості сталого економічного розвитку, зміцнення позицій України у світовій системі міжнародних відносин. Необхідно зазначити, що інтеграція не в змозі замінити ефективну національну економічну політику, спрямовану на розвиток внутрішнього ринку і накопичення внутрішніх заощаджень, підвищення національної конкурентоспроможності та активізацію інвестиційно-інноваційної діяльності.

Список використаної літератури

1. Жаліло Я.С. Євроінтеграційні перспективи України: від декларацій - до цілі [Електронний ресурс] / Я.С. Жаліло – Режим доступу: http://www.old.niss.gov.ua.

2. Вірбулевська О.В. Інтеграція України до ЄС: проблеми та перспективи подальшої співпраці [Електронний ресурс]. / О.В. Вірбулевська, І.В.Мовчан – Режим доступу : http://www.confcontact.com/2008dec/2_virbulev.php.

3. Лесько О.Й. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств за сучасних умов / Й.О. Лесько, І.В. Причепа // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2016. – №1 – С. 44 – 48.

4. Україна і Європейський Союз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www. 3w.mk.ua.

Ясіновська І.Ф.
к.е.н., доцент кафедри державних та місцевих фінансів,
Субицька Д.Я.
Львівський національний університет імені Івана Франка,
м. Львів, Україна

ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ЯК СПОСІБ ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Глобальний рух фінансового капіталу, посилення конкуренції між фінансово-кредитними установами, виникнення нових можливостей в умовах розвитку фінансового ринку, кризові ситуації – основні причини, що обумовлюють необхідність вкладання капіталу в ті сфери, які потребують інвестиційних ресурсів. Відповідно за наявності обмежених ресурсів, інвестори починають надавати перевагу новим методам фінансування інвестиційних проектів. Одним із таких методів є проектне фінансування.

Проектне фінансування – це система фінансово-кредитних і договірних відносин учасників проекту із застосуванням елементів фінансового інжинірингу, що відрізняється від інших методів фінансування сукупністю особливостей, пов’язаних з природою проектів, для яких він використовується, за умови, що джерелами погашення заборгованості виступають винятково грошові потоки проекту [1, с.18].

Визначають декілька особливостей проектного фінансування, які дозволяють виокремити його як вид інвестиційної діяльності [2, с.199]:

– одержувачем коштів має бути самостійна прибуткова організація, чиї прибуткові кошти будуть використані як ресурс для погашення витрат інвестора в майбутньому;

– інвестиційний ризик розподіляється між усіма суб’єктами, які беруть участь у відкритті проекту (тобто, ризикує не тільки банк, що надав кошти, а й підприємець, який планує залучити ці кошти до бізнесу, що розвивається);

– наявність детально розробленого бізнес-плану, підкріпленого пакетом фінансових експертиз, на основі яких інвестор приймає рішення про надання коштів.

Проектне фінансування має ряд переваг, порівняно з іншими схемами фінансування інвестиційних проектів. До основних переваг проектного фінансування для підприємств варто віднести:

– основною умовою для отримання проектного фінансування є сам проект;

– в основному терміни кредитування інвестиційних проектів перевищують типові банківські продукти, а відсоткова ставка – нижча;

– основним забезпеченням при проектному фінансуванні виступає сам проект (відсутня потреба у додаткових заставах).

Відповідно доцільно зазначити, що проектне фінансування є наукомісткою, високоризиковою технологією, що потребує значних фінансових, кадрових, технологічних, науково-обґрунтованих вкладень. Також проектне фінансування, як один із способів мобілізації коштів для фінансування інвестиційних проектів, є досить дорогим методом. Тому його можуть дозволити собі здійснювати великі банки, що мають вихід на ринок зовнішніх запозичень, банки зі значною часткою іноземного капіталу, а також філії іноземних банків, які одержують довгострокове рефінансування від материнських структур.

Український ринок проектного фінансування у перспективі рухатиметься у бік зближення зі своїми західними аналогами. З цих позицій можна очікувати збільшення масштабів проектів, що фінансуються за цією схемою, збільшення термінів запозичень, підвищення питомої ваги позикового капіталу та застосування нових схем. Тим більше, що перевагою для українських банків є можливість вивчення зарубіжного досвіду впровадження даної послуги, дослідження можливих схем її використання, але вже з урахуванням вітчизняної специфіки, що дасть можливість уникнути ряду помилок [3].

Крім того, банки можуть надавати довгострокові кредити, спеціально створеним для реалізації інвестиційних проектів, проектним компаніям. Наприклад, у світі на банки припадає значна частка усіх позик, які були залучені для проектного фінансування. Що стосується України, то розвиток банківських операцій з проектного фінансування сповільнюється через недосконаліть відповідної нормативно-правової бази для здійснення ряду фінансових операцій, а також високий рівень ризиків, які виникають при реалізації проектів.

Сьогодні в умовах загострення економіко-політичної кризи в Україні загальмовано процес залучення іноземних інвестиційних ресурсів. Що, у свою чергу, свідчить про неможливий розвиток, удосконалення, розширення національного виробництва. В цій ситуації є можливість застосовувати один з найефективніших методів фінансування інвестиційних проектів — метод проектного фінансування.

Для того, щоб дати поштовх розвитку проектного фінансування для залучення іноземних інвестицій необхідно: підвищити привабливість інвестиційного клімату в країні з метою залучення іноземного капіталу; знизити відсоткову ставку за користування довгостроковими інвестиційними кредитами; вдосконалити і розширити мережу спеціалізованих фінансових інститутів; зменшити тиск на бізнес; поліпшити законодавчу базу у сфері узгодження та розподілу ризиків; покращити умови банківського кредитування; запобігати злиттю політичних і бізнесових інтересів тощо.

Список використаної літератури

1. Майорова Т. В. Проектне фінансування: підручник / Т. В. Майорова, О. О. Ляхова та ін.; за заг. та наук. ред. проф., д.е.н. Т. В. Майорової. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ: КНЕУ, 2017. – 434.

2. Гончаров Ю. В. Управління проектним фінансуванням комерційного банку (за матеріалами ЗАТ КБ «ПриватБанк») / Ю. В. Гончаров // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 9 (99). – С. 196–209.

3. Кобичева О. С. Проблеми та перспективи розвитку банківського проектного фінансування в Україні / О. С. Кобичева // Розвиток фінансових методів державного управління національною економікою : збірник наукових праць ДонДУУ. – Донецьк, – Т. X. 2009.